

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ven. Viri Thomæ Malleoli A Kempis, Canonici Regvlaris
Ordinis D. Avgvstini. Opera Omnia**

Thomas <von Kempen>

Dvaci, 1625

Tomus Secundus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-45790](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-45790)

OPERVVM
THOMÆ MALLEOLI
A KEMPIS,
CANONICI
REGVLARIS
ORDINIS D. AVGVSTINI.
Tomus Secundus.

ADMODVM

REVERENDO
IN CHRISTO PATRI
AC DOMINO,
D. LEONARDO BETTENIO,

Celeberrimi apud S. Trudonem cœnobij,
antistiti dignissimo.

Henricus Sommalius è Societate IESV, S. P. D.

^a Plutarch. 1. 2
in vitam
Alexandri
magni.
Plin. 1. 7.
nat. hist. c.
29.

^b Q. Cur-
tius de re-
bus Alexā-
dri magni,
l. 5.

Voguento-
rum scri-
niolum, re-
positorium
operum
Homeri.

Medica-
mentorū
scriniolū.

Alexandro Macedoni servit, cum Darium (b qui
deinde aureis vinctus catenis, in eius manus est
traditus) prostigasset, gazæ regia direpta, oblatū
à milite suo, magni instar muneris seriniolum
quoddam perelegans, & affabre factum, opere magnifico, auro
gemmisque ditissimum: nihil ut ex omnibus barbaris opibus
(centum octoginta millium talentorum) aut pretiosius aut splē-
didius hominū oculos animosq; in se cōverterit. Quod ubi ille in
manus sumpsit, & ut sua dignum maiestate, cupide ultro ci-
troque contemplatus est: non minus artificij quàm precij admi-
ratione suspensus, quasuit è purpuratis suis, quidnam in co-
Darius asservare consuevisset? Responderunt, eius fuisse
μυροδοχίον. Tum ille: Faxo, inquit, in posterum, ut non un-
guenta pigmentaq; regia, sed Iliadem Homeri, quā multo cha-
riorem habeo, custodiat. Sit itaque non μυροδοχίον mibi, sed
Ομηροδοχίον. Hunc enim scriptorem Alexander assidue lecti-
tans, eundem & vitæ suæ ducem, (quem rei militaris
viaticum appellare solitus erat) & rerum domi militiaeque
gerendarum, velut certissimum sequebatur authorem.

2. Sed quorsum, inquires, tam longè petita hæc narratio? En
habet à me T. R. P. nobile hoc Nattheion: quod, sine precij sine
digni-

dignitatem asstimes, illi, de quo dixi, longè præponderatè aureo-
 lum, inquam, religiosissimi viri Thomæ à Kempis Libellum,
 Fuguento illo redundantem, quo mentes mortalium ad immor-
 tales delicias vngantur. Hunc ego, dum bibliothecam Canoni-
 corum regularium Divi Martini Lonani perlustro, in ea, tan-
 quam in alia Gaza, authoris manu scriptum (quod Græci
 εὐτόξα παρὰ λέγουσιν dicunt) & pretiosius μυσθὸν, & diuino-
 rem Homero, reperi. Hoc verò Apophoretum, his ineuntis an-
 ni auspicijs, T. R. P. pro mea perpetua, ac totius nostræ Socie-
 tatis, in eam voluntate, do, dono, consecro. At nihil inquis
 novi? Immo verò: ut novus iam annus nobis oritur; ita posi-
 ta vetustate, novus hic liber lucem aspicit. Etenim, quod Divus
 Hieronymus, & suis & probatissimorum operibus accidisse, nō
 semel conqueritur, pariter huius libro euenisse, mihi quàm cer-
 tissimum est: ut nimia librorum cura dixerim, an incuria,
 labyrinthum errorum inuenerit: Dum corrigere audent, que
 non capiunt; vel quæ simpliciore stylo ipse author conscripserat,
 ornare student. Quin etiā eò sunt progressi, ut non verba tan-
 tùm authoris: sed subinde etiam sensum inuenterint, sententi-
 as integras transposuerint: nonnulla prætermiserint, quædā demque
 inseruerint de suo. Quæ omnia, bona fide restitui, ex autogra-
 pho scriptoris, quod nuper, Dei beneficio, in manus nostras
 venit. Aliorum esto iudicium, an bene utiliterque operam
 meam collocauerim.

3. Quartus porro liber, de augustissimo Eucharistia sacra-
 mento, tribus illis prioribus rectissimè adnectitur: quod ex
 communionem sacrosanctorum mysteriorum, vis omnis imi-
 tandi Christum, in homines deriuetur. Soli hæretici (quorū per-
 uersis dogmatibus aduersatur) in hunc non modo dentes, sed
 cultros quoque stringunt: impij scilicet in libris pijs hospites,
 aut hostes potius capitalissimi. Quidam ex hoc genere, non ita
 pridem (quo supercilio? qua seueritate?) expolire stylū ope-
 ris huius aggressus, primò pedibus illud truncavit, quarto lā-
 bro profusus amputato. Deinde reliquo in corpore, inspersis ver-
 borum sententiarumque floribus, non ornavit, sed turpiter de-
 formavit:

Strenā.

In epist. ad
 Luciniam:
 In præfa-
 tione in
 Chronicō
 Eusebij: &
 sæpè alibi.

formavit: suavitatem non sensit, verè pietatis gustum non habuit: persuadendi efficaciam ademit, nervos virtutis incidit: denique ipsam quasi animam auctoris elisit. Impudentem hominem, qui mellifluum non lingua, sed animi ac virtutis magistrum (cuius documētis excolere & perficere pectus sua debuerat) tam indignis modis tractavit: perinde ac si ipsa virtus, suis non contenta ornamentis, veritate, candore, maturitate, pigmenta succumque puerilem desideret. Verùm, quod Divus Augustinus sibi narrat contigisse, cum necdum catechumenus in sacram scripturam (qua & ipsa veritatis cultiva fucata non amat eloquentiam) curiosus irrumperet, id etiamnum ingenijs accidit curiosis, ut libellos huiusmodi ob stultitiam aspernentur. Institui, inquit Divus Augustinus, animum intèdere in scripturas sacras, ut viderem, quales essent. Et ecce, video rem non compertam superbis, neque nudam pueris, sed incessu humilem, successu excelsum, & velatam mysterijs. Et non eram ego talis, ut intrare in eam possem, aut inclinare cervicem ad eius gressus. Non enim sicut modò loquor, ita sensi, cum attendi ad illam scripturam: sed visa est mihi indigna, quam Tullianæ dignitati compararem. Tumor enim meus effugiebat modum eius, & acies mea non penetrabat interiora eius. Verumtamen illa erat, quæ cresceret cum paruulis. Sed ego dedignabar esse paruulus, & turgidus fastu, mihi grandis videbar. Quocirca merito idem Divus Augustinus & sanctus Hieronymus, (atque viri!) quo dilucidius sacras literas explicarent, in Grammaticorum regulas ac præcepta, scientes videntesque impingere nihil verebantur.

4. Ceterum quanta sit huius libelli dignitas, qua se omnibus longè latèque probavit, vel ex hoc liquido patet, quod post sacros codices, nullus tam crebrò typis fuerit excusus: nullus tam cupide ab omnibus expetitus ac lectuatus, à summis, medijs, infimis: nullus, qui in tam varias sit linguas transfusus, atque omnium calculis approbatus. Referam hic, quod, nisi gravissimis testimonijs

Lib. 3. confess. cap. 5.

Aug. in ps. 138. ad versiculum. Nō est occult. cor meum. Et Hier. in 6. 40. Ezech.

nijis niteretur, incredibile videri possit. Cum quidam è nostra Societate IESV, ante annos plus minùs duodemginti, Argirium Mauritania profectus fuisset, pretium redemptionis captiuorum laturus, Rex, qui aliquando Christianus fuerat, eum in suam duxit bibliothecam, varia libellorum supellectili instructam. Varios hic illi codices visendos porrigit, atque in huius libellum Thomae à Kempis, de imitando Christo, vulgari Turcarum lingua cõuersum. Adiecit autem, pluris se unicum illum facere, quam reliquos omnes Mahumetanorum. Superuacaneum hic esset percensere mirabiles, ex huius libelli lectione, animorum metamorphoses, innumerásque eorum conuersiones: quos ad arctam salutis semitam, à via lata & spatiosa, traduxit. Praesertim, cum & ille plerisque notè sint; & procline sit cuique, in semetipso experiri, quae quãtaque mutatio dexterae. Excelsi, si vel leuiter eius doctrinam delibavit, mox consequatur. Audiuì ego non raro, viros optimos, & in authorum optimorum lectione diu multumque versatos, qui de hoc opusculo dicerent, se, cum mœstitia animi vel molestijs alijs afflicti affectique fuisset, subito lectione unius modò capituli, in quod fortè incidissent, mœrorem omnem absterfisse animumque à molestijs auocasse.

§. Vtinam ergo, ut finem aliquando faciam, utinam inquans uniuersi Christiani, maximè verò religiosi viri, ad huius libri præcepta, vitæ suæ cursum dirigant: hunc ductorè doctoremque fidelissimum sequantur: & ita ad omnem virtutè, eorum mentes efflorescant. Vtinam, quod de Homero Alexandrum fecisse antiquitas memorat, (Iliadem eius nimirum semper unà cum pugione sub puluino habuisse) suo semper in sinu thesaurum hunc gestent; neque diem præter labi patiantur, quo non aliquid inde utilitatis depromant. Quid ni enim, quod Ciceronem dictitare solitum accepimus, Terentius familiaris meus, hoc ipsum transferentes ad authorem nostrum, verè dicamus: Thomas à Kẽpis familiaris meus: aut potius dux & magister vitæ meæ. Fidenter siquidem, & magna cum omnium approbatione asseuero, in hoc authore, totius Christianæ philosophiæ

Plutarch.
vt supra.

Cicer. lib.
de Amicitia.

losophia compendium contineri. Quare sicut nemini, nisi pro
 pio, potest displicere: ita pijs omnibus, nō potest non summo
 placere. Quin etiam, quod de parente dixit eloquentia. Qui
 tilianus, Ille in eloquentia se profecisse sciat, cui Cicero
 ro valde placebit: Ego, si de Thoma nostro similiter gloria
 ri voluero, non ero insipiens. Veritatem enim dicam: nō
 cui ipse placet, confidat, quicumque ille est, plurimū se in imi-
 tatione Christi, sui que victoria; nec non in virtutum studi-
 affectionūque suarum mortificatione, profecisse. Cōtra verū
 fundamenta necdum solida illum iecisse pietatis, cui tantus an-
 thor displicet. Vale, Reuerende presul. Vitam autem T. R. P.
 exopto, cum Christi gratia, diuturnam. Louanij, 1568. Kalendas
 Ianuarij.

Libr. 10.
 Institut.
 Oratoria-
 rum.

TOMI

TOMI SECUNDI
PARS PRIMA.

DE
IMITATIONE CHRISTI
LIBRI QUATVOR.

Auctor
testatur
manu pro-
pria se
hunc li-
brū com-
posuisse
anno Dñi
1441.

LIBER PRIMVS

Continet admonitiones ad spirituales vitam viles.

CAPITA LIBRI PRIMI.

DE imitatione Christi, & contemptu omnium vanitatum mundi.

Cap. i.

De humili sentire sui ipsius.	II
De doctrina veritatis.	XII
De providentia, sive prudentia, in agendis.	IV
De lectione sanctarum Scripturarum.	V
De inordinatis affectionibus.	VI
De vana spe & elatione fugienda.	VII
De cauenda nimia familiaritate.	VIII
De obedientia & subiectione.	IX
De cauenda superfluitate verborum.	X
De pace acquirenda, & zelo proficiendi.	XI
De utilitate aduersitatis.	XII
De tentationibus resistendis.	XIII
De temerario iudicio vitando.	XIV
De operibus ex charitate factis.	XV
De sufferentia defectuum aliorum.	XVI
De monastica vita.	XVII
De exemplis sanctorum Patrum.	XVIII
De exercitijs boni religiosi.	XIX
De amore solitudinis & silentij.	XX
De compunctione cordis.	XXI

X

De

De consideratione humana miseria.

De meditatione mortis.

De iudicio & poenis peccatorum.

De seruenti emendatione totius vite nostre.

XXI
XXI
XXI
XXI

CAPVT I.

De imitatione Christi, & contemptu omnium vanitatum mundi.

Joan. 8.

1. **Q**ui sequitur me, non ambulat in tenebris, dicit Dominus. Hæc sunt verba Christi, quibus admonemur, quatenus vitam eius & mores imitemur, si velimus veraciter illuminari, & ab omni cæcitate cordis liberari. Summum igitur studium nostrum sit, in vita Iesu Christi meditari.

2. Doctrina Christi omnes doctrinas Sanctorum præcellit, & qui spiritum haberet, absconditum ibi manna inueniret. Sed contingit, quod multi ex frequenti auditu Euangelij, paruum desiderium sentiunt, quia spiritum Christi non habent. Qui eum vult plenè & sapidè Christi verba intelligere, oportet vitam suam illi studeat conformare.

3. Quid prodest tibi alta de Trinitate disputare, si careas humilitate, vnde displiceas Trinitati? Verè alta verba non faciunt sanctum & iustum, sed virtuosa vita efficit Deo charum. Opto magis sentire compunctionem, quàm scire eius definitionem. Si scires tota Biblia exterius, & omnium Philosophorum dicta, quid totum prodesset sine charitate Dei & gratia? Vanitas vanitatum & omnia vanitas, præter amare Deum, & illi soli seruire. Ista est summa sapientia, per contemptum mundi tendere ad regna caelestia.

4. Vanitas igitur est, diuitias perituras quærere, & in illis sperare. Vanitas quoque est, honores ambire, & in altum statum se extollere. Vanitas est, carnis desideria sequi; & illud desiderare, vnde postmodum grauius oportet puniri. Vanitas est, longam vitam optare, & de bona vita parum curare. Vanitas est, presentem vitam solùm attendere, & quæ futura sunt non præuidere. Vanitas est diligere, quod cum omni celeritate transit; & illuc non festinare, vbi sempiternum gaudium manet.

5. Memento illius frequenter prouerbij: quia non satiatur oculus visu, nec auris impletur auditu. Stude ergo cor tuum ab amore visibilium abstrahere, & ad inuisibilia te transferre. Nam sequentes suam sensualitatem, maculant conscientiam, & perdunt Dei gratiam.

*1. Cor. 1.
Eccli. 1.*

Ibidem.

CAPVT II.

De humili sentire suiipsum.

1. **O**mnis homo naturaliter scire desiderat, sed sciētia sine timore Dei quid importat? Melior est profectō humilis rusticus, qui Deo seruit; quā superbus philosophus, qui se neglecto cursum cæli cōsiderat. Qui bene seipsum cognoscit, sibi ipsi vilescit, nec laudibus delectatur humanis. Si scirem omnia, quæ in mundo sunt, & non essem in charitate, quid me iuuaret coram Deo, qui me iudicaturus est ex factō?

*Ecli. 1. &
Arist. lib. 1.
metaph. c. 1.*

2. Quiesce à nimio sciendi desiderio, quia magna ibi inuenitur distractio & deceptio. Scientes libenter volunt videri, & sapientes dici. Multa sunt, quæ scire parum vel nihil animæ profunt. Et valde inspiens est, qui aliis intendit, quā his, quæ salutis suæ deseruiunt. Multa verba non satiant animam, sed bona vita refrigerat mentem: & pura conscientia, magnam præstat ad Deum confidentiam.

1. Cor. 8.

3. Quanto plus & melius scis, tanto grauius inde iudicaberis, nisi sanctius vixeris. Noli ergo extolli de vlla arte vel scientia; sed potius time de data tibi notitia. Si tibi videtur, quod multa scis, & satis bene intelligis, scito tamen, quia sunt multo plura, quæ nescis. Noli altum sapere, sed ignorantiam tuam magis fatere. Quid te vis alicui præferre, quum plures doctiores te inueniantur, & magis in lege periti? Si vis vtiliter aliquid scire & discere, ama nesciri, & pro nihilo reputari.

Rom. 12.

4. Hæc est altissima & vtilissima lectio, suiipsum vera cognitio & despectio. De seipso nihil tenere, & de aliis semper bene & altè sentire, magna sapientia est & perfectio. Si videres alium apertè peccare, vel aliqua graua perpetrare, non deberes te tamen meliorem æstimare; quia nescis quā diu possis in bono stare. Omnes fragiles sumus, sed tu neminem fragiliorem te ipso tenebis.

Gen. 8.

CAPVT III.

De doctrina veritatis.

1. **F**elix, quem veritas per se docet, non per figuras & voces transeuntes, sed sicuti se habet. Nostra opinio & noster sensus sæpe nos fallit, & modicum videt. Quid prodest magna euillatio de occultis & obscuris rebus, de quibus nec arguemur

Psal. 93.

Ecli. 30

in iudicio, quia ignorauimus? Grandis insipientia, quod neglectis vtilibus & necessariis, vltro intendimus curiosis & damnosis. Oculos habentes non videmus.

Psal. 113.

2. Et quid curæ nobis de generibus & speciebus? Cui æternum Verbum loquitur, à multis opinionibus expeditur. Ex vno verbo omnia, & vnum loquuntur omnia: & hoc est principium quod & loquitur nobis. Nemo sine illo intelligit, aut rectè iudicat. Cui omnia vnum sunt, & omnia ad vnum trahit, & omnia in vno videt, potest stabilis corde esse, & in Deo pacificus permanere. O veritas Deus, fac me vnum tecum in charitate perpetua. Tædet me sæpe multa legere & audire: in te est totum, quod volo & desidero. Taceant omnes doctores, fileant vniuersa creatura in conspectu tuo, tu mihi loquere solus.

Matth. 11.

& Luc. 10.

3. Quanto aliquis magis sibi vnitus & interiori simplicitate fuerit; tanto plura & altiora sine labore intelligit, quia desuper lumen intelligentiæ accipit. Purus, simplex, & stabilis spiritus, in multis operibus non dissipatur: quia omnia ad Dei honorem operatur, & in se otiosus ab omni propria exquisitioe esse nititur. Quis te magis impedit & molestat, quàm tua immortalis affectio cordis? Bonus & deuotus homo opera sua prius intus disponit, quæ foris agere debet. Nec illa trahunt eum ad desideria vitiosa inclinationis, sed ipse inflectit ea ad arbitrium rectæ rationis. Quis habet fortius certamen, quàm qui nititur vincere seipsum? Et hoc deberet esse negotium nostrum, vincere videlicet seipsum; & quotidie seipso fortiorem fieri, atque in melius aliquid proficere.

4. Omnis perfectio in hac vita, quandam imperfectionem sibi habet annexam: & omnis speculatio nostra quadam caligine non caret. Humilis tui cognitio certior via est ad Deum, quàm profunda scientiæ inquisitio. Non est culpanda scientia, aut qualibet simplex rei notitia, quæ bona est in se considerata, & à Deo ordinata: sed præferenda est semper bona conscientia, & virtuosa vita. Quia verò plures magis student scire, quàm bene viuere: ideo sæpe errant, & penè nullum vel modicum fructum ferunt.

Matth. 25.

5. O si tantam adhiberent diligentiam ad extirpanda vitia & virtutes inferendas, sicuti ad mouendas quæstiones: non fierent tanta mala & scandala in populo, nec tanta dissolutio in cœnobiiis. Certè adueniente die iudicij non quæretur à nobis, quid legimus, sed quid fecimus: nec quàm bene diximus, sed quàm religiosè viximus. Dic mihi, vbi sunt modò omnes illi domini & magistri, quos bene nouisti, dum adhuc vitarent, & in studiis florent? Iam eorum præbendas alij possident, & nescio vtrum de

de eis recogitant. In vita sua aliquid esse videbantur, & modo de illis tacetur.

6. O quam citò transit gloria mundi! Utinam vita eorum scientiæ ipsorum concordasset, tunc bene studuissent & legissent. Quàm multi pereunt per vanam scientiam in seculo, qui parum curant de Dei seruitio? Et quia magis eligunt magni esse quàm humiles, ideo euanescent in cogitationibus suis. Verè magnus est, qui magnam habet charitatem. Verè magnus est, qui in se paruus est, & pro nihilo omne culmen honoris ducit. Verè prudens est, qui omnia terrena arbitratur vt stercora, vt Christum lucrifaciat. Et verè bene doctus est, qui Dei voluntatem facit, & suam voluntatem relinquit.

Eccle. 2.

Tit. 1.

Rom. 1.

Matth. 13.

& 23.

Phil. 3.

CAPVT IV.

De prouidentia, sive prudentia, in agendis.

1. Non est credendum omni verbo nec instinctui: sed cautè & longanimiter res est secundum Deum ponderanda. Proh dolor, saepe malum faciliùs, quàm bonum de alio creditur & dicitur: ita infirmi sumus. Sed perfecti viri non faciliè credunt omni enarranti; quia sciunt infirmitatem humanam ad malum procliuem, & in verbis satis labilem.

1. Ioan. 4.

Gen. 3.

Iacob. 3.

Prou. 19.

Prou. 17.

Eccl. 19.

Prou. 12.

2. Magna sapientià, non esse præcipitem in agendis, nec pertinaciter in propriis stare sensibus. Ad hanc etiam pertinet, non quibuslibet hominum verbis credere, nec audita vel credita mox ad aliorum aures effundere. Cum sapiente & conscientioso viro consilium habe; & quare potiùs à meliore instrui, quàm tuas adinventiones sequi. Bona vita facit hominem sapientem secundum Deum, & expertum in multis. Quanto quis in se humilior fuerit, & Deo subiectior; tanto in omnibus erit sapientior & pacatior.

Prou. 15. &

Eccl. 1.

CAPVT V.

De lectione sanctarum Scripturarum.

Veritas est in scripturis sanctis quærenda, non eloquentia. Omnis scriptura sacra eo spiritu debet legi, quo facta est. Quærere potiùs debemus utilitatè in scripturis, quàm subtilitatem sermonis. Ita libenter deuotos & simplices libros legere debemus, sicut altos & profundos. Non te offendat auctoritas scribentis, vtrum parua vel magna literaturæ fuerit, sed amor puræ veritatis te trahat ad legendum. Non quæras, quis hoc dixerit, sed quid dicatur attende.

Rom. 15.

1. Cor. 2.

Psal. 116.

Luci. 21.

2. Rom. 2. 28.

10. & Col. 3.

Prou. 1. &

18.

2. Homines transeunt sed veritas Domini manet in æternū. Sine personarū acceptione, variis modis loquitur nobis Deus. Curiositas nostra sæpe nos impedit in lectione scripturarum, quum volumus intelligere & discutere, vbi simpliciter esset transeundum. Si vis profectum haurire, lege humiliter, simpliciter, & fideliter; nec vnquam velis habere nomen scientiæ. Interroga libenter, & audi tacens verba sanctorum: nec displiceant tibi parabola seniorum, sine causa enim non proferuntur.

CAPVT VI.

De inordinatis affectionibus.

1. **Q**uandocunque homo aliquid inordinate appetit, statim in se inquietus fit. Superbus & avarus nunquam quiescunt, pauper & humilis spiritu in multitudine pacis conuersantur. Homo, qui necdum perfecte in se mortuus est, citò tentatur, & vincitur in paruis & vilibus rebus. Infirmus in spiritu, & quodammodo adhuc carnalis, & ad sensibilia inclinatus, difficulter se potest à terrenis desideriis ex toto abstrahere. Et ideo sæpe habet tristitiam, quum se subtrahit: leuiter etiam indignatur, si quis ei resistit.

2. Si autem prosequutus fuerit, quod concupiscit, statim ex reatu conscientie grauatur: quia sequutus est passionem suam, quæ nihil inuat ad pacem, quam quæsiuit. Resistendo igitur passionibus, inuenitur pax vera cordis, non autem eis seruendo. Non est ergo pax in corde hominis carnalis, non in homine exterioribus dedito, sed in seruido spiritali.

CAPVT VII.

De vana spe & elatione fugienda.

Ierem. 17.

Psal. 30.

Ierem. 9.

1. **V**anus est, qui spem suam ponit in hominibus, aut in creaturis. Non te pudeat aliis seruire amore Iesu Christi & pauperem in hoc saculo videri. Non stes super te ipsum, sed in Deo spem tuam constitue. Fac, quod in te est, & Deus adert bonæ voluntati tuæ. Non confidas in tua scientia, vel cuiusquam videntis astutia: sed magis in Dei gratia, qui adiuuat homiles, & de se præsumentes humiliat.

2. Ne glorieris in diuitiis, si adsunt, nec in amicis, quia potentes sunt: sed in Deo, qui omnia præstat, & seipsum super omnia dare desiderat. Non te extollas de magnitudine vel pulchritudine corporis, quæ modica infirmitate corrumpitur & deicidatur. Non placeas tibi ipsi, de habilitate aut ingenio tuo, ne displiceas Deo, cuius est totum, quicquid boni naturaliter habueris.

3. Non

3. Non te reputes aliis meliorem, ne fortè coram Deo deterior habearis; qui scit, quid est in homine. Non superbias de operibus bonis, quia aliter sunt iudicia Dei quàm hominum: cui saepe displicet, quod hominibus placet. Si aliquid boni habueris, crede de aliis meliora, vt humilitatem conferues. Non nocet, si omnibus te supponas: nocet autem plàrimum, si vel vni te prapponas. Iugis pax cum humili; in corde autem superbi, zelus & indignatio frequens.

CAPVT VIII.

De cauenda nimia familiaritate.

1. **N**on omni homini reueles cor tuum, sed cum sapiente & timente Deum age causam tuam. Cum iuuenibus & extraneis rarus esto. Cum diuitibus noli blandiri, & coram Magnatibus non libenter appareas. Cum humilibus & simplicibus, cum deuotis & morigeratis sociare; & quæ ædificationis sunt, pertracta. Non sis familiaris alicui mulieri, sed in communi omnes bonas mulieres Deo commenda. Soli Deo & Angelis eius opta familiaris esse, & hominum notitiam deuota.

Eccli. 3.

Prou. 5.

2. Charitas habenda est ad omnes, sed familiaritas non expedit. Quandoq; accidit, vt persona ignota ex bona fama luceat, cuius tamen præsentia oculos intuentium offuscat. Putamus aliquando aliis placere, ex coniunctione nostra: & incipimus magis displicere, ex morum improbitate in nobis considerata.

CAPVT IX.

De obedientia & subiectione.

1. **V**aldè magnum est in obedientia stare, sub prælato viuere, & sui iuris non esse. Multo tutius est stare in subiectione, quàm in prælatura: Multi sunt sub obedientia, magis ex necessitate quàm ex charitate: & illi poenam habent, & leuiter murmurant. Nec libertatem mentis acquirunt, nisi ex toto corde propter Deum se subiciant. Curre huc vel illuc, non inuenies quietem, nisi in humili subiectione sub prælato regimine. Imaginatio locorum & mutatio multos fefellit.

2. Verum est, quòd vnusquisque libenter agit pro sensu suo; & inclinatur ad eos magis, qui secum sentiunt. Sed si Deus est inter nos, necesse est, vt relinquamus etiam quandoque nostrum sentire, propter bonum pacis. Quis est ita sapiens, qui omnia plenè scire potest? Ergo noli nimis in sensu tuo cõfidere, sed velis etiã libenter aliorum sensum audire. Si bonum est tuum sentire, & hoc ipsum

328 DE IMITATIONE CHRISTI
propter Deum dimittis, & aliū sequeris, magis exinde proficies,
3. Audiui enim sæpe, securius esse audire & accipere confi-
lium, quàm dare. Potest etiam contingere, vt bonum sit vniuscuiusque sentire: sed nolle aliis acquiescere, quum id ratio aut causa postulat, signum est superbix & pertinaciæ.

CAPVT X.

De cauenda superfluitate verborum.

*Math. 4.
& 14. &
Ioan. 6.*

1. **C**auetas tumultum hominum quantum potes: multum enim impedit tractatus secularium gestorum, etiam si simplici intentione proferantur. Citò enim inquinamur vanitate, & captiuamur. vellem me pluries tacuisse, & inter homines non fuisse. Sed quare tam libenter loquimur, & inuicem fabulamur; cum tamen rarò sine læsione conscientix ad silentium redimus? Ideo tam libenter loquimur, quia per mutuas locutiones ab inuicem consolari quærimus; & cor diuersis cogitationibus fatigatum, optamus releuare. Et multum libenter de his, quæ multum diligimus vel cupimus, vel quæ nobis contraria sentimus, libet loqui & cogitare.

*Math. 12.
& Luc. 6.*

2. Sed proh dolor, sæpe inaniter & frustra. Nam hæc exterior consolatio, interioris & diuinæ consolationis non modicum detrimentum est. Ideo vigilandū est & orandum, ne tempus otiosè transeat. Si loqui licet & expedit, quæ edificabilia sunt loquere. Malus vsus & negligentia profectus nostri, multum facit ad incustodiam oris nostri. Inuat tamen non parum ad profectum spiritualem, deuota spiritualium rerum collatio, maximè vbi pares animo & spiritu in Deo sibi sociantur.

*Act. 1. &
Rom. 15.*

CAPVT XI.

De pace acquirenda, & zelo proficiendi.

1. **M**ultam possemus pacem habere, si non vellemus nos cura aliorum dictis & factis, & quæ ad nostram curam non spectant, occupare. Quomodo potest ille, diu in pace manere, qui alienis curis se intermiscet: qui occasiones forinsecus quærit: qui parum vel rarò se intrinsecus colligit? Beati simplices, quoniam multam pacem habebunt.

2. Quare quidam sanctorum tam perfecti & contemplatiui fuerunt? Quia omnino seipso mortificare ab omnibus terrenis desideriis studuerunt: & ideo totis medullis cordis, Deo inhærere atque liberè sibi vacare potuerunt. Nos nimium occupamur propriis passionibus, & de transitoriis nimis sollicitamur. Rarò etiam vnum vitium perfectè vincimus, & ad quotidianum profectum

fectum non accendimur, ideo frigidi & tepidi remanemus.

3. Si essemus nobis ipsis perfecte mortui, & interius minimè implicati; tunc possemus etiam diuina sapere; & de cęlesti contemplatione aliquid experiri. Totum & maximum impedimentum est, quia non sumus à passionibus & concupiscentiis liberi, nec perfectam sanctorum viam conamur ingredi. Quando etiam modicum aduersitatis occurrit, nimis citò deiicimur, & ad humanas consolationes conuertimur.

4. Si niteremur sicut viri fortes stare in proelio, profectò auxilium Domini super nos videremus de cęlo. Ipse enim certates & de sua gratia sperantes paratus est adiuuare qui nobis certandi occasiones procurat, vt vincamus. Si tantum in istis exterioribus obseruantis profectum religionis ponimus, citò finem habebit deuotio nostra. Sed ad radicem securim ponamus, vt purgati à passionibus, pacificam mentem possideamus.

5. Si omni anno vnum vitium extirparemus, citò viri perfecti efficeremur. Sed modò è contrario saepe sentimus, vt meliores & puriores in initio conuersionis nos fuisse inueniamus, quam post multos annos professionis. Feruor & profectus noster quotidie deberet crescere; sed nunc pro magno videtur, si quis primi feruoris partem posset retinere. Si modicam violentiam faceremus in principio, tunc postea cuncta possemus facere cum leuitate & gaudio.

6. Graue est assuetudine dimittere, sed grauius est contra propriam voluntatem ire. Sed si non vincis parua & leuia, quando superabis difficiliora? Resiste in principio inclinationi tuę, & malam dedisce consuetudinem, ne fortè paulatim ad maiorem te ducat difficultatem. O si aduerteres, quantam tibi pacem & aliis latitiam faceres, teipsum bene habendo, putò quòd sollicitior esses ad spiritualem profectum.

CAPVT XII.

De utilitate aduersitatis.

1. **B**onum nobis est, quòd aliquando habeamus aliquas grauitates & cõtrarietates; quia saepe hominem ad eor reuocant, quatenus se in exilio esse cognoscat, nec spem suam in aliqua re mundi ponat. Bonũ est, quòd patiamur quandoque contradictiones, & quòd malè & imperfectè de nobis sentiat, etiam si bene agimus & intendimus. Ista saepe iuuant ad humilitatem, & à vana gloria nos defendunt. Tunc enim melius interiorem testem Deum quærimus, quando foris vilipendimur ab hominibus, & non bene nobis creditur.

2. Ideo deberet se homo in Deo taliter firmare, vt non esset ei

X §

necesse

330 DE IMITATIONE CHRISTI
necesse multas humanas consolationes quærere. Quando homo
bonæ voluntatis tribulatur vel tentatur, aut malis cogitationibus
affligitur, tunc Deum sibi magis necessarium intelligit, sine quo
nihil boni se posse deprehendit. Tunc etiam tristatur, gemit &
orat pro miseris quas patitur. Tunc tædet eum diutius viuere, &
mortem optat venire, vt possit dissolui & cum Christo esse. Tunc
etiam bene aduertit, perfectam securitatem & plenam pacem in
mundo non posse constare.

CAPVT XIII.

De tentationibus resistendis.

1. **Q**uamdiu in mundo viuimus, sine tribulatione & tentatione esse non possumus. Vnde in Iob scriptum est: Tentatio est vita humana super terram. Ideo vnusquisque sollicitus esse debet circa tentationes suas, & vigilare in orationibus, ne diabolus locum inueniret decipiendi: qui nunquam dormitat, sed circumquærens quem deuoret. Nemo tam perfectus est & sanctus, qui non habeat aliquando tentationes, & plenè eis carere non possumus.
2. Sunt tamen tentationes homini sæpe valdè vtilis, licet molesta sint & graues: quia in illis homo humiliatur, purgatur, & eruditur. Omnes sancti per multas tribulationes & tentationes transierunt, & profecerunt. Et qui tentationes sustinere nequiverunt, reprobri facti sunt, & defecerunt. Non est aliquis ordo tam sanctus, nec locus tam secretus, vbi non sint tentationes vel aduersitates.
3. Non est homo securus à tentationibus totaliter, quàm diu vixerit; quia in nobis est vnde tentamur ex quo in concupiscentia nati sumus. Vna tentatione seu tribulatione recedente, alia superuenit, & semper aliquid ad patiendum habebimus, nam bonum felicitatis nostræ perdidimus. Multi quærunt tentationes fugere, & grauius incidunt in eas. Per solam fugam non possumus vincere, sed per patientiam & veram humilitatem, omnibus hostibus efficimur fortiores.
4. Qui tantummodo exterius declinat, nec radicem euellit, parum proficiet: imò citius ad eum tentationes rediens, & peius sentiet. Paulatim & per patientiam cum longanimitate, Deo iuuante, melius superabis, quam cum duritia & importunitate propria. Sæpius accipe consilium in tentatione: & cum tentato noli duriter agere; sed consolationemingere, sicut tibi optares fieri.
5. Initium omnium malarum tentationum inconstantia animi, & parua ad Deum confidentia. Quia sicut nauis sine gubernaculo, hinc inde à fluctibus impellitur: ita homo remissus, & suum

suum propositum deserens, variè tentatur. Ignis probat ferrum, & tentatio hominem iustum. Nescimus saepe, quid possumus: sed tentatio aperit, quid sumus. Vigilandum est tamen, praecipue circa initium tentationis: quia tunc facilius hostis vincitur, si ostium mentis nullatenus intrare sinitur; sed extra limen, statim, vt pulsauerit, illi obuiatur. Vnde quidam dixit: Principiis obsta, sero medicina paratur. Nam primò occurrit menti simplex cogitatio: deinde fortis imaginatio: postea delectatio, & motus prauus, & assensio. Sicque paulatim ingreditur hostis malignus ex toto, dum illi non resistitur in principio. Et quanto diutius ad resistendum quis torpuerit, tanto in se quotidie debilior fit, & hostis contra eum potentior.

6. Quidam in principio conuersionis suae grauiore tentationes patiuntur, quidam autem in fine. Quidam verò, quasi per totam vitam suam malè habent. Nonnulli satis leuiter tentantur, secundum diuinæ ordinationis sapientiam & æquitatem; quæ statum & merita hominum pensat, & cuncta ad electorum suorum salutem præordinat.

7. Ideo non debemus desperare quum tentamur, sed eo feruentius Deum exorare, quatenus nos in omni tribulatione dignetur adiuuare: qui vtique secundum dictum Pauli, talem faciet cum tentatione prouentum, vt possimus sustinere. Humiliemus ergo animas nostras sub manu Dei, in omni tentatione & tribulatione quia humiles spiritu saluabit & exaltabit.

8. In tentationibus & tribulationibus probatur homo quantum profecit, & ibi maius meritum existit & virtus melius patet. Nec magnum est si homo deuotus sit & feruidus, quum grauitatem non sentit, sed si tempore aduersitatis patienter se sustinet, spes magni profectus erit. Quidam à magnis tentationibus custodiuntur, & in partibus quotidianis saepe vincuntur: vt humiliati, nunquam de seipsis in magnis confidunt, qui in tam modicis infirmantur.

CAPVT XIV.

De temerario iudicio vitando.

AD te ipsum oculos reflecte, & aliorum facta caueas iudicare. In iudicando alios homo frustra laborat, sapius errat, & leuiter peccat: seipsum verò iudicando & discutiendo, semper fructuosè laborat. Sicut nobis res cordi est, sic de ea frequenter iudicamus: nam verum iudicium, propter priuatum amorem, faciliter perdimus. Si Deus semper esset pura intentio nostri desiderij, non tam faciliter turbaremur pro resiliencia sensus nostri.

2. Sed

Matth. 7.
& Rom. 2.
Eccl. 3.

2. Sed sæpe aliquid ab intra latet, vel etiam ab extra concurrit, quod nos etiam pariter trahit. Multi occultè seipfos quarunt, in rebus quas agunt & nesciunt. Videntur etiam in bona pacē stare, quando res pro eorum velle fiunt & sentire. Si autem aliter sit quàm cupiunt, citò mouentur, & tristes fiunt. Propter diuersitatem sensuum & opinionum, satis frequenter oriuntur dissensiones inter amicos & ciues, inter religiosos & deuotos.

3. Antiqua consuetudo difficulter relinquitur, & ultra proprium videre nemo libenter ducitur. Si rationi tuæ magis inniteris vel industriæ, quàm virtuti subiectiuae Iesu Christi, rarò & tardè eris homo illuminatus; quia Deus vult nos sibi perfectè subiici, & omnem rationem per inflammatum amorem transcendere.

CAPVT XV.

De operibus ex charitate factis.

1. **P**ro nulla re mundi, & pro nullius hominis dilectione, aliud quod malum est faciendum: sed pro vtilitate tamen indigentis, opus bonum liberè aliquando intermittendum est, aut etiam pro meliori mutandum. Hoc enim facto opus bonum non destruitur, sed in melius commutatur. Sine charitate opus externum nihil prodest; quicquid autem ex charitate agitur, quantumcunque etiam paruum sit & despectum, totum efficitur fructuosum. Magis siquidem Deus pensat, ex quanto quis agit: quàm opus, quod facit. Multum facit, qui multum diligit.
2. Multum facit, qui rem bene facit: bene facit, qui magis communitati quàm suæ voluntati seruit. Sæpe videtur esse charitas, & est magis carnalitas: quia naturalis inclinatio, propria voluntas, spes retributionis, effectus commoditatis, rarò abesse volunt.
3. Qui veram & perfectam charitatem habet, in nulla re seipsum quarit; sed Dei solummodo gloriam in omnibus fieri desiderat. Nulli etiam inuidet, quia nullum priuatum gaudium amat; nec in seipso vult gaudere, sed in Deo super omnia bona optat beatificari. Nemini aliquid boni attribuit, sed totaliter ad Deum refert, à quo fontaliter omnia procedunt, in quo finaliter omnes sancti fruibiliber quiescunt. O qui scintillam haberet veræ charitatis, profectò omnia terrena sentiret plena fore vanitatis.

CAPVT XVI.

De sufferentia defectuum aliorum.

1. **Q**uæ homo in se vel in aliis emendare non valet, debet patienter sustinere, donec Deus aliter ordinet. Cogita, quia sic fortè melius est pro tua probatione & patientia, sine qua non sunt

sunt multum ponderanda merita nostra. Debes tamen pro talibus impedimentis supplicare : vt Deus tibi dignetur subuenire, & possis benignè portare. *Matth. 6. & Luc. 11.*

2. Si quis semel aut bis admonitus non acquiescit, noli cum eo contendere; sed totum Deo committe, vt fiat voluntas eius & honor in omnibus seruis suis, quis scit bene mala in bonum conuertere. Stude patiens esse in tolerando aliorum defectus, & qualescunque infirmitates: quia & tu multa habes, quæ ab aliis oportet tolerari. Si non potes te talem facere, qualem vis; quomodo poteris alium ad tuum habere beneplacitum? Libenter habemus alios perfectos, & tamen proprios non emendamus defectus. *Matth. 6. 1. Thes. 5. & Gal. 6.*

3. Volumus, quòd alij strictè corrigantur, & ipsi corrigi nolumus. Displicet larga aliorum licentia, & tamen nobis nolumus negari, quod petimus. Alios restringi per statuta volumus, & ipsi nullatenus patimur ampliùs cohiberi. Sic ergo patet, quã raro proximum sicut nosipfos pensamus. Si essent omnes perfecti, quid tunc haberemus ab aliis pro Deo pati?

4. Nunc autem Deus sic ordinauit, vt discamus alter alterius onera portare: quia nemo sine defectu, nemo sine onere, nemo sibi sufficiens, nemo sibi satis sapiens: sed oportet nos inuicem portare, inuicem consolari, pariter adiuuare, instruere, & admonere. Quantæ autem virtutis quisque fuerit, melius patet occasione aduersitatis. Occasiones namque hominem fragilem non faciunt, sed qualis sit, ostendunt. *Galat. 6. 1. Thes. 5. & 1. Cor. 13.*

CAPVT XVII.

De monastica vita.

1. Oportet, vt discas teipsum in multis frangere, si vis pacem & concordiam cum aliis tenere. Non est paruum in monasteriis vel in congregatione habitare, & inibi sine querela conuersari, & vsque ad mortem fidelis perseuerare. Beatus, qui ibidem bene vixit, & feliciter consummauit. Si vis debitè stare & proficere, teneas te tanquam exulem peregrinum super terram. Oportet te stultum fieri propter Christum, si vis religiosam ducere vitam. *Galat. 6. Luca 16.*

2. Habitus & tonsura modicum conferunt; sed mutatio morum & integra mortificatio passionum, verum faciunt religiosum. Qui aliud quærit quàm purè Deum, & animæ suæ salutem, non inueniet nisi tribulationem & dolorem. Non potest etiam diu stare pacificus, qui non nititur esse minimus, & omnibus subiectus. *1. Pet. 2. Eccli. 1. & Eccli. 1.*

3. Ad seruiendum venisti, non ad regendum. Ad patiendum & laborandum scias te vocatum, non ad otia dum vel fabulandum. *Matth. 20.*

334 DE IMITATIONE CHRISTI
dum. Hic ergo probantur homines, sicut aurum in fornace. Hic
nemo potest stare, nisi ex toto corde se voluerit propter Deum
humiliare.

CAPVT XVIII.

De exemplis sanctorum Patrum.

Hebr. xi.

1. Intuere sanctorum Patrum viuida exempla, in quibus vera
perfectio refulsit & religio; & videbis quàm modicum sit
& penè nihil, quod nos agimus? Heu quid est vita nostra, si illi
fuerit comparata? Sancti & amici Christi, Domino seruiuerunt
in fame & siti, in frigore & nuditate, in labore & fatione, in
vigiliis & ieiuniis, in orationibus & sanctis meditationibus, in
persecutionibus & opprobriis multis.

Ioan. I.

Matth. 7.

2. O quàm multas & graues tribulationes passi sunt Aposto-
li, Martyres, Confessores, Virgines, & reliqui omnes, qui Christi
vestigia voluerunt sequi. Nam animas suas in hoc mundo ode-
runt, vt in æternam vitam eas possiderent. O quàm strictam &
abdicatam vitam sancti Patres in eremo duxerunt. Quàm lon-
gas & graues tentationes pertulerunt? Quàm frequenter ab ini-
mico vexati sunt? Quàm crebras & feruidas orationes Deo ob-
tulerunt? Quàm rigidas abstinentias quotidie peregerunt? Quàm
magnum zelum & feruorem, ad spiritualem profectum habue-
runt? Quàm forte bellum aduersus edomationem vitiorum ges-
serunt? Quàm puram & rectam intentionem ad Deum tenuerunt?
Per diem laborabant, & noctibus orationi diuinæ vaca-
bant; quanquam laborando ab oratione mentali minimè cessa-
rent.

Matth. 19.

3. Omne tempus vtiliter expendebant; omnis hora ad vacan-
dum Deo breuis videbatur: & præ magna dulcedine contempla-
tionis, etiam obliuioni tradebatur necessitas corporalis refectio-
nis. Omnibus diuitiis, dignitatibus, honoribus, amicis, & cogna-
tis renunciabant: nil de mundo habere cupiebant; vix necessaria
vitæ sumebant: corpori seruire, etiam in necessitate dolebant.
Pauperes igitur erant rebus terrenis, sed diuites valdè in gratia
& virtutibus. Foris egebant; sed intus gratia & consolatione di-
uina reficiebantur.

Iacobi 4.

4. Mundo erant alieni, sed Deo proximi ac familiares amici.
Sibiipsis videbantur tanquam nihili, & huic mundo despecti: sed
erant in oculis Dei preciosi & dilecti. In vera humilitate stabant,
in simplici obedientia vivebant, in charitate & patientia ambu-
labant, & ideo quotidie in spiritu proficiebant, & magnam apud
Deum gratiam obtinebant. Dati sunt in exemplum omnibus
religiosis: & plus prouocare nos debent ad bene proficiendum,
quam tepidorum numerus ad relaxandum.

5. O

5. O quantus feruor omnium religiosorum, in principio suæ sanctæ institutionis fuit? O quanta deuotio orationis? quanta æmulatio virtutis? quàm magna disciplina viguit? quanta reuerentia & obedientia sub regula magistri in omnibus effloruit? Testantur adhuc vestigia derelicta, quòd verè viri sancti & perfecti fuerunt; qui tam strenuè militantes, mundum suppeditaue-
runt. Iam magnus putatur, si quis transgressor non fuerit; si quis quod accepit, cum patientia tolerare potuerit.

6. O tepor & negligentia status nostri, quòd tam citò declina-
mus à pristino feruore; & iam tædet viuere, præ lassitudine & te-
pore. Utinam in te peius non dormiret profectus virtutum, qui
multa sapiens exempla vidisti deuotorum.

CAPVT XIX.

De exercitijs boni religiosi.

XV Ita boni religiosi, omnibus virtutibus pollere debet: vt sit
talis interius, qualis videtur hominibus exterius. Et meri-
tò multo plus debet esse intus, quàm quod cernitur foris: Quia *Matth. 5.*
inspector noster est Deus, quem summopere reuereri debemus, *Psal. 32. &*
vbicumque fuerimus; & tanquam Angeli, in conspectu eius mun- *Hebr. 4.*
di incedere. Omni die renouare debemus propositum nostrum, *Psal. 15.*
& ad feruorem nos excitare: quasi hodie primum ad conuersio-
nem venissemus, atque dicere: Adiuua me Deus in bono propo-
sito & sancto seruitio tuo: & da mihi nunc hodie perfecte inci-
pere, quia nihil est, quod hætenus feci.

2. Secundum propositum nostrum cursus profectus nostri, &
multa diligentia opus est bene proficere volenti. Quod si fortiter
proponens saepe deficit, quid ille, qui rarò aut minùs fixè aliquid
proponit? Variis tamen modis contingit desertio propositi no-
stri, & leuis omisio exercitiorum vix sine aliquo dispendio transit.
Iustorum propositum in gratia Dei potius, quàm in propria sa-
pientia pendet; in quo & semper confidunt, quicquid arripiunt.
Nam homo proponit, sed Deus disponit, nec est in homine via *Prou. 16.*
eius.

3. Si pietatis causa, aut fraternæ vtilitatis proposito, quando-
que consuetum omittitur exercitium, facillè postea poterit recu-
perari. Si autem tædio animi aut negligentia facillè relinquitur,
satis culpabile est, & noxiuum sentietur. Conemur quantum *Eccle. 7.*
possumus, adhuc leuiter deficiemus in multis. Semper tamen
aliquid certi proponendum est: & contra illa præcipuè, quæ am-
plius nos impediunt. Exteriora nostra & interiora pariter no-
bis scrutanda sunt & ordinanda, quia vtraque expediunt ad pro-
fectum.

4. Si

Deut. 4.

4. Si non continuè vales te colligere, saltem interdum, & minus semel in die, manè videlicet aut vespere. Manè propone vespere discute mores tuos, qualis hodie fuisti in verbo, opere, & cogitatione: quia in his sapius forsitan Deum offendisti & proximum. Accinge te sicut vir, contra diabolicas nequitas, frena gulam, & omnem carnis inclinationem facilius frenabis. Nunquam sis ex toto otiosus; sed aut legens, aut scribens, aut orans, aut meditans, aut aliquid vtilitatis pro communi laborans. Corporalia tamen exercitia discretè sunt agenda, nec omnibus æqualiter assumenda.

2. Quæ communia non sunt, non sunt foris ostendenda: nam in secreto tutius exercentur priuata. Cauendum tamen, ne piger sis ad communia, & ad singularia promptior; sed expletis integrè & fideliter debitis & iniunctis, si iam vltra vacat, redde te tibi, prout deuotio tua desiderat. Non possunt omnes habere vnum exercitium; sed aliud isti, aliud illi magis deseruit. Etiam pro temporis congruentia, diuersa placent exercitia: quia alia in festis, aliã in feriatis magis sapiunt diebus. Aliis indigemus tēpore tentationis, & aliis tempore pacis & quietis. Alia, quum tristamur, libet cogitare; & alia, quum læti in Domino fuerimus.

6. Circa principalia festa, renouanda sunt bona exercitia, & sanctorum suffragia feruentius imploranda. De festo in festum proponere debemus, quasi tunc de hoc seculo migraturi, & ad æternum festum peruenturi. Ideoque sollicitè nos præparare debemus in deuotis temporibus, & deuotius conuersari, atque omnem obseruantiam strictius custodire, tanquam in breui præmium laboris nostri à Deo percepturi.

Rom. 8.

7. Et si dilatum fuerit, credamus nos minùs bene præparatos, atq; indignos tantæ adhuc gloriæ, quæ reuelabitur in nobis tempore præfinito, & studeamus nos melius ad exitum præparare.

Luca 12. & Matth. 14.

Beatus seruus (ait Euangelista Lucas) *quem, cum venerit Dominus, inuenerit vigilantem. Amen dico vobis, super omnia bona sua constituet eum.*

CAPVT XX.

De amore solitudinis & silentij.

Eccl. 3.

1. **Q**uare aptum tempus vacandi tibi, & de beneficiis Dei frequenter cogita. Relinque curiosa: tales perlege materias, quæ compunctionem magis præstant, quàm occupationem. Si te subtraxeris à superfluis loquutionibus, & otiosis circuitionibus, nec non à nouitatibus & rumoribus audiendis; inuenies tempus sufficiens & aptum, pro bonis meditationibus insistendis. Maximi sanctorum humana consortia, vbi poterant, vitabant; & Deo in secreto seruire eligeant.

Hebr. 11.

2. Dixit

2. Dixit quidam: Quoties inter homines fui, minor homo redij. Hoc sepius experimur, quando diu confabulamur. Facilius est omnino tacere, quam verbo non excedere. Facilius est domi latere, quam foris se posse sufficienter custodire. Qui igitur intendit ad interiora & spiritualia peruenire, oportet eum cum Iesu à turba declinare. Nemo securè apparet, nisi qui libenter latet. Nemo securè loquitur, nisi qui libenter tacet. Nemo securè præest, nisi qui libenter subest. Nemo securè præcipit, nisi qui bene obedire didicit.

Seneca.

Matth. 4.
Eccli. 3.

3. Nemo securè gaudet, nisi bonæ conscientiæ in se testimonium habeat. Semper tamen Sanctorum securitas, plena timoris Dei extitit: nec eo minus solliciti & humiles in se fuerunt, quia magnis virtutibus & gratia emicuerunt. Pravorum autem securitas ex superbia & presumptione oritur, & in fine in deceptione sui ipsius vertitur. Nunquam promittas tibi securitatem in hac vita, quamuis bonus videaris cœnobita, aut deuotus eremita.

4. Sæpe meliores in æstimatione hominum, grauius periclitati sunt propter suam nimiam cōfidentiam. Vnde multis vtilius est, vt non penitus tentationibus careant, sed sepius impugnentur: ne nimium securi sint: ne fortè in superbiam eleuentur: ne etiam ad exteriores consolationes licentiùs declinent. O qui nunquam transitoriam licentiam quæreret, qui nunquam cum mundo se occuparet, quam bonam conscientiam seruaret? O qui omnem vanam sollicitudinem amputaret, & duntaxat salutaria ac diuina cogitaret, & totam spem suam in Deo constitueret, quam magnam pacem & quietem possideret!

5. Nemo dignus est caelesti consolatione, nisi diligenter se exercuerit in sancta cōpunctione. Si vis corde tenus compungi, intra cubile tuum, & exclude tumultus mundi, sicut scriptum est: *In cubilibus vestris compungimini.* In cella inuenies, quod de foris sepius amittes. Cella continuata dulcescit, & malè custodita tædium generat. Si in principio conversionis tuæ bene eam incolueris & custodieris, erit tibi postea dilecta amica, & gratissimum solatium.

Psal. 6.

6. In silentio & quiete proficit anima deuota, & discit abscondita scripturarum. Ibi inuenit fluenta lachrymarum, quibus singulis noctibus se lauet & mundet; vt conditori suo tanto familiarior fiat, quanto longius ab omni seculari tumultu degit. Qui ergo se abstrahit à notis & amicis, appropinquabit illi Deus cum Angelis sanctis. Melius est latere & sui curam agere, quam se neglecto signa facere. Laudabile est homini religioso, rarò foras ire, fugere videri, nolle etiam homines videre.

Psal. 6.

7. Quid vis videre, quod non licet habere? Transit mundus &

Y.

401

concupiscentia eius. Trahunt desideria sensualitatis ad spatium : sed quum hora transierit, quid nisi grauitatem conscientie & cordis dispersionem reportas? Latus exitus tristem saepe reditum parit: & lata vigilia serotina, triste mane facit. Sic omne carnale gaudium blandè intrat, sed in fine mordet & perimit. Quid potes alibi videre, quod hic non vides? Ecce cælum, & terra, & omnia elementa: nam ex istis omnia sunt facta.

8. Quid potes alicubi videre, quod diu potest sub sole permanere? Credis te forsitan satiare, sed nõ poteris perungere. Si cuncta videres presentia, quid esset nisi visio vana? Leua oculos tuos ad Deum in excelsis, & ora pro peccatis tuis & negligentis. Dimitte vana vanis; tu autem intende illis, quæ tibi præcepit Deus. Claude super te ostium tuum, & voca ad te Iesum dilectum tuum. Mane cum eo in cella, quia non inuenies alibi tantam pacem. Si non exisses, nec quicquam de rumoribus audisses, melius in bona pace permanisses. Ex quo noua delectat aliquando audire, oportet te exinde turbationem cordis tolerare.

CAPVT XXI.

De compunctione cordis.

1. **S**I vis aliquid proficere, cõserua te in timore Dei: & noli esse nimis liber, sed sub disciplina cohibe omnes sensus tuos, nec inepta te tradas lætitiæ. Da te ad cordis compunctionem, & inuenies deuotionem. Compunctio multa bona aperit, quæ dissolutio citò perdere consueuit. Mirum est, quòd homo potest vquam perfectè in hac vita lætari: qui suum exilium, & tam multa pericula animæ suæ considerat & pensat.

2. Propter leuitatem cordis & negligentiam defectuum nostrorum, non sentimus animæ nostræ dolores: sed sæpe vanè ridemus, quando meritò flere deberemus. Non est vera libertas, nec bona lætitia, nisi in timore Dei cum bona conscientia. Felix, qui abijcere potest omne impedimentum distractionis, & ad vniõnem se redigere sanctæ compunctionis. Felix, qui à se abdicat, quicquid conscientiam suam maculare potest vel granare. Certa viriliter, consuetudo consuetudine vincitur. Si tu scis homines dimittere, ipsi bene te dimittent tua facta facere.

3. Non atrahas tibi res aliorum, nec te implices causis maiorum. Habeas semper oculum super te primum, & admoneas te ipsum specialiter præ omnibus tibi dilectis. Si non habes fauorem hominum, noli ex hoc tristari; sed hoc fit tibi graue, quia non habes te satis bene & circumspectè sicut deceret Dei seruum & deuotum religiosum conuersari. Vtilius est sæpè & securius, quòd homo

Prov. 14.

Eccles. 1.
Eccles. 7.
Isal. 122.

Matth. 6.

Proverb. 19.

Gal. 1.

Isal. 76.

homo non habeat multas consolationes in hac vita, secundum carnem præcipuè. Tamen, quòd diuinas non habemus, aut rariùs sentimus, nos in culpa sumus; quia compunctionem cordis non quærimus, nec vanas & externas omnino abiicimus.

4. Cognosce te indignum diuina consolatione, sed magis dignum multa tribulatione. Quando homo est perfectè compunctus, tunc grauis & amarus est ei totus mundus. Bonus homo sufficientem inuenit materiam dolendi & flendi. Siue enim se considerat, siue de proximo pensat, scit, quia nemo sine tribulatione hinc viuit: Et quanto strictius sese considerat, tanto amplius dolet. Materix iusti doloris & internæ compunctionis, sunt peccata & vitia nostra; quibus ita inuoluti iacemus, vt raro cælestia contemplari valeamus.

Iud. 2. &
20. item
2. Reg. 13.

5. Si frequentius de morte tua, quàm de longitudine vitæ cogitares, non dubium quin feruentius te emendares. Si etiam futuras inferni siue purgatorii pœnas cordialiter perpenderes, credo, quòd libenter laborem & dolorem sustineres, & nihil rigoris formidares. Sed quia ad cor ista non transeunt, & blandimenta adhuc amamus, ideo frigidi & valde pigri remanemus.

Eccle. 7.
Matth. 23.

6. Sæpe est inopia spiritus, vnde tam leuiter conqueritur miserum corpus. Ora igitur humiliter ad Dominum, vt det tibi compunctionis spiritum: & dic cum Propheta: *Ciba me Domine pane lachrymarum, & potum da mihi in lachrymis in mensura.*

Psal. 79.

CAPVT XXII.

De consideratione humana miserie.

1. **M**iser es, vbicumque fueris, & quocumque te verteris, nisi ad Deum te conuertas. Quid turbaris, quia non succedit tibi sicut vis & desideras? Quis est, qui habet omnia secundum suam voluntatem? Nec ego, nec tu, nec aliquis hominum super terram. Nemo est in mundo sine aliqua tribulatione vel angustia, quamuis rex sit vel Papa. Quis est, qui melius habet? Vtique qui pro Deo aliquid pati valet.

Eccle. 6.

2. Dicunt multi imbecilles & infirmi: Ecce quàm bonam vitam ille homo habet, quàm diues, quàm magnus, quàm potens & excelsus? Sed attende ad cælestia bona, & videbis, quòd omnia ista temporalia nulla sunt, sed valde incerta & magis grauantia, quia nunquam sine solitudine & timore possidentur. Non est hominis felicitas habere temporalia ad abundantiam, sed sufficit ei mediocritas. Verè miseria est viuere super terram. Quanto homo voluerit esse spiritualior, tãto præsens vita fit ei amarior, quia sentit melius, & videt clariùs humanæ corruptionis defectus. Nã

Luca 12.

Prou. 1.

Iob 14.
Eccle. 2.

DE IMITATIONE CHRISTI

comedere, bibere, vigilare, dormire, quiescere, laborare, & ceteris necessitatibus naturæ subiacere, verè magna miseria est & afflictio homini deuoto, qui libenter esset absolutus & liber ab omni peccato.

3. Valde enim gravatur interior homo necessitatibus corporalibus in hoc mundo. Vnde Propheta deuotè rogat, quatenus liber ab istis esse valeat, dicens: *De necessitatibus meis erue me Domine.* Sed vix non cognoscentibus suam miseriam; & amplius vix illis, qui diligunt hanc miseram & corruptibilem vitam. Nam in tantum quidam hanc amplectuntur, (licet etiam vix necessaria laborando aut mendicando habeant) vt si possent hic semper viuere, de regno Dei nihil curarent.

4. O insani & infideles corde, qui tam profundè in terris iacent, vt nihil nisi carnalia sapiant. Sed miseri adhuc in fine grauiter sentient, quàm vile & nihilum erat, quod amauerunt. Sancti autem Dei, & omnes deuoti amici Christi, non attenderunt quæ carni placuerunt, nec quæ in hoc tempore floruerunt; sed tota spes eorum & intentio ad æterna bona anhelabat. Ferebatur totum desiderium eorum sursum ad mansura & inuisibilia, ne amore visibilium traherentur ad infima. Noli frater amittere confidentiam proficiendi ad spiritualia, adhuc habes tempus & horam.

5. Quare vis procrastinare propositum tuum? Surge, & in instanti incipe, & dic: Nunc tempus est faciendi, nunc tempus est pugnandi; nunc aptum tempus est emendandi. Quando malè habes & tribularis, tunc tempus est promerendi. Oportet te transire per ignem & aquam, antequam venias in refrigerium. Nisi tibivim feceris, vitium non superabis. Quamdiu istud fragile corpus gerimus, sine peccato esse non possumus, nec sine tædio & dolore viuere. Libenter haberemus ab omni miseria quietem, sed quia per peccatum perdidimus innocentiam, amisimus etiam veram beatitudinem. Ideo oportet nos tenere patientiam, & Dei expectare misericordiam; donec transeat iniquitas hæc, & mortalitas absorbeat à vita.

6. O quanta fragilitas humana quæ semper prona est ad vitia! Hodie confiteris peccata tua, & cras iterum perpetras confessa. Nunc proponis cauere, & post horam agis, quasi nihil proposuisses. Meritò ergo nos ipsos humiliare possumus, nec vnquam aliquid magni de nobis sentire, quia tam fragiles & instabiles sumus. Citò potest etiam perdi per negligentiam, quod multo labore vix tandem acquisitum est per gratiam.

7. Quid fiet de nobis adhuc in fine, qui tepescimus tam manè? Vix nobis, si sic volumus declinare ad quietem, quasi iam pax sit &

Psal. 24.

Rom. 8.

Ibidem.

1. Pet. 1. &

Hebr. 11.

Rom. 13. &

Hebr. 10.

Psal. 56.

Rom. 7.

Gen. 3.

2. Cor. 5.

Gen. 6. & 8.

2. Mach. 9.

& securitas; quum necdum appareat vestigium veræ sanctitatis in conuersatione nostra. Bene opus esset quòd adhuc iterum institueremur, tanquã boni nouitij ad mores optimos, si fortè spes esset de aliqua futura emendatione, & maiori spiritali profectu.

CAPVT XXIII.

De meditatione mortis.

1. **V**alde citò erit tecum hìc factum: vide aliter quomodo te habeas. Hodie homo est, & cras non comparet. Cùm autem sublatu fuerit ab oculis, etiam citò transit à mente. O hebetudo & duritia cordis humani, quod solum presentia meditatur, & futura non magis præuidet. *a* Sic te in omni facto & cogitatu deberes tenere, quasi hodie esses moriturus. *b* Si bonam conscientiam haberes, non multum mortem timeres. *c* Melius esset peccata cauere, quàm mortem fugere. Si hodie non es paratus, quomodo cras eris? *d* Cras est dies incerta, & qui scis, si crastinum habebis?

2. Quid prodest diu viuere, quando tam parum emendamur? Ah longa vita non semper emendat, sed saepe culpam magis auget. Vtinam per vnam diem bene essemus conuersati in hoc mundo. Multi annos computant conuersionis, sed saepe paruus est fructus emendationis. Si formidolosum est mori, forsitan periculosius erit diutius viuere. Beatus, qui horam mortis suæ semper ante oculos habet, & ad moriendum quotidie se disponit. Si videris aliquando hominem mori, cogita, quia & tu per eandem viam transibis.

3. Quum manè fuerit, puta te ad vesperum non peruenturum. Vespere autem facto, manè non audeas tibi polliceri. Semper ergo paratus esto, & taliter viuere, vt nunquam te imparatum mors inueniat. Multi subito & improuise moriuntur. Nam hora, qua non putatur, filius hominis venturus est. Quando illa extrema hora venerit, multum aliter sentire incipies de tota vita tua præterita; & valde dolebis, quòd tam negligens & remissus fuisti.

D. Quàm felix & prudens, qui talis nunc nititur esse in vita, qualis optat inueniri in morte. Dabit namque magnam fiduciam feliciter moriendi perfectus contemptus mundi, seruens desiderium in virtutibus proficiendi, amor disciplinae, labor poenitentiae, promptitudo obedientiae, abnegatio sui, & supportatio cuiuslibet aduersitatis pro amore Christi. Multa bona potes operari, dum sanus es; sed infirmatus, nescio quid poteris. Pauci ex infirmitate emendantur; sic & qui multum peregrinantur, raro sanctificantur.

Isaia 30. &
31. item
Hier. 17.
& 48.
Matt. 6.

5. Noli confidere super amicos & proximos, nec in futurum tuam differas salutem: quia citius obliuiscuntur tui homines, quam æstimas. * Melius est nunc tempestiuè providere, & aliquid boni præmittere, quam super aliorum auxilio sperare. Si non es pro te ipso sollicitus modò, quis erit sollicitus pro te in futuro? Nunc tempus est valde pretiosum. Nunc sunt dies salutis, nunc tempus acceptabile. Sed proh dolor, quòd hoc vtilius non expendis: in quo promereri vales, vnde æternaliter viuas. Veniet, quando vnum diem seu horam pro emendatione desiderabis, & nescio an impetrabis.

Rom. 5.
Luca 14.
1. Cor. 9.

6. Eia charissime, de quanto periculo te poteris liberare, quam magno timore eripere, si modò semper timoratus fueris, & de morte suspectus. Stude nunc taliter viuere, vt in hora mortis valeas potiùs gaudere quam timere. Disce nunc mori mundo, vt tunc incipias viuere cum Christo. Disce nunc omnia contemnere, vt tunc possis liberè ad Christum pergere. Castiga nunc corpus tuum per pœnitentiam, vt tunc certam valeas habere confidentiam.

Luca 12.

7. Ah stulte, quid cogitas te diu victurum, quum nullum diem habeas hîc securum? Quàm multi decepti sunt, & insperatè de corpore extracti? Quoties audisti à dicentibus, quia ille gladio cecidit, ille submersus est, ille ab alto ruens cervicem fregit, ille manducando obriguit, ille ludendo finem fecit. Alius igne, alius ferro, alius peste, alius latrocínio interiit, & sic omniũ finis mors est; & vita hominum, tanquam vmbra subito pertransit.

Job 14.

Matt. 6.
Luca 12.
& Galat. 6.
Luca 16.
Hebr. 11.
1. Pet. 2.

8. Quis memorabitur tui post mortem? & quis orabit pro te? Age age nunc charissime, quicquid agere potes, quia nescis quãdo morieris, nescis etiam quid te post mortem sequetur. Dum tempus habes, congrega tibi diuitias immortales. Præter salutem tuam nihil cogites, solùm quæ Dei sunt, cures. Fac nunc tibi amicos, venerando Dei sanctos, & eorum actus imitando; vt cum defeceris in hac vita, illi te recipiant in æterna tabernacula.

Hebr. 13.

9. Serua te tanquam peregrinum & hospitem super terram, ad quem nihil spectat de mundi negotiis. Serua cor liberum, & ad Deum sursum erectum, quia non habes hîc manentem ciuitatem. Illuc preces & gemitus quotidianos cum lachrymis dirige, vt spiritus tuus mereatur ad Dominum post mortem feliciter transire. Amen.

CAPVT XXIV.

De iudicio & pœnis peccatorum.

Hebr. 10.

1. N omnibus respice finem, & qualiter ante districtum stabis iudicem, cui nihil est occultum; qui muneribus non placatur, nec

nec excusationes recipit, sed quod iustum est iudicabit. O miser-^{Iob 9.}
 rime & insipiens peccator, quid respondebis Deo omnia mala ^{Luca 16.}
 tua scienti; qui interdum formidas vultum hominis irati? Vt quid
 non prauides tibi in die iudicij, quando nemo poterit per alium
 excusari vel defendi, sed vnusquisque sufficiens onus erit sibi ipsi?
 Nunc labor tuus est fructuosus, fletus acceptabilis, gemitus ex-^{2. Cor. 6.}
 audibilis, dolor satisfactorius & purgatiuus.

2. Habet magnum & salubre purgatorium patiens homo, qui
 suscipiens iniurias, plus dolet de alterius malitia, quam de sua in-
 iuria: qui pro contrariantibus sibi libenter orat, & ex corde cul-^{Jacob. 1.}
 pas indulget. Qui veniam ab aliis petere non retardat, qui faci-^{Luca 23.}
 lius miseretur, quam irascitur. Qui sibi ipsi violentiam frequen-^{et Act. 7.}
 ter facit, & carnem omnino spiritui subiugare conatur. Melius est
 modò purgare peccata & vitia refecare, quam in futuro purgan-
 da referuare. Verè nos ipsos decipimus per inordinatum amo-
 rem, quem ad carnem habemus.

3. Quid aliud ignis ille deuorabit, nisi peccata tua? Quanto
 amplius tibi ipsi nunc parcis, & carnem sequeris, tanto durius
 postea lues, & maiorem materiam comburendi referuas. In qui-
 bus homo peccauit, in illis grauius punietur. Ibi acediosi arden-
 tibus stimulis perurgebuntur: & gulosi ingenti siti ac fame cru-
 ciabuntur. Ibi luxuriosi & voluptatum amatores, ardenti pice &
 foetido sulphure perfundentur: & sicut furiosi canes, præ dolore
 inuidiosi vlulabunt.

4. Nullum vitium erit, quod suum proprium cruciatum non
 habeat. Ibi superbi omni confusione replebuntur; & auari, mi-
 ferrima egestate ardeabuntur. Ibi erit vna hora grauior in pœna,
 quam hic centum anni in grauiissima pœnitentia. Ibi nulla re-^{Iob 4.}
 quies est, nulla consolatio damnatis: hic tamen interdum cessa-^{43.}
 tur à laboribus, atque amicorum fruitur solatiis. Esto modò so-
 licitus & dolens pro peccatis tuis, vt in die iudicij sis securus cum
 beatis. Tunc enim iusti stabunt in magna constantia aduersus ^{Sap. 5.}
 eos, qui se angustiauerunt & deprefferunt. Tunc stabit ad iudi-
 candum, qui modò se subiicit humiliter iudiciis hominum. Tunc
 magnam fiduciam habebit pauper & humilis, & pauebit vndique
 superbus.

5. Tunc videbitur sapiens in hoc mundo fuisse, qui pro Chri-^{Psal. 106.}
 sto didicit stultus & despectus esse. Tunc placebit omnis tribula-^{2. Cor. 4.}
 tio paciēter perpeffa, & omnis iniquitas oppilabit os suum. Tunc
 gaudebit omnis deuotus, & moerebit omnis irreligiosus. Tunc
 plus exultabit caro afflicta, quàm si in delitiis fuisset semper nutri-
 ta. Tunc splendet habitus vilis, & obtenebrescet vestis subtilis.
 Tunc plus laudabitur pauperculum domicilium, quàm deaura-
 tam.

344 DE IMITATIONE CHRISTI
 tum palatium. Tunc plus iuuabit constans patientia, quam omnis mundi potentia. Tunc amplius exaltabitur simplex obedientia, quam omnis secularis astituta.

6. Tunc plus lætificabit pura & bona conscientia, quam doctrina philosophia. Tunc plus poterit contemptus diuitiarum, quam totus thesaurus terrigenarum. Tunc magis consolaberis super deuota oratione, quam super delicata comestione. Tunc potius gaudebis de seruato silentio, quam de longa fabulatione. Tunc plus valebunt sancta opera, quam multa pulchra verba. Tunc plus placebit stricta vita & ardua poenitentia, quam omnis delectatio terrena. Disce te nunc in modico pati, vt tunc à grauioribus valeas liberari. Hic primò proba, quid possis postea. Si nunc tam parum vales sustinere, quomodo æterna tormenta poteris sufferre? Si modò modica passio tam impatientem efficit, quid gehenna tunc faciet? Ecce verè non potes duo gaudia habere, delectari hic in mundo, & postea regnare cum Christo.

Luce 12.

7. Si vsque in hodiernum diem semper in honoribus & voluptatibus vixisses, quid totum tibi profuisset, si iam in instanti mori contingeret? Omnia ergo vanitas præter amare Deum, & illi soli seruire. Qui enim Deum ex toto corde amat, nec mortem, nec supplicium, nec iudicium, nec infernum metuit: quia perfectus amor, securum ad Deum accessum facit. Quem autem adhuc peccata delectant, non mirum, si mortem & iudicium timeat. Bonum tamen est, vt si necdum amor à malo te reuocat, saltem timor gehennalis coërceat. Qui verò timorem Dei postponit, diu stare in bono non valebit, sed diaboli laqueos citius incurret.

Eccles. 1.

Rom. 8.

CAPVT XXV.

De seruenti emendatione totius vite nostre.

2. Tim. 4.

1. **E** Sto vigilans *a* & diligens in Dei seruitio & cogita frequenter ad quid venisti, & cur seculū reliquisti. Nonne vt Deo videres, & spiritualis homo fieres? Igitur ad profectum serueas, *b* quia mercedem laborum tuorum in breui recipies, *c* nec erit tunc amplius timor aut dolor in finibus tuis. *d* Modicum nunc laborabis, & magnam requiem, imò perpetuam lætitiā inuenies. *e* Si tu permanseris fidelis & seruidus in agendo, *f* Deus procul dubio erit fidelis & locuples in retribuendo.

b Matth. 5.

c Apoc. 21.

e 22.

d Eccles. 51.

e Apoc. 21.

e 22.

f Matth. 25.

g Rom. 5.

2. **g** Spem bonam retinere debes, quòd ad palmam peruenies; sed securitatē capere non oportet, ne torpeas aut elatus fias. Cum quidam anxius inter metum & spem frequenter fluctuaret, & quadam vice mœrore confectus in ecclesia ante quoddam altare, se in oratione prostrauisset, hac inter se reuoluit, dicens: O si

sci-

scirem, quòd adhuc perseueraturus essem! Statimque audiuit diuinum intus responsum: Quid, si hoc scires, quid facere velles? Fac nunc, quod tunc facere velles, & bene securus eris. Moxque consolatus & confortatus, diuinæ se commisit voluntati, & cessauit anxia fluctuatio. Noluitque curiosè inuestigare, vt sciret, quæ sibi essent futura; sed magis studuit inquirere, quæ esset voluntas Dei beneplacens & perfecta, ad omne opus bonum inchoandum & perficiendum. *Rom. 12.*

3. *Spera in Domino, & fac bonitatem*, ait Propheta, *& inhabita terram, & pasceris in diuitijs eius.* Vnum est, quod multos à profectu & feruenti emendatione retrahit, horror difficultatis seu labor certaminis. Enimuerò, illi maximè præ cæteris in virtutibus proficiunt, qui ea, quæ sibi magis grauias & contrarias sunt, virilius vincere nituntur. Nam ibi homo plus proficit, & gratiam meretur ampliorem, vbi magis seipsum vincit, & in spiritu mortificat. *Psal. 36.*

4. Sed non omnes habent æquè multum ad vincendum & moriendum. Diligens tamen æmulator valentior erit ad proficiendum, etiam si plures habeat passiones; quàm alius bene morigeratus, minùs tamen feruens ad virtutes. Duo specialiter ad magnam emendationem iuuant; videlicet, subtrahere se violenter, ad quod natura vitiosè inclinatur; & feruenter instare pro bono, quo ampliùs quis indiget. Illa etiam studeas magis cauere & vincere, quæ tibi frequentius in alijs displicent.

5. Vbique profectum tuum capias, vt si bona exempla videas vel audias, ad imitandum accendaris. Si quid autem reprehensibile consideraueris, caue ne idem facias. Aut si aliquando fecisti, citius emendare te studeas. Sicut oculus tuus alios considerat, sic iterum ab alijs notaris. Quàm incundum & dulce est videre feruidos & deuotos fratres, bene morigeratos & disciplinatos? Quàm triste est & graue videre inordinatè ambulantes, qui ea, ad quæ vocati sunt, non exercent? Quàm nociuum est negligere vocationis suæ propositum, & ad non commissas sensum inclinare? *Matt. 7.*

6. Memor esto arrepti propositi, & imaginem tibi proponere crucifixi. Bene verecundari potes, inspecta vita Iesu Christi: quia necdum magis illi te conformare studuisti, licet diu in via Dei fuisti. Religiosus, qui se intentè & deuotè in sanctissima vita & passione Domini exercet, omnia vtilia & necessaria sibi abundanter ibi inueniet: nec opus est, vt extra Iesum aliquid melius querat. O si Iesus crucifixus in cor nostrum veniret, quàm cito & sufficienter docti essemus? *Ephes. 5. & 1. Cor. 12. Eccl. 3.*

7. Religiosus feruidus omnia bene portat & capit, quæ illi iu-

bentur. Religiosus negligens & tepidus habet tribulationem super tribulationem, & ex omni parte patitur angustiam: quia interiori consolatione caret, & exteriorem querere prohibetur. Religiosus extra disciplinam viuens, graui patet ruina. Qui laxiora querit & remissiora, semper in angustiis erit, quia aut vnum aut reliquum sibi displicebit.

8. Quomodo faciunt tam multi alij religiosi, qui satis arctati sunt sub disciplina claustrali? Rarò exeunt abstractè viuunt, pauperrimè comedunt, grossè vestiuntur, multum laborant, parum loquuntur, diu vigilant, maturè surgunt, orationes prolongant, frequenter legunt, & se in omni disciplina custodiunt. Attendite Carthusienses, Cistercienses, & diuersæ religionis monachos ac moniales, qualiter omni nocte ad pfallendū Domino assurgunt. Et ideo turpe esset, vt tu deberes in tam sancto opere pigritare, vbi tanta multitudo religiosorum incipit Deo iubilare.

9. O si nihil aliud faciendum incumberet, nisi Dominū Deum nostrum toto corde & ore laudare? O si nunquam indigeres comedere, nec bibere, nec dormire: sed semper posses Deum laudare, & solummodo spiritualibus studiis vacare; tunc multo felicior esses quàm modò, cùm carni ex qualicumq; necessitate seruis. Vtinam non essent istæ necessitates, sed solum spirituales animæ refectiones, quas (heu) satis rarè degustamus.

10. Quando homo ad hoc peruenit, quòd de nulla creatura consolationem suam querit, tunc ei Deus primò perfectè sapere incipit: tunc etiam bene contentus de omni euentu rerum erit. Tunc nec pro magno lætabitur, nec pro modico contristabitur; sed ponet se integrè & fiducialiter in Deo, qui est ei omnia in omnibus: cui nihil vtique perit nec moritur, sed omnia ei viuunt, & ad nutum incunctanter deseruiunt.

11. Memento semper finis, & quia perditum non redit tempus. Sine solitudine & diligentia, nunquam acquies virtutes. Si incipis tepescere, incipies malè habere: Si autem dederis te ad feruorem, inuenies magnam pacem, & senties leuiorem laborem, propter Dei gratiam & virtutis amorem. Homo feruidus & diligens ad omnia est paratus. Maior labor est resistere vitiis & passionibus, quàm corporalibus insudare laboribus. Qui paruos non vitat defectus, paulatim labitur ad maiores. Gaudebis semper vespere, si diem expendas fructuosè. Vigila super teipsum, excita teipsum, admone teipsum; & quicquid de aliis fit, non negligas teipsum. Tantum proficies quantum tibi ipsi vim intuleris, Amen.

Rom. 11. &
1. Cor. 3. 12.
& 15.

Ecol. 7.
Apoc. 3.

Ecol. 19.

Matth. 11.

LIBER SECVNDVS

Admonitiones continet ad interna trahentes.

CAPITA LIBRI SECVNDI.

DE interna conuersatione.
 De humili submissione.
 De bono pacifico homine.
 De pura mente & simplici intentione.
 De propria consideratione.
 De latitia bona conscientia.
 De amore Iesu super omnia.
 De familiari amicitia Iesu.
 De carentia omnis solatiij.
 De gratitudine pro gratia Dei.
 De paucitate amatorum crucis Iesu.
 De regia via sancta Crucis.

Cap. I
 II
 III
 IV
 V
 VI
 VII
 VIII
 IX
 X
 XI
 XII

CAPVT I.

De interna conuersatione.

Regnum Dei intra vos est, dicit Dominus. Conuerte te ex toto corde ad Dominum, & relinque hunc miserum mundum, & inueniet anima tua requiem. Disce exteriora contemnere, & ad interiora te dare, & videbis regnum Dei in te venire. Est enim regnum Dei pax & gaudium in Spiritu sancto, quod non datur impiis. Veniet ad te Christus, ostendens tibi consolationem suam, si dignam illi ab intus paraueris mansionem. Omnis gloria eius & decor ab intra est, & ibi complacet sibi. Frequens illi visitatio cum homine interno, dulcis fermocinatio, grata consolatio, multa pax, familiaritas stupenda nimis.

2. Eia anima fidelis, prepara huic Sponso cor tuum, quatenus ad te venire & in te habitare dignetur. Sic enim dicit: *Si quis diligit me, sermonem meum seruet, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus.* Da ergo Christo locum, & ceteris omnibus nega introitum. Cum Christum habueris, diues es, & sufficit tibi. Ipse erit prouisor tuus, & fidelis procurator in omnibus, ut non sit opus in hominibus sperare. Homines enim cito mutantur, & deficiunt velociter, Christus autem manet in aeternum, & astat usque in finem firmiter.

3. Non est magna fiducia ponenda in homine fragili & mortali, etiam si

Luca 17.
Ioel. 2.

Rom. 14.

Psal. 44.

Ioan. 14.

Ioan. 12.

Hier. 17.

etiam si utilis sit & dilectus: neque tristitia multa ex hoc capienda, si interdum aduersetur & contradicat. Qui hodie tecum sunt, cras contrariari possunt, & è conuerso, saepe ut aura vertuntur. Ipse pro te respondebit, & faciet bene sicut melius fuerit. Non habes hic manentem ciuitatem, & ubicunque fueris, extraneus es & peregrinus; nec requiem aliquando habebis, nisi Christo intimè fueris vnitus.

1. Pet. 5.

Hebr. 13.

Phil. 5.

Sap. 5.

4. Quid hic circumspicis, cum iste non sit locus tuæ requietionis. In caelestibus debet esse habitatio tua, & sicut in transitu curata terrena sunt aspicienda. Transeunt omnia, & tu cum eis pariter. Vide, ut non inhereas; ne capiaris, & pereas. Apud Altissimū sit cogitatio tua, & deprecatio tua ad Christum sine intermissione dirigatur. Si nescis speculari alta & caelestia, requiesce in passione Christi, & in sacris vulneribus eius libenter habita. Si enim ad vulnera & pretiosa stigmata IESU deuotè confugis, magnam in tribulatione confortationem senties: nec multum curabis hominum despectiones, faciliterque verba detrahentia perferes.

Matth. 1.

12. 26. &

Ioan. 15.

5. Christus fuit etiam in mundo ab hominibus despectus, & in maxima necessitate à notis & amicis inter opprobria derelictus; Christus pati voluit & despici, & tu audes de aliquo conqueri? Christus habuit aduersarios & obloquentes, & tu vis omnes habere amicos & benefactores? Vnde coronabitur patientia tua, si nihil aduersitatis occurrerit? Si nihil contrariam vis pati, quomodo eris amicus Christi? Sustine te cum Christo, & pro Christo, si vis regnare cum Christo.

2. Tim. 2.

6. Si semel perfectè introiisses in interiora Iesu, & modicum de ardente amore eius sapuisses: tunc de proprio commodo vel incommodo nihil curares, sed magis de opprobrio illato gauderes, quia amor Iesu facit hominem seipsum contemnere. Amator Iesu & veritatis, & verus internus & liber ab affectionibus inordinatis, potest se ad Deum liberè conuertere, & eleuare se supra seipsum in spiritu, ac fruitiue quiescere.

Isaia 64.

7. Cui sapiunt omnia, prout sunt, non ut dicuntur aut aestimantur; hic verè sapiens est, & doctus magis à Deo, quàm ab hominibus. Qui ab intra seipsum ambulat & modicum ab extra res ponderare: non requirit loca, nec expectat tempora, ad habenda deuota exercitia. Homo internus citò se recolligit, quia nunquam se totum ad exteriora effundit. Non illi obest labor exterior, aut occupatio ad tempus necessaria: sed sicut res eueniunt, sic se illis accommodat. Qui intus bene dispositus est & ordinatus, non curat mirabiles & peruersos hominum gestus. Tantum homo impeditur & distrahitur, quantum sibi res attrahit.

8. Si rectè tibi esset, & bene purgatus esses, omnia tibi in bonum cederent & profectum. Ideo multa tibi displicent & sæpe conturbant, quia adhuc non es tibi ipsi perfectè mortuus, nec segregatus ab omnibus terrenis. Nil sic maculat & implicat cor hominis, sicut impurus amor in creaturis. Si renuis consolari exterius, poteris speculari caelestia, & frequenter iubilare interius.

Rom. 8.

CAPVT II.

De humili submissione.

1. **N**on magni pendas, quis pro te vel cõtra te sit: sed hoc age & cura, vt Deus tecum sit in omni re, quam facis. Habeas conscientiam bonam, & Deus bene te defensabit. Quem enim Deus adiuuare voluerit, nullius peruersitas nocere poterit. Si tu scis tacere & pati, videbis procul dubio auxilium Domini. Ipse nouit tempus & modum liberandi te, & ideo te debes illi resignare. Deiest adiuuare, & ab omni confusione liberare. Sæpe valde prodest ad maiorem humilitatem seruandam, quòd defectus nostros alij sciunt, & redarguunt.

Ibidem.

1. Cor. 4.

Psal. 27.

2. Quando homo pro defectibus suis se humiliat, tunc facilius alios placat, & leuiter satisfacit sibi irascentibus. Humilem Deus protegit & liberat; humilem diligit & consolatur: humili homini se inclinat: humili largitur gratiam magnam, & post eius depressionem leuat ad gloriam. Humili sua secreta reuelat, & ad se dulciter trahit & inuitat. Humilis accepta confusione, satis bene est in pace; quia stat in Deo, & non in mundo. Non reputes te aliquid profecisse, nisi omnibus inferiorem te esse sentias.

Iacobi 3.

Iob 3.

Matth. 11.

CAPVT III.

De bono pacifico homine.

1. **T**ene te primò in pace, & tunc poteris alios pacificare. Homo pacificus magis prodest, quàm bene doctus. Homo pacificus etiam bonum in malum trahit, & facilius credit. Bonus pacificus homo omnia ad bonum conuertit. Qui bene in pace est, de nullo suspicatur. Qui autem malè contentus est & commotus, variis suspicionibus agitur, nec ipse quiescit, nec alios quiescere permittit. Dicit sæpe, quod dicere non deberet, & omittit, quod sibi magis facere expediret. Considerat, quod alij facere tenentur, & negligit, quod ipse tenetur. Habe ergo primò zelum super teipsum, & tunc iustè zelare poteris etiam proximum tuum.

1. Cor. 13.

Matth. 7.

Matth. 1.

2. Tu bene scis facta tua excusare & colorare, & aliorum excusationes

tiones

Gal. 6.

1. Cor. 13.

tionem non vis recipere. Iustius esset, ut te accusares, & fratrem tuum excusares. Si portari vis, porta & alium. Vide quàm longè es adhuc à vera charitate & humilitate, quæ nulli nouit irasci vel indignari, nisi tantum sibi. Non est magnum cum bonis & mansuetis conuersari: (hoc enim omnibus naturaliter placet, & unusquisque libenter pacem habet, & secum sentientes magis diligit.) Sed cum duris & peruersis, aut indisciplinatis, aut nobis contrariantibus, pacificè posse viuere, magna gratia est, & laudabile nimis, virileque factum.

3. Sunt qui seipsos in pace tenent, & cum aliis etiam pacem habent. Et sunt, qui nec pacem habent, nec alios in pace dimittunt. Aliis sunt graues, sed sibi semper grauiores. Et sunt qui seipsos in pace retinent, & ad pacem alios reducere student. Est tamen tota pax nostra in hac misera vita, potius in humili sufferentia ponenda, quàm in non sentiendo contraria. Qui melius scit pati, maiorem tenebit pacem. Iste est victor sui & dominus mundi, amicus Christi & hæres cæli.

CAPVT IV.

De pura mente, & simplici intentione.

1. **D**Vabus alis homo subleuatur à terrenis: simplicitate scilicet & puritate. Simplicitas debet esse in intentione, puritas in affectione. Simplicitas intendit Deum, puritas apprehendit & gustat. Nulla bona actio te impediet, si liber intus ab omni inordinato affectu fueris. Si nihil aliud, quàm Dei beneplacitum & proximi vtilitatem, intendis & quæris, interna libertate perfrue-
ris. Si rectum cor tuum esset, tunc omnis creatura speculum vitæ & liber sanctæ doctrinæ esset. Non est creatura tam parua & vilis, quæ Dei bonitatem non repræsentet.

2. Si tu esses intus bonus & purus, tunc omnia sine impedimento videres, & bene caperes. Cor purum penetrat cælum & infernum. Qualis vnusquisque intus est, taliter iudicat exterius. Si est gaudium in mundo, hoc utique possidet puri cordis homo. Et si est alicubi tribulatio & angustia, hoc melius nouit mala conscientia. Sicut ferrum missum in ignem amittit rubiginem, & totum candens efficitur; sic homo integrè se ad Deum conuertens, à torpore exiit, & in nouum hominem transmutatur.

3. Quando homo incipit tepescere, tunc paruum metuit laborem, & externam accipit consolationem. Sed quando perfecte incipit se vincere, & viriliter in via Dei ambulare, tunc minus ea reputat, quæ sibi prius grauiæ esse sentiebat.

CAPVT

Rom. 1.

Prov. 3.
Psal. 128.

CAPVT V.

De propria consideratione.

1. **N**on possumus nobis ipsis nimis credere, quia sæpe gratia nobis deest & sensus. Modicum lumen est in nobis, & hoc citò per negligentiam amittimus. Sæpe etiam non aduertimus, quòd tam cæci intus sumus. Sæpe malè agimus, & peius excusamus. Passione interdum mouemur, & zelum putamus. Parua in aliis reprehendimus, & nostra maiora pertransimus. Satis citò sentimus & ponderamus, quid ab aliis sustinemus; sed quantum alij de nobis sustinent, non aduertimus. Qui bene & rectè sua ponderaret, non esset, quòd de alio grauius iudicaret.

Hierem. 17.

Psal. 140.

Matth. 7.

2. Internus homo, sui ipsius curam omnibus curis anteponit. Et qui sibi ipsi diligenter intendit, faciliter de aliis tacet. Nunquã eris internus & deuotus, nisi de alienis silueris, & ad teipsum specialiter respexeris. Si tibi & Deo totaliter intendis, modicum te mouebit, quòd foris percipis. Vbi es, quando tibi ipsi præfens non es? Et quando omnia percurristi, quid te neglecto profecisti? Si debes habere pacem & vnionem veram, oportet quòd totum adhuc postponas, & te solum præ oculis habeas.

Matth. 16

1. Cor. 4. 6.

Gal. 1.

3. Multum proinde proficies, si te feriatum ab omni temporali cura conserues. Valde deficies, si aliquid temporale reputaueris. Nil magnum, nil altum: nil gratum, nil acceptum tibi sit; nisi purè Deus, aut de Deo sit. Totum vanum existima, quicquid consolationis occurrit de aliqua creatura. Amans Deum anima, sub Deo despicit vniversa. Solus Deus æternus & immensus implens omnia, solatium animæ, & vera cordis lætitia.

Ecdl. 1.

CAPVT VI.

De lætitia bonæ conscientie.

1. **G**loria boni hominis, testimonium bonæ conscientie. Habe bonam conscientiam, & habebis semper lætitiã. Bona conscientia valde multa potest portare, & valde læta est inter aduersa. Mala conscientia semper timida est & inquieta. Suauiter requiesces, si cor tuum te non reprehenderit. Noli lætari, nisi quum bene feceris. Mali nunquam habent veram lætitiã, nec internam sentiunt pacem; quia non est pax impijs, dicit Dominus. Et si dixerint, In pace sumus, non venient super nos mala; & quis nobis nocere audebit? Ne credas eis, quoniam repente exurget ira Dei, & in nihilum redigentur actus eorum, & cogitationes eorum peribunt.

2. Cor. 1.

Sap. 17.

Luca 12.

Isaia 37.

2. Glo.

a Rom. 2.
Gal. 6.
b Ioan. 5.
c 2. Cor. 1.

2. *a* Gloriari in tribulatione, non est graue amanti; sic enim gloriari, est gloriari in cruce Domini. *b* Breuis gloria, quae ab hominibus datur & accipitur. Mundi gloriam semper comitatur tristitia: *c* Bonorum gloria in conscientiiis eorum, & non in ore hominum. Iustorum lætitia de Deo & in Deo est, & gaudium eorum de veritate. Qui veram & æternam gloriam desiderat, temporalem non curat. Et qui temporalem requirit gloriam, aut non ex animo contemnit, minùs amare conuincitur cœlestem. Magnam habet cordis tranquillitatem, qui nec laudes curat, nec vituperia.

1. Reg. 16.

3. Facile erit contentus & pacatus, cuius conscientia munda est. Non est sanctior, si laudaris; nec vilior, si vituperaris. Quod es, hoc es: nec maior dici vales, quàm Deo teste sis. Si attendis, quid apud te sis intus: non curabis, quid de te loquantur homines. Homo videt in facie, Deus autem in corde. Homo considerat actus, Deus verò pensat intentiones. Bene semper agere, & modicum de se tenere, humilis animæ iudicium est. Nolle consolari ab aliqua creatura, magnæ puritatis & internæ fiduciæ signum est.

1. Cor. 10.

4. Qui nullum extrinsecus pro se testimonium quærit, liquet, quòd totaliter se Deo commisit. *Non enim qui seipsum commendat, ille probatus est, ait beatus Paulus, sed quem Deus commendat.* Ambulare cum Deo intus, nec aliqua affectione teneri foris, status est interni hominis.

CAPVT VII.

De amore IESV super omnia.

Psal. 118.

1. **B**eatus qui intelligit, quid sit amare Iesum, & contemnere seipsum propter Iesum. Oportet dilectum pro dilecto relinquere, quia Iesus vult solus super omnia amari. Dilectio creaturæ fallax & instabilis, dilectio Iesu fidelis & perseverabilis. Qui adhæret creaturæ, cadet cum labili; qui amplectitur Iesum, firmabitur in ætuum. Illum dilige, & amicum tibi retine: qui omnibus recedentibus te non relinquet, nec patietur in fine perire. Ab omnibus oportet te aliquando separari, siue velis, siue nolis.

Deut. 6.

Matth. 12.

2. Teneas te apud Iesum viuens & moriens, & illius fidelitati te committe; qui omnibus deficientibus, solus potest te iuuare. Dilectus tuus talis est naturæ, vt alienum non velit admittere: sed solus vult cor tuum habere, & tanquam Rex in proprio throno sedere. Si scires te bene ab omni creatura euacuare, Iesus deberet libenter tecum habitare. Penè totum perditum inuenies, quicquid extra Iesum in hominibus posueris. Non confidas nec innitaris super calamum ventosum: quia omnis caro fœnum, &

Isaia 40.

omnis

omnis gloria eius vt flos sceni cadet.

3. Citò decipieris, si ad externam hominum apparentiam tantum aspexeris. Si enim tuum in alijs quæris solatium & lucrum, senties sæpius detrimentum. Si quæris in omnibus Iesum, inuenies utique Iesum: Si autem quæris teipsum, inuenies etiam teipsum, sed ad tuam perniciem. Plus enim homo nociuior sibi, si Iesum non quærit, quàm totus mundus & omnes sui aduersarij.

C A P V T VIII.

De familiari amicitia Iesu.

1. **Q**uando Iesus adest, totum bonum est, nec quicquam difficile videtur: quando verò Iesus non adest, totum durum est. Quando Iesus intus non loquitur, consolatio vilis est. Si autem Iesus vnum tantum verbum loquitur, magna consolatio sentitur. Nonne Maria Magdalena statim surrexit de loco, in quo fleuit, quando Martha illi dixit: *Magister adest, & vocat te?* Felix hora, quando Iesus vocat de lachrymis ad gaudium spiritus. Quàm aridus & durus es, sine Iesu, Quàm insipiens & vanus, si cupis aliquid extra Iesum. Nonne hoc est maius damnum, quàm si totum perderes mundum? *Ioan. 11. Matth. 16.*

2. Quid potest tibi mundus conferre sine Iesu? Esse sine Iesu grauis est infernus: & esse cum Iesu, dulcis paradysus. Si fuerit tecum Iesus, nullus poterit nocere inimicus. Qui inuenit Iesum, inuenit thesaurum bonum, imò bonum super omne bonum. Et qui perdit Iesum, perdit nimis multum, & plus quàm totum mundum. Pauperrimus est, qui viuit sine Iesu: & ditissimus, qui bene est cum Iesu. *Roman. 8. Matth. 13. Luc. 11.*

3. Magna ars est, scire cum Iesu conuersari, & scire Iesum tenere magna prudentia. Esto humilis & pacificus, & erit tecum Iesus. Sis deuotus & quietus, & manebit tecum Iesus. Potes citò fugare Iesum, & gratiam eius perdere, si volueris ad exteriora declinare. Et si illum effugaueris & perdideris, ad quem fugies, & quem tunc quæres amicum? Sine amico non potes bene viuere: & si Iesus non fuerit tibi præ omnibus amicus, eris nimis tristis & desolatus. Fatuè igitur agis, si in aliquo altero confidis aut lætaris. Eligendum est magis, totum mundum habere contrarium, quàm Iesum offensum. *Prou. 3. Galat. 6.*

4. Ex omnibus ergo charis sit Iesus solus dilectus specialis. Diligantur omnes propter Iesum, Iesus autem propter seipsum. Solus Iesus Christus singulariter est amandus, qui solus bonus & fidelis præ omnibus inuenitur amicis. Propter ipsum & in ipso, tam amici quàm inimici, sint tibi chari: & pro omnibus his

exorandus est, vt omnes ipsum cognoscant & diligant. Nūquam cupias singulariter laudari vel amari, quia hoc solius Dei est, qui similem sibi non habet. Nec velis, quod aliquis tecum in corde suo occupetur, neque tu cum alicuius oēcuperis amore, sed sit Iesus in te, & in omni bono homine.

5. Esto purus & liber ab intus, sine alicuius creaturæ implicamento. Oportet te esse nudum, & purum cor ad Deum gerere, si vis vacare & videre, quā suavis sit Dominus. Et reuera ad hoc non peruenies, nisi gratia eius fueris præuentus & intractus; vt omnibus euacuatis & licentiatis, solus cum solo vniaris. Quando enim gratia Dei venit ad hominem, tunc potens fit ad omnia: Et quando recedit, tunc pauper & infirmus erit, & quasi tantum ad flagella relictus. In his non debes deijci, nec desperare, sed ad voluntatem Dei æquanimiter stare: & cuncta superuenientia tibi ad laudem Iesu Christi perpeti. Quia post hyemem sequitur æstas; post noctem redit dies; & post tempestatem magna serenitas.

CAPVT IX.

De carentia omnis solatij.

Phil. 2.
1. **N**on est graue humanum contemnere solatium, cum adest diuinum. Magnum est & valde magnum, tā humano quā diuino posse carere solatio; & pro honore Dei, libenter exilium cordis velle sustinere: & in nullo seipsum querere, nec ad propriū meritum respicere. Quid magni est, si hilaris sis & deuotus adueniente gratia? Optabilis cunctis hæc hora, Satis suaviter equitat, quem gratia Dei portat. Et quid mirum, si onus non sentit, qui portatur ab omnipotente, & ducitur à summo doctore?

2. Libenter habemus aliquid pro solatio, & difficulter homo exiit à seipso. Vicit sanctus martyr Laurentius seculum, cum suo sacerdote: quia omne, quod in mundo delectabile videbatur, despexit; & summum Dei sacerdotem Sixtum, quem maximè diligebat, pro amore Christi etiam à se tolli clementer ferebat. Amore igitur creatoris, amorem hominis superauit; & pro humano solatio, diuinum beneplacitum magis elegit. Ita & tu aliquid necessarium & dilectū amicū pro amore Dei discere relinquere. Nec grauiter feras, quū ab amico derelictus fueris, sciens, quoniam oportet nos omnes tandem ab inuicem separari.

3. Multum & diu oportet hominem in seipso certare, antequā discat seipsum plenè superare, & totum affectum suum in Deum trahere. Quando homo stat super seipsum, facilè labitur ad consolationes humanas. Sed verus amator Christi, & studiosus secta-

tot virtutum, non cadit super consolationes, nec querit tales sensibiles dulcedines: sed magis fortes exercitationes, & pro Christo duos sustinere labores.

4. Cum igitur spiritualis à Deo consolatio datur, cum gratiarum actione accipe eam, sed Dei munus intellige esse, non tuum meritum. Noli extolli, noli nimium gaudere, nec inaniter presumere, sed esto magis humilior ex dono, cautior quoque & timorator in cunctis actibus tuis: quoniam transibit hora illa, & sequetur tentatio. Quum ablata fuerit consolatio, non statim desperes; sed cum humilitate & patientia expecta cælestem visitationem; quoniam potens est Dominus, ampliorem tibi redonare consolationem. Istud non est nouum nec alienum viam Dei expertis; quia in magnis sanctis & in antiquis prophetis fuit sæpe talis alternationis modus.

5. Vnde quidam præsentem iam gratia dicebat: *Ego dixi in abundantia mea, non mouebor in æternum.* Absente vero gratia, quid in se fuerit expertus, adiungit dicens: *Auertisti faciem tuam à me, & factus sum conturbatus.* Inter hæc tamen nequaquam desperat, sed instantius Dominum rogat, & dicit: *Ad te Domine clamabo, & Deum meum deprecabor.* Denique orationis suæ fructum reportat, & se exauditum testatur, dicens: *Audiuisti Dominus, & miseratus est mei, Dominus factus est adiutor meus.* Sed in quo? *Conuertisti, inquit, planctum meum in gaudium mihi, & circumdedisti me letitia.* Si sic actum est cum magnis sanctis, non est desperandum nobis infirmis & pauperibus: si interdum in feruore & interdum in frigiditate sumus: quoniam spiritus venit & recedit, secundum suæ beneplacitum voluntatis. Vnde beatus Iob ait: *visitas eum diluculo, & subito probas illum.*

Psalm. 9.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Iob. 3.

Iob 7.

6. Super quid igitur sperare possum, aut in quo confidere debeo: nisi in sola magna misericordia Dei, & in sola spe gratiæ cælestis? Siue enim adsint homines boni, siue deuoti fratres vel amici fideles, siue libri sancti, vel tractatus pulchri, siue dulcis cæntus & hymni, omnia hæc modicum iuuant, modicum sapiunt, quando desertus sum à gratia, & in propria paupertate relictus. Tunc non est melius remedium, quam patientia & abnegatio mei in voluntate Dei.

Luca 9.

7. Nunquam inueni aliquem tam religiosum & deuotum, qui non habuerit interdum gratiæ subtractionem, aut non senserit feruoris diminutionem. Nullus sanctus fuit tam altè raptus & illuminatus, qui prius vel postea non fuerit tentatus. Nō enim dignus est alta Dei contemplatione, qui pro Deo non est exercitatus aliqua tribulatione. Solet enim sequentis consolationis tentatio præcedens esse signum. Nam tentationibus probatis, cæle-

Apoc. 2.

stis promittitur consolatio. *Qui vicerit, inquit, dabo ei edere de ligno vite.*

1. Pet. 5.

8. Datur autem consolatio diuina, vt homo fortior sit ad sustinendum aduersa. Sequitur etiam tentatio, ne se eleuet de bono. Non dormit diabolus, nec caro adhuc mortua est: ideo non cesses te præparare ad certamen, quia à dextris & à sinistris hostes sunt, qui nunquam quiescunt.

CAPVT X.

De gratitudine pro gratia Dei.

Iob 5.

Luca 14.

1. **C**VR quæris quietem, cum natus sis ad laborem? Pone te ad patientiam magis, quàm ad consolationes, & ad crucem portandam magis, quàm ad lætitiã. Quis enim secularium, non libenter consolationem & lætitiã spiritualem acciperet, si semper obtinere posset? Excedunt enim spirituales cõsolationes, omnes mundi delicias & carnis voluptates. Nã omnes deliciae mundanæ aut vanæ sunt, aut turpes: spirituales verò deliciae, solæ iucundæ & honestæ, ex virtutibus progenitæ, & à Deo puris mentibus infusæ. Sed istis diuinis consolationibus nemo semper pro suo affectu frui valet, quia tempus tentationis non diu cessat.

Eccles. 1.

2. Multum autem contrariatur supernæ visitationi falsa libertas animi & magna cõfidentia sui. Deus bene facit cõsolationis gratiam dando, sed homo malè agit, non totum Deo cum gratiarum actione retribuendo. Et ideo non possunt in nobis dona gratia fluere, quia ingrati sumus auctori, nec totum refundimus fontali origini. Semper enim debetur gratia, dignè gratias referenti, & auferetur ab elato, quod dari solet humili.

Matt. 22.

3. Nolo consolationem, quæ mihi aufert compunctionem; nec affectu contemplationem, quæ ducit in elationem. Nõ enim omne altum sanctum, nec omne dulce bonum, nec omne desiderium purum, nec omne charum Deo gratum. Libenter accepto gratiam, vnde semper humilior & timorator inueniar, atque ad relinquendum me parator fiam. Doctus dono gratiæ, & eruditus subtractionis verberare, non sibi audebit quicquam boni attribuere, sed potius se pauperem & nudum constebitur. Da Deo, quod Dei est: & tibi ascribe, quod tuum est. Hoc est, Deo gratias pro gratia tribue, tibi autem soli culpam & dignam pœnam pro culpa deberi sentias.

Luca 14.

4. Pone te semper ad infimum, & dabitur tibi summum, nam summum non stat sine infimo. Summi sancti apud Deum, minimi sunt apud se; & quanto gloriosiores, tanto in se humiliores. Pleni veritate & gloria cælesti, non sunt vanæ gloriæ cupidi. In

Deo

Deo firmati & fundati, nullo modo possunt esse elati. Et qui totum Deo ascribunt, quicquid boni acceperunt, gloriam ab inuicem non querunt; sed gloriam, quæ à solo Deo est, volunt; & Deum in se & in omnibus sanctis laudari super omnia cupiunt, & semper in idipsum tendunt.

5. Esto igitur gratus pro minimo, & eris dignus maiora accipere. Sit tibi minimū etiam pro maximo, & magis contemptibile pro speciali dono. Si dignitas datoris inspicitur, nullū datū paruum aut nimis vile videbitur. Non enim parū est, quod à summo Deo donatur. Etiam si poenas & verbera dederit, gratū esse debet, quia semper pro salute nostra facit, quicquid nobis aduenire permittit. Qui gratiā Dei retinere desiderat, sit gratus pro gratia data, pariens pro sublata. Oret, vt redeat; cautus sit & humilis, ne amittat.

CAPVT XI.

De paucitate amatorum crucis Iesu.

1. **H**abet Iesus nunc multos amatores regni sui caelestis, sed paucos baiulatores suæ crucis. Multos habet desideratores cōsolationis, sed paucos tribulationis. Plures inuenit socios mensæ, sed paucos abstinentiæ. Omnes cupiūt cum eo gaudere, pauci volunt pro eo aliquid sustinere. Multi Iesum sequuntur vsque ad fractionem panis, sed pauci vsque ad bibendum calicem passionis. Multi miracula eius venerantur, pauci ignominiam crucis sequuntur. Multi Iesum diligunt, quamdiu aduersa non contingunt, Multi illum laudant & benedicunt, quamdiu consolationes aliquas ab ipso percipiunt. Si autem Iesus se absconderit, & modicum eos reliquerit; aut in querimoniam, vel in deiectionem nimiam cadunt.

*Luc. 9. &
22.*

2. Qui autem Iesum propter Iesum & non propter suam propriam aliquam consolationem diligunt, ipsum in omni tribulatione & angustia cordis, sicut in summo consolatione benedicunt. Et si nunquam eis consolationem dare vellet, ipsum tamen semper laudarent, & semper gratias agere vellent.

3. O quantum potest amor Iesu purus, nullo proprio commodo vel amore permixtus? Nonne omnes mercenarij sunt dicēdi, qui consolationes semper quarunt? Nonne amatores sui magis quàm Christi probantur, qui sua commoda & lucra semper meditantur? Vbi inuenietur talis, qui velit Deo seruire gratis?

Phil. 3.

4. Rarò inuenitur tam spiritualis aliquis, qui omnibus sit nudatus. Nam verum pauperem spiritu, & ab omni creatura nudum quis inueniet? Procul & de vltimis finibus precium eius. Si dede-

Prover. 31

rit homo omnem substantiam suam, adhuc nihil est. Et si fecerit pœnitentiam magnam, adhuc exiguum est: Et si apprehenderit omnem scientiam, adhuc longè est. Et si habuerit virtutem magnam; & deuotionem nimis ardentem, adhuc multum sibi deest: scilicet vnum, quod summè sibi necessarium est. Quid illud? Vt omnibus relictis se relinquat, & à se totaliter exeat, nihilque de priuato amore retineat; cumque omnia fecerit, quæ facienda nouerit, nil se fecisse sentiat.

§. Non grande ponderet, quod grande æstimari possit, sed in veritate seruum inutilem se pronunciet, sicut veritas ait: *Cum feceritis omnia, qua precepta sunt vobis, dicite, serui inutiles sumus.* Tunc verè pauper & nudus spiritu esse poterit, & cum Propheta dicere. *Quia vnicus & pauper sum ego.* Nemo tamen isto ditior, nemo potentior, nemo liberior, qui se & omnia relinquere scit, & ad infimum se ponere.

CAPVT XII.

De regia via sancta crucis.

Matth. 16. 1. **D**Vrus multis videtur hic sermo: Abnega te ipsum, tolle crucem tuam, & sequere Iesum. Sed multo durius erit audire illud extremum verbum: *Discedite à me maledicti in ignem æternum.* Qui enim modò libenter audiunt, & sequuntur verbu crucis, tunc non timebunt ab auditione æternæ damnationis. Hoc signum crucis erit in celo, cum Dominus ad iudicandum venerit. Tunc omnes serui crucis, qui se crucifixo cõformauerunt in vita, accedent ad Christum iudicem cum magna fiducia.

2. Quid igitur times tollere crucem, per quam itur ad regnũ? In cruce salus, in cruce vita, in cruce protectio ab hostibus: in cruce infusio supernæ suauitatis, in cruce robur mentis, in cruce gaudium spiritus: in cruce summa virtutis, in cruce perfectio sanctitatis. Non est salus animæ, nec spes æternæ vitæ, nisi in cruce. Tolle ergo crucem tuam, & sequere Iesum, & ibis in vitam æternam. Præcessit ille baiulans sibi crucem, & mortuus est pro te in cruce: vt & tu tuam portes crucem, & mori affectes in cruce. Quia si commortuus fueris, etiam cum illo pariter viues. Et si socius fueris pœnæ, eris & gloriæ.

3. Ecce in cruce totum constat, & in moriendo totum iacet: & non est alia via ad vitam, & ad veram internam pacem, nisi via sanctæ crucis & quotidiana mortificationis. Ambula vbi vis, quare quodcunque volueris, & non inuenies altiorem viam supra, nec securiorem viam infra, nisi viam sanctæ crucis. Dispone & ordina omnia secundum tuum velle & videre, & non inuenies nisi

*Matth. 16.**Luca 17.**Psalm. 24.**Matth. 16.**Matth. 25.**Psalm. 111.**Luca 14.**Ioan. 19.**2. Cor. 11.*

nisi semper aliquid pati debere, aut sponte aut inuitè, & ita crucem semper inuenies? Aut etiam in corpore dolorem senties, aut in anima spiritus tribulationem sustinebis.

4. Interdum à Deo relinquëris, interdum à proximo exercitaberis, & quod amplius est, sæpe tibi metipsi grauis eris, nec tamè aliquo remedio vel solatio liberari seu alleviari poteris, sed donec Deus voluerit, oportet vt sustineas. Vult enim Deus, vt tribulationem sine cõsolatione pati discas, & vt illi totaliter te subijcias, & humilior ex tribulatione fias. Nemo ita cordialiter sentit passionè Christi, sicut is, cui cõtigerit similia pati. Crux ergo semper parata est, & vbique te expectat. Nõ potes effugere, quocumque cucurreris; quia quocumque iueris, te ipsum tecum portas, & semper te ipsum inuenies. Conuerte te supra, conuerte te infra; conuerte te extrà, conuertete intrà, & in his omnibus inuenies crucem: & necesse est te vbique tenere patientiam, si internam vis habere pacem, & perpetuam promereri coronam.

5. Si libenter crucem portas, portabit te, & ducet te ad desideratum finem; vbi scilicet finis patiendi erit, quamuis hic nõ erit. Si inuitè portas, onus tibi facis, & te ipsum magis grauas: & tamen oportet, vt sustineas. Si abijcis vnã crucem, aliam procul dubio inuenies, & forsitan grauiorem.

6. Credis tu euadere, quod nullus mortalium potuit præterire? Quis sanctorum in mundo sine cruce & tribulatione fuit? Nec enim Iesus Christus Dominus noster, vna hora sine dolore passionis fuit, quãdiu vixit. *Oportebat, ait, Christum pati, & resurgere Luca 24. à mortuis, & ita intrare in gloriam suam.* Et quomodo tu aliam viam quæris, quàm hanc regiam, quæ est via sanctæ crucis? *Tota vita Christi crux fuit & martyrium, & tu tibi quæris requiem & gaudium. Job 7.*

7. Erras erras, si aliud quæris, quàm pati tribulationes: quia tota vita ista mortalis plena est miserijs, & circumsignata crucibus. *2. Cor. 11. & 12.* Et quanto altius quis in spiritu profecerit, tanto grauiores sæpe cruces inuenit, quia exilij sui pœna magis ex amore crescit. Sed tamen iste sic multipliciter afflictus, non est sine leuamine consolationis; quia fructum maximum sibi sentit accrescere, ex sufferentia suæ crucis.

8. Nam dum sponte se illi subijcit, omne onus tribulationis in fiduciam diuinæ consolationis conuertitur: Et quanto caro magis per afflictionem atteritur, tanto spiritus amplius per internam gratiam roboratur. Et nonnunquam in tantum confortatur ex affectu tribulationis & aduersitatis, ob amorem conformitatis crucis Christi, vt se sine dolore & tribulatione esse non

vellet; quoniam tanto se acceptiorem Deo credit, quanto plura & grauiora pro eo perferre potuerit. Non est istud hominis virtus, sed gratia Christi, quæ tãta potest & agit in carne fragili; ut quod naturaliter semper abhorret & fugit, hoc feruore spiritus aggrediatur & diligit.

2. Cor. 3.

9. Non est secundum hominem crucem portare, crucem amare: corpus castigare, & seruituti subicere: honores fugere, contumelias libenter sustinere: seipsum despiciere, & despici optare: aduersa quæque cum damnis perpeti, & nihil prosperitatis in hoc mundo desiderare. Si ad teipsum respicis, nihil huiusmodi ex te poteris. Sed si in Domino cõfidis, dabitur tibi fortitudo de caelo, & subicientur ditioni tuæ mundus & caro. Sed nec inimicum diabolum timebis, si fueris fide armatus, & cruce Christi signatus.

Matth. 20.
& Ioan. 18.

10. Pone te ergo sicut bonus & fidelis seruus Christi, ad portandam viriliter crucem Domini tui pro te ex amore crucifixi. Prepara te ad toleranda multa aduersa & varia incommoda, in hac misera vita; quia sic tecum erit, vbicumque fueris: & sic reuera inuenies, vbicumque latueris. Oportet ita esse, & non est remediũ euadendi à tribulatione malorum & dolore, quàm vt te patiaris. Calicem Domini affectanter bibe, si amicus eius esse, & partem cum eo habere desideras. Consolationes Deo committe; faciat ipse cum talibus, sicut sibi magis placuerit. Tu verò pone te ad sustinendum tribulationes, & reputa eas maximas consolationes. Quia non sunt condignæ passionis huius temporis, ad futuram gloriam promerendam, etiam si solus omnes posses sustinere.

Roman. 8.

11. Quando ad hoc veneris, quòd tribulatio tibi dulcis est, & sapit pro Christo, tunc bene tecum esse æstima, quia inuenisti paradysum in terra. Quamdiu pati graue tibi est, & fugere quaris: tamdiu malè habebis, & sequetur te vbique fuga tribulationis.

Galat. 6.

12. Si ponis te, ad quod esse debes, videlicet ad patiendum & moriendum, fiet citò melius, & pacem inuenies. Etiam si raptus fueris vsque ad tertium calum cum Paulo, non es propterea securatus de nullo contrario patiendo. Ego (inquit Iesus) ostendam illi, quanta oporteat eum pro nomine meo pati. Pati ergo tibi remanet, si Iesum diligere & perpetuò illi seruire placet.

2. Cor. 12.
Act. 9.

Astor. 1.

13. Vtinam dignus esses, aliquid pro nomine Iesu pati: quàm magna gloria remaneret tibi: quanta exultatio omnibus sanctis Dei: quanta quoque ædificatio esset proximi? Nam patientiã omnes recommendant, quamuis tamen pauci pati velint. Meritò deberes libenter modicum pati pro Christo, cum multi grauiora patiantur pro mundo.

14. Scias

14. Scias pro certo, quia morientem, te oportet, ducere vitam. *Psal. 43.*
 Et quanto quisque plus sibi moritur, tanto magis Deo viuere incipit. Nemo aptus est ad comprehendendum caelestia nisi se submiserit ad portandum pro Christo aduersa. Nihil Deo acceptius, nihil tibi salubrius in mundo isto, quàm libenter pati pro Christo. Etsi eligendum tibi esset, magis optare deberes pro Christo aduersa pati, quàm multis consolationibus recreari; quia Christi similior esses, & omnibus sanctis conformior. Non enim stat meritum nostrum & profectus status nostri, in multis suauitatibus & consolationibus; sed potius in magnis grauitatibus, & tribulationibus perferendis.

15. Si quidem aliquid melius & vtilius saluti hominum, quàm pati fuisset; Christus vtique verbo & exemplo ostendisset. Nam & sequentes se discipulos, omnesque eum sequi cupientes, manifestè ad crucem portandam hortatur, & dicit: *Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me.* *Luca 9.*
 Omnibus ergo perlectis & scrutatis, sit hæc conclusio finalis: *Quoniam per multas tribulationes, oportet nos intrare in regnum Dei.* *Act. 14.*

LIBER TERTIVS.

De interna consolatione.

CAPITA LIBRI TERTII.

D e interna Christi loquutione ad animam fidelem.	Cap. I
Quod veritas intus loquitur sine strepitu verborum.	II
Quòd verba Dei cum humilitate sunt audienda, & quòd multi ea non ponderant.	III
Item: Oratio ad implorandam deuotionis gratiam.	
Quòd in veritate & humilitate coram Deo conuersandum est.	IV
De mirabili effectu diuini amoris.	V
De probatione veri amatoris.	VI
De occultanda gratia, sub humilitatis custodia.	VII
De vili aestimatione suiipetus in oculis Dei.	VIII
Quòd omnia ad Deum, sicut ad finem ultimum, sint referenda.	IX
Quòd spreto mundo, dulce est seruire Deo.	X
Quòd desideria cordis examinanda sunt & moderanda.	XI
De informatione patientia & luctamine aduersus concupiscentias.	XII
De obedientia humilis subditi, ad exemplum Iesu Christi.	XIII
De occultis Dei iudicijs considerandis, ne extollamur in bonis.	XIV
Qualiter standum sit ac dicendum in omni re desiderabili.	XV
	Itē

<i>Item: Oratio pro beneplacito Dei perficiendo.</i>	XVII
<i>Quod verum solatium in solo Deo est quaerendum.</i>	XVII
<i>Quod omnis sollicitudo in Deo statuenda sit.</i>	XVIII
<i>Quod temporales miseria, exemplo Christi, aequanimiter sunt ferenda.</i>	XVIII
<i>De tolerantia iniuriarum, & quis verus patiens probetur.</i>	XIX
<i>De confessione propria infirmitatis, & huius vita miserijs.</i>	XX
<i>Quod in Deo, super omnia bona & dona, requiescendum est.</i>	XXI
<i>De recordatione multiplicium beneficiorum Dei.</i>	XXII
<i>De quatuor magnam importantibus pacem.</i>	XXIII
<i>Item: Oratio contra cogitationes malas.</i>	
<i>Item: Oratio pro illuminatione mentis.</i>	
<i>De evitacione curiosa inquisitionis super alterius vita.</i>	XXIV
<i>In quibus firma pax cordis & verus profectus consistit.</i>	XXV
<i>De eminentia liberae mentis, quam supplex oratio magis meretur, quam lectio.</i>	XXVI
<i>Quod priuatus amor à summo bono maximè retardat.</i>	XXVII
<i>Item: Oratio pro purgacione cordis, & caelesti sapientia.</i>	
<i>Contra linguas obrectatorum.</i>	XXVIII
<i>Qualiter instante tribulatione, Deus inuocandus est, & benedicendus.</i>	XXIX
<i>De diuino petendo auxilio, & confidentia recuperanda gratia.</i>	XXX
<i>De neglectu omnis creatura, ut creator possit inueniri.</i>	XXXI
<i>De abnegacione sui, & abdicacione omnis cupiditatis.</i>	XXXII
<i>De instabilitate cordis, & de intencione finali ad Deū habenda.</i>	XXXIII
<i>Quod amanti sapit Deus super omnia & in omnibus.</i>	XXXIV
<i>Quod non est securitas à tentacione in hac vita.</i>	XXXV
<i>Contra vana hominum iudicia.</i>	XXXVI
<i>De pura & integra resignacione sui ad obtinendam cordis libertatem.</i>	XXXVII
<i>De bono regimine in externis, & recurso ad Deū in periculis.</i>	XXXVIII
<i>Quod homo non sit importunus in negotijs.</i>	XXXIX
<i>Quod homo nihil boni ex se habet, & de nullo gloriari potest.</i>	xl
<i>De contemptu omnis temporalis honoris.</i>	xli
<i>Quod pax non est ponenda in hominibus.</i>	xlii
<i>Contra vanam & secularem scientiam.</i>	xliii
<i>De non attrahendo sibi res exteriores.</i>	xliv
<i>Quod omnibus non est credendum, & de facili lapsu verborum.</i>	xlv
<i>De confidentia in Deo habenda, quando insurgunt verborū iacula.</i>	xlvi
<i>Quod omnia graua pro aeterna vita sunt toleranda.</i>	xlvii
<i>De die aeternitatis, & huius vita angustijs.</i>	xlviii
<i>De desiderio aeternae vitae, & quāta sūt certatibus bona promissa.</i>	xliv
<i>Qualiter homo desolatus se debet in manus Dei offerre.</i>	l

Quod

Quod humilibus insistendum est operibus, cum deficitur à summis. *li*
 Quod homo non reputet se consolatione dignum, sed magis verberibus
 reum. *lii*

Quod gratia Dei non miscetur terrena sapientibus. *liii*

De diuersis motibus natura & gratia. *liiv*

De corruptione natura, & efficacia gratia diuina. *lv*

Quod nos ipsos abnegare & Christum imitari debemus per crucem. *lvi*

Quod homo nõ sit nimis defectus, quãdo in aliquos labitur defectus. *lvii*

De altioribus rebus & occultis iudicijs Dei non scrutandis. *lviii*

Quod omnis spes & fiducia in solo Deo est figenda. *lix*

CAPVT I.

De interna Christi locutione ad animam fidelem.

2. **A**vdiam, quid loquatur in me Dominus Deus. Beata anima, *Psal. 84.*
 quæ Dominum in se loquentem audit, & de ore eius conso-
 lationis verbum accipit. Beatae aures, quæ venas diuini susurri
 suscipiunt, & de mundi huius susurrationibus nihil aduertunt. *i. Reg. 3.*
 Beata planè aures, quæ non vocem foris sonantem, sed intus *Matt. 13.*
 auscultant veritatem docentem. Beati oculi, qui exterioribus
 clausi, interioribus autem sunt intenti. Beati, qui interna pene-
 trant, & ad capienda arcana caelestia magis ac magis per quoti-
 diana exercitia se student preparare. Beati, qui Deo vacare ge-
 stiunt, & ab omni impedimento seculi se excutiunt.

2. Animaduerte hæc anima mea, & claude sensualitatis tuæ
 ostia: vt possis audire, quid in te loquatur Dominus Deus tuus. *Psal. 84.*
 Hæc dicit dilectus tuus: Salus tua ego sum pax tua, & vita tua. *Psal. 37.*
 Serua te apud me, & pacem inuenies. Dimitte omnia trãsitoria,
 quere æterna. Quid sunt omnia temporalia, nisi seductoria? Et
 quid iuuant omnes creaturae, si fueris à creatore deserta? Omni-
 bus ergo abdicatis, creatori tuo te redde placitam ac fidelem, vt
 veram valeas apprehendere beatitudinem.

CAPVT II.

Quod veritas intus loquitur sine strepitu verborum.

1. **L**oquere Domine, quia audit seruus tuus. Seruus tuus sum *i. Reg. 3.*
 ego, da mihi intellectum, vt sciam testimonia tua. Inclina *Psal. 115.*
 cor meum in verba oris tui, fluat vt ros eloquium tuum. Dicebãt
 olim filij Israël ad Moysen: *Loquere tu nobis, & audiemus; non lo-* *Exod. 20.*
quatur nobis Dominus, ne fortè moriamur. Non sic Domine, non sic
 oro; sed magis cum Samuele propheta humiliter ac desideranter
 obsecro: *Loquere Domine quia audit seruus tuus.* Non loquatur *i. Reg. 3.*
 mihi Moyses, aut aliquis ex prophetis, sed tu potiùs loquere Do-
 mine Deus, inspirator & illuminator omnium prophetarum;
 quia tu solus sine eis potes me perfectè imbuere, illi autem sine
 te nihil proficient.

2. Pos-

2. Possunt quidem verba sonare, sed spiritum non conferunt. Pulchre dicunt, sed te tacente cor non accendunt. Literas tradunt, sed tu sensum aperis. Mystra proferunt, sed tu referas in intellectu signatorum. Mandata edicunt, sed tu iuuas ad perficiendum. Vi- am ostendunt, sed tu confortas ad ambulandum. Illi foris tantum agunt, sed tu corda instruis & illuminas. Illi exterius rigant, sed tu fecunditatem donas. Illi clamant verbis, sed tu auditiui intel- ligentiam tribuis.

3. Nō ergo loquatur mihi Moyses, sed tu Domine Deus meus, aeterna veritas; ne fortē moriar, & sine fructu efficiar, si fuero tan- tum foris admonitus, & intus non accensus: ne sit mihi ad iudi- cium verbum auditum & non factum; cognitum, nec amatum; creditum, & non seruatum. Loquere igitur Domine, quia audit seruus tuus, verba enim vitae aeternae habes. Loquere mihi, ad qualemcumque animae meae consolationem, & ad totius vitae meae emendationem, tibi autem ad laudem & gloriam & perpetuum honorem.

CAPVT III.

Quod verba Dei cum humilitate sunt audienda, & quod multi ea non ponderant.

1. **A** Vdi filii verba mea, verba suavissima, omnem philosopho- rum & sapientium huius mundi scientiam excedētia. Ver- ba mea spiritus & vita sunt, nec humano sensu pēsanda, Nō sunt ad vanam complacentiam trahenda, sed in silentio audienda, & cum omni humilitate atque magno affectu suscipienda. Et dixi: *Beatus, quem tu erudieris Domine, & de lege tua docueris eum; ut mi- tiges ei à diebus malis, & non desoletur in terra.*

2. Ego, inquit Dominus, docui prophetas ab initio, & vsque nunc non cesso omnibus loqui; sed multi ad vocem meam surdi sunt & duri. Plures mundum libentiùs audiunt, quàm Deum, fa- ciliùs sequuntur carnis suae appetitum, quàm Dei beneplacitum. Promittit mundus temporalia & parua, & seruitur ei auiditate magna: ego promitto summa & aeterna, & torpescunt morta- lium corda. Quis tanta cura mihi in omnibus seruit & obedit, sicut mundo & dominis eius seruitur? *Erubescit Sidon, ait maro:* Et si causam quaeris, audi quare. Pro modica p̄benda, longa via curritur, pro aeterna vita, à multis vix pes semel à terra leuatur. Vile pretium quaeritur, pro vno numismate interdum turpiter li- tigatur: pro vana re, & parua promissione, die noctuque fatigati non timeatur.

3. Sed pro dolor, pro bono incommutabili, pro premio in- amabili,

1. Reg. 3.
Ioan. 6.

ibid.

Psal. 93.

Hebr. 1.

Isaia 25.

stimabili, pro summo honore & gloria interminabili, vel ad modicum fatigari pigritatur. Erubescere ergo serue piger & querulose, quod illi paratiores inveniuntur ad perditionem, quam tu ad vitam. Gaudent illi amplius ad vanitatem, quam tu ad veritatem. Equidem à spe sua nonnunquam frustrantur, sed promissio mea neminem fallit, nec confidentem mihi dimittit inanem. Quod promisi, dabo; quod dixi, implebo; si tamen vsque in finem fidelis in dilectione mea quis permanferit. Ego remunerator sum omnium bonorum, & fortis probator omnium deuotorum.

Roman. 1.
Matth. 24.
Apo. 2.
Matth. 5. 6.
25.

4. Scribe verba mea in corde tuo, & pertracta diligenter, erunt enim in tempore tentationis valde necessaria. Quod non intelligis cum legis, cognosces in die visitationis. Dupliciter soleo electos meos visitare, tentatione scilicet & consolatione. Et duas lectiones eis quotidie lego, vnam increpando eorum vitia, alteram exhortando ad virtutum incrementa. Qui habet verba mea, & spernit ea, habet qui iudicet eum in nouissimo die.

Oratio ad implorandam deuotionis gratiam.

5. **D**omine Deus meus, omnia bona mea tu es. Et quis ego sum, vt audeam ad te loqui? Ego sum pauperrimus seruus tuus & abiectus vermiculus; multo pauperior & contemptibilior quam scio & dicere audeo. Memento tamē Domine, quia nil sum, nihil habeo, nihilque valeo. Tu solus bonus, iustus, & sanctus; tu omnia potes, omnia præstas, omnia imples, solum peccatorem inanem relinquens. Reminiscere miserationum tuarum, & imple cor meum gratia tua, qui non vis esse vacua opera tua.

Gen. 18. 6.
1. Reg. 18.

6. Quomodo possum me tolerare in hac misera vita, nisi me confortaueris misericordia & gratia tua? Noli auertere faciem tuam à me; noli visitationem tuam prolongare; noli consolationem tuam abstrahere, ne fiat anima mea sicut terra sine aqua tibi. Domine doce me facere voluntatem tuam, doce me coram te dignè & humiliter conuersari: quia sapientia mea tu es, qui in veritate me cognoscis, & cognouisti antequam fieret mundus, & antequam natus essem in mundo.

Psal. 68.
Psal. 142.

C A P V T I V.

Quod in veritate & humilitate coram Deo conuersandum est.

1. **F**lli ambula coram me in veritate, & in simplicitate cordis tui quære me semper. Qui ambulat coram me in veritate, tabitur ab incurisibus malis, & veritas liberabit eum à seductoribus

Gene. 17.
Sapient. 1.
Ioan. 8.

&c

& detractionibus iniquorum. Si veritas te liberauerit, verè libereris, & non curabis de vanis hominum verbis. Domine verum est, sicut dicis; ita (quæso) mecum fiat. Veritas tua me doceat, ipsa me custodiat, & vsque ad salutarem finem conseruet. Ipsa me liberet ab omni affectione mala & inordinata dilectione, & ambulabo tecum in magna cordis libertate.

2. Ego te docebo (ait veritas) quæ recta sunt, & placita coram me. Cogita peccata tua cum displicentia magna & mœrore, & nunquam reputes te aliquid esse propter opera bona. Reuera peccator es, & multis passionibus obnoxius & implicatus. Ex te semper ad nihil tendis; citò laboris, citò vinceris, citò turbaris, citò dissolueris. Non habes quicquam, unde possis gloriari; sed multa, unde te debeas vilificare: quia multo infirmior es, quam vultis comprehendere.

1. Cor. 4.

3. Nil ergo magnum tibi videatur ex omnibus, quæ agis. Nil grande, nil pretiosum & admirabile, nil reputatione appareat dignum; nil altum, nihil verè laudabile & desiderabile, nisi quod æternū est. Placeat tibi super omnia æterna veritas, displiceat tibi semper tua maxima vilitas. Nil sic timeas, sic vituperes & fugias, sicut vitia & peccata tua; quæ magis displicere debet, quam quælibet rerum damna. Quidam non sincerè coram me ambulant, sed quadam curiositate & arrogantia ducti, volunt secreta mea scire & alta Dei intelligere, se & suam salutem negligentes. Hi saepe in magnas tentationes & peccata, propter suam superbiam & curiositatem, me eis aduersante labuntur.

Ecl. 3. Cor.
2. Cor. 3.

4. Time iudicia Dei, expauesce iram omnipotentis. Noli autem discutere opera altissimi, sed tuas iniquitates perscrutare, in quantis deliquisti, & quàm multa bona neglexisti. Quidam solum portant suam deuotionem in libris, quidam in imaginibus, quidam autem in signis exterioribus & figuris. Quidam habent me in ore, sed modicum est in corde: Sunt alij, qui intellectu illuminati & affectu purgati, ad æterna semper anhelant, de terrenis grauius audiunt, necessitatibus naturæ dolenter inferiunt; & hi sentiunt, quid spiritus veritatis loquitur in eis: quia docet eos terrena despiciere & amare cœlestia: mundum negligere, & cælum tota die ac nocte desiderare.

Isaia 29.
Psalm. 24.

Psalm. 1.

C A P V T V.

De mirabili effectu diuini amoris.

2. Cor. 1.

I. Benedico te Pater cœlestis, Pater Domini mei Iesu Christi, quia mei pauperis dignatus es recordari. O Pater misericordiarum & Deus totius cōsolationis, gratias tibi, qui me indignū om-

omniconsolatione, quandoque tua recreas consolatione. Benedico te semper & glorifico, cum vnigenito Filio tuo & Spiritu S. paracleto, in secula seculorum. Eia Domine Deus, amator sancte meus, cum tu veneris in cor meum, exultabunt omnia interiora mea. Tu es gloria mea, & exultatio cordis mei; Tu spes mea & refugium meum, in die tribulationis meae. *Psalm. 3.*
Psalm. 31.

2. Sed quia adhuc debilis sum in amore, & imperfectus in virtute, ideo necesse habeo à te confortari & cōsolari: propterea visita me sæpius, & instrue disciplinis sanctis. Libera à passionibus malis, & sana cor meum ab omnibus affectionibus inordinatis; vt intus sanatus & bene purgatus, aptus efficiar ad amandum, fortis ad patiendum, stabilis ad perseverandum.

3. Magna res est amor, magnum omnino bonum quod solum leue facit omne onerosum, & tert æqualiter omne inæquale. Nā onus sine onere portat, & omne amarum dulce ac sapidum efficit. Amor Iesu nobilis, ad magna operanda impellit, & ad desiderāda semper perfectiora excitat. Amor vult esse sursum, nec vllis infimis rebus retineri. Amor vult esse liber, & ab omni mundana affectione alienus; ne internus eius impediatur aspectus; ne per aliquod commodum temporale implicationes sustineat, aut per incommodum succumbat. Nihil dulcius est amore, nihil fortius, nihil altius, nihil latius, nihil iucundius, nihil plenius nec melius in cælo & in terra: quia amor ex Deo natus est, nec potest, nisi in Deo, super omnia creata quiescere. *Matth. 11.*

4. Amans volat, currit, & lætatur; liber est, & non tenetur. Dat omnia pro omnibus, & habet omnia in omnibus; quia in vno summo super omnia quiescit, ex quo omne bonum fluit & procedit. Non respicit ad dona, sed ad donantem se conuertit super omnia bona. Amor modum sæpe nescit, sed super omnem modum feruescit. Amor onus non sentit, labores non reputat plus affectat, quàm valet; de impossibilitate non causatur, quia cuncta sibi posse & licere arbitratur. Valet igitur ad omnia, & multa implet, & effectui mancipat, vbi non amans deficit & iacet.

5. Amor vigilat, & dormiens non dormitat. Fatigatus, non lassatur; arctatus, non coarctatur; territus, non conturbatur, sed sicut viuax flāma & ardens facula sursum erumpit, secureque pertransit. Si quis amat, nouit quid hæc vox clamet. Magnus clamor in auribus Dei est, ipse ardens affectus animæ, quæ dicit: Deus meus, amor meus: tu totus meus, & ego totus tuus. *Roman. 8.*

6. Dilata me in amore, vt discā interiori cordis ore degustare, quā suauē sit amare, & in amore liqueferi & natare. Tenear amore, vadens supra me præ nimio feruore & stupore. Cantem amoris canticum, sequar te dilectum meum in altum, deficiat

in

in laude tua anima mea iubilans ex amore. Amem te, plusquam me; nec me, nisi propter te; & omnes in te, qui verè amant te, sicut iubet lex amoris lucens ex te.

1. Cor. 13.

7. Est amor velox, sincerus, pius, iucundus, & amœnus; fortis, patiens, fidelis, prudens, longanimis, virilis, & seipsum nunquam quarens. Vbi enim seipsum aliquis querit, ibi ab amore cadit. Est amor circumspectus, humilis, & rectus: non mollis, non leuis, nec vanis intendens rebus; sobrius, castus, stabilis, quietus, & in cunctis sensibus custoditus. Est amor subiectus & obediens Prælati, sibi vilis & despectus, Deo deuotus & gratificus, fidens & sperans semper in eo, etiam cum sibi non sapit Deus; quia sine dolore, non viuitur in amore.

1. Cor. 10. &
Phil. 2.

Roman. 8.

8. Qui non est paratus omnia pati, & ad voluntatem stare dilecti, non est dignus amator appellari. Oportet amantem omnia dura & amara propter dilectum libenter amplecti, nec ob contraria accidentia ab eo desecti.

CAPVT VI.

De probatione veri amatoris.

1. **F**ILI, nõ es adhuc fortis & prudens amator. Quare Domine! Quia propter modicam contrarietatem deficis à cœptis, & nimis auidè consolationem quaris. Fortis amator stat in tentationibus, nec callidis credit persuasionibus inimici. Sicut ei in prosperis placeo, ita nec in aduersis displiceo.

Phil. 4.

2. Prudens amator, nõ tam donum amantis considerat, quàm dantis amorem. Affectum potiùs attendit, quàm censum, & infra dilectum omnia data ponit. Nobilis amator non quiescit in dono, sed in me super omne donum. Non est ideo totum perditum, si quandoque minùs bene de me vel de sanctis meis sentis, quàm velles. Affectus ille bonus & dulcis, quem interdum percipis, effectus gratiæ præsentis est, & quidam prægustus patriæ caelestis. Super quo non nimum innitendum, quia vadit & venit. Certare autem aduersus incidentes malos motus animi, suggestionemq; spernere diaboli, insigne est virtutis & magni meriti.

Matth. 4.

3. Non ergo te conturbent alienæ phantasiæ, de quacunque materia ingesta. Forte serua propositum, & intentionem rectam ad Deum. Nec est illusio, quòd aliquando in excelsum subito raperis, & statim ad solitas ineptias cordis reuerteris. Illas enim inuitè magis pateris, quàm agis, & quàm diu displicent & reniteris, meritum est, & non perditio.

4. Scito, quòd antiquus inimicus omnino nititur impedire desiderium tuum in bono, & ab omni deuoto exercitio euacuare, à sanctorum scilicet cultu, à pia passionis meæ memoria, à peccatorum

corum vtili recordatione, à proprij cordis custodia, & à firmo proposito proficiendi in virtute. Multas malas cogitationes ingerit, vt tædium tibi faciat & horrorem; vt ab oratione reuocet, & sacra lectione. Displicet ipsi humilis confessio; & si posset, à cõmunionem cessare faceret. Non credas ei, neq; cures illum, licet sæpius tibi deceptionis tetenderit laqueos. Ipsi imputa, cùm mala inserit & immunda. Dicit illi; Vade immunde spiritus, erubescere miser: valde immundus es tu, qui talia in fers auribus meis. Discede à me seductor pessime, non habebis in me partem illam; sed Iesus tecum erit tanquam bellator fortis, & tu stabis confusus. Malo mori, & omnem pœnam subire, quàm tibi consentire. Tace & obmutescere, non audiam te amplius, licet plures mihi moliaris molestias. Dominus illuminatio mea & salus mea, quem timebo? Si consistant aduersum me castra, nõ timebit cor meum. Dominus adiutor meus, & redemptor meus.

Matth. 4.
& 16.

3. Certa tanquam miles bonus; & si interdum ex fragilitate corruis, resume vires fortiores prioribus, confidens de ampliori gratia mea; & multum præcaue à vana complacentia & superbia. Propter hoc multi in errorem ducuntur, & in cæcitatem penè incurabilem quandoq; labuntur. Sit tibi in cautelam & perpetuam humilitatem, ruina hæc superbiorum de se stultè præsumentium.

CAPVT VII.

De occultanda gratia, sub humilitatis custodia.

Illi, vtilius est tibi & securius, deuotionis gratiam abscondere, nec in altum te efferre, nec multum inde loqui, neque multum ponderare; sed magis temetipsum despiciere, & tanquam indigno datam timere. Non est huic affectioni tenacius inhaerendum, quæ citius potest mutari in contrarium. Cogita in gratia, quàm miser & inops esse soles sine gratia. Nec est in eo tantum spiritualis vitæ profectus, cùm consolationis habueris gratiam: sed quum humiliter & abnegatè patienterque tuleris eius subtractionem: ita quod tunc ab orationis studio non torpeas, nec reliqua opera tua ex vsu facienda, omnino dilabi permittas; sed sicut melius potueris & intellexeris, libenter quod in te est, facias; nec propter ariditatem, seu anxietatem mentis, quam sentis te totaliter negligas.

2. Multi enim sunt, qui cùm non bene eis successerit, statim impatientes sunt aut desides. Non enim semper est in potestate hominis via eius; sed Dei est dare & consolari, quando vult, & quantum vult, & cui vult; sicut sibi placuerit & non amplius. Quidam incauti, propter deuotionis gratiam seipsos destruxerunt; quia plus agere voluerunt, quam potuerunt, non pensantes suam

Hier. 16.
Rom. 9.

A 2

par

paruitatis mensuram, sed magis cordis affectum sequentes, quam rationis iudicium. Et quia maiora præsumserunt, quam Deo placitum fuit, idcirco gratiã citò perdidērunt. Facti sunt inopes, & viles relictī, qui in cælum posuerunt nidum sibi; vt humiliati & depauperati, discant non in alis suis volare, sed sub pennis meis sperare. Qui adhuc noui sunt, & imperiti in via Domini, nisi consilio discretorum se regant, faciliter decipi possunt & elidi.

3. Quòd si suum sentire magis sequi, quam aliis exercitatis credere volunt, erit eis periculosus exitus, si tamen retrahi à proprio conceptu noluerint. Rarò sibiipsis sapientes, ab aliis regi humiliter patiuntur. Melius est sapere modicum cum humilitate & parua intelligentia, quam magni scientiarum thesauri cum vana complacentia. Melius est tibi minus habere quam multum, vnde posses superbire. Non satis discretè agit, qui se totum lætitiæ tradit, obliuiscens pristinæ inopiæ suæ, & casti timoris Domini, qui timet gratiam oblatam amittere. Nec etiam satis virtuosè sapit, qui tempore aduersitatis & cuiusque grauitatis, nimis desperatè se gerit; & minùs fidenter de me, quam oportet, recogitat ac sentit.

4. Qui tempore pacis nimis securus esse voluerit, sæpe tēpore belli nimis deiectus & formidolosus reperietur. Si scires semper humilis & modicus in te permanere, nec non spiritum tuum bene moderari & regere, non incideres tam citò in periculum & offensam. Consilium bonum est, vt feruoris spiritu concepto; mediteris, quid futurum sit abscedente lumine. Quòd dum contigerit, recogita, & denuo lucem posse reuerti; quam ad cautelam tibi, mihi autem ad gloriam, ad tempus subtraxi.

5. Vtilior est sæpe talis probatio, quam si semper prospera pro tua haberes voluntate. Nam merita non sunt ex hoc existimanda, si quis plures visiones aut consolationes habeat; vel si peritus sit in scripturis, aut in altiori ponatur gradu, sed si vera fuerit humilitate fundatus, & diuina charitate repletus. Si Dei honorem purè & integrè semper quærat. Si seipsum nihil reputet, & in veritate despiciat, atque ab aliis etiam despici & humiliari magis gaudeat quam honorari.

CAPVT VIII.

De vili estimatione suiipsius, in oculis Dei.

Gen. 18. **I.** Loquar ad Dominum meum cum sim puluis & cinis? Si me amplius reputaero, ecce tu stas contra me, & dicunt testimonium verum iniquitates meæ, nec possum contradicere. Si autem me vilificaero, & ad nihilum redegero, & ab omni propria

pia reputatione defecero, atque (sicut sum) pulverizauero; erit mihi propitia gratia tua, & vicina cordi meo lux tua: & omnis aestimatio quantulacumque minima, in valle nihilitatis meae submergetur, & peribit in aeternum. Ibi ostendis me mihi, quid sum, quid fui, & de quo veni: quia nihil sum, & nesciui. Si mihi ipsi relinquer, ecce nihil & tota infirmitas. Si autem subito me respexeris, statim fortis efficior, & nouo repleor gaudio. Et mirum valde, quod sic repente subleuor, & tam benigne à te complector, qui proprio pondere semper ad ima feror.

2. Facit hoc amor tuus, gratis praeueniens me, & in tam multis subueniens necessitatibus; à grauius quoque custodiens me periculis, & ab innumeris (ut verè dicam) eripiens malis. *Ioan. 12.* Me si quidem malè amando, me perdidisti: & te solum quarendo & purè amando, me & te pariter inueni, atque ex amore profundius ad nihilum me redegi. Quia tu, o dulcissime, facis mecum supra meritum omne; & supra id, quàm audeo sperare vel rogare.

3. Benedictus sis Deus meus; quia licet ego omnibus bonis sim indignus, tua tamen nobilitas & infinita bonitas nunquam cessat *Mat. 5.* benefacere etiam ingratum, & longè te auersis. Conuerte nos ad te, ut simus grati, humiles, & deuoti; quia salus nostra tu es, virtus, & fortitudo nostra.

CAPVT IX.

Quòd omnia ad Deum, sicut ad finem vltimum, sunt referenda.

1. **F**ili, ego debeo esse finis tuus supremus & vltimatus, si verè desideras esse beatus. Ex hac intentione purificabitur affectus tuus, sepius ad seipsum & ad creaturas male incuruatus. Nam si teipsum in aliquo quæris, statim in te deficiis & arescis. *Eccli. 1.* Omnia ergo ad me principaliter referas, quia ego sum, qui omnia dedi. Sic singula considera, sicut ex summo bono manantia; & ideo ad me, tanquam ad suam originem, cuncta sunt reducenda.

2. Ex me pusillus & magnus, pauper & diues, tanquam ex fonte viuo, aquam viuam hauriunt: & qui mihi sponte & liberè deseruiunt, gratiam pro gratia accipient. Qui autem extra me *Ioan. 4.* voluerit gloriari, vel in aliquo prinato bono delectari, non stabilietur in vero gaudio, neque in corde suo dilatabitur, sed multipliciter impediatur & angustiabitur. Nihil ergo tibi de bono adscribere debes, nec alicui homini virtutem attribuas; sed totum da Deo, sine quo nihil habet homo. Ego totum dedi, ego totum te habere volo, & cū magna distinctione, gratiarum actiones requiro. *1. Cor. 1.*

3. Hæc est veritas, qua fugatur gloriæ vanitas. Et si intrauerit celestis gratia & vera charitas, non erit aliqua inuidia, nec contentio cordis, neque priuatus amor, occupabit. Vincit enim omnia *1. Cor. 13.*

*Matth. 19.
& Luc. 18.*

nia diuina charitas, & dilatat omnes animæ vires. Si rectè sapias, in me solo gaudebis, in me solo sperabis: quia nemo bonus, nisi solus Deus, qui est super omnia laudandus, & in omnibus benedicendus.

CAPVT X.

Quòd spreto mundo, dulce est seruire Deo.

- 1.** **N**unc iterum loquar Domine, & non flebo; dicam in auribus Dei mei, Domini mei, & regis mei, qui est in excelsis, *Psal. 30.* O quam magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abscondisti timentibus te? Sed quid es amantibus? quid toto corde tibi seruientibus? Verè ineffabilis dulcedo contemplationis tuæ, quam largiris amantibus te. In hoc maximè ostendisti mihi dulcedinem charitatis tuæ, quia cum non essem, fecisti me; & cum errarem longè à te, reduxisti me, vt seruirem tibi; & præcepisti, vt diligam te. *Genes. 1.
Psal. 118. &
Matth. 15.*
- 2.** O fons amoris perpetui, quid dicam de te? Quomodo poterò tui obliuisci, qui mei dignatus es recordari, etiam postquam contabui & peri; Fecisti vltra omnem spem, misericordiam cum seruo tuo; & vltra omne meritum, gratiam & amicitiam exhibuisti. Quid retribuam tibi pro gratia ista? Non enim omnibus datum est, vt omnibus abdicatis seculo renuncient, & monasticam vitam assumant. Nunquid magnum est, vt tibi seruiam, cui omnis creatura seruire tenetur? Non magnum mihi videri debet seruire tibi: sed hoc potius magnum mihi & mirandum apparet, quòd tam pauperem & indignum dignaris in seruum recipere, & dilectis seruis tuis adunare. *Psal. 118.
Indit. 16.*
- 3.** Ecce omnia tua sunt, quæ habeo, & vnde tibi seruiò. Veruntamen vice versa, tu magis mihi seruis, quam ego tibi. Ecce cælum & terra, quæ in ministerium hominis creasti, præsto sunt; & faciunt quotidie, quæcumque mandasti. Et hoc parum est; quin etiam Angelos in ministerium hominis ordinasti. Transcendit autem hæc omnia, quòd tu ipse homini seruire dignatus es, & ipsum daturum ei promisti. *1. Cor. 4.
Psal. 90. &
Heb. 1.*
- 4.** Quid dabo tibi, pro omnibus istis millibus bonis? Vtinam possem tibi seruire cunctis diebus vitæ meæ. Vtinam vel vno die, dignum seruitium exhibere sufficerem. Verè tu es dignus omni seruitio, omni honore, & laude æterna. Verè Dominus meus es, & ego pauper seruus tuus; qui totis viribus teneor tibi seruire, nec vnquam in laudibus tuis debeo fastidire. Sic volo, sic desidero; & quicquid mihi deest, tu digneris supplere. Magnus honor, magna gloria tibi seruire, & omnia propter te contemnere. Habebunt enim gratiam magnam, qui sponte se subiecerint tuæ sanctissimæ

atissimæ seruituti. Inuenient suauissimam Spiritus sancti consolationem, qui pro amore tuo omnem carnalem abiecerint delectationem. Consequentur magnam mentis libertatem, qui arctam pro nomine tuo ingrediuntur viam, & omnem mundanani neglexerint curam.

5. O grata & iucunda Dei seruitus, qua homo veraciter efficitur liber & sanctus. O sacer status religiosi famulatus, qui hominem angelis reddit æqualem, Deo placabilem, dæmonibus terribilem, & cunctis fidelibus commendabilem. O amplectendum & semper optandum seruitium, quo summum promeretur bonum, & gaudium acquiritur sine fine mansurum.

CAPVT XI.

Quod desideria cordis examinanda sunt, & moderanda.

1. **F**ili, oportet te adhuc multa addiscere, quæ necdum bene didicisti. Quæ sunt hæc Domine? Vt desiderium tuum ponas totaliter secundum beneplacitum meum; & tuus ipsius amator non sis, sed meæ voluntatis cupidus æmulator. Desideria te sæpe accendunt, & vehementer impellunt; sed considera, an propter honorem meum, an propter tuum commodum magis mouearis. Si ego sum in causa, bene contentus eris, quomodocumque ordinauero: si autem de proprio quasitu aliquid latet, ecce hoc est, quod te impedit & grauat.

2. Caue ergo, ne nimium innitaris super desiderio præconcepto, me non consulto; ne fortè postea poeniteat aut displiceat, quod primò placuit, & quasi pro meliore zelasti. Non enim omnis affectio, quæ videtur bona, statim est sequenda: sed neque omnis cōtraria affectio, ad primum fugienda. Expedit interdum refrenatione uti, etiam in bonis studiis & desideriis; ne per importunitatem, mentis distractionem incurras, ne aliis per indisciplinationem scandalum generes; vel etiam per resistantiam aliorum, subito turberis & corruas.

3. Interdum verò oportet violentia uti, & viriliter appetitui sensitivo contraire; nec aduertere, quid velit caro, & quid non velit: sed hoc magis satagere, vt subiecta sit etiam nolens spiritui: Et tamdiu castigari debet, & cogi seruituti subesse; donec parata sit ad omnia, paucisque contentari discat, & simplicibus delectari, nec contra aliquid inconueniens musitare.

*De informatione patientia, & luctamine aduersus
concupiscentias.*

*Heb. 10.
Job 7.*

1. **D**omine Deus, vt video, patientia est mihi valde necessaria, multa enim in hac vita accidunt contraria. Nam qualitercumque ordinauero de pace mea, non potest esse sine bello & dolore vita mea. Ita est fili. Sed volo te non talem querere pacem, qua tentationibus careat, aut contraria non sentiat; sed tunc etiam aestima te pacem inuenisse, cum fueris variis tribulationibus exercitatus, & in multis contrarietatibus probatus.

Jacob. 1.

2. Si dixeris te non posse multa pati, quomodo tunc sustinebis ignem purgatorij? De duobus malis, minus est semper eligendum. Vt ergo aeterna futura supplicia possis euadere, mala praesentia studeas pro Deo aequanimiter tolerare. An putas, quod homines seculi huius, nihil vel parum patiantur? Nec hoc inuenies, etiam si delicatissimos quaesieris. Sed habent (inquis) multas delectationes, & proprias sequuntur voluntates, ideoque parum ponderant suas tribulationes. Esto, ita fit, vt habeant quicquid voluerint; sed quamdiu, (putas) durabit?

Psal. 67.

3. Ecce, quemadmodum fumus deficient abundantes in seculo, & nulla erit recordatio praeteritorum gaudiorum. Sed & cum adhuc viuunt, non sine amaritudine, & taedio, ac timore, in eis quiescunt. Ex eadem namque re, vnde sibi delectationem concipiunt, inde doloris poenam frequenter recipiunt. Iuste illis fit, vt quia inordinatè delectationes quaerunt & sequuntur, non sine confusione & amaritudine eas expleant.

*Ecclesi. 3.
Psal. 36.*

4. O quam breues, quam falsa, quam inordinata & terpes omnes sunt? Veruntamen praebrietate & caecitate non intelligunt, sed velut muta animalia, propter modicum corruptibilis vitae delectamentum, mortem animae incurrunt. Tu ergo fili, post concupiscentias tuas non eas, & a voluntate tua auertere. Delectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui.

5. Etenim si veraciter vis delectari, & abundantius a me consolari, ecce in contemptu omnium mundanorum, & in abscissione omnium infirmarum delectationum, erit benedictio tua, & copiosa tibi reddetur consolatio. Et quanto te plus ab omni creaturarum solatio subtraxeris, tanto in me suauiores & potentiores consolationes inuenies. Sed primò, non sine quadam tristitia & labore certaminis ad has pertinges. Obster inolita consuetudo, sed meliori consuetudine deuincetur. Remurmurabit caro, sed feruore spiritus frenabitur. Instigabit & exacerbabit serpens antiquus; sed oratione fugabitur; insuper & labore vtili, aditus ei magnus obstruetur.

CAPVT XIII.

De obedientia humilis subditi, ad exemplum Iesu Christi.

1. **F**lli, qui se subtrahere nititur ab obediētia, ipse se subtrahit à gratia. Et qui quærit habere priuata, amittit cōmunia. Qui non libenter & sponte suo superiori se subdit, signum est, quod caro sua necdum perfectè sibi obedit, sed sæpe recalcitrat & remurmurat. Disce ergo celeriter superiori tuo te submittere, si carnem propriam optas subiugare. Citiùs namque exterior vincitur inimicus, si interior homo non fuerit deuastatus. Non est molestior & peior anima hostis, quàm tu ipse tibi, non bene concordans spiritui. Oportet omnino verum te assumere tui ipsius contemptum, si vis præualere aduersus carnem & sanguinem.

2. Quia adhuc nimis inordinatè te diligis, ideo plenè te resignare aliorum voluntati trepidas. Sed quid magnum, si tu, qui puluis es & nihil, propter Deum te homini subdis, quando ego omnipotens & altissimus, qui cuncta creauit ex nihilo, me homini propter te humiliter subieci? Factus sum omnium humillimus & infimus, vt tuam superbiam mea humilitate vinceres. Disce obtemperare puluis. Disce te humiliare terra & limus, & sub omnium pedibus incuruare. Disce voluntates tuas frangere, & ad omnem subiectionem te dare.

3. Exardesce contra te, nec patiaris tumorem in te viuere; sed ita subiectum & paruulum te exhibe, vt omnes super te ambulare possint, & sicut lutum platearum conculcare. Quid habes homo inanis conqueri? Quid sordide peccator potes contradicere exprobrantibus tibi, qui toties Deum offendisti, & infernum multoties meruisti? Sed pepercit tibi oculus meus, quia pretiosa fuit anima tua in conspectu meo; vt cognosceres dilectionem meam, & gratus semper beneficiis meis existeres; & vt ad veram subiectionem & humilitatem te iugiter dares, patienterque proprium contemptum ferres.

CAPVT XIV.

De occultis Dei iudicijs considerandis, ne extollamur in bonis.

1. **I**ntonas super me iudicia tua Domine, & timore ac tremore concutis omnia ossa mea, & exspauescit anima mea valde. Stotatonitus & considero, quia cæli non sunt mundi in conspectu tuo. Si in angelis reperisti prauitatem, nec tamen pepercisti, quid fiet de me? Ceciderunt stellæ de cælo, & ego puluis quid præsumo? Quorū opera videbantur laudabilia, ceciderunt ad infima; & qui comedebant panem Angelorum, vidi siliquis delectari porcorū.

Nulla

2. Nulla est ergo sanctitas, si manum tuam, Domine, subtrahas. Nulla prodest sapientia, si gubernare desistas. Nulla iuuat fortitudo, si conseruare desinas. Nulla secura castitas, si eam non protegas. Nulla propria prodest custodia, si non adsit tua sacra uigilantia. Nam relictis, mergimur & perimus; uisitati uero erigimur & uiuimus. Instabiles quippe sumus, sed per te confirmamur: repescimus, sed à te accendimur.

3. O quam humiliter & abiectione, mihi de meipso sentiendum est, quam nihili pendendum, si quid boni uidear habere. O quam profundè submittere me debeo, sub abyssalibus iudiciis tuis Domine: ubi nihil aliud me esse inuenio, quam nihil & nihil. O pondus immensum, ô pelagus intransnatabile; ubi nihil de me reperio, quam in toto nihil! Ubi est ergo latebra gloriæ? Ubi confidentia de uirtute concepta? Absorpta est omnis gloriatio uana, in profunditate iudiciorum tuorum super me.

*Ecclesi. 23. &
Isaïa 29.*

4. Quid est omnis caro in conspectu tuo? Nunquid gloriabitur lutum, contra formantem se? Quomodo potest erigi uaniloquio, cuius cor in ueritate subiectum est Deo? Non cum totus mundus eriget, quem ueritas sibi subiecit; nec omnium laudantium ore mouebitur, qui totam spem suam in Deo firmavit. Nam & ipsi, qui loquuntur, ecce omnes nihil: deficient enim cum sonitu uerborum; ueritas autem Domini manet in æternum.

Psal. 126.

CAPVT XV.

Qualiter standum sit ac dicendum in omni re desiderabili.

iacob. 3.

1. **F**lli, sic dicas in omni re: Domine, si tibi placitum fuerit, fiat hoc ita. Domine, si fuerit honor tuus, fiat hoc in nomine tuo. Domine, si mihi uideris expedire, & utile esse probaueris, tunc dona mihi hoc uti ad honorem tuum. Sed si mihi nociuum fore cognoueris, nec animæ meæ saluti prodesse, aufer à me tale desiderium. Non enim omne desiderium est à Spiritu S. etiam si homini uideatur rectum & bonum. Difficile est pro uero iudicare, utrum spiritus bonus an alienus te impellat ad desiderandum hoc uel illud, an etiam ex proprio mouearis spiritu. Multi in fine sunt decepti, qui primò bono spiritu uidebantur inducti.

2. Igitur semper cum timore Dei & cordis humilitate desiderandum est & petendum, quicquid desiderabile menti occurrit: maximeque cum propria resignatione, mihi totum committendum est, atque dicendum: Domine, tu scis qualiter melius est, fiat hoc uel illud, sicut uolueris. Da, quod uis, & quantum uis, & quando uis. Fac mecum, sicut scis, & sicut tibi magis placuerit, & maior honor tuus fuerit. Pone me ubi uis, & liberè age mecum in omnibus.

omnibus. In manu tua sum, gyra & reuerfa me per circuitam. En
feruus tuus ego, paratus ad omnia: quoniam non desidero mihi
viuere, sed tibi; vtinam dignè & perfectè.

Oratio pro beneplacito Dei perficiendo.

3. **C**oncede mihi (benignissime Iesu) gratiam tuam, vt mecum *Sap. 9.*
fit, & mecum laboret, mecumq; vsque in finem perseueret.
Da mihi hoc semper desiderare & velle, quod tibi magis acce-
ptum est, & charius placet. Tua voluntas, mea fit: & mea volun-
tas, tuam semper sequatur, & optimè ei concordet. Sit mihi vnum
velle & nolle tecum, nec aliud posse velle aut nolle, nisi quod tu
vis & nolis.

4. Da mihi omnibus mori, quæ in mundo sunt; & propter te
amare contemni, & nesciri in seculo. Da mihi super omnia desi-
derata in te requiescere, & cor meum in te pacificare. Tu vera
pax cordis, tu sola requies, extra te dura sunt omnia & inquieta.
In hac pace in idipsum, hoc est, in te vno summo æterno bono, *Psal. 68.*
dormiam & requiescam, Amen.

CAPVT XVI.

Quòd verum solatium in solo Deo est quarendum.

1. **Q**uicquid desiderare possum, vel cogitare ad solatium meum,
non hic expecto, sed in posterum. Quòd si omnia solatia *Matth. 16.*
mundi solus haberem, & omnibus delitiis frui possem, certum
est, quòd diu durare non possent. Vnde non poteris anima mea
plenè consolari, nec perfectè recreari, nisi in Deo consolatore *Psal. 76.*
pauperum, ac susceptore humilium. Expecta modicum anima
mea, expecta diuinum promissum, & habebis abundantiam om-
nium bonorum in celo. Si nimis inordinatè ista appetis presen-
tia, perdes æterna & cælestia. Sint temporalia in vsu, æterna in
desiderio. Non potes aliquo bono temporali fatiari, quia ad hæc
fruenda non es creata.

2. Etiam si omnia creata bona haberes, non posses esse felix &
beata: sed in Deo, qui cuncta creauit, tota beatitudo tua & felici-
tas consistit. Non qualis videtur & laudatur à stultis mundi ama-
toribus, sed qualem expectant boni Christi fideles, & prægustant *Sap. 2.*
interdum spirituales ac mundicordes, quorum conuersatio est
in cælis. Vanum est & breue omne humanum solatium. Beatum *Phil. 5.*
& verum solatium, quod intus à veritate percipitur. Deuotus
homo vbique secum fert consolatorem suum Iesum, & dicit ad
eum: Adesto mihi Domine Iesu, in omni loco & tempore. Hæc
mihi sit consolatio, libenter velle carere omni humano solatio.

Et si tua defuerit consolatio, sit mihi tua voluntas & iusta probatio pro summo solatio. Non enim in perpetuum irasceris, neque in aeternum comminaberis.

CAPVT XVII.

Quod omnis sollicitudo in Deo ponenda sit.

1. **F**ili, sine me tecum agere, quod volo: ego scio, quid expediat tibi. Tu cogitas, vt homo: tu sentis in multis sicut humanus suadet affectus. Domine, verum est quod dicis: Maior est sollicitudo tua pro me, quam omnis cura, quam ego gerere possum pro me. Nimis enim casualiter stat, qui non proicit omnem sollicitudinem suam in te Domine, dummodo voluntas mea recta & firma ad te permaneat, fac de me, quicquid tibi placuerit. Non enim potest esse nisi bonum, quicquid de me feceris.

*Matt. 6. &
Ioan. 6.*

2. Si me vis esse in tenebris, sis benedictus: & si me vis esse in luce, sis iterum benedictus. Si me dignaris consolari, sis benedictus: & si me vis tribulari, sis æquè semper benedictus. Fili, si oportet te stare, si mecum desideras ambulare. Ita promptus esse debes ad patiendum, sicut ad gaudendum. Ita libenter debes esse inops & pauper, sicut plenus & diues.

Job 2.

3. Domine, libenter patiar pro te, quicquid volueris venire super me. Indifferenter volo de manu tua bonum & malum, dulce & amarum, lætum & triste suscipere, & pro omnibus mihi contingentibus gratias agere. Custodi me ab omni peccato, & non timebo mortem nec infernum. Dummodo in aeternum me non proicias, nec deleas de libro vitæ, non mihi nocebit, quicquid venerit tribulationis super me.

Psal. 22.

CAPVT XVIII.

Quod temporales miseria exemplo Christi a quamimiter sunt ferenda.

*Ioan. 3.
Isaia 53.
Luca 2.*

1. **F**ili, ego descendi de cælo pro tua salute; suscepi tuas misérias, non necessitate, sed charitate trahente: vt patientiam disceres, & temporales misérias non indignanter ferres. Nam ab hora ortus mei, vsque ad exitum in cruce, non defuit mihi tolerantia doloris. Defectum rerum temporalium magnum habui: multas querimonias de me frequenter audiui: confusiones & opprobria benignè sustinui: pro beneficiis, ingratitude recepisti: pro miraculis, blasphemias: pro doctrina, reprehensiones.

Ioan. 5.

2. Domine, quia tu patiens fuisti in vita tua, in hoc maximè implendo preceptum Patris tui: dignum est, vt ego misellus peccator, secundum voluntatem tuam patienter me sustineam: & donec

donec ipse volueris, onus corruptibilis vitæ pro salute mea portem. Nam etsi onerosa sentitur præsens vita, facta est tamen iam per gratiam tuam valde meritoria; atque exemplo tuo, & sanctorum tuorum vestigiis, infirmis tolerabilior & clarior: Sed & multo magis consolatoria, quam olim in lege veteri fuerat, quum porta cæli clausa perfisteret; & obscurior etiam via ad calum videbatur, quando tam pauci regnum cælorum querere curabant. Sed neque qui tunc iusti erant & saluandi, ante passionem tuam & sacræ mortis debitum, cæleste regnum poterant introire.

Matth. 7.

3. O quantas tibi gratias teneor referre, quod viam rectam & bonam dignatus es mihi & cunctis fidelibus ad æternum regnum tuum ostendere? Nam via tua, via nostra: & per sanctam patientiam ambulamus ad te, qui es corona nostra. Nisi tu nos præcessisses & docuisses, quis sequi curaret? Heu quanti longè retroque manerent, nisi tua præclara exempla inspicerent. Ecce, adhuc tepescimus auditis tot signis tuis & doctrinis: quid fieret, si tantum lumen ad sequendum te non haberemus.

Ioan. 12.

CAPVT XIX.

De tolerantia iniuriarum, & quis verus patiens probetur.

I. **Q**uid est quod loqueris fili? Cessa conqueri, considerata mea & aliorum sanctorum passione. Nondum vsque ad sanguinem restitisti. Parum est, quod tu pateris, in cõparatione eorum, qui multa passi sunt, tam fortiter tentati, tam grauitè tribulati, tam multipliciter probati & exercitati. Oportet te igitur aliorum grauiora ad mentem reducere, vt leuius feras tua minima. Et si tibi minima non videntur, vide ne & hoc tua faciat impatientia. Siue tamen parua siue magna sint, stude cuncta patienter ferre.

Hebr. 12.

Hebr. 11.

2. Quanto melius ad patiendum te disponis, tanto sapientius agis, & amplius promeris; feres quoque leuius, animo & vsu ad hoc non segniter paratis. Nec dicas: Non valeo hæc ab homine tali pati, nec huiuscemodi mihi patienda sunt. Graue enim intulit damnum, & impropèrat mihi, quæ nunquam cogitaueram, sed ab alio libenter patiar, & sicut patienda videro. Inspiciens est talis cogitatio, quæ virtutem patientiæ non considerat, nec à quo coronanda erit; sed magis personas & offensas sibi illatas perpendit.

3. Non est verus patiens, qui pati non vult, nisi quantum sibi visum fuerit, & à quo sibi placuerit. Verus autè patiens non attendit à quo homine, vtrum à Prelato suo, an ab aliquo æquali aut inferiori; vtrum à bono & sancto viro, vel à peruerso & indigno exerceatur; sed indifferenter ab omni creatura, quantumcunque & quotiescunque ei aliquid aduersi acciderit; totum hoc de ma-

RR

nu Dei gratanter accipit, & ingens lucrum reputat; quia nil apud Deum quantumlibet paruum, pro Deo tamen passum, poterit sine merito transire.

Tim. 2. 4. Esto itaque expeditus ad pugnam, si vis habere victoriam. Sine certamine non potes venire ad patientiæ coronam. Si pati non vis, recusas coronari. Si autem coronari desideras, certa viriliter, sustine patienter. Sine labore non tenditur ad requiem; nec sine pugna, peruenitur ad victoriam. Fiat Domine mihi possibile per gratiam, quod mihi impossibile videtur per naturam. Tu scis, quod modicum possum pati, & quod citò deiicior, leui exurgente aduersitate. Efficiatur mihi qualibet exercitatio tribulationis, pro nomine tuo amabilis & optabilis. Nam pati & vexari pro te, valde salubre est animæ meæ.

CAPVT XX.

De confessione propria infirmitatis, & huius vita miserij.

Psal. 31. 1. **C**onfitebor aduersum me iniustitiam meam: confitebor tibi Domine infirmitatem meam. Sæpe parua res est, quæ me deiicit & contristat. Propono me fortiter acturum, sed quum modica tentatio venerit, magna mihi angustia fit. Valde vilis quandoque res est, vnde grauis tentatio prouenit: Et dum puto me aliquantulum tutum, cum non sentio, inuenio me nonnquam penè deiictum ex leui flatu.

Psal. 24.
Psal. 68. 2. Vide ergo Domine humilitatem meam, & fragilitatem tibi vndique notam. Miserere, & eripe me de luto, vt non infigat, ne permaneam deiictus vsquequaque. Hoc est, quod me frequenter reuerberat, & coram te confundit; quod tam labilis sum & infirmus, ad resistendum passionibus. Etsi non omnino ad consensionem, tamen mihi etiam molesta & grauis est earum insectatio, & tædet valde sic quotidie viuere in lite. Ex hinc nota mihi fit infirmitas mea, quia multo facilius irruunt abominandæ semper phantasiæ, quàm discedunt.

3. Vtinam fortissime Deus Israël, zelator animarum fidelium, respicias serui tui laborem & dolorem, assisteque illi in omnibus, ad quæcumque perrexerit. Robora me cælesti fortitudine, ne vetus homo misera caro spiritui necdum plenè subiecta, præualeat dominari; aduersus quam certare oportebit, quamdiu spiratur in hac vita miserima. Heu qualis est hæc vita; vbi non desunt tribulationes & miserix, vbi plena laqueis & hostibus sunt omnia. Nam vna tribulatione seu tentatione recedente, alia accedit; sed & priore adhuc durante conflictu, alij plures superueniunt, & insperatè.

4. Et quomodo potest amari vita, tantas habens amaritudines,

tot subiecta calamitatibus & miseriis? Quomodo etiam dicitur vita tot generans mortes & pestes? Et tamen amatur, & delectari in ea à multis queritur. Reprehenditur frequenter mundus, quòd fallax sit & vanus, nec tamen facillè relinquitur, quia còcupiscentiæ carnis nimis dominantur. Sed alia trahunt ad amandum, alia ad contemnendum. Trahunt ad amorem mundi desiderium carnis, desiderium oculorum, & superbia vitæ; sed pœnæ ac miseriæ, iustè sequentes ea, odium mundi pariunt & tædium.

1. Ioan. 2.

5. Sed vincit, proh dolor, delectatio prava mentem mundo deditam, & esse sub sentibus delicias reputat: quia Dei suavitatem, & internam virtutis amœnitatem, nec vidit, nec gustavit. Qui autem mundum perfectè contemnunt, & Deo viuere sub sancta disciplina student, isti diuinam dulcedinem, veris abrenunciatoribus promissam, non ignorant, & quàm grauiter mundus errat, & variè fallitur, clarius vident.

Iob 30.

CAPVT XXI.

Quòd in Deo, super omnia bona & dona, requiescendum est.

1. **S**uper omnia & in omnibus, requiesces anima mea in Domino semper, quia ipse sanctorum æterna requies. Da mihi dulcissime & amantissime Iesu, in te super omnem creaturam requiescere; super omnem salutem & pulchritudinem, super omnem gloriam & honorem; super omnem potentiam & dignitatem; super omnem scientiam & subtilitatem; super omnes diuitias & artes; super omnem lætitiã & exultationem; super omnem famam & laudem; super omnem suauitatem & consolationem; super omnem spem & promissionem; super omne meritum & desiderium, super omnia dona & munera, quæ potes dare & infundere; super omne gaudium & iubilationem, quã potest mens capere & sentire: denique super Angelos & Archangelos, & super omnem exercitum cæli; super omnia visibilia & inuisibilia; & super omne, quod tu Deus meus non es.

Rom. 8.

2. Quia tu Dñe Deus meus, super omnia optimus es: tu solus altissimus, tu solus potentissimus, tu solus sufficientissimus & plenissimus: tu solus suauissimus & solatiofissimus: tu solus pulcherrimus & amantissimus: tu solus nobilissimus & gloriosissimus super omnia, in quo cuncta bona simul & perfectè sunt, & semper fuerunt, & erunt: Atque ideo minus est & insufficiens, quicquid præter te ipsum mihi donas, aut de teipso reuelas, vel promittis, te non viso nec plenè adepto. Quoniam quidem non potest cor meum veraciter requiescere, nec totaliter contentari; nisi in te requiescat, & omnia dona omnemque creaturam transcendat.

3.

Psal. 53.

3. O mi dilectissime sponse Iesu Christe, amator parissime, dominator vniuersæ creaturæ; quis mihi det pennas veræ libertatis, ad volandum & pausandum in te? O quando ad plenum dabitur mihi vacare & videre quàm suavis es Domine Deus meus? Quando ad plenum me recolligam in te, vt præ amore tuo non sentiam me, sed te solum supra omnem sensum & modum, in modo non omnibus noto. Nunc autem frequenter gemo, & infelicitatem meam cum dolore porto: quia multa mala in hac valle miseriarum occurrunt, quæ me sæpius conturbant, contristant, & obnubilant: sæpius impediunt & distrahunt, alliciunt & implicent, ne liberum habeam accessum ad te: & ne iucundis fruatur amplexibus, præsto semper beatis spiritibus.

Deut. 12.

4. Moueat te suspirium meum, & desolatio multiplex in terra. O Iesu, splendor æternæ gloriæ, solamen peregrinantis animæ, apud te est os meum sine voce, & silentium meum loquitur tibi. Usquequò tardat venire Dominus meus? Veniat ad me pauper-culum suum, & lætum faciat. Mittat manum suam, & miserum eripiat de omni angustia. Veni, veni; quia sine te nulla erit læta dies aut hora; quia tu lætitia mea, & sine te vacua est mensa mea. Miser sum, & quodammodo incarceratus, & compedibus grauat-
tus; donec luce præsentis tuæ me reficias, ac libertati dones, vul-
tumque amicabilem demonstras.

5. Quærant alij pro te aliud, quodcumque libuerit; mihi aliud interim nil placet nec placebit, nisi tu Deus meus, spes mea, salus æterna. Non reticebo, nec deprecari cessabo: donec gratia tua reuertatur, mihi que tu intus loquaris: Ecce assum: Ecce ego ad te, quia inuocasti me. Lachrymæ tuæ, & desiderium animæ tuæ, humiliatio tua, & contritio cordis inclinauerunt me, & adduxerunt ad te. Et dixi: Domine, vocaui te, & desideravi frui te, paratus omnia respuere propter te. Tu enim prior excitaisti me, vt quærerem te. Sis ergo benedictus Domine, qui fecisti hanc bonitatem cum seruo tuo, secundum multitudinem misericordiæ tuæ.

Psal. 85.

6. Quid habet vltra dicere seruus tuus coram te, nisi vt humiliet se valde ante te, memor semper propriæ iniquitatis & vilitatis? Non enim est similis tui, in cunctis mirabilibus cæli & terræ: sunt opera tua bona valde, iudicia vera: & prouidentia tua reguntur vniuersa. Laus ergo tibi & gloria, ô Patris sapientia; te laudet & benedicat os meum, anima mea, & cuncta creata simul.

CAPVT XXII.

*De recordatione multiplicium beneficiorum Dei.**Psal. 112.*

1. **A**peri Domine cor meum in lege tua, & in præceptis tuis doce me ambulare. Da mihi intelligere voluntatem tuam, &

cum

eum magna reuerentia ac diligenti consideratione, beneficia tua tam in generali quàm in speciali memorari, vt dignè tibi ex hinc valeam gratias referre. Verùm scio & confiteor, nec pro minimo puncto me posse debitas gratiarum laudes persoluere. Minor ego sum omnibus bonis mihi præstitis; & cum tuam nobilitatem at- tendo, deficit præ magnitudine spiritus meus.

2. Omnia, quæ in anima habemus & corpore, & quæcumque exterius vel interius, naturaliter vel supernaturaliter posside- mus, tua sunt beneficia: & te beneficium, pium, ac bonum com- mēdant, à quo bona cuncta accepimus. Et si alius plura, alius pau- ciora accepit, omnia tamen tua sunt, & sine te nec minimum po- test haberi: Ille, qui maiora accepit, non potest merito suo glo- riarī, neque super alios extolli, nec minori insultare; quia ille maior & melior, qui sibi minus adscribit, & in regratiando hu- milior est, atque deuotior. Et qui omnibus viliorem se existimat, & indigniorem se iudicat, aptior est ad percipienda maiora.

3. Qui autem pauciora accepit, contristari non debet, nec in- dignantet ferre, neque ditori inuidere: sed te potius attendere, & tuam bonitatem maximè laudare, quòd tam affluenter, tam gra- tis & libenter, sine personarum acceptione tua munera largiris. Omnia ex te, & ideo in omnibus es laudandus. Tu scis, quid vni- cuique donari expediat, & cur iste minus & ille amplius habeat, non nostrum, sed tuum est hoc discernere, apud quem singulo- rum definita sunt merita.

4. Vnde Domine Deus, pro magno etiam reputo beneficio, nō multa habere, vnde exterius & secundum homines laus & gloria apparet: ita vt considerata quis paupertate & vilitate personæ suæ, non modò nullam grauitatem, aut tristitiam, vel deiectionem inde concipiat, sed potius cōsolationem & hilaritatem ma- gnam: quia tu Deus pauperes & humiles, atque huic mundo de- spectos, tibi elegisti in familiares & domesticos. Testes sunt ipsi

1. Cor. 1.

Psal. 44.

1. Thess. 2.

Apostoli tui, quos Principes super omnem terram constituisti. Fuerunt tamen sine querela conuersati in mundo, tam humiles & simplices, sine omni malitia & dolo, vt etiam pati contumelias gauderent pro nomine tuo, & quæ mundus abhorret, ipsi ample- cterentur affectu magno.

Act. 5.

5. Nihil ergo amatorem tuum & cognitorem beneficiorum tuorum, ita lætificare debet, sicut voluntas tua in eo, & benepla- citum æternæ dispositionis tuæ. De qua tantum contentari de- bet & consolari, vt ita libenter velit esse minimus, sicut aliquis optaret esse maximus, & ita pacificus & contentus in nouissimo, sicut in loco primo, atque ita libèter despicibilis & abiectus, nul- lius quoque nominis & famæ, sicut cæteris honorabilior & maior

in

384 DE IMITATIONE CHRISTI
in mundo. Nam voluntas tua, & amor honoris tui, omnia exce-
dere debet, & plus eum consolari, magisque placere, quam omnia
beneficia sibi data vel danda.

CAPVT XXIII.

De quatuor magnam importantibus pacem.

1. *F*ili, nunc docebo te viam pacis & veram libertatis. Fac Domi-
ne, quod dicis, quia hoc mihi gratum est audire. *a* Stude fili
alterius potius facere voluntatem, quam tuam. *b* Elige semper
minus, quam plus habere. *c* Quare semper inferiorem locum, &
omnibus subesse. *d* Opta semper & ora, vt voluntas Dei integrè
in te fiat. Ecce talis homo ingreditur fines pacis & quietis.

a Matt. 26.
b Ioan. 5. 6.
c 1. Cor. 10.
d Luc. 14.
e Matt. 6.
f Matt. 5.

2. *D*omine, sermo tuus iste breuis, multum in se continet
perfectionis. Paruus est dictu, sed plenus sensu, & vber in fructu.
Nam si posset à me fideliter custodiri, non deberet tam facilis in
me turbatio oriri: nam quoties me impacatum sentio & grau-
tum, ab hac doctrina me recessisse inuenio. Sed tu, qui omnia
potes, & animam profectum semper diligis, adauge maiorem gra-
tiam; vt possim tuum complere sermonem, & meam perficere
salutem.

Oratio contra cogitationes malas.

3. *D*omine Deus meus, ne elongeris à me: Deus meus, in auxi-
lium meum respice: quoniam insurrexerunt in me variae co-
gitationes & timores magni, affligentes animam meam. Quo-
modo pertransibo illæsus? Quomodo perfringam eas? Ego, in-
quit, ante te ibo, & gloriosos terras humiliabo. Aperiam ianuam
carceris, & arcana secretorum reuelabo tibi. Fac Domine, vt lo-
queris, & fugiant à facie tua omnes iniquæ cogitationes. Hæc
spes & vnica consolatio mea, ad te in omni tribulatione confu-
gere, tibi confidere, te ex intimo inuocare, & patienter consola-
tionem tuam expectare.

Psal. 70.

Isaia 45.

Oratio pro illuminatione mentis.

4. Clarifica me, Iesu bone, claritate interni luminis, & educ de
habitaculo cordis mei, tenebras vniuersas. Cohibe euagationes
multas, & vim facientes elide tentationes. Pugna fortiter pro me,
& expugna malas bestias, concupiscentias dico illecebrosas; vt
fiat pax in virtute tua, & abundantia laudis tuæ resonet in aula
sancta, hoc est, in conscientia pura. Impera ventis & tempesta-
tibus; dic mari, quiesce: & Aquiloni, ne flaueris, & erit tranquil-
litas magna.

Matt. 8.

5. Emitte lucem tuam & veritatem, vt luceant super terram:
quia terra sum inanis & vacua, donec illumines me. Effunde gra-
tiam

etiam desuper, perfunde cor meum rore caelesti, ministra deuotionis aquas, ad irrigandum faciem terræ, ad producendum fructum bonum & optimum. Eleua mentem pressam mole peccatorum, & ad caelestia totum desiderium meum suspende: vt gustata suauitate supernæ felicitatis, pigeat de terrenis cogitare.

6. Rape me, & eripe ab omni creaturarum indurabili consolatione, quia nulla res creata appetitum meum valet plenarie quietare & consolari. Iunge me tibi inseparabili dilectionis vinculo, quoniam tu solus sufficis amanti, & absque te friuola sunt vniuersa.

CAPVT XXIV.

De emitatione curiosa inquisitionis, super alterius vita.

1. **F**ili, noli esse curiosus, nec vacuas gerere sollicitudines. *a Eccli. 3. & 1. Tim. 3. b Ioan. 21. c Gal. 9.* Quid hoc vel illud ad te? tu me sequere. *b* Quid enim ad te, vtrum ille sit talis vel talis: aut iste sic & sic agit, vel loquitur? *c* Tu non indiges respondere pro alijs, sed pro teipso rationem reddes. Quid ergo te implicat? Ecce, ego omnes cognosco, & cuncta quæ sub sole fiunt, video & scio, qualiter cum vnoquoque sit, quid cogitet, quid velit, & ad quem finem tendat eius intentio. Mihi igitur omnia committenda sunt, tu vero serua te in bona pace, & dimitte agitantem agitare quantum voluerit. Veniet super eum, quicquid fecerit vel dixerit, quia me fallere non potest.

2. Non sit tibi curæ de magni nominis umbra, non de multorum familiaritate, nec de priuata hominum dilectione. Ista enim generant distractiones, & magnas in corde obscuritates. Libenter loquerer tibi verbum meum, & abscondita reuelarem, si aduentum meum diligenter obseruares, & ostium cordis mei aperires. Esto prouidus, & vigila in orationibus, & humilia te in omnibus.

CAPVT XXV.

In quibus firma pax cordis & verus profectus consistit.

1. **F**ili, ego loquutus sum: *Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis, non quomodo mundus dat, ego do vobis.* *Ioan. 14.* Pacem omnes desiderant, sed quæ ad veram pacem pertinent, non omnes curant. Pax mea cum humilibus & mansuetis corde. Pax tua erit in multa patientia. Si me audieris, & vocem meam sequutus fueris, poteris multa pace frui. Quid igitur faciam, In omni re attende tibi, quid facias, & quid dicas: & omnem intentionem tuam ad hoc dirige, vt mihi soli placeas & extra me nihil cupias vel queas. Sed & de aliorum dictis vel factis nil temere iudices, nec cum

B b

rebus

rebus tibi non commissis te implices: & poterit fieri, vt parum vel raro turberis.

2. Nunquam autem sentire aliquam turbationem, nec aliquam pati cordis vel corporis molestiam, non est presentis temporis, sed status æternæ quietis. Non ergo æstimes te veram pacem inuenisse, si nullam senseris gravitatem; nec tunc totum esse bonum, si neminem pateris aduersarium; nec hoc esse perfectum, si cuncta fiant secundum tuum affectum. Neque tunc aliquid magni te repute, aut specialiter dilectum æstimes, si in magna fueris deuotione atque dulcedine; quia in istis non cognoscitur verus amator virtutis; nec in istis consistit profectus & perfectio hominis.

3. In quo ergo Domine? In offerendo te ex toto corde tuo voluntati diuinæ; non quærendo, quæ tua sunt, nec in paruo, nec in magno, nec in tempore, nec in æternitate; ita vt vna æquali facie, in gratiarum actione permanens, inter prospera & contraria, omnia æqua lance pensando. Si fueris tam fortis & longanimis in spe, vt subtracta interiori consolatione, etiã ad ampliora sustinenda cor tuum præparaueris; nec te iustificaueris, quasi hæc tantaque pati non deberes; sed me in omnibus dispositionibus iustificaueris, & sanctum laudaueris: tunc in vera & recta via pacis ambulas, & spes indubitata erit, quod rursus in iubilo faciem meam sis visurus. Quod si ad plenum tui ipsius contemptum peruenieris, scito, quod tunc abundantia pacis perfrueris, secundum possibilitatem tui incolatus.

C A P V T XXVI.

De eminentia libera mentis, quam supplex oratio magis meretur quam lectio.

1. **D**omine, hoc opus est perfecti viri, nunquam ab intentione cælestium animum relaxare: & inter multas curas quasi sine cura transire, non more torpentis, sed prærogatiua quadam libera mentis, nulli creaturæ inordinata affectione adhærendo.

2. Obsecro te piissime, Deus meus, præserua me à curis huius vitæ, ne nimis implicer; à multis necessitatibus corporis, ne voluptate capiar; ab vniuersis anime obstaculis, ne molestijs fractus deiciar. Non dico ab his rebus, quas toto affectu ambit vanitas mundana; sed ab his miserijs, quæ animam serui tui, communi maledictio mortalitatis, ponaliter grauant & retardant; ne in libertatem spiritus quoties liberit, valeat introire.

3. O Deus meus, dulcedo ineffabilis; verte mihi in amaritudinem omnem consolationem carnalem, ab æternorum amore me
abstra-

*Genes. 3.
Roman. 7.*

abstrahentem; & ad se, intuitu cuiusdam boni delectabilis præsentis, malè allicientem. Nō me vincat, Deus meus, nō me vincat caro & sanguis; nō me decipiat mundus, & brevis gloria eius; nō me supplantet diabolus, & astutia illius. Da mihi fortitudinē resistendi, patientiā tolerandi, constantiam perseverandi. Da pro omnibus mundi cōsolationibus, suavissimam spiritus tui vnctiōnem; & pro carnali amore, tui nominis infunde amorem.

4. Ecce cibus, potus, vestis, ac cætera vtenfilia, ad corporis sustentaculum pertinentia, feruenti spiritui sunt onerosa. Tribue talibus sementis, temperatè vti, non desiderio nimio implicari. Abijcere omnia non licet, quia natura sustentāda est. Requiritur autem superflua, & quæ magis delectant, lex sancta prohibet, nā aliās caro aduersus spiritum insolesceret. Inter hæc, quæso, manus tua me regat & doceat, ne quid nimium fiat.

CAPVT XXVII.

Quod priuatus amor à summo bono maximè retardat.

Illi, oportet te dare totum pro toto, & nihil tuiipsius esse.

Scito, quod amor tuiipsius magis nocet tibi, quā aliqua res mundi. Secundum amorem & affectum, quem geris, quælibet res plus vel minus adhæret. Si fuerit amor tuus purus, simplex, & bene ordinatus, eris sine captiuitate rerum. Noli concupiscere, quod non licet habere. Noli habere, quod te potest impedire, & libertate interiori priuare. Mirum, quod non ex toto fundo cordis teipsum mihi committis, cum omnibus quæ desiderare potes vel habere. *Matth. 6.*

2. Quare vano mœrore confumeris? Cur superfluis curis fatigaris? Sta ad beneplacitū meum, & nullū patieris detrimentum. Si quæris hoc vel illud, & volueris esse ibi, propter tuum commodum & proprium beneplacitum magis habendum nunquam eris in quietudine, nec liber à sollicitudine; quia in omni re reperietur aliquis defectus, & in omni loco erit, qui aduersetur. *Exod. 18. & Mich. 4.*

3. Iuuat igitur, non quælibet res adepta, vel multiplicata exteriorius; sed potius contempta & decisa ex corde radicitus. Quod nō tantum de censu æris & diuitiarum intelligas, sed de honoris etiā ambitu, ac vanæ laudationis desiderio, quæ omnia transcunt cum mundo. Munit parum locus, si deest spiritus feruoris; nec diu stabit pax illa quæ sita forinsecus, si vacat à vero fundamento status cordis. Hoc est, nisi steteris in me, permutare te potes, sed non meliorare. Nam occasione orta & accepta, inuenies quod fugisti, & amplius.

Oratio pro purgatione cordis & celesti sapientia.

*Pſalm. 50.
Ephes. 3.
Matth. 6.*

4. Confirma me Deus, per gratiam sancti Spiritus. Da virtutem corroborari in interiori homine, & cor meum ab omni inutili sollicitudine & angore euacuare; nec varijs desiderijs trahi cuiuscunque rei vilis aut preciosa; sed omnia inspicere sicut transeuntia, & me pariter cum illis transiturum; quia nihil permanens sub sole, vbi omnia vanitas, & afflictio spiritus. O quam sapiens, qui ita considerat.

Ecc. 1. & 2.

Sap. 9.

5. Da mihi (Domine) celestē sapientiā, vt discam te super omnia querere, & inuenire; super omnia sapere, & diligere; & cetera, secundum ordinē sapiētiæ tuę, prout sunt intelligere. Da prudenter declinare blandientem, & patienter ferre aduersantem; quia hæc magna sapientia, non moueri omni vento verborum; nec aurem malè blandienti præbere Sireni: sic enim incepta pergitur via securè.

Ephes. 4.

CAPVT XXVIII.

Contra linguas obrectatorum.

1. Cor. 4.

I. Illi, non ægrè feras, si quidam de te malè senserint, & dixerint quod non libenter audias. Tu deteriora de teipso sētere debes, & neminem infirmiozem te credere. Si ambulas ab intra, non multum ponderabis volantia verba. Est non parua prudentia, filere in tempore malo, & introrsus ad me conuerti; nec humano iudicio disturbari.

Ioan. 16.

2. Non sit pax tuā in ore hominum. Siue enim bene siue malè interpretati fuerint, non es ideo alter homo. Vbi est vera pax, & vera gloria? Nonne in me? Et qui non appetit hominibus placere, nec timet displicere, multa perfruetur pace. Ex inordinato amore & vano timore oritur omnis inquietudo cordis & distractio sensuum.

CAPVT XXIX.

Qualiter instante tribulatione, Deus inuocandus est, & benedicendus.

*Iob 1.
Pſalm. 112.*

I. Sit nomen tuum (Domine) benedictum in secula, qui voluisti hanc tentationem & tribulationem venire super me. Non possum eam effugere, sed necesse habeo ad te confugere; vt me adiuues, & in bonum mihi conuertas. Domine, modò sum in tribulatione, & non est cordi meo bene, sed multum vexor à presenti passione. Et nunc pater dilecte, quid dicam? Deprehensus sum inter angustias. Saluifica me ex hora hac. Sed propterea veni in hanc horam, vt tu clarificeris, cum fuero valde humiliatus, &

Matth. 26.

& per te liberatus. Complaceat tibi Domine, vt eruas me; nam ego pauper, quid agere possum, & quò ibo sine te? Da paciētiam Domine, etiam hac vice. A diuina me Deus meus, & non timebo, quantumcunque grauat' fuero. *Psalm. 39.*

2. Et nunc inter hæc quid dicam? Domine, fiat voluntas tua. Ego bene merui tribulari & grauari: oportet vtique vt sustineā, & vtinam patienter, donec transeat tempesta, & melius fiat. Potens est autem omnipotens manus tua, etiam hanc tentationem à me auferre, & eius impetum mitigare; ne penitus succumbam, quemadmodum & prius sæpius egisti mecum, Deus meus, misericordia mea. Et quanto mihi difficilius, tanto tibi facilius est hæc mutatio dexteræ excelsi. *Matth. 6. Psalm. 76.*

CAPVT XXX.

De diuino petendo auxilio, & confidentia recuperanda gratia.

1. **F**lli, ego Dominus cōfortans in die tribulationis. Venias ad me, cum tibi nō fuerit bene. Hoc est quod maximè consolationem impedit caelestem, quia tardiùs te conuertis ad orationem. Nam antequam me intentè roges, multa interim solatia quaris, & recreas te in externis. Ideo quæ fit, vt parum omnia profint; donec aduertas, quia ego sum, qui eruo sperantes in me; nec est extra me valens auxilium, neque vtile consilium, sed neque durable remedium. Sed iam resumpro spiritu post tempestatem, reconualece in luce miserationum mearum; quia propè sum, (dicit Dominus) vt restaurem vniuersa non solùm integrè, sed & abundanter ac cumulatè. *Nahum. 1. Matth. 11.*

2. Nunquid mihi quicquam est difficile, aut ero similis dicenti & non facienti? Vbi est fides tua? Sta firmiter & perseuerāter. Esto longanimis & vir fortis, veniet tibi consolatio in tempore suo. Expecta me, exspecta; veniam, & curabo te. Tentatio est, quæ te vexat; & formidō vana, quæ te exteret. Quid importat sollicitudo de futuris contingentibus, nisi vt tristitiam super tristitiam habeas? Sufficit diei malitia sua. Vanum est & inutile, de futuris conturbari vel gratulari, quæ fortè nunquam euenient. *Matth. 23. Matth. 6.*

3. Sed humanum est, huiusmodi imaginationibus illudi, & parui adhuc animi signum, tam leuiter trahi à suggestionē inimici. Ipse enim nō curat, vtrū veris an falsis illudat & decipiat; vtrū presentium amore, aut futurorum formidine prosterнат. Non ergo turbetur cor tuum, neque formidet. Crede in me, & in misericordia mea habeto fiduciam. Quando tu putas te elongatum à me, sæpe sum propinquior. Quando tu æstimas penè totum perditum, tunc sæpe maius merendi instat lucrum. Non est totum *Psalm. 90.*

perditum, quando res accidit in contrarium. Non debes iudicare secundum præsens sentire; nec sic grauitate alicui vndecumque venienti inharere & accipere, tanquam omnis spes sit ablata emergendi.

4. Noli putare te relictum ex toto, quâuis ad tempus tibi miserim aliquam tribulationem, vel etiam optatam subtraxerim consolationem: sic enim transitur ad regnum cælorum. Et hoc sine dubio magis expedit tibi & cæteris seruis meis, vt exercitemini aduersis, quàm si cuncta ad libitum haberetis. Ego noui cogitationes absconditas, quia multum expedit pro salute tua, vt interdum sine sapore relinquaris; ne fortè eleueris in bono successu, & tibi ipsi placere velis in eo, quod non es. Quod dedi, auferre possum: & restituere, quum mihi placuerit.

Iacobi 1.

5. Quum dederò, meum est; quum subtraxero, tuum non tuli; quia meum est omne datum bonum, & omne donum perfectum. Si tibi immiserò grauitatem, aut quamlibet contrarietatem, ne indigneris, neque concidat cor tuum; ego citò subleuare, possum & omne onus in gaudium transmutare. Verumtamè iustus sum, & recommendabilis multum, quum sic facio totum. Si rectè facis, & in veritate aspicias, nunquam debes propter aduersa tam deiectè contristari, sed magis gaudere, & gratias agere; imò hoc vnicum reputare gaudium, quòd affligens te doloribus, non parco tibi. Sicut dilexit me Pater, & ego vos diligo, dixi dilectis discipulis meis; quos vtique non nisi ad gaudia temporalia, sed ad magna certamina; non ad honores, sed ad despectiones: non ad ocium, sed ad labores: non ad requiè, sed ad afferendum fructum multum in patientia. Horum memento fili mi verborum.

Ioh. 16.

CAPVT XXXI.

De neglectu omnis creatura, vt creator possit inueniri.

1. **D**omine, bene indigeo adhuc maiori gratia, si debeam illuc peruenire, vbi me nemo poterit nec vlla creatura impedire. Nā quàm diu res aliqua me retinet, non possum ad te liberè volare. Cupiebat liberè volare, qui dicebat: *Quis dabit mihi pennas sicut columba; & volabo, & requiescam?* Quid simplici oculo quietius? Et quid liberius nil desiderate in terris? Oportet igitur omnem supertransire creaturam; & seipsum perfectè deserere, ac in excessu mentis stare, & videre te omnium conditorem cum creaturis nil simile habere. Et nisi quis ab omnibus creaturis fuerit expeditus, non poterit liberè intendere diuinis. Ideo enim pauci inueniuntur contemplatiui, quia pauci sciunt

Psalm. 54.
Ierem. 6.

sciunt se à perituris & creaturis ad plenum sequestrare.

2. Ad hoc magna requiritur gratia, quæ animâ leuet, & supra semetipsam rapiat. Et nisi homo sit in spiritu eleuatus, & ab omnibus creaturis liberatus, ac Deo totus vnitus; quidquid scit, quicquid etiam habet, non est magni ponderis. Diu paruus erit, & infrâ iacebit, qui aliquid magnum æstimat, nisi solum vnum immensum, æternum bonum. Nam quicquid Deus non est, nihil est, & pro nihilo computari debet. Est magna differentia, sapientia illuminati & deuoti viri, & scientia literati atque studiosi clerici. Multo nobilior est illa doctrina, quæ de sursum ex diuina influenza manat; quàm quæ laboriosè humano acquiritur ingenio.

3. Plures reperiuntur contemplationem desiderare, sed quæ ad eam requiruntur, non student exercere. Est & magnum impedimentum, quia in signis & sensibilibus rebus statur; & parum de perfecta mortificatione habetur. Nescio quid est, & quo spiritu ducimur, & quid præ tendimus, qui spirituales dici videmur: quòd tantum laborem & ampliorem sollicitudinem pro transitorijs & vilibus rebus agimus; & de interioribus nostris vix aut raro, plenè recollectis sensibus, cogitamus.

4. Proh dolor, statim post modicam recollectionem foras erumpimus, nec opera nostra districta examinatione trutinamus. Vbi iacent affectus nostri, non attendimus; & quàm impura sint omnia non deploramus. Omnis quippe caro corruerat viam *Gen. 6. & 7.* suam, & ideo sequebatur diluuium magnum. Cum ergo interior affectus noster multum corruptus sit, necesse est, vt actio sequens, index carentiæ interioris vigoris, corrumpatur. Ex puro corde procedit fructus bonæ vitæ.

5. Quantum quis fecerit, quæritur: sed ex quanta virtute agit, non tam studiosè pèsatur. Si fuerit fortis, diues, pulcher, habilis; vel bonus scriptor, bonus cantor, bonus laborator, inuestigatur; quàm pauper sit spiritu, quàm patiens & mitis, quàm deuotus & internus, à multis tacetur. Natura exteriora hominis respicit, gratia ad interiora se conuertit. Ille frequenter fallitur, ista in Deo sperat; vt non decipiatur.

CAPVT XXXII.

De abnegatione sui, & abdicatione omnis cupiditatis.

1. **F**lli, non potes perfectâ possidere libertatè, nisi totaliter ab- *Matth. 16.*
neges temetipsum. Cõpediti sunt omnes proprietarij, & sui- *& 19.*
ipsum amatores, cupidi, curiosi, gyronagi, quærentes sèper mollia,

non quæ Iesu Christi; sed hoc sæpe fingentes & componentes, quod non stabit. Peribit enim totum, quod nõ est ex Deo ortum. Tene breue & consummatum verbum. Dimitte omnia, & inuenies omnia. Relinque cupidinem, & reperies requiem. Hoc mēte pertracta; & quum impleueris, intelliges omnia.

2. Domine, hoc non est opus vnius diei, nec ludus paruulorū; imò in hoc breui includitur omnis perfectio religiosorum. Fili, non debes auerti, nec statim deiici, audita via perfectorum; sed magis ad sublimiora prouocari, & ad minus ad hæc ex desiderio suspirare. Vtinam sic tecum esset, & ad hoc peruenisses, vt cuiuspius amator non esses; sed ad nutum meum purè stares, & eius quem tibi proposui, Patris; tunc mihi valde placeres, & tota vita tua in gaudio & pace transiret. Adhuc multa habes ad relinquendum, quæ nisi mihi ex integro resignaueris, non acquies quod postulas. Suadeo tibi emere à me aurum ignitum, vt locuples fias; id est, cælestem sapientiam, omnia infima conculcantem. Postpone terrenam sapientiam, & omnem humanam & propriam complacentiam.

Apoc. 3.

3. Dixi viliora tibi emenda pro preciosis & altis, in rebus humanis. Nam valde vilis & parua, ac penè obliuioni tradita videtur vera cælestis sapientia; non sapiens alta de se, nec magnificari quærens in terra: quam multi ore tenus prædicant, sed vita longè dissentiant; ipsa tamen est preciosa margarita, à multis abscondita.

Matth. 13.

C A P V T XXXIII.

De instabilitate cordis, & de intentione finali ad Deum habenda.

Job 14.

1. **F**ili, noli credere affectui tuo, qui nunc est, citò mutabitur in aliud. Quamdiu vixeris, mutabilitati subiectus es etiam nolens; vt modò lætus, modo tristis; modò pacatus, modò turbatus; nunc deuotus, nunc indeuotus; nunc studiosus, nunc acediosus; nunc grauis, nunc leuis inueniaris. Sed stat super hæc mutabilia sapiens, & bene doctus in spiritu; non attendens, quid in se sentiat, vel quæ parte flet ventus instabilitatis; sed vt tota intentio mentis eius, ad debitum & optimum proficiat finem.

Matth. 6.

2. Nam sic poterit vnus & idem inconcussusque permanere, simplici intentionis oculo, per tot varios euentus ad me imprætermisè directo. Quanto autem purior fuerit intentionis oculus, tanto constantius inter diuersas itur procellas. Sed in multis caligat oculus puræ intentionis; respicitur enim citò in aliquod delectabile, quod occurrit. Nam & rarò totus liber quis inuenitur à næuo propriæ exquisitionis. Sic Iudæi olim venerāt in Bethaniam ad Martham & Mariam, non propter Iesum tantū, sed

Iohan. 11.

&

& vt Lazarum viderent. Mundandus est ergo intentionis oculus vt sit simplex & rectus, atque vltra omnia varia media ad me dirigendus. *Matth. 6.*

CAPVT XXXIV.

Quod amanti sapit Deus super omnia & in omnibus.

I. Ecce Deus meus, & omnia. Quid volo amplius, & quid felicius desiderare possum? O sapidum & dulce verbum, sed amanti verbum, non mundum nec ea quæ in mundo sunt. Deus meus, & omnia. Intelligenti satis dictum est, & sæpe repetere iucundum est amanti. Te siquidem præsentem, iucunda sunt omnia; te autem absente, fastidiunt cuncta. Tu facis cor tranquillum, & pacem magnam, lætitiæque festiuam. Tu facis bene sentire de omnibus, & in omnibus te laudare; nec potest aliquid sine te diu placere. Sed si debet gratum esse & bene sapere, oportet gratiam tuam adesse, & condimento tuæ sapientiæ condiri.

2. Cui tu sapis, quid ei rectè non sapiet? Et cui tu non sapis, quid ei ad iucunditatem esse poterit? Sed deficiunt in sapientia tua mundi sapientes, & qui carnem sapiunt; quia ibi plurima vanitas, & hinc mors inuenitur. Qui autem te per contemptum mundanorum & carnis mortificationem sequuntur, verè sapientes esse cognoscuntur; quia de vanitate ad veritatem, de carne ad spiritum transferuntur. Istis sapit Deus, & quicquid boni inuenitur in creaturis, totum ad laudem referunt sui conditoris. Dissimilis tamen & multum dissimilis sapor creatoris & creaturæ, æternitatis & temporis, lucis increatæ & lucis illuminatæ.

*1. Cor. 1.
Roma. 8. &
1. Ioan. 2.*

3. O lux perpetua, cuncta creata transcendens lumina, fulgura coruscationem de sublimi penetrantem omnia cordis mei intima. Purifica, lætifica, clarifica, & viuifica spiritum meum cum suis potentijs, ad inhærendum tibi iubilosæ excessibus. O quando veniet hæc beata & desiderabilis hora, vt tua me faties præsentia, & sis mihi omnia in omnibus. Quamdiu hoc datum non fuerit, nec plenum gaudium erit. Adhuc, pro dolor, viuit in me vetus homo, non est totus crucifixus, non est perfectè mortuus. Adhuc concupiscit fortiter contra spiritum, bella mouet intestina, nec regnum animæ patitur esse quietum.

Roman. 7.

4. Sed tu qui dominaris potestati maris, & motum fluctuum eius mitigas, exurge, adiuua me. Dissipa gentes, quæ bella volunt; contere eas in virtute tua; ostende quæso magnalia tua, & glorificetur dextera tua; quia non est spes alia nec refugium mihi, nisi in te Domine Deus meus.

Psal. 88.

Psal. 72.

Psal. 39.

CA

Quòd non est securitas à tentatione in hac vita.

*Iob 7.
2. Cor. 6.*

1. **F** Ili, nunquam securus es, in hac vita; sed quoad vixeris, se-
per arma spiritualia tibi sunt necessaria. Inter hostes ver-
saris, & à dextris & à sinistris impugnaris. Si ergo non vteris vn-
dique scuto patientiæ, non eris diu sine vulnere. Insuper, si nō po-
nis cor tuum fixè in me, cū mora voluntate cuncta patiendi pro-
pter me, non poteris ardorem istum sustinere, nec ad palmā per-
tingere beatorum. Oportet te ergo viriliter omnia petransire, &
potenti manu vti aduersus obiecta. Nam vincenti datur manna,
& torpenti relinquitur multa miseria.

Apos. 2.

2. Si quæris in hac vita requiem, quomodo tunc peruenies ad
æternam requiem? Non ponas te ad multam requiem, sed ad
magnam patientiam. Quære veram pacem, non in terris, sed in
cælis; non in hominibus nec in cæteris creaturis, sed in Deo so-
lo. Pro amore Dei debes omnia libèter subire, labores scilicet &
dolores, tentationes, vexationes, anxietates, necessitates, infirmi-
tates, iniurias, oblocutiones, reprehensiones, humiliaiones, con-
fusiones, correctiones, & despectiones. Hæc iuuant ad virtutem;
hæc probant Christi tironem, hæc fabricant cælestem coronam.
Ego reddam mercedem æternam pro breui labore, & infinitam
gloriam pro transitoria confusione.

Roman. 8.

Psalms. 26.

3. Putas tu, quòd semper habebis pro tua voluntate consola-
tiones spirituales? Sancti mei non habuerunt tales, sed multas
grauitates, & tentationes varias, magnasque desolationes. Sed
patienter sustinuerunt se in omnibus, & magis confisi sunt Deo,
quàm sibi; scientes, quia nō sunt condignæ pafsiones huius tem-
poris, ad futuram gloriam promerendam. Vis tu statim habere,
quod multi post multas lachrymas & magnos labores vix obti-
nuerunt? Expecta Dominum, viriliter age, & confortare. Noli
diffidere, noli discedere, sed corpus & animam expone constan-
ter pro gloria Dei. Ego reddam plenissimè; ego tecū ero in om-
ni tribulatione.

CAPVT XXXVI.

Contra vana hominum iudicia.

1. **F** Ili, iacta cor tuum firmiter in Domino, & humanū ne me-
tuas iudicium, vbi te conscientia pium reddit & infontem.
Bonum est & beatum taliter pati, nec hoc erit graue humili cor-
di, & Deo magis quàm sibi ipsi confidenti. Multi multa loquun-
tur,

tur, & ideo parua fides est adhibenda. Sed & omnibus satis esse, non est possibile. Etsi Paulus omnibus studuit in Domino place-
re, & omnibus omnia factus est; tamen etiam pro minimo duxit, quòd ab humano die iudicatus fuit.

1. Cor. 9. &
2. Cor. 4. &
Col. 1.

2. Egit satis pro aliorum ædificatione & salute, quantum in se erat & poterat; sed ne ab alijs aliquando iudicaretur, vel non despiceretur, cohibere non potuit. Ideo totum Deo commisit, qui totum nouerat; & patientia ac humilitate contra ora loquentium iniqua, aut etiam vana ac mendosa cogitantium, atque pro libitu suo quæque iactantium, se defendit. Respondit tamen interdum, ne infirmis ex sua taciturnitate generaretur scandalum.

Act. 26. &
Phil. 1.

3. Quis tu, vt timeas à mortali homine? Hodie est, & cras non comparet. Deum time, & hominum terrores non expauesces. Quid potest aliquis in te verbis aut iniurijs? Sibi potius nocet quàm tibi; nec poterit iudicium Dei effugere, quicumque est ille. Tu habe Deum præ oculis, & noli contendere verbis querulosi. Quòd si ad præsens tu videris succumbere & confusionem pati, quam non meruisti; ne indigneris ex hoc, neque per impatientiam minuas coronam tuam; sed ad me potius respice in cælum, qui potens sum eripere ab omni confusione & iniuria, & unicuique reddere secundum opera sua.

1. Mach. 2.
Rom. 2. &
1. Cor. 11.

Hebr. 12.

C A P V T XXXVII.

De pura & integra resignatione sui, ad obtinendam cordis libertatem.

1. **F**lli, relinque te, & inuenies me. Sta sine electione & omni proprietate, & lucraberis semper. Nā & adicietur tibi amplior gratia, statim vt te resignaueris, nec resumpseris. Domine, quoties me resignabo, & in quibus me relinquam? Semper, & omni hora; sicut in paruo, sic & in magno. Nihil excipio; sed in omnibus te nudatum inueniri volo. Alioquin, quomodo poteris esse meus, & ego tuus, nisi fueris ab omni propria voluntate intus & foris spoliatus? Quanto celerius hoc agis, tanto melius habebis; & quanto plenius & sincerius, tanto mihi plus placebis, & amplius lucraberis.

Matth. 16.

2. Quidam se resignant, sed cum aliqua exceptione: non enim plenè Deo confidunt, ideo sibi prouidere satagunt. Quidam etiā primò totum offerunt, sed postea tentatione pulsati, ad propria redeunt, ideo minimè in virtute proficiunt. Hi ad veram puri cordis libertatem, & iucundam familiaritatis meæ gratiā non per-
tingent;

tingent; nisi integra resignatione, & quotidiana sui immolatione prius facta, sine qua non stat nec stabit vnio fructiua.

Matth. 16.

3. Dixi tibi sapissimè, & nunc iterū dico: Relinque te, resigna te & frueris magna interna pace. Da totum pro toto, nil exquire, nil repete; sta purè & inhaesitanter in me, & habebis me. Eris liber in corde, & tenebræ non conculcabunt te. Ad hoc conare, hoc ora, hoc desidera; vt ab omni proprietate possis expoliari, & nudus nudum Iesum sequi; tibi mori, & mihi æternaliter viuere. Tunc deficient omnes vanæ phantasæ, conturbationes iniquæ, & curæ superfluæ. Tunc etiam recedet immoderatus timor, & inordinatus amor morietur.

C A P V T XXXVIII.

De bono regimine in externis, & recursu ad Deum in periculis.

1. **F**lli, ad istud diligenter tendere debes, vt in omni loco & actione seu occupatione externa, sis intimus liber, & cuiusque potēs, & sint omnia sub te, & tu sub eis; vt sis dominus actionum tuarū & rector, non seruus nec emptitiuus, sed magis exēptus verusque Hebræus, in sortem ac libertatem transiens filiorum Dei; qui stant super præsentia, & speculantur æterna; qui transitoria sinistro intuentur oculo, & dextro caelestia; quos temporalia non trahunt ad inhærendum, sed trahunt ipsi magis ea ad bene seruiendum; prout inordinata sunt à Deo, & instituta à summo opifice; qui nil inordinatum in sua reliquit creatura.

Exod. 35.

2. Si etiam in omni euentu stas, non in apparētia externa, nec oculo carnali lustras visa vel audita: sed mox in qualibet causa, intras cum Moyse in tabernaculum ad consulendum Dominum, audies nonnunquam diuinum responsum, & redies instructus de multis præsentibus & futuris. Semper enim Moyses recursum habuit ad tabernaculum, pro dubijs & quæstionibus soluendis; fugitque ad orationis adiutorium, pro periculis & improbitatibus hominum subleuandis. Sic & tu confugere debes in cordis tui secretarium, diuinum intentiùs implorando suffragium. Propterea nāque Iosue & filij Israël à Gabaonitis leguntur decepti; quia os Domini prius non interrogauerunt, sed nimium creduli dulcibus sermonibus, falsa pietate delusi sunt.

Matth. 6.
Iosue 9.

C A P V T XXXIX.

Quòd homo non sit importunus in negotijs.

1. **F**lli, committe mihi semper causam tuam, ego bene disponā in tempore suo. Expecta ordinationē meam, & senties inde profectum. Domine, satis libenter tibi omnes res committo, quia

quia paruum potest cogitatio mea proficere. Vtinam nō multum adherendum futuris euentibus, sed ad beneplacitum tuum incunstanter me offerrem.

2. Fili sæpe homo rem aliquam vehementer agitat, quã desiderat; sed cū ad eam peruenerit, aliter sentire incipit; quia affectiones circa idem non sunt durabiles, sed magis de vno ad aliud impellunt. Non est ergo minimum, etiam in minimis seipsum relinquere.

3. Verus profectus hominis est abnegatio suiipsum; & homo abnegatus, valde liber est & securus. Sed antiquus hostis, omnibus bonis aduersans, à tentatione nō cessat; sed die noctuque graues molitur insidias, si fortè in laqueum deceptionis possit precipitare incautum. *Vigilate & orate*, dicit Dominus, *ut non intratis in tentationem.* *1. Pet. 5.* *Matth. 26.*

CAPVT XL.

Quòd homo nil boni ex se habet. & de nullo gloriari potest.

1. Domine, quid est homo, quòd memores eius; aut filius hominis, quia visitas eum? Quid promeruit homo, vt dares illi gratiam tuam? Domine, quid possum conqueri, si me deseris? aut quid iustè obtendere possum, si quod peto, non feceris? Certè hoc in veritate cogitare possum, & dicere: Domine nihil sum, nihil possum, nihil boni ex me habeo; sed in omnibus deficio, & ad nihil semper tendo. Et nisi à te fuero adiutus, & interiùs in formatus, totus efficior tepidus & dissolutus. *Psal. 8.*

2. Tu autem (Domine) semper idem ipse es, & permanes in æternum semper bonus, iustus, & sanctus; bene, iustè, ac sanctè agens omnia, & disponens in sapientia. Sed ego, qui ad defectum sum magis pronus quàm ad profectum, non sum semper in vno statu perdurans, quia septem tempora mutantur super me. Verumtamen citò melius fit, cū tibi placuerit, & manum porrexeris adiutricem. Quia tu solus sine humano suffragio poteris auxiliari, & in tantum confirmare, vt vultus meus amplius in diuersa non mutetur, sed in te vno cor meum conuertatur & quiescat. *Psal. 101.*

3. Vnde si bene scirem omnem humanam consolationem abijcere, siue propter deuotionem adipiscendam, siue propter necessitatem, qua compellor te quærere, quia non est homo, qui me coafoletur; tunc possem meritò de gratia tua sperare, & de dono nouæ consolationis exultare.

4. Gratias tibi, vnde totum venit, quotiescumque mihi bene succedit. Ego autem vanitas & nihilum ante te, inconstans homo & infirmus. Vnde ergo possum gloriari, aut cur appeto repurari? Nūquid de nihilo? Et hoc vanissimum est. Verè inanis gloria,

ria, mala pestis, vanitas maxima; quia à vera trahit gloria, & cæ-
liffi spoliat gratia. Dum enim homo complacet sibi, displicet ti-
bi: dum inhiat laudibus humanis, priuatur veris virtutibus.

5. Est autem vera gloria & exultatio sancta, gloriari in te, &
non in se; gaudere in nomine tuo, non in propria virtute; nec in
aliqua creatura delectari, nisi propter te. Laudetur nomen tuum,
non meum; magnificetur opus tuum, non meum; benedicatur nomen
sanctum tuum, nihil mihi autem attribuatur de laudibus hominum.
Tu gloria mea, tu exultatio cordis mei. In te gloriabor & exul-
tabo tota die, pro me autem nihil, nisi in infirmitatibus meis.

6. Quærant Iudæi gloriam, quæ ab inuicem est; ego hanc re-
quiram, quæ à solo Deo est. Omnis quidem gloria humana, om-
nis honor temporalis, omnis altitudo mundana, æterna gloriæ
tuæ comparata vanitas est & stultitia. O veritas mea & miseri-
cordia mea, Deus meus, Trinitas beata; tibi soli laus, honor, vir-
tus, & gloria, per infinita seculorum secula.

CAPVT XLII.

De contemptu omnis temporalis honoris.

1. **F**lli, noli tibi attrahere, si videas alios honorari & eleuari,
te autem despici & humiliari. Erige cor tuum ad me in cae-
lum, & nō contristabit te contemptus hominum in terris. Domine,
in cecitate sumus, & vanitate citò, seducimur. Si rectè me inspi-
cio, nunquam mihi facta est iniuria ab aliqua creatura, vnde nec
iustè habeo conqueri aduersum te.

2. Quia autem frequenter & grauitè peccaui tibi, meritò ar-
matur contra me omnis creatura. Mihi igitur iustè debetur cō-
fusio & contemptus, tibi autem laus, honor, & gloria. Et nisi me
ad hoc preparauero, quòd velim libenter ab omni creatura de-
spici & relinqui, atque penitus nihil videri; non possum interius
pacificari & stabiliri, nec spiritualiter illuminari, neque plenè ti-
bi vniri.

CAPVT XLIII.

Quòd pax non est ponenda in hominibus.

1. **F**lli, si ponis pacem tuam cum aliqua persona, propter tuum
sentire & conuicere, instabilis eris & implicatus. Sed si
recursum habes ad semper viuentem & manentem veritatem, nō
contristabit amicus recedens aut moriens. In me debet amici di-
lectio stare, & propter me diligendus est, quisquis tibi bonus vi-
sus est & multum charus in hac vita, Sine me non valet, nec dura-
bit

bit amicitia; nec est vera & munda dilectio, quā ego non copulo. Ita mortuus debes esse talibus affectionibus dilectorū hominum, vt (quantum ad te pertinet) sine omni humano optares esse confortio. Tanto homo Deo magis appropinquat, quanto ab omni solatio terreno longius recedit. Tanto etiam altius ad Deum ascendit, quanto profundius in se descendit, & plus sibiipsi vilescit.

2. Qui autem sibi aliquid boni attribuit, gratiā Dei in se venire impedit: quia gratia Spiritus sācti, cor humile semper quærit. Si scires te perfectē annihilare, atque ab omni creato amore euacuare, tunc deberem in te cum magna gratia emanare. Quando tu respicis ad creaturas, subtrahitur tibi aspectus creatoris. Disce te in omnibus propter creatorem vincere, tunc ad diuinā valebis cognitionem pertingere. Quantumcunque modicum fit, si inordinatē diligitur & respicitur, retardat à summo, & vitiat.

1. Pet. 5.

CAPVT XLIII.

Contra vanam & secularem scientiam.

1. **F**ili, non te moueant pulchra & subtilia hominum dicta. Non enim est regnū Dei in fermone, sed in virtute. Attēde verba mea, quę corda accendunt & mentes illuminant; inducūt cōpunctionem, & variam ingerunt consolationem. Nunquam ad hoc legas verbum, vt doctior aut sapientior possis videri. Stude mortificationi vitiorum, quia hoc amplius tibi proderit, quā notitia multarum difficilium quæstionum.

1. Cor. 4.

2. Quum multa legeris & cognoueris, ad vnum semper oportet redire principium. Ego sum, qui doceo hominem scientiam, & clariorem intelligentiam paruulis tribuo, quā ab homine possit doceri. Cui ego loquor, citō sapiens erit, & multum in spiritu proficiet. Væ eis, qui multa curiosa ab hominibus inquirunt, & de via mihi feruendi parum curant. Veniet tempus, quando apparebit magister magistrorum Christus Dominus Angelorū, cunctorum auditorus lectiones: hoc est, singulorum examinaturus conscientias. Et tunc scrutabitur Hierosalem in lucernis, & manifesta erunt abscondita tenebrarum, tacebuntque argumenta linguarum. Ego sum, qui humilem in puncto eleuamentem, vt plures æternæ veritatis capiat rationes, quā si quis decem annis studuisset in scholis. Ego doceo sine strepitu verborum, sine confusione opinionum, sine fastu honoris, sine purgatione argumentorum. Ego sum, qui doceo terrena despiciere, præsentia fastidire, æterna quærere, æterna sapere: honores fugere, scandala sufferre, omnem spem in me ponere; extra me nil cupere, & super omnia me ardentem amare.

Sophon. 2.

1. Cor. 4.

3. Nam

3. Nam quidam amando me intimè, didicit diuinà, & loquatur mirabilia. Plus profecit in relinquendo omnia, quàm in fruendo subtilia. Sed alijs loquor communia, alijs specialia; aliquibus in signis & figuris dulciter appareo, quibusdàm verò in multo lumine reuelo mysteria. Vna vox librorum, sed non omnes atque informat; quia intus sum doctor, veritas, scrutator cordis, cogitationum intellector, actionum promotor, distribuens singulis sicut dignum iudicauero.

CAPVT XLIV.

De non attrahendo sibi res exteriores.

Galat. 6.

1. **F**ili, in multis oportet te esse inscium, & æstimare te tãquam mortuum super terram, & cui totus mundus crucifixus sit. Multa etiam oportet surda aure pertransire, & quæ tuæ pacis sunt magis cogitare. Vtilius est oculos à rebus displicentibus auertere, & vnicuique suum sentire relinquere, quàm contentiosis sermonibus deseruire. Si bene steteris cum Deo, & eius iudicium aspexeris, facilius te victum portabis.

2. O Domine, quonam venimus? Ecce damnum defletur temporale, pro modico quæstu laboratur & curritur, & spirituale detrimentum in obliuionem transit, & vix serò reditur. Quod parum vel nihil prodest attenditur, & quod summè necessariũ est, negligenter præteritur; quia totus homo ad externã defluit. Et nisi citò resipiscat, libens in exterioribus iacet.

CAPVT XLV.

Quòd omnibus non est credendum, & de facili lapsu verborum.

Psalm. 59.

1. **D**A mihi auxilium Domine de tribulatione, quia vana salus hominis. Quàm saepe ibi non inueni fidem, vbi me habere putauit? Quoties etiam ibi reperi, vbi minùs præsumpsi? Vana ergo spes in hominibus, salus autem iustorum in te Deus. Benedictus sis Domine Deus meus in omnibus, quæ accidunt nobis. Infirmi sumus & instabiles, citò fallimur & permutamur.

Prov. 10.

2. **Q**uis est homo, qui ita cautè & circumspecte in omnibus se custodire valet, vt aliquando in aliquam deceptionem vel perplexitatem non veniat? Sed qui in te Domine confidit, ac simplici ex corde quærit, non tam facillè labitur. Et si inciderit in aliquam tribulationem, quocumque modo fuerit etiã implicatus, citius per te eruetur, aut à te consolabitur; quia tu non deseris in te sperantem, vsque in finem.

3. **R**arus fidus amicus, in cunctis amici perseverans pressuris. Tu Domine, tu solus es fidelissimus in omnibus, & præter te nõ est

est alter talis. O quam bene sapuit sancta illa anima, quæ dixit: Mens mea solidata est, & in Christo fundata. Si ita mecum foret, non tam facilè timor humanus me sollicitaret, nec verborum iacula mouerent.

4. Quis omnia præuidere, quis præcauere futura mala sufficit? Si præuisa sæpe etiã lædunt, quid improuisa nisi grauius feriunt? Sed quare mihi misero non melius pronidi? Cur etiam tam facilè alijs credidi? Sed homines sumus, nec aliud quàm fragiles homines sumus, etiamsi angeli à multis æstimamur & dicimur. Cui credam Domine? Cui, nisi tibi? Veritas es, quæ nõ fallis, nec falli potes. Et rursus: Omnis homo mendax, infirmus, instabilis, & labilis maximè in verbis, ita vt statim vix credi debeat, quod rectum in facie sonare videtur.

5. Quàm prudenter præmonuisti cauendum ab hominibus, & quia inimici hominis, domestici eius, nec credendum, si quis dixerit: Ecce hîc, aut ecce illic. Doctus sum damno meo, & vtinam ad cautelam maiorem, & non ad insipientiam mihi. Cautus esto (ait quidam) cautus esto; serua apud te, quod dico. Et dum ego fileo, & absconditum credo, nec ille filere potest, quod silendum petijt: sed statim prodit me & se, & abiit. Ab huiusmodi fabulis & incautis hominibus, protege me Domine, ne in manus eorum incidam, nec vnquam talia committam. Verbum verum & stabile da in os meum, & linguam callidam longè fac à me. Quod pati nolo, omnimodè cauere debeo.

6. O quam bonum & pacificum de alijs filere, nec indifferenter omnia credere, neque de facili vterius effari, paucis seipsum reuelare, te semper inspectorem cordis quærere, nec omni vento verborum circumferri, sed omnia intima & extrema, secundum placitum tuæ voluntatis, optare perfici. Quàm tutum, pro conseruatione cœlestis gratiæ, humanam fugere apparentiam, nec appetere quæ foris admirationem videntur præbere, sed ea, tota sedulitate sectari, quæ vitæ emendationem dant & feruorem.

7. Quàm multis nocuit, virtus scita ac præproperè laudata? Quàm sanè profuit gratia silentio seruata in hac fragili vita, quæ tota tentatio fertur & militat?

CAPVT XLVI.

De confidentia in Deo habenda, quando insurgunt verborum iacula.

Illi, sta firmiter, & spera in me. Quid enim sūt verba, nisi verba. Per aërem volant, sed lapidem non lædunt. Si reus es, cogita quòd libenter emendare te velis. Si nihil tibi cōsciū es, pensa quòd velis libenter pro Deo hoc sustinere. Parum satis est, vt vel verba interdum sustineas, qui necdum fortia verbera tolerare vales.

vales. Et quare tam parua tibi ad cor transeunt, nisi quia adhuc carnalis es, & homines magis quam oportet attendis? Nam quia despici metuis, reprehendi pro excessibus non vis, & excusationum umbracula quaris.

2. Sed inspicere te melius, & agnosces, quia viuit adhuc in te mundus, & vanus amor placendi hominibus. Cum enim bassari refugis & confundi pro defectibus, constat utique, quod nec vere humilis sis, nec vere mundo mortuus, nec mundus tibi crucifixus. Sed audi verbum meum, & non curabis decem milla verba hominum. Ecce, si cuncta contra te dicerentur, quae fingi malitiosissimi imè possent; quid tibi nocerent, si omnino transire permitteres, nec plusquam festucam perpenderes? Nunquid vel vnum capillum tibi extrahere possent?

Mat. 10.

*Luca 11.
Psal. 7.*

3. Sed qui cor intus non habet, nec Deum pre oculis, faciliter verbo mouetur vituperationis. Qui autem in me confidit, nec proprio iudicio stare appetit, absque humano terrore erit. Ego enim sum iudex, & cognitor omnium secretorum. Ego scio, qualiter res acta est. Ego iniuriantem noui & sustinentem. A me exiit verbum istud, me permittente hoc accidit, ut reuelentur ex multis cordibus cogitationes. Ego reum & innocentem iudicabo, sed occulto iudicio utrumque ante probare volui.

Luca 2.

4. Testimonium hominum saepe fallit, meum iudicium verum est, stabit, & non subuertetur. Latet plerumque, & paucis ad singula patet; nunquam tamen errat, nec errare potest, etiamsi oculis insipientium non rectum videatur. Ad me ergo currendum est in omni iudicio, nec proprio innitendum arbitrio. Iustus enim non conturbabitur, quicquid à Deo ei acciderit. Etiam si iniuste aliquid contra eum prolatum fuerit, non multum curabit; sed nec vanè exultabit, si per alios rationabiliter excusetur.

Prov. 12.

*Psal. 7. &
apoc. 2.*

5. Pensat namque, quia ego sum scrutans corda & renes, qui non iudico secundum faciem & humanam apparentiam. Nam saepe in oculis meis reperitur culpabile, quod hominum iudicio creditur laudabile. Domine Deus, iudex iuste, fortis & patiens, qui hominum nosti fragilitatem & prauitatem, esto robor meum & tota fiducia mea, non enim mihi sufficit conscientia mea. Tu nosti, quod ego non noui; & ideo in omni reprehensione humiliare me debui, & mansuetè sustinere. Ignosce quoque mihi propitius, quoties sic non egi, & dona iterum gratiam amplioris sufferentiae. Melior est enim mihi tua copiosa misericordia ad consequutionem indulgentiae; quam mea opinata iustitia, pro defensione latentis conscientiae. Et si nihil mihi conscius sum, tamen in hoc iustificare me non possum; quia remota misericordia tua, non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens.

*1. Cor. 4.
Psal. 142.*

CAPVT XLVII.

Quod omnia graua, pro aeterna vita, sint toleranda.

1. **F**ili, non te frangant labores, quos assumpsisti propter me, ne tribulationes te deiciant vsquequaque; sed mea promissio in omni euentu te roboret & consoletur. Ego sufficiens sum ad reddendum, supra omnem modum & mensuram. Non diu hic laborabis, nec semper grauaberis doloribus. Expecta paulisper, & videbis celerem finem malorum. Veniet vna hora, quando cessabit omnis labor & tumultus. Modicum est & breue, omne quod transit cum tempore.

2. Age, quod agis; fideliter labora in vinea mea, ego ero merces tua. Scribe, lege, canta, geme, tace, ora, sustine viriliter contraria, digna est his omnibus & maioribus praelijs vita aeterna. Veniet pax in die vna, quae nota est Domino, & erit non dies neque nox huius scilicet temporis, sed lux perpetua, claritas infinita, pax firma, & requies secunda. Non dices tunc: *Quis me liberabit de corpore mortis huius?* Nec clamabis, *Hei mihi quia incolatus meus prolongatus est:* quoniam praecipitabitur mors, & salus erit indefectiua, anxietas nulla, iucunditas beata, societas dulcis & decora.

3. O si vidisses sanctorum in caelo coronas perpetuas; quanta quoque nunc exultant gloria, (qui huic mundo olim contemptibiles, & quasi vita ipsa indigni putabantur:) profecto te statim humiliare vsque ad terram: & affectares potius omnibus subesse, quam vni praesse, nec huius vitae laetos dies concupisceres, sed magis pro Deo tribulari gauderes, & pro nihilo inter homines computari, maximum lucrum duceres.

4. O si tibi haec saperent, & profundè ad cor transirent, quomodo auderes vel semel conqueri? Nonne pro vita aeterna, cuncta laboriosa sunt toleranda? Non est paruum quid, perdere aut lucrari regnum Dei. Leua igitur faciem tuam in caelum. Ecce ego, & omnes sancti mei mecum, qui in hoc seculo magnum habuere certamen; modò gaudent, modò consolantur, modò securi sunt, modò requiescunt, & sine fine mecum in regno Patris mei permanebunt.

CAPVT XLVII.

De die aeternitatis, & huius vita angustijs.

1. **O** Superne ciuitatis mansio beatissima. O dies aeternitatis clarissima, quae nox non obscurat, sed summa veritas semper irradiat, dies sepe leta, sepe secunda, & nunquam statim mutas in contraria. O vtiua dies illa illuxisset, & cuncta haec temporalia sine accepissent,

plissent. Lucet quidem sanctis perpetua claritate splendida, sed non nisi à longè & per speculum peregrinantibus in terra.

Iob. 7.

2. Norunt cæli ciues, quàm gaudiosa sit illa: gemunt exules filij Eue, quòd amara & tædiosa sit ista. Dies huius temporis parui & mali, pleni doloribus & angustijs; vbi homo multis peccatis inquinatur, multis passionibus irretitur, multis timoribus stringitur, multis curis distenditur, multis curiositatibus distrahitur, multis vanitatibus implicatur, multis erroribus circumfunditur, multis laboribus atteritur, tentationibus grauatur, delicijs enèruatur, egestate cruciatur.

*Rom. 7.
Psal. 70.*

3. O quando finis horum malorum! quando liberabor à misera seruitute vitiorum? Quando memorabor (Domine) tui solius? Quando ad plenum latabor in te? Quando ero sine omni impedimento in vera libertate, sine omni grauamine mentis & corporis? Quando erit pax solida, pax imperturbabilis & secunda, pax intus & foris, pax ex omni parte firma? Iesu bone, quando stabo ad videndum te? Quando contemplanor gloriam regni tui? Quando eris mihi omnia in omnibus? O quando ero tecum in regno tuo, quod preparasti dilectis tuis ab æterno? Relictus sum pauper & exul in terra hostili, vbi bella quotidiana & infortunia maxima.

Rom. 7. & 8.

4. Consolare exilium meum, mitiga dolorem meum, quia ad te suspirat omne desiderium meum. Nam onus mihi totum est, quicquid his mundus offert ad solatium. Desidero te intimè frui, sed nequeo apprehendere. Opto inhaerere cælestibus, sed deprimunt res temporales, & immortificatæ passionibus. Mente omnibus rebus superesse volo, carne autem inuitè subesse cogor. Sic ego homo infelix mecum pugno, & factus sum mihi metipsum grauis: dum spiritus sursum, & caro quærit esse deorsum.

Psal. 76.

5. O quid intus patior, dum mente cœlestia tracto, & inòx carnalium turba occurrit oranti, Deus meus, ne elongeris à me, neque declines in ira à seruo tuo. Fulgura coruscationem tuam, & disipa eas. Emitte sagittas tuas, & conturbentur omnes phantasia inimici. Recollige sensus meos ad te, fac me obliuisci omnium mundanorum; da citò abijcere & contemnere phantasmata vitiorum. Succurre mihi æterna veritas, vt nulla me moueat vanitas. Adueni cælestis suauitas, & fugiat à facie tua omnis impunitas. Ignosce quoque mihi, & misericorditer indulge, quoties præter te aliud in oratione reuoluo. Confiteor etenim verè quia valde distractè me habere consueui. Nam ibi multoties non sum, vbi corporaliter sto aut sedeo; sed ibi magis sum, quòd cogitationibus feror. Ibi sum, vbi cogitatio mea est. Ibi frequenter cogitatio mea, vbi est quod amo. Hoc mihi citò occurrit, quod naturaliter

inraliter delectat, aut ex vsu placet.

6. Vnde tu veritas aperte dixisti: *Vbi enim est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum.* Si cœlum diligo, libenter de cœlestibus penso. Si mundum amo, mundi felicitatibus congaudeo, & de aduersitatibus eius tristor. Si carnē diligo, quæ carnis sunt sæpe imaginor. Si spiritum amo, de spiritualibus cogitare delector. *Quæcumque enim diligo, de his libenter loquor & audio, atque talium imagines mecum ad domum reporto.* Sed beatus ille homo, qui propter te Domine, omnibus creaturis licentiam abeundi tribuit; qui naturæ vim facit, & concupiscentias carnis feruore spiritus crucifigit. Vt serenata conscientia, puram tibi orationem offerat: dignusque sit angelicis interesset choris, omnibus terrenis foris & intus exclusis. Matt. 6.
Matt. 19.

CAPVT XLIX.

De desiderio æterna vita, & quanta sint certantibus bona promissa.

1. **F**ILI, cum tibi desiderium æternæ beatitudinis desper infundis, & de tabernaculo corporis exire concupiscis, vt claritatem meam sine vicissitudinis umbra contemplari possis; dilata cor tuum, & omni desiderio hanc sanctam inspirationem suscipe. Redde amplissimas supernæ bonitati gratias, quæ tecum sic dignanter agit, clementer visitat, ardentem excitat, potenter subleuat, ne proprio pōdere ad terrena labaris. Neque enim hoc cogitatu tuo aut conatu accipis, sed sola dignatione supernæ gratiæ & diuini aspectus, quatenus in virtutibus & maiori humilitate proficias, & ad futura certamina te præpares, mihiq; toto cordis affectu adherere, ac feruenti voluntate studeas deseruire.

2. Fili, sæpe ignis ardet, sed sine fumo flamma non ascendit. Sic & aliquorum desideria ad cœlestia flagrant, & tamen à tentatione carnalis affectus liberi non sunt. Idcirco, nec omnino purè pro honore Dei agunt, quod tam desideranter ab eo petunt. Tale est & tuum sæpe desiderium, quod insinuasti fore tam importunum. Non enim est hoc purum & perfectum, quod propria commoditate est infectum.

3. Pete, non quod tibi est delectabile & commodum, sed quod mihi est acceptabile atque honorificum. Quia si rectè iudicas, meam ordinationem tuo desiderio & omni desiderato præferre debes ac sequi. Noui desiderium tuum, & frequentes gemitus audiui. Iam velles esse in libertate gloriæ filiorum Dei; iam te delectat domus æterna & cœlestis patria gaudio plena, sed nondum venit hora ista, sed est adhuc aliud tempus, scilicet tempus belli, Iob. 7.
tempus laboris & probationis. Optas summo repleti bono, sed non

non potes hoc assequi modo. Ego sum; expecta me, (dicit Dominus) donec veniat regnum Dei.

Iosue 1. 7
Ephes. 4.

4. Probandus es adhuc in terris, & in multis exercitandus. Consolatio tibi interdum dabitur, sed copiosa fatietas non concedetur. Confortare igitur & esto robustus, tam in agendo quam in patiendo natura contraria. Oportet te nouum induere hominem, & in alterum virum mutari. Oportet te saepe agere, quod non vis, & quod vis, oportet relinquere. Quod alijs placet, processum habebit; quod tibi placet, ultra non proficiet. Quod alijs dicunt, audietur; quod tu dicis, pro nihilo computabitur. Petent alijs, & accipient; tu petes, nec impetrabis.

5. Erunt alijs magni in ore hominum, de te autem tacebitur. Alijs hoc vel illud committetur, tu autem ad nihil vtilis iudicaberis. Propter hoc, natura quandoque contristabitur: & magnum, si silens portaueris. In his & similibus multis, probari solet fidelis Domini seruus, qualiter se abnegare, & in omnibus se frangere quierit. Vix est aliquid tale, in quo tantumdem mori indiges, sicut videre & pati, quae voluntati tuae aduersa sunt; maxime autem cum disconuenientia, & quae minus vtilia tibi apparent, fieri iubentur. Et quia non audes resistere altiori potestati, sub domino constitutus, ideo durum tibi videtur, ad nutum alterius ambulare, & omne proprium sentire omittere.

6. Sed pensa filii horum fructum laborum, celerem finem, atque premium nimis magnum; & non habebis iude gravamen, sed fortissimum patientiae tuae solamen. Nam & pro modica hac voluntate, quam nunc sponte deseris, habebis semper voluntatem tuam in caelis. Ibi quippe inuenies omnia quod volueris, omne quod desiderare poteris. Ibi aderit tibi totius facultas boni, sine timore amittendi. Ibi voluntas tua vna semper tecum, nil cupiet extraneum vel priuatum. Ibi nullus resistet tibi, nemo de te conqueretur, nemo impedit, nihil obuiabit; sed cuncta desiderata simul erunt praesentia, totumque affectum tuum reficient, & adimplebunt usque ad summum. Ibi reddam gloriam, pro contumelia perpeffa; pallium laudis, pro mœrore; pro loco nouissimo, sedem regni in secula. Ibi apparebit fructus obedientiae, gaudebit labor poenitentiae, & humilis subiectio coronabitur gloriosè.

7. Nunc ergo inclina te humiliter sub omnium manibus, nec sit tibi cura, quis hoc dixerit vel iusserit. Sed hoc magnopere curato, ut siue prelati, seu iunior, aut aequalis, aliquid à te exposcerit vel innuerit, pro bono totum accipias, & sincera voluntate studeas adimplere. Quærat alius hoc, alius illud; gloriatur ille in illo & iste in isto: laudeturque millies mille; tu autem nec in isto,

solius be-

neplacito ac honore. Hoc optandum est tibi, vt siue per vitam, siue per mortem, Deus semper in te glorificetur.

CAPVT L.

Qualiter homo desolatus se debet in manus Dei offerre.

1. Domine, Deus sancte Pater, sis nunc & in æternum benedictus, quia sicut vis, sic factum est; & quod facis, bonum est. Latetur in te seruus tuus, non in se, nec in aliquo alio; quia tu solus lætitia vera, tu spes mea, & corona mea; tu gaudium meum, & honor meus, Domine. Quid habet seruus tuus, nisi quod à te accepit, etiam sine merito suo? Tua sunt omnia, quæ dedisti, & quæ fecisti. Pauper sum, & in laboribus meis à iuuentute mea; & contristatur anima mea nonnunquam, vsque ad lachrymas; quãdoque etiam conturbatur ad se, propter imminentes passiones. 1. Cor. 4.
Psal. 87.

2. Desidero pacis gaudium, pacem filiorum tuorum flagito, qui in lumine consolationis à te pascuntur. Si das pacem, si gaudium sanctum infundis, erit anima serui tui plena modulatione, & deuota in laude tua. Sed si te subtraxeris, sicut sæpissime soles, non poterit currere viam mandatorum tuorum, sed magis ad tundendum pectus genua eius incuruantur: quia non est illi sicut heri & nudiustertius, quando splendebat lucerna tua super caput eius, & sub vmbra alarum tuarum protegebatur à tentationibus irruentibus.

3. Pater iuste & semper laudande, venit hora, vt probetur seruus tuus. Pater amande, dignum est, vt hac hora patiat pro te aliquid seruus tuus. Pater perpetuò venerande venit hora, quam ab æterno præsciebas affuturam, vt ad modicum tempus succumbat foris seruus tuus, viuat verò semper apud te intus. Paululum vilipendatur, humilietur, & deficiat coram hominibus: passionibus cõteratur & languoribus, vt iterum tecum in aurora nouæ lucis resurgat, & in caelestibus clarificetur. Pater sancte, tu sic ordinasti & sic voluisti: & hoc sanctum est, quod ipse præcepisti.

4. Hæc est enim gratia ad amicum tuum, pati & tribulari in mundo pro amore tuo, quotiescumque & à quocumque id permiseris fieri. Sine consilio & providentia tua, & sine causa, nihil fit in terra. Bonum mihi Domine, quòd humiliasti me, vt discam iustificationes tuas, & omnes elationes cordis atque præsumptiones abijciam. Vtile mihi, quòd confusio cooperuit faciem meam, vt te potius quàm homines ad consolandam requiram. Didici etiam ex hoc, inscrutabile iudicium tuum expauescere, qui affligis iustum cum impio, sed non sine æquitate & iustitia. Psal. 118.

5. Gratias tibi ago, quia non pepercisti malis meis, sed attriuisi me verberibus amaris, infligens dolores & immittens angustias

Job. 13.
Psal. 17.

408 DE IMITATIONE CHRISTI
stias foris & intus. Non est, qui me consoletur ex omnibus, qui
sub cœlo sunt, nisi tu Domine Deus meus, cœlestis medicus ani-
marum, qui percutis & sanas, deducis ad inferos & reducis. Dis-
ciplina tua super me, & virga tua ipsa me docebit.

6. Ecce Pater dilecte, in manibus tuis sum ego, sub virga cor-
rectionis tuæ me inclino, percutere dorsum meum & collum meum,
ut incurram ad voluntatem tuam tortuositatem meam. Fac me
pium & humilem discipulum, sicut bene facere consuevisti, ut
ambulem ad omnem nutum tuum. Tibi me, & omnia mea, ad
corrigen-dum commendo; melius est hîc corripî, quàm in futu-
ro. Tu scis omnia & singula, & nil te latet in humana conscien-
tia. Antequam fiant, nosti ventura; & non opus est tibi, ut quis te
doceat, aut admoneat de his, quæ geruntur in terra. Tu scis, quid
expedit ad profectum meum, & quantum deseruit tribulatio, ad
ruginem vitiorum purgandam: Fac mecum desideratum bene-
placitum tuum, & ne despicias peccaminosam vitam meam, nulli
melius nec clarius quàm tibi soli notam.

7. Da mihi Domine scire, quod sciendum est; hoc amare, quod
amandum est: hoc laudare, quod tibi summè placet: hoc reputa-
re, quod tibi preciosum apparet: hoc vituperare, quod oculis tuis
sordescit. Non me suas secundum visionem oculorum extero-
rum iudicare: neque secundum auditum aurium hominum im-
peritorum sententiare: sed in iudicio vero, de visibilibus & spiri-
tualibus discernere: atque super omnia, voluntatem beneplaciti
tui semper inquirere.

8. Falluntur sæpe hominum sensus in iudicando: falluntur & a-
matores sæculi, visibilia tantummodo amando. Quid est homo
inde melior, quia reputatur ab homine maior? Fallax fallacem,
vanus vanum, cæcus cæcum, infirmus infirmum decipit, dum ex-
altat: & veraciter magis confundit, dum inaniter laudat. Nam
quantum vnusquisque est in oculis tuis, tantum est & non am-
plius, ait humilis sanctus Franciscus.

CAPVT LI.

*Quòd humilibus insistendum est operibus, cum deficitur
à summis.*

1. **F**lli, non vales semper in feruētiori desiderio virtutum stare,
nec in altiori gradu contēplationis cōsistere: sed necesse ha-
bes interdū ob originalem corruptelā ad inferiora descendere, &
onus corruptibilis vitæ, etiā inuitè & cū tædio portare. Quamdiu
mortale corpus geris, tædiū senties, & grauamen cordis. Oportet
ergo sæpe in carne de carnis onere gemere, eo quòd nō vales spi-
ritualibus studijs & diuinæ contēplationi indefinenter inharere.

2. Tunc

2. Tunc expedit tibi ad humilia & exteriora opera confugere, & in bonis actibus te recreare, aduentum meum & supernam visitationem firma confidentia expectare, exilium tuum & ariditatem mentis patienter sufferre, donec iterum à me visiteris, & ab omnibus anxietatibus libereris. Nam faciam te laborum obliuisci, & interna quiete perfrui. Expandam coram te prout scripturarum, vt dilatato corde, currere incipias viam mandatorum meorum. Et dices: *Non sunt condigna passionibus huius temporis, ad futuram gloriam, quae reuelabitur in nobis.* Rom. 8.

CAPVT LII.

Quod homo non reputet se consolatione dignum, sed magis verberibus reum.

1. **D**OMINE, non sum dignus consolatione tua, nec aliqua spiritali visitatione; & ideo iuste mecum agis, quando me inopem & desolatum relinquis. Si enim ad instar maris lachrymas fundere possem, adhuc consolatione tua dignus non essem. Vnde nihil dignus sum, quam flagellari & puniri; quia grauiter & saepe te offendi, & in multis valde deliqui. Ergo vera pensata ratione, nec minima sum dignus consolatione. Sed tu clemens & misericors Deus, qui non vis perire opera tua, ad ostendendum diuitias bonitatis tuae in vasa misericordiae, etiam praeter omne proprium meritum, dignaris consolari seruum tuum supra humanum modum. Tuae enim consolationes non sunt sicut humanae consolationes.

2. Quid egi Domine, vt mihi conferres aliquam caelestem consolationem? Ego nihil boni me egisse recolo, sed semper ad vitia pronus, & ad emendationem piger fuisse. Verum est, & negare non possum. Si aliter dicerem, tu stares contra me; & non esset, qui defenderet. Quid merui pro peccatis meis, nisi infernum & ignem aeternum? in veritate confiteor, quoniam dignus sum omni ludibrio & contemptu; nec decet me inter tuos deuotos commemorari. Et licet hoc aegre audiam, tamen aduersum me pro veritate, peccata mea arguam, vt facilius misericordiam tuam merear impetrare. Iob 9.

3. Quid dicam reus, & omni confusione plenus? Non habeo os loquendi, nisi hoc tantum verbum: Peccaui Domine, peccaui; miserere mei, ignosce mihi. Sine me paululum, vt plangam dolorem meum, antequam vadam ad terram tenebrosam & operam mortis caligine. Quid tam maximè a reo & misero peccatore requiris, nisi vt coteratur & humiliet se pro delictis suis? In vera contritione & cordis humiliatione nascitur spes veniae, reconciliatur perturbata conscientia, reparatur gratia perdita, tuetur Psal. 50.
Iob 10.

410 DE IMITATIONE CHRISTI
homo à futura ira, & occurrat sibi mutuo in osculo sancto, Deus
& poenitens anima.

uca 7.
psal. 50.

4. Humilis peccatorum contritio, acceptabile tibi est Domine
sacrificium: longè suauis odorans in conspectu tuo, quàm thu-
ris incensum. Hæc est gratum etiam vnguentum, quod sacris pe-
dibus tuis infundi voluisti, quia cor contritum & humiliatum
nunquam despexisti. Ibi est locus refugij, à facie iræ inimici. Ibi
emendatur & abluitor, quicquid aliunde contractum est & in-
quinatum.

CAPVT LIII.

Quòd gratia Dei non miscetur terrena sapientibus.

Matth. 19.

1. Pet. 2.

1. **F**lli, pretiosa est gratia mea, non patitur se misceri extraneis
rebus, nec consolationibus terrenis. Abijcere ergo oportet
omnia impedimenta gratiæ, si optas eius infusionem suscipere.
Pete secretum tibi, ama solus habitare tecum, nullius require cõ-
fabulationem; sed magis ad Deum deuotam effunde precem, vt
compunctam teneas mentem & puram conscientiam. Totum
mundum nihil æstima; Dei vacationem omnibus exterioribus
antepone. Non enim poteris mihi vacare, & in transitorijs pari-
ter delectari. A notis & à charis oportet elongari, & ab omni tem-
porali solatio mentem tenere priuatam. Sic obsecrat beatus Apo-
stolus Petrus, vt tanquam aduenas & peregrinos, in hoc mundo
se contineant Christi fideles.

2. O quanta fiducia erit morituro, quem nullius rei affectus
detinet in mundo! Sed sic segregatum cor habere ab omnibus, æ-
ger necdum capit animus; nec animalis homo nouit interni ho-
minis libertatem. Attamen, si verè velit esse spiritalis, oportet
cum renuñciare tam remotis quàm propinquis, & à nemine ma-
gis cauere quàm à seipso. Si temetipsum perfectè viceris, cætera
facilius subiugabis. Perfecta victoria est, de semetipso triumphare.
Qui enim semetipsum subiectum tenet, vt sensualitas rationi,
& ratio in cunctis obediat mihi: hic verè victor est sui, & Domi-
nus mundi.

3. Si ad hunc apicem scandere gliscis, oportet viriliter incipere,
& securim ad radicem ponere; vt euellas & destruas occultam
inordinatam inclinationem ad teipsum, & ad omne priuatum &
materiale bonum. Ex hoc vitio, quòd homo semetipsum nimis
inordinatè diligit, penè totum pendet, quicquid radicaliter vin-
cendum est. Quo deuictò & subactò malo, pax magna & tran-
quillitas erit continuò. Sed quia pauci sibiipsis perfectè mori la-
borant, nec plenè extra se tendunt, propterea in se implicati re-
manent, nec supra se in spiritu eleuari possunt. Qui autem liberè
mecum ambulare desiderat, necesse est, vt omnes prauas & inor-
dinatas

dinatas affectiones suas mortificet, atque nulli creaturæ priuato amore concupiscenter inhæreat.

CAPVT LIV.

De diuersis motibus naturæ & gratiæ.

1. **F**ili, diligenter aduerte motus naturæ & gratiæ, quia valde contrariè & subtiliter mouentur; & vix, nisi à spirituali & intimè illuminato homine, discernuntur. Omnes quidem bonū appetunt, & aliquid boni in suis dictis vel factis prætendunt, ideo sub specie boni multi falluntur. Natura callida est, & multos trahit, illaqueat, & decipit, & se semper pro fine habet: Sed gratia simpliciter ambulat, & ab omni specie mala declinat, fallacias non prætendit; & omnia purè propter Deum agit, in quo & finaliter requiescit.

2. Natura inuitè vult mori, nec premi, nec superari, nec subesse, nec sponte subiugari: Gratia verò studet mortificationi propriæ, resistit sensualitati, quærit subijci, appetit vinci, nec propria vult libertate fungi. Sub disciplina amat teneri, nec alicui cupit dominari, sed sub Deo semper viuere, stare, & esse; atque propter Deum, omni humanæ creaturæ humiliter parata est inclinari. Natura pro suo commodo laborat, & quid lucri ex alio sibi proueniat, attendit: Gratia autem, non quid sibi vtile & commodum sit, sed quod multis proficiat magis considerat, Natura libenter honorem & reuerentiam accipit: Gratia verò, omnem honorem & gloriam Deo fideliter attribuit.

3. Natura confusionem timet & contemptum; Gratia autem gaudet pro nomine Iesu pati contumeliam. Natura otium amat & quietem corporalem: Gratia verò vacua esse non potest, sed libenter amplectitur laborem. Natura quærit habere curiosa & pulchra, abhorret vilia & grossa: Gratia verò simplicibus delectatur & humilibus, aspera non aspernatur, nec vetustis refugit indui pannis. Natura respicit temporalia, gaudet ad lucra terrena, tristatur de damno, irritatur leui iniuriæ verbo: Sed gratia attendit æterna, non inhæret temporalibus, nec in perditione rerum turbatur, neque verbis durioribus acerbatur; quia thesaurum suum & gaudium in cælo, vbi nil perit, constituit.

4. Natura cupida est, & libentiùs accipit quam donat, amat propria & priuata: Gratia autem pia est & communis, vitat singularia, contentatur paucis, beatiùs dare iudicat quàm accipere. Natura inclinatur ad creaturas, ad carnem propriam, ad vanitates & discursus: Sed gratia trahit ad Deum & ad virtutes; renunciat creaturis, fugit mundum, odit carnis desideria, restringit euagationes, erubescit in publico apparere. Natura libenter aliquid

habet externum, in quo delectetur ad sensum:

Sed

Sed gratia in solo Deo quærit consolari, & in summo bono super omnia visibilia delectari.

5. Natura totum agit propter lucrum & commodum proprium, nihil gratis facere potest; sed aut æquale, aut melius, aut laudem, vel favorem pro benefactis consequi sperat, & multum ponderari sua gesta & dona cõcupiscit: Gratia verò nil temporale quærit, nec aliud præmium quam Deum solum, pro mercede postulat, nec amplius de temporalibus necessarijs desiderat, nisi quantum hæc sibi ad assequutionem æternorum valeant deseruire.

6. Natura gaudet de amicis multis & propinquis, gloriatur de nobili loco & ortu generis; arridet potentibus, blanditur diuitibus, applaudit sibi similibus: Gratia autem & inimicos diligit, nec de amicorum turba extollitur; nec locum nec ortum nataliũ reputat, nisi virtus maior ibi fuerit, fauet magis pauperi quam diuiti, compatitur plus innocenti quam potenti, congaudet veraci, non fallaci, exhortatur semper bonos meliora charismata æmulari, & Filio Dei per virtutes assimilari. Natura de defectu & molestia citò conqueritur: Gratia constanter fert inopiam.

7. Natura omnia ad se reflectit, pro se certat & arguit: Gratia autem ad Deum cuncta reducit, vnde originaliter emanant; nihil boni sibi ascribit, nec arroganter præsumit. Non contendit, nec suam sententiam alijs præfert; sed in omni sensu & intellectu, æternæ sapientiæ ac diuino examini se submittit. Natura appetit scire secreta, & noua audire; vult exterius apparere, & multa per sensus experiri; desiderat agnosci & agere, vnde laus & admiratio procedit: Sed gratia non curat noua nec curiosa percipere; quia totum hoc de vetustate corruptionis est ortum, cum nihil nouum & durable sit super terram. Docet itaque sensus restringere, vanam complacentiam & ostentationem deuitare; laudanda & dignè miranda, humiliter abscondere; & de omni re, & in omni scientia, vtilitatis fructum atque Dei laudem & honorem quærere. Non vult se nec sua prædicari, sed Deum in donis suis optat benedicì, qui cuncta ex mera charitate largitur.

8. Hæc gratia, supernaturale lumen & quoddam Dei speciale donum est, & propriè electorum signaculum & pignus salutis æternæ; quæ hominem de terrenis ad caelestia amanda sustollit, & de carnali spiritualem efficit. Quanto igitur natura amplius premittitur & vincitur, tanto maior gratia infunditur; & quotidie nouis visitationibus interior homo, secundum imaginem Dei reformatur.

De corruptione nature, & efficacia gratia diuina.

1. **D**omine Deus meus, qui me creasti ad imaginem & similitudinem tuam, concede mihi hanc gratiam, quam ostendisti tam magnam & necessariam ad salutem, vt vincam pessimam naturam meam, trahentem ad peccata & in perditionem. Sentio enim in carne meâ legem peccati, contradicentem legi mentis meæ, & captiuum me ducentem ad obediendum sensualitati in multis, nec possum resistere passionibus eius, nisi assistat tua sanctissima gratia, eordi meo ardentem infusa. Gen. 1.
Rom. 7.

2. Opus est gratia tua, & magna gratia, vt vincatur natura, ad malum semper prona ab adolescentia sua. Nam per primum hominem Adam lapsa & vitiosa per peccatum, in omnes homines poena huius maculæ descendit; vt ipsa natura, quæ bene & recta à te condita fuit, pro vitio iam & infirmitate corruptæ naturæ ponatur; eò quod motus eius sibi relictus, ad malum & inferiora trahat. Nam modica vis, quæ remansit, est tãquam scintilla quædam latens in cinere. Hęc est ipsa ratio naturalis, circumfusa magna caliginē, adhuc iudicium habens boni & mali, veri falsique distantiam; licet impotens sit adimplere omne, quod approbat; nec pleno iam lumine veritatis, nec sanitate affectionum suarum potiatur. Genes. 2.

3. Hinc est Deus meus, quod condelector legi tuæ, secundum interiorem hominem; sciens mandatum tuum fore bonum, iustum, & sanctum; arguens etiam omne malum & peccatum fugiendum. Carne autem seruius legi peccati, dum magis sensualitati obedio, quàm rationi. Hinc est quod velle bonum mihi adiacet, perficere autem non inuenio. Hinc sæpe multa bona propono, sed quia gratia deest ad adiuuandum infirmitatem meam, ex leui resistantia resilio & deficio. Hinc accidit, quod viam perfectionis agnosco; & qualiter agere debeam, clarè satis video; sed propriæ corruptionis pondere pressus, ad perfectiora non assurgo. Rom. 7.

4. O quam maximè est mihi necessaria Domine tua gratia, ad inchoandum bonum, ad prochiendum, & ad perficiendum. Nam sine ea nihil possum facere; omnia autem possum in te, confortante me gratia. O verè cælestis gratia, sine qua nulla sunt propria merita, nulla quoque dona naturæ ponderanda. Nihil artes, nihil diuitiæ, nihil pulchritudo vel fortitudo; nihil ingenium vel eloquentia valent apud te Domine sine gratia. Nam dona naturæ, bonis & malis sunt communia; electorum autem proprium donum. Ioan. 15.

donum est gratia siue dilectio; qua insigniti, digni habentur vita æterna. Tantum eminet hæc gratia, vt nec donum prophetiæ, nec signorum operatio, nec quantalibet alta speculatio, aliquid æstimetur sine ea. Sed neque fides, neque spes, neque aliæ virtutes, tibi acceptæ sunt sine charitate & gratia.

1. Cor. 13.

5. O beatissima gratia, quæ pauperem spiritu, virtutibus dititem facis; & diuitem multis bonis humilem corde reddis. Veni descende ad me, reple me manè consolatione tua, ne deficiat prælasitudine & ariditate mentis anima mea. Obsecro Domine, vt inueniam gratiam in oculis tuis, sufficit enim mihi gratia tua, ceteris non obtentis, quæ desiderat natura. Si fuero tentatus & vexatus tribulationibus multis, non timebo mala, dum mecum fuerit gratia tua. Ipsa fortitudo mea, ipsa consilium confert & auxilium. Cunctis hostibus potentior est, & sapientior vniuersis sapientibus.

Psal. 22.

6. Magistra est veritatis, doctrix disciplinæ, lumen cordis, solamen pressuræ, fugatrix tristitiæ, ablatrix timoris, nutrix deuotionis, productrix lachrymarum. Quid sum sine ea nisi aridum lignum, & stipes inutilis ad eiciendum? Tua ergo me Domine gratia semper præueniat, & sequatur, ac bonis operibus iugiter præstet esse intentum, per Iesum Christum filium tuum. Amen.

CAPVT LVI.

Quod nos ipsos abnegare & Christum imitari debemus per crucem.

1. **F**lli, quantum à te vales exire, tantum in me poteris transire. Sicut nihil foris concupiscere, internam pacem facit; sic se interiùs relinquere, Deo coniungit. Volo te addiscere perfectam abnegationem tui in voluntate mea, sine contradictione & querela. Sequere me: Ego sum via, veritas, & vita. Sine via non itur, sine veritate non cognoscitur, sine vita non viuatur. Ego sum via, quam sequi debes; veritas, cui credere debes; vita, quam sperare debes. Ego sum via inuiolabilis, veritas infallibilis, vita interminabilis. Ego sum via rectissima, veritas suprema, vita vera, vita beata, vita increata.

Ioan. 14.

2. Si manseris in vita mea, cognosces veritatem, & veritas liberabit te, & apprehendes vitam æternam. Si vis ad vitam ingredi, serua mandata. Si vis veritatem cognoscere, crede mihi. Si vis perfectus esse, vende omnia. Si vis esse discipulus meus, abnega te ipsum. Si vis beatam vitam possidere, præsentem vitam contemne. Si vis exaltari in cælo, humilia te in mûdo. Si vis regnare mecum, porta crucem mecum. Soli enim serui crucis, inueniunt viam beatitudinis & veræ lucis.

Matt. 19.

Ibidem.

Luca 9.

Ioan. 12.

Luca 14.

3. Domi-

3. Domine Iesu, quia arcta est vita tua & mundo despecta, dona mihi te cum mundi despectu imitari. Non enim maior est seruus Domino suo, nec discipulus supra magistrum. Exerceatur seruus tuus in vita tua, quia ibi est salus mea, & sanctitas vera. Quicquid extra eam lego vel audio, non me recreat nec delectat plenè.

Matt. 7.

Luca 6.

4. Fili, quia hæc scis, & legisti omnia; beatus eris, si feceris ea. Qui habet mandata mea, & seruat ea, ipse est, qui diligit me. Et ego diligam eum, & manifestabo ei meipsum; & faciam eum cõfedere mecum in regno Patris mei. Domine Iesu, sicut dixisti & promissisti, sic utique fiat, & mihi promereri contingat. Suscepi suscepi de manu tua crucem, portabo & portabo eam usque ad mortem, sicut imposuisti mihi. Verè vita boni monachi crux est, sed dux paradisi. Inceptum est, retro abire nõ licet, nec relinque-
re oportet.

Ioan. 14.

5. Eia fratres, pergamus simul, Iesus erit nobiscum. Propter Iesum suscepimus hanc crucem; propter Iesum perseueremus in cruce. Erit adiutor noster, qui est dux noster & præcessor. En, rex noster ingreditur ante nos, qui pugnabit pro nobis. Sequamur viriliter, nemo metuat terrores; simus parati mori fortiter in bello, nec inferamus crimen gloriæ nostræ, ut fugiamus à cruce.

CAPVT LVII.

Quodd homo non sit nimis deiectus, quando in aliquos labitur defectus.

1. **F**ili, magis placent mihi patientia & humilitas in aduersis, quàm multa consolatio & deuotio in prosperis. Ut quid te contristat, paruum factum contra te dictum? Si amplius fuisset, commoueri non debuisses. Sed nunc permitte transire: Non est primum, nec nouum, nec vltimum erit, si diu vixeris. Satis virilis es, quamdiu nil obuiat aduersi: Bene etiam consulis, & alios nosti roborare verbis, sed cùm ad ianuam tuam venit repentina tribulatio, deficis consilio & robore. Attende magnam fragilitatem tuam, quam sæpius experiris in modicis obiectis. Tamen pro salute tua ista sunt, cùm hæc & similia contingunt.

2. Pone, ut melius nosti ex corde; & si te tetigit, non tamen deiiciat, nec diu implicet. Ad minus sustine patienter, si non potes gaudenter. Etiam si minus libenter audis & indignationem sentis, reprime te, nec patiaris aliquid inordinatum ex ore tuo exire, vnde paruuli scandalizètur. Citò conquiescet commotio excitata, & dolor internus reuertente dulcorabitur gratia. Adhuc ui-
uo ego (dicit Dominus) iuuare te paratus, & solito amplius consolari, si confisus fueris mihi, & deuotè inuocaueris.

Isaia 49.

3. Anĩ

416 DE IMITATIONE CHRISTI

3. Anima quior esto, & ad maiorem sustentiam accingere. Non est totum frustratum, si te sapius percipis tribulatum vel grauer tentatum. Homo es, & non Deus; caro es, non angelus. Quomodo tu posses semper in eodem statu virtutis permanere, quando hoc defuit angelo in caelo, & primo homini in paradiso? Ego sum, qui moerentes erigo sospitate; & suam cognoscentes infirmitatem, ad meam proueho diuinitatem.

4. Domine, benedictum sit verbum tuum, dulce super mel & fauum ori meo. Quid facerem in tantis tribulationibus & angustiis meis, nisi me confortares tuis sanctis sermonibus? Dummodo tandem ad portum salutis perueniam, quid cura est, quae & quanta passus fuero? Da finem bonum, da felicem ex hoc mundo transitum. Memento mei Deus meus, & dirige me recto itinere in regnum tuum. Amen.

CAPVT LVIII.

De altioribus rebus & occultis iudicijs Dei non scrutandis.

1. **F**lli, caueas disputare de altis materijs, & de occultis Dei iudicijs, cur iste sic relinquitur, & ille ad tantam gratiam assumitur: cur etiam iste tantum affligitur, & ille tam eximie exaltatur. Ista omnem humanam facultatem excedunt, nec ad inuestigandum iudicium diuinum vlla ratio praeualeret vel disputatio. Quando ergo haec tibi suggerit inimicus, vel etiam quidam curiosi inquirunt homines, responde illud Prophetae: *Iustus es Domine, & rectum iudicium tuum.* Et illud: *Iudicia Domini vera, inuestigata in semetipsa.* Iudicia mea metuenda sunt, non discutenda, quia humano intellectui sunt incomprehensibilia.

Ibid.
Psal. 13.

2. Noli etiam inquirere, nec disputare de meritis sanctorum, quis alio sit sanctior, aut quis maior fuerit in regno caelorum. Talia generant sepe lites & contentiones inutiles, nutriunt quoque superbiam & vanam gloriam. Vnde oriuntur inuidiae & dissensiones, dum iste illum sanctum, & alius alium conatur superbe preferre. Talia autem velle scire & inuestigare, nullum fructum afferunt, sed magis sanctis displicent. Quia non sum Deus dissensionis, sed pacis, quae pax magis in humilitate vera, quam in propria exaltatione consistit.

2. Tim. 2.

3. Quidam zelo dilectionis trahuntur ad hos vel ad illos ampliori affectu, sed humano potius quam diuino. Ego sum, qui cunctos condidi sanctos; ego donavi gratiam; ego praestiti gloriam. Ego noni singulorum merita; ego praeueni eos in benedictionibus dulcedinis meae. Ego praesciui dilectos ante secula; ego eos elegi de mundo, non ipsi me praelegerunt. Ego vocavi per gratiam,

Isa. 45.

gratiam, attraxi per misericordiam. Ego perduxī eos per tentationes varias. Ego infudi consolationes magnificas. Ego dedi perseverantiam; ego coronavi eorum patientiam.

4. Ego primum & novissimum agnosco: ego omnes inæstimabili dilectione amplector. Ego laudandus sum in omnibus sanctis meis: ego super omnia benedicendus sum & honorandus in singulis, quos sic gloriosè magnificavi & predestinavi, sine ullis præcedentibus proprijs meritis. Qui ergo vnum de minimis meis contempserit, nec magnum honorat; quia pusillum & magnum ego feci. Et qui derogat alicui sanctorum, derogat & mihi, & cæteris omnibus in regno cælorum. Omnes vnum sunt per charitatis vinculum: idem sentiunt, idem volunt, & omnes in vnum se diligunt.

*Iacobi 2.
Sap. 9.*

5. Adhuc autem (quod multo altius est) plus me quàm se & sua merita diligunt. Nam supra se rapti, & extra propriam dilectionem tracti, toti in amorem mei pergunt, in quo & fruiuè quiescunt. Nihil est, quod eos auertere possit aut deprimere; quippe qui æterna veritate pleni, igne ardescunt inextinguibilis charitatis. Taceant igitur carnales & animales homines de sanctorum statu differere, qui non norunt nisi priuata gaudia diligere. Demunt & addunt pro sua inclinatione, non prout placet æternæ veritati.

6. In multis est ignorantia, eorum maximè qui parum illuminati, raro aliquem perfectæ dilectione spirituali diligere norunt. Multum adhuc naturali affectu & humana amicitia, ad hos vel ad illos trahuntur: & sicut in inferioribus se habent, ita & de cælestibus imaginantur. Sed est distantia incomparabilis, quæ imperfecti cogitant, & quæ illuminati viri per reuelationem supernam speculantur.

7. Caue ergo fili de istis curiosè tractare, quæ tuam scientiam excedunt: sed hoc magis satage & intende, vt vel minimus in regno Dei queas inueniri. Et si quisquâ sciret, quis alio sanctior esset, vel maior haberetur in regno cælorum: quid ei hæc notitia prodesset, nisi se ex hac cognitione coram me humiliaret, & in maiorem nominis mei laudem exurgeret? Multo acceptius Deo facit, qui de peccatorum suorum magnitudine, & virtutum suarum paruitate cogitat, & quàm longè à perfectione sanctorum distat, quàm is, qui de eorum maioriâ vel paruitate disputat. Melius est sanctos deuotis precibus & lachrymis exorare, & eorum gloriosa suffragia humili mente implorare, quàm eorum secreta vana inquisitione perscrutari.

Ecclesi. 1.

8. Illi bene & optimè contentantur, si homines scirent contentari, & vaniloquia sua compefcere. Non glorientur de pro-

D d

pria

prijs meritis, quippe qui sibi nihil bonitatis ascribunt, sed totum mihi: quoniã ipsis cuncta, ex infinita charitate mea donauit. Tanto amore diuinitatis & gaudio supereffluenti replentur, ut nihil eis desit gloriæ, nihilque possit deesse felicitatis. Omnes sancti quanto altiores in gloria, tanto humiliores in seipsis, & mihi viciniore & delectiores existunt: ideoque habes scriptum:

Apoc. 6.

Quia mittebant coronas suas ante Deum, & ceciderunt in facies suas coram agno, & adorauerunt uiuentem in secula seculorum.

Multi quærunt, quis maior sit in regno Dei: qui ignorant, an cum minimis erunt digni computari.

Matth. 18.

9. Magnum est vel minimum esse in cælo, ubi omnes magni sunt: quia omnes filij Dei vocabantur, & erunt. Minimus erit in mille, & peccator centum annorum morietur. Cum enim quærerent discipuli, quis maior esset in regno cælorum? tale audierunt responsum: Nisi conuersi fueritis, & efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum cælorum. Quicumque ergo humiliauerit se sicut paruulus iste, hic maior est in regno cælorum.

Matth. 6.

10. Væ eis, qui cum paruulis humiliare se sponte dedignantur, quoniam humilis ianua regni cælestis, eos non admittet intrare. Væ etiam diuitibus, qui habent hic consolationes suas: quia pauperibus intrantibus in regnum Dei, ipsi stabunt foris euidentes. Gaudete humiles & exultate pauperes, quia uestrum est regnum Dei, si tamen in veritate ambulatis.

Matth. 5.

CAPVT LIX.

Quidã omnis spes & fiducia in solo Deo est figenda.

1. **D**omine, quæ est fiducia mea, quam in hac vita habeo? Aut quod maius solatium meum ex omnibus apparentibus sub cælo? Nõnne tu Domine Deus meus, cuius misericordiæ non est numerus? Vbi mihi bene fuit sine te? Aut quando male esse potuit præsentem te? Malo pauper esse propter te, quàm diues sine te. Eligo potiùs tecum in terra peregrinari, quàm sine te cælum possidere. Vbi tu, ibi cælum; atque ibi mors & infernus, ubi tu non es. Tu mihi in desiderio es: & ideo post te gemere, clamare, & exorare necesse est. In nullo denique possum plenè confidere, qui in necessitatibus auxilietur oportunis, nisi te solo Deo meo. Tu es spes mea, tu fiducia mea: tu consolator meus & fidelissimus in omnibus.

Phil. 2.

2. Omnes, quæ sua sunt, quærunt: tu salutem meam & profectum meum solummodo præterdis, & omnia in bonum mihi conuertis. Etiam si varijs tentationibus & aduersitatibus exponas, hoc totum ad utilitatem meam ordinas, qui mille modis dilectos

dilectos tuos probare consueuisti. In qua probatione non minus diligere debes & laudari, quàm si cælestibus consolationibus me repleres.

3. In te ergo Domine Deus, pono totam spem meam & refugium; in te omnem tribulationem & angustiam meam constituo, quia totum infirmum & instabile inuenio, quicquid extra te conspicio. Non enim proderunt multi amici, neque fortes auxiliarij adiuuare poterunt, nec prudentes consiliarij responsum utile dare, neque libri doctorum consolari, neque aliqua preciosa substantia liberare, nec locus aliquis secretus & amœnus conturari, si tu ipse non adsistas, iuues, confortes, consolers, instruas, & custodias!

4. Omnia namque quæ ad pacem videntur esse & felicitatem habendam, te absente nihil sunt, nihilque felicitatis in veritate conferunt. Finis ergo omnium bonorum, & altitudo vitæ, & profunditas eloquiorum tu es; & in te super omnia sperare, fortissimum solatium seruatorum tuorum. Ad te sunt oculi mei, in te confido Deus meus misericordiarum Pater. Benedic & sanctifica animam meam benedictione cælesti, vt fiat habitatio sancta tua, & sedes æternæ gloriæ tuæ; nihilque in templo tuæ dignitatis inueniatur, quod oculos tuæ maiestatis offendat. Secundum magnitudinem bonitatis tuæ, & multitudinem miserationum tuarum, respice in me, & exaudi orationem pauperis serui tui, longè exulantis in regione umbræ mortis. Protege & conserva animam serui tui, inter tot discrimina vitæ corruptibilis; ac comitante gratia tua, dirige per viam pacis, ad patriam perpetuæ claritatis. Amen.

LIBER QVARTVS

DE

AVGVSTISSIMO

EVCHARISTIÆ

SACRAMENTO

CAPITA LIBRI QVARTI.

*C*um quanta reuerentia Christus sit suscipiendus. Cap. 1.
Quod magna bonitas & charitas Dei in hoc Sacramento homini exhibetur. II.
 Quod

Dd 2

Quod

Quòd utile sit saepe communicare.

Quòd multa bona praestantur deuotè communicantibus.

De dignitate sacramenti, & statu sacerdotali.

Interrogatio de exercitio ante communionem.

De discussione propria conscientia, & emendationis proposito.

De oblatione Christi in cruce & propria resignatione.

Quòd nos & omnia nostra Deo debemus offerre, & pro omnibus orare.

Quòd sacra communio de facili non est relinquenda.

Quòd corpus Christi, & sacra Scriptura, maxime sunt anima fidei necessaria.

Quòd magna diligentia se debeat, communicaturus Christo, preparare.

Quòd toto corde anima deuota, Christi unionem in sacramento, affectare debet.

De quorundam deuotorum ardenti desiderio, ad corpus Christi.

Quòd gratia deuotionis, humilitate & sui ipsius abnegatione acquiritur.

Quòd necessitates nostras Christo aperire, & eius gratiam postulare debemus.

De ardenti amore, & vehementi affectu suscipiendi Christum.

Quòd homo non sit curiosus scrutator sacramenti, sed humilis imitator Christi, subdendo sensum suum sacra fidei.

Deuota exhortatio, ad sacram communionem.

VOX CHRISTI.

Matth. 11. **V**ENITE ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos, dicit Dominus. Panis quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita. Accipite & comedite, hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur. Hoc facite in meam commemorationem. Qui manducat carnem meam, & bibit meum sanguinem, in me manet & ego in illo. Verba, qua ego locutus sum vobis, spiritus & vita sunt.

CAPVT I.

Cum quanta reuerentia Christus sit recipiendus.

VOX DISCIPVLI.

HÆC sunt verba tua Christe, veritas æterna, quamuis non vno tempore prolata, nec vno in loco conscripta. Quia ergo tua sunt & vera, gratantur mihi & fideliter cuncta sunt accipienda. Tua sunt, & tu ea protulisti; & mea quoque sunt, quia pro salute mea ea edidisti. Libenter suscipio ea ex ore tuo,

tuo, vt arctius inferantur cordi meo. Excitant me verba tantæ pietatis, plena dulcedinis & dilectionis. Sed terrent me delicta propria: & ad capiendâ tantâ mysteria, me reuerberat impura conscientia. Prouocat me dulcedo verborum tuorum, sed onerat me multitudo vitiorum meorum.

2. Iubes, vt fiducialiter ad te accedam, si tecum velim habere partem; & vt immortalitatis accipiam alimoniam, si æternam cupiam obtinere vitam & gloriam. *Venite, inquis, ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos.* O dulce & amicabile verbum in aure peccatoris, quod tu Domine Deus meus, egenum & pauperem inuitas ad communionem tui sanctissimi corporis. Sed quis ego sum Domine, vt ad te præsumam accedere? Ecce, cali cælorum te non capiunt, & tu dicis: *Venite ad me omnes?* Matth. 11.

3. Quid sibi vult ista pijsima dignatio, & tam amicabile inuitatio? Quomodo ausus ero venire, qui nihil boni mihi conficius sum, vnde possum præsumere? Quomodo te introducam in domum meam, qui sapius offendi benignissimam faciem tuam? Reuerentur Angeli & Archangeli, metuunt sancti & iusti, & tu dicis: *Venite ad me omnes?* Nisi tu Domine hoc diceres, quis verum esse crederet? & nisi tu iuberes, quis accedere attentaret? Ecce, Noë vir iustus, in arcæ fabrica centum annis laborauit, vt cum paucis saluaretur; & ego quomodo me potero vna hora præparare, vt mundi fabricatorem cum reuerentia sumam? Ibidem.

4. Moyses famulus tuus magnus, & specialis amicus tuus, arcam ex lignis imputribilibus fecit, quam & mundissimo vestiuit auro, vt tabulas legis in ea reponeret; & ego putrida creatura, audebo te conditorem legis, ac vitæ datorem, tam facile suscipere? Salomon sapientissimus regum Israel, templum magnificentum septem annis, in laudem nominis tui ædificauit, & octo diebus festum dedicationis eius celebravit; mille hostias pacificas obtulit, & arcam fœderis in clangore buccinæ & iubilo, in locum sibi præparatum solenniter collocavit: & ego infelix & pauperrimus hominum, quomodo te in domum meam introducam, qui vix mediam expendere deuotè noui horam; & vti nam vel semel dignè ferè mediam? Exod. 25. & 26.

5. O mi Deus, quantum illi ad placendum tibi agere studuerunt. Heu quàm pusillum est, quod ago; quàm breue expleo tempus, cum me ad communicandum dispono. Rarè totus collectus, rarissimè ab omni distractione purgatus. Et certè in tua salutari deitatis præsentia, nulla deberet occurrere indecens cogitatio, nulla etiam occupare creatura; quia non angelum, sed angelorum Dominum suscepturus sum hospitio. 3. Reg. 6.

6. Est tamen valde magna distantia, inter arcam foederis cum suis reliquijs, & mundissimum corpus tuum cum suis ineffabilibus virtutibus; inter legalia illa sacrificia futurorum praefiguratua, & veram tui corporis hostiam, omnium antiquorum sacrificiorum completiuam. Quare igitur non magis ad tuam venerabilem inardesco praesentiam? Cur non maiori me praeparo sollicitudine, ad uia sancta sumenda; quando illi antiqui sancti Patriarchae & Prophetae, Reges quoque & Principes cum universo populo, tantum deuotionis demonstrarunt affectum erga cultum diuinum.

7. Saltauit deuotissimus rex David coram arca Dei totis viribus, recolens beneficia olim indulta patribus. Fecit diuersi generis organa, psalmos edidit, & cantari instituit cum laetitia. Cecinit & ipse frequenter in cithara, Spiritus sancti afflatus gratia. Docuit populum Israel toto corde Deum laudare, & ore continuo diebus singulis benedicere & praedicare. Si tanta agebatur tunc deuotio ac diuinae laudis extitit recordatio coram arca testamenti; quanta nunc mihi & omni populo Christiano, habenda est reuerentia & deuotio in praesentia sacramenti, in sumptione excellentissimi corporis Christi?

8. Currunt multi ad diuersa loca, pro visitandis reliquijs sanctorum, & mirantur auditis gestis eorum; ampla aedificia templorum inspiciunt, & osculatur sericis & auro innoluta sacra ossa ipsorum. Et ecce, tu praesens es hic apud me in altari Deus meus, sanctus sanctorum, creator omnium, Dominus angelorum. Saepe in talibus videndis curiositas est hominum, & nouitas inuisorum, & modicus reportatur emendationis fructus; maxime ubi est tam leuis, sine vera contritione discursus. Hic autem in sacramento altaris, totus praesens es Deus meus, homo Christus Iesus; ubi & copiosus percipitur aeternae salutis fructus, quotiescunque fueris dignè ac deuotè susceptus. Ad istud verò non trahit leuitas aliqua, nec curiositas aut sensualitas; sed firma fides, deuota spes, & sincera charitas.

9. O inuisibilis conditor mundi Deus, quam mirabiliter agis nobiscum; quam suauiter & gratiosè cum electis tuis disponis, quibus temetipsum in Sacramento sumendum proponis! Hoc namque omnem intellectum superat; hoc specialiter deuotorum corda trahit, & accendit affectum. Ipsi enim veri fideles tui, qui totam vitam suam ad emendationem disponunt, ex hoc dignissimo sacramento, magnam deuotionis gratiam & virtutis amorem frequenter recipiunt.

10. O admirabilis & abscondita gratia Sacramenti, quam norunt tantum Christi fideles; infideles autem & peccatis seruientes,

8. Reg. 6.

uientes, experiri non possunt. In hoc Sacramento confertur spiritalis gratia, & reparatur in anima virtus amissa & per peccatum deformata, redit pulchritudo. Tanta est aliquando hæc gratia, vt ex plenitudine collata deuotionis, non tantum mens, sed & debile corpus, vires sibi præstitas sentiat ampliores.

II. Dolendum tamen valde & miserandum, super tepiditate & negligentia nostra; quod non maiori affectione trahimur ad Christum sumendum, in quo tota spes saluandorum consistit & meritum. Ipse enim est sanctificatio nostra & redemptio, ipse consolatio viatorum & sanctorum æterna fruitio. Dolendum itaque valdè, quod multi tam parum hoc salutare mysterium aduertunt, quod cælum lætificat, & mundum conseruat vniuersum. Heu cæcitas & duritia cordis humani, tam ineffabile donum non magis attendere; & ex quotidiano vsu etiam ad inaduertentiam defluere!

12. Si enim hoc sanctissimum Sacramentum in vno tantum celebraretur loco, & ab vno tantum consecraretur sacerdote in mundo; quanto putas desiderio ad illum locum & ad talem Dei sacerdotem homines afficerentur, vt diuina mysteria celebrari audirent? Nunc autem multi facti sunt sacerdotes, & in multis locis offertur Christus, vt tanto maior appareat gratia & dilectio Dei ad hominem, quanto latius est sacra communio diffusa per orbem. Gratias tibi Iesu bone pastor æternæ, qui nos pauperes & exules, dignatus es precioso corpore & sanguine tuo reficere, & ad hæc mysteria percipienda etiam proprii oris tui alloquio inuitare dicendo: *Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos.* Matth. 11.

CAPVT II.

Quod magna bonitas & charitas Dei in Sacramento homini exhibetur.

VOX DISCIPVLI.

SVper bonitate tua magna misericordia tua Domine confisus, accedo æger ad saluatorem, esuriens & sitiens ad fontem vitæ, egenus ad regem cæli, seruus ad Dominum, creatura ad creatorem, desolatus ad meum piæ consolatorem. Sed vnde hoc mihi, vt venias ad me? Quis ego sum, vt præstes mihi teipsum? Luce 11.
Quomodo audet peccator coram te apparere? Et tu, quomodo dignaris ad peccatorem venire? Tu nosti seruum tuum, & scis, quia nil boni in se habet, vnde hoc illi præstes. Confiteor igitur vilitatem meam, agnosco tuam bonitatem, laudo pietatem, & gratias ago propter nimiam charitatem. Propter teipsum enim

enim hoc facis, non propter mea merita; ut bonitas tua mihi magis innotescat, charitas amplior ingeratur, & humilitas perfectius commendetur. Quia ergo tibi hoc placet, & tu sic fieri iussisti, placet & mihi dignatio tua, & utinam iniquitas mea non obstat.

2. O dulcissime & benignissime IESU, quanta tibi reuerentia & gratiarum actio cum perpetua laude, pro susceptione sacri corporis tui debetur, cuius dignitatem nullus hominum explicare potens inuenitur. Sed quid cogitabo in hac communionem, in accessu ad Dominum meum; quem debite venerari nequeo, & tamen deuote suscipere desidero? Quid cogitabo melius & salubrius, nisi meipsum totaliter humiliando coram te, & tuam bonitatem infinitam exaltando supra me? Laudo te Deus meus, & exalto in aeternum. Despicio me, & subiecio tibi in profundum vilitatis meae.

3. Ecce tu sanctus sanctorum, & ego sordes peccatorum. Ecce tu inclinas te ad me, qui non sum dignus ad te respicere. Ecce tu venis ad me, tu vis esse mecum, tu inuitas ad conuiuium tuum. Tu mihi dare vis caelestem cibum & panem Angelorum ad manducandum. Non alium sane quam teipsum, panem viuum, qui de caelo descendisti, & das vitam mundo.

4. Ecce vnde dilectio procedit, qualis dignatio illucescit, quam magna gratiarum actiones & laudes tibi pro his debentur. O quam salutare & utile consilium tuum, cum istud instituisi; quam suauem & iucundum conuiuium, cum teipsum in cibum donasti. O quam admirabilis operatio tua Domine, quam potens virtus tua, quam ineffabilis veritas tua. Dixisti enim, & facta sunt omnia; & hoc factum est, quod ipse iussisti.

5. Mira res & fide digna, ac humanum vincens intellectum; quod tu Domine Deus meus, verus Deus & homo, sub modica specie panis & vini integer contineris, & sine consumptione a sumente manducaris. Tu Domine vniuersorum, qui nullius habes indigentiam, voluisti per Sacramentum tuum habitare in nobis; conserva cor meum & corpus immaculatum, ut laeta & pura conscientia, saepius tua valeam celebrare mysteria, & ad meam perpetuam accipere salutem, quae ad tuum praecipue honorem & memoriale perenne sanxisti & instituisi.

6. Latere anima mea, & gratias age Deo pro tam nobili munere & solatio singulari in hac lachrymarum valle tibi relicto. Nam quoties hoc mysterium recolis, & Christi corpus accipis; toties tuae redemptionis opus agis, & particeps omnium meritorum Christi efficeris. Charitas etenim Christi nunquam minuitur, & magnitudo propitiationis eius nunquam exhauritur. Ideo noua semper mentis renouatione ad hoc disponere te debes,

& ma-

*Psal. 77.
Ioan. 6.*

*Gen. 1.
Psal. 148.*

Psa. 15.

& magnum salutis mysterium aienta consideratione pensare. Ita magnum, nouum, & iucundum tibi videri debet, cum celebras aut Missam audis, ac si eodem die Christus primum in vterum Virginis descendens, homo factus esset, aut in cruce pendens, pro salute hominum pateretur & moreretur.

CAPVT III.

Quòd vtilè sit saepe communicare.

VOX DISCIPVLI.

1. **E** Ecce ego ad te venio Domine, vt bene mihi sit ex munere tuo, & lætiscer in conuiuio sancto tuo, quod parasti in dulcedine tua pauperi Deus. Ecce in te est totum, quod desiderare possum & debeo; tu salus mea & redemptio, spes & fortitudo, decus & gloria. Lætifica ergo hodie animam serui tui, quoniam ad te Domine Iesu animam meam leuauit. Desidero te nunc deuotè ac reuerenter suscipere: cupio te in domum meam inducere, quatenus cum Zachæo merear à te benedici, ac inter filios Abrahæ computari. Anima mea corpus tuum concupiscit, cor meum tecum vniri desiderat.

Psal. 67.

Psal. 35.

2. Trade te mihi, & sufficit, nam præter te nulla consolatio valet. Sine te esse nequeo, & sine visitatione tua viuere non valeo. Ideoque oportet me frequenter ad te accedere, & in remedium salutis meæ recipere; ne fortè deficiam in via, si fuero cælesti fraudatus alimonia. Sic enim tu misericordissime Iesu, prædicans populis, & varios curans languores, aliquando dixisti: *b* Nolo eos ieiunos dimittere in domum suam, ne deficiant in via. Age igitur hoc mecum modo, qui te pro fidelium consolatione in Sacramento reliquisti. Tu es enim suavis refectio animæ; & qui te dignè manducauerit, particeps & hæres erit æternæ gloriæ. Necessarium quidem mihi est, qui tam sepe labor & pecco, tam citò torpesco & deficio; vt per frequentes orationes & confessiones, ac sacram tui corporis perceptionem, me renouem, mundem, & accendam; ne fortè diutius abstinendo, à sancto proposito defluam.

a Matt. 15.

b Marci 8.

3. Proni enim sunt sensus hominis ad malum, ab adolescentia sua; & nisi succurrat diuina medicina, labitur homo mox ad peiora. Retrahit ergo sancta cõmunio à malo, & confortat in bono. Si enim modò tam saepe negligens sum & tepidus, quando communico aut celebro; quid fieret, si medelam non sumerem, & tam grande iuuamen non quærerem? Et licet omni die non sim aptus, nec ad celebrandum bene dispositus; dabo tamen operam, congruis temporibus diuina percipere mysteria, ac tâta gratiæ participem me præbere. Nam hæc est vna principalis fidelis animæ consolatio, quamdiu peregrinatur à te in mortali corpore, vt sapius

Gen. 1. 3.

sapius memor Dei sui, dilectum suum deuota suscipiat mente.
 4. O mira circa nostræ pietatis dignatio; quod tu Domine Deus, creator & uiuificator omnium spirituum, ad pauperulam dignaris venire animam; & cum tota diuinitate tua ac humanitate, eius impinguare esuriem. O felix mens & beata anima, quæ te Dominum Deum suum meretur deuotè suscipere, & in tui susceptione, spiritali gaudio repleri. O quàm magnum suscipit Dominum, quàm dilectum inducit hospitem: quàm iucundum recipit socium, quàm fidelem acceptat amicum, quàm speciosum & nobilem amplectitur Sponsum, præ omnibus dilectis & super omnia desiderabilia amandum! Sileant à facie tua, (dulcissime dilecte mi) celū & terra, & omnis ornatus eorum; quoniã quicquid laudis habent ac decoris, ex dignatione tuæ est largitatis; nec ad decorè tui peruenient nominis, cuius sapientiæ non est numerus.

Psal. 146.

CAPVT IV.

Quòd multa bona præstantur deuotè communicantibus.

VOX DISCIPVLI.

Psal. 20.

Domine Deus meus, præueni seruum tuum in benedictionibus dulcedinis tuæ, vt ad tuum magnificū Sacramentum, dignè ac deuotè merear accedere. Excita cor meū in te & à graui torpore exue me. Visita me in salutari tuo, ad gustandā in spiritu suauitatem tuam, quæ in hoc Sacramento, tanquam in fonte plenariè latet. Illumina quoque oculos meos ad intuendum tantum mysterium, & ad credendum illud indubitata fide me roborata. Est enim operatio tua, non humana potentia: tua sacra institutio, non hominis adinuentio. Non enim ad hæc capienda & intelligenda aliquis idoneus per se reperitur, quæ angelicam etiam subtilitatem transcendunt. Quid ergo ego peccator indignus, terra & cinis, de tam alto sacro secreto potero inuestigare & capere?

Psal. 105.

2. Domine in simplicitate cordis mei, in bona firma fide, & in tua iussione, ad te cum spe ac reuerentiâ accedo, & verè credo, quia tu præses hic in Sacramento; Deus & homo. Vis ergo, vt te suscipiam, & me ipsum tibi in charitate vniam. Vnde tuam precor clemenciam, & specialem ad hoc imploro mihi donari gratiam, vt totus in te liqueam, & amore pereffluam, atque de nulla aliena consolatione amplius me introrittam. Est enim hoc altissimum & dignissimum Sacramentum, salus animæ & corporis, medicina omnis spiritalis languoris, in quo vitia mea curantur, passiones frenantur, tentationes vincuntur aut minuuntur: gratia maior infunditur, virtus incepta augetur, firmatur fides, spes roboratur, & charitas ignescit ac dilatatur.

3. Multa

3. Multa namque bona largitus es, & adhuc sapius largiris in Sacramento dilectis tuis deuotè communicantibus, Deus meus, susceptor anima mea, reparator infirmitatis humanae, & totius dator consolationis internae. Nam multam ipsis consolationem, aduersus variam tribulationum infundis, & de imo deiectionis propriae, ad spem tuae protectionis erigis, atque noua quadam gratia eos intus recreas & illustras: vt qui anxij primùm & sine affectione, se ante communionem senserant: postea refecti cibo potuque caelesti, in melius se mutatos inueniant. Quod idcirco cum electis tuis dispensanter agis, vt veraciter agnoscant, & patenter experiantur, quantum infirmitatis ex seipsis habeant, & quid bonitatis ac gratiae ex te consequantur. Quia ex semetipsis frigidi, duri, & inuototi; ex te autem feruentes, alacres, & deuoti esse merentur. Quis enim ad fontem suauitatis humiliter accedens, non modicū suauitatis inde reportat? Aut quis iuxta copiosum ignem stans, non parum caloris inde percepit? Et tu fons es semper plenus & superabundans, ignis iugiter ardens & nunquam deficiens.

Isaia 12.
Leuit. 6.

4. Vnde si mihi non licet haurire de plenitudine fontis, nec vsque ad satietatem potare; apponam tamen os meum ad foramen caelestis fistulae, vt saltem modicam inde guttulam capiam, ad refocillandam sitim meam, & non penitus exarescam. Et si necdum totus caelestis & tam ignitus, vt Cherubin & Seraphin esse possum; conabor tamen deuotioni insistere, & cor meum praeparare, vt vel modicam diuini incendij flammam, ex humili sumptione viuifici Sacramenti conquiram. Quicquid autem mihi deest Iesu bone, Saluator sanctissime, tu pro me supple benignè ac gratiosè, qui omnes ad te dignatus es vocare, dicens: *Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos.*

Genes. 3.

5. Ego quidem laboro in sudore vultus mei, dolore cordis torqueor, peccatis oneror, tentationibus inquietor, multis malis passionibus implicor & premor: & non est, qui adiuuet: non est, qui liberet & saluum faciat, nisi tu Domine Deus saluator meus, cui committo me & omnia mea, vt me custodias & perducas in vitam aeternam. Suscipe me in laudem & gloriam nominis tui, qui corpus tuum & sanguinem, in cibum & potum mihi paraasti. Praesta Domine Deus salutaris meus, vt cum frequentatione mysterij tui, crescat meae deuotionis affectus.

CAPVT V.

De dignitate Sacramenti, & statu sacerdotali.

VOX DOMINI.

1. **S**I haberes Angelicam puritatem, & sancti Ioannis Baptistae *Matth. 11.*
sanctitatem, non esses dignus hoc Sacramentum accipere,
nec

nec tractare. Non enim hoc meritis debetur hominum, quod homo consecret & tractet Christi Sacramentum, & sumat in cibum panem Angelorum. Grande mysterium, & magna dignitas sacerdotum; quibus datum est, quod Angelis non est concessum. Soli namque Sacerdotes, rite in Ecclesia ordinati, potestatem habent celebrandi, & corpus Christi consecrandi. Sacerdos quidem minister est Dei utens verbo Dei per iussionem & institutionem Dei; Deus autem ibi principalis est auctor, & invisibilis operator, † cui subest omne, quod voluerit, & paret omne, quod iusserit.

Psal. 77.

** Genes. 1.
Psal. 148.
& Rom. 8.*

1. Tim. 4.

Phil. 3.

Heb. 5.

2. Plus ergo credere debes Deo omnipotenti in hoc excellentissimo Sacramento, quam proprio sensui, aut alicui signo visibili. Ideoque, cum timore & reuerentia ad hoc opus est accedendum. Attende tibi, & vide cuius ministerium tibi traditum est per impositionem manus Episcopi. Ecce sacerdos factus es, & ad celebrandum consecratus. Vide nunc, ut fideliter & deuotè in suo tempore Deo sacrificium offeras, & teipsum irreprehensibilem exhibeas. Non alleuiasti onus tuum, sed arctiori iam alligatus es vinculo disciplinæ, & ad maiorem teneris perfectionem sanctitatis. Sacerdos omnibus virtutibus debet esse ornatus, & alijs bonæ vitæ exemplum præbere. Eius conuersatio, non cum popularibus & communibus hominum vijs, sed cum Angelis in celo, aut cum perfectis viris in terra.

3. Sacerdos sacris vestibus indutus, Christi vices gerit, ut Deum pro se & pro omni populo, suppliciter & humiliter roget. Habet ante se & retro dominicæ crucis signum, ad memorandam iugiter Christi passionem. Ante se crucem in casula portat, ut Christi vestigia diligenter inspiciat, & sequi serueniter studeat. Post se cruce signatus est, ut aduersa qualibet ab alijs illata, clementer pro Deo toleret. Ante se crucem gerit, ut propria peccata lugeat. Post se, ut aliorum etiam commissa per compansionem defleat, & se medium inter Deum & peccatorem, constitutum esse sciat. Nec ab oratione & oblatione sancta torpescat, donec gratiam & misericordiam impetrare mereatur. Quando sacerdos celebrat, Deum honorat, Angelos lætificat, Ecclesiam adificat, viuos adiuuat, defunctis requiem præstat, & sese omnium bonorum participem efficit.

CAPVT VI.

Interrogatio de exercitio ante communionem.

VOX DISCIPULI.

1. **C**vm tuam dignitatem, Domine, & meam vilitatem penso, valdè contremisco, & in meipso confundor. Si enim non accedo, vitâ fugio; & si indignè me ingesserò, offensam incurro.

Quid

Quid ergo faciam, Deus meus, auxiliator meus, & confiliator in
nec essitatus?

2. Tu doce me viam rectam. Propone breue aliquod exerci-
tium, sacrae communioni congruum. Vtile est enim scire, quali-
ter scilicet deuotè ac reuerenter tibi præparare debea cor meum,
ad recipiendum salubriter tuum Sacramentum, seu etiam cele-
brandum tam magnum & diuinum sacrificium.

CAPVT VII.

De discussione propria conscientia, & emendationis proposito.

VOX DILECTI.

1. **S**uper omnia, cum summa humilitate cordis & supplici reue-
rentia, cum plena fide & pia intentione honoris Dei, ad hoc
Sacramentum celebrandum, tractandum, & sumendum, oportet
Dei accedere sacerdotem. Diligenter examina conscientiam
tuam; & pro posse tuo, vera contritione & humili confessione,
eam munda & clarifica; ita vt nil graue habeas aut scias, quod te
remordeat, & liberum accessum impediat. Habeas displicentiam
omnium peccatorum tuorum in generali; & pro quotidianis
excessibus, magis in speciali doleas & gemas. Et si tempus pati-
tur. Deo in secreto cordis cunctas confitere passionum tuarum
miserias.

2. Ingemisce & dole, quod adhuc ita carnalis sis & mundanus,
tam immortificatus à passionibus, tam plenus concupiscentia-
rum motibus, tam incustoditus in sensibus exterioribus, tam sæ-
pe multis vanis phantasij implicatus, tam multum inclinatus
ad exteriora, tam negligens ad interiora: tam leuis ad risum &
dissolutionem, tam durus ad fletum & compunctionem, tam
promptus ad laxiora & carnis commoda, tam segnis ad rigorem
& feruorem: tam curiosus ad noua audienda, & pulchra intuen-
da, tam remissus ad humilia & abiecta amplectenda, tam cupidus
ad multa habenda, tam parcus ad dandum, tam tenax ad retinen-
dum: tam inconsideratus in loquendo, tam incontinens in tacen-
do, tam incompressus in moribus, tam importunus in actibus;
tam effusus super cibum, tam surdus ad Dei verbum: tam velox
ad quietem, tam tardus ad laborem, tam vigilans ad fabulas: tam
sommolentus ad vigilias sacras, tam festinus ad finem, tam vagus
ad attendendum: tam negligens in horis persoluendis, tam te-
pidus in celebrando, tam aridus in communicando, tam citò
distractus, tam rarò plenè tibi collectus: tam subito commotus
ad iram, tam facilis ad alterius displicentiam, tam pronus ad iu-
dicandum, tam rigidus ad arguendum: tam lætus ad prospera,
tam debilis in aduersis: tam sæpe multa bona proponens, & modi-
cum ad effectum perducens.

3. His

3. His & alijs defectibus tuis, cum dolore & magna displicentia propria infirmitatis, confessis ac deploratis, firmum statue propositum semper emendandi vitam tuam, & in melius proficiendi. Deinde cum plena resignatione & integra voluntate, offer teipsum in honorem nominis mei, in ara cordis tui holocaustum perpetuum, corpus tuum scilicet & animam mihi fideliter committendo, quatenus & sic dignè merearis ad offerendum Deo sacrificium accedere, & Sacramentum corporis mei salubriter suscipere.

4. Non est enim oblatio dignior, & satisfactio maior pro peccatis diluendis, quàm seipsum purè & integrè, cum oblatione corporis Christi in Missa & in communione Deo offerre. Si fecerit homo, quod in se est, & verè poenituerit, quotiescunque pro venia & gratia ad me accesserit, viuo ego, dicit Dominus, qui nolo mortem peccatoris, sed magis vt conuertatur & viuat, quoniam peccatorum suorum non recordabor amplius, sed cuncta ipsi indulta erunt.

CAPVT VIII.

De oblatione Christi in cruce, & propria resignatione.

VOX DILECTI.

1. *Isaia 53. & Hebr. 9.* Sicut ego meipsum, expansis in cruce manibus & nudo corpore, pro peccatis tuis Deo Patri sponte obtuli, ita vt nihil in me remaneret, quin totum in sacrificium diuinæ placationis transferret; ita debes & tu temetipsum mihi voluntariè, in oblationem puram & sanctam, quotidie in Missa cum omnibus viribus & affectibus tuis, quâto intimius vales, offerre. Quid magis à te requiro, quàm vt te studeas mihi ex integro resignare? Quicquid præter teipsum das, nihil oro, quia non quero datum tuum, sed te.

Prou. 23.

2. Sicut non sufficeret tibi, omnibus habitis præter me; ita nec mihi placere poterit, quicquid dederis te non oblato. Offer te mihi, & da te totum pro Deo, & erit accepta oblatio. Ecce ego me totum obtuli Patri pro te, dedi etiam totum corpus meum & sanguinem in cibum, vt totus tuus essem, & tu meus permaneres. Si autem in teipso steteris, nec sponte te ad voluntatem meam obtuleris, non est plena oblatio, nec integra erit inter vos vnio. Igitur omnia opera tua præcedere debet spontanea tuius in manus Dei oblatio, si libertatem consequi vis & gratiam. Ideo enim tam pauci illuminati & liberi intus efficiuntur, quia seipsum ex toto abnegare nesciunt. Est firma sententia mea: *Nisi quis renunciauerit omnibus, non potest meus esse discipulus.* Tu ergo, si optas meus esse discipulus, offer teipsum mihi cum omnibus affectibus tuis.

Luca 14.

CAPVT

CAPVT IX.

*Quod nos & omnia nostra Deo debemus offerre,
& pro omnibus orare.*

VOX DISCIPVLI.

I. Domine, omnia tua sunt, quæ in cælo sunt, & quæ in terra, Psal. 23.
Desidero meipsum tibi in spontaneam oblationem offerre, & tuus perpetuò permanere. Domine, in simplicitate cordis mei offero meipsum tibi hodie in feruum sempiternum, in obsequium & in sacrificium laudis perpetuæ. Suscipe me cum hac sancta oblatione tuî speciosi corporis, quam tibi hodie in præsentia Angelorum, inuisibiliter assistentium offero, vt sit pro me & pro cuncto populo tuo in salutem.

2. Domine, offero tibi omnia peccata & delicta mea, quæ omisi coram te, & sanctis Angelis tuis, à die quo primùm peccare potui vsque ad horam hanc, super placabili altari tuo. Vt tu omnia pariter incendas & comburas igne charitatis tuæ, & deleas vniuersas maculas peccatorum meorum, & conscientiam meam ab omni delicto emundes; & restituas mihi gratiam tuam, quam peccando amisi: omnia mihi plenè indulgendo, & in osculum pacis me misericorditer assumendo.

3. Quid possum agere pro peccatis meis, nisi humiliter ea confitendo & lamentando, & tuam propitiationem incessanter deprecando? Deprecor te, exaudi me propitius, vbi asto coram te Psal. 31.
Deus meus. Omnia peccata mea mihi displicet, nolo ea vnquam amplius perpetrare; sed pro eis doleo & dolebo, quamdiu vixero, paratus poenitentiam agere, & pro posse satisfacere. Dimitte mihi Deus, dimitte mihi peccata mea, propter nomen sanctû tuum; salua animam meam, quam precioso sanguine tuo redemisti. Ecce cõmitto me misericordiæ tuæ, resigno me in manibus tuis. Age mecum secundum bonitatem tuam, non secundum meam malitiam & iniquitatem.

4. Offero etiam tibi omnia bona mea, quamuis valdè pauca & imperfecta; vt tu ea emendes & sanctifices, vt ea grata habeas, & accepta tibi facias, & semper ad meliora trahas, nec non ad beatum ac laudabilem finem, me pigrum & inutilem homuncionem perducas.

5. Offero quoque tibi omnia pia desideria deuotorum, necessitates parentum, amicorum, fratrum, sororum, omniumque charorum meorum, & eorum, qui mihi vel alijs, propter amorem tuum benefecerunt, & qui orationes & Missas pro se suisque omnibus dici à me desiderauerunt & petierunt, siue in carne
adhuc

432 DE IMITATIONE CHRISTI
adhuc uiuant, suciam seculo defuncti sint. Vt omnes sibi auxili-
um gratiæ tuæ, opem consolationis, protectionem à periculis,
liberationem à pœnis, aduenire sentiant; & vt ab omnibus ma-
lis crepti, gratias tibi magnificas læti persoluant.

6. Offero etiam tibi preces & hostias placationis, pro illis spe-
cialiter qui me in aliquo læserunt, contristauerunt, aut vitupera-
uerunt, vel aliquod damnum vel grauamen intulerunt. Pro his
quoque omnibus, quos aliquando contristauit, conturbauit, gra-
uauit, & scandalizauit, verbis, factis, sciemer vel ignoranter, vt
nobis omnibus pariter indulgeas peccata nostra, & mutuas of-
fensiones. Aufer Domine à cordibus nostris omnem suspicionem,
indignationem, iram, & disceptationem, & quicquid potest cha-
ritatem lædere, & fraternam dilectionem minuere. Miserere, mi-
serere Domine, misericordiam tuam poscentibus. Da gratiam
indigentibus, & fac nos tales existere, vt simus digni gratia tua
perfrui, & ad vitam proficiamus æternam. Amen.

CAPVT X.

Quid sacra communio de facili non est relinquenda.

VOX DILECTI.

1. **F** Requenter recurrendum est ad fontem gratiæ & diuinæ mi-
sericordiæ, ad fontem bonitatis & totius pietatis; quatenus
à passionibus tuis & vitijs curari valeas, & contra vniuersas ten-
tationes & fallacias diaboli fortior atque vigilantior effici me-
rearis. Inimicus sciens fructum & remedium maximum, in sacra
communione positum; omni modo & occasione nititur fideles
& deuotos, quantum praualeat, retrahere & impedire.

Iob. 1.

2. Cum enim quidam sacrae communioni se aptare disponunt,
peiores Saranae immisiones patiuntur. Ipse nequam spiritus (vt
in Iob scribitur) venit inter filios Dei, vt solita illos nequitia sua
perturbet, aut timidos nimium reddat & perplexos, quatenus af-
fectum eorum minuat, vel fidem impugnando auferat, si forte aut
omnino communionem relinquunt, aut cum tepore accedant. Sed
non est quicquam curandum de versutijs & phantasijs illius,
quantumlibet turpibus & horridis, sed cuncta phantasmata in ca-
pat eius sunt retorquenda. Contemnendus est miser & deriden-
dus, nec propter insultus eius & commotiones, quas suscitât, sa-
cra est omittenda communio.

Prou. 13.

3. Sape etiam impedit nimia sollicitudo pro deuotione habenda,
& anxietas quadã de cõfessione facienda. Age secudum consi-
lium sapientum, & depone anxietatē & scrupulum, quia gratiam
Dei impedit, & deuotionem mentis destruit. Propter aliquam
paruam

paruam tribulationem vel grauitatem, sacram ne dimittas communionem, sed vade citius confiteri, & omnes offensiones alijs libenter indulge. Si verò tu aliquem offendisti, veniam humiliter precare, & Deus libenter indulget tibi.

Matt. 5.

4. Quid prodest diu tardare confessionem, aut sacram differre communionem? Expurga te eum primis, expue velociter venenum, festina accipere remedium, & senties melius, quàm si diu distuleris, si hodie propter istud dimittis, cras forsitan aliud maius eueniet, & sic diu posses à communionem impediri, & magis ineptus fieri. Quanto citius vales, à præsenti grauitate & inertia te excutias, quia nihil importat diu anxari, diu cum turbatione transire, & ob quotidiana obstacula se à diuinis sequestrare. Imò plurimum nocet diu communionem protelare, nam & grauem torporem consuevit inducere. Proh dolor, quidam tepidi & dissoluti, moras confitendi libenter accipiunt, & communionem sacram idcirco differri cupiunt, ne ad maiorem sui custodia se dare teneantur.

5. Heu, quam modicam charitatem, & debilem deuotionem habent, qui sacram communionem tam faciliter postponunt. Quàm felix ille & Deo acceptus habetur, qui sic viuit, & tali puritate conscientiam suam custodit, vt etiam omni die communicare paratus & bene affectatus esset, si ei liceret, & sine nota agere posset. Si quis interdum abstinet humilitatis gratia, aut legitima impediente causa, laudandus est de reuerentia. Si autem torpor obrepserit, seipsum excitare debet, & facere quod in se est, & Dominus ad desiderio suo pro bona voluntate, quam specialiter respicit.

6. Cum verò legitime præpeditus est habebit semper bonam voluntatem, & piam intentionem communicandi, & sic non carebit fructu Sacramenti. Potest enim quilibet deuotus, omni die & omni hora, ad spiritualem Christi communionem, salubriter & sine prohibitionem accedere, & tamen certis diebus & statuto tempore, corpus sui redemptoris cum affectuosa reuerentia sacramentaliter debet suscipere, & magis laudem Dei & honorem prætere, quam suam consolationem quærere. Nam toties 1. Cor. 11. mysticè communicat & inuisibiliter reficitur, quoties incarnationis Christi mysterium passionemq; deuotè recolit, & in amore eius accenditur.

7. Qui aliter se non præparat, nisi instante festo vel consuetudine compellente, sæpius imparatus erit. Beatus, qui se Domino in holocaustum offert, quoties celebrat aut communicat. Non sis in celebrando nimis prolixus aut festinus, sed serua bonum communem modum cum quibus viuis. Non debes alijs generare molestiam & tedium, sed communem seruare viam secundum maiorum

Rc

iorum

CAPVT XI.

*Quod corpus Christi & sacra Scriptura, maxime sint anime
fidei necessaria.*

VOX DISCIPVLI.

1. **O** Dulcissime Domine Iesu, quanta est dulcedo deuote ani-
ma, tecum epulantis in conuiuio tuo, vbi ei non alius cibus
manducandus proponitur, nisi tu vnicus dilectus eius, super om-
nia desideria cordis eius desiderabilis. Et mihi quidem dulce fo-
ret in praesentia tua, ex intimo affectu lachrymas fundere, & cum
pia Magdalena pedes tuos lachrymis irrigare. Sed vbi est haec
deuotio? Vbi lachrymarum sanctarum copiosa effusio? Certè in
conspectu tuo & sanctorum Angelorum tuorum totum cor meum
ardere deberet, & ex gaudio flere. Habeo enim te in sacramento
verè praesentem, quamuis aliena specie occultatum.

2. Cor. 13.

2. Nam in propria & diuina claritate te conspicerè, oculi mei
ferre non possent; sed neque totus mundus in fulgore gloriae ma-
iestatis tuae subsisteret. In hoc ergo imbecillitati meae consulis,
quod te sub Sacramento abscondis. Habeo verè & adoro, quem
Angeli adorant in caelo: sed ego adhuc interim in fide, illi autem
in specie & sine velamine. Me oportet contentum esse in lumine
verae fidei, & in ea ambulare, donec aspiret dies aeternae claritatis,
& umbræ figurarum inclinentur. Cum autem venerit, quod per-
fectum est, cessabit usus Sacramentorum, quia beati in gloria cae-
lesti non egent medicamine Sacramentali, gaudent enim sine fi-
ne in praesentia Dei, facie ad faciem gloriam eius specularantes, &
de claritate in claritatem abyssalis deitatis transformati, gustant
verbum Dei carnem factum, sicut fuit ab initio, & manet in a-
ternum.

Heb. 10. 11

3. Memor horum mirabilium, graue mihi fit tedium, etiam
quodlibet spirituale solatium, quia quamdiu Dominum meum
apertè in sua gloria non video, pro nihilo duco omne, quod in
mundo conspicio & audio. Testis es tu mihi Deus, quod nulla
me res potest consolari, nulla creatura quietare, nisi tu Deus me-
us, quem desidero aeternaliter contemplari. Sed non est hoc possi-
bile, durante me in hac mortalitate. Ideo oportet, vt me ponam
ad magnam patientiam, & meipsum in omni desiderio tibi sub-
mittam. Nam & sancti tui Domine, qui tecum iam in regno cae-
lorum exultant, in fide & patientia magna, dum viuerent, aduen-
tum gloriae tuae expectabant. Quod illi crediderunt, ego credo;
quod illi sperauerunt, ego spero; quod illi peruenierunt, per gra-
tiam

etiam tuam me venturum confido. Ambulabo interim in fide, exemplis confortatus sanctorum. Habebo etiam libros sanctos, pro solatio & vite speculo: atque super hæc omnia sanctissimum corpus tuum, pro singulari remedio & refugio.

4. Duo namque mihi necessaria per maximè sentio in hac vita, sine quibus mihi importabilis foret ista miserabilis vita. In carcere corporis huius detentus, duobus me egere fateor, cibo scilicet & lumine. Dedisti itaque mihi infirmo sacrum corpus tuum ad refectionem mentis & corporis; & posuisti lucernam pedibus meis, verbum tuum. Sine his duobus, bene viuere non possem: nam verbum Dei, lux anime meæ; & sacramentum tuum, panis vite. Hæc possunt etiam dici mensæ duæ, hinc & inde in gazophylacio sanctæ Ecclesiæ posite. Vna mensa est sacri altaris, habens panem sanctum, id est, corpus Christi preciosum. Altera est diuinæ legis, continens doctrinam sanctam, erudiens fidem rectam, & firmiter vsq; ad interiora velaminis, vbi sunt sancta sanctorum, perducens. Gratias tibi Domine Iesu, lux lucis æternæ, pro doctrinæ sacræ mensa; quam nobis per seruos tuos Prophetas & Apostolos aliosque doctores ministrasti.

Ioan. 6.

Psal. 118.

Psal. 22.

Heb. 9. 13.

5. Gratias tibi Creator ac Redemptor hominū, qui ad declarandam toti mundo charitatem tuam, cœnam parasti magnam, in qua non agnum typicum, sed tuum sanctissimum corpus & sanguinem proposuisti manducandum; lætificans omnes fideles conuiuio sacro, & calice inebrians salutari; in quo sunt omnes deliciae paradisi, & epulantur nobiscum Angeli sancti, sed suauitate feliciori.

Luca 14.

Ioan. 6.

Psal. 32.

Sap. 16.

6. O quàm magnum & honorabile est officium sacerdotum, quibus datum est Dominum maiestatis verbis sacris consecrare, labijs benedicere, manibus tenere, ore proprio sumere, & ceteris ministrare. O quàm mundæ debent esse manus illæ, quàm purum os, quàm sanctum corpus, quàm immaculatum cor erit sacerdotis, ad quem toties ingreditur auctor puritatis. Ex ore sacerdotis, nihil nisi sanctum, nihil nisi honestum & vtile procedere debet verbum, qui tam sæpe Christi accipit sacramentum.

7. Oculi eius simplices & pudici, qui Christi corpus solent intueri. Manus puræ & in cælum eleuatae, quæ creatorem cæli & terræ solent contrectare. Sacerdotibus specialiter in lege dicitur: *Sancti estote, quoniam ego sanctus sum Dominus Deus uester.*

Leuit. 19.

et 20.

8. A diuocet nos gratia tua omnipotens Deus, vt qui officium sacerdotale suscepimus, dignè ac deuotè tibi in omni puritate & conscientia bona famulari valeamus. Et si non possumus in tanta innocentia vitæ conuersari, vt debemus; concede nobis tamen dignè flere mala, quæ gessimus; & in spiritu humilitatis,

CAPVT XII.

*Quòd magna diligentia se debeat, communicaturus
Christo, præparare.*

VOX DILECTI.

*Psal. 23. &
Matt. 9.
Marc. 14.
& Luc. 22.
1. Cor. 5.
Exod. 24.*

1. **E**go sum puritatis amator, & dator omnis sãctitatis. Ego cor
pulum quæro, & ibi est locus requietionis meæ. Para mihi
canaculum grande stratum, & faciam apud te pascha cum disci-
pulis meis. Si vis, vt veniam ad te, & apud te maneam; expurga
vetus fermentum, & munda cordis tui habitaculum. Exclode
totum seculum, & omnem vitiorum tumultum: sede tanquam pas-
ser solitarius in testo, & cogita excessus tuos in amaritudine a-
nima tuæ. Omnis namque amans suo dilecto amatori optimum
& pulcherrimum præparat locum, quia in hoc cognoscitur affe-
ctus suscipientis dilectum.

2. Scito tamen te non posse satisfacere huic præparationi, ex
merito tuæ actionis, etiamsi per integrum annum te præparares, &
nihil aliud in mente haberes. Sed ex sola pietate & gratia mea,
permitteris ad mensam meam accedere; ac si mendicus ad pran-
dium vocaretur diuitis; & ille nihil aliud habeat ad tribuendum
beneficijs eius, nisi se humiliando & ei regratiando. Fac, quod in
te est, & diligenter facito, non ex consuetudine, non ex necessita-
te, sed cum timore, & reuerentia, & affectu, accipe corpus dilecti
Domini Dei tui, dignantis ad te venire. Ego sum, qui vocati, ego
iussi fieri, ego supplebo, quod tibi deest; Veni, & suscipe me.

3. Cum gratiam deuotionis tribuo, gratias age Deo tuo; non
quia dignus es, sed quia tui misertus sum. Si non habes, sed magis
aridum te sentis, insiste orationi, ingemisce & pulsa; nec desi-
stas, donec merearis micam aut guttam gratiæ salutaris accipe-
re. Tu mei indiges, non ego tui indigeo. Nec tu me sanctifica-
re venis, sed ego te sanctificare & meliorare venio. Tu venis, vt
ex me sanctificeris, & mihi vniaris; vt nouam gratiam recipias,
& de nouo ad emendationem accendaris. Noli negligere hanc
gratiam, sed præpara cum omni diligentia cor tuum, & introduce
ad te dilectum tuum.

4. Oportet autem, vt non solum te præpares ad deuotionem
ante communionem; sed vt etiam te sollicitè conserues in ea, post
sacramenti perceptionem. Nec minor custodia post exigitur,
quàm deuota præparatio prius. Nam bona postmodum custo-
dia, optima iterum est præparatio ad maiorem gratiam conse-
quendam. Ex eo quippe valde indispositus quis redditur, si statim
fuerit

fuert nimis effusus ad exteriora solatia. Caue à multiloquio, ma- *Prou. 10.*
ne in secreto, & frueri Deo tuo. Ipsum enim habes, quem totus
mundus tibi auferre non potest. Ego sum, cui te totum dare debes;
ita vt iam vltra non in te, sed in me absque omni sollicitudine vi-
uas.

CAPVT XIII.

*Quòd toto corde anima deuota, Christi vnionem in sacramento
affectare debet.*

VOX DISCIPVLI.

1. **Q** Vis mihi det Domine, vt inueniam te solum, & aperiam ti-
bi totum cor meum; & fruam te, sicut desiderat anima mea;
& iam me nemo despiciat, nec vlla creatura me moueat vel respi- *Exod. 33.*
ciat; sed tu solus mihi loquaris, & ego tibi, sicut solet dilectus ad *Cant. 2.*
dilectum loqui, & amicus cum amico conuiuari? Hoc oro, hoc
desidero, vt tibi totus vniam; & cor meum ab omnibus creatis re-
bus abstraham, magisque per sacram communtonem ac frequen-
tem celebrationem, caelestia & aeterna sapere discam. Ah Domine
Deus, quando ero tecum totus vnitus & absorptus, mei que tota- *Ioan. 15.*
liter oblitus? Tu in me, & ego in te, & sic nos pariter in vnum
manere concede.

2. Verè tu es dilectus meus, electus ex millibus, in quo com- *Cant. 5.*
placuit animæ meæ habitare omnibus diebus vitæ suæ. Verè tu
pacificus meus, in quo pax summa & requies vera; extra quem
labor & dolor, & infinita miseria. Verè tu es Deus absconditus, & *Prou. 3.*
consilium tuum non est cum impijs, sed cum humilibus & sim- *Sap. 12.*
plicibus sermo tuus. O quam suavis est (Domine) spiritus tuus,
qui vt dulcedinem tuam in filios demonstrares, pane suauissimo
de caelo descendente illos reficere dignaris. Verè non est alia na- *Deut. 4.*
tio tam grandis, quæ habeat deos appropinquantes sibi, sicut tu
Deus noster ades vniuersis fidelibus tuis; quibus ob quotidia-
num solatium & cor erigendum in caelum, te tribuis ad edendum
& fruendum.

3. **Q**uæ est enim alia gens tam inclyta, sicut plebs Christiana?
Aut quæ creatura sub caelo tam dilecta, vt anima deuota, ad quam
ingreditur Deus, vt pascat eam carne sua gloriosa? O ineffabilis
gratia! O admirabilis dignatio! O amor immensus homini singu- *Psal. 113.*
lariter impensus. Sed quid retribuam Domino pro gratia ista, pro
charitate tam eximia? Non est aliud, quod gratius donare que-
am, quam vt cor meum Deo meo totaliter tribuam, et intimo
coniungam. Tunc exaltabunt omnia interiora mea, cum perfe-
ctè fuerit vnita Deo anima mea. Tunc dicet mihi: Si tu vis esse
mecum, ego volo esse tecum. Et ego respondebo illi; Dignare

Domine manere mecum, ego volo libenter esse tecum. Hoc est totum desiderium meum ut cor meum tibi sit unitum.

CAPVT XIV.

De quorundam deuotorum ardenti desiderio, ad corpus Christi.

VOX DISCIPVLI.

Psal. 30.

1. **O** Quam magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abscondisti timentibus te. Quando recordor deuotorum a liquorum ad sacramentum tuum Domine, cum maxima deuotione & affectu accedentium; tunc sapius in me ipso confundor & erubescor; quod ad altare tuum & sacræ communionis mensam, tam tepidè & frigidè accedo. Quod ita aridus & sine affectione cordis maneo. Quod non sum totaliter accensus coram te Deo meo, nec ita vehementer attractus & affectus, sicut multi deuoti fuerunt; qui præ nimio desiderio communionis & sensibili cordis amore, à fletu se non potuerunt continere; sed ore cordis & corporis pariter, ad te Deum fontem viuum medullitus inhabitant; suam esuriem non valentes aliter temperare nec satiare nisi corpus tuum cum omni iucunditate & spiritali auiditate accepissent.

Luc. 24.

2. **O** vera ardens fides eorum, probabile existens argumentum sacræ præsentia tuæ. Isti enim veraciter cognoscunt Dominum suum, in fractione panis; quorum cor tam validè ardet in eis, de Iesu ambulante cum eis. Longè est à me saepe talis affectus & deuotio, tam vehemens amor & ardor. Esto mihi propitius Iesu bone, dulcis & benigne; & concede pauperi mendico tuo, vel interdum modicum de cordiali affectu amoris tui, in sacra communionem sentire. Ut fides mea magis conualescat, spes in bonitate tua proficiat; & charitas semel perfectè accensa, & caeleste manna experta nunquam deficiat.

3. Potens est autem misericordia tua, etiam gratiam desideratam mihi præstare; & in spiritu ardoris, cum dies beneplaciti tui venerit, me clementissimè visitare. Etenim licet tanto desiderio tam specialium deuotorum tuorum non ardeo, tamen de gratia tua illius magni inflammati desiderij desiderium habeo, orans & desiderans, omnium talium feruidorum amatorum tuorum participem me fieri, & eorum sancto consortio annumerari.

CAPVT XV.

Quod gratia deuotionis, humilitate & suis abnegatione acquiritur.

VOX DILECTI.

1. **O** Portet te deuotionis gratiam instanter querere, desideranter petere, patienter & fiducialiter expectare, gratanter recipere,

cipere, humiliter conseruare, studiosè cum eo operari; ac Deo terminum & modum supernæ visitationis, donec veniat, committere. Humiliare præcipuè te debes, cum parum aut nihil deuotionis interiùs sentis; sed non nimium deijci, nec inordinatè contristari. Dat sæpe Deus in vno breui momento, quod longo negauit tempore. Dat quandoque in fine, quod in principio orationis distulit dare.

2. Si semper citò gratia daretur, & pro voto adesset, non esset infirmo homini bene portabile. Propterea in bona spe & humili patientia, expectanda est deuotionis gratia. Tibi tamen & peccatis tuis imputa, cum non datur, vel etiam occultè tollitur. Modicum quandoque est, quod gratiam impedit & abscondit; si tamen modicum & non potius grande dici debeat, quod tantum bonum prohibet. Et si hoc ipsum modicum vel grande amoueris, & perfectè viceris, erit quod petisti.

3. Statim namque, vt te Deo ex toto corde tradideris, nec hoc vel illud pro tuo libitu seu velle quæsieris, sed integrè te in ipso posueris; vnitum te inuenies & pacatum; quia nil ita bene sapiet & placebit, sicut beneplacitum diuinæ voluntatis. Quisquis ergo, intentionem suam, simplici corde sursum ad Deum leuauerit, seque ab omni inordinato amore seu displicètia cuiuslibet rei creatæ euacauerit, aptissimus gratiæ percipiendæ ac dignus deuotionis munere erit. Dat enim Dominus ibi benedictionem suam, vbi vasa vacua inuenerit. Et quātò perfectiùs infimis quis renuntiat, & magis sibi ipsi per contemptum sui moritur; tanto gratia celerius venit, copiosius intrat, & altiùs liberum cor eleuat.

4. Tunc videbit, & affluet, & mirabitur, & dilatabitur cor eius in ipso, quia manus Domini cum eo, & ipse se posuit totaliter in manu eius vsque in sæculum. Ecce sic benedicetur homo; qui querit Deum in toto corde suo, nec in vanum accipit animam suam. Hic in accipiendo sacram Eucharistiam, magnam promeretur diuinæ vnionis gratiam; quia non respicit ad propriam deuotionem & consolationem, sed super omnem deuotionem & consolationem, ad Dei gloriam & honorem.

CAPVT XVI.

*Quod necessitates nostras Christo aperire & eius gratiam
postulare debemus.*

VOX DISCIPVLI.

1. **O** Dulcissime atque amantissime Domine, quem nunc deuotè desidero suscipere; tu scis infirmitatem meam & necessi-

Ec 4.

tatem.

ratem, quam patior; in quantis malis & vitijs iaceo; quam sepe sum grauatus, tentatus, turbatus, & inquinatus. Pro remedio ad te venio, pro consolatione & subleuamine te depreor. Ad omnia scientem loquor, cui manifesta sunt omnia interiora mea, & qui solus potest me perfecte consolari & adiuuare. Tu scis, quibus bonis indigeo præ omnibus, & quam pauper sum in virtutibus.

2. Ecce, sto ante te pauper & nudus, gratiam postulans & misericordiam implorans. Refice esurientem mendicum tuum; accende frigiditatem meam igne amoris tui; illumina cecitatem meam claritate præsentia tua. Verte mihi omnia terrena in amaritudinem; omnia graua & contraria in patientiam; omnia infirma & creata in contemptum & obliuionem. Erige cor meum ad te in caelum, & ne dimittas me vagari super terram. Tu solus mihi ex hoc iam dulcescas vsque in seculum; quia tu solus cibus & potus meus, amor meus & gaudium meum, dulcedo mea & totum bonum meum.

1. Cor. 6.

3. Vitam me totaliter ex tua præsentia accendas, comburas, & in te transmutes; vt vnus tecum efficiar spiritus, per gratiam internæ vnionis, & liquefactionem ardentis amoris. Ne patiaris me ieiunum & aridum à te accedere, sed operare mecum misericorditer, sicut sæpius operatus es cum sanctis tuis mirabiliter. Quid mirum, si totus ex te ignescerem, & in meipso deficerem; cum tu sis ignis semper ardens & nunquam deficiens; amor corda purificans, & intellectum illuminaus.

CAPVT XVII.

De ardenti amore & vehementi affectu suscipiendi Christum.

VOX DISCIPVLI.

1. **C**VM summa deuotione & ardenti amore, cum toto cordis affectu & seruore desidero te Domine suscipere; quemadmodum multi sancti & deuota personæ in communicando te desiderauerunt; qui tibi maxime in sanctitate vitæ placuerunt, & in ardentissima deuotione fuerunt. O Deus meus, amor æternus, totum bonum meum, felicitas interminabilis; cupio te suscipere cum vehementissimo desiderio & dignissima reuerentia, quam aliquis sanctorum vnquam habuit, & sentire potuit.

2. Et licet indignus sim omnia illa sentimenta deuotionis habere, tamen offero tibi totum cordis mei affectum, ac si omnia illa gratissima inflammata desideria solus haberem. Sed & quicumque potest pia mens concipere & desiderare, hæc omnia tibi, cum summa veneratione ac intimo fauore præbeo & offero. Nil opto mihi reseruare, sed me & omnia mea, tibi sponte & libentissime

benignissime immolare. Domine Deus meus, creator meus, & Redemptor meus, cum tali affectu, reuerentia, laude, & honore; cum tali gratitudine, dignitate, & amore; cum tali fide, spe, & puritate, te affecto hodie suscipere, sicut te suscepit & desiderauit sanctissima mater tua, gloriosa virgo Maria; quando Angelo euangelizanti sibi Incarnationis mysterium, humiliter ac deuotè respondit: *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum uerbum tuum.*

Lucæ 1.

3. Et sicut beatus præcurator tuus, excellentissimus sanctorum Ioannes Baptista, in præsentia tua latibundus exultauit in gaudio Spiritus sancti, dum adhuc maternis clauderetur uisceribus; & postmodum cernens inter homines Iesum ambulantiem, valde se humilians, deuoto cum affectu dicebat: *Amicus autem Sponsi, qui stat & audit eum, gaudio gaudet propter uocem Sponsi:* Sic & ego magnis & sacris desiderijs opto inflammari, & tibi ex toto corde me ipsum præsentare. Vnde & omnium deuotorum cordium iubilaciones, ardentis affectus, mentales excessus, ac supernales illuminationes, & cælicas uisiones, tibi offero & exhibeo cum omnibus uirtutibus & laudibus, ab omni creatura in cælo & in terra celebratis & celebrandis; pro me & omnibus mihi in oratione commendatis quatenus ab omnibus dignè lauderis, & in perpetuum glorificeris.

ibidem.

Ioan. 1.

4. Accipe uota mea Domine Deus meus, & desideria infinitæ laudationis ac immensæ benedictionis; quæ tibi, secundum multitudinem ineffabilis magnitudinis tuæ, iure debentur. Hæc tibi reddo & reddere desidero, per singulos dies & momenta temporum; atque ad reddendum mecum tibi gratias & laudes, omnes cælestes spiritus & cunctos fideles tuos, precibus & affectibus inuito & exoro.

5. Laudent te uniuersi populi, tribus, & linguæ; & sanctum ac mellissimum nomen tuum, cum summa iubilacione & ardenti deuotione magnificent. Et quicumque reuerenter ac deuotè altissimum sacramentum tuum celebrant, & plena fide recipiunt, gratiam & misericordiam apud te inuenire mereantur, & pro me peccatore suppliciter exorent. Cumque optata deuotione ac fruibili unione potiti fuerint, & bene cõsolati ac mirificè refecti de sacra mensa cælesti abscefferint, mei pauperis recordari dignentur.

Psal. 116.

CAPVT XVIII.

Quod homo non sit curiosus scrutator sacramenti, sed humilis imitator Christi, subdendo sensum suum sacra fidei.

VOX DILECTI.

1. **C**auendum est tibi, à curiosa & inutili perscrutatione huius profundissimi sacramenti, si non uis in dubitationis profundum

fundum

442 DE IMITATIONE CHRISTI LIBER QVARTVS.
fundum submergi. Qui scrutator est maiestatis, opprimitur à gloria. Plus valet Deus operari, quàm homo intelligere potest. Tolerabilis, pia, & humilis inquisitio veritatis, parata semper doceri, & per sanas patrum sententias studens ambulare.

2. Beata simplicitas, quæ difficiles quæstionum relinquit vias, & plana ac firma pergit semita mandatorum Dei. Multi deuotio- nem perdiderunt, dum altiora scrutari voluerunt. Fides à te exigitur & sincera vita, non altitudo intellectus, neque profunditas mysteriorum Dei. Si non intelligis nec capis, quæ infra te sunt, quomodo comprehendes, quæ supra te sunt? Subdere Deo, & humilia sensum tuum fidei; & dabitur tibi scientiæ lumen, prout tibi fuerit vtile ac necessarium.

3. Quidam grauius tentantur de fide & sacramento, sed non est hoc ipsis imputandum, sed potius inimico. Noli curare, noli disputare cum cogitationibus tuis, nec ad inmissas à diabolo dubitationes responde; sed crede verbis Dei, crede sanctis eius & prophetis, & fugiet à te nequam inimicus. Sæpe multum prodest, quòd talia sustinet Dei seruus. Nam infideles & peccatores non tentat, quos securè iam possidet; fideles autem deuotos, varijs modis tentat & vexat.

*Psal. 118. &
118 item
Matt. 11.*

4. Perge ergo cum simplici & indubitata fide, & cum simplici reuerentia ad sacramentum accede. Et quicquid intelligere non vales, Deo omnipotenti securè committe. Non fallit te Deus; fallitur, qui sibi ipsi nimium credit. Graditur Deus cum simplicibus, reuelat se humilibus; dat intellectum paruulis, aperit sensum puris mentibus, & abscondit gratiam curiosis & superbis. Ratio humana debilis est, & falli potest; fides autem vera falli non potest.

5. Omnis ratio & naturalis inuestigatio fidem sequi debet, non præcedere nec infringere. Nam fides & amor ibi maximè præcelsunt, & occultis modis in hoc sanctissimo & superexcellenti-ssimo sacramento operantur. Deus æternus & immensus infinitæque potentæ, facit magna, & inscrutabilia in celo & in terra, nec est inuestigatio mirabilium operum eius. Si talia essent opera Dei, vt facile ab humana ratione caperentur, non essent mirabilia nec ineffabilia dicenda.

F I N I S.

S O L I L O Q V I V M

A N I M Æ .

P R O L O G V S .

1. **C**onfolationis gratia, aliquas sententias deuotas in vnum coaceruavi libellum, quem meo pectori chariùs committere volui; & quasi quoddam deletabile pratum, varijs arboribus confitù, pulchriq; venustum floribus habere disposui; Vbi ad legèdum speculandumq; optabiles materias tempore necessitudinis, pro fouendis animis tædio vel mœrore oblectis, quandoque introirem. Vt autem lucidè & promptè inuenirem, sub qua arbore requiescerem; vel quis ad legendum flos gratior esset, singula capitulorum loca rubricatis titulis præfulgere feci. Vario etiam sermonum genere, nunc loquens, nunc disputas, nunc orans, nunc colloquens; nunc in propria persona, nunc in peregrina; placido stylo textum præsentem circumflexi.

2. Rogo ergo, nemo legentium indignans moueatur super scribentis manum, quia sibi taliter confabulari placuit. Ignoscat quoque incompositioni & facilitati dictaminis, pensans quod Deo non artificiosa, sed simplicia & pura magis redolent. Quòd si forrè vspiã sensus aut minùs integer aut minùs clarus apparuerit, super his piùm flagito correctorem; denunciãns ei si quid ineptum inuenerit, ex inaduertentia potiùs quam ex proposito, id mihi prouisse. Adhuc, quia humana iudicia (quamuis probabilia) falli possunt; ad te omnipotès Deus & Pater luminum, simplex discipulus recurro, & istud soliloquiũ tibi repræsento; vt tu digna approbes, vitiosa improbes; mihiq; vel alteri fideli seruo rectius serenanda, quæ displicent, insinues.

3. Precor itemq; Pater sancte, largire mihi exiguo mancipio tuo, tempus & horam commorandi in vber-

Oratio
pro impe-
tranda a-
nimi trà-
quillitate
ad capien-
das scrip-
turas.

rimis

rimis pascuis scripturarum, quæ meæ charissimæ delicia sunt, & erunt; donec dies æternitatis illucescat, & umbra mortalitatis inclinetur. Subtrahe proinde curas inutiles, amores temporales, passiones noxias, aliasq; causas ab otio concupito me retardantes. Opponet enim liberum esse animum & tranquillum, de intimis & diuinis meditari cupientē. Ideo, vt talem consequi merear, benedictione cælestis dulcedinis tuæ me imbuere digneris & infundere; vt tibi ad gloriam, mihi quoque ad qualemcumque loquar consolationis gratiam.

CAPITA HVIVS LIBRI.

D E desiderio anima quærens Deum,	Cap. I.
De districto Dei iudicio.	II.
De dolore & fletu peccatorum.	XII.
De lamentatione temporis & negligentia.	IV.
De breuitate & miseria presentis vitæ.	V.
De anhelatione æternæ vitæ.	VI.
De optatione bonæ mortis.	VII.
De mortuo mundo, cuius vitæ est in Christo.	VIII.
De elongatione à creaturis.	IX.
De contemptu omnium consolationum terrenarum.	X.
De magna dulcedine & consolatione in Deo.	XI.
De unico & summo bono querendo.	XII.
De unione anima cum Deo, & subtractione gratiæ.	XIII.
De tristitia anima, absente dilecti gratiæ.	XIV.
De scrutinio super dilecto, & donis gratiæ eius.	XV.
De benigna protectione dilecti, & sufferentia anima,	XVI.
De responsione dilecti, qua sit ratio recessus sui.	XVII.
De fiducia diuina miserationis.	XVIII.
De desiderio diuinae fruitionis.	XIX.
De gemitu anima ex dilatione gloriæ.	XX.
De memoria cælestis patriæ.	XXI.
De accessu ad sanctum sanctorum Iesum Christum, regem Angelorum.	XXII.
De processu ad salutandum Virginem gloriosam.	XXIII.
De consolatione pijssemæ matris Virginis Mariæ.	XXIV.
De reddendis gratijs, pro acceptis beneficijs.	XXV.
	CAPVT

CAPVT I.

De desiderio anima quarentis Deum.

1. **M**ihi autem adherere Deo bonum est. O breue & dulce verbum, *Psal. 72.*
 Deum amplectens, & mundum excludens vniuersum.
 Quid amplius dicendum, & quid vltra cupiendum? Nonne satis
 est, si fiat, quod iam dictum est? Et si dicantur alia & alia multa,
 nonne ad hoc vnum reducenda sunt omnia? Dic ergo anima mea
 cum Propheta: Mihi autem adherere Deo bonum est. O Deus
 meus, tu vnicum bonum meum, solus bonus & dulcis. De te loqui,
 dulce est amanti, de te cogitare, suauis est deuoto; cuius cor non
 est in mundo, sed tecum absconditum in caelo. Vt tu sis ei sola ve-
 ra requies, & intima suauitas; nec hic crucietur quotidie, vbi ten-
 tat falsa cupiditas. Deus meus, quomodo est illi in corde, qui tuo
 feruet amore? Quale gaudium eius, quem nulla delectat creatura-
 rum vanitas. An non vox eius canit in Psalmo, de quo & sermo-
 nis suscepi exordium, & talis est: *Quid mihi est in caelo, & à te quid*
volui super terram? O anima sancta, anima deuota, & ad Deum sus-
 pensa, quid hoc audio de te? *Quid est, quod loqueris?* Parua tibi
 videntur, quæ in caelo sunt & in terra?

2. Parua mihi sunt omnia. Quid ergo quæris? Quem vis sine
 istis? Et vbi inuenies eum sine his? Habétne nomen, aut locum,
 aut habitationem ad quærendum? Vbi est locus habitationis glo-
 riæ eius, de quo cecinisti dicens: *Domine dilexi decorum domus*
tuae, & locum habitationis gloriae tuae. *Psal. 26.* Responde obsecro mihi. Nam
 si poteris eum mihi indicare, ibo tecum & quæremus simul, erit-
 que Deus tuus Deus meus; & bene nobis, cum fuerit inuentus à
 nobis, & detentus,

3. Quid hoc (inquit) quæris à me, aut cur tale aliquid serutaris
 apud me? Putas, quod tibi talia dicam, aut dicere valeam? Quod
 si charitas fauet, nonne rei huius raritas, aut etiam secreti profun-
 ditas, magis dicere prohibet? Quid me interrogas? Interroga eos,
 qui audierunt & viderunt: ecce hi sciunt, quis sit ille, quem quæ-
 ris. Sed, potius eum interroga, qui nouit omnia. Ipse enim est, de
 quo fit sermo; qui melius se tibi indicabit, & vbi nam habitet lon-
 gè clariùs demonstrabit. Is utique est, qui docet hominem scientiam,
 dat quoque humilibus gratiam suam. Accede ad eum, qui
 reuelat seipsum, cum voluerit, & cui placuerit; nec est qui sine eo
 aperiat. Potens est solus reuelare tibi gaudium amantium se, &
 vltra quam potes à me discere. *Psal. 93.*
Sasbi 4.

4. Et nunc, quid sic loqueris anima sancta & humilis? Ne asti-
 mes me velle à te inquirere, quod fortè sciri non oportet aut ne-
 queat

queat dici. Maneat secretum tuū tibi; clausum sit super te ostium tuum; stet firmum signaculum fidei: non moueatur velum à sanctuario. Manduca panem sanctum in sacrario, intra tabernaculum domus tuæ; ascende superius coenaculū: in gredere cellarium regis æterni; aut quod præstantius est, & amabilius sonat, thalamum scilicet cælestis Sponsi tui. Scio scriptum: *Non est bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus ad manducandum.* Noli hoc, & legi. Tu autem vide, quid sequitur, & miserere mei secundum eloquium eius, quæ dixit; *Canelli edunt de micis cadentibus à mensa dominorum suorum.* Noli proinde celare verbum, quod sciscitor; sed de vbertate internæ suauitatis effunde vel vnā scintillam amoris igniti. Da guttam paruulam vini preciosi; emitte de optimo vnguento vel modicum odoris; vt & ipse gustare valeam, cuius tibi nota est pars optima, & amabile tam crebrò solamen.

Matth. 15.

1.

Deus quid in se sit, nemo dicere queat: quid in nobis, fortasse aliquis.

Psal. 138.

Psal. 14.

5. Quid cunctaris? Satis fac desideranti, & aperi ostium amicorū iam tertio pulsanti. Dic dilecta de dilecto, me tamen non neglecto. Si non vales sicut est dicere, dic vticumque potueris. Nam dicere sicuti est, quis valebit? Et quis dicentem caperet? Ergo si non vt in se est, dic saltem qualis sit in te. Si non quid sibi, cruenta tamen, quid boni fecerit tibi. Quis enim, quid sit in se, inuestigabit? Tu non poteris, eo quòd confessa sis, & non negasti dicens: *Mirabilis facta est scientia tua ex me; confortata est, & non potero ad eam. Quò ibo à spiritu tuo?* Si ergo non sufficis penetrare spiritum tuum, quem creauit creator & viuificator omnium spirituum, quomodo penetrabis increatum? Nōne ideo stupens dixisti: *Domine quis similis tibi?* Dic tamen obsecro, per aliquam similitudinem, cuius essentiam necdum attigisti. Neque enim ex parte negare debes, cui totum reuelandum non æstimas.

6. Fateor (inquit) quia nimium curiosus es tu, & importunus mihi. Perscrutaris omnia mea, & ad secreta cubilis mei mittis manum tuam. Misi te ad illum, & iterum venis ad me? Me quaeris, an ipsum? Sed quaero à te, cuius es spiritus? Quiesce obsecro, & noli mihi molestus esse; quia supra me est, quem quaeris.

Matth. 27.

7. Et dixi: Nunquid qui Deum quaerit, tam facile conquiscescet? Noli protrahere sermonem, qui potes citò adhibere consolationem. Quousque animam meam suspendis? Quid dicis? Vixit anima tua quia non dimittam te, nisi benedixeris mihi. Etenim pro benedictione mea erit, si ostenderis eum mihi. Iam ergo si vidisti illum, dicito mihi palam, & ego illum tollam.

8. Rursus illa: Video te in desiderio esse, & in amore creatoris laborare. Rem difficilem à me postulas; & nescio, an fieri possit, quod optas. Scit bene, quem quaeris, quia non est meum hoc dicere

tere tibi. Videtur tale esse scrutinium tuum, quale & sponsa in Canticis: *Indica mihi (inquit) quem diligit anima mea. Vis ergo à Cant. 1.* me discere, quis sit iste, aut quid boni mecum egerit ipse: Vtrumque autem secretum meum mihi. Sed non es contentus, nec illius magnitudine dereris, qui cælos excedit. Nec mea paruitate auerteris, quæ nullius momenti sum in conspectu eius. Cur imposuisti mihi onus istud? Hoc enim dicere labor est ante me, donec *Psal. 72.* intrem in sanctuarium Dei, & intelligam. Cur vis scire, quod loqui non licet?

9. Et dixi: Nunquid non libet? Et per maximè. Placet enim ea sepe magis scire, quæ difficilius panduntur. Mihi tamen quæso ne ita difficilis sis, vt omnino taceas. Ne timeas, quòd hæc inimicis mox prodam. Seruabo verbum tuum amicis, & valde amicis. Securè dicas mihi, in secreto silentij tui. Ecce duo hic soli sumus. Nec ego leuitate, nec tu arrogantia delectabimur; sed in eo, qui nos cõfidere sibi fecit, de quo & loquimur. Si autem superuenerit ipse, demus locum, & sit in medio nostrum. Et si dignetur loqui, libenter audiamus, nosque interim sileamus. Tu autem non teneberis illa hora respondere voris meis. Illo enim loquente, filere debet omnis caro.

10. At illa: Bonum pactum est. Sit ille tantum nobiscum, & feramur ad secretum nostrum. Sit ipse dux verbi: & ducat, quò nos ire delectat. Dilectus iste, de quo diligentissimè seiscitaris, talis ac tantus est, vt sermone non possit explicari, cum sit ineffabilis. Tam altus, & superexaltatus est omnibus creaturis, vt sit semper incomprehensibilis. Virtus eius, & magnificentia eius, interminabilis. Quicquid de eo dicitur aut scribitur, indignum eo totum creditur, quia omnibus superfertur. Cæli dixerunt: Pertransiuit nos & ascendit, inualuitque supra nos. Terra respondit: Si cæli *2. Par. 6.* cælorum non capiunt, nolite me interrogare. Stellæ cecinerunt: Tenebræ sumus, & non lux, si illuxerit. Mare contremuit, & ait: Non est in me, & abyssus ignorauit. Audis, quid isti dicunt? Audiui, & conturbatus sum, à voce eorum contremuerunt labia mea. Quid ergo fiet, si interrogauerimus eum? Interrogemus: Domine, si tu es ipse, de quo cecinerunt viri, & cui omnia deseruiunt per tempora?

Deus ineffabilis, incomprehensibilis, interminabilis.

11. Vtique ego sum, qui sum: & præter me, non est alter. Ego *Exod. 3.* primus & nouissimus omnia creans & gubernans. *Vnus ego, dicit Dominus, quia regnabo in æternum & ultra.*

12. Quid dicis nunc vermicule, circumfusus tãto lumine? Ecce dilectus tuus loquitur tecum, quem putabas esse mecum. *Me-* cum erat, quando illi dicebam. *Mihi autem adharere Deo, bonum est.* Tecum erit, si dixeris & tu: *Renuit consolari anima mea, & diem hominis*

Psal. 76.

Hier. 17.

Psal. 5.

hominis

hominis non concipiui; sed in te Domine sperabo, tu es enim rex meus & Deus meus. Non eris similis vagis amatoribus, sed vnicus vnici, vnicum requirens, qui nullum de externis admittit sodalem. Sermo ergo tuus solus cum solo: etiam si abierit, sede vidua, patienter ferens omnia. Nam hic est modus eius, ire & redire, & probare sibi dilectam, atque in amore facere perfectam. Non te conturbet recessus, si optas eius accessum. Expecta, reexpecta; modicum ibit, & post modicum redibit. Hoc tamen totum amor facit, qui nunc fert ad summa, nuncque demittit ad ima.

Quomodo
Deus ani-
mam dili-
git.

13. Amore eius gratiosissimus, eunctis flosculis suauior, lilijs candidior, & micantibus gemmis pulchrior. Eius siquidem amor nil in creaturis est preferendum: & ideo pro eius amore, totum despiciendum. Ego tacta amore eius intrinsecus, in tantum cupi ardere corde tenus: vt omnibus licentiatis creaturis, eius solummodo precarer castissimos amplexus: & insuetam multis edidi vocem, tanquam carbones ignitos de fornace ardenti proferens. Quid mihi est in caelo, & a te quid volui super terram? Deus cordis mei, & pars mea Deus in aeternum. Intellige nunc de dilecto tuo, qualis ac quantus sit; qui omnia etiam entia, incomprehensibiliter transcendit. Et licet sit ineffabilis, & omnino incogitabilis, quia interminabilis; est tamen multum amabilis, atrectabilis, socialis, exorabilis: ita vt cum capi nequeat, mirum tamen modo amari possit. Etenim amado capitur, amando stringitur: sed desiderando quaritur, orando pulsatur, expectando promeretur. Si necdum tibi satis feci, satisfaciatur ille, quem questisti, & doceat te super omnes docentes se inuenire.

CAPVT II.

De districto Dei iudicio

Psal. 95.

1. **L** *Etetur cor meum, vt timeat nomen tuum.* Deus meus, multum amabilis es, sed & terribilis inultum. Qui amat, gaudet: timeat vero, qui non amat. Qui nec timet nec amat, stolidus est & infanus. *a* Est enim horrendum, incidere in manus tuas. *b* Et quis pre timore, iram tuam dinumerare poterit? *c* Aut quis stabit ad videndum te, in iudicio venturo? *d* Quia sicut rugitus leonis, sic rugitus tuus, & sicut ignis vibrans, gladius tuus. A clamore vocis tuae, commouebuntur omnes inhabitantes orbem: & concutientur omnia fundamenta terrae, cum veneris. Quis ergo non timebit? Aut quomodo poterit quis effugere manus tuas? Si absconderit se homo subter petram firmissimam, tonabis super eam, & scindetur fortitudo eius. Et si latuerit in speluncis aut in montibus, inde eruetur, & sustinebit iratum, quem non studuit habere placatum.

Heb. 10.

Psal. 89.

Mal. 3.

Isaia 5.

2. Certè non est locus, vbi homo à facie tua abscondatur. Omnia enim tibi nuda sunt & aperta: penetras quoque omnia interiora hominis, & subtilissimos cogitationum motus perspicis. Nullum ergo secretum clausum oculis tuis. O quàm terribilis eris peccatoribus & induratis mentibus: qui modò gloriantur cum malè fecerint, & exultant in rebus pessimis, & dicunt: Non videt Dominus, nec intelligit Deus. Tanquam non sis venturus, sic inflantur verbis inanibus: & auertunt oculos suos, ne videant in finem. Tu autem venies hora, qua non aestimant, capienturque peccatorum suorum laqueis. Et sicut fures & latrones comprehensi confunduntur, sic confundentur in tempore suo. Deridebis eos, qui nunc derident tuos, & reddes eis malitiam suam, qui odio habuerunt iustitiam tuam. Modò surdescunt ad vocem tuam; sed veniet tempus quando clamabunt, & nemo exaudiet. Vertunt nunc verbum tuum in fabulam, sed conuertentur tunc ipsi in flammam. Egre dietur enim sermo tuus horribili flatu, percutietque impios & incredulos sine misericordia.

3. Quid tunc dicet superbus inflatus scientia, ac tumens potentia? Quid respondebit, cum tuba nouissima insonuerit? quando tu Domine Deus noster, cum angelis & archangelis, in maiestate apparueris? Tunc certè obmutescunt omnes iniqui illusores verbi tui: & conturbabuntur vndique, qui non timuerunt deuotos tuos insectari. Tunc confundentur confusione maxima, qui relicta conscientia & honestate vitæ, vanitatibus se subdidere & illecebris. Tunc soluent pœnas, qui carni laxarunt habenas. Tunc dabunt mugitum ad cælum, qui nunc tympanum tenent & chorum. Tunc totum vertetur in luctum, quicquid per immoderatum gaudium est contractum. Tunc ligabuntur in fasciculos ad comburendum, qui socij fuerunt ad inebriandum. Et quos amor ligauit in culpa, vltrix flamma simul rotabit in pœna.

4. O stulti & miseri! O vesani & cæci amatores seculi, quid agitis & præ tenditis? Quomodo effugietis iram Domini? Cur ad æternos cruciatus festinatis pro modica voluptate, quàm amatis? Cur gehennam non horretis, qui paruam pœnitentiam sic timetis? Et qui mortem carnis fugitis, quare æternam animæ mortem non præcauetis? Nisi ergo conuersi fueritis & pœnitentiam egeritis, hæc horrenda mala igneaque tormenta (Deo vindicante) non euadetis. Tremens factus sum ego, dum extremum penso diem & horam: quoniam tunc Deus non flectetur precibus, sed erit iustus iudex omnibus. Sancte Deus, sancte fortis, sancte & misericors saluator, amare morti ne tradas me; sed da locum pœnitentiæ, vt dignè quædam peccata mea deslere, prius quàm defungar hæc luce.

Heb. 4.

Prov. 2.

Psal. 53.

Matt. 17.

CAPVT III.

De dolore & fletu peccatorum.

*Psal. 47.
Rom. 7.*

1. **D**olor meus in conspectu meo semper. Deus meus, vitam meam maculaui peccatis multis; sed vide lachrymas meas, quas fundo in conspectu tuo pro eis. Scio enim, quia non habitat in me bonum; & quamdiu mortale gero corpus, non sum liber à peccatis. Facio igitur malum, & pecco quotidie; & quod grauius est, multa patior abire sine gemitu & digna contritione. Nam exterioribus rebus & vanis curiositatibus sæpius intentus & implexus, non possum tam celeriter reuerti ad salutares fletus. Ideo tam fortiter multiplicantur in me peccatorum tenebræ, fontes obstruentes gratiæ, & venas diuinæ consolationis non admitteutes. An istud paruum & malum? Grande est hoc malum Deus meus, & fit tanto grandius, quanto citius transit à corde, nec villo me pungit dolore.

2. Domine, nunquid non respicies? Quamdiu illudam te, & fallam me? Vsq; quo taces Domine? Vbi est virga? Vbi stimulus & baculus? Quare subtrahis iudicium & infernum ab oculis meis? Si starent hæc ante me, putas, negligenter agerem? Si taces commendationis gratia, patientiam exhibes; sed si neglexero, nonne acriter post corriges? Si non hîc, certè in futuro corripies. Nil quippe transibit inultum, nec paruum nec grande peccatum. Sed multo melius hîc, vbi fructuosus fletus, labor breuis, satisfactio acceptior, & reconciliatio faciliior est. Ne parcas igitur virgæ, sed acri collyrio unge oculos meos: nec in posterum reserues mala mea, ne fortè tradar tortoribus ad soluendum nouissimum quadrantem. Melius est nunc parum & salubriter pungi, quam postea tam acerba luere tormenta purgatorij. Lugendum ergo mihi, & dolor ingens pro peccatis est habendus. Multa enim habeo, quæ defleam, sed vnde rideam, non habeo causam. Tenebræ cordis & lubrica conscientia, casus in vitia & occasus gratiæ, flere & gemere mihi suadent, immo ex angustia me sæpe compellunt. Cogitans quoque diuersas tentationes & malorum incursum, ad quid risus? Parce mihi Domine parce mihi. Si enim fleuero, tantus dolore intrinsecus, non est mirum, quia tempus flendi est. Felix hora quando nascitur mihi pro peccatis dolor. Beata lachryma, quæ fluit ex contritionis vehementia, circumspecta omni cordis macula.

3. Et quis sufficit abyssum hanc plenè discutere, & latentes sordes sine palpatione arguere? Deus meus, lumen verum, tu potes omnes cordis mei tenebras illustrare, & omnes maculas eius in spiritu ardoris & iudicij concremare. Tuum est dare cor nouum,

crea-

erare cor mundum, & preparare ibi secretum habitaculum; ut fiat locus requietionis tuae & tabernaculum nominis tui, qui es amator munditiae, & hospes bonae conscientiae. Sed quia neglectam domum non libenter visitas, imò bestialibus moribus illudenda saepe relinquis, ideo sollicitus sum, ne id mihi contingat; sed ad reparandas ruinas meas, misericors & clemens succurre. Vae illi, cui iratus abscesseris. Pax ei, ad quem descenderis, & apud quem permanferis. Ego miser positus in medio laqueorum, & grauatus compedibus peccatorum, quale mihi est consilium & quod salutis remedium; nisi ut ad te leuem contritos oculos meos, si forte audiatur clamor meus in excelsis? Neque enim salubrius remedium inquinata conscientia inueniet vel habebit, quam amarissimè se in oratione mactare. Et importuna tentatio quomodo melius curabitur, ne praualeat; nisi ut continua oratio ad te fundatur, & multum se homo humiliet? Sed hæc bona quis mihi tribuet, orare & flere sicut expedit? Vnde mihi humilitas, & tanta lachrymarum copia? Vtique apud te Domine, apud quem misericordia & copiosa redemptio. O Domine Deus dator omnis gratiae, concede mihi dignè flere etiam quantumcumque minima, & quæ latent, & quæ patent, omnia simul sine excusatione castigare. Hæc inter me & te mactata, gratiam mihi restituant amisam, & ad meliora præparent ac viciniora saluti.

Psal. 129.

CAPVT IV.

De lamentatione temporis & negligentia.

Impersfectum meum viderunt oculi tui. Ah Domine Deus, quid vnquam fiet de me, cum deficiam quotidie? Quomodo emendabo perfectè vitam meam? Quando melius fiet? Quando conualescam? Et quando omnia vincam? Deiectus sum in limo profundi. Putas adhuc spes esse poterit resurgendi, emendandi, proficiendi, & perueniendi? Non est mihi spes de me, & vtinam firmior sit in te. Desperatio mihi ingeritur valida, quia infirmitas mea grandescit ex longa vexatione, nec video finem doloris & iniquitatis. Et si dixerò, nunc incipiam, ecce tempus est, conabor sicut potero; statim adest peccatum præ foribus, & erigitur aduersum me inimicus, & tenet me consuetudo mali tenaciter & inuitè. Vide Domine deiectionem & conculcationem meam, & omnem quam patior calamitatem, Exaltetur dextera tua; & libera me ab his, qui me concluserunt, quia cecidit timor eorum super me. Perijt consilium à me, & fortitudo mea defecit. Brachium meum con fractum est, & gladius meus saluare me non poterit. Non video, ad quem diuertam; & qui me recipiat & curet, non

Psal. 143.

comparat. Tu solus mihi ad refugium remansisti; sed quia offendi, hoc est quod me deterret.

2. Peccavi, ignosce mihi. Pœnitet me totum, & multum valde. Redde tu mihi, quod tibi rectum videtur, & propitius esto. Iustè me deseruisti, iustè me aduersario tradidisti. Memento (quæso) figmenti tui, & repara quod cecidit, nã per se stare nõ potuit. Attendende gemitum meum & necessitatẽ meam. Labor meus & dolor cordis mei, non snt in obliuionem coram te. Captiuitatem & incarcerationem meã, oppressionẽ & exactionẽ meam, respice misericors Pater, & crue vincum de domo carceris ac miserã seruitutis. Si vixerit homo multis annis, quid ex hoc emendabitur? Et quis nouit, si melior an peior fiet? Incertus est hominis progressus & exitus, & dubiosa perseuerantia, propter varios casus malorum & tentationum pericula. Multi prima sunt conuersione boni & humiles, postea peruersi & rebelles. Prius timorati & deuoti, compuncti & taciti; post verò liberi & dissoluti, loquaces & incustoditi. Et qui prius cogitationes restringebant, postea de verbis & factis vix curam gerunt; sicque paulatim vadit in deteriorius omne malum, non præcautum in principio. Quis ergo non debeat timere & circumspectus esse, cum bonis & modestis interdum soleant multa infausta accidere? Quis etiam scit, si electus fuerit, & omnia sustinere possit?

3. Oportet, vt omnes probentur; & quis certus est, quod non comburatur, quoniam ignis tentatio est? Timendum ergo non omnibus, & æquẽ de meliori sperandum; sed non temere præsumendum, nec sub vana spe torpendum. Aurum probatum saluabitur, & stipula comburetur: tu autem homo vide, cuius substantiã sis. Cœlestis conflator conflabit, & emundabit filios Leui, omnes videlicet seruientes sibi. Non semper aurum est, qui hominibus fulget vt aurum, nec semper stipula aut reprobum argentum, qui vim patitur & sustinet flagella. Quia Deus intentiones aspicit & corda, operans etiam ibi plerumque mirabilia, vbi à multis putantur perdita. Domine Deus, quid mihi gaudij esse potest in mundo, cum pertractare cœpero incertitudinem & infirmitatem omnis rei sub cœlo? De te tamen certus sum, quoniam bonus, quoniam in secula misericordia tua, super omnes timentes te. Nam bonitas tua & pietas, infinito maior est, quàm omnis iniquitas mea. Et hoc meum erit solatium, quamdiu emendandi concesseris spatium.

CAPVT

Mal. 3.

CAPVT V.

De breuitate & miseria presentis vitæ.

1. Paucitatem dierum meorum nuncia mihi. Quamdiu in hoc mundo sum, mundus non sum. Et quamdiu hic maneo, pauper peregrinus sum, & hospes super terram. Nihil intuli in hunc mundum, & nihil inde auferre possum: quia nudus huc veni, & nudus abhinc egrediar. Quasi umbra, quæ præterijt, & quasi pluuia, quæ vento tollitur, & tanquam hospes vnius noctis mox transibo. Omnis vita præsens, vna breuissima nox est. Dies mei pauci sunt & mali, & post modicum finientur; & erunt, quasi non fuissent. Mortuo homine, quid nisi vtilitas in homine? Quis curabit de foetido cadauere? Aut quis quæret de absente mortuo, qui nec viuens computabitur pro aliquo? Memoria hominis breuis super terram, & apud notos & ignotos. Sed in memoria æterna erit iustus; quia Deo, qui moritur, æternaliter erit coniunctus. Felix igitur, qui non ponit spem suam in homine, nec nimium lætatur in aliqua re mundi vel specie; sed in cælo habet cor fixum, quia hic totum caducum & vanum. Numera omnes ab origine mundi vsque nunc, dic quæso, vbi sunt? Et quos adhuc viuere vides vel audis, quamdiu putas, durabunt? Pronuncia ergo de omnibus, quia *vanitas omnis homo viuens.*

2. O vitam pauperem & miserabilem, vitam fragilem & lamentabilem, quam boni magis patiuntur quam diligunt. Mali autem etsi multum eam diligunt, tamen diu in ea subsistere non possunt. O quando finieris, & quando cessabis vniuersa vanitas mundi? Sed veniet tempus, quando liberabuntur à seruitute corruptionis omnes electi, qui iam sæpe lamentantur, quia longè sunt à regno Christi. Utinã arefcat in corde meo torus hic mundus, & fiat mihi tantum suavis Dominus Deus meus, sponsus immortalis. Verè fallax & amarissimum poculum est, huius vitæ decurrens gaudium. Bibant, qui volunt, quia solutionem duram omnes postea luent. Et quanto quis eo fuerit plus inebriatus, tanto acrius sentiet eius cruciatus: quia omnia iucunda in hoc mundo celerius vento transibunt, & suis dilectoribus dolores & ardores relinquent. Fuge ergo à me fallax mundi gloria, & omnis factua carnalisque læticia. Multos trahis & decipis, sed in fine eos relinquis & submergis. Væ credentibus tibi; vè submersis ibi. Veni, & accede sancta abiectio, & omnium pomparum seculi plena despectio; & noli à me recedere, peregrinationis meæ salubris recordatio. Quid sum, nisi cinis & terra? Et quorsum tendo, nisi ad terram? O quam miser factus sum, & quã iustè tristari possũ, cū

Psal. 107.

Heb. 11.

1. Tim. 6.

Iob 1.

Sap. 5.

Psal. 117.

Psal. 38.

Rem. 8.

reuolo peregrinationem meam; qui etiam ignoro, qualiter ad huc finiam eam. Si bene vixero, & sic perseveraui, non est timendum de mala morte. Sed de bona vita & irreprehensibili conscientia, quis poterit gloriari? Qui se talem nouit, in Domino gloriatur, & mei peccatoris misereatur. Viuere mihi non libet, quia miseria vndique vrget. Mori conscientia mala timet, quia quid Deo respondeat, vnum pro mille non habet. Non est simile huic trepidationi verbum prophetae dicentis; *Paratum cor meum Deus paratum cor meum.*

Psal. 107.

Job 7.

3. Domine Deus salutis meae da finem bonum vitae meae, & non li prolongare dies luctus mei. Lugens veni in hunc carcerem, & sipe timore non exibo. Longa mihi videtur haec vita, sed hoc miseria frequens facit & tristitia. Reuera autem non longa; sed velocius cursore decurrunt tempora. Ei verò, qui in tristitia & dolore versatur, omne tempus longum est, & diem quasi annum computat. Ideo tædiosa est mihi haec vita: & tãto grauius me affligit, quanto verius singulas eius miseras intueor. Sed etsi aliquæ intercurrunt consolationes & lætitiæ, circumspicere me oportet, an ex Deo sint vel non. Si ex Deo, libenter eas accepto; sed quamdiu durabunt ignoro. Tamen quantumcunque exiguae sint, mihi placent & sapiunt. Sed vtinam (Deus meus) largiter influant, & horas non breues apud me faciant. Quæ autem ex Deo non sunt, viles sunt, & citò peribunt, quamuis in facie iucundæ & dulces videantur. Sic sic trãsit vita ista, bonis & malis semper admixta. Quamdiu ergo hic sum, pauper peregrinus sum. Non possum dicere satis est mihi, quia satietas nullius boni est in præsentibus: sed bonum meum, quod expecto, tu es, in quem credo. Cum ergo apparuerit gloria tua, & me impleuerit: tunc confitebor tibi, quia omnino mihi iam sufficit. Interim tamen, quia verbum hoc absconditum est à me, multiplex luctus circumdat animam meam. Propterea memor verbi sancti tui, hoc sæpe dico: *Tristis est anima mea vsque ad mortem.* Bonum mihi si hæc hora transisset, nec vllus luctus aut dolor occuparet. Sed pietas tua Domine, oro me conferuet.

Matt. 26.

CAPVT VI.

De anhelatione aterna vite.

Psal. 141.

IEduc de carcere animam meam. Doloris vis filere me non patitur. Quid enim hic diutius moror? Nescio enim, quid hic valeo. Tardè nimis proficio, & vtinam non magis deficerem. Quàm bene mihi faceres Domine, si citò me abhinc tolleres, ne deterius mecum fieret. Vita mea in dolore suspirat & in opere se non emendat. Si expectas, non ex hoc emendor, sed etiam longanimitate

nimitate abutor tua. Et si corrigis, vix patior, quia ficcam stipulam persequeris. Cur ergo non tollis seruum tuum? Vt quid etiam terram occupat? quod est dicere; Quare cum bonis habitat, & vitam ac mores non emendat? Cur locum alicuius melius conuersantis, quamdiu superest, & tam negligenter ac tepidè se agit, indignè & damnosè occupat? Et hoc triste nimis cogitans, in aribus Dei mei loquor.

2. Sed bone Domine, noli in ira tua clamare contra me: Succidite arborem, & mittite in ignem. Ego infirmitatem meam accuso coram te, vt ignoscas confitenti mihi. Meum est accusare, tuum est indulgere. Meum est flere & dolere grauiter, tuum est flentem consolari misericorditer. Aut igitur (Domine Deus) præsta mihi maiorem gratiam in hac vita; aut tolle me citò de hoc mundo, ne peior fiat scissura. Nam diu viuere & vitam non emendare, poenam est accumulare. Nec mihi potest placere talis vita, quæ profectum nescit, & defectum non plangit. Qui enim sanctè & iustè viuit, dolet in quibuscunque deficit; & vt magis in virtute ac gratia crescat, in desiderio semper habet. Sed quid hinc faciet, qui se quotidie sentit deficere, & grauiter contra spiritum carnem surgere? Qui etiam nonnunquam tardio victus, & negligentia temporis tepesfactus, iam cessat repugnare, aut proiectis armis spiritualibus, sequitur impetum carnis, & quocumque eum propria trahit voluntas. Talis, heu Domine Deus, appropinquat vsque ad portas mortis: & viuens in carne, mortem incurrit animæ. O quantum vnicuique timendum est, de seductione & supplantatione inimici. Nemo securus, nemo mundus, sed est fragilitas in omnibus. Tu autem Domine, qui omnia potes & omnia cognoscis, resuscita contractum corde, & munda immundum ab omni sorde, & da spiritum nouum in visceribus eius. Vt discedat omnis tepor & languor, & reuertatur spiritualis feruor, & vsq; in finem stet immobilis tuus amor. Solammodo eget adiutorio tuo, qui præpeditur pondere suo. Nec valet per se abijcere sarcinam peccatorum, donec tu de cælo præstes gratiam, valentem soluere dura vincula passionum; quam peto donari mihi, quia sine gratia non potest esse bona vita: nec sine ea, percipitur æterna vita. Quòd autem nunc viuo in corpore, non est consolatio mihi, quia melior est mihi mors quàm vita. Quare? Quia propter hanc vitam elongor ab æterna vita, quæ venire non potest, nisi præsentem mors perimat, & mors ipsa simul destruat. Ideo desiderium meum sursum respicit: & cor quærens æternam requiem, altè suspirat & clamat; *Sufficit mihi Domine, tolle animam meam, quam* 3. Reg. 19.

3. Aperi portam regni tui, & introduce pauperem peregrinum,

Ff 4

de

de exilio ad te reuertentem. Audi me Domine, & solue me à corporis vinculo. Quid hinc vltra faciã? Nec mihi nec alijs sum utilis. Ad quid ergo viuo? Mihi quidem onerosus, ceteris tædiosus. Quid fiet de me? Nescio Domine. Si tu melius aliquid de me prouidisti, quare tardentur desideria mea. Consentio ordinationi tuæ quoniam bona est. Sed in me tantum malum inuenio, quare mihi viuere in mundo, onus sit & tædium. Nam pecco quotidie, & peccatum super peccatum adijcio: & sicut dignum est, non pecciteo. Si igitur solutus essem ab hoc corpore peccati, & tibi sociatus in regno, nec ego amplius peccare, nec tu in aliquo offenderis, sed semper te laudarem. Sed adhuc sustines me, & omnem ostendis patientiam. Cognosco culpam meam, quia ob peccata mea non licet regnum ingredi, nam nihil immundum in illud introibit. Sed quando ero sine peccato? Quando ad plenum mundabor, vt non timeam prohiberi, sed magis gaudeam introuidi? Si non feruentius profecero, nec sollicitior fuero quam hactenus fui, timeo quod spes mea parua fatis erit. Sed tu Domine, qui neminem vis perire, sed omnes saluos fieri: præsta maiorem gratiam, ad emendationem vitæ, & ad speranda bona caelestia, da spiritum piuguedinis internæ. Nunquam hic fit cor meum secundum carnem lætum, sed timendo expectet fletum. Nulla creatura me teneat aut cura, sed tua optata præsentia me trahat & consoletur. Beatus, qui te expectat Domine: sed beator, qui iam emigravit ab hoc seculo nequam, non enim vltra aliquid molestiæ sentiet, vel timebit.

1. Tim. 8.

* id est
Mortem.

CAPVT VII.

De optatione bona mortis.

Psal. 70.
Quætime-
nia pecca-
toris, ob
admissa in
Deum.

Psal. 119.

I. **S**pes mea Domine, à iuuentute mea. In hac spe ad te confugio, dum nouissima hora & tempus resolutionis meæ venerit. O si bene paratus essem, vt mori sub spe gratiæ possem! O si felici trãfitu diem extremum clausissem, & corpoream sarcinam deposuissem, quanta tunc pericula & timores euasissem? Felix, quem elegisti & assumpisti, qui iam deposito corpore transit ex hoc mundo ad Patrem, de exilio ad regnum, de carcere ad palatium, de tenebris ad lucem, de morte ad vitam, de periculis ad securitatem, de labore ad requiem, & de cunctis miserijs ad perpetuam beatitudinem. Felix anima, quæ iam potitur præmio suo, gaudens in te Domino Deo suo. Sed heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est vsque adhuc. Quàm gratiosè & misericorditor mihi faceres, si citius me euocares, & ad te peruenire sineres: vt vbi tu es, illic & ego essem. Ah! si maturius me ex hoc mundo tulisses, quando necdum inquinamenta eius cognoscebam: & quando peccate

rectiam in parvis metuebam, quanta mihi bona in hoc praestitisses? Nunc autem diutius viuendo, vagatus sum longius à te, & offendi in multis.

2. Væ mihi quid feci? Secutus sum passiones carnis, vanitates attraxi, virtutes deserui, innocentiam non custodiui, mala malis addidi, & pro dolor expertus sum, quod legi: Væ impio in malis. *Isaia 3.* Vix serò redij, tardè incepti, in reditu non festinaui, in profectu non ferui, in feruore nõ creui, & quod deterius est, à pristino etiam calore refrixì. Hinc & mori saepe timui, quia urgente conscientia non vixi vt debui. Sed propter pericula temptationum, ne fieret nouissimus error peior priore, mortem frequenter optaui, & dixi: O si in gratia mortuus iam essem, ne tantis afficerer malis super terram. O si Deus me tempestiuè auferre dignaretur, & omnium laborum meorum finem imponeret, quam bene tunc mihi contigisset? Verum in voluntate tua Domine, omnia sunt posita. Si decreueris facere, quod postulo, erit continuò: sin autem, fiat voluntas tua. Ego possum tibi insinuare desiderium meum, & calamitatem quam patior, non quasi nescienti, sed vt tali alloquio aliquod refrigerium animæ meæ faciam. Scio, quia necdum bene paratus sum, conscientia enim adhuc multum metuit. Et quid mirum, si ego peccator timeo, quando & multi sancti patres timuerunt, cū aliter sint iudicia tua, aliter iudicia nostra? Sed quomodo me preparabo? Bonum vtiq; esset, vt melius me prepararẽ in illum diem, quẽ ignoro, si hodie an cras futurus sit. Innouabo firmiter propositum, præteritas negligentias deplorabo, totum me tibi immolabo, & tuæ misericordiæ me in perpetuum commendabo. Domine Deus meus, in misericordia tua stant omnia opera mea, & nulla sunt propria merita, nisi assit tua immensa pietas & miseratio. Et hæc est spes mea, & tota fiducia mea.

3. Sed qualiter est cum bona & immaculata conscientia? Quid dicit casta & deuota anima? Veni (ait) Domine Iesu; veni, & noli tardare, relaxa facinora mea, solue vincula, educ vincitum de domo carceris, de lacu miserix, & de luto facis. Expectans expectaui te: intende mihi, & exaudi me. Noli me apud seculum diutius relinquere. Satis sit, quòd hucusque certauì, quòd tanto tempore exulaui, quòd te frui non merui, nec facie ad faciem contemplari potui. Nunc optato concede perfrui gaudio, quod nullo finitur termino, nec vllò obnubilatur tædio. Ostende mihi faciem tuam, quam angeli semper vident: sonet vox tua in auribus meis, quam illi sine intermissione audiunt. Veni Domine Iesu, & tolle me de terra aliena, reuocà abiectum ad patriam, & in pristinum gradum lapsum restitue. Veni redemptor bone; fac me participem æternæ tuæ gloriæ. Tempus est, vt reuertar ad te:
tempus

tempus est, vt commendes terræ corpus meum, de qua sumptum est. Non est magna cura, vbi ponatur, vel qualiter tractetur: dummodo spiritus saluus fiat, & ad te perueniat. Habeat bene spiritus meus, quem tibi commendo: caro autem mea requiescat in spe, in nouissimo die resuscitanda. Nam vbiunque recondita fuerit, tibi remota vel ignota esse nõ poterit. Recipe me ab hominibus, & sanctorum tuorum me coniunge societatibus. Tædet me vitæ temporalis: sola dies me delectat æternæ claritatis. Non mihi obstat in exitu de Ægypto serpens antiquus; non latret contra me in porta inimicus; non tetra eius imago perterreat; non mortis horror cõturbet; sed sancti angeli tui fideliter assistant, fortiter iuuent, viriliter protegant, blandè leniterque suscipiant, & ad caelestem paradysum cum exultatione perducant. Assistet & gloriosa Dei genitrix virgo Maria, & tota caelestis frequentia. Et tu Iesu bone, dulcis, optime, redde mihi lætitiã vultus tui, & noli me reprobare à dilectis sanctis tuis; sed retracta seu recordare, õ fili Dei, quia precioso sanguine tuo ab inimico me redemisti. Suscipe me in gloria in misericordia & in bonitate tua; quia desiderio desiderãui apud te facere pascha. O felix dies optati præmij mei! Eia, benedicta hora transitus beati, quamdiu desiderãui, & semper præ oculis seruãui. Quid mihi iam nocuerunt tribulationes & pressuræ in mundo? Quid obfuit contemptus, & labor, & humiliatio pro nomine tuo? Tu mihi viuere fuisti, nunc autem mori lucrum erit; & esse tecum in regno, multo melius manebit. Sit tibi laus & gloria, qui es vita viuientium, spes morientium, salus & requies omnium ad te peruenientium.

CAPVT VIII.

De mortuo mundo, cuius vita est in Christo.

Psal. 112.

Mortui mundo ad mortuum carne cõparatio.

I. *A*verte oculos meos, ne videant vanitatem. O Iesu vita vera, vita mori nescia; tribue mihi ex amore conteri, ex amore vulnerari, ex amore mori, ne caro possit mihi dominari. Nõdũ perfectè mortuus sum mundo, sed viuit adhuc in me vetus homo; suscitans in me varias rixas, & desideria multorum malorum: faciens noctes amaras, & dies tædiosos. O quando fiet, vt cum fiducia dicam: Ego autem æstimabam me, tanquam mortuum super terram? Qui enim mortuus est, non curat laudes hominum, nec vituperia exprobrantium, quia mortuus est. Qui carne mortuus est, non loquitur, non odorat, non gustat, nec exercet quicquam operis: sed nec vanitatem huius mundi audit, non etiam videt curiosa & pulchra, & quæcunque allicere possunt, ad amandum aliquid vile super terram. Sed qui mortuus est mundo, non est in mundo,

mundo, sed in Deo cui vivit: sicut & dilectis discipulis Paulus dicit; *Mortui estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo.* Iste sic loquitur, sic cogitat, sic videt ea quæ foris sunt, quasi non sint: quia quod videtur, temporale est & vanum: quod non videtur, æternum est & verum. Illuc igitur spectat, ille flagrat, hoc ei in corde est; ad hoc laborat, ad hoc pervenire desiderat. Hoc vult, hoc amat, hoc quærit, hoc sapit, quod intus est & latet; magnum videlicet bonum, summum, æternum bonum, de quo cogitare nunquam illi satis est; quia nimis charum est, & dulce, & delectabile, & plusquam ineffabile. Qui talis est, multum elongatus est à presentibus, & totis affectibus inhiat æternis, habens sub se appetitum sensualitatis. Nam sensualitas quærit exteriora, cupit delectabilia, aspicit presentia, negligit futura; fugit vbiunque potest amara & aspera, quæ tamen spiritui sæpe sunt salubria. Unde non sinit spiritum in silentio & quiete agere; sed diuersa ei adducit phantasmata, quæ vix sunt dicenda, pro nihilo tamen in veritate curanda. Qui autem habet gratiam spiritualis fortitudinis, potest citius subiugare insolentes carnis motus, psallens in verbo diuinæ virtutis; *Dominus mihi adiutor, non timebo, quid facta, mihi caro.*

2. Quamuis igitur isti sensualitas bellum incitet, & vox carnis submurmuret; non tamen ei facile consentit, quia maior est vis amoris Dei, quæ interius confortat. Iste quâdoque tam dulciter, tam fortiter, & ardentè ad Deum trahitur, rapitur, & tenetur; vt non videat aut vix sentiat, quæ iuxta se sunt & strepūt in mundo; quia non est ibi, sed alibi: non infra, sed supra cum Deo & in Deo: qui ipsum introrsus mouet, erigit, & quasi in curru igneo transeunt; vt fruatur aliquando eo, in felici & diu concupito cordis sui desiderio sancto. Non inuenitur foris, quia transtulit illum amator suus. Ibi solus audit verba eius, verba dilecti: & gaudio gaudet propter vocem Sponsi, in nullo sibi suspecti. Nec statim effundit in solem phialam suam, ad hauriendam vanitatem: sed inuentum thesaurum abscondit, & claudit sub signaculo: ne pes superbiæ intret, & virtus omnis depereat. Sic namque dicit ei: *Pone me sicut signaculum, super cor tuum;* & quæ ibi sequuntur. Vtile est signare cor, & custodire illud; ne fortè dilectus declinet & fugiat, qui cor purum & humile specialiter quarit & visitat. Conferret ista secum, & miratur tantum bonum, quod omnem sensum superat & donum. Miratur iterum, & interrogat diligenter; quidnam est hoc? Et latatur vehementer, quia manna de cælo descendit. Qui autem ministrat panem de cælo verum, dat etiam gustanti intellectum bonum; vt sciat, quod omne datum optimum, & omne donum perfectum, deforsum est, descendens à Patre lumine.

Coloss. 3.
2. Cor. 4.

Mortuus mundo æterna tantum cogitat, ac concupiscit.

Psal. 117.

Cant. 8.

Exod. 16.
Iacob. 1.

minimè.

minum. Hoc iam, inquit, à Deo verbum est. Nihil sine eo, omnia mihi ex ipso sunt.

3. Rursus miratur & conqueritur, quare tantum bonum tam modicè curat, cum quo tamen nõ modicè ei bene est: quare quæque non sapius ad audiendum & videndum illud, cor suum inclinât, quo dulcius ac felicius ad fruendum nil esse potest. Et modò vtinam de cætero id fiat. Hoc enim summè me delectat, & ampliùs delectabit, si tamen operam ad vacandum dederò. Veniat dilectus meus in cor meum, vt comedam de fructu pomorum suorum. Declinet ad me, & ostendat seipsum mihi, & ego me illi. Ipse bonum meum, & gaudium meum. Tunc incipit anhelare, & desiderare, ac vehementer amare hoc bonum, in quo est omne bonum: hoc gaudium, in quo est omne gaudium: hoc vnum, in quo omnia, paruum & magnum, summum & imum; non tamen aliquid ipforum conditorum, sed sine forma conceptuum humanorum, principium & finis omnium bonorum ab eo formatum. Vnde quandoque vult ex toto illo bono repleti, ac gaudio suavissimo perfundi, & quodammodo ab ipso cupit ad fundum absorberi & consumi, vt satisfiat insatiabili suo amori; ita vt nihil super ipse sit, sed eius totus, cuius est ignis & æstus amoris, cuius est hoc mirabile opus, vt sic in eum auidius rapiatur, & vnus cum eo spiritus efficiatur. Nec propter hoc se extollit, aut aliquid esse putat, aut cæteras despicit, vel minores iudicat, quia non est hoc suum, sed munus Dei gratuitum: vt meritò non debeat se inde extollere, cum se seauerit taliter ab eo consolari. Nõ enim querit laudes, neque fauores curat externos, sed dilectum querit, cuius laudem & fauorem solummodo sitit: in quo omnia habet, & plusquam hæc omnia inuenit. Quia amorem eius, dulcedinem eius, & gaudiosam fruitionem eius, omnibus transitorijs præfert, & super omnia honorem eius concupiscit & diligit. Ideoq; de nullo bono se efferre, nec vanè gloriari potest. Ipse gloria eius, laus, & exultatio eius. Ipse verum & sincerum gaudium, summum & vnicum bonum, totum desiderium & complementum eius. Magis autem vult, & alios secum ita latari, & tali frui bono sine fine, nunc & in cælo. Hoc enim desiderat & orat, vt omnibus hominibus notum se faciat, & omnes ad se conuertat, & trahat; vt ipse solus laudeatur, & glorificetur, quia dilectus eius charitas est & amoris puteus, qui non potest exhauriri. Plus enim omnes amat, quàm ab omnibus possit amari. Placet tamen ei, si quis eum ex fundo amare appetat, licet ad fundum peruenire non valeat, quia ipse omnes in amore deuorat, vincit, & superat.

CAPVT

CAPVT IX.

De elongatione à creaturis.

1. **E**cce elongari fugiens, & quasi in solitudine. O quã salubre, quã *Psal. 54.*
 iucundum & suauis est, sedere in solitudine & tacere, & lo-
 qui cum Deo, ac frui solo summo bono, in quo sunt omnia bo-
 na? Vtinam sic essem coniunctus illi simplicissimo & vnico bono,
 vt nullis mouerer affectionibus & distractionibus rerum tranf-
 euntium; nulli creaturæ nullique rei visibili, oculos videndo &
 aduertendo, curiosè præberem. Infelix ego homo, quis me libe- *Rom. 7.*
 rabit de corpore mortis huius? Heu, quã saepe morietur anima
 mea propter creaturas, quas amat; saepe creatoris sui propter eas
 obliuiscitur & seducitur. Instabilis mens mea nunc istud vult, nunc
 illud; nunc hic est, nunc ibi; pacem quarens in creaturis, & non
 inueniens. Quia omnis creatura etsi delectationem aliquam habet
 ad vsum, non tamen præstat satietatem ad fruendum. Inscrutabi- *Hier. 17.*
 le cor hominis, & quis cognoscet illud? Deus tu scis cogitationes *Psal. 93.*
 hominum, quoniam vanæ sunt.

2. O Deus æterne, summe, & immense creator omnium & re-
 ctor; ego sum creatura tua, quam fecisti in virtute tua. Ad aman-
 dum te factus sum, & modò volo amare te, & non possum quan-
 tum volo. Ligatus sum vano amore, & viscoso affectu rerum la-
 bentium, à quibus dum me excutere conor, vix aut nullatenus si-
 ne graui dolore possum. O si tu mihi dulcescas & sapias, quã
 citò fugient & peribunt? Interdum tamen video mentis intuitu
 inuisibilia tua, per ea quæ facta sunt, & te summum bonum, ve-
 rum sempiternum Deum. Et delectat me his immorari, sed sta-
 tim nescio quo flatu actus ab hoc studio reuocor, & in amore &
 pondere visibilium miser languens teneor. Ecce enim firmiter
 mihi propono in corde meo, tanquam signum foederis inter me
 & te faciendo: quòd nullam creaturam videre & amare volo, pro-
 pter amorem tuum nobilem ac pretiosum, sed omnia contemne-
 re, & me & omnia mea pariter relinquere.

3. Post hæc autem ascendunt cogitationes huius mundi, carnis
 peccatrici cognatæ & vicinæ, tam suauiter ad cor meum, quasi
 in ipsis esset aliqua felicitas: & quasi amissurus essem quid magnâ
 boni, si eas contemnerem: lætam faciem prætendentes, finem tri-
 stem abscondentes; quid in præsentiarum sit exhibentes, quid
 mali autem sequatur tacentes. Quasi vbique & in omnibus qua-
 rendus sis creaturis, & nihil abiiciendum vel contemnendum,
 quòd à te Deo meo constat factum, sicque abducunt me saepe à
 proposito meo, & tandem omnino seducunt.

4. O quàm vanæ, quàm deceptoricæ, & propè nihil etiam stantes & florentes probantur: quæ post subitaneas suas delectationes diffugientes, me inter spinas & tribulos malæ conscientie relinquunt? Væ mihi Domine, & væ iterum mihi; quia vanitati citius credidi, & assensi; te autem, qui veritas es, tam facile reliqui. O quatum in hoc deliqui, quod non omnibus postpositis tibi soli adhæsi? Nam ad amandum te & fruendum factus sum, sed creaturas inordinatè sequendo, te amisi, & in eis nullam cordis mei pausationem inueni. Conuerte me Domine ad te, & noli me in terrenis relinquere, qui cælestia te sequentibus dignatus es promittere.

CAPVT X.

De contemptu omnium consolationum terrenarum.

Psal. 76.

1. **R**enuit cōsolari anima mea. Noli enagari anima mea post vanitates & insanas falsas; sed conuertere ad Dominū Deū tuum, quia ipse fons totius consolationis. Quicquid in hominibus quæseris aut in creaturis, perdes, & perditum senties; quia potest aliquid solatij in eis apparere, nihil autē permanere. Cur frustra deciperis? Stultum est mendicare à paupere, cum diues sufficienter voluerit dare. Omnis creatura pauper est ad consolandum, Deus autem diues est in gratia, qui dat omnibus affluenter, & non improperat; si tamen quæseris diligenter, patienterque expectaueris.

Iacobi 1.

2. Reuertere anima, reuertere columba ad Noë in arcam, ad Christum in cordis secretum; quia diu foris manere non est securum. Renuit consolari exterius, si vis recreari interius. Noli cum cornu extra arcam manere, sed cadauer citò fuge. Esuriens redi, pascet te Christus pane cæli. Si necessitas vrget, vel infirmitas aliquando ad extra te tenet, moram caue, redi mox intrà; ne diluuium verborum pereas, aut laqueo tentantis inimici capiaris. Multæ sunt insidiæ libenter extrà vagantis animæ, & magnæ tutelæ citò reuertentis columbæ. Quæ cum non inuenisset, vbi requiesceret pes eius, reuersa est ad Noë in arcam. Et tu ergo vade ad cellam tuam, & habita ibi, sitque tibi graue esse alibi.

Gen. 8.

3. Beata anima, cuius conscientia ante Deum munda est, nec vlla tenetur re vana, neque amore alicuius inquinata, neque odio tabefacta. Beata, quæ nullam consolationem ab aliqua creatura quærit, sed omnem spem suam in Deo ponit. Beata, quæ respuit omnem forinsecam & temporalem requiem, & quæcumque ad carnis pertinent commodū; atque libenter pro Christo amplectitur laborem & defectum. Beata, quæ seipsam Deo committit, vt secum faciat, sicut illi placuerit. Beata, quæ nunquam gloriam suam

suam quærit, nunquam voluntatem suam fieri desiderat; sed Dei gloriam & voluntatem in omnibus rebus intendit, amat, & proponit. Beata, quæ se alienam facit ab omnibus temporalibus rebus, & puram se seruat apud Deum in cunctis actibus suis.

4. O quæcumq; talis es anima, gaude & lætare non modicè, quia vales iam versari in intimis & caelestibus, & Deum laudare diebus ac noctibus. Beata & benedicta à Deo, cuius desideria sursum sunt. Cuius manus & brachia expensa sunt; sicut duæ alæ *Ezech. 11.* Cherubin. Cuius oculi mundi, ad contemplandum Deum, cuius omnis vigor & labor interior vadit & ascendit, & non reuertitur, donec inueniat, quem solum præ omnibus amat. Et cum inuenierit, tunc omnibus oblitis, sequitur eum, quocumque dilectus voluerit & duxerit. Ut autem locutus fuerit, gaudebit ad vocem eius dicentis. Ego dilectus tuus, vnicus, & electus. Ego merces tua magna nimis. Esto humilis ad prospera, & fortis inter aduersa. Ecce *Gen. 15.* qui diligunt me, quomodo consolantur per me. Quam dulciter putas tractabuntur, cum deposita omni molestia corporis & animæ, ad æternam requiem suscipiuntur.

5. O si tali fruerer dulcedine, quemadmodum anima sancta, Deo dilecta & deuota; quando sopitis sensibus, sursum in spiritu fertur, & eleuatur super semetipsam in amplexus dilecti; & Deo per intimæ dilectionis vinculum copulatur. O Deus meus, cordis mei thesaurus verus, non ignoras, quin hoc doloris mei intus absconditi vnicum foret refrigerium. Sed huius vnctionis tu elargitor es & infusor. Tu doces, tu hortaris, tu foues, tu consolaris, tu prouehis & sustentas; tu ducis & reducis; & facis cum anima, quam elegisti, sicut vis; & totum bonum est, quicquid agis & vis. Ego verò quasi vas acidum, & boni spiritus tui infusione indignus, peto sacram ipsius emanationem mihi ampliari, quatenus & internæ dilectionis tuæ dulcedinem gustare, & sacras illas delicias valeam præsentire: quas animam tibi studiosè vacantem non diffido frequenter mereri. Odoravi à longè aromata caelestia, cum de anima sancta meditatûs sum quædam interiora mentis studia.

6. Sed tu Domine scis, quam rara mihi, quam tenuis est æternorum cogitatio, quam frequenter arentia verba, quam rudis intellectus & impacata conscientia, quam confusa interiora mea, inilluminata & indeuota, nec alicuius, nisi mea solummodo culpa. Interdum tamen viam quærens ad interiora, assumptis mecum cogitationibus in secreto, de bonis electæ animæ seriosè pertracto: quantæ sint lætitiæ caelestes, ac deliciae spirituales in eius corde: quæ pax, quæ tranquillitas, quæ spes & exultatio in Deo salutari suo; cuius eloquium dulce, & facies decora. Et
licet

licet brevis sit mora, est tamen gratiosa hora.

7. Hæc autem me cogitante, & te illuminante tenebras meas, inuenio super me iustas querelas: & sentio per occultas gratiæ rimulas, quia talis & talis est anima tibi intimè vnita, & sic & sic tu ei locutus es. Illa tacet ab omnibus sensibilibus, & tu loqueris ei in spiritu de inuisibilibus. Videtur quasi derelicta ab omnibus creaturis, & tu eam consolaris modis ineffabilibus. Dixi ego rursus hæc in corde meo: Vt animæ peccatrici, conscientiæ graui, conuersationi tepidæ, non habenti lumen gratiæ, neque solatium spirituale; querenti lachrymas, nec inuenienti aliquas. Pax huic quæ Christum sincerè diligit, & oculos cordis sui ab eo nunquam deflectit: sed quæ placita sunt ei semper inquirat, quia in pace & æquitate ambulabit, & in gaudio eius non miscebitur alienus. Videbit, quod bonum est ocium eius, & gustabit, quia suavis est Dominus Deus suus, in quo confidit. Elongabit se à tumultibus externis, & expectabit cum prouentu magno, aduentum eius in intimis. Ecce sic operatur Deus, in vasis sibi electis. Si quis uenerit ad eum, non reuertetur vacuus, qui libenter dat aquam sitienti, & panem esurienti.

8. Deus meus, cum introieris in domum amantis te animæ, nonne pasces eam tuo lacte, & deduces aliquando etiam extra se, præ abundantia tua dulcedine, ad capiendum te sine aliqua corporali imagine? O veritas, veritas; quantum valet & agit charitas! Tunc loqueris illi verbum tuum secretissimè, & ostendis ei omnia nouissima & antiqua in charitate & fruitione felicissima, ubi finiuntur omnia verba humana. Ex tunc facis societate: quia prerogando pignus spiritualis gratiæ, valentiorum utique reddis ad speranda, quæ non videt, & ad spernenda præsentia, quæ sensu tenet. Recordare mei pauperis mendici (Pater bone) per viscera misericordiæ tuæ, & mitte panem de celo verum, verbum bonum, consolatione & gratia plenum.

CAPVT XI.

De magna dulcedine & consolatione in Deo.

Psal. 34. I. **O**mnia ossa mea dicent, Domine quis similis tibi? Vnus est, & similis illi non est, Deus meus est, & omne comparatum ei, nihil est. Dilectus intimus, & amicus fidelissimus, qui amantem se nunquam deserit, sed cum amante se libenter sociat. Et si aliquando se abscondit, aut angustiari permittit; non hoc agit vt reprobet, sed vt probet, purget, & erudiat. Non ergo omnino tunc deserit, sed etiam sapientius instruit, vt appareat qualis quisque

ex

ex se fit, & quousque peruenerit. Pulcher es, dilectè mi, & amabilis valdè, non carni, sed menti, non oculo aut sensui alicui, sed animæ credenti, mundū eor habenti, & ad inuisibilia atque spiritalia se transferenti. Qui ergo tibi per deuotionis affectū vniri desiderat, necesse est, vt omnem carnalem affectum in se mortificet, & puritatem conscientia maximè custodiat. Displicet enim tibi, si quis graditur ad fragiles creaturas pro mendicando solatio. Propterea introrsus me uocas, vt amem te, & iubes, vt expectem te; quoniam tunc inueniam te, quotiescū que me postpono: & sicut tu vis, ita & ego volo. Et hoc eripit totum bonum meum, vt gratis te colam, gratis seruiam: nullam timens amissionem, nec aliquam faciens cum amore auaritiā: quia purè amantem approbas animā. O illam vnā, in vita & in morte tibi solī vnitam. Ego autem longè à te proiectus, saepe eo per aliam viam amando res perituras; non sicut oportet, nec ad quē finem decet.

2. Sed ne cum his precibus, reuertat citius consideratio in eis laudes tuas, & ad te affectiones meas dirigendo. Tu Domine Deus meus, qui omnia fecisti ex nihilo, da ex omnibus psallere nomini sancto tuo. Tua est enim potentia, tua est sapientia, tua bonitas ac pietas, æterna quoque maiestas & gloria. Regnum tuum, regnum omnium seculorum: & dominatio tua, in omni generatione & generatione. Tu omnia disponis, quæ sursum sunt & quæ in terris. Omnia cognoscis, omnia in manu tua habes: nihil tibi resistit, nihil te conturbat: sed cum tranquillitate omnia iudicas, & rebelles etiam tibi subijcis, & seruire facis. Scis omnia, quæ geruntur in vniuerso: & antequam fiat, certo fine conclusisti. Tu es Deus cæli & terræ, visibilium & inuisibilium creator & gubernator, omniumque temporum dispositor. Conserua, (quæso) per orbem famulos tuos longè lateque dispersos, tuo tamen seruitio specialiter deputatos. Fac eos enarrare laudes tuas, & voce consona vbi que gloriam tuam prædicare. Excita corda eorum valenter in amore tui; & dona eis omnia opera sua sancto fine consummare.

3. O quam pius, quam dulcis es diligentibus te? quam bene places gustantibus te? Qui experti sunt suauitatem tuam, norunt inde melius cogitare & loqui. Vincit enim tua dulcedo omnem dulcedinem, & dulcorat omnem amaritudinem. Domine Deus meus, de te viri sancti locuti sunt, & propheta non tacerunt. Quotquot fuerunt sancti ab initio mundi, in te crediderunt, tibi seruerunt, in hostijs & muneribus te coluerunt, nomen sanctum tuum laudauerunt & benedixerunt, quia te creatorem suum, & omnium rerum conditorem cognouerunt, & in te super omnia sperauerunt. Cognouerunt te in visionibus

fuis, tu siquidem reuelasti eis nomen tuum, alium præter te nescierunt. Custodierunt legem mandatorum tuorum, quam eis dedisti. Non sunt secuti falsorum deorum figmenta stultissima: sed adorauerunt te uiuentem in secula seculorum, qui creasti omnia. Leuauerunt vocem suam in confessione laudis tuæ: quia tu de excelsis clamorem magnum auribus eorum infudisti, dicens: *Ego sum, qui sum. Ante me non est formatus Deus, & post me non erit.* Feci, quæ futura sunt; & præterita non perierunt à memoria mea. Hæc audientes & intelligentes, eleuauerunt etiam in longinquo fidei oculos, credentes quia saluos nos faciet Dominus: & qui venturus est, ueniet, & non mentietur. Hæc præscientes, consolati sunt non minimum; & vehementer admirantes præsentiam affuturæ maiestatis, præ stupore defecerunt. Respirantes paulisper, & præ gaudio aspicientes Dei potentiam uenientem dixerunt; Ipse est, ipse est, Dominus Deus noster est, & alius non est. Ipse cœpit, & saluabit nos. Non potest negare seipsum, quoniam uerus est. Sicut audiuius, ita & uidimus: sicut credimus, sic & loquimur, & testamur ueritati. Semel locutus est Deus; dixit, & facta sunt. Dixit, *Consilium meum stabit, & seruum filij hominum peribit.*

Exod. 3.
Isaia 43.

2. Tim. 1.

Isaia 46.

Mich. 2.

Osea 4.

4. Væ, qui cogitatis inutile, & post uerba Dei ridetis. Væ, qui fingitis de corde uostro sapientiam, & in potentia uestra erigimini. Audite uerbum Domini, qui quæritis Dominum, scitote quia iudicium eius cum habitatoribus terræ. Non est bonum, si auerfi fueritis: stete, & considerate uias eius. Reuertimini, & uenite, libenter suscipiet uos; quia misericors & clemens est Dominus. Nec sicut homo iram seruat, sed omnia peccata donat, insuper & gratiam priorem cum posteriore restituet. Tantum toto corde conuertimini, & donate uos illi ad seruiendum mente fidei. Hæc uox sanctorum in auribus meis. Quasi melos in conuiuio, & quasi thus redolens de thuribulo, sic est uerbum Dei in corde puro. Sancti autem tui Domine repleti spiritu tuo, memoriam abundantiae suauitatis tuæ eructauerunt, & eloquia sua nobis eructanda reliquerunt. Meus autem sermo sæpe clauditur inter angustias, ascendendi iter non habet. Sed si ignis desursum uenerit, erit ignitum eloquium meum. Et si incanduerit, mox consumet me. Non subsistam à facie eius: quia sicut à uento palea, sic tolletur de corde mortificatio: & sicut rubigo ab igne, consumentur peccata mea. Ignis diuinus omnia comburens, mundabit ateam cordis. Descende, & accende; modicum tange me, & euolabo. Præterita non erunt, & futura non computabuntur, quia omnia mala obliuioni tradentur. Vetera transigent, in abundantia noua uenient, & affluunt

affluent desideria sancta; atque ex omni latere consurgunt, ubi-
cunque flauerit spiritus almus.

5. Timor non erit, sed amor totum implebit, cessabitque
quassatio: nam dextra Dei est hæc mutatio. Ideo quod loquor,
non mea, sed eius est laudatio. Consolatio lugenti est, panis
datur petenti, haustum suscepit sitiens. Manus agro data est,
vacillanti baculus venit. Deficiens vires resumpsit, requiem
lassus inuenit. Desperanti noua lux oriri visa est, clamanti venit
responsum. Caliganti insulsi dulce lumen, ignoranti via patuit,
& porta ilico est reuerata pulsanti. affuit veritas, titubanti suc-
currit auctoritas, affectanter quærenti obuiauit mater charitas.
Cupienti dilecto loqui, occurrit lætior ipse: Ecce assum, inquit;
dic quid noui nunc accidit? An tibi excidit, pro me pati & a-
gere debere? Volentem cum eo pergere, nec hoc prohibuit. Sta-
timque ascendi, & oblitus sum quicquid molestia habui. Desi-
derantem cum ipso habitare, noluit me contristare: sed lenibus
verbis edocuit, quia modo id fieri non conuenit. Desiderium
tuum bonum est, & placet oratio, quam presentasti mihi: sed o-
portet adhuc differri. Vade, & reuertere in domum tuam; & an-
nuncia tuis, quanta fecit tibi Dominus. Et dic eis; Præparate sin-
guli corda vestra; & deponite graue onus peccati; & sitis cauti &
fortes, aduersus insidias diaboli. Vigilate & orate, ut non intretis
in tentationem. Tempus prope est, ut paratos vos inueniam. Ecce
prædixi vobis.

CAPVT XII.

De unico & summo bono quærendo.

1. **D**ic anima mea, Salus tua ego sum. O quam nobilis es anima, *psal. 30.*
quam mira virtus in te latet: quæ quiescere non vales nisi
summo adepto bono, & vltimato inuento fine! Quo cognito
& inuento, cessat motus tuus. O bonum super omne bonum, ô
finis sine fine, quando fruar te sine modo & sine fine? Multa hic
inuenio bona, sed quæ alterant, non quæ satiant. Porro vnum
est necessarium. Hoc vnum quæro, hoc vnum desidero. Propter
vnum omnia, & ex vno omnia. Hoc si habuero, contentus ero:
& nisi potitus fuero, semper fluctuo: quia multa me implere non
possunt. Quid hoc vnum? Nescio dicere, desiderare me sentio,
quo nihil melius nec maius est, sed nec cogitari potest. Non
enim hoc vnum inter omnia, sed vnum super omnia est. Deus
meus est, cui adherere & inherere, bonum mihi est. Huic dico, *psal. 72.*
huic clamo: *Dic anima mea, Salus tua ego sum.*

G g 2

2. Quid

2. Quid vitra concupiscis anima mea desiderio plena? Nonne melius est, ut vni adhaereas quam multis? Ex vno multa, annum ex multis. Cessa multa querere, vni te iunge, vni adhaere, in vno totum consistit. Querant alij multa & varia ab extra; tu quare vnum internum bonum, & sufficit tibi. Ecce alius villam querit, alius in negociationem suam vadit. Alius argentum & aurum multum congregat, alius voluptates ambit & honores. Alius amicos & cognatos requirit, notos & affines libenter visitat. Alius vrbes & castella intrat, & varias mundi partes desiderio oculorum ductus lustrat. Alius sapientiam, alius potentiam, alius magisterium, alius regale aut principale petit obsequium. Et in hunc modum alius hoc, alius illud, siue in seculari siue in spirituali statu requirit. Pauci vnum, & propter vnum, pure & simpliciter querunt. Ideoque nec stabilem pacem inueniunt, nec internam gratiam sapiunt. Quicumque enim sunt Christi, non temporalia, non terrena querunt; tanquam tunc magni & gloriosi essent, si his omnibus abundarent.

3. Non ergo ad te pertinent, quae isti querunt, o anima deuota? Profecto nihil. Detestor haec omnia: quia vnum est bonum meum, vnum diligo, vnum requiro: & ipsum melius mihi est, quam omnia bona infra vel supra. Si tantum bonum inuenisti, hortor te & suadeo tibi, custodi & tene, pro quo omnia contempsisti. Nam illud habendo, caeteris carere non erit onerosum; immo pro ipso lucrando, omnia dare & pati debere, iudicabis rectissime dignum.

Coloss. 3.

4. Quare ergo nunc anima mea, tam singulare & supereminens bonum. Quamdiu in carne viuis, querere ne cesses, quia nec satis inueniri potest, quod ad plenum comprehendere non potest. Erit autem finis querendi, cum venerit hora fruendi. Tunc enim erit omnia in omnibus, ipse solus vnus, sufficiens omnibus & singulis. Et si tibi adhuc queritur, vbi semper inuenitur; non tamen sicut hic cum labore, sed summo cum gaudio & amore. Qualis autem sit pijs in hac vita, multis docetur nominibus, nec ignoratur ab expertis. Aduerte tamen aliquantulum, (experientia magistra iuuante) quae sint diuinae pietatis nomina. Pauca tibi expono: sed plura atque sacratiora eius doceat gratia. Ecce, sponsus est amantibus, & qui adhuc in timore ei seruiunt, metuentus Dominus. Pater est bonis filijs, maluolis autem districtus iudex. Infirmis est medicus, & sanis solidus cibus. Doctor est ignorantibus, & obtemperantibus sibi salus aeterna. Via est incipientibus, veritas proficientibus, & vita perfectis. Spes est poenitentibus, & iustis consolator optimus. Gloria est humilium, & poena superbiorum. Lux est in tenebris, & lucerna in noctibus.

Dat

Deus qualis sit pijs hic nomina eius docent.
Sponsus, Dominus, Pater, Iudex, Medicus, Cibus, Doctor.
Salus, Via, Veritas, Vita, Spes, Consolator, Gloria, Lux, Lucerna.

Dat medelam egris mentibus, & vinum lætitiæ multum tristibus. Stat cum pugnantis, ambulat cum proficientibus, currit cum feruentibus, volat cum contemplantibus. Adest orantibus, loquitur cum legentibus, quiescit cum meditantibus.

5. In omnibus his operatur vnus atque idem Deus, apprensus singulis prout vult; & non est reprehensio in sermone eius, neque inuestigatio operum eius. Magna sunt enim & inscrutabilia iudicia eius, & nemo dicere potest, Cur ita facis? & quare hunc magis quam illum eligis? Stulta est hominis interrogatio aduersus omnipotentem, & omnis adinuentio filiorum Adam vanitas & nihilum.

6. Quomodo placent tibi hæc, & qualiter sapit tibi Deus? Bene sapit mihi, & opera eius non possunt mihi displicere. Iustus est, & quis potest eum arguere de iniustitia? Qui enim hoc fecerit, contrarium se illi constituit, & arguetur ab irreprehensibili lumine eius. Sed hæc quæ audisti, quid sunt in conspectu eius? Vix scintilla modica est, ab eo quod intrinsecus latet. Quæris, quid istud? Dico: Nescio quid est, sed est totum supra me, & quasi inaccessibilis quædam caligo, cuius principium sicut & finis ignoratur. Sit proinde potior meditatio tua & affectus frequentior, circa humilia vestigia Iesu, & noli ad alta citò conscendere, ne opprimaris à gloria. Verum, quia amor intensus interdum obliuiscitur reuerentiæ & timoris, tolerandum est, si aliquando de dilecto suo amans intensè inflammatur, vt querat, non solum qualiter paruulus natus in præsepio vagiat, aut in patibulo crucifixus pendeat: sed qualiter gloriosus in cælo regnet, & cuncta sub cælo mirabiliter disponat.

7. Libenter sequor te amande Iesu in terris, sed multo libentius sequerer ad cælos. Vbi est thesaurus meus, ibi erit & cor meum. Thesaurus meus tu es, charior omni creatura, qui es ad dexteram Patris. Pro me incarnatus, pro me eleuatus. Exemplum mihi reliquisti in terris, primum te seruas in cælis. Ad te igitur oculi mei, post te, omnes gressus mei ibunt. Tibi dicit cor meum, exquirat te facies mea, faciem tuam Domine iugiter requiram. Vsq̄quo Domine visto gloria tua? Quare faciē tuam abscondis, & arbitraris me inimicum tuum? Scis vtique, quia tamdiu fertur hinc inde animus, trahitur & retrahitur in diuersa affectus meus, donec tibi tanquam suo amabili iungatur in cælis. Vis etenim amoris quiescere nescit: sed de suo amato incessanter querit, suncios emittit, preces geminat: sed nec sic dimittit, quia amor omnino possidere vult, quod concupiscit.

8. Trahe ergo me, vt currere incipiam feuenter post te. Opus mihi est tractu, & magno tractu. Nisi enim traxeris, nemo venit,

Trahi opus habemus.

nemo sequitur; quia ad se quisque curvatur. Si trahis, ecce venio; ecce festino, curro, ferueo. Sin autem, nec curro, nec quero; vix est, quod sequi desidero. Sed si manum dederis, tanto celerius curro, quanto fortius traxeris. Vox dilecti mei trahentis: *Et ego cum exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum.* I E S V bone, trahe me post te, & non solum ego, sed omnes euremus in odore vnguentorum tuorum. Primum itaque trahe me post te, deinde sequantur alij, vilo exemplo bonæ vitæ. At ne superbire possemus, bonum est nobis hoc simul sentire; quia non in viribus nostris, sed in odore vnguentorum tuorum currere coepimus.

Ivan. 11.

Cant. 1.

Ivan. 6.

Matth. 8.

9. Hic est tractus diuinus, sine quo proficit nullus: sed nec incipit aliquis, sicut itidem dixisti: *Nemo venit ad me, nisi Pater meus traxerit eum.* Quem ergo trahit Pater, vtique sequitur te, & d.ferit se. Bene tractus videbatur, qui dicebat: *Magister, sequar te quocumque ieris.* Sed non est omnium, sic ad te affici: nec parua est anima, tam paratè ad omnia te sequi.

10. Quid tibi obest anima mea, quòd propter I E S V M non deferis omnia? Quare tam inuitè separaris à vanis & perituris? Quid iuuant hæc visa? Ecce cum per res mortales & visibiles creaturas pergis, volens in eis contentari, perdis meliora. A summo bono te diuidis, cum hoc agis; & à vera ac beata æternaque vita te auertis. Idcirco misera & infelix manebis, plena doloribus & anxietatibus. Quocumque enim te vertere disponis, dolores semper inuenies & tædija multa, nisi fueris iterum ad creatorem conuersa; quia ipse est pax tua, & requies secunda. Verum, si in terrenis minimè feceris moram, nec pedem in limo fixeris; sed potius cõsideraueris, & venerata fueris in speculo creaturarum, non imaginem quæ transit, sed eam cuius est hæc imago & superscriptio, beata eris & non morieris. Cum enim cuncta visibilia non ad fruendum quaris, sed ad benedicendum creatoris tui nomen aspicias, fabricando tibi ex summis & imis operibus eius scalam quandam, cui innitaris ad sursum pergendum; liberaberis vtique à seculi visco pessimo, & tuo desiderato fini satis inimè copulaberis; qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

CAPVT XIII.

De unione anima cum Deo, Et de subtractione gratia.

Izal. 62.

1. *A* dhasit anima mea post te. Deus meus consolator verus, tu scis, quia non tædet me tui: sed quotidie libet tibi in secreto meo loqui. Sed vbi te quaram, si fortè ad horam perdidero? Quis me perducet ad te? Tu super omnia Deus, & ego inter ista inferiora

inferiora homo pauperculus . Tu in cælo , & ego in mundo . Tu solus altissimus , ego verò mendicus sum & pauper . Quis mensus est distantiam cæli & terræ ? Hæc valde distant , sed tu longius à me . Quis ergo me tibi adunabit ? Aut tu facies , aut nullus poterit . Veruntamen si vis , fiet vtiq;e celeriter . Tu autem nosti , quia cadere mihi procliuius ex me est , abs te verò stare donatur & proficere . Ideoque pendet anima mea ex dignatione spiritus tui , & infusione gratiæ salutaris . Iubente te , eleuabitur de terra ; auertente autem te faciem tuam , ad se conturbabitur . Propter charitatem tamen tuam & mansuetudinem , assumes me , & deducet me mirabiliter ad te dextera tua .

2. Quique terrigenæ & filij hominum audite , quia possibile est ac facillimum apud Deum ; vt fiat , quod scriptum est : *Simul in vnum , diues & pauper* . Pauper ego sum , & omnibus indigens : sed diues iste ; Deus meus est , nullius egens . Huius rei si non magnam experientiam , habeo tamen fidele testimonium vnde id probem , quòd possit anima Deo vniri per gratiam . *Dilectus meus* (inquit) *mibi , & ego illi , qui pascitur inter lilia* . Hoc est testimonium amici & amicæ , sponsi & sponsæ : conueniens satis & validum sacre legis testimonium . Secundum autem simile est huic : *Volo Pater , vt omnes vnum sint , sicut & nos vnum sumus* . *Ioan. 17.* Ecce duorum librorum præclara testimonia : quibus liquidè patet , Deo posse animam familiariter coniungi , secundum gratiam calitus ipsi datam . Etsi res rara est , tamen valde chara est , nec ignota amanti . Quamuis quoque sit difficilis , non est tamen penitus impossibilis , quam ego Deus sibi sic coniunxit , nemo separare aut conturbare audeat . Si stupes dignationem huius vnionis , obstupescere & admirare excellentiam bonitatis eius , nec non & assumptæ humanitatis singularem vnionem . Licet ei agere , quod vult ; qui facit mirabilia magna solus . Si meritum queris , inuenies beneplacitum voluntatis eius . *Psal. 135.*

3. O dulcis societas cum Christo , & sub alis Christi . O gratiosa coniunctio , plena dilectione & suauitate spiritus sancti ; quæ melius sentitur , quàm dicitur . Hæc pertinent ad animam , quæ omnibus mundanis se fecit alienam ; quam non tenet amor vitæ presentis , sed sursum vexit secretum mentis . Quanto istud notius est amanti , tanto obscurius est & mihi . Vellem tamen libenter interesse , quando animæ deuotæ solet bene esse , est autem illi bene , dum fuerit cum sponso in meridiè Est & illi malè & multum agrè , si contigerit I E S V M abesse , si desinant fluere aromata gratiæ ; si minus sapiant literæ sanctæ ; si tædet orationi aut meditationi insistere ; si sic densantur cordis nebulae , & tantum prævalent cogitationes noxiæ , vt cohiberi vix

Animam
etiam hic
posse cum
Deo vniri.

Psal. 135.

Cant. 2.

Ioan. 17.

Psal. 135.

valcant, sed penè simul omnia bona priora obruere nitantur.

4. O Domine Deus, quid sic facis? Quis est iste ludus. O pie Iesu, quid in hoc facto pretendis? Si tibi non displiceret, optarem latius inter te & dilectam tibi habere colloquium. Ex eo quòd ipsa votis omnibus tuam gratiosam querit presentiam, qua castis foueatur delicijs; miror cur ipsam pateris interdum sedere sic desolatam. Quasi ipsa non esset, quæ te expetisset, ita pertransis & recedis. Ipsa autem gemens & sola. Eius enim vox ista videtur, *Anima mea desiderauit te in nocte*. Nox ei est, cum tu vera lux non ades. Precatur ergo tuam presentiam; ne tenebræ peccatorum eam comprehendant. Sentit utique incommoda multa, subtracta sibi visitationis tuæ gratia. Nisi etenim aliquid passa esset, non tam desideranter post te clamasset. Clamauit & altera, cuius verba iam suprâ. *Adhæsit anima mea post te*. Sed nullam æstimo huic tam molestam fore vel videri molestiam, quam tuam abesse presentiam.

Isaia 26.

Psal. 62.

Anima
quare se
subtrahit
Deus.

5. Et non mirum, si ex hac etiam carentia, incidat anima amorosa in quendam cordis sui languorem. Tu enim difficulter quandoque inueniris & cum fueris tandem inuentus, illa gaudet ad reditum, sperans letum diem agere tecum: sed minùs cautè de recessu tuo, nihil triste suspicatur. Tu autem aliud tacitè tractans, sepe fugam exhibes. Recedis quippe repentiè de manibus eius, illa non præsumente. Laudo te, in hoc quomodo laudabo? Si quid laudis habes & dulcoris, cur in hoc facto videris illud amittere? Nisi tu esses, forsitan scandalum illi generares. Sed non potest in te scandalizari, à quo se nouit tam valenter amari. Si ergo quid iuste rationis tali documento figuras, indica mihi obsecro Deus. Vellem enim libenter intelligere: nec inutile iudico vel parum inde scire. Occulta namque iudicia tua nemo per se intuetur: sed lux tua est, quæ obscura quæque illustrat, & noxia fugat.

6. Quare igitur est, quòd te subtrahis interdum tam occultè ab anima, ipsa ignorante? Diligis eam, an non? Si diligis, cur fugis dilectè mi? Si non diligis, cur pridem visitasti? Et iam si non diligis, cur denuo reuerteris, & ostium pulsas, & intras? Nunquid leuitate vteris eundo & redeundo? Absit. Sed non est illi leue tam frequens alteratio; quinimo, nascitur turbatio non modica. Adhuc minor forsitan querela esset, si palàm illi diceres. *Vado & venio iterum, & gaudebit cor tuum, & gaudium tuum nemo tollet à te*. Nunc autem proverbium nullum dicis: sed illius verbi recordatur, cuius veritatem experitur quia *I E S U S* abscondit se & exiit de templo. Habeo ergo aduersum te pauca: sed ex bona radice, orta est mea conquestio. Cupio humiliter erudiri, non impa-

Isaia 16.

Isaia 2.

impatenter litigare. Dabis proinde interroganti responsum, cum fuerit opportunum.

7. Loquatur etiam ad maiorem intelligentiam, aliquid pro se anima deuota. Responde & tu liberè partem tuam. Dilectus enim patienter te audiet, & occurret verbis pacificis, ne detrimentum ex eo patiaris. Quis enim te consolabitur, si non ipse fuerit consolator? Et tuam infirmitatem quis clementius feret, nisi qui cuncta sine onere portat? Cui etiam tutius reuelabis, si quid triste habueris, nisi omnia plenè scienti? Aut cui magis fidem dabis, nisi non fallenti veritati? Iam hæc si quis externorum audierit, & qui non est de amicis Sponsi, præ foribus arceatur. Sin verò Sponsum diligit, si fidelis fuerit, si deuotus & internus, liber illi concedatur ingressus. Si custos conscientia; si amator virtutis fuerit & disciplinæ; si affectu purus, & intellectu clarus; si in se humilis, & ad suos pius; si bona audita non malè capere, non vanè efferre, non temere arguere, non animosè defendere, non superbè prædicare nouit; sed è contra, non intellecta venerari, obscura & mystica sanè interpretari didicit; talis introducatur, & huic interfit gratis colloquio. Affectus enim cordis ex verborum sonitu magis pensari debet quam uocum qualitates. Indica ergo mihi anima, qualiter te sustines absente dilecti gratia? Ego me sentio minùs loniter posse sufferre; si se in longum voluerit differre; & puto aliquid simile de te. Si vis, sedeamus hic pariter, & conferamus super hoc verbo, pro aliqua consolatione nostra.

CAPVT XIV.

De tristitia anima, absente dilecti gratia.

Dormitauit anima mea præ radio. Quis est iste sermo, quem Psal. 118.
loqueris? Quare dicis Sion, Reliquit me Dominus? Noli Baruc. 4.
timere filia Sion, anima amans & speculans; ecce Rex tuus, dilectus dilecti, ueniet tibi. Surge, sta in excelso, & vide iucunditatem qua ueniet tibi à Deo tuo. Quasiui (inquit) Cant. 5.
vocaui, & non respondit mihi; propterea dormitauit anima mea præ radio. Et ego: Hæc vox turturis, amisso compare. Non est hodie sicut heri & pridie, quando cantabas cantica lætitiæ. Præcessit manè, uenit uespera: sponsus autem cubat in meridie, nec datur accedere. Verba tua tristitiam sonant, & oculi tui lachrymis rigantur. Anima in dolorees, & consolari opus habes. Sed dic, unde est? Non est mihi super auro & argento, aut qualibet re mundi quæstio, non de lucro aut damno, non de iniuria aut penuria, qua mundo iam mortua sum & crucifixa. Si bene te noui,

noui, diu omnibus mundanis abrenunciaſti. Sed an etiam te in omnibus perfectè abnegasti, & vsque ad contemptū tui veneris, inquirō. Hoc paucissimorum est, & exigitur specialiter à te. Vnde est ergo dolor tuus? Quid amisti? Si de dilecto est, scio, quia tristitia non immeritò implevit cor tuum: nec est quidquam tibi iucundum, donec reuertatur, & reddat tibi aspectum suum. Sed quomodo interim te sustines, ô delicata & innixa super dilectum? Et mihi constat, quia semper pro voto non adest. Ergo dum abest, quid solatij habes, & in quo te quietas? Narra mihi secreta tua, etiam si sint dolore plena. Te Christum absentem dolere nemo dubitet, nisi qui non amat. Habes modò tristitiam, sed de Sponſo Christo, non de mundo isto. Et scio, quòd illo reuertente, iterum consolaberis, quia non in perpetuum tui obliuiscetur. Dixit enim: *Non relinquam vos orphanos; vado, & venio ad vos.* Non ergo sunt vacua verba tua, cum tanto dolore prolata; sed cor amantis ostendunt, & gelidum cor feriunt, quod amore Christi non ignescit. Vox enim tua dulcis, vox turturis, non clamor murmuris. Ideo confido, quòd inuenies eum, quem doles amissum.

Ioan. 14.

2. Interrogo tamen te; Quid dicis de eo, quem sic absentem ploras? Bonus est, an aliud suspicaris? Et quidem bonus est, & bonus valde; iustus & fidelis, in quo non est iniquitas, sed nec esse potest. Cur igitur doles de bono, in quo non est dolus? Non de bono doleo, quia bonus est: sed me miseram lugeo, quoniam bonum & fidelem amicum amisi. Ego ego sum, quæ merui: sed væ væ, quia sollicitè gratiam eius non custodiui. Perdendo didici, quid habendo possedi. indicat dilecti absentia, quid contulit eius præsentia. Lætabar cum eo & iucundabar, sed minus cauta fui de recessu celeri. venit saliens in montibus, hilaris & iucundus in ostijs domus meæ. Et statim clausi fores carnis, & introduxi ad me dilectum, sedique cum eo, & requieui sub eius umbraculo, à turbine & à pluuia. Et gausa sum, viso dilecto. Quidni gauderem? Ipse gaudium meum, & exultatio cordis mei. Eia quid habui, & quid in illa hora possedi? Non possum indicare tibi, quàm bene mihi celsit: nec nunc quidem dicere expedit. Plus desiderare non potui præsentem illo quem solum dilexi.

Quàm bene sit animæ præsentem gratia.

3. O quantum dilexi, quando me & omnia neglexi! De omni re, quæ me delectare potuisset, parum vel nihil curavi, quia eius amor me totam rapuit; & quicquid ipse non erat, incongruum videbatur & insipidum. Quo ablato, proiectum est cor meum penè extra me. Dependebat enim anima mea ex gratia eius; quia aliud non habui solatium, nisi hunc quem plango subtra-

subtractum. Sufficiebat mihi, & satis erat ad omnem lætitiæ varietatem. Sicut volebam, sic ille erat, & quicquid mihi præcipiebat, libenter acceptabam, meque illi totaliter & promptè donabam. Et concors animus & tranquillitas magna nobiscum. Nec fuit ausus quisquam nostrum irrumpere silentium, illo nimirum sic iubente per os suum: *Adiuvo vos filia Ierusalem, per eas præas hinnulosq; camporum, ut non susciteris, neque euigilare faciatis dilectam, donec ipsa velit.* Iam nunc perpende, si vales verba mea sentire; quantum mihi de absentia dilecti necesse sit dolere, cuius ex presentia omnibus bonis cœpi abundare. Ad hæc respondi: Scio, quid loqueris; experimento sæpius probavi, quod dicis. Sed in hoc consolemur; quia eius dispensatio voluntatis, nostræ deuotionis est profectus. Et nunc quæ dixisti, gratanter suscepi: sed adhuc perfectius ea vellem audire. Tardioribus enim sensu, opus est morosior declaratio.

CAPVT XV.

De scrutinio super dilecto, & donis gratia eius.

I. Benedictus Deus, qui non amouit misericordiam suam à me. *Act. Psal. 65.*

sum igitur, pio rursus scrutinio quærens; si quando te sine interna consolatione reliquerit dilectus, quid interim agis? quid etiam super hoc consulis? quali quoque arte possit reconciliari vel reuocari? Rogo te charissima & deuota Christi amica, nihil horum sileas à me, quæ venerim interrogare. Potes prodesse hac vice, pandendo mihi quod piè sentis. Ex tuis sermonibus potero mensurare pondus mei doloris? an iustè sit vel iniustè quod dolui. Vidi enim te quandoque hilarem, quandoque verò tristem; rursusque consexi gaudentem, & ex te perpenti aliquantulum me. Sed causam huius mutationis hanc reor esse potissimam, de transitu & reditu vnici dilecti tui. In quo casu plura te percurrisse intelligens, informandus accessi.

2. At illa: Desiderijs tuis annuens, conabor saltem modicè propalare, quæ intra me aguntur; siue cum fuero cum dilecto, siue cum abactata remansero sola, expectando eum quem diligit anima mea. Sanè hoc primum noueris: quantum mihi gaudij & dulcedinis eius confert gratia, tantum doloris & amaritudinis ministrat illius absentia. Sed cur sic dispensat vices suas, deceret eum potius dicere quam me. Audies autem eum compereuro verba carminis mei; quia postremò introducemus eum ad nos, sedensque in medio nostri, docebit nos ordinationem suam, quam solitus est exhibere amantibus. Sed iam audi patienter me, & imperfectum eloquium meum non sit tibi graue. Ad excitandum namque corda nostra inuicem conuenimus, vt vel pariter lugramus, vel ex amore inuicem gaudeamus. *Væ enim soli: Eccli. 4.*
quia

quia cum ceciderit in aliquam tristitiam vel tentationem, non
habet subleuantem. Et si fuerint duo pariter, confortabuntur
mutuo; dum vno tristante alter consolationem ingerit; aut si
consolari respicit, compassionem mox praebet, & super amico
contristari vehementer incipit; sicque fit, vt aut pariter gau-
deant; aut de ablato gaudio, lachrymis se mutuis consolentur.
Et quamuis adhuc dolor de aduersa causa vel de re flebili inest,
animae quiores tamen fiunt; quia tam vnicae se inueniunt, vt
rebus mutatis, corda minimè mutari seu corrumpi potuerint.
Quis non diceret, considerata hac animorum tam fida concordia,
Ecce quàm bonum, & quàm iucundum, habitare fratres in vnum?

Psal. 127.

Dona gra-
tiae Dei
erga ani-
mam.

3. Possum igitur liberius tibi dicere, quod sentio; quia ni-
doli vel captiouis in te formido. Ecce iste dulcissimus Sponsus,
& dilectissimus amicus meus, Dominus meus Iesus. Christus,
amator animarum sanctarum, ex amore cessare non valens,
attractit me miseram ad se; & cum non essem, dedit mihi esse
viuere, sapere, & communi hac frui luce. Contulit & renasci
per gratiam baptismi, & suorum me vestiuit gloria meritorum.
Dehinc, cum multis peccatis me deformassem, & inepta ad
redamandū essem, non aspexit ad meam foeditatem, sed ad suam
miserationum suarum. Etenim adhuc longius me vagantem
vocauit per gratiam suam, non sinens me perire in hoc seculo.
Prouidit deinde locum mihi ad pausandum modicum, quamdiu
in hoc fragili corpore dego. Non est tamen vera pausatio, ne-
que diuturna ista qualiscunque habitatio sub vnibra dilecti. Illa
est vera pausatio, quae post praesentis vitae labores percipitur in
patria. Est tamen suo modo suauis quaedam animae reuelatio ad
Deum suspirantis, exutam se videre à grauibz saeculi nexibus;
& illic iam esse, quo possit dilecto plenius seruire, atque in secre-
to silentio sibi & illi vacare.

4. Non defuit etiam diuersis necessitatibus meis, iuuans & in-
tentationibus primitiuis. Frequenter quoque me sermonibus
utilibus instruxit, confirmans me in verbis suis. Et sicut nouellae
plantationes rigari solent imbribus, sic internis me rigauit con-
solationibus: ne tanquam testa, virtus in me inchoata arefceret.
Et dixit mihi: Si volueris & audieris me, videbis omne bonum.
Si feceris, quae dico, eris amica mea. Si me elegeris & super omnia
amaueris, fiet tibi à Patre meo quodcumque petieris. Si autem
me dimiseris, erit tibi hoc in offendiculum, & ponam zelum
meum contra te. Et cum quaesieris alterum, non tibi diu place-
bit: sed in tedium & amaritudinem conuertetur, quia ego salus
& vita sum animae. Et conuertí me ad eum, qui benefecit mihi;
& exortiens me de puluere terrenae affectionis, statui in corde
meo,

meo, de reliquo vivere illi soli: quoniam nihil melius eo, nec
vllum salubrius hoc pacto.

5. Eant & requirant, quicumque volunt, quem ament, &
cui seruiant; mihi compertum est, hunc verum esse animæ vi-
rum; pro quo nec mori erit difficile, vt eius semper inhæream
amori. Adhæsi ergo illi, placuit enim mihi; nec meliorem inue-
nire potui. Talem enim vehementissimè desideravit anima mea,
quo nemo maior, nec melior, nec dignior esset, & qui omni-
bus bonis afflueret. Et quia multum benignus erat, consolato-
ria adhuc verba dabat; præuidens sollicitè, ne quidam asperitate
& duritia nimia me terrerent & frangeret; sed quod leue ac suaue
esset ad portandum, magis imponent & docerent; vt sic affectus
initiatus meliùs traheretur, ac fortius in amatum tenderet, nec
resiliret. Meliùs (inquit) docebitur & proficiet, si non coactè sed
sponte prouocetur. Faciliùs suscipiet iugum meum, si amor magis
per præmia inuitauerit, quàm timor per supplicia terruerit.
Quod si impulsu indiget, solerti moderamine tamen fiat, ne
violencia subruatur. Ipse enim sciebat, quid nouellæ plantationi
expediret; & quid mihi postmodum vtilitatis hæc ipsa pietas
conferret, maximè instante probationis tempore; cum possem
faciliter recogitare, quanta in initio fecisset animæ meæ, & ideo
non deficerem in aliquo certamine. Nec mox mihi indicare
voluit, quæ & quanta in eius seruitio passura essem: sed lætis
quandoque permiscuit tristitia, considerans imbecillitatem &
incapacitatem primò nascentis fruticis, donec ad ardua conua-
lescerem.

6. Post hæc circumduxit me, & docuit, atque portauit in
humeris suis. Circumduxit per paginas sacras, & sancto flami-
ne me armavit cõtra diaboli nequitas. Proposuit mihi omnium
virtutù specularia, sanctos videlicet patriarchas & prophetas, ac
nouj testamenti gloriosa luminaria. Circūdūxit me etiã per loca
eremi & tabernacula Ægypti; vbi vigere inceperat & crescere
monachorū ac cœnobarum nomen magnificum, qui suis exem-
plis imitabile & credibile fecerant suaue esse iugum Domini, &
amarã atque fallacem latam viam sæculi. Domit me sicut mater
paruulum, frangens mihi nuces spirituales, & inferens faucibus
meis nucleos, quia dulces erant ad vescendum. Inuestiga, si
potes, quid significant, & vbinam tales inueniastur. Aperi
codicem Apostolicum, & coniectis oculis lege, si potes tanta
capere mysteria. Reuolue Esaiam, inspice Euangelium, lumen
omnium luminarium; & vide, si non producant ex se dulcissi-
mos nucleos. Quicquid ex his inuenis obscurum & intellectu
difficile, nucleus in testa est. Sed si audieris exponi, & intellexeris
quod

Obscuri-
tas in sa-
cris literis
nucleus est
in testa.

quod ante non potuisti, testa nucis frangitur, & dulcedo nucis saporefcit in corde. Sic & in alijs fententijs subtilioribus affi- mandum est. Vnde & tot potes intueri nuces, quot fensus laten- tes.

Ioan. 19.

7. Et quomodo putas, portauit me in humeris? Fecit hoc quotiescunq; infirmitatem meam aspexit: nec tamen abiecit, neque despexit, sed patienter & longanimiter me sustinuit. Portauit etiam me in humeris suis, quando alijs inspirauit, & virtutem dedit patiendi infirmitates meas, & quicquid in me reprehensibile erat. Portauit adhuc multo charius me in humeris suis, quando baiulans sibi crucem exiuit in eum (qui dicitur, caluarie) locum, vbi & crucifixus est. Ego enim ibi portabar ab ipso magis, quam crux ipsa. Et erant onera grauiora humeris eius peccata mea, quam hoc lignum crucis. Nam propter me portata est crux illa, non propter ipsum. Meruit tamen dedicari & honorari propter eum, qui baiulauit eam, & mortuus est in ea.

1. Reg. 18.
Cognatio
fyncera
guę.

1. Ioan. 3.

8. O quantum mihi super omnia amandus est & venerandus, cuius merito & gratia sic quaesita sum & redempta? Erit igitur mihi dilectus iste sicut vnicus matri suę. Et ego veraciter noui, quia nequaquam eius conuenio dilectioni. Tamen quicquid praesumpsi, de illius processit dignatione. Et consequens non fuit, vt illo tam benignę se gerente ad me, non occurrerem ad vicarios amplexus. Memoriter teneo, quid dixerit Dauid: *Quis sum ego, vt fiam gener regis?* Sed est longę maior ista, quam illa affinitas: quia hæc est caelebs & sincera cognatio, vbi caro & sanguis locum non habent, sed fides inuiolata, & bonę conscientię ad Deum interrogatio. De qua & ille discipulus, quem amabat plurimum Iesus, dicit: *Quia maior est, qui in nobis est, quam qui in mundo.* Deus enim charitas est, & ipsa hanc cognationem parturit. Cum ergo Dauid tantum se humiliat, vt gener terreni regis fieret; quam humiliter me oportet sentire, quod Rex Regum Dominus, me pauperulam dignatur agnoscere, & ad sui amorem trahere?

9. Fecit itaque mecum non sicut merui; sed quemadmodum benevolentissima virtus eius dignabatur, sicut per omnia charitati & infinitę bonitati eius placere videbatur. Felix & benedicta anima, diuini amoris vinculo colligata. Quam nobilis & ingenua; quę tam sanctę copulę non ignorat vota? Et quia iam prolixior sermo de dilecto processit, nec tamen quod quaerebas, narratum est, ex ordine alius succedat, quem ipse nobis dulcem ac fructuosum facere dignetur.

C A-

CAPVT XVI.

De benigna protectione dilecti, & sufferentia anima.

1. **E**cce, sicut oculi ancilla in manibus dominae suae; ita oculi mei
 semper ad dilectum meum. Ex eo tempore, quo amare cum *Psal. 112.*
 coepi, etiam perseverare cum ipso volui. Quod cum instituissem,
 placuit ei hoc ipsum, & confirmavit dicens: *Qui manserit in me,*
 & ego in eo, hic fert fructum multum. Sed ut probaretur virtus
 dilectionis, quam vera, quam fortis, & quam casta esset, necesse fuit *Ioan. 15.*
 ut tentatio illud aperiret. Tentari autem non possem, nisi ipso per-
 mittente, & paululum se abscondente. Et quia ad purgationem
 interioris hominis, nec non ad fecundiorum fructificationem
 virtutum, atque clariorem spiritualium donorum perceptionem
 tentatio proficere solet, ipsa me apprehendit & exercere coepit.
 Quam fortiter & quam frequenter huc illuc me iecit, quem
 nullum latet secretum Deus & Dominus meus clarissime nouit;
 qui testis est omnium, quae in corde meo gerebantur. Et usque
 nunc me conspicit, nec aliud quam fragile figmentum esse cog-
 noscit.

2. Nisi ergo adiuuisset me, quando gravabar tam anxie,
 ita ut vivere vix me crederem, paulominus habitasset in inferno *Psal. 93*
 anima mea, tanquam prolapsa in desperationis foueam. Sed
 ipse misertus est mei, qui tribulatis corde consuevit adesse. Quis
 enim ad tolerandas praevaleret tam multas tentationes, nisi Deo
 se protegente & adiuuante? Quod igitur stare potui ante fa-
 ciem venti, eius fuit misericordiae. Et quod adhuc stare me cog-
 nosco, ex eiusdem pietatis munere venit. Unde mihi nequaquam
 confidere debeo, donec in carne vivo. Etiam si caelum serenum
 sit, non puto quod securitas amodo erit. Subito enim aer conci-
 tabitur, & fortassis quando minimè aestimatur. Tanto igitur
 magis mihi necessaria est dilecti mei gratia & protectio, quanto
 verius experior penè omnia patere periculis. Nusquam locus
 tutus est, nisi in caelo, ubi dilectus meus pascit electos suos in læ-
 titia & exultatione.

3. Sed quando ibi? Dicere inde quid possum? Cogitare vix
 modicum inde licet, nec tamen clarè: sed introire minimè licet. *Nusquam
 alibi locus
 tutus, quā
 in caelo.*
 Utinam veniat ipse, & collocet me in loco pascuae sanctorum
 lucidissimo, tutissimo, & amoenissimo; ubi non est Satan, neque
 occurfus malus! Adhuc in mari laboro, & an portum attingam
 salutis, propter tentationes ex diuerso afflatu tumescentes igno-
 ro. Nihil ergo in tuto mecum agitur, sed hoc mihi pro scuto &
 tegumento manet, quod fidei lumen semper aspiciam, quod
 dilecti

dilecti mei gratiam humiliter requiram: quod bonam spem a
 eum indefessè geram; quod ab eius charitate separari nullatenus
 consentiam, quod denique eius prouidentiae & abyssali miseri-
 cordiae, plusquam propriae industriæ me relinquam. Quapropter,
 licet etiam frequentissimè titubem, ac nonnunquam in uicia
 cadam, nequaquam tamen desperare debeo, sed ad ipsum instan-
 ter clamabo & euilabo: Domine Deus meus, miserere anime
 meae; & ne sinas me periclitari in tentationibus meis; sed adiu-
 ua me fideliter, ut fortiter resistam & vincam. Operi manuum
 tuarum porrige dexteram, qui me probas per Satanam, & saepe
 ponis ad partem sinistram. Quod si tam grauis tentatio aduene-
 rit, quæ me ad Dominum clamare prohibuerit, mox ex intimo
 corde suspirabo. Ipse enim nouit abscondita cordis; & scit, quid
 desiderat spiritus: Non enim est voluntas eius, ut pereat vnus ex
 his pusillis, qui credunt in eum.

Job 14.

Psal. 43.

Rom. 8.

4. O quam magna misericordia eius super me, etiam igno-
 rante me, vel non aduertente, quod mecum fuerit in tribulatio-
 ne? Nam multoties serauit me, ut non traderer passionibus.
 Quandoque verò ex occulto eius iudicio factum est, ut cade-
 rem, & vincerem etiam in paruis, ne fortè superbirem & presu-
 merem in magnis; sed humiliata & confusa discerem, quia nihil
 etiam eram, cum bene stare videbar & florere. Suadeo ergo, ne
 temere aut citò me laudes, licet prosperè procedam; sed fini san-
 cto reserua potius laudem: immò non me, sed Dominum lauda.
 Laudetur solus gloriosus Deus, qui assistit mihi frequenter in
 tentationibus meis.

5. Sepe namque cum capta essem ab eis, piè liberauit me. In-
 terdum autem in venientes ut turbo ad dispergendum me, emisit
 sagittas suas & dissipauit eas; fulgura multiplicauit, & conturba-
 uit eas. Et recesserunt à me, vsque ad tempus. Nam omnino ca-
 rere eis me noluit, quod rarò alicui sanctorum in hac vita dona-
 uit. Habui ergo post hæc modicam requiem, pacem largiente
 dilecto meo. Qua tamen adepta, non ad corporale neque ad sa-
 culare otium me contuli: sed ad mentale otium verti me, ut ter-
 ram de longè cernerem, & cæli iam secreta parumper inspice-
 rem. Intendi itaque mihi, ut viderem qualis essem, & quibus
 modis illi melius placere possem; qui tanta mihi dilectionis
 ostendit signa, merita mea valdè excedentia. Non enim po-
 teram in turbine tentationis videre, quam suavis esset dilectus
 meus, sed in sereno mentis & quiete solitudinis. Et quantum
 in me erat, hanc pacis serenitatem sine intermissione optabam;
 ut illi perfectius adhererem, & sine aliqua abstractione & mo-
 lestia vacarem.

6. Sed

6. Sed non secundum desiderium animæ, effectus semper comitatur gratiæ. Datur tamen nonnunquam desiderata dulcedo, nonnunquam verò differtur ex iusto. Cui etenim non optabilius foret sub vmbra pausare dilecti, dummodo liceret, dummodo tempus & locus admitteret? Nunc autem vicissim operatur mecum dilectus meus. Nec semper sentio, quod turbat; nec indefinenter fruor, quod delectat; sed fit vespere & manè dies vnus; quia eundem & redeundo per læta & tristia, agitur tota hæc mortalis vita. Senferat nimirum hoc idem sanctus, qui dicebat: *Visitas eum dilectulo, & subito probas illum.* Videtur tamen aliqualis requies, si non nimis continua sit aut importuna tentatio. Cùm ergo donatum mihi fuerit, vel parum in dilecto meo suauiter requiescere, gratum omnino habeo & optabile. Gaudeo in hoc & semper gaudebo pro tam deifico munere.

Gen. 1.

Iob 7.

7. Præstat insuper fiduciam affandi eum, quacumque de causa fuerit, quod toties benigna visitatione sua me gratis præuenit. Siquidem ipso appropinquante, & diem festum mecum agere volente, subito lux cordi meo insulget; ante cuius conspectum, omnium inanum cogitationum caligo pellitur, & diu optata serenitas possidetur. Ad ingressum namque eius, stare non potest aliquid turpe aut indecens, quia munditiæ amator est & infertor: sed neesse est, vt abscedat omnis illusio diaboli, cum omnibus pompis mundi. Suppressis ergo passionibus & tentationibus meis, quas pertuli, clarius eum cœpi agnoscere atque feruentius diligere. Studui quoque gratias eidem agere, quod iam serò dignatus sit vitiorum à me tumultus prohibere. Etenim ipsa solent inquietare pacem meam, & obstruere moliantur os meum, ne loquar ad dilectum meum. Sed frustra est eorum conatus aduersus potentiam & sapientiam eius, qui in quolibet tumultu potest illabi cordi meo, & secreta sua mihi silenter infuadere; ita vt cunctas eorum mulsitationes pro nihilo ducam, penitusque non aduertam.

8. O mi cordialissime & pulcherrime dilecte, sic quaeso assume me ad te, quotiescumque videris affectus meos premi aliqua vitiorum mole, aut teneri inutili occupatione; ne longius à te post greges malarum cogitationum vagari incipiam, ac cœcitò priuari gratia tua, sine qua nō poterō durare in tua exquisita amicitia. Tu es enim Dominus meus & Deus meus, qui verbo tuo omnia sanas & sanctificas; qui posuisti animam meam ad vitam, & non dedisti commoueri pedes meos; sed de tempore iniquo & de laqueis mortis extraxisti me. O quanti derelicti sunt & perierunt, qui innocentiores me fuerunt? Benedic igitur anima mea Domino, & omnia quæ intra me sunt, nomini sancto eius. Benedic ani-

Psal. 65.

Psal. 102.

ma mea Domino, & noli obliuisci omnes retributiones eius. Parum est utique & modicum nimis, quicquid dixeris aut cogitaueris vel promiseris in laude eius. Maior est enim omni iaude & suauior omni melodia. Propterea adhæret tibi anima mea, & super omnia data te diligit; quamuis pulchrum sit & dulce, quod mihi ex charitate miseris. Tu namque solus Sponsus es, cætera donaria sunt, & amoris indicia. Non diligam ea pro te; nec credam sine te omnia mihi posse sufficere, ne fortè cum illis amittam & te. Vti propter te multis finis, sed pro te frui nec aliquibus rebus vis. Ideo dilecte mi Sponse Iesu Christe, omnibus te præposui, & præ omnibus amare curavi. Da ergo feliciter te frui, & in fruibili vnione vnà tecum perpetuò beatificari.

Vtimur rebus, fruimur Deo.

Sublata visitatione Sponsi, quid agat anima.

Iob 13.

9. Sed quò perueni? Longius forsitan te protraxi, quàm uolebas. Sed indulge amice. Sustulit enim me paululum amor summus ac vnici amici; & utinam de ceterò magis sustollat, ac te pariter leuet in altum. Prouideat nobis ipse cælestem ascensum, nos autem teneamus humilem descensum. Si relinquitur interdum à dilecto, quæris? Dico, etiam. Quid facis inter hæc? Sustineo me, quanto æquanimius possum, & expecto donec veniat. Natura grauior, sed spiritu me interius sustento, ne sit in consonabilis dolor. Memor sum, quia sine dolore non uiuitur in amore. Ex fide uiuo, scripturis sanctis credo, uerbis consolatorijs assentio. Et licet adhuc malè habeam, melius tamen posse fieri non diffido, nec diffidere debeo. Vera sunt enim & firma, quæ narrantur per sanctorum eloquia. Ipsi namque in multis exercitati sunt, & probati in similibus. Natura alleviari semper optat, & in aliquo consolari quærit: sed spiritus tamen promptus est ad perferendum omnia, quæcunque Deus pati me uoluerit. Si itaque indeuotior & pigrior ad bona facienda fuero, propterea non erit sine remedio plaga mea. *Etiamsi occiderit me, ait iustus, in ipso sperabo.* Si uirtutes diligo, patientia magna uirtus est, seruetur ergo & modo. Difficultas namque operis sepe auget claritatem uirtutis. Ut autem probetur uirtus, magisque clarificetur, per contrarios solet experiri successus. Cum igitur tale tibi probamentum aduenierit, ne diffidas nec concidas; sed conserua patientiam, & Dei comenda iustitiam.

10. Non est Deus tam seuerus & immisericors, ut diu inconsolatum te patiatur manere. Tantum caueas, ne immoderate doleas, & uelis aduersus iustum & sanctum remurmurare, quia relinqueris; ne & malignus spiritus acerbioris tibi tentationes, de fide & blasphemia immittat; & ex his nimium pauidus plus crucieris, quàm oporteat. Idcirco sustine te modicum, & comprime dolorem, etiam quantalibet tibi grauedo cordis aut corporis ingeratur,

etur. Permane firmus in bono proposito, quod instituisti seruare ab initio. Iuuat enim in tali maximè articulo omnem spem proijcere in dilectum. Expecta patienter consolatione caelestem, senties citò vberem gratiam, & Dei respectum. Ecce habes fidelem testem dicentem: *Expectans expectavi Dominum, & intendit mihi.*

Psal. 39.

II. Vt autem in proximo illam merearis consequi, interim sæpius ora, & pro te orari supplica; sicque te totaliter eius committente voluntati & ordinationi, vt faciat tecum sicut sibi placitum magis fuerit. Dicaque illi cum bona confidentia: In manibus tuis tempora mea; Tu scis, qualiter mecum sit, tu cognoscis, quid patior; & nunc si vis, citius consolabor. Fiat tamen semper, quod tibi rectum & bonum videtur in oculis tuis, & miserere mei pauperis & desolati mendici, ad te humiliter gementis. Si igitur in patientia & longanimitate perseueraueris, nec propter modicam tribulationem à fide & castitate, quæ est in Christo Iesu, declinaueris; profectò reuertetur ad te splendor gratiæ eius, & illuminabit te copiosius. Eritque multo charior dilectus reuertens, quam si nunquam absens fuisset. Non enim est irreuocabile verbum: nec sic offensus est, vt iam ultra nequeat reconciliari. Placabitur citius & facillimè, dummodo tu operam dederis, & cauere melius, & satisfacere maturius sponderis. Si his salutaribus monitis acquiescis, erit tecum dilectus sicuti prius, & ex illius præsentia iucundaberis, & dices: *Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ, Domine, quam abscondisti timentibus te. Perfecisti eis, qui sperant in te, sub umbra alarum tuarum proteges eos.* O Sion renouaberis, & videbis inclytum tuum, qui regnaturus est in te. Ipse est Rex virtutum, & dilectus tuus; cuius posteriora in pallore auri; sed caput eius aurum optimum. Hæc pro tua consolatione, perpauca sint dicta. Reliqua verò de dilecti mutatione promissa, qualiter nunc videlicet apparet, nuncque discurrit, sequenti narratione ab ore eius suscipies & audies.

Psal. 36.

Isaia 62.

Psal. 67.

Dan. 2.

CAPVT XVII.

De responsione dilecti, qua fit ratio recessus sui.

Mirabilia opera tua, & anima mea cognosset nimis. Quid est dilecte mi, quia sic fecisti mihi? Vt quid me dereliquisti? responde mihi. Reliquisti me, & abiisti. Sed & denuo repedasti. Et in hoc bene fecisti. Si non citò venisses, penè defecissem. Sed misertus es mei conscius secretorum meorum. Etenim tristis eram ex recessu tuo, & nunc pro tua reuersione consolata sum. Dic tamen aliquid ad doctrinam meam, quid boni in hoc prætendisti? Quid te iuuat sic discurrere, & me affligere? An te audire delectat, *Mane nobiscum Domine, quoniam aduersperascit?* Veni, & sede in medio

Luca 26.

nostrum; quia ecce ego & alius quidam discipulus, te audire cupimus, & obsecramus, ut doceas nos. Dic fidenter, quod placuerit; & ad me, si vis, verba tua conuerte. Nullum libentius quam te audio loquentem. Et si quis alius loquitur, propter te qui in colloqueris, sermo eius mihi gratus & audibilis efficitur. Erunt igitur eloquia tua dulciora mihi super mel & fauam, vincunt enim omnem suauitatem verborum. Sonet iam vox tua in auribus meis.

Cant. 2.

Isaia 63.

Isaia 45.

Psal. 7.

Sap. 11.

2. Intonuit ergo vox dilecti mei, & dixi; Ego, qui loquer iustitiam. Quis similis mei in consilio & prudentia? Quis fecit mare & aridam? Ego Dominus, formans lucem, & creans tenebras. Qui intrauit abyssum, & de profundo eduxit aquas? Ego Dominus, scrutans corda & renes. Quis cognouit omnia nouissima & antiqua? Ego Dominus, qui feci omnia in numero, & pondere, & mensura. Ego creator cæli & terræ, rector omnium sæculorum. Ego cognitor secretorum, & occultorum reuelator. Ego vniuersa complector, & singulorum causas intueor. Ego Deus & non mutator; apud quem omnium mutabilium stant immutabiliter rationes. Ego Deus omnipotens; cuius potestas insuperabilis. Ego altissimus, cuius altitudo inattingibilis. Ego bonitas, cuius entitas incapabilis. Ego præsentissimus & secretissimus. Ego intimus, & à sensibus remotissimus. Ego omnia sine onere porto, cuncta sine dissensione rego. Ego præterita simul & futura, æquè intueor ut præsentia. Ego omnem corporalem pariter & spiritualem excedo creaturam. Ego varijs modis nominabilis, nulla tamen cogitatione verè conformabilis. Ego subito compareo, & mox dum nescitur lateo. Verè ego Deus absconditus, qui mille modis dispenseo vices meas cum amantibus.

Psal. 48.

3. Et dixi etiam hæc ad amantem animam: Abscondam faciem meam ab ea modicum, ad momentum eam relinquam, videam si castè diligit. Multum est castè diligere, quia hoc est, non propter seipsam me diligere; non propter aliquod temporale commodum, vel spirituale solatium: sed me solummodo propter me, & sese finaliter propter me, & ob aliud nihil sperandum à me. Non est omnium sic me amare: sed est folius perfectissime animæ, hæc prerogatiua casti amoris. Quæ autem adhuc imperfecta est, necesse habet frequenter probari & excitari; ut sciat quantum diligit, & si vsque ad contemptum sui. Dixisti enim in corde tuo: Profectò diligo; & id ipsum frequenter repetis, quia diligo. Sed non tantum verbis vel cogitationibus credo: etenim te in veritate probabo.

4. Cum præsens sum & blandior; cum deuotionem tribuo, aut datam augeo, cum tantum prospera, aut pro maiore parte iucun-

da

da præfero, tunc deuotè dicis: dilecte mi, diligo te. Et bene dicis. Sum enim amabilis valde; & omnia, quæ de me dici aut cogitari possunt, amabilia sunt, & dulcia, atque laudabilia in secula. Sed & in benefactis solum me amare & laudare, quid grande est? Nam & peccatores hoc faciunt. Equidem me sæpe benedicunt, cum acceperint, quod malè cupiunt. Sed non est speciosa laus in ore peccatoris. Qui ergo propter beneficium aut consolationem me diligit, quid ampliùs auaro facit! Proficias, proficias, & ad perfectiora ascende. Pigeat semper debilem & mollem esse; disce solidum edere cibum, non lacte paruulorum diutius vesci. Transi ad numerum fortium David, tenentium hastam, & gladium, & clypeum. Tolle crucem, & sequere me. Festina inter illos computari, qui diuersa grauamina, & multa exilij genera, pro me sciunt portare. Nimis inclinaris ad consolationem. Probare ergo te volo, & inclinare ad latus aliud; vt experiaris, quid pati possis, ne tibi innocens & sancta videaris. Mittam super te tribulationem, & iram, & indignationem, immisionemque per angelos malos. Alij, quæ tua sunt, tollent; alij, quibus indiges, negabunt. Alij tibi detrahent, alij in facie resistent. Alij graue iugum imponent: alij ducent, quòd tu non vis. Alij exterius & alij interiùs te affligent. Alij assumentur ad statum & honores, tu relinqueris ad contumelias & labores. In omnibus his & maioribus probaberis; vt athleta fortis. Recedam nec dimittam, quin diligenter te examinem, si in facie mihi benedixeris. Quòd si in toto corde me dilexeris, & in omni tempore nomen meum benedixeris; dignum est vt amodo sponsa voceris, & secretum apud me cubiculum obtineas. Quòd si necdum virgam meam portare sufficis, sed hanc disciplinam minus amabilem censueris, lugens multis diebus absentiam meam, quam affectanter & sedulo petis, mittam tibi baculum meum, vt fargas: & post hæc veniam, & suscitaberis ad pristinam gratiam. Nolo enim, vt omnino deficias, quia ego amantem me diligo. Et si nondum perfecte diligis, non tamen paruulam contemno: sed curabo, vt crescas. Cura est mihi de te, vt bene habeas; nolo ergo, vt de me hæreas.

5. Scio quidem, quantum pati valeas, & ideo tempero vices meas, ne supra id, quàm possis sustinere, tenteris & deficias. Quòd si moram fecero, expecta me vsque in diem visitationis. Veniens veniam, & promissioni meæ satisfaciam. Tu autem orationi incumbe, sacræ lectioni intende, & in omnibus patientiam & longanimitatem tene. Nec enim ignoro, quia interim in mœrore existis: sed tam subito infirmari, & ab omni spe deficere, quasi nõ essem rediturus, non placet vtique mihi. Vbi est fides tua? Magna fide opus est tibi in hac parte maximè; quia & si me nõ vides, vi-

Ecc. 15.

Psal. 77.

deris tamen à me, cui te & omnia tua credere deberes. Licet namque iudicia mea ignores, dicit tamen firma fides: Bonum est, quicquid disponit & operatur Deus. Consolor igitur te, quia infirmitas hæc non erit ad mortem, sed pro gloria Dei. Abstuli à te desiderium tuum, & volui tentare fidem & dilectionem tuam. Feci enim hæc omnia, vt tuam infirmitatem apertius scires, & meam bonitatem magis intelligeres. Non te bene nosti, sicut & ego noui. Ego te & omnia tua noui, non modò ex tempore, sed ab æterno. Agnosce ergo, quid ex me tibi veniat; vide quam pauper ex tuo sis, si quando à me relinqueris. Nòdum in vera tui cognitione plenè profecisti. Et quia expedit plurimum hoc te scire, volui vt experimento disceres. Bonum est tibi, quòd aliquando desolaris, quòd tribularis, quòd humiliaris, vt sic propriam manifestius palpes infirmitatem. Ego noui hanc magis venire ad profectum tuum. Si ex hac prudentior & sollicitior fueris ad singula, quid perdidisti? Arrogans es plerumque, & inscia tui; putas te habere bonum, quod non habes.

6. Deciperis amore proprio; & dum non cogitas datorem, abuteris dato. Ego inebriaui te, sed oblita es, quia de vite mea botrus erat. Experire modò teipsam, agnosce quid virium habeas. Si ex te est, quod habuisti, cur non tenuisti? Si nec illud tenere potuisti, cognosce, quia desuper accepisti. Da ergo honorem gratiæ, & conficere, quia sine me nihil potes facere. Considera, quam necessarius sum tibi, quàm sufficiens & solus potens, in omni bono te confirmare. Vbi eras, priusquam te vocarem, nisi in peccatis tuis? Et nunc vbi es, nisi quò perduxisti te? Sed & quando tibi bene erat sine me?

7. Et dixi: Nunquam dulcissime Domine. Tu solus vnicus & singularis dilectus meus, in omnibus & præ omni fidelissimus. Quare igitur cogitasti apud te nò rectè, vt ires post amatores alios? Quid tibi displicuit in me? Nūquid gloria mea, aut pulchritudo mea? Verè Domine, non est similis tibi in pulchritudine & in gloria, in diuitijs & potentia, neque talis in cælo neque in terra. Tu es enim solus altissimus super omnem creaturam. Tui sunt cæli, & tua est terra, orbem terræ & plenitudinem eius tu fundasti. Multum est, quod creaturis donasti. Ex quibus magna pulchritudo, sapientia, & bonitas tuæ relucet; sed nihil in comparatione beatæ & gloriôsæ præsentia tuæ. Experientia nunc didici, quia amarum mihi est, vel ad horam te reliquisse.

8. Ad me ergo reuertere, dicit dilectus tuus. Satis est, quòd hucusque circūcursasti. Disce stabilis esse & mitis, sperans & fidens in me, non tantum in die visitationis, sed abundantius in nocte tentationis. Ego dimisi te, vt fatigata citius ad me redires: & frustra

Hier. 2.

strato exteriori solatio demum intelligeres, quid tibi contulit dilectio mea, quæ toties inuitavit te. Aduerte itaque nunc, (quia ratione non caret) quod nonnunquam relinqueris, quod sine affectu manes, quod tædio afficeris, quod tentationibus fatigaris, quod hinc & inde affligeris, quod consilium non inuenis, nec auxilium sentis, sed angustiam vndique & egestatem pateris. Ideo relinquo te, vt cognoscas meam præsentiam tibi fore necessariam, non modò in vna re, aut in maxima tantum causa; sed in omni profectò actione, in omni loco & tempore, tam manè quàm serò & vbiicumque fueris, ieris, vel steteris. Sic quidem instrueris sollicitè ambulare cum dilecto tuo, & à vanis abstinere, offensaque cauere.

9. Relinquo te, vt scias quantum diligas me, hoc est appareat tibi modus dilectionis tuæ. Fortiorem te & beatiorem putabas, quàm eras; sed euidentius patuit, auxilio meo tibi paululum subtracto, quia egens fuisti & misera. Quomodo cognoscetur dilectio tua, nisi cum mansuetè portaueris grauamina? Interdum te video tepefcentem, sed vt susciteris ad feruorem & quærendi diligentiam, abscondo me ad horam, tanquam dilectus stans post parietem. Video, & scio omnia; sed exercitatio ad multa utilis, maiorem dat sæpe intelligentiam. Etiam si me diligis, utiq; quærere non tardabis. Si placeo, indagare curabis. An ignoras, quia laboriosè acquisitæ diuitiæ, tenentur magis studiosè? Cui æquè optata requies, sicut fatigato? Cui tam iucundus amor, nisi in quo præcessit amati dolor? Et reinuentus thesaurus, nõne bis charior est quàm priùs? Duplex gaudium & geminata redit lætitia, de intermissa dilecti præsentia. Vtiliter igitur me subtraho, quia non dedignando hoc ago, sed pia quadam dispensatione sic cum amantibus ludo. Sufficiat pro præsentia, quia tantillum audire meruisti. Do autem licentiam toties ad me reuertendi, quoties tibi fenseris opus esse. Ego nunquam clausi viscera mea, humiliter & feriosè deprecanti.

CAPVT XVIII.

De fiducia diuina miserationis.

Deus meus, misericordia mea, & ideo non sum confusus. Non videatur cuiquam absurdum, si cupiam cum Domino Deo meo frequenter celebrare colloquium; cuius benignitas me pigrum sæpe trahit & accendit ad orandum & meditandum, ita vt eius non respondere vocibus, durum mihi sonet & ingratum. Sed dicit forsitan aliquis contra me: Ergo nec tu times Deum, cum sis reuera peccator immundus, & vita ipsa indignus? Vnde tibi hæc præsumptio cordis? Et cum sis omnium minimus & despectior vniuersis, quid adhuc te diuinis colloquijs ingeris? Quæ teipsū facis?

H h 4

2. Di-

Mich. 6.

Cant. 2.
Isaia 20.Psal. 58.
Isaia 58.

Psal. 108.

2. Dilecte mi, Domine, responde pro me, quia os peccatoris perturbatum est super me. Si me iustificare voluero, os meum condemnabit me. Et si mundus fuero, hoc ipsum ignorauit anima mea. Tu scis insipientiam meam, & confusionem meam. Tu loquere, ego libenter filebo. Et vox dilecti mei; Ne attendas ad verba exprobrantium tibi; sed ausculta potius quid dixi: *Non enim ueni vocare iustos, sed peccatores*. An non licet mihi facere, quod uolo? Voluntati meae quis resistet? Si tibi, quamuis nouissimo, benefacere uolero in modico, quis arguet me de peccato? Qui sine peccato est, primus in te lapidem mittat. Si autem & ipsi peccatores sunt, cur gratiae detrahunt? Non tu me elegisti, sed misericordia mea praue nit te. An adhuc aliquis audeat murmurare contra te, quia accessisti ad me? Certè non est murmur eius contra te, sed aperte contra me, quia peccatores recipio, & manduco cum illis. Et quare non uendicares tibi familiaritatem meam, quam potius gaudeo exhibere quam retrahere?

Job 9.

Marc. 2.

3. Cui ego: Dilecte Domine non eis imputetur, sed mihi, & peccatis meis. Non nego, quicquid de me aegre sentitur; fateor & hoc indubiè, quia multo plus est, quam scitur. Dicit ille: Bonum tibi, quia humiliasti te, sic enim magis semper lucraris, & gratiam meam facilius impetrabis. Propterea tamen non es abiiciendus, quia peccator es & defectuosus, quamquam temetipsum ob id despiciere merito debeas; nec unquam obliuisci, in quantis deliquisti. Sed ne anxie intereas, pensa, quam saepe de peccatoribus facio iustos & amicos, humiles eligens, & de se praesumentes relinquens. Nò opus habeo, ut dones mihi aliquid de tuo: sed tantum hoc peto, dilige me corde puro, & sufficit. Cui rursus: Proh pudor mihi, quia non est quicquam in me, unde possit amor tuus erga me incitari. Dicit iterum: Nihil horum attendo, quæ mundus ad placendum offert, nil talium requiro: amor per se satis est, tantum ferueat, mecumque perseueret. Verum tamen cuius sunt, quæ hominem adornare possunt? Nonne mea sunt omnia, & quæ in corpore & quæ in anima fulgent? Quæ autem mundi sunt, & quæ corpus honestant, parum te implicare debent. Quæ uero ad decorem virtutis pertinent, tua interest, & curare oportet ista, ut placeas coram Deo in lumine uiuentium. Iuste tamen te humiliasti, & accusasti tam foris quam intus, coram vultu maiestatis meae, confitendo veraciter infirma & dedecora tua, atque profundius ingemiscendo, quia nequaquam dignus es familiaritatis meae uendicare gratiam vel ad horam, cum sim speculum sine macula, & tu peccator & immundus ab infantia. Memor ergo esto fragilis conditionis tuae, & generosae celsitudinis meae, sicq; cum humili reuerentia accede confidenter ad me. Ego enim sum qui

Adhortatio ad fiduciam habendam in Deo.

Sap. 5.

qui deleo iniquitates & peccata, qui iustifico impium, dimittens
ei omnia delicta propter nomen meum. *Isaia 43.*

4. Non solum hæc confero, sed adhuc maiora misericordiae
dona præstare paratus sum. Nam & misereri potius eligo quam
irasci, parcere malens quam punire. Sed hoc parum visum est mi-
hi; neque sic contentus sum, vt post primam gratiam, non adij-
ciam secundam vel tertiam; immo sine non impono miserationū
mearam, sed neq; gratiarum & beneficiorum meorū dicibilis est
numerus. Denique post peccatorum veniam, post pœnitentiam
& satisfactionem completam, reddo plerumque salutaris vultus
mei lætitiā, infundendo abundantiorē Spiritus sancti gra-
tiam. Et licet adhuc in carne peccator moretur, in meam tamen
illum recipio familiaritatem, ita vt de perpetratis malis, nulla sit
erubescenda iam confusio; sed magis gratiarum actio, & vox
laudis; quia vetera transferunt, & noua facta sunt omnia. Tam
pius & misericors sum, vt semper paratior sim ad indulgendum, *2. Cor. 5.*
quam tu ad pœnitendum; promptior ad dandum, quam tu ad
rogandum. Quid igitur times? quid trepidas ad sinum tantæ pie-
tatis accedere? Et cur te alienares à gratia mea, tam sponte obla-
ta? Etiam si scires, quod negare proposuisses, non tamen desiste-
re deberes à precando, neque confidentiam exauditionis amitte-
re: sed insuper vehementius instare, donec acciperes. In finitæ sunt
enim miserationes meæ; & quod vno tempore negatur, alio tem-
pore poterit piè concedi.

5. Qui scis, si quando conuertam ad te faciem meam, & do-
nem tibi desiderium cordis tui? Et quid dicit propheta de me? *Ac- Psal. 33.*
cedite, inquit ad enim, & illuminamini, & facies vestrae non confun-
dentur. Ego magis accuso raritatem accessus tui, quam frequen-
tem accessum; & plus timidam verecundiam, quam promptam
venia præsumptionem. De mea bonitate confidere, rectæ humi-
litis & magnæ fidei est indicium. Hæc dico, vt non pecces.
Quod si peccaueris, non desperes, sed citò resurgas. Habes enim
adhuc spem & aduocatum apud Patrem. An expectare vis, vt di- *1. Ioan. 2.*
gnus fias, priusquam accedas? Et ex te quando hoc poteris? Si so-
lum boni & digni, magni & perfecti viri, mihi appropinquare
debent, peccatores & publicani quem adibunt? Quid ergo Euan- *Luca 15.*
gelium dicit? *Et erant, inquit, appropinquantes ad Iesum publicani*
& peccatores, vt audirent illum. Accedant igitur indigni, vt fiant
digni. Accedant mali, & efficiantur boni. Accedant parui & im-
perfecti, vt fiant magni & perfecti. Accedant omnes, accedant
singuli, vt accipiant de plenitudine fontis viui. Ego sum fons vi- *Ioan. 7.*
tæ, qui non potest exhauriri. Qui sitit, veniat ad me, & bibat. Et
qui nihil habet, veniat vt gratis emat. Qui morbidus est, veniat
vt

vt sanctetur. Qui tepidus est, veniat vt accendatur. Qui timidus est, veniat vt confortetur. Qui tristis est, veniat vt confoletur. Qui aridus est, veniat vt adipe & pinguedine spiritus repleatur. Qui tædio afficitur, veniat vt gaudio recreetur. En deliciae meae, esse cum filiis hominum. Qui sapientiam concupiscit, veniat ad doctrinam meam. Qui diuitias quærit, veniat, vt accipiat æternas & incorruptibiles. Qui honores ambit, veniat, vt hæreditet nomen æternum in cælo. Qui felicitatem desiderat, veniat, vt eam sine timore & periculo possideat. Qui omnium bonorum abundantiam concupiscit, veniat ad me, vt summum, æternum, ac immensum bonum percipiat. Ego sum, qui omnia temporalia bona præsto; & super temporalia, æterna bona in cælestibus tribuo. Nec promissioni meae decro, cum adimpleta fuerit mandatorum meorum salutaris obseruantia. Coronabitur autem gloriosè in cælo, qui legitimè certauerit in hoc mundo.

CAPVT XIX.

De desiderio diuinae fruitionis.

Psal. 23.

1. **M**editatio cordis mei in conspectu tuo semper. Quid animæ desiderii suauius, quid iucundius esse potest, quàm deuotè de Domino Deo dilecto suo meditari; vt quem clara ac beatifica visione intueri necdum valet, saltem per studiosam recordationem, quasi præsentem sibi faciat? Contempletur igitur eum per speculum in ænigmate, quem facie ad faciem non potest videre. Scrutetur nihilominus per scripturas & figuras, quem in suo fulgore contemplari non sufficit. O si studium quærendi faciem Domini nunquam frigescat, sed de die in diem magis feruescat! Inest autem animæ Deum amanti incessabilis æstus, ad eius visionem perfrundendam: quia visio Dei, beatitudo summa & felicitas perfecta est. Appetit ergo hanc beatitudinem, quatenus totus eius appetitus, suo coniunctus fini, satiatur & quietetur; quoniam nullo præsentis bono, poterit vnquam contentari. Nam & crebra experientia didicit, quòd quanto longius à cælesti beatitudine errauerit, tanto infeliciores & inquietiores, cum nihil in creaturis stabile appareat aut durabile, quo eius affectus possit mitigari.

Psal. 102.

2. Redeat ergo ad eum, à quo facta est; & ab illo requirat beatitudinem, vnde sumpsit originem: Quoniam quidem, qui creauit animam, ipse est, qui satiat in bonis desiderium eius. Nam talem affectum ei indidit, vt eo dempto nullum sit bonum, quo contentetur; nullum gaudium, quo securè fruatur. Noli ergo hic stare anima mea, quia non est iste locus requietionis tuæ: sed perge sursum, ascende ad eum, qui te fecit. Iam enim & ille nuncios misit,

fit, & inuitat ad ascendendum. Quod desideria æternæ vitæ inspirat, tot nuncios tibi transmittit: quibus susceptis, para te ad ambulandum. Ambulas, si eum videre desideras; si ei placere contendis; si inferioribus abrenuncias; si eius amore agis, quicquid agendum vel dimitteendum fuerit. Non enim tu eum prius quærere posses, nisi & ipse te prius quæsisset, & sancta in te desideria fuscitasset. Siquidem languet illa anima, non amore sed tædio pernicioso, quæ æterni solis non fuerit irradiata calore. Sed si austro suaviter flante, à frigore fuerit resoluta & mœröre; tunc mox æstare incipit præ desiderio inspirati luminis, ad incomprehensæ arcanum diuinitatis.

3. O veri solis ardor immensus, quot tunc in amante parturis æstus? Soluis tristitiæ tenebras, & laboriosas actiones in nihilum mutas. Longos annos diesque paupertatis, vno simplici illapsu abundè consolaris. O tristitum medicina, o errantium & quærentium fulgida lucerna. Tu iugiter mihi mica; tu mansionem in me para, donec illucescat lux perpetua. O quam dulcis & iucunda erit tua præsentia, quando ex sola tenui memoria, tanta prodeunt solatia! Quàm libenter me possum ad te conuertere; quàm liberè omnibus renunciare, vt tua gratia merear consolari. Non enim difficile erit animæ cupienti tuam cernere faciem, à præsentium se oblectatione nudare, cum iam maiorem interiùs sentiat, aut in proximo sibi largiendam, fiducialiter abs te expectet.

4. Præterea nullus insipienter cogitans putet, quòd tu animam tibi deuotam, diu inconsolatam relinques; vel quòd parua recipiet charismata gratiæ, pro vniuersis victorijs naturæ; quia nec in qualitate, nec in suauitatis quantitate, poterit vnquam tuæ cælesti consolationi comparari qualiscumque terrena delectatio, & vndecumque concepta. Studeas ergo fidelis anima, talem te exhibere Christo cælesti Sponso, vt eius gratia & consolatione digna semper existas; quia per ipsum & in ipso copiosissimè reperies, quod te in quauis anxietate positam consoletur. Quanto frequentius ad ipsum accesseris, eiusque lateri vicinius & tuum applicueris, tanto tibi dulcior & iucundior apparebit. Quòd si te subtraxeris, tu sola detrimentum patieris; ille autem in sua pulchritudine permanens, nil triste sentiet nec molestum. Tu illius bonitate eges, ille nullius. Ideo tu beator ex ipso fieri potes, ille ex tuo profectu non potest. Solus est, qui sibi sufficit; solus cui nihil addi minuiue potest. Eius gratia sunt, quæcunque sunt, quæcunque viuunt, sentiunt, & intelligunt. Merito ergo omnia, quæ creata sunt, ipsum laudando benedicunt.

5. O si possem sufficienter eum errare tibi & explicare, quàm libenter id agerem! Sed quod ineffabile est, sicut est, effari prohibetur

hibetur. Similiter quod inexcogitabile fertur, nulla cogitatione vel voce verè formatur. Et cum ita sit, cogita tamen interim humano more de creatore, habendo memoriam suavitatis eius pro solatio, donec præsentiam vultus sui tibi ostendat in regno.

CAPVT XX.

De gemitu anima ex dilatione glorie.

Psal. 30.

IE Go dixi in excessu mèris mea, projectus sum à facie oculorum tuorum. Percussum est cor meum intra me, ex dilatione glorie tua. Loquar ergo, & confabulabor cum amaritudine animæ meæ.

Vis amoris tui dicere me compellit, nec patitur tibi aliquid abscondi. Quid igitur referam? Ecce Deus meus, *in pace amaritudo mea amarissima.* Qui non intelligit, nescit, quid hæc volunt. Non

Isaia 38.

ego sic, sed scio & sentio, & ideo cantare cum Propheta non erubesco. Tibi Domino Deo meo loquor, cui omnia sunt nota, qui & scire dedisti & sentire pro bona voluntate tua; ne fortè plus

glorier, aut æstimer aliquid ab insipiente. Quod ergo à te a ceepi, dicere possum tibi. Et quid opus est tibi hoc dicere, cum omnia

scias, nec vllum ex his solatium expectes? Et quale solatium tibi veniret, qui es consolatio desolatorum? Ergo mihi totum pro-

desse potest, qui verborum adhuc solatio indigeo; vt sermonibus bonis & dulcibus, excitem affectum meum in te, & faciam refrigerium aliquod desolatæ animæ meæ. Etenim cum non possum

te videre præsentem, lugebo absentem; quia & hoc amoris est indicium, & dulce satis amanti. Iam sensus huius versiculi apparere

incipit, quia de anima amante rectè scribitur. Quanto enim ardentius amat, quantoque vehementius æterna desiderat; tanto

veracius virtutem huius versiculi in se vivere sentit. Non sunt frigida verba, nisi non amanti; nec surda organa, nisi cor obturan-

ti. Scit amans & flagrans anima, & toties intra se concalescit cor eius, quoties ex amore æternæ pacis compungitur. Ipsa ergo di-

cit tibi Domino Deo suo; non hominibus, quibus ignota esse cupit. Et si hominibus aliquando loquitur, hoc tamen foris est,

quod illi audiunt: tibi quicquid dicit, intus dicit, & amando magis quàm sonâdo. Ecce (ait) in pace amaritudo mea amarissima. Ac

si confiteatur: Postquàm ad pacem mentis te largiente redij, magis mihi graue esse incipit fallax status mundi. Video enim in hac

pace, quantum disungor à summa pace. Et quidem prius occupata desiderijs terrenis & varijs commota passionibus, plurimum

impediebar ab interioribus meis, & per consequens à contemplatione cœlestium, pro quibus anxie gemere debui; sed minimè

potui; quia sensum interni doloris, per incuriam perdi. Iam ve-

10

Explana-
tio mysti-
ca verbi
Ezechie in
pace.

ro sublatis inanium cogitationum tumultibus, in pace mentis aliquantulum refideo; & toto cordis desiderio trahor ad superna, & amplius plango, quia bonis caelestibus non fruor, quam prius plangebam, cum mundi malis cruciaretur.

2. Est ergo amaritudo animae meae in hoc mundo degere, sub peccati sarcina incidere. Sed haec mihi amarissima fit, cum pro posse meo recollectis in vnum affectibus, bona iam cordis potior, atque totis medullis in amplexu aeternae pacis commoueor; & tamen propter mortalitatis meae vinculum, apprehendere impedior. Ideoque ad te cum gemitu clamare compellor, & dico: *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius?* Non sentio grauius onus, quam diutius peregrinari à te in seculo; quia in amore laborans, nullam praeter te consolationem requiro. Evidentissima namque comprobatione didici, non posse animam meam bonis satiari presentibus, nec veram adipisci beatitudinem, nisi tibi coniuncta caelestem acceperit mansionem. Licet enim excessiue amet, flagret, & contempletur sita in corpore; insatiabilis tamen perseverat eius affectus, nisi deposito corpore. Idcirco in adeptione summi boni, & in lumine vultus tui, finis eius consummatur.

3. O Rex caeli, summe amabilis; o dilecte mi, pulcherrime, totus desiderabilis. Quando adimplebis me letitia, cum vultu tuo? Quando satiabis omne desiderium meum fonte perenni? Sitiuit in te anima mea, & multipliciter affligitur te non adepto. Quamdiu in terris viuo, & te nondum video, triste est mihi omne quod cerno. In tantum calefcit cor meum, ut non modò semel, sed seculè in excessu meo dicam: *Quando veniam, & apparebo ante faciem Dei mei?* Crescit adhuc amor, & desiderium amplius ignescit, ita ut flere die noctuque non cessem, dum cogito per singulos dies, ubi est Deus meus? Amanti namque dulce est pro te flere, dum quod desiderat non potest habere: sed oportet utique expectare & carere. Ex his fletibus magis pascitur & confortatur amans anima, quam si haberet omnia terrena. Nam si illa diligeret, pro te nullatenus fletet.

4. O quam beata & tibi placita fusio talium lachrymarum. Si quidem saecularium gaudiorum ac temporalium cupiditatum peremptrices sunt, & caelestium consolationum deuota impetratrices. Propterea specialium deuotorum & solummodo amanti est iste profluuius tam sanctarum lachrymarum. Alia ratio lachrymarum his, qui misera necessitate constringuntur. Ille, quia morbidus est: iste, quia oppressus est: Alius, quia iniuriam patitur; alius, quia suae voluntati contrahitur, nonnunquam lachrymatur. Sola tu anima deuota diuini amoris lachrymas fundis;

Piatum lachrymarum fructus.

dis; pro damnis autem temporalibus & causis transitorijs, verò Dei iudicio te submittis & gratias agis. Nemo tamen indeuotus, velut insipientem aut impatientem te iudicet, audiens te flentem, quia lachrymæ istæ non grauant, sed recreant: non maculant, sed lauant: nec oculis officiunt, quæ oculos cordis puriores reddere consueuerunt. Sentiant alij de te, quod volunt, non possum ego aliud, nisi bene de te sentire, nam & consimili opto fletu potari. Si (inquit) mecum optas lachrymari, poteris & consolari.

5. Utinam esset anima tua pro anima mea, nunquam ignorares, quod sentio. Ego scio, cui credidi, & certus sum, quia facilius est negare cælum & terram esse, quàm Deum non esse. Et scio quidè ipsum esse bonum animæ meæ, & nunquam me beatam fieri posse, sine eius perfecta contemplatione. Cuius contemplatio quia necdum mihi collata est, neque perpetuè firmata, nimirum plango, quòd tanta felicitate prius, quòd huius vitæ tenebris inuoluor, quòd propria infirmitate sic grauior, vt lucem illam sufferre non valeam, & quòd tam exigui momenti sit, & nebula tectum, quicquid de cælesti gloria meditor.

Psal. 41.

6. Quapropter plangitum sæpe gemitio pro cantu; & dum dicitur mihi per singulos dies, Vbi est Deus tuus, magis compungitur spiritus meus. Penso enim suspensè: Vbi est bonum meum & perfectum gaudium cordis mei? Vbi pax & requies vera? Vbi hæc omnia ineffabilia bona, nisi in Deo meo? Et quando his perfungar, nisi ei sine medio fuero coniuncta? Et quando ibi ero? Credo, spero, sed non possideo. Vbi est ergo Deus meus, quem sic amo, & nondum video. cuius amor me toties vulnerat, absentia contristat, sed & visitatio nonnunquã recreat? Vbi est Deus meus, quem semel vidisse, est omnia didicisse? Vbi est Deus meus, in quem cor meum & caro mea exultare iugiter concupiscit. Vbi est Deus meus, pro quo tot sustineo labores & dolores? cuius memoria dulcis, sed presentia charior, omnem repellit de corde mœstitiam. Vbi est spes mea, & tota gloriatio mea? Nonne in te Deus meus, salutare vultus mei. Ostende mihi gloriam tuam, & ne auertas faciem tuam à me, & cessabo conqueri. Si litigo parum tecum, ne improperes mihi: amor enim vehemens, multos mirabiles habet modos. Expectare cogor, & desiderare magis instigor, sicquæ duellum amabile perseuerat.

CAPVT XXI.

De memoria cælestis patriæ.

Psal. 25.

1. **D**omino dilexi decorem domus tuæ. & locum habitationis gloriæ tuæ. Quàm libenter apud te essem, bene nosti Deus meus: & quàm

quàm intimè hoc desidero, non possum satis dicere. Non solum hoc peto, cum mihi malè est, sed etiam quantumlibet hic mihi bene sit, opto tamen, vt magis mihi tecum esse liceat. Sed quomodo satisfiet desiderio meo? Hic me esse tædet, & oportet, tecum esse liber, & nondum licet. Non video, nisi vt patienter dilationè istam feram, & optionem meam tibi resignem. Quid enim? Musfitare volo, cum sic oportet fieri. Absit. Et multi siquidem sancti diu se sustinuerunt in hoc seculo, quorum tamen corda erant in celo. Quòd si meam protendere volueris peregrinationè, parebo etiam, quousque tibi placuerit. Veruntamen, vt complacitior sit in expectatione sua affectus essendi tecum, volo interim aliquid de mansione caelesti meditari tecum. Non tamen præsumo vel minima illa penetrare gaudia, quæ preparasti diligentibus te, sed sparsim modicum quid meditabor, vnde affectus meus sæpe terrenis pressus & infectus iterum excitetur, & in spem vitæ æternæ subleuetur.

2. O si dies illa illuxisset, quò cæli gaudia me rapuissent? Quàm latus tunc essem, & quàm felicem me putarem? quàm tunc vtique in stabili pace beatus essem? Nec opus foret inde aliquid inuestigare, quando nulla possent secreta latere. Sed in nocte vita mea versatur; & ideo non mirandum, si caligat oculus meus inter nebulas gloriæ. Attamen leuabo oculos meos à longè prospectans, & salutans sanctam illam ciuitatem Hierusalem, quæ construitur in cælis viuus ex lapidibus, angelis videlicet & hominibus sanctis, plena semper existens in laude & canore iubilo, Deum sine fine laudando. Eia & eia nunc anima mea, assumptis desideriorum pennis perge sursum, euola à corporeis sensibus, transmigra à visibilibus mundi figuris, ad habitaculum sanctum Dei, ad Hierusalem nouam perpetua pace stabilitam, gloria & honore coronatam, & omnium bonorum aggregatione perfectam.

Apoc. 21.

3. Ecce mira & ineffabilia, quæ non licet homini loqui. Sensus non capit, intellectus non attingit humanus, quàm gloriosus sit Deus in sanctis suis, quàm mirabilis in maiestate sua. Extende cogitatum tuum vsque in altissimam; dilata desiderium tuum in perpetuas æternitates, & dic cum Propheta; *Gloria dicta sunt de te, ciuitas sancta Dei.* Ibi, quicquid desideratur, habetur; & quicquid habetur, securè possidetur. Ibi videtur Deus facie ad faciem, clarè & sine ænigmate; non raptim nec horariè, sed sine fine lympidè. Ibi cognoscitur beata & gloriosa Trinitas & inseparabilis vnitas, quæ ab omnibus cæli ciuibus adoratur, laudatur, & benedicatur. Ibi est ille vnicus dilectus, singularis, preciosior cunctis opibus, thesaurus desiderabilis, Dominus meus Iesus Christus,

Psal. 68.

eccl. 2.

Colof. 3.

ecclesiae Sponsus immortalis; in quo sunt omnes thesauri sapientiae & scientiae Dei à saeculo absconditi, sed ipsis beatis manifesti. O quam iucundi sunt omnes sancti ante faciem sancti sanctorum, qui est causa & origo salutis eorum. Ibi enim non in prouerbis loquitur eis, sed palam de Patre annunciat eis. Ipse liber eorum, verbum in principio apud Deum, docens de omnibus, & adimplens omnia, ita ut nihil desit eis in gloria. O felix sempiterna gloria, quae non est de breui memoria, sed de praesentia Dei in splendoribus sanctorum.

Ios. 16.

4. Ibi est & gloriosissima mater Dei, perpetua virgo Maria, totam caelestem curiam perornans specie & pulchritudine sua; quam circumdant & comitantur virginales turmae, tanquam flores rosarum, & lilia conuallium. Ibi sunt Angeli & Archangeli in suis ordinibus positi, diuinis laudibus alacriter intenti; quorum alij supremi, alij medij, alij inferiores secundum tres hierarchias sunt distincti. Ibi sunt Patriarchae & Prophetae, qui de aduentu Christi, Spiritu sancto olim repleti praecinuerunt; & nunc ipsum Dominum Iesum Christum, regem regum, Deum verum cognoscunt, ac incessabili laude benedicunt. Iam videt oculi ad oculum redemptorem suum, quem diu expectabant, & toto corde aduenire desiderabant. Ibi sunt praelari & omni veneratione dignissimi, praecones Christi Apostoli & discipuli Domini, sanctitate & gratia pleni, fundatores Catholicae fidei; sed nunc deuoti intercessores in aeterna gloria pro ijs, quos in fide genuerunt & instruxerunt.

5. Ibi praecipue fulget venerabilis Baptista Christi Ioannes, amicus Sponsi specialis. Ibi Petrus clauiger caelestis, Paulus Doctor egregius, Andreas, Philippus, Thomas, Iacobus & Ioannes, cum caeteris Apostolis & Euangelistis ecclesiarum columnis. Horum fidem tenere & exemplar imitari, ad vitam aeternam esse peruenire. Ibi sunt inelyti Martyres, proprio sanguine purpurati, & in aeternum cum Christo beati; quorum licet corpora crudelissimè laniarentur, tamen animae non potuerunt per tormenta à Christo separari. Ibi sunt lucidissimi Confessores, qui vitam saecularem contemnentes, caelestes fieri meruerunt. Ibi sunt magni gloriosiq; Doctores, per vitae sanctae meritum, altius in Dei contemplatione suspensi, e quibus multi viuentem sanctitatis imaginem in suis scripturis reliquerunt. Ibi sunt iuuenes & Virgines, senes cum iunioribus, nomen Domini assidue collaudantes; & quicquid boni ac virtutis vnquam gesserunt, diuinæ maiestati ascribentes, semper grati, semper deuoti, semper iucundi, semper & accensi, nec vnquam fastidio pressi, sed iugi contemplatione in Deum erecti. O quam gloriosum est hoc regnum, in quo cum Christo regnant omnes sancti, amicti stola prima, securique de reliqua,

Apo. 4.

qua . Ibi iam sequuntur agnum , quocumque ierit ; quia nulla separatio ab ipso erit , sed in æternum gaudentes in Domino gaudebunt .

6. Hæc contemplare anima mea , & super omnia visibilia tuam cogitationem suspende . Verè locus iste sanctus est , & Dominus est in eo . Hic semper pax & gaudium redundant ; hic omnium bonorum affluentia , omniumque malorum perpetua carentia . O si posses modicum quiddam de ineffabilibus sanctorum gaudijs rapere ; vnde peregrinatio tua aliquantisper consolaretur ; quia apud me non inuenies nisi labores & dolores , impetus tentationũ & luctus sæculi . O si tibi dignetur aliquid inspirare superni luminis auctor , nec vacuam te remittat ad arescentes escas meas ; sed secundum diuitias superabundantis gratiæ suæ , ab omnibus materialibus formis te purificet & euacuet , ac in abyssum suæ æternæ claritatis vel raptim inducat . Vtinam ex illo cælesti sanctuario , formam & exemplar veræ sanctitatis , quam imiteris , reports . Meliora sunt enim & veriora exemplaria cælestium & confirmatorum , quàm quæ terrenis demonstrationibus probantur . Da mihi Domine Deus sapere & intelligere , quæ sit sanctorum perfecta felicitas , non ex codicibus inde scriptis , sed per Spiritum sanctum , qui docet de cælestibus secretis , suprâ id etiam quàm possit humanus attingere sensus . Da & vitam meam multo feruentius ad spiritualiora eleuare , & inter crebra tribulationum pondera paciëntiæ palmam fortiter tenere ; donec soluto carnis debito , ad hanc , quam desidero beatitudinem , tua misericordia valeam peruenire .

CAPVT XXII.

De accessu ad sanctum sanctorum Iesum Christum , regem Angelorum .

1. **T**u es ipse rex meus , & Deus meus . Exurge anima mea , veni , & ingredere in locum tabernaculi admirabilis , vsque ad domum Dei . Decet namque , vt cæteris omisis , cum supplici reuerentia nunc procedas , ad salutandum Dominum nostrum Iesum Christum , saluatorem ac redemptorem tuum ; qui est caput omnium principatus & potestatis , gaudium & corona sanctorum omnium , firma spes ac certa expectatio cunctorum fidelium . Ipse est , qui te fecit & redemit , ipse pro te laborauit , certauit , & vicit . Ipse est aduocatus tuus , & propitiatio pro peccatis tuis . Ipse est consolator tuus , prouisor tuus , & gubernator tuus . Ipse est vnicus & singularis dilectus tuus , qui pascitur inter lilia , & inter vbera tua optat commorari . Quis vnquam tibi tanta bona fecit ? Quis tanta charitate te dilexit ? Ad hunc accede huic te præbe . Aperi ei

Psal. 4

Psal. 5

1. Ioan. 2.

cor tuum, & enumera coram illo, quæcumque diu celata portasti. Nemo tibi melius indicabit nec revelabit, quid spei vel consilij sit gerendum in rebus humanis, quæ tot variantur eventibus. Apud ipsum vota & desideria tua, & in ipso consilio tua permancant. Spes hominum frustra, ipse autem est stabilimentum pacis. Per ipsum habebis accessum ad Patrem, & ab ipso omnis gratia tibi donatur, & virtus amplior infunditur.

Tob. 4.

Ephes. 2.

2. Siue tristeris, siue gaudeas, ad ipsum habeas semper recursum. Ipse specular vitæ, ipse norma iustitiæ. Ipse lux indeficienti animæ, amor pudicitie, & gaudium conscientie. Propter ipsum faciliter omnia delectabilia contemnes; propter ipsum omnia amara & contraria tolerabilia erunt, & placebunt tolerata eius amore. Denique ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia. Ad ipsum principaliter omnis intentio, omnis actio, sermo, lectio, oratio, meditatio, & speculatio respicere debent. Per ipsum tibi salus datur, & præparatur vita æterna. Propter ipsum non timebis mori, nec recusabis viare; quia eius fidelitati debes credere, nec eius honori vel amori quicquam præponere. Accede ergo nunc, & gratias age tuo redemptori.

Rom. II.

Acceden-
tis ad Ie-
sum preca-
tio.

3. O dulcissime & super omnia amabilissime IESU, sis devotissimè salutatus, altissimè laudatus, & nunc & æternaliter ab omni creatura benedictus. O dignissime Iesu, quid honoris unquam rependam? Aut quam gratiarum actionem reddam tibi, qui mihi infinitas misericordias exhibuisti? Et si aliquid inuenirem, quod tibi donare possem, nonne tuum esset antequam darem? Quid ergo retribuam? Parum vel nihil habeo. Nunquid de nihilo sacrificare possum? Accipe tamen sacrificium humilitatis, paupertatis, & nihilitatis meæ; & sit totum tibi ascriptum, quicquid mihi impartiri voluisti. Dicant & pro me laudes immensas omnes Angelorum chori, tibi semper assistentes.

4. Dicant & omnes spiritus iustorum, alta iubilatione id ipsum repetentes. Sed adhuc quid agam, si in memoriam & laudem sanctissimi nominis tui? Multa deberem agere, multis teneor & obligor, & vix ad minima sufficio. Legam igitur de te Iesu mi dulcissime, scribam de te, cantabo de te. Cogitabo de te, loquar de te, operabor pro te, patiar pro te. Exultabo in te, laudabo te, magnificabo te, glorificabo te. Dignè adorabo te, quia Deus meus es tu, in quem credidi, quem amavi, quem quæsi, quem semper optavi. Fac mecum signum in bono, ut videant oculi mei speciosum vultum tuum in cælo. Ad pedes tuos humiliter me prosterno, deprecans obnoxie tuam clementiam cum lachrymis, quatenus mihi misericors esse digneris. Scribe nomen meum in libro vitæ, nec unquam illud deleatur, quod sancta manus tua conscripsit.

Psal. 85.

5. Ego

5. Ego infelix, & sanctorum meritis valde dissimilis, de tua superabundanti prerogatiua meritorum confidens, imploro, vt saltem inter infirma & extrema electorum membra, merear computari. Scio, quia non est talis vita & conuersatio mea, vt confidere aliquid de me ipso audeam; sed tota spes & consolatio mea, in precio preciosi sanguinis tui constat & requiescit; in quo me totaliter pono, & ponendum sentio, cum omnibus que egi, deliqui, merui, & omisi. Vide ergo exiguitatem & indigentiam meam, clementissime Iesu; attende affectum cordis mei, quem ad te gero & habeo; non quia ego dignus sum, sed quia tu benignus es, qui ab indignis non dedignaris tangi & amari. Terret me impuritas mea; sed iterum me trahit & allicit ad te, maxima pietas & humilitas tua; qui non solum homo fieri, sed etiam pro homine peccatore pati, mori, & sepeliri, in vera charitate consensisti. Ideoque ad te confugio, quia nihil boni in me inuenio. Tu supple pro me, quod minus valet vis mea perficere.

6. Tu desiderium mihi tribuisti, vt te salutarem, laudarem, atque benedicerem; quia spes mea tu es, & portio mea in terra viventium. Desiderium anime mee est, esse tecum in regno calorum; sed quia tempus meum nondum est paratum, expectabo te vsque ad vesperam. Interim hęc mihi sit consolatio in loco peregrinationis mee, quod memor sum nominis tui, & maxime charitatis tue; & quod presentem te habeo in fide & sacramentis Ecclesie. Intolerabile mihi prorsus foret in hoc mundo viuere, nisi spem haberem in te Domine. Non enim consentio cum seculo gaudere: & ne sine consolatione & gaudio manerem, in te statui gaudium meum ponere. Multum & saepe errarem, & multum in cogitationibus fluctuarem, nisi te in memoria mea & in imaginatione mea tenerem. Et quia diuinitatis tue altitudinem capere non possum, nec incorpoream veritatem comprehendere sufficio, turibz me ad sanctę humanitatis tue gesta & verba conuerto; quia hęc cogitans, non omnino a diuinitate tua recedo. Gratias tibi Iesu bone, dulcis, & amande, quia frater meus, os meum, & caro mea fieri dignatus es. Gratias & sanctę MARIAE matri tue, de cuius virginali carne, sacrosancta corporis tui membra assumpsisti, ac mediante anima rationali, perfecte diuinitati adunasti, vt ipsa non tantum hominis, sed & Dei mater digne ac fideliter appelleretur.

*De processu ad salutandum Virginem gloriosam.**Isaia 44.*

I. **A**stitit regina à dextris tuis, in vestitu deaurato. Quamuis nullius sim meriti, sed multorum delictorum cōsciū mihi est tamen pergrandis fiducia, passio tua (Domine Iesu) & meritum gloriose virginis sanctæ MARIAE matris tuæ. De qua parumper cogitare nunc libet; & quæso, vt liceat. Quis enim ego sum, vt audeam propius accedere, nisi licentia prius postulata? Scio indignitatem meam, in eius singulari reuerentia non debere apparere, quam nimirū Angeli venerātur cum stupore, dicentes: *Qua est ista, qua ascendit de deserto mundi delicijs affluens paradisi?* Idcirco, ô prædulcissima Maria, nequaquā mihi conuenit, tuam gloriam & honorem, tuam pulchritudinem & magnificentiam considerare, quoniam terra sum & cinis; imò terra vilior & cinere; quia peccator sum, & ad omne malum procliuus. Tu autem celo celsior facta, mundum sub pedibus habes; & propter honorem filij tui, omni honore digna existis & reuerentia. At tamen ineffabilis pietas tua, quæ omnem cogitatum excedit, affectum meum ad te sepe trahit & allicit; quia tu es vtique solamen desolatorum, & tu miseris peccatoribus libens subuenire consueuisti.

Cam. 3.

2. Ego quidem omnibus bonis consolationibus & confortationibus, & maximè gratia filij tui me egere sentio, nam meipsum nullatenus iuuare sufficio. Tu autem pijsissima mater, si meam paruitatem dignaris attendere, multis me potes subleuare auxilijs, atque vberioribus consolationibus inter pressuras refouere. Cum ergo aliqua pressura, vel tentatione fuerit circumuentus, citò mihi & sine trepidatione ad te est recurrendum; quia ibi pronior misericordia, vbi amplior redūdat gratia. Quòd si fortè aliquando libet speculationi excelsæ gloriæ tuæ intendere, atque honorificè te ex intimo salutare, longè puriori me oportet corde procedere; nec sine superni luminis ductu, mihi expedit proficisci. Verè non est illi gloria, sed digna reddenda confusio, quisquis irreuerenter ad tuum præsumperit ostium accedere. Oportet autem accedentem, summa cum reuerentia & humilitate procedere; bona tamen spe sibi iuncta, quatenus tua miserante clementia, dignus sit admitti.

Salutationis Angelicæ energia.

3. Humiliter ergo ac reuerenter, deuotè & confidenter ad te procedo, Gabrielis portans in ore salutationem tibi suppliciter offerendam; quam & inclinato capite ob tui reuerentiam, & expansis manibus ob eminentem deuotionis affectum, latè præsentō; atque eandem centies millesies, & multo amplius ab omnibus

calc-

caelestibus spiritibus, pro me dici peto & exoro. Nā quid dignius & dulcius pro praesenti offeram, prorsus ignoro.

4. Auscultet nunc sancti nominis tui pius amator. Caelum gaudet, stupet omnis terra, cum dico: Ave Maria. Satan fugit, infernus contremiscit, cum dico: Ave Maria. Mundus vilescit, caro marescit, cum dico: Ave Maria. Abscedit tristitia, venit nova laetitia, cum dico: Ave Maria. Torpor euanescit, cor ex amore liquefcit, cum dico: Ave Maria. Crescit deuotio, oritur compunctio, spes proficit, augetur consolatio, cum dico: Ave Maria. Re-creatur animus, & in bono confortatur æger affectus, cum dico: Ave Maria. Siquidem tanta est suauitas huius benedictæ salutationis, vt humanis non possit explicari verbis; sed semper manet altior & profundior, quàm omnis creatura indagare sufficiat. Propterea iterum flecto humiliter genua mea ad te sanctissima virgo Maria, & dico: Ave Maria, gratia plena. Suscipe clementissima Domina mea, sancta Maria, hanc deuotissimam salutationem, & me in ea suscipe; vt aliquid habeam, quod tibi gratè placeat, quod mihi fiduciam ad te praestet, quod maiorem semper amorem accendat, ac in iugi deuotione tui venerandi nominis conseruet.

5. Vtinam ad satisfaciendum desiderio honorandi & salutandi te ex totis praecordiis meis, omnia membra mea modò verterentur in linguas, & linguæ in igneas voces; vt modum inuenirem glorificandi te Dei genitrix in æternum. Vtinam adhuc pro omnibus peccatis meis, quibus iram merui, & grauissimè filium tuum contristati, te quoque & omnem exercitum cæli sapissime inhonorauit & offendi, hanc suauissimam Gabriæ salutationem reddere valeam, tanquam sanctam & puram orationis hostiam, omnium commissorum meorum expiaticem. Vtinam quoque, cum nimis fragilis & labilis sit vita mea, pro vniuersis excessibus & negligentijs meis, pro omnibus etiam cogitationibus vanis, immundis, & peruersis, omnes beati spiritus & animæ iustorum, purissima deuotione & ardentissima deprecatione, dicant tibi, ô beatissima virgo Maria; ac centupliciter in honore tuo altissimam hanc salutationem replicet; qua Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, te primum per angelum suum statuit salutare; quatenus sic aliquo modo reperiam incensum dignum, in odorem suauitatis, qui nihil bonitatis & dignæ recompensationis in me reperio.

6. Sed & nunc in praesentia tua prostratus, & sincera deuotione inuitatus, atque totus in veneratione almissi nominis tui accensus, repraesento tibi laetitiam salutationis istius; quando Gabriel Archangelus à Deo missus, secretarium thalami tui est ingressus; & flexis reuerenter genibus, noua & inaudita à seculo sa-

Luca 1.

lutatione, tuam virginalem faciem honorauit, & dixit: *Aue gratia plena, Dominus tecum, &c.* Quam ego fidelium more, & aureo si possem ore, ex integro cupio perfoluere; atque vt mecum omnes creature pariter loquantur, ex intimis visceribus concupisco: *Aue Maria, gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui Iesus Christus, Amen.*

Ibidem.

7. Hæc est salutatio Angelica, Spiritus sancti institutione formata, tuæ maximæ dignitati & sanctitati congrua. Hæc est oratio parua verbis, alta mysterijs; breuis sermone, lata virtute; super mel dulcis, & super aurum preciosa; ore cordis ingiter ruminanda, labijsque puris frequentissimè legenda ac repetenda. Nam verbis paucissimis contexitur, & in latissimum torrentem celestis suauitatis diffunditur. Sed vix fastidiosis, vix indeuotis & vagis oratoribus, aurea verba non ponderantibus, nec mellea pocula gustantibus; qui toties dicunt (*Aue MARIA*) sine attentione & reuerentia.

2. Cor. 12.

8. O dulcissima virgo Maria, custodi me à tam graui negligentia & desidia, & tribue veniam de transacta iam culpa. Ero amodo deuotior, feruentior, & attentior in dicendo, *Aue Maria*; siue in choro, siue in cella; siue in horto, siue in agro; aut quocumque locorum fuero. Et nunc post hæc quid petam à te, Domina mea charissima? Quid melius, quid uicilius; & quid tam necessarium mihi indigno peccatori; nisi vt inueniam gratiam coram te, & dilectissimo filio tuo? Peto ergo gratiam Dei, te interueniente & impendente, quæ (teste angelo) apud Deum plenitudinem gratiæ inuenisti. Nulla charior petitiõ est, nec vlla re plus indigeo, quàm gratia & misericordia Dei. Sufficit mihi gratia Dei, cæteris non obtentis. Quid enim est omnis conatus meus sine illa? Quid item impossibile, ea assistente & iuuante? Habeo multas & diuersas animi ægrotudines, sed diuina gratia efficacissima medicina est contra omnes passionis: & si dignanter aduenerit, mitigabit vniuersas. Habeo quoque inopiam spiritualis sapientiæ & scientiæ, sed diuina gratia summa magistra est, & doctrix cælestis disciplinæ, quæ derepentè in cunctis necessarijs me sufficit instruere. Nam ultra necessarium aliquid petere, aut præter licitum aliquid velle scire, hæc ipsa gratia dissuadet; sed humiliari sub se, & contentari se, ipsa monet & docet. Hanc igitur mihi impetra gratiã, clemens Virgo *MARIA*; quæ tam nobilis est & preciosa, vt meritò aliud nihil desiderare debeam aut petere, quàm gratiam pro gratia.

CAPVT

CAPVT XXIV.

De consolatione pijsima matris virginis Maria.

1. **D**iffusa est gratia in labijs tuis. Eia obsecro te Domina mea, vel *Psal. 44.*
 nunc parum loquere mecum, sancta Maria. Aperi os tuum *Maria.*
 in nomine filij tui, qui te benedixit in omni gratia spirituali. Ego
 sum (inquit) mater misericordiae, plena charitate & dulcedine. Ego
 peccatorum scala, reorum spes & venia. Ego moerstorum conso-
 latio, & sanctorum specialis latitia. Transite ad me omnes, qui *Eccli. 24.*
 diligitis me, & ab vberibus consolationum mearum adimplemi-
 ni; quia pia sum & misericors omnibus inuocantibus me. Venite
 omnes iusti & peccatores, rogabo pro vobis Patrem; rogabo &
 filium, vt reproprietur vobis per Spiritum sanctum. Omnes in-
 uito, omnes expecto, omnes venire desidero. Nullum peccatorem
 despicio, sed super poenitente peccatore etiam cum Angelis Dei
 in caelo, magna charitate congaudeo; quia non perit preciosus
 sanguis filij mei, effusus pro mundo. Accedite ergo ad me filij
 hominum; attendite & videte zelum meum pro vobis, ad Deum
 filium meum Iesum Christum. Ecce ego iram eius in me suscipi-
 am, placabo illum precibus sedulis, quem vos offendisse cogno-
 scitis. conuertimini, & venite; agite poenitentiam, & impetrabo
 vobis indulgentiam. Ecce ego sto inter caelum & terram, inter
 Deum & peccatorem; & ne mundus iste pereat, precibus meis
 obtineo. Nolite ergo abuti misericordia Dei & mea clementia;
 sed omnem caute offensam; ne subito super vos redeat indigna-
 tio, & intolerabilis vindicta. Praemunio filios meos, obsecro di-
 lectos meos, estote imitatores filij mei & matris vestrae. Recor-
 damini mei, quae vestri non possum obliuisci. Ego enim sum o-
 mnium miserorum miseratrix, omniumque fidelium pijsima ad-
 uocatrix.

2. O gratiosissimum verbum, omni caelesti dulcedine plenum. *Discipu-
lus.*
 O vox sublimis de caelo rorans, suauiter influens, peccatores
 consolans, & iustos latificans. O caelestis fistula, quam dulciter
 resonas in desperata conscientia! Et vnde mihi, vt alloquatur me
 mater Domini mei? Benedicta tu mater sanctissima, & benedi-
 ctum eloquium oris tui, nam mel & lac sub lingua tua, & odor
 verborum tuorum super omnia aromata, Anima mea liquefacta
 est, vt locuta es, o M A R I A. Ecce, vt facta est vox consolationis
 tuae in auribus meis, exultauit in gaudio anima mea. Reuiui-
 scit namque intra me spiritus meus, & omnia interiora mea gau-
 dio nouo perfunduntur, quoniam bona & iucunda per te mihi
 hodie nunciata sunt. Tristis eram, sed nunc gaudeo propter vocem
 tuam.

tuam. Vox enim tua dulcis in auribus meis. Gravatus eram & desolatus, sed nunc relevatus sum & confortatus. Misisti enim manum tuam de alto, & tetigisti me, convaluique de infirmitate. Vix loqui poteram; sed nunc libet etiam cantare, & gratias tibi magnificè agere. Tædebat vivere; sed iam nec mori timeo; quia te advocatam, apud filium sciens, pro mea causa teneo, cuius misericordiæ me commendo, ex hac hora, & deinceps omni in momento. Ex quo enim locuta es ad cor desolati orphani tui, repente mutatus sum in melius, & validè interius recreatus. Quodammodo desperatus iacui, sed accessit consolatio tua, meque erexit cum iucunditate, dicens:

Maria.

3. Quid est fili, & quid sunt, qui volunt nocere tibi? Noli timere, ego videbo pro te fili mi. Vivo ego, & vivit filius meus IESVS frater tuus, qui est ad dexteram Patris, fidelis utique Pontifex & intercessor pro peccatis tuis. In ipso summè sperare debes, quia ipse est dator vitæ, & destructor mortis. Ex me temporaliter incarnatus, ex Patre æternaliter genitus, toti mundo in salutem datus est. Ecce vnde spes & consolatio, & per quem fides & victoria. Sit Iesus & Maria in tua semper memoria, & non timebis inimici iacula.

Discipulus.

4. O felix hora, quando tribulato cordi meo adesse dignaris, ô pijsima virgo Maria! O si esset longior mora, ad audiendum verba tua consolatoria; nam vehementer me accendunt & afficiunt, quoniam ex intimo me tangunt & instrunt. Beata vbera tua (divina Maria) quæ nunquam cessant dulcissimum consolationis lac fluere. Nam præ vbertate gratiæ lactentis olim pueri tui dilecti Iesu, non potes innatam tibi misericordiam denegare postulanti; sed gratiam sæpe exhibes, etiam in multis delinquenti. O mater summæ pietatis, maxime miserationis & charitatis. O virgo incomparabilis, omnibus amabilis & venerabilis. O genitrix singularis ex te nati filij Dei; sed & totius Christianitatis mater generalis, ac cuique pro suæ devotionis affectu valde cordialis & specialis. O virgo virginum, regina mundi, & domina angelorum, trahe me post te, ne iacens maneam sub onere peccatorum. Effunde gratiam, rorem saluificum de cælis ministra, ut veraciter merear sentire, quod tu es mater gratiæ, & fons patens misericordiæ.

Maria.

5. Ego sum mater pulchræ dilectionis, casti & sancti timoris; piæ allocutionis, & suavissime consolationis. Audito ergo nomine meo, exulta in toto corde tuo, inclina reuerenter, meque saluta libenter. Nam honorando matrem, honoras & filium, qui Deum habet Patrem. Ego enim sum Maria, mater Iesu, & hoc nomen mihi in æternum manebit. Iesus autem quid? Christus filius Dei vivi.

Iesus pijs
quid.

vivi. Hic est Saluator mundi, rex cæli & terræ; Dominus Angelorum, ac redemptor fidelium, iudex viuorum & mortuorum. Ipse est spes piorum, consolatio deuorum, pax mansuetorum; diuitiæ pauperum, gloria humilium, fortitudo debilium, via errantium, lumen cæcorum, baculus claudorum, vnctio aridorum, leuamen oppressorum, iuuamen tribulorum, & omnium bonorum singulare refugium. Benedic filium cum matre, & eris dilectus à Patre. Da ei honorem & gloriam, quoribus mihi aliquam exhibueris reuerentiam. Eius gloria, mea lætitia, & mea laudatio, eius est veneratio. Pone me & Iesum, sicut signaculum super cor tuum; sicut signaculum super brachium tuum. Stans igitur aut sedens, orans aut legens, scribens aut operans; creber in ore, semper autem in corde, IESVS versetur & MARIA.

6. Eia amen. Seruiant tibi omnes populi, tribus, & linguæ, & incuruentur ante te omnes creaturæ. Cælum dicat: Gaude Maria; terra respondeat, Ave in æternum & ultra. Confiteantur simul omnes sancti nomini tuo magno, & exultent omnes deuoti coram te & agno Iesu Christo, filio tuo, Domino nostro.

Discipulus.

CAPVT XXV.

De reddendis gratijs, pro acceptis beneficijs.

1. *S*it nomen Domini benedictum in sacula. Seruiat tibi Domine *Psal. 71.*
Deus, quicquid ago, lego, & scribo; omne quod cogito, dico, & intelligo. A te incipiat, & per te, & in te, omne opus meum finiatur. Quod dedisti, hoc recipere; & vnde flumina exeunt, illuc reuertantur. Nunquam melius mihi manet, nec vnquam dulcius sapit, quam cum totum tibi sincerè retribuo, quicquid rectum à me geritur aut cogitur. Opto gratias agere; sed tunc veraciter ago, si totum tibi & nihil mihi dederò, ex omnibus datis & acceptis. Quid inquam possim retribuere, malus & piger seruus? Nihil est seruitium meum, etiam si fecero omne, quod iussisti. Propterea ad nihil redactus sum, & in veritate humiliatus. *Psal. 114.*
Bonum mihi, quia humiliasti me; vt tu solus iustificeris, tu solus lauderis ab omnibus, nec vnquam gloriètur in se puluis vilissimus. Veruntamen desistere nolo, sed laudare te cupio corde & ore; quia si dignè non possum perficere, indignum tamen est omnino silere nec recognoscere. Laus mea, Deus meus tu es, in te cantatio mea semper. *Psal. 70.*

2. O qui parum sentiret de gloria tua, & quid est in te gloria, quam nihil duceret, quicquid de externa blanditur gloria? O qui parum saperet de dulcedine tua, quam citò illi amaresceret omnis delectatio terrena? O quantum ferueret, qui paruum scintillam

Charitas
Dei quid
efficit ubi
ineft.

tillam charitatis tuæ haberet? Nam omnia libentiffimè contemneret, vt tuo amori inharere liceret. Et vetè totum illi fuaue ac leue effer, quicquid pro amore tuo agere vel pati poffet. O quantum exultaret, quàm vehementer poffe te curreret, memor omnium bonorum tuorum! Nil charius quæreret, nil beatius poffideret, nil fequeretur auidius, quàm quod amori tuo feruiret. Etenim amando onus non fentiret, quia amor omnia onera portaret. Et ideo, qui de onere conqueruntur, exiguos fe in amore teftantur. Ex amore tibi feruire, iucundiffimum effer, & laborum folamen. Amor non refpicit ad proprium commodum, nec veretur pati incommodum, fed tuum quærit in omnibus beneplacitum.

Pfal. 142.

3. O quàm dulcis res effer amor tuus, Chriſte; quàm bene fonat, quàm fuauius intrat, quàm forriter tenet & ſtringit? Vtinam me feruituti tuæ perpetuæ obliget, totaliter capiat, totaliter ſibi ſubijciat, & proprium tuum me tibi faciat. Tunc enim maxime liber ſum, cum ab amore tuo captus ſum, & omni proprietate priuatus & alienatus. Seruus tuus ego ſum Domine; tuus inquam, quia emiſti me. Libenter ſum tuus, & non pudet me proprium tuum effer. Nolo mei ipſius effer; tu iuua, vt poſſim ab omni proprietate liberari. Tu conſta & accende, ſuſcita igniculum & æſtuabit cor meum, fietque purum, clarum, & amœnum; quia amor tuus fugat omne vitium, & conſumit omne peccatum. Tu tene amoris vinculum, & ſtabit meum pauperculum ſeruitium.

4. Nec ignoro, quia nihil tibi confert meum ſeruitium; ſed mihi tamen proficit, ſi ago, quod tibi gratum effer noui. Vtinam faciam, & non ſileam; dicam, & non abſcondam opera tua. Quando enim dignè ſufficiam excogitare omnia illa beneficia, quæ mihi indigno contuliſti? Magnam miſericordiam Domine cum ſeruo tuo feciſti; ſed ego (proh dolor) non retribuui grates, ſicut dignè meruiſti. Ideoque me tenent pœnæ & dolores cordis, quia non poſſum reſpondere beneficijs tuis, tam multis, & tam magnis. Vtinam vel ſemel dignè & integre, pro omnibus his queam tibi reſgratiari. Sed in quo nihil effer, quid de illo exire poteſt? Vas namque vacuum, nil habet ad propinandum. Quid ergo faciam? Dare me aliquid oportet, quia vacuum apparere caram te non licet; nam & omnis ingratus tibi diſplicet.

Pfal. 15.

5. O ſi haberem aliquid in toto mundo, quod tibi darem, & gratum foret oculis tuis? Quid vis habere dilecte Domine? Bonorum meorum vtique non eges. Cur ergo exiſtis à me datum? Nemo ditior te, & adhuc aliquid poſtulas à me? Volo (inquiſ) totum habere. Nam tibi hoc expedit, ſi vis gratiam meam mereri.

Ego

Ego dabo gratiam, & tu reddes gratiam, & sic tenebimus pariter iugem charitatē. Da te mihi, & totum dedisti. O Iesu fons omnis boni, fons vitæ, fons gratiæ, fons dulcedinis, fons æternæ sapien- tiæ; infunde nunc (pijsissime) donum celestis gratiæ, & doce me ti- bi semper gratias agere, & meipsum ante omnia tibi dare; quia hoc est charissimum, quod possum tribuere. Sentio hoc, & con- sentio. Accipe me, ecce tuus sum totus, & omnia mea tua sunt. V- num est, quod non possum tribuere tibi. Quid hoc? Peccatum meum est, quod mihi proprium est, & ideo tibi imputandum non est. Meum est peccatum, & omnis defectus in me reperibilis, mi- hi soli attribuendus; tibi autem gloria & gratiarum actio, pro omnibus beneficijs tuis.

6. Sed iam ad memoranda beneficia tua, ex multis pauca mihi recolligo, & quæ amplius mouent & eminent. Nam omnia per- scrutari, nec tempus patitur, nec cogitatio præualet. Exceedit e- nim numerositas modum, & magnitudo obruit sensum, sed & dignitas non habet precium. Nam emi non possunt, quia gratis dantur, & ideo pro eis tantum grates requiruntur, alioquin ab ingrato omnia auferentur.

Beneficio-
rum Dei
præcipuo-
rum cata-
logus

7. Primum igitur gratias ago tibi Domino Deo meo creatori omnium, quod me hominem rationalem dignatus es creare; & super opera manuum tuarum, secundum animam ad imaginem tuam & similitudinem factam constituere. Magnum & primum beneficium, gratuita bonitate donatum mihi. Neque enim meip- sum ego feci, sed tu me fecisti, introducens me in orbem terræ per parentes, quos tibi in hoc seruire voluisti. Et ecce melior sum o- mnium corpore, prælatus omnibus bestijs & volatilibus cæli; quia ad imaginem Dei factus, æternæ sapientiæ capax, lucis increatæ & veritatis incommutabilis sum naturaliter particeps. Pro omni igitur quod sum, viuo, & sapio, gratias tibi perpetuas refero, optans & petens, vt omnes simul creaturæ, quæ in cælo sunt & in terra, nomen tuum laudent admirabile & superexaltatum in sæ- cula. Benedico te Pater & Domine cæli & terræ, qui omnia crea- sti ex nihilo, per vnigenitum filium tuum in Spiritu sancto. Ex pura & libera voluntate, non aliqua necessitate creasti omnia, vt *Psal. 146.* notam faceres filijs hominum potentiam tuam; & mundum hunc visibilem optimè disposuisti, per inuisibilem sapientiam tibi co- æternam. Benedicant te omnes creaturæ tuæ, tibi in cunctis sub- iectæ, & humano generi ad ministerium conditæ. Nā te iubente, cælum pluias congruis dat tēporibus, & terra fructus affert plu- rimos. Lucēt sol & luna clarè super terrā, stellæ girant noctibus per ordinē. Fōtes scatent, fluūt riui, narrāt in vndis pisces generis diuersi. Volant, cātant aues cæli; salūt in mōtibus capræ, hinnuli,

&

& cerui. Oues & iumenta ad bona gaudēt pascua, currunt per nemora diuersa animalia. Prata virent, campi florent, & omnia ligna siluarum ramos fructusque producant. Hæc sunt opera tua Deus, qui facis mirabilia magna solus.

Quanta nobis beneficia in beneficio incarnationis Christi collata sint

8. Secundum beneficium mihi exhibitum est mysterium incarnationis, opus redemptionis, & precium salutis nostræ, fructus utriusque passionis tuæ & mortis. O magnum pietatis opus, opus excellentissimæ charitatis, summæ humilitatis, & patientiæ singularis. Hoc homo non meruit, hoc Angelorum nullus facere potuit, hoc propheta mirati sunt, hoc Apostoli viderūt & docuerunt, hoc fideles omnes susceperunt, hoc maximè electi diligunt & recolunt. Hoc beneficium bene cogitatum excitat desideria, inflammat corda, nutrit deuotionem, illuminat mentem, purgat affectum; trahit ad cælum, retrahit à mundo, ducit ad Christum, & vnit animam Christo. Superabundat donum istud dono prioris, vnus tamen, qui vtrumque dedit & fecit, Iesus Christus, Dominus Deus noster. Nihil enim mihi nasci profuit in mūdo, nisi & redemi profuisset dato sanguinis precio. Subuenit ergo mihi gratia, exereuit diuina misericordia, & facta est copiosa redemptio; nam vitata natura, absque creatoris non potuit reparari auxilio. O pater misericordiarum & Deus totius consolationis, vt damnatum seruum redimeres, filium tradidisti. O mira circa nos tuæ pietatis dignatio, quam explicare non valet mens humana, nec angelica ratio.

Psal. 129.

9. O dulcissime Iesu, principium nostræ salutis & finis, tu solus nosti, qui solus potuisti conferre opem miseris & damnatis. Nam in humillima & abiecta forma serui, apparere dignatus es hominibus, & pro mortalibus vermiculis sententiam diræ mortis (sola miserante charitate) libētissimè suscepisti. O Iesu fons bonitatis & pietatis, lux lucis aternæ, & speculum sine macula Dei maiestatis, accende cor meum meditatione huius ineffabilis beneficii, quod mihi & toti mundo exhibere voluisti. Generale quidem hoc beneficium, sicut & primum, omnibus sufficiens ad salutem, sed non in omnibus tamen efficiens fructum, propter multorum infidelitatem & malitiam. Electis autem omnibus salutare est & proficuum, propter quos omnia creata sunt, & per te (Iesu Christe) recreata. O bone Iesu, quanta nobis beneficia in humanitate tua præstitisti? Factus est frater noster & caro nostra, vt Filij Dei computaremur, & per te accessum haberemus ad Patrem, cuius offensam placare nemo dignus fuit, nisi tu, de quo ipse ait: *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui*. Felix anima, quæ sacramenta nostræ redemptionis studiosè recolit, affectuosè diligit, dignè veneratur, & pro omnibus tibi gratias agit, ac

Sap. 7.

Stat. 1. & 17.

tuo consilio plus quam suo sensui credit. Nam hoc mysterium non est quisquam idoneus per se inuestigare, nec humana attingitur sapientia: sed fieri potius firmitate, ac puri cordis intuitu desuper illustrato. Beatus, qui meretur accipere per gratiam, quod mundi sapientes non potuerunt cognoscere per naturam. O Iesu sapientia Patris, fac me intelligere in luce fidei hoc magnum & mirabile mysterium tuæ incarnationis. Quia in illo totius nostræ salutis latet dulcedo, abundat maxima charitas, & inscrutabilis sapientiæ tuæ plenitudo coruscat. Proficiat seruus tuus per augmenta virtutum, & bonarum studia actionum, ac magis magisque in hoc memoriali incarnationis arcano, cum sacræ passionis profundo instruat, atq; totus in tua intima pertrahatur. Profunda admodum abyssus & diuinum quoddam pelagus, tantæ charitatis tantæque dignationis exhibitio; quod transnari non potest; in quo natant & renatant spirituales pisces, parui & magni, quos intra rete fidei cepisti.

10. Maneat igitur in recordatione mea tanta charitas & dulcedo, tanta humilitas & mansuetudo; & in omni orationis sacrificio ac meditationis exercitio, occurrat & immisceatur aliquid de incarnationis passionisque mysterio, tanquam lucidissimū thus, & suauissimum balsamum in odorem suauitatis, Deo Patri offerendum. Dicant nunc mecum, qui redempti sunt à Domino, quos redemit de manu inimici, canticum diuinæ laudis; & hymnum mentalis iubilationis, cum gratiarum actione persoluant. Et omnes Angeli stantes in circuitu throni, procidant in facies suas, & adorent agnum Dei, qui abstulit peccata mundi, dicentes: Te decet laus, & honor, Domine. Benedictio & claritas, gratiarum actio & vox laudis, fortitudo & imperium, maiestas & sapientia, tibi Domino Deo nostro Iesu Christo, in secula seculorum. Amen.

Psal. 100.

11. Tertium beneficium prioribus non inferius, est gratia iustificationis; qua me elementer ad conuersionem & vitæ emendationem traxisti; donans poenitentiam peccatorum, spem veniæ, & propositum bene agendi, ac in perpetuum tibi seruiendi. Hoc clarè considerans beatus Paulus, adhortatur discipulos suos, ne tanti beneficii sint ingrati; sed vt memores celestis gratiæ, dignas supernæ vocationi laudes studeant referre. *Videte* (inquit) *vocationem vestram fratres; quia non multi sapientes, non multi potentes; sed qua infirma sunt mundi elegit Deus.* In me hæc confidero, qui contemptibilis & inutilis huic mundo, tua sancta vocatione ereptus sum de ipsius naufragio; & ad seruiendum tibi, etiam tuo merui sociari collegio. At ne retro iterum abirem, voto me sponte constrinxi, Quod utique non meis meritis, sed tuæ depu-

Iustificationis beneficium quantum.

1. Cor. 1.

to prouidentia. De quo te magnificè laudo & benedico; quia dignatus es me vocare per gratiam, dans mihi voluntatem bonam, & abiectens à me peccatorum sarcinam. Nam & suauis iugo tuo me subiecisti, emolliens mentem meam vnctione spiritus tui, quem mundus nescit, nec videt, nec sapit. Custodi hanc voluntatē misericors Domine, insuper adauge dona gratiæ, quamdiu sum in hac visibile luce. Sentio vocationem istam magnum esse beneficium, quod non omnibus datur, sed quibus paratum est à Patre; quia non est volentis neque currentis, sed misericordis Dei, vt omne os loquens inania obstruatur, & totus homo tibi subiectus sit, & non gloriatur omnis caro in cōspectu tuo, nec sibi quicquam deputet de proprijs meritis vel operibus bonis. Nam si secundum iustitiam mecum agere voluisses, iam deputatus essem cum ijs, qui in inferno sunt. Sed pepercit mihi pietas tua Domine, atq; locum tribuisti indulgentiæ, ne similis fierem filio perditionis eternæ. Magnas igitur tibi teneor laudes reddere, pro tam magnifico beneficio; & vtinam digni respondeam vocibus & moribus, cunctis vitæ meæ temporibus. Obsecro autem, vt pro gratiarū actione, acceptes meum pauperculum obsequium, quo tibi seruire cupio, & ex charitate debeo; & vt debitum seruitutis meæ radicaliter procedat, ac finaliter tendat ad tuum beneplacitum & honorem; nec vnquam cor meum à tua dilectione auertatur; sed anima mea & corpus meum pariter vigeant & perseuerent in sanctissimo seruitio tuo, quamdiu spiritus est in visceribus meis, & compos meipsum sum, & tui recordari possum. Nunquam cessat laus tua ex ore meo, & abundantia benefactorum tuorum non recedat de corde meo. Quòd si seruus tuus multis annis vixerit, dato etiam quòd centum aut mille annis esset victurus, non erit propterea tepidus vel perterritus in humilitate & subiectione tibi famulari; sed ita deuotè & voluntariè tibi in omnibus deseruiam, sicut ea hora & die, quando primū cor meum à te admonitum est & confirmatum, vt te Dominum solum pura & integra mente sequeretur. Nec huic proposito obstabit aliqua infirmitas seu aduersitas intercurrentis, sed sicut nunc sentio, & te Deo meo audiēte propono, ita quoque quod semel egressum est de labijs meis, te adiuuante cupio adimplere. Sin verò per aliquam fragilitatem, vel quamlibet culpam hæc voluntas fuerit confRACTA, (quia non est homo super terram sic iustus, qui viuat & non peccet) adhuc non diffidam, nec te dimittam; sed mox incuruabo genua cordis mei, cum multa contritione & lachrymis, offerendo tibi tristem & sauciam conscientiam meam, ad sanandum eam medicamento gratiæ tuæ; & ad alligandum multo fortius propositum, quàm antea fuerat constitutum. Non me pœnitebit boni incepti, immo gra-

Rom. 9.

1. Cor. 1.

Gratiarum
actio de
beneficijs.

1. Pet. 6.

tias agam; quia hoc à te vel semel merui suscipere, quòd tibi consensu æternaliter militare. Potens es autem omnipotens & misericors Domine, qui me de nihilo creasti, qui que hominis infirmitatem & casum ab initio prænosti, omnia commissa mea mihi benignissimè dimittere, ac instaurare omnia, perditam restituere, liuida curare, sordida mundare, tenebrosa illuminare, timida inclinare, extincta reaccendere, con fracta reedificare, neglecta recuperare, prava corrigere, aspera complanare, curiosa restringere, vaga colligere, inordinata componere; ac totum statum mentis meæ in melius commutare, ita vt iam nil desit de priori proposito; sed iam omnis occasio mali, cooperetur mihi in melius, tibi humiliter prostrato. Hæc est mutatio dexteræ excelsi, hæc est visitatio cælestis; hæc est multiplex collatio diuinæ pietatis.

12. Accipe etiam pro gratiarum actione, cuncta sanctæ Ecclesiæ deuota seruitia, cum vnanimi concentu totius cælestis curiæ. Et omnes sancti ab origine mudi, qui per gratiã tuã illuminati sunt & vocati, omnes quoq; fideles & Christiani, in omni populo, & tribu, & lingua, & natione, qui vsq; hodie sunt, & ante nos fuerunt, & post nos erunt, pariter celebrēt & collaudēt dulcissimū atq; gloriosissimū nomē tuū, quod est super omne nomen benedictū. Dicant iterū & reuocent cū ingenti gaudio laudes vniuersas, tuo nomini dignè dicendas; tot vtique vicibus, quot cælum stellas, quot mare pisces, quot gramina tellus, quotq; biblia continent apices. Et cū istud totum fecerint, & pro me suppliciter dixerint, tunc adhuc confitebor tibi, quia necdum satisfactum est ineffabili laudi nominis tui, quod totis viribus cupio laudare & omnimodo superexaltare; quousque ad illas perueniam curiales laudes quas modò non possunt attingere nec prosequi mortalium hominum voces.

13. Vides nunc anima mea, magnitudinē & preciositatē beneficiorum creatoris ac redemptoris Domini Dei tui, cui ad regratiandum non sufficit omnis creatura, quam ipse in laudem & gloriam sui æterni benedicti nominis condidit; qui nullius vtique gloriæ eget; sed sibi soli ipse solus sufficit, sua gloria est, ipse qui est. Ecce præ multitudine beneficiorum eius, non potui cuncta ante oculos tuos reducere, sed elegi ex grandi copia tria munera preciosa, quemadmodum magi Domino oblaturi fecerunt in quibus placuit penè vniuersa concludere. Nam omne beneficium, si diligenter aduertis, aut est naturæ, aut gratiæ, aut superexcellentiæ: & quodcūq; aliud est, satis conuenienter ad aliquod horū triū habet referri. In creatione habes beneficium naturæ; in redèptione, beneficium superexcellentiæ; in iustificatione, donū cōsidera gratiæ. Pro quibus omnibus & singulis, gloria tibi sit sancta Trinitas; æqualis, vna deitas, & ante omnia secula, & nunc, & in perpetuū. Amē.

H O R.

Mat. 2.
Omne beneficium
Dei triplex.

HORTVLVS ROSARVM.

CAPITA HVIVS LIBELLI.

D E bona societate querenda, & mala fugienda. De fuga seculi, & laqueis diaboli.	Cap. I.
De vera sapientia apud Deum querenda.	II.
De pugna contra propria vitia.	III.
De deuotionis gratia acquirenda.	IV.
De auditione & lectione diuini sermonis.	V.
De diuina consolatione in tribulatione.	VI.
De gaudio bonae conscientiae, in Spiritu sancto.	VII.
De bonis moribus humilis fratris.	VIII.
De instabilitate humani cordis.	IX.
De fiducia in Deo habenda tempore angustiae.	X.
De virtute orationis, & utilitate sacrae lectionis.	XI.
De laude charitatis, & fructibus eius.	XII.
De vigili cura & labore contra tentationes.	XIII.
De fraterno onere inuicem portando.	XIV.
De amore Christi, & odio mundi.	XV.
De imitatione sanctissimae vitae Domini nostri Iesu Christi.	XVI.
De aeterna laude Dei.	XVII.

CAPVT I.

De bona societate querenda, & mala fugienda.

Psal. 17. **I**Cum sancto sanctus eris, & cum perverso peruerteris. Attende diligenter, frater amāde in Christo, ne seducaris à socijs maleuolis, dissolutis, & mendosis. Tunge te fratri virtuoso, & disciplinato, & erudito, à quo audias semper verbum bonum, consolatorium, & imitatione dignum. Sicut enim carbo frigidus, coniunctus igni ardenti, fit calidus & ardens: sic tepidus socians se feruido & deuoto, fit saepe feruidus & deuotus, doctus & morigeratus. Sic Apostoli adhaerētes Christo, facti sunt viri sancti, repleti Spiritu sancto. Sic Marcus adhaerens sancto Petro, fit eruditus in Euangelio sancto, quod audiuit ab ore beati Petri cum ingenti gaudio. Sic Timotheus adhaerens sancto Paulo, fit doctus in Scripturis sanctis, à iuuentutis suae exordio. A quo postmodū
pro-

Qui meliores euaserunt sanctorum commercio.
Apostoli.
S. Marcus.

Timotheus.

proficiente Dei gratia, ordinatur Episcopus in Epheso: multum
 prædilectus ab eo, sicut filius vnicus à patre charissimo. 2. Tim. 3.

2. Sic sanctus Polycarpus coniunctus sancto Ioanni Apostolo,
 fit feruidus prædicator fidei in populo, & inclitus martyr cum
 sancto Ignatio. Sic beatissimus Pater noster Augustinus, instru-
 ctus ac baptizatus à sancto Ambrosio Episcopo, fit tandem glo-
 riosus doctor sanctæ Ecclesiæ, illustrissimè iam nominatus in to-
 to mundo. Sic sanctus iuuenis Maurus adhærens sancto Benedi-
 cto, fit Deo iuuante postea. Abbas sanctus, virtutibus & miracu-
 lis clarus. Sic dilectus Bernardus, adhærens venerabili Abbati
 Stephano in Cisterciensi monasterio, fit lumen religionis in or-
 dine suo, & tanquam sydus clarum fulgens in cælo. Exempla sunt
 plurima, tam noua quàm vetera: quia prodest saluti animæ socie-
 tas bona & nocet conuentio praua. Prodest lectio bona, nocet
 auditio mala. Prodest solitudo cum silentio, nocet tumultus &
 vagus discursus in mundo. Aut igitur esto solus, Deo vacando, aut
 cum socio deuoto, de Christi virtutibus conferendo. Caue de al-
 tis rebus curiosè quærere, stude vitia tua cognoscere, & remedia
 sana morbis adhibere.

Polycarpus

Ignatius.
Augustinus.

Maurus.

Bernardus.

CAPVT II.

De fuga seculi, & laqueis diaboli.

1. **A** *videns sapiens, sapientior erit.* Audi (adoleſcentule bone) verbū
 æterna sapientiæ, super omnes sapientes mundi tibi magis
 vtile. Noli, secundum beati Ioannis dictum, diligere mundum, &
 ea quæ in mundo sunt: sed respice omnia, tanquam stercora & ve-
 nena. Cogita de fine sine fine, & cessabit tentatio. Cate animæ
 tuæ periculum: non sis alicui scandalum: nec loquaris indecens
 verbum. Si te retrahit à Deo pater carnalis, respõde, quia patrem
 habes in cælis. Si mater aut soror impedit, dic eis: Mortales estis &
 fallaces, qui me creauit, ipse me gubernabit. Qui Deo seruit, om-
 ni bono non deficiet. Commenda omnes amicos tuos Deo, orans
 vt se emendent, & caueant à peccatis; ne Deum offendant, & pro
 terrenis cælestia perdant. Magna cordis inquietudo, amicorum
 visitatio frequens. Mundus transit & concupiscentia eius; & tu
 pariter transibis, & amici tecum omnes. Pr. 4. 2.
1. Ioan. 2.
Ibid.

2. Multi laquei diaboli, & qui vult fieri diues & videri magnus,
 incidit in varias tentationes eius. Laquei quotidiani sunt, cibus &
 potus, oculus vagus, sermo ociosus, inconstantia cordis, & tedium
 boni operis. Omnia vanitas, honor, diuitiæ, & potestas. Quid
 quæris, quid cupis videre in mundo, vbi nihil est mundum? To-
 tum vanum, lubricum, & dolosum, præter amare Deum, & facere
 bona. 1. Tim. 6.
Sen-

Matt. 19.

semper bonum. Non potes perfecte amare Deum, nisi contemnas teipsum & mundum propter Deum; qui reddet tibi centuplum in presenti, & vitam æternam in futuro.

3. O frater peregrine, non sit tibi graue elongari ab amicis & notis; qui saepe sunt impedimentum æternæ salutis, & subtractio diuinæ consolationis. Vbi sunt socij tui, cum quibus lusisti & risisti? Nescio. Abierunt, & me reliquerunt. Vbi est, quod heri vidisti? Euanuit. Vbi est, quod comedisti & bibisti? Totum periit. Quid nocuit, quod abstinuit? Nihil omnino. Sapiens ergo, qui Deo seruit, & seculum cum suis delectationibus funditus spernit. Verè ita est. Væ omnibus mundi illecebris ebrijs, quos citò omnis iucunda societas deseret, fugiet, atque sepeliet. Ecce mortui sunt omnes. Non vltra reuertentur ad me; ego magis sequar te, Deo vocante. Hospites fuerunt super terram, & ego. Omnia hinc reliquerunt, & ego. Tanquam vmbra subito transierunt, & ego.

CAPVT III.

De vera sapientia apud Deum querenda.

Prou. 3.

1. **B**eatissimus vir, qui inuenit sapientiam. Quare veram sapientiam, quam Christus docuit, & exëplo suo ostendit. Verus sapiens odit iniquitatem, loquitur veritatem, & operatur iustitiam. Qui sobriè, castè, piè, humiliter, & deuotè viuunt, & pericula tentationum cauent, sapiens est & Deo placet. Hic bonam famam habet, bonam conscientiam seruat, tristitiam fugat, pacem possidet, & cordis letitiam frequenter à Deo accipit, quam mundus ignorat nec sapit.

2. Sapientia mundi vanitas est, & stultitia reputatur apud Deum. Decipit suos amatores, & in fine torquet amantes. Sapientia verò carnis mors animæ est, quæ subito tollit pariter vina bibentes & delicijs inhaerentes. Nam luctus & poena, post carnis gaudia foeda. Trahitur autem vera sapientia, de occultis verbis & factis actibus Christi; qui suadet spernere mundum, fugere delicias, domare carnem, pati dolores, subire labores, amare virtutes.

CAPVT IV.

De pugna contra propria vitia.

Matt. 11.

1. **R**egnum calorum, vim patitur. Multorum est incipere, paucorum proficere, paucissimorum ad perfectionem peruenire. Aut enim ad carnem nimis labimur, aut in superbiam erigimur, aut aduersis frangimur. Heu rarò hic inuenitur, qui Deum pure querat, & seipsum perfecte vincat, & funditus relinquat. Dixit qui-

quidam deuotus: Rara auis perfectio, arduum nimis vincere se-
ipsum. Qui non laborat pro virtute, non satiabitur eius dulcedi-
ne. Omnis virtus bonum habet sibi annexum, & recreat bene o-
perantem. Qui vitiose agit, generat sibi malum finem, perdit ho-
norem, destruit quietem, inuenit dolorem, auget tristitiam, tollit
boni saporem. Qui autē abstinet à licitis, securior est ab illicitis.

2. Qui canis linguam restringit, morsum non timebit: & qui
silentium strictè seruat, labijs suis non offendit. Longè est à mēda-
cio, à lite, à detractioe, à maledictione, ab ira & murmuratioe,
qui libenter later & tacet. Qui non audit mala, nec videt vana,
facilius ea vitat, & negligit similia recogitare. Sensuum enim cu-
stodia puritatis est causa, pacis disciplina, deuotionis camera.
Quando ita venit ad mentem, sapientia recedit à prudente. Qui
iracundè loquitur, latrānti cani assimilatur. Qui autem mansue-
tè respondet, irē motum frangit, & pro spinis rosas prabet affli-
cto. Benedicta lingua prudentis, quia sanat vulnera irascentis.
Qui resistit vitijs, quā cito oriuntur & parua videntur, facilius
ea expellit, antequam duriora fiant.

3. Qui innititur deuotis exercitijs, orando & meditando que
cælestia sunt, assimilatur sapienti hortulano, plantanti rosas & li-
lia in agro suo. Hic valde gaudebit in futuro, cum sanctis Ange-
lis in cælesti paradiso. Angelis est similis, qui puritatem custodit
mentis & corporis. Dæmonum est seruus, qui consentit vitijs, &
delectatur in cogitationibus prauis. Dura est pugna delectationi
resistere, sed durior erit pœna futura in æternis ignibus cruciari.
Ardor ardore vincitur, clavis clauo expellitur, risus mœrore fu-
gatur. Cum amor Dei intrat, cuncta transitoria de corde recedūt.
Sapiens est ille, qui spernit millia mille. Omnia sunt nulla, Rex,
Papa, & plumbea bulla. Cunctorum finis, mors, caro foeda, cinis.
Quantumcumque enim quis se extollit, nil est, mors omnia tol-
lit. Felix peregrinus, qui habet hospitium in cælis.

CAPVT V.

De deuotionis gratia acquirenda.

I. Vobis, qui videtis, quia stebitis. Sicut virtus non potest stare *Luce 6.*
cum vicio, sic deuotio non potest acquiri cum risu & in cō-
tuitio, sed cum luctu & in silentio. Perfecta autem virtus non su-
bito acquiritur, sed paulatim cum multo gemitu & dolore, cum
firmo proposito proficiendi semper in melius, vim sibi faciendo
sapius, scilicet ieiunando, vigilando, orando, meditando, studen-
do, scribendo, laborando, à fabulis abstinendo, & in secreto li-
beriter manendo.

K k 2

2. Omne

2. Omne gaudium, quod de Deo non est citò perit, maculat, & ledit. Bonus sermo suavis est ad audiendum, durus turbat amicum; ociosus perdit temporis fructum. Esto diligens in operando bona, patiens in tolerando mala; & beatus eris in via tua, Deum laudando omni hora. Rarò tibi vnum vel alterum deerit istorum, existari aut lætari. Felix, qui omnia ad bonum trahit, & de adversis lucram sibi facit. Qui Deum diligit, amara sicut dulcia æqualiter à Deo accipit, & gratias agit. Bene & firmiter stat, qui non in se nec in homine, sed in Deo spem suam ponit.

CAPVT VI.

De auditione & lectione diuini sermonis.

Lucæ II.

1. **B**eatè, qui audiunt verbum Dei. Vile est solatium humanum, quod impedit diuinum. Cùm sacra lectio legitur, Deus tibi loquitur, ideo cum humilitate verbum Dei audi gratanter. Veritas non est aspernanda, à quocumque simplici proferatur. Qui bene viuunt, bene docent; & qui bene legit, Dei nuncius est. Fidelis nuncius nociua tacet, vtilia refert, fingere nescit. Pura veritas, iucundum verbum. Subtilis sermo paruulis nocet, blandus sæpe decipit. Falsus narrator, pacis turbator: qui illum audit, scādalum non euadit. Iudex discretus, omni laude dignus: durus & immisericors, non est misericordia dignus. Iracundus animus torquet seipsum grauius, vexat innocentes sapius, maledicit potentibus occultè, & deridet apertè bene agentes.

2. Dolosus in verbis fallit sibi credentes, ideo paucos habebit amicos. Bonum est tacere mala, sanctum vera proferre, rationale modestè agere. Iustum est nulli nocere, pium omnibus prodesse, religiosum verbis & moribus proximum ædificare. Prudentis est agenda præmeditari, & sine causa nil noui quærere; ignota non facillè enarrare, dubiosa non statim confirmare. Magnum bonum pro pace cordis, silentium oris: nam os fatui, quasi semper apertum rixisque proximum. Qui Deo placere desiderat, cor & os custodiat; ne deuotionis gratiam perdat, & quietem amantes offendat. Multa pulchra verba non implent saccum, nec eloquentia verborum sanctificat otiosum neque ambitiosum. Qui bene facit, bene habebit.

CAPVT VII.

De diuina consolatione in tribulatione.

Psal. 33.

1. **I**uxta est Dominus his, qui tribulato sunt corde. Nemo inuenitur tam bonus & deuotus, cui non occurrat aliquid oneris & grauitatis. Cùm ergo fueris in tribulatione & cordis mœrore, tunc

es cum Iesu in cruce. Cum autem iterum consolaris in oratione per gratiam sancti Spiritus, tunc quasi ex mortuis cum Christo resurgis de sepulchro, & celebras Pascha in nouitate vitæ cum Iesu in corde iubilando. Cum verò audieris aliquem indigna & dura verba tibi dicentem, tunc datur tibi de calice Domini bibere, pro medicina animæ tuæ.

2. Tace, & bibe salutis procula sine murmure, & Dominus respondebit pro re, in vita & in morte. Non obliuiscetur tui Deus. Nihil gloriosius, quàm silendo & patiēdo obstruere os loquentis iniqua; & sequi exemplum Christi tacentis coram Pilato, cui multa falsa fuere obiecta. Non enim es melior Deo tuo, pro te flagellato ac deriso, & tandem à malignis occiso. Nescit homo, quàm bonus sit & virtuosus, nisi cum vexatus fuerit aduersis. Christus multos habet amatores & sodales mensæ, sed paucos sectores abstinentiæ. Matt. 26.

3. Verus amator crucifixi non refugit pati dolores, nec confundi à peruersis; vt sit Christo conformis in scandalo crucis. Nam cui Christus viuere est, huic pati & mori pro Christo lucrum est maximum. Quanto ardentius Deum quis diligit, tanto minus mortem timet; & eo amplius dissolui concupiscit, vt cum Christo feliciter viuat, & in perpetuum cum Angelis gaudeat. Felix anima, quæ Iesum medullitus amat, præsentia bona amore æternorum vilipendit; pro nomine Iesu mala patienter tolerat, & ad pedes Iesu humiliter se prosternit & orat, vt in virtutibus proficiat, & constans perseueret. Phil. 5.

CAPVT VIII.

De gaudio bona conscientia, in Spiritu sancto.

I. **G**audete in Domino semper. Congaude bonis, sustine malos, compatere afflictis, ignosce delinquentibus, ora pro omnibus. Projice à te malam tristitiam, quæ importat acediam & rancorem. Assume dulcem & sanctam meditationem, de vita & passione Christi; & inuenies veram consolationem; contra omnem tristitiam & tentationem. Bona vita meretur laudem, tepida conuersatio sibi & alijs est onerosa. Bona conscientia parit gaudium, mala conscientia generat sibi tormentum. Studeas semper bene agere, & eris in bona pace. Non tibi nocebunt mala prauorum, si permanseris firmus in recta via iustorum. Bona conuersatio hominis fert secum lætitiā cordis & famam iustæ laudis. Vana exultatio, citò perit ab ore laudantis. Plus nocet blanda laus stulti, quàm dura correptio iusti. Phil. 4.

2. Humilis oratio ascendit in cælum, placat Deum, impetrat gratiam,

gratiam, repellit diaboli fraudem. Humilis confessio meretur veniam, friuola excusatio aggrauat culpam. Vera contritio delet maculam, feruens meditatio minuit poenam. Vana fabulatio subtrahit deuotionis gratiam, bona locutio auget lætitiã. Cautã custodia sensuum vbique necessaria, vtilis est vago clausura. Frequens oratio, firma protectio; oris silentium, pacis domicilium. Multi feruenter incipiunt, sed perseverantia accipit gloriæ coronam. Iugum Christi amantibus est suauis, tepidis graue, superbis amarum, mitibus leue, humilibus charum. Dulcis Iesus, omnia dulcia & leuia facit. Carnalis sēper mollia quærit, spiritualia fugit & odit. Maximè iustus dolet, quia omnes motus vitiorum extinguere nequit. Sed quare Deus ista permittit? Ideo, vt homo semper se humiliet, & adiutorium diuinum semper impleret.

3. Sicut superbus in honoribus, & diues in diuitijs lætatur, sic verus humilis in contemptu sui ipsius, & pauper spiritu in paupertate rerum delectatur. Gloria & diuitiæ seruorum Dei, Christus Rex celorum. Extra Deum omnis delectatio praua, omnis lætitiã vana, omnis copia rerum inopia est. Nil quippe animæ famem satiat, nisi solus Deus, qui eam creauit. Magna libertas animi, nil concupiscere, quæ sunt mundi.

4. Vita iusti bona agere, mala pati, in omnibus Deum laudare, de bonis nunquam superbire. Ille Deum veraciter laudat, qui vilitate de se sentit; & quicquid boni cogitat, loquitur & facit, hoc totum fideliter Deo ascribit. Cùm ergo de vana gloria tentaris, non consentias, sed cum propheta protinus humiliter dicas: *Non nobis Domine non nobis, sed nomini tuo da gloriam.* Fortissimus triumphus hominis, vincere quod delectat, aggredi quod terret; sufferre leniter, quod grauius dolet.

Psal. 113.

CAPVT IX.

De bonis moribus humilis fratris.

Iocobi 4.

Humilibus autem Deus dat gratiam. Omnis actio & locutio religiosi fratris, debet humili verecundia ornari, & nulla re vana occupari. Bonum signum futuræ probitatis in nouitijs & iuuenibus, humiles habere mores, parum loqui & præcipue inter seniores. Qui non assuescit primò audire, & discere tacere, raro reputabitur inter doctos & sapientes. Ideo multi iudicantur stulti, quia moribus sunt inculti. Citò obedire, frequenter orare, deuotè meditari, diligenter laborare, libenter studere, discursus vitare, solitudinem diligere, deuotum faciunt monachum & tranquillum animum. Legitur in Genesi, quia Deus ad Abel & mune-

ra eius respexit, ad Cain non aspexit. Quare? Quia Abel innocēs *Gen. 4.*
& humilis, Cain autem inuidus & peruersus. Esto Abel patiendo
tibi molestum, non litiges cum Cain, ne perdas pacem & boni no-
minis famam. Melius est tibi rem tuam perdere, quā offendere
Deum, & ledere fratrem, ac frangere charitatem.

2. Si vis lucrari thesaurum cælestem, proijce à te terræ molem.
Si cupis honorem perennem, despice gloriam temporalem. Si de-
sideras pacem, caue contentionis locum, & iræ radicem. Si vis
magnus esse in cælo, esto paruulus in mundo. Non te iustifices
coram hominibus, quia vana laus humana, vbi accusat mala con-
scientia. Audax & verbosus, ambo vituperabiles, modum rectum
non seruantes. Multi fortes ceciderunt, quia nimis de seipsis præ-
sumpserunt. Multi infirmi conualuerunt, quia in Deo speraue-
runt, & eum inuocauerunt. Humilis & mansuetus amabilem se
facit omnibus. Austerus & rigidus, auertit sibi approximantes.
Vincit sibi contrarios patiens & taciturnus, cum obsequio chari-
tatis. Multiplicat amicos, qui libenter seruit alijs, & compatitur
tribulatis. Qui nescit tacere cum tempus est, confundit se coram
multis.

3. Prudens est & habilis in artibus, qui scit seipsum facere bo-
num & commendabilem in virtutibus. Ille fortis est viribus, qui
fortiter resistit vitijs. Magnus est dominus, qui dominatur prauis
desiderijs suis. Fortis est miles & bene armatus, qui carnem do-
mat continentia armis. Dignus est locari cum angelis in cælis,
qui castè viuit in terris. Homo castus, amicus Dei, & angelorum
socius, virginum cognatus, & Sanctorum ciuis amatus. Humilis
& castus vincit demones, & terret impudicos. Magnus est præla-
tus, qui virtuosè se gerit, & dat bonum exemplum subditis. Ille
dignus est laude bonorum, qui nititur sequi virtutes eorum. No-
bilis est & ingenuus, quem nobilitat sua virtus. Pulcher hic est
homo, qui mundus est à peccato. Malus etsi ornatur foris, niger
tamen est intus. Ille felix est & diues, qui gratia Dei plenus est, &
nil cupit honoris. Fatuus est & insanus, qui amat sibi nociua, &
dimittit animæ salubria. Hæc est sapientia diuina, querere bona
sempiterna, & despiciere omnia transitoria.

4. Sapiens, qui à statutis patrum non deuiat, & fidei articulos
custodit & seruat. Dilectio Dei & mandatorum eius, honorabi-
lis est sapientia. Siquis à te appetit doceri, viam humilitatis ei
ostende, & exemplo præcede. Verus humilis nescit inflari, spernit
laudari, contemptus gaudet, læsus citò ignoscit.

De instabilitate humani cordis.

Ioan. 15.
Hier. 2.

1. **Q**ui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum. Cogitationes & affectiones hominum, variæ sunt & instabiles: sed inanes omnes & impuræ, quæ de Deo non sunt. O cor humanum, cupidum nimis & insatiabile; quam malum est tibi & amarum, relinquere Deum tuum? Cur multa inania citas, quæ te perfecte consolari nequeunt, nec plenè satiare? Quid igitur facies, quò te vertes, vt bene habeas? Reuertere citò ad cor tuum, vide in quantis offendisti, cura emendare, quæ deliquisti. Præpara Deo domum mentis, custodi te ab irruentibus imaginibus & curis externis, vt replearis consolatione sancti Spiritus.

Psal. 91.

2. Qui sepius foris euagatur, rarò inde melioratur. Omnia ad nihilum tendunt, quæ foris nitida apparent. Nec videntem satiant visa, nec audita implent corda, & nisi omnia referantur ad laudem creatoris, inanis est omnis visio videntis. Hinc sanctus David citharalaudes canit Deo in excelsis: *Delectasti me Domine in factu virtutum tuarum. Et in operibus manuum tuarum exultabo.* Nemo stabilitur in bono creato, sed tantum in Deo solo summo bono. Sta in veritate, & veritas liberabit te de omni mendacio & iniquitate, de tua persona fabulata. Omnia quæ de proximo malè finguntur, reuertentur in caput obloquentis. Christus veritas est: & qui sequitur Christum, amator est veritatis & omnis virtutis. Qui deserit veritatem propter lucrum temporale vel honorem, perdit fidem & virtutis decorem. Deus veritas est, & mendaces non finit dilatare. Malus ad tempus fingere potest, sed finaliter veridicus prænalebit, & fictus confundetur, vbi non æstimat. Noli aliqua cogitare nec desiderare, nisi quæ recta sunt, & Deo maxime placent: hæc enim sunt virtutes, & bona opera ad honorem Dei facta.

Ioan. 14.

3. Qui loquitur veritatem, & odit iniquitatem, hic magnus erit in regno cælorum. Qui operatur iniquitatem, & odit veritatem, in æternis pœnis cruciabitur. Manè in veritate & charitate, & eris acceptus Deo, & angelis, & hominibus. Nec timeas. Malus potest auferre aliqua transitoria, sed Deus reddet patienti multo maiora & æterna. Si vis habere pacem & bonam conscientiam, serua humilitatem, patientiam, & obedientiam. Nullus hostis peior tibi, quam tu ipse tibi grauiter commotus. Si enim proprios defectus cautè consideres, aliorum facta parum ponderabis.

CAPVT XI.

De fiducia in Deo habenda tempore angustia.

1. *Spera in Domino, & fac bonitatem.* Nemo vanè exultet de bonis temporalibus: nemo de suis amicis & cognatis nimis confidat: quia omnia incerta sunt, & plena periculis. Qui autem confidit in Domino, & in necessitate ad eum clamauerit, non deseretur ab eo, in quacumque tribulatione fuerit. Pax magna bene agentis, bona loquenti, nemini nocenti, ab omni via mala & iniqua cogitatione se custodienti. Claude ostium domus tuæ, & eris in pace. *Psal. 36.*

2. Cadit facillimè, qui non proponit quotidie aliquid boni in corde, tanquam scutum contra iectum Satanz. Multi, cum eis non succedit prosperè, desistunt orare & repugnare. Attamen sine labore & certamine virtus non acquiritur, nec sine cautione custoditur. Vagus & leuis moribus, horret disciplinam & cellam, sicut auis capturam. Non desperes grauius tentatus, aut duriter correptus, aut derisus, aut confusus, aut despectus: sed memento, quod iniquitas tua despici & castigari iuste meretur. Sustine patienter, & loquere confidenter: *Bonum mihi Domine, quia humiliasti me, vt discam iustificationes tuas.* In tentatione & tribulatione, homo addiscit Deum sibi esse magis necessarium, propter suam indigentiam & defectuum grauitatem. Fatuus & infidelis est seruus, qui de bonis domini sui vult superbire, & alios despiciere. *Psal. 117.*

3. Qui conseruos suos despicit, & se meliorem reputat, Deum & omnes sanctos offendit. Hic error maximè in nobis oritur, quia humiles non sumus, nec proprios defectus attendimus, quos semper attendere & despectere debemus. Vnusquisque sufficiens onus sibi ipsi est. Quid ergo prodest quod alienis te ingeris; & plus tollis, quam portare vales? Ideo interdum homo apertè cadit aut errat, aut aliquid negligit: vt confusus coram alijs se humiliet, compati discat, erranti subueniat, & apud se casu proprio doctus dicat: Hic homo est: non angelus: sicut mihi accidit, sic & illi contigit. Fratres sumus: Ego malè, ipse fortè bene preterdit. Qui nunquam cadit nec errat, solus Deus est. Quare rides de lapsu alterius? Qui stas, vide ne cadas. Deride lapsum tuum. *Aperta confusio, saepe est extinctio vanæ gloriæ.* *1. Cor. 10.*

De virtute orationis, & utilitate sacrae lectionis.

1. Thes. 5.

1. **S**ine intermissione orate. Quare? Quia vbique sunt tribulationes & tentationes, vbique insidia, & immisiones per angelos malos. Rarè audiuntur bona noua, vbique insurgunt prælia multa, intus timores, foris pugne. Nulla dies sine labore, nulla hora absque mortis horrore. Fiunt autem iusto Dei iudicio bella & incendia, propter hominum peccata, & vt electi excitentur flagellis ad celestia quærenda. Ideoque continua oratio summè est necessaria, contra omnia mundi pericula: tanquam fortis lorica, contra hostium iacula. Qui non orat, non pugnat: & qui viriliter non resistit, citò vincitur, & coronam perdit. Sed quis potest semper orare & pugnare? Omnia potest, qui Deum inuocat, & in eo confidit. Nam propè est Dominus omnibus inuocantibus cum in veritate. Si non potes semper ore clamare, ora spiritu & mente, ora desiderio & pia intentione. Iuge sacrificium in ara cordis est bona voluntas semper bene agendi, & semper Deo seruiendi. Semper enim orat, qui semper bene facit. Qui de præteritis malis dolet, & pro futuris bonis gemit, orare non desinit. Dic cum sancto Dauid: *Domine ante te omne desiderium meum, & gemitus meus à te non est absconditus.*

Psal. 144.

Psal. 37.

2. Valde utilis est sermo Dei, & sacra lectio, ad recolligendum animum per diuersa distractum, aut aliqua passione grauatum. Lectio ostendit rectam viam viuendi, exempla prouocant ad imitandum, oratio impetrat gratiam ad perficiendum. Bona est lectio de Deo, melior oratio ad Deum, optima operatio propter Deum. Beatus, qui omnia verba & facta sua ordinat ad laudem Dei, sicut in beatitudinis finem; vt sit Deus omnia in omnibus & super omnia benedictus & laudatus in secula.

3. Quomodo potest religiosus dici & effici deuotus, quem delectat magis fabulari, quàm legere & orare. Qui libenter vana audit & leuia profert, vili precio animam suam vendit. In omni tribulatione & tentatione ad orationem recurre, sicut ad portum animæ tutum, diuinum implorando auxilium. Quanto citius, tanto melius: quanto tardius, tanto peius. Quanto sapius, tanto verilius: quanto feruentius, tanto Deo acceptius. Pius & misericors Deus vult rogari, causas dat orandi, spem promittit exaudiendi dicens: *Petite, & dabitur vobis.* Horratur verbis, prouocat exemplis: minatur virgis, blanditur donis; castigat aduersis, lætificat prosperis; & sic fit vespere & manè dies vnus. Sape etiam dat Deus experimentum internæ suauitatis deuotè orantibus, secretò

Matth. 7.

Gen. 1.

manca-

manentibus, & libenter tacentibus; quod denegat fabulantibus, & foris vagantibus.

4. Qui vult bona noua audire, audiat Christum loquentem de regno Dei, de iudicio futuro, de caelesti Hierusalem, de felicitate & honore omnium electorum, de premio sanctorum lætantium in secula seculorum. Audiat Prophetas mysteria Christi nunciātes, & peccatoribus poenas intonantes. Audiat Apostolos & Euangelistas, opera & miracula Christi apertè narrantes. Audiat Doctores pulchre sermocinantes, obscura clarè exponentes, moribus vitam ornantes, hæreses & errores confutantes. Capiat quilibet, quod sibi deseruit & placet: nõ spernat simplicia, nec reprehendat quæ non intelligit alta. Stultum est enim reprehendere sapientes, & iniquum iudicare diuinos & sanctos.

Nunciabo-
na quæ.

5. Stude primò humiliter discere & parua implere, & Deus dabit tibi maiora (si vtile fuerit) citius intelligere. Scriptum est enim: *Scienti bonum & non facienti, peccatum est illi.* Qui multa scit, & legit; si non facit, quæ nouit & didicit, vacuus & famelicus de bona mensa recedit. Qui rarò orat, & parum laborat, diu frigidus & pauper remanebit. Qui contra vitia disputat, & vitijs non resistit, bona semina inter spinas iactat. Paruum fructum de multis verbis colligit, qui orando cor à prauis cogitationibus non præmunit. Felix anima, quæ ab omni impuritate irruente strictè se custodit: nec patitur quid morari in abdito cordis, quod oculos Dei latenter offendat. Humilis confessio peccatorum, purgatio est omnium vitiorum, in corde humili & contrito ante Deum.

Ioan. 4.

6. Deuotus delectatur in precibus, studiosus in libris, virtuosus in virtutibus, superbus in honoribus, humilis in despectibus, diues in prædijs, auarus in pecunijs, mendicus in eleemosynis, gulosus in cibis & potibus, ociosus in fabulis, sobrius in abstinentia, sapiens in sapientia, bonus monachus in ordinis disciplina: super omnia autem delectat & lætificat amor Dei, & bona conscientia. Si vis vincere animæ tuæ nequissimos hostes, fuge, tace, quiesce, ora, ieiuna, stude, labora. Sanctus cogitat sancta, loquitur vera, operatur recta, spernit præsentia, contemplatur æterna. Humilis audit consilia, prudens cauet pericula, patiens piè fert sibi molesta, diligens non negligit opera sua. Qui parua non cauet, ad peiora corruet.

7. Tepidus de manè, rarò feruescit in vespere. Qui citò abiicit se torporem & arripit laborem, gaudium sibi acquirit & magnum honorem: & si non ab hominibus, certè à Deo, quod est omnibus amplius optandum & præferendum. Nam ipse merces
omniura

omnium bonorum laborum, sudorum, & dolorum, perpetuaque corona sanctorum. Ociosus non satiatur fabulis, virtuosus etiam abstinere à licitis. Ille bene stat & rectè ambulat, qui in humilitate se fundat, & omnes mundi honores pro nihilo taxat. Ille optimè sapit & sapienter agit, qui soli Deo placere studet, exteriora fugit, interna quærit, cælestia appetit, terrena omnia fastidit atque despicit, & amorem Dei omnibus bonis semper præponit.

CAPVT XIII.

De laude charitatis, & fructibus eius.

1. Cor. 16.

1. **O**mnia vestra in charitate fiant. Nobilis virtus est Charitas, quæ omnibus virtutibus supereminet, & scientijs & donis. Hæc Deum amplectitur & angelos sociat hominibus, & de filijs hominum efficit filios Dei & amicos sanctorum. Hæc Christum fecit nasci de virgine, & crucifigi pro humana salute. Hæc animam à peccato purificat, & ad amandum Deum toto corde, toto affectu, toto intellectu, sursum trahit: ac mira dulcedine replet & accendit. Hæc de peccatoribus facit iustos, de seruis liberos, de hostibus amicos, de peregrinis ciues, de ignotis familiares, de vagi stabiles, de superbis humiles, de peruersis mites, de tepidis feruidos, de tristibus lætos, de tenacibus largos, de terrenis cælestes, & de indoctis sapientes. Hæc omnia operatur charitas diffusa in credentium cordibus, per Spiritum sanctum datum eis de cælis. Hæc alas habet latissimas & longas; volat super Cherubim & Seraphim, & super omnes choros Angelorum. Coniungit summa infimis, transit per media, redit ad summa, vnum efficit de multis; latificat omnes & singulos, non in seipsis vanè glorientes, sed in diuino amore se super se extendentes. Charitas circuit cælum & terram, mare & aridam; & omnia quæ videt & audit in creaturis, ad laudem & gloriam refert creatoris. Non enim est aliquid tam paruum & vile in rerum naturis, in quibus non luceat bonitas entis, opus artificis, potentia creantis, sapientia disponentis, & prouidentia omnia rectissimè gubernantis. Hæc consideratio facit animam deuotam Deum laudare, omni loco & tempore benedicere, exultare & iubilare. Per hanc animus ardescit intus, & sicut cera liquecens à facie ignis, nescit modum tenere, sed super omnia cæli luminaria volitat, ut vnicum dilectum suum, & omnium rerum conditorem, omnibus præsentem, inueniat; quatenus in eo felicissimè gaudeat, & securè quiescat.

Rom. 7.

2. O quàm iucundè, & quàm bene illi est, cui adhærere Deo, & secretè frui datum est? O si parum mihi gustare liceat, quod angelis clarè patet, & finem non habet! Sed ad actiuam vitam redeundum.

dum, & contra tentationes quotidianas fortiter per virtutem charitatis præliandum. Sæpe enim post gaudium sequitur luctus, post solatium tristitia, post risum fletus, post pacem & tranquillitatem bellum & anxietas, & post magnam consolationem sequitur grauis desolatio, aut importuna tentatio vel corporis læsio, aut hominum vexatio, aut amicorum suberactio, aut hostium inuasio, aut mentis conturbatio, aut derisio paruulorum, aut increpatio maiorum, aut dura correctio prælatorum. Omnia hæc contingunt ad humiliandum cordis nostri superbiam, ad compatiendum infirmis, tribulatis & tentatis. Non ergo confidamus in nobis, nec alta sapiamus, nec commoda nostra quaramus: sed in omnibus humiliemus nos, subiecti Deo & omni humanæ creaturæ propter Deum in vera charitate. Per charitatem venit Deus in mundum. Per charitatem reduxit hominem ad cælum. Per charitatem Christus descendit ad hominem peccatorem. Per charitatem & crucis ignominiam, ascendit ad Patris dexteram, & dedit homini maximum honorem. 1. Pet. 2.

3. Charitas nunquam est ociosa, operatur enim magna & sublimitia, inclinatur etiam libenter ad humilia & abiecta. Ipsa perficit diligenter honesta, delectatur viliora sibi iniungi ex obedientia. Non abhorret tangere infirmorum vulnera, lauare pedes, sternere lectulos, purgare vestes, tergere sordes. Ipsa patienter fert aspera, lætatur inter opprobria.

4. Sicut ignis consumit ligna, sic charitas vitia extinguit. Consumdat per contritionem, lauat per confessionem, abstergit per orationem, illuminat per sacram lectionem, accendit per deuotam meditationem, colligit per secretam habitationem, coniungit animam Deo per feruentem amorem. Charitas excitat os hominis ad laudandum Deum, manus ad operandum, pedes ad ambulandum, oculos ad contemplandum, memoriam ad recordandum, exteriora membra ad seruiendum, interiora dona ad amandum Deum super omnia bona in cælo & in terra. Ipsa charitas in humili anima delet mala præterita, munit contra futura, iustruit de præsentibus, liberat de multis dubijs, prohibet à curiosis, amputat superflua, excludit vana, arguit falsa, odit turpia, mitigat dura, illuminat obscura, aperit oranti cæli secreta, ordinat omnia intus & extrâ. Charitas est bona voluntas in anima sancta, quæ non desinit recta operari, quamuis debilitas vel necessitas quandoque non permittat agere bonum, quod prætendit.

5. O felix munda anima, cui Deus est omnia, quæ præter Deum nil sentit iucundum nec preciosum, sed cuncta amara ei videntur & onerosa. Talem Deus requirit, talem diligit, qui se & omnia propter eius amorem spernit & relinquit, fortiter certat, &

cor;

cor suum in puritate custodit. Citò & liberè ad Deum anima pura pergit, & super omnia mundi condita euolat, quæ in terris nil commodi vel honoris concupiscit. Charitas Christi omnia vincula mundi soluit, omnia onera leuia facit; & quacumque Deo placent, fideliter implere satagit. Vnde cum Christo orat, & dicit: *Pater non mea voluntas, sed tua semper & ubique fiat.*

1 Pet. 2. 5.

CAPVT XIV.

De vigili cura & labore contra tentationes.

1 Iob. 4.

1. **R**esistite diabolo, & fugiet à vobis. Vbicumq; fuerit bonus homo occupatus cū Deo, orando, meditando, studendo, scribendo, ibi assunt angeli sancti congaudendo, assunt & daemones ipsum tentando & distrahendo. Cum inceperis orare, fugiunt daemones, quasi ab igne sancti Spiritus; & cum volueris fabulari, redeunt omnes celeriter ad excitandos rumores inanes. Si autem superuenerit bonus prælatus, dissipabit mox omnes fabulantes, & arguet ocio vacantes, & bona opera negligentes. Maneas ergo in silentio, & cogita de Deo tuo pro solatio habendo: & liberaberis de tædio boni operis, perseverans in bono, incepto.

2. Esto fidelis in modico, & lucraberis decem milia talenta in regno superno. Non sis ociosus in secreto, nec verbosus in publico, & fugiet diabolus victus à taciturno. Odit enim laborantem & tacentem, orantem & bona meditantem. Vbicumque fueris solus vel cum alijs, oportet te certare, vigilare, & orare contra tentationes carnis & spiritus. Certa fortiter, ora feruenter, labora diligenter, stude frequenter, tace libenter, sustine patienter. Spera in Domino semper, quantumcunque fueris tribulatus & desolatus vehementer. Qui seipsum in omni loco & tempore ponit ad patientiam, maiorem nunc habebit pacem, & de aduersarijs victoriam, & in futuro cum electis clariorem gloriæ coronam obtinebit.

CAPVT XV.

De fraterno onere inuicem portando.

Galac. 6.

1. **A**lter alterius onera portate. Quoniã quidem omnes in Christo vnum sumus, ideo fraternam charitatem tenere debemus in vinculo pacis, & in bono semper concordare. Omnes Christi membra sumus, renati in baptismo per gratiam Spiritus sancti, passione Christi redempti, sanguine Christi mundati, corpore Christi refecti, verbis Christi eruditi, miraculis Christi confirmati, exemplis Christi ædificati. Cur ergo alter alteri nocetis,
fratres

fratres mei? Qui alium verbo vel facto lædit, Christum offendit. Christus vindicabit, Christus puniet, nisi citò se emendauerit. Vnum Deum Patrem habemus in cælis, omnes in Christo fratres sumus, de quacumque ciuitate vel patria hîc cõgregati, aut quantalibet parentela nobili vel ignobili generati. Vnus Deus nos omnes creauit, vnus pascit & gubernat, vnus ad vnus beatitudinis finem nos vocauit: & quotidie vocat, per vocem foris, per contritionem intus: qui se nobis videndum promisit in præmium æternum in conspectu Angelorum, cum vnanimi felicitate omnium ciuium supernorum. Si ergo à Deo vnanimiter vocati sumus, vno precio redempti, vno spiritu omnes potati: studeamus mutuo diligere & seruire. Si Christo placere cupimus, propter Christum inuicem onera nostra portemus, & ex charitate pro inuicem oremus; quia sic Deus in nobis est, & nos in Deo sumus. Quicquid ergo imperfectionis & ineptitudinis videmus vel audimus, hoc piè in bonum interpretari debemus, sicut de nobis fieri optamus.

2. O frater amande, porta, & portaberis; excusa, & excusaberis. Compatere peccanti, & compatietur tibi. Consolare lugentem, & consolaberis à gaudente. Erige cadentem, & erigeris Domino auxiliante. Sicut feceris alteri, sic fiet etiam tibi, Deo iustò iudicante & vindicante. Non mireris, nec indigneris, si cadit homo fragilis in mundo; quia Angelus cecidit in cælo, & Adam in paradiso, victus à modico pomo. Sæpe valde parua res est, vnde homo valde grauiter tentatur in seipso, vel etiam vexatur ab alio. Hoc Deus iustè permittit cõtingere, vt veraciter cognoscas, quòd si non potes parua vincere, non poteris grauiora superare.

3. Esto benignus in fratrem tentatum, & ora pro tribulato sicut pro temetipso. Bonum tuum, bonum meum per congratulationem: & malum tuum, malum meum per compassionem. Nam omnes fragiles homines sumus, idcirco pro inuicem orare & charitate tenemur. Nemo alteri impropere potest defectum eius, se neglecto. Quia si quis aliquem defectuosum despicit, quasi cæcus cæcum illudit, & surdus surdo maledicit, & stultus stultura deridet. Tace de alio tibi non commisso malè loqui, sed teipsum magis respice & corrige, quòd prauè fecisti. Si rectè iudicas, & proximum emendare intendis, à teipso incipe. Et tunc procede nõ commotè, sed modestè & discretè. Si diligis me sincerè & fraternè, compatere mihi sicut tibi, & ora pro me. Qui alium corripit, & pro eo non orat nec condolet, crudelis est hostis; non medicus, sed onerosus fabulator. Qui pro alio sicut pro seipso orat, duplex bonum facit. Quanto quis plus habet de bono fraternæ charitatis, tanto libentiùs pro eo orat, vt perfectius se emendet,

Ora pro eo
quem cor-
ripis alio-
qui hostis
es non me
dicus.

&c

& oculos infirmorum non offendat. Ideo amplius contristatur, si audire noluerit, & admonenti indignatur. Quilibet est alteri aut rosa redolens, aut spina pungens.

CAPVT XVI.

De amore Christi, & odio mundi.

IOAN. 15.

1. **M**ane in dilectione mea. Vox Christi, vox dulcis ad audiendum, salubris omnibus ad obediendum. Amor Christi iucunditas mentis, paradus animæ, excludit mundum, vincit diabolum, claudit infernum, aperit cælum. Amor Christi & amor mundi contrarij sunt, & nihil commune habent, nec simul commorari possunt. Amor Christi, curus Helæ ascendens in cælum, amor mundi, quadriga diaboli trahens ad infernum. Amor sui, læsio sui, obliuio mundi, inuentio cæli. Plus nocet blanda locutio ficti amici quàm dura correptio hominis iusti. Cogitatio dolosi fingit mendacia, mens iusti rectè procedit in causis. Non euadet scandalum, qui alteri infert scandalum. Rector & cognitor omnium Deus; non diu patitur ouiculam suam errare & balare; sed aut baculo timoris feriens reuocat; aut amoris oculo intuens, ad conscientiam reducit.

PROV. 11.

2 Vbi pax & concordia, ibi Deus & omnia bona. Vbi lis & dissensio, ibi diabolus & omnia mala. Vbi humilitas, ibi sapientia, Vbi superbia, ibi radix malitiæ. Vince superbiam, & inuenies pacem magnam. Vbi dura verba, ibi læduntur charitatis viscera. Vbi solitudo & silentium, ibi quies monachorum. Vbi labor & disciplina, ibi profectus religiosorum. Vbi risus & dissolutio, ibi fugit deuotio. Ociosus & verbosus rarò compunctus, rarò à delicto purus. Vbi prompta obedientia, ibi læta conscientia. Vbi fabulatio longa, ibi operis negligentia. Vbi propria exquisitio, ibi charitatis defectus. Vbi doctrina Christi viget, ibi salus animæ crescit. Vbi fratrum concordia, ibi dulcis melodia. Vbi mediocritas seruatur, ibi virtus concordie diutius perseuerat. Vbi discretio in corripiendo culpas aliorum custoditur, ibi nemo iuste conqueri debet, nec facile prælato indignari. Vnde quidam: *Omnibus adde modum, modus est pulcherrima virtus.* Vbi patientia, ibi magna hostis victoria. Vbi turbatio intrat, ibi pax citò de domo recedit. Claude oris ostium, & pondera verba tua antequam loquaris. Vbi fides & veritas, ibi pacis securitas. Vbi dolus & nequitia, ibi stulta cogitatio & cæca prudentia. Vbi charitas, ibi Spiritus sanctus. Vbi leuis suspicio, ibi frequens indignatio. Vbi veritatis cognitio, ibi rectis corde læticia. Vbi ficta narratio, ibi sæpe amici deceptio latet. Vbi humilis confessio, ibi facilis veniæ impetratio.

Cæcæ.

Vbi

Vbi terrena sapientia deficit, ibi diuina protectio amplius est inuolanda. Quicumque malitiose iniusta prætendit, ipse malum finem consequetur. Pax multa bene agenti, & ad patientiam se præparanti. Vt impio in malo, & ficto, in bono: quia nemini plus nocet iniquitas eius, quam illa ipsi. Vbi duplicitas, ibi inconstantia & multa nequitia. Bene simplici & iusto sine dolo, quia Deus cum eo, dirigens omnia opera eius itinere recto. Qui verbum suum malè seruat, quis facillè ei credet? Qui autem verbum suum in melius mutat, verbum veritatis non infringit.

Iacob. I.

5. Delectabile est bona audire, sed laudabile magis opere exercere. Optima collatio, vitæ emendatio. Fructus bonæ collationis, abstinere à peccatis, & proficere in virtutibus. Fructus deuotæ orationis, vnire cor suum cum Deo, in feruore sancti Spiritus. Ille deuotè orat, qui omnia vana à se excludit. Qui imaginem crucifixi sibi præponit, diabolica phantasmata citò repellit. Pulchra animæ imaginatio, passionis Christi iugis recordatio. Qui sacra Iesu vulnera quotidie pensat, mentis suæ vulnera mitigat, purgat, & curat. Qui omnia terrena tanquam lutum vilipendit, nec honores desiderat; cordis mundiciam acquirit, & Deo liberè vacare potest. Ille Deum summè laudat & honorat, qui seipsum profundè humiliat, & defectus suos cautè considerat, gemit, & plorat. Magnus clamor in auribus Dei, vera contritio cordis ex ore humilis peccatoris.

4. Quicquid boni facis, ad laudem Dei facias. Qui virtutes suas, & aliorum qualibet opera bona, simpliciter & integrè, purè & liberè, ad laudem & honorem Dei refert, totum Deo ascribendo, nil meritis suis nec viribus attribuendo; sed ab omnibus se spoliatur & denudat, superbiam, inuidiam, & vanam gloriam funditus calcatur & necat. Æterna namque gloria & honore se priuat, qui in se & non in Deo solo summo bono gaudet. Ideoque beata Virgo Maria, pro maximis donis sibi collatis, in suo deuotissimo cantico iubilans, dicit: *Exultauit spiritus meus, in Deo salutari meo.* Qui se aliquid esse putat, cum nihil sit, seipsum seducit, ait Apostolus Paulus. Qui in tertium cælum raptus, non est hoc elatus; sed quicquid boni fecit, docuit, & dictauit, hoc totum fideliter Deo attribuit, dicens: *Gratia Dei sum id, quod sum.*

Lucæ 1.

Galat. 6.

1. Cor. 15.

CAPVT XVII.

De imitatione sanctissimæ vitæ Domini nostri Iesu Christi.

Matt. 25.

Qui quomodo Iesum vel imitantur, vel in ore nonent.

¶ **Q**uod uni de fratribus meis fecistis, mihi fecistis. Notate verba, signate mysteria, imitamini exempla. Qui fratri indigenti subuenit, Iesum per manum retinet: Qui onus sibi impositum nonent.

L I

patien-

patienter sustinet, Iesum & hunc crucifixum in humeris suis portat. Qui fratri contristato solatiofum verbum respondet, osculum amorosum ori Iesu tribuit. Qui alterius culpam plangit, & pro eo veniam petit, pedes Iesu lauat & extergit. Qui irascentem ad pacem reformat, lectulum floridum Iesu in anima parat. Qui fratri in mensa meliora quam sibi apponit, Iesum charitatis dapibus & fauo mellis pascit. Qui bonas meditationes de Deo assumit, Iesum in thalamum cordis sui introducit. Qui fratri librum sacrae lectionis porrigit, vinum optimum ori Iesu propinat. Qui ociosa verba loqui prohibet, muscas de mensa Iesu expellit. Qui detractiones audire renuit, & loquentes inhonesta corripit, nigrum canem de domo Iesu baculo ferit & fugat. Qui inter refectioem bene & distinctè legit, conuiuantes in mensa Iesu poculo caelesti latificat, & inebriat sitientes. Qui malè legit, saporem cibi minuit, & qui saepe titubat, mappam Iesu maculat.

2. Qui mala alterius audit, & multum inde dolet & gemit, sacra Iesu vulnera tangit & perungit. Qui bona exempla & virtutes de proximo suo narrat, pulchros flores oculis Iesu repraesentat. Qui verba Iesu deuotè legit & prædicat, in naribus audientium dulcia aromata spargit. Qui defectus alterius piè portat & excusat, misericordiam Iesu citò impetrabit. Qui diffamiam alterius & scandalum proximi occultat, nuda Iesu membra vestibus tegit. Qui diuina miracula & humilia Christi opera sedulo cogitat & suauiter ruminat, mel & lac ex ore Iesu accipit. Sic enim beatissima Agnes dixit & fecit, quæ etiam pro amore Iesu sanguinem suum fudit. Qui pro debili & infirmo fratre legit aut cantat, ante incunabula Iesu cum Angelis iucundè citharizat. Qui deuotè orat, & à delicatis cibis abstinet, & proprijs rebus renunciat, cum sanctis Magis tria preciosa munera Iesu manibus offert. Qui capitia fratrum ac vestes lauat, cum sancto Ioanne Baptista Iesum baptizat. Qui cellam suam custodit & racet, cum Iesu desertum intrat. Qui vitijs resistit & corpus castigat, cum Iesu ieiunat. Qui fratri salutare verbum dicit, cum Iesu regnum Dei prædicat. Qui pro infirmo & tentato fideliter orat, cum Iesu Lazarum visitat, & cum Maria & Martha plorat.

3. Qui pro fidelibus defunctis Missas celebrat & vigiliis legit, cum Iesu ad monumentum Lazari transit, orans vt animas à penis misericorditer liberet. Qui cum fratribus ad commune refectorium vadit, vt sacram lectionem audiat, cum Iesu & discipulis eius cœnat & bibit. Qui eloquia Dei in mensa lecta in corde suo recondit, cum sancto Ioanne Apostolo supra pectus Iesu in cœna recumbit. Qui in aduersis humiliter & promptè obedit, Iesum veraciter cum discipulis in montem Oliueti sequitur, vbi

D. Agnes.

traditus & captus fuit. Qui in tribulatione & tentatione instanter & feruenter orat, cum Iesu in agonia contra diabolum pugnat. Qui suum velle & nolle totaliter relinquit, cum Iesu voluntatem Patris sui gratanter implet, & crucem in Caluariam portat. Qui pro aduersarijs suis orat, & in se peccantibus libenter indulget, cum Iesu pro inimicis rogat, ne male pereant: sed conuertantur ad Deum, & viuant. Qui omnibus, quæ sunt mundi, sponte renunciat, & cuncta visibilia obliuioni tradit, cum Iesu in cruce moritur, & cum Paulo in paradysum rapitur.

4. Qui cor suum mundum & quietum seruat, Iesum in sindone munda inuoluit, & in corde sepelit. Qui in seruitio Iesu vsque in finem perseuerat, cum Iesu in sepulchro suauiter dormit & requiescit. Qui beatæ virgini Mariæ in doloribus eius compatitur, hic iterum ab ea in angustijs suis, cum pio filio eius Iesu consolari meretur. Qui omnia verba & gesta Iesu mente recolit, & dente conterit, dulces aromatum species illi preparat, quæ ad solatium animæ tristis optime valent. Qui de beneficijs sibi collatis humiliter & deuote gratias agit, cum Maria Magdalena ad monumentum Iesu cum aromatis venit. Qui post contritionem & confessionem peccatorum, firmiter se emendare proponit, cum Iesu à morte culpæ resurgit. Qui torporem mentis abiicit, & nouum feruorem arripit, nouum Pascha in spiritu cum Iesu celebrat, & alleluia cum eo in choro iubilans cantat. Qui omnia sæculi gaudia spernit, pericula fugit, religiosam vitam querit & accipit: cum Iesu & discipulis eius cenaculum clausum intrat, vt in secreto liberis Deo seruiat, purius viuat, & Spiritum sanctum plenius accipiat. Qui omnia temporalia negligit, & in meditatione sancta ad cælestia totus inardescit, cum Iesu ad cælos pergit & ascendit. Beata anima, cui Christus viuere est, & mori cum Christo lucrum. Oportet, quòd sibi ipsi moriatur, qui Christo viuere desiderat. Oportet, quòd omnia caduca relinquat, cui Christus sapere & dulcescere debet. Labor est in relinquendo, dolor in moriendo, sed æterna salus & vita cum Christo feliciter regnando. O quando hoc erit, vt solus Deus mihi totus sit, & ego illi totus intentus & vnitus? Quamdiu enim anima fidelis non est Deo vnita in gloria, non potest plenè esse beata. Sequere ergo Christum passibus amoris in vita tua, per fidem charitate feruentem: vt dignus has videre cum facie ad faciem, Angelos beatificantem. Ad quam intuentam nos omnes perducere dignetur Iesus Christus post mortem, qui pro omnibus nobis amaram pertulit crucem, Amen.

Phil. x.

CAPVT XVIII.

De aterna laude Dei.

Psal. 33.

1. **S**emper laus eius in ore meo. O dulcis vox in auribus deuotorū, sed dulcior in præsentia Dei & sanctorum Angelorum. Si omnia organa musicorum canerent, & laudem Dei nō resonarent, inuanum concreparent, nec animam sanctam recrearent, neque satiarent. Oportet enim, quōd Deus & honor eius sit causa canendi, & omnis vanitas sit exclusa, si laus debet esse Deo grata & accepta. Si intentio tua fuerit pura, tunc poteris exultare in vera cordis lætitia cum Maria. Dulcis symphonia in cælo & in terra, laudare Deum puro corde & consona voce cum omni creatura, pro sua immensa bonitate & excellenti magnificentia. Delectabile opus laudare Deum omni tempore, diligere creatorem cæli & terræ, honorare maximè æternæ vitæ largitorem. Siquidem sanctorum Angelorum vita, honor, & gloria, laudare Deum totis præcordijs, & nunquam à laude cessare; qui nunquam possunt fatigari, nec inaniter gloriari. Hoc etiam agunt sanctorum animæ in cælesti patria, liberatæ de vinculis corporum, de laqueis Satanae, ab omni tentatione eius securæ, & iam Deo vnitæ in perfecta charitate, & perenni lætitia, & ineffabili beatitudine repletæ. Recogitant modò liberæ cum maxima dulcedine, in quæta fuerunt tribulatione & amaritudine, & quanta euaserunt pericula & tentamenta huius miseræ vitæ. Versa sunt eis omnia lamenta in cantica lætitiæ, & dura verbera in augmenta pulchrioris coronæ.

Lucæ 1.

Psal. 147.

2. O quàm beata illa patria, vbi pacata sunt omnia, tristitia nulla, omnia iucunda, diuina laude & dulci iubilo plena. Benedic ergo & tu anima fidelis Dominum de cælis, lauda Deū tuum Sion grauata pondere carnis. Inuoca Iesum in loco certaminis, vt adsit tibi à dextris tuis & sinistris cum Angelis sanctis. Ora ne præualeat contra te dæmonum impetus, ne decipiat te mollicies carnis, ne frangat te rigor ordinis, aut labor corporis. Suscipe pro Christi amore onus sanctæ crucis, quæ aperiet tibi portam regni cælestis. Quid amplius cupis? Via regia veniendi ad Christum, est vincere propriam voluntatem, sustinere defectum, non querere carnis commodum. Habebis certè æternam requiem pro paruo labore, æternum honorem pro humili statu & infimo loco. Sit ergo semper laus Dei in ore tuo, in prosperis & aduersis, multum enim in hoc potes promereri, si plenè te resignaueris ad voluntatem Dei. Quicquid grauitatis tibi occurrerit interius aut exterius, hoc accipe piè & gratiosè de manu benignissimi creato-

Deus per
p. tuò lau-
dius ab
o. nibus
per omnia

ris:

ris: qui curam gerit de omnibus nobis, pusillis & magnis. Qui te fecit ad imaginem suam, non relinquet te in necessitatibus tuis, propter immensam bonitatem suam.

3. Aperi ergo os tuum in laudem Dei omnipotentis, cuius providentia reguntur omnia in cælo & in terra, in mari & in omnibus abyssis. Lauda creatorem tuum, qui te fecit hominem & non bestiam: & si te muscam fecisset, adhuc laudandus esset, & bene fecisset. Non potest leo gloriari de fortitudine sua, contra muscã & culicem; quia si leo potest altiùs clamare, non tamè potest tam altè sicut musca volare. Ne ergo sit contentio inter magnum & paruum, inter diuitem & pauperem, inter fortem & debilem, inter sapientem & simplicem, inter regentem & seruientem. Omnes pariter laudemus Dominum Deum nostrum, qui creauit omnem creaturam mira pulchritudine & varietate, ad laudem nominis sui & gloriam, & hominum vtilitatem largiter & apertè demonstrandam. Lauda anima fidelis redemptorem tuum, qui te redemit de manu aternæ mortis, per passionem sue benedictæ crucis. Cui dignè regratiari non poteris, iam si millies pro ipso mori & crucifigi posses. Lauda protectorem tuum, qui te à multis periculis & à peccatis custodiuit. Lauda benefactorem tuum, qui tanta beneficia tibi tribuit, quæ vix enumerare sufficis. Ecce adhuc quotidie noua dona tibi transmittit, & per se etiam ad te in altare venit: in quo optimum donum, quod ipse est & habet, tibi ad communicandum præbet. Nil aliud pro his à te requirit, & tam gratum habet, nisi vt ipsum purè & intimè propter seipsum ames & laudes.

4. Cùm fueris lætus & bene tibi successerit, lauda & gratias age; quia pius Dominus te consolari dignatus est, ne in via deficias. Nam toties panem de cælo tibi ad refocillandum spiritum tuum mittit, quoties verbum Dei audis & legis, ac de incarnatione & passione Christi deuotè meditaris. Cùm fueris tristis aut debilis, lauda & gratias age: quia Deus te visitat, probat, & purgat: ne superbias, & de te præsumas. Afflictio enim corporis, sæpè est reductio ad compunctionem cordis. Cùm fueris sanus & fortis, lauda & gratias age; quia Deus dedit tibi vires, vt labores & alijs seruias, & tempus nunquam otiosè expendas. Cùm fueris in horto vel in pomario, videns diuersas species & arborea, flores & rosas, pyra, poma, herbarum virores, & lilia odorifera, lauda & gratias age; quia ostendit tibi Deus multa mirabilia opera sua in terra germinantia: quæ omni anno renouat mira potentia ac sapientia sua, pro magna sua bonitate & hominum vtilitate. In omni ergo loco & tempore, lauda Deum, & gratias age: quia plena est omnis terra maiestate eius, & super cælos gloria eius.

Lauda Deum cum omnibus sanctis in terris, quem laudant omnes Angeli in caelis. Si laudas, Angelis asimularis: si non laudas, ingratus es, & peior bestijs. Ecce volucres caeli cantant, pisces natant, canes latrant, pecora clamant, & omnia elementa ad laudem Dei se mouent, & magnificentiam creatoris sui naturalibus motibus demonstrant. In cunctis ergo quae agis, habe Deum praecipue oculis tuis. Caue offensas: gratias age pro beneficijs impensis, & in fine cuiuslibet operis tui, corde tenus regratiando Deo sic concludere: Deo laus nunc & in aeternum. Omnis spiritus laudet Dominum. Amen.

VALLIS LILIORVM

AD LAUDEM DEI,

PRO SOLATIO TRIBVLATORVM.

PROLOGVS IN HVNC LIBELLVM.

Osee 14.

Iustus germinabit sicut liliū, & florebit in aeternum ante Dominum. Iste libellus potest nominari *Vallis Liliorū*, ad distinctionē alterius praecedentis, qui Hortulus Rosarū intitularur. Quia sicut ille tractat de multis virtutibus, tanquam de rubris rosis in hortulo Iesu natis; sic iste loquitur de multis virtutibus, tanquam de candidis lilijs, in valle humilitatis à Domino Iesu plantatis, & Spiritus sancti intima asperione dulciter irrigatis. Nam teste beato Gregorio, qui sine humilitate virtutes congregat, in vētū puluerem portat. De his quoque lilijs loquitur etiam Sponsa Christi, humilis & deuota anima, ad Iesum Sponsū suū in Canticis Canticorū, ore cantans & corde iubilans, de visitatione sui & donis eius. *Dilectus meus* (inquit) *mibi, & ego illi, qui pascentur inter lilia.* Et iterū: *Dilectus meus candidus & rubicundus, inter robera mea commorabitur.* Cui laus, honor, & gloria, in saecula saeculorum, Amen.

Humilitas
radix &
mater vir-
tutum.

Cant. 6.
Cant. 5.

CAPVT

CAPITA HVIVS LIBELLI.

D e triplici statu humana vita.	Cap. I.
De laude Dei in paupertate.	II.
De probatione deuotarum per contraria.	XII.
De vero amatore Dei.	IV.
De gratitudine anime, pro omni bono.	V.
De conformitate anime deuote cum cruce fixa.	VI.
De ambulatione anime pure cum Deo.	VII.
De pace cordis, & quiete in Deo.	VIII.
De recollectione cordis cum Deo.	IX.
De vigilatione & oratione, contra tentationes.	X.
De timore aterna poene, contra vitia carnis.	XI.
De memoria dominica passionis.	XII.
De inuocatione sancti nominis Iesu & beatae Mariae.	XIII.
De fortis certamine contra vitia.	XIV.
De stabilitate in loco & in ordine.	XV.
De diuino solatio in tribulatione.	XVI.
De custodia conscientiae.	XVII.
De solitudine & silentio.	XVIII.
De refugio pauperis ad Deum adiutorem suum.	XIX.
De paupere & infirmo Lazaro.	XX.
De claro intellectu sacrae scripturae.	XXI.
De magnis meritis patientiae pro Christo.	XXII.
De bonis moribus humilis monachi.	XXIII.
De prouida locutione, & fraternae compassionis.	XXIV.
De incerta hora mortis.	XXV.
De aterna laude Dei.	XXVI.
De laude sanctorum Angelorum.	XXVII.
Oratio deuoti amatoris Dei.	XXVIII.
De vnione cordis cum Deo habenda.	XXIX.
De vera pace in solo Deo.	XXX.
De recta intentione ad Deum.	XXXI.
Oratio humilis & contriti spiritus.	XXXII.
De bona societate cum Iesu, & sanctis eius.	XXXIII.
De summo bono & ultimo fine, in solo Deo ponenda.	XXXIV.

CAPVT I.

De triplici statu vita humana.

I. Ego flos campi, & liliu conuallium. Hæc est vox Christi, ad Cant. 2.
sanctam Ecclesiam in generali, & ad quilibet animam deuotam

Christus
flos campi
& liliū
conual-
lium.

tam in speciali. Christus enim est speciosus Sponsus sanctæ Ecclesiæ, & caput omnium fidelium: flos omnium virtutum, & liliū conuallium: amator humilitatis & castitatis. Qui ergo vult Christo seruire & cælesti Sponso placere, studeat vitia sua vincere, lilia virtutum colligere, otium vitare, libenter studere, libros scribere, manibus operari quod vtile est; frequenter orare, & Deo intimè vacare, tumultus fugere, secretum diligere, & de alienis rebus & sibi nociuis tacere.

2. Habitus namque exterior parum valet, sine interiore virtute coram Deo. Vas est foris ornatum, sed intus vacuum. Sicut ex bono vase vini bonus odor procedit, sic ex bono corde religiosi bona verba & sancta opera procedunt, ad laudem Dei & utilitatem proximi. Attendè ergo frater statum tuum, in quo stas, & coram hominibus ambulas; vt Deo dignè placere studeas, & alios factis & moribus sanctis ædifices. Totum enim in te redundabit, quicquid boni feceris, & quicquid mali coram Deo commiseris. Quando ergo comedis & bibis, dormis & quiescis & quocumque volueris pro libitu tuo transis; tunc facis opera carnis, & assimilaris bestijs terrenis, quæ discunt, comedunt, & bibunt, & replent ventrem suum, donec saturentur. Et si quis eis resistit, illum stimulant cornibus & ungulis, terrent vultibus, & mordent dentibus, & clamant vocibus horrendis. Tales sunt carnales homines, gulosi, auari, superbi, iracundi & litigiosi; spiritum Dei non habentes, sed passionem suam sequentes.

3. Sed quando vigilas & oras, legis & cantas psalmos & hymnos, de Deo & sanctis eius; vel quando ieiunas & abstines à vitijs, & proximo seruis; aut pro peccatis tuis doles, gemis & ploras, confiteris & veniam petis; tunc facis opera Spiritus sancti, & secundum spiritum ambulas, & religiosæ vitæ ordinem seruas. Tunc etiam sanctis angelis assimilaris in cælis, qui semper Deum laudant, & cantant, & benedicunt, & nunquam faciem suam ab eo auertunt. Quando verò superbis, irasceris, detrahis, murmuras, fallis, mentiris, alios perturbas, & de malis eorum gaudes, & de bonis tristar; aut quando proximum despicias, & compdum tuum in omnibus quæris; tunc diabolum sequeris, & demonibus assimilaris per malitiam & vitia, quæ committis. Nam ipsi passionem suam & nequitias sequuntur, quantum possunt & audent facere, & in malis delectantur, quia boni non sunt, & alios seducere & pervertere nituntur. Vita ergo iustorum angelis similis, vita carnalium bestijs æqualis, vita superbiorum demonibus comparatur. Caue serue Dei, ne laqueis eorum inuoluaris, & in iudicio ab eis accuseris & confundaris.

Carnales
bestijs, iu-
sti angelis,
superbi de-
monibus
similes.

CAPVT II.

De laude Dei in paupertate deuotionis.

1. **P** *Pauper & inops laudabunt nomen tuum Domine.* Quando sentis Psal. 47.
te aridum, frigidum, & tristem in orando, & meditando bona de Deo, non debes propterea desperare, nec desistere Iesum humiliter inuocare; sed in paupertate spiritus tui Deum lauda & gratias age, & istum versiculum pro consolatione libenter lege: *Pauper & inops laudabunt nomen tuum Domine.* Multi enim sancti & deuoti fuerunt etiam quandoque aridi, & per longum tempus à Deo derelicti: vt discerent patientiam & alijs compati, per doloris & inopix experientiam; & non presumerent nimis de seipsis, in tempore deuotionis & iubilationis. Lege etiam versum istum sequentem, cum Propheta in psalmo: *Ego autem mendicus sum & pauper, & Dominus sollicitus est mei.* Psal. 69. In Domino confido, quia ipse virtus & salus mea. Verum est, nam omne bonum à Deo.

2. Noli ergo presumere cum lætus fueris, nec te deicere tristitia grauatus; sed sicut Domino placuerit in oculis suis, sic esto contentus in omnibus. Nil enim boni habes à teipso, sed totum est à Deo. Cum gratia deuotionis datur, sol de cælo lucet, & anima illuminatur, & quasi in diuitijs exultat. Sed miser deciperis, si presumis & inflaris. Cum verò occultè subtrahitur gratia, & ab ingrato tollitur; tunc verè pauper es & infirmus, & parum potes sustinere, & trædet orare. Sed hoc pro beneficio accipe, quòd Deus te pauperem facit & humiliat cum electis suis; & percutit dorsum tuum filiorum virga, pro excessibus tuis occultis & negligentijs multis quotidianis; vt tibi ipsi vilescas, & nunquam alte de te sapias, sicut cõsultat sanctus Paulus ad Romanos: *Noli, inquit, altum sapere, sed time.* Rom. 12. Magnum lucrum animæ, de se viliter sentire, & Deo omne bonum funditus ascribere.

CAPVT III.

De probatione deuotorum per contraria.

1. **G** *Audete iusti in Domino.* In cælo semper est gaudium, in inferno semper est luctus, in mundo vtrumque ad tempus, ad probandum homines bonos & malos. In æstate sunt dies clariiores, & in hyeme obscuriores; sic est etiam cum anima deuota. Quando gratia Dei venit, & eam illuminat; tunc multa abscondita cognoscit & intelligit, cætat & iubilat cū magna deuotione, quã sentit. Sed in tẽpore tẽtationis, cū subtrahitur gratia deuotionis; tunc est in hyeme & frigore, in obscuritate intellectus, & in pauore

pauore mentis. Tunc patientia est necessaria & Deo magis accepta, crescunt virtutes per aduersa, & augentur per patientiam æterna præmia.

2. Humiliatur anima & purgatur per flagella, confunditur superbia, & euanescit vana gloria. Quamdiu uiuit anima in corpore, exercetur in utroque, pro profectu ampliore in Christi amore. Magna ergo ars, magna virtus est, bene uti bonis & malis. Benedic ergo anima mea Domino in omni tempore; lauda Deum tuum Sion dicac nocte, & erit merces tua magna utrobique coram Deo in cælo & in terra, & omnia seruient tibi prospera & aduersa, bona & mala, læta & tristia. Vnde Apostolus Paulus ait: *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum*, & nihil deerit timentibus eum. Beati, qui in omnibus sequuntur voluntatem Dei.

Rom. 8.

CAPVT IV.

De vero amatore Dei.

1. **D**iligite Dominum omnes sancti eius, pusilli & magni; quia pusillum & magnum ipse fecit. Verus amator Dei amat pure Deum, scilicet Deum propter Deum, & propter eum solum fruendum; & non propter lucrum ab ipso habendum; nec propter aliquod proprium commodum, nec solatium aut præmium inde promerendum; sed totaliter & finaliter propter suam infinitam bonitatem, & superexcellentem dignitatem. Ideo in laudem Dei Psalmista frequenter dicit, & repetit. *Confitemini Domino, quoniam bonus*; & hoc dicere dulce est amanti. Sed dicere, *quoniam in æternum misericordia eius*, dulcius sapit pœnitenti & dolenti de peccatis suis. Ne ergo desperet homo fragilis in malis suis, additur. Quoniam in æternum misericordia eius.

Psal. 30.
Sap. 6.Psal. 105.
106. 117-135

2. Ille autem amplius placet Deo, qui profundius se humiliat, & feruentius ipsum amat. Beatus, qui se viliores omnibus reputat; & canet omne, quod Deo displicere cognoscit. Beatus, qui propter Deum & beneplacitum eius, totum opus suum facit ex charitate cum pura intentione; & quicquid boni cogitat, hoc ad Dei honorem & laudem & gloriam integrè refert. Beatus, qui nil sibi retinet, sed totum Deo liberè reddit, quod à Deo accepit.

CAPVT V.

De gratitudine animæ, pro omni bono.

1. **M**agnificate Dominum mecum, & exaltemus nomen eius in ipsum. Ille magnificè Deum laudat, qui de minimis etiam beneficijs gratias maximas agit; quia ille dat, qui super omnia maximus

Psal. 33.

maximus est. Nil tibi paruum nec vile esse debet, quod altissimus tibi ex gratia liberè præstat. Non quærit Deus aliquid magis, quàm vt gratis ametur, & omnis offensa caueatur, atque gratitudo semper & vbiq; ei reddatur.

2. Magnus coram Deo est, qui se ex vera humilitate spernit & subternit; & omnibus bonis & beneficijs indignum se iudicat; nec in aliquo bono vanè exultat, nec laudem concupiscit. Maior tamen ille, qui sicut Iob percussus, contemptus, conuiciatus, depauperatus, neglectus, tentatus, afflictus, derisus, & confusus gratias agit, lætatur & benedicit: & omnia grauamina & exilia sibi contingentia pro maximis lucris computat, & propter Deum sustinet, & conqueri cessat.

3. Beatus qui virgam doloris, sicut Iob, de manu Dei piè accipit, & totaliter voluntati diuinæ se offert & committit. Beatus, qui hoc semper quærit & eligit, quod Deo magis placet, & pro delicijs vilia capit: & læsus latior manet, & damnum temporale animæ lucrum reputat.

CAPVT VI.

De conformitate animæ deuote cum crucifixo.

1. **C**um ipso sum in tribulatione. Quid est hoc Domine? Expone mihi verbum istud, quod dixisti; aperi sensum huius versiculi pro solatio serui tui. Audi fili. Quando es in tribulatione & cordis mœrore, tunc es cum Iesu in cruce. Et quando iterum consolaris in deuotione, & delectaris in hymnis & canticis diuinis, tunc resurgis cum Iesu in nouitate spiritus: & quasi à mortuis suscitaris de sepulchro, alleluia lætè canendo.

2. Cum autem flexibus genibus oras pro peccatis tuis, & intimè doles & ploras, tunc duris ictibus ante portam cæli pullas. Cum verò omnia terrena iam negligis, & sola cælestia intus meditaris, tunc cum Iesu ad cælum pergis, & angelis sociaris. Esto ergo mitis, humilis, & patiens, in omni euentu & infirmitate irruente super te propter Deum; & porta crucem tuam patienter cum Iesu, moriendo quotidie in cruce, pro æternâ salute tua; quia omnis afflictio carnis patienter tolerata, medicina est animæ & satisfactio pro peccatis, & spes futura beatitudinis & gloriæ. Amen.

CAPVT VII.

De ambulatione animæ puræ cum Deo.

1. **A**mbulate dum lucem habetis. Ille ambulat cum Deo in luce, qui nil cupit de hoc mundo habere, sed habet cor suū fixum ad

ad Deum in celo. Nam ibi est thesaurus animæ absconditus Dominus Iesus Christus, in quo omnia bona continentur. Semper miser est & eget, quicquid habet, qui Deum amicum non habet. Ille Deum habet, qui eum amat, & sermonem eius seruat.

2. Ille verbum Dei bene seruat, qui otiosum verbum nunquam profert, qui opere ostendit, quod ore prædicat; qui propriam gloriam non quarit, sed omnia bona quæ facit, & in alijs videt, pure ad gloriam Dei refert. Qui autem sibi placet, stulto placet, & Deo displicet. Ideo in omnibus bonis quæ agis & dicis, Deo placere studeas, vt ampliora bona ab eo recipias. De bonis nature quid gloriaris, cum sis mortalis à vermibus mox rodendus? Audi senem iuuenis: Recipe te à rebus te distrahentibus: quia requiem non inuenies, nisi ad cor tuum redeas, & Deum super omnia bona quæras, & intimè diligas.

CAPVT VIII.

De pace cordis & quiete in Deo.

Psal. 75.

1. **I**N pace factus est locus eius. Quis est in bona pace? Qui mitis est & humilis corde. Quare vis scire de statu aliorum, qualiter sit cum eis, & teipsum negligis in multis? Ecce, qui melius seipsum humiliare & pati propter Deum, hic melius est in pace. Huic omne onus fit leue, propter Deum quem habet in corde. Beatus, qui loquitur cum Deo orando, meditando, cantando, legendo; & de alienis tacet, quæ fiunt in mundo. Vbicumque es, & transis, vel fugis, cogitatio tua tecum transit. Bona meditatio lætificat, mala contristat. Ira perturbat, inuidia excæcat, odium necat. Deuota lectio instruit, oratio accendit, operatio verbum implet.

2. Sermo sanctus corda mundat, vanus maculat, otiosus scandalizat, durus grauat, pius placat, moralis ædificat, historialis fidem confirmat, cælestis ad æthera leuat. Munda ergo cor tuum ab omni malitia, & eris in bona pace. Non est pax bona, nisi in Deo & cum virtuoso, qui omnia bene agit propter Deum, quem diligit. Mane in silentio, & sustine modicum propter Deum, & ipse liberabit te ab omni onere & inquietudine. Beata vita & bona conscientia dāt fiduciam ad Deum in tribulatione, & in morte; mala autem conscientia semper est in timore & in lite. Iracundus citò cadit, de vno malo in aliud peius. Patiens & mitis de hoste facit amicum, & Deum inueniet sibi semper propitium, propter pietatem erga peccantem.

CAPVT

CAPVT IX.

De recollectione cordis cum Deo.

Quod non colligit mecum, dispergit, ait Dominus noster Iesus Christus. Cum fueris multum dispersus & indevotus propter multiplices diaboli phantasias, & amaras passiones cordis, & hominum displicentias te inquietantes; stude te recolligere in secreto, per orationem dominicam & angelicam salutationem: & prosterne te solo tenus ante sanctam crucem, vel beatæ Virginis Mariæ imaginem, aut alicuius Sancti deuotam picturam, ad Dei honorem sanctorumque memoriam factam. Inuoca præcipuè Iesum & Mariam, cum omnibus angelis & cæli ciuibus, pro misericordia & gratia diuinæ consolationis tibi iterum reddenda: & dic cum sancto Dauid in psalmo: *Domine ante te omne desiderium meum, & gemitus meus à te non est absconditus.* Domine spes mea à iuuentute, ad te confugiendo in tribulatione mea. Luce 12.
Psal. 37.

2. O Domine, doce me semper sequi & facere voluntatem tuam, & relinquere meam: quia hoc beneplacitum est tibi, & utile mihi, pro salute animæ meæ. Domine, nunquam mihi contingat aliquid cogitare, vel desiderare, aut operari, quod displiceat tibi, aut alteri noceat, sicut præcepisti mihi & omnibus seruientibus tibi. Cum contrarium ago, corrige me in misericordia tua, & non in ira perdas me. Quia Deus meus es tu, & ego pauper & fragilis seruus tuus, gratia & misericordia tua in omnibus maximè e-gens. Sit nomen sanctum tuum, nunc & in æternum, super omnia benedictum. Amen.

CAPVT X.

De uigilatione & oratione, contra tentationes.

Vigilate & orate, ut non intratis in tentationem, carnis vel spiritus, vel diaboli, vel mundi. Caro suggerit concupiscentiam, spiritus superbiam, diabolus inuidiam, mundus vanitatem. Christus autem è contrario docet. Nam suadet seruire castitatem, humilitatem, charitatem, & contemptum mundi: ad promerendum regnum Dei, & euadendum pœnas inferni. Vigilandum igitur & orandum, omni tempore, & in omni loco: quia nullibi securitas ab aduersario maligno, qui non dormit, nec quiescit à tentando, sed circuit & quarit, quem decipiat & molestet, & à bonis exercitijs impediatur, & ab oratione cessare faciat. Marc. 16.
1. Pet. 5.

2. Ideo Dominus noster Iesus Christus, sciens nequitias diaboli & utilitatem orationis, fortitudinem hostis & debilitatem hominis, admonet fortiter discipulos suos & omnes fideles vigilare & orare,

orare, si non velint ab hostibus suis, id est vitijs, superari. Vigilate igitur & orate, vt non intretis in tentationem diaboli, nec ei consentiatis. Si non potes totum psalterium legere, lege vnum psal-
Eccli. 55. mum, vnum versum, vnum deuotum hymnum, de Iesu, Maria, aut de aliquo sancto: ad excitandum cor tuum sursum in Deum, per gemitum & viuæ vocis oraculum. Propè est enim Deus omnibus inuocantibus se cum humilitate. Nam humilis oratio in-
 sti penetrat cœlos, dat fiduciam ad Deum, & frangit diaboli con-
 silium & vires, minas & nugas.

Matth. 6.

3. Si impediris foris ab hominibus, intra cubiculum tuum se-
 cundum Christi consilium; & clauso ostio, ora Patrem tuum in
 abscondito. Ipse enim scit, quid cogitas & desideras, & quid opus
 est tibi. Sic ergo in omni petitione ora: Pater fiat semper volun-
 tas tua, non mea: fac mecum sicut placitum est tibi, & vtile mi-
 hi. Si fueris cum alijs in choro, lege & canta cum eis, sicut ange-
 lus coram Deo. Sic canta exterius, vt compungaris interius. Sic
 placeas hominibus, vt non displiceas Deo & sanctis angelis eius.
 Deus enim magis attendit compunctionem cordis, quàm cla-
 morem altæ vocis. Quia per humilem precem Deus placatur, per
 vanam gloriam offenditur. Per mœroris fletum gratia acquiri-
 tur, & virtus augetur; per dissolutionis sonum deuotio perditur,
 & pro omni culpa & negligentia pœna reddetur. A quibus malis
 diuina pietas nos semper custodiat, & ad cœlestia regna perducat.
 Amen.

CAPVT XI. 3

*De timore æternæ pœna, contra vitia carnis & super-
 biam mentis.*

Psal. 118.

1 **C**onfige timore tuo carnes meas. Vtilis est hæc oratio contra
 carnis vitia, & ad superbiam mentis deprimendam. Ista enim
 duo mala quotidie hominem impugnant & vexant: autem
 caro illicita concupiscit, aut spiritus de bono superbit & lau-
 dem querit. Vtrumque magnum malum, vtrobique periculum
 graue. Cum te tentat caro misera citò moritura, cogita æterni
 ignis tormenta; & sic ignem concupiscentiæ extingues igne ge-
 hennæ; & motus maiores expellent minores, vt spiritus saluus
 fiat per ignem. Breuis est omnis delectatio carnalis, fallax & vana
 omnis mundi lætitia, omnis decor corporis, omnis honor & glo-
 ria. Sicut dolor capitis cogit dissolutum gemere & flere, sic timor
 mortis & ardor inferni, faciunt passionatum et tentatum à pec-
 catis abstinere.

2. Qui sine timore est, citò corrumpitur in malum: et qui se non hu-
 miliat coram Deo & sanctis eius, confundetur in iudicio à dæ-
 monibus;

monibus, & punietur durissimè ab eis. Firma & vera sententia ista stat, nec fallit: Sive homo sive angelus sit, *Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.* *Jacob. 4.* Misericordia autem Domini ab æterno, cum sanctis & electis suis vsque in æternum. Time ergo superbe iudicium Dei in omnibus factis tuis, & noli gloriari in vanis reputationibus tuis. Cum feceris totum, quod poteris & debes, adhuc deficis in multis, & vix vnum pro mille reddere vales. Time virgam Dei, time baculum, time iudicium futurum. Nil transibit impunitum; nil erit in bonis irremuneratum. Si cella tua arderet, nonne timeres, & citò surgeres, & fugeres? Ecce, quid facit timor & tremor, & cogitatio de pœnis futuris, quæ nullis finientur temporibus. Expellunt namque teporem, & inducunt orationis feruorem, propter nimium inferni horrorem.

CAPVT XII.

De memoria dominica passionis, contra dissolutos.

1. **B** *Eati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur.* A quo? Certè à Christo in secreto cordis non de hoc mundo in vanis rebus. Leuia enim & iocosa verba & frequens risus, non congruunt sacre passioni Christi & amarissimis vulneribus eius. Si enim haberem vnam acutam spinam de corona Iesu in capite meo; aut in dorso meo transfixam, nunquid riderem? Minimè, sed præ dolore magis flerem, & altè clamarem. Si etiam vnum clauum crucis in pede haberem, quò irem & currem? Nusquam vtique irem aut currem; sed magis federem & dolerem; & per experientiam dolorum meorum, Christo compati discerem. Et vtinam amarissimè possem flere, in remissionem omnium peccatorum meorum. O quam sanctus dolor & dulcis fletus, ex compassione sanctorum vulnerum Domini nostri Iesu Christi largiter effusus.
2. Quando ergo grauaris, aut tentaris, aut infirmaris; recurre citò ad orationis scutum, & sanctæ crucis vexillum; & in sanctorum vulnerum Christi fixuris, quære vitiorum tuorum salutiferam medicinam, per deuotam orationem & seriosam passionis eius recordationem. Pondera sanctæ crucis magnitudinem, longitudinem, & altitudinem, in qua Iesus Christus pependit nudus, diris clauis pro te confixus. Numera attentè, quàm multæ acutæ spinæ in corona Domini fuerunt; quæ sanctum verticem capitis filij Dei tam acriter punxerunt, & largissimè cruentari fecerunt. Pone hæc & cetera arma passionis Iesu Christi iuxta te, pro bona custodia diei ac noctis; ne inuidus hostis diabolus inueniat te vacuum à diuinis imaginibus, & inquinet cor tuum sordidis picturis & vrticis.

3. *Sic*

3. Sit tibi proinde lectulus tuus sine plumis, in memoriam sanctæ natiuitatis Domini nostri Iesu Christi, quasi angustum & pauperculum præsepe, virtutibus plenam; in quo puer Iesus vagabatur in cunabulis, pannis inuolutus, modico sceno pro serico pallio tectus, paruoque lacte matris virginis refectus. Sit duritia & vilitas culcitæ tuæ, recordatio quadam duri & lapidei sepulchri Domini nostri Iesu Christi pro te crucifixi & verè mortui, & in corde terræ sepulti ac grandi lapide clausi. Hic ergo in pace Christi quiesce, omnium oblitus quæ sunt in mundo; omnia reputans vilia & pro nihilo, quæ magna videntur & iucunda; ut cum resurgas nunc in virtutibus & gratia, & in nouissimo die cum electis in gloria sempiterna. Amen.

CAPVT XIII.

De inuocatione sancti nominis Iesu & beatæ Mariæ Virginis matris eius.

Psal. 5.

1. **D**irige Domine Deus meus, in conspectu tuo viam meam. Via tuæ Domine Iesu Christe, via pulchræ, viæ mundæ & securæ, ad ambulandum in eis rectè & perfectè. Et omnes semitæ tuæ pacificæ & sanctæ, ad perducendum omnes fideles tuos & humiles corde, in regnum tuum cæleste. Vbicumque ergo pergis, ambulas, stas, & resides, inuoca Iesum & Mariam piam matrem eius, & hunc sanctum versiculum libenter pro conductu viæ lege; *Dirige Domine Deus meus, in conspectu tuo viam meam.* Deinde consimiliter istum adde: *Perfice, pie Iesu, gressus meos in semitis tuis, ut non moueantur vestigia mea,* ad videndum vana & loquendum otiosa, animæ meæ nociua.

Psal. 16.

2. Post hæc etiam, hunc dulcem versiculum pro viatico ciborum assume, & quasi baculum in manu firmiter tene, & sepe orans deuotè lege: Iesus & Maria, sint mecum semper in via, in omni loco, & in omni tempore, pro bona custodia: ne fortè per devia errem, & dispergar per multa phantasmata intus & extra. Hæc sancta oratio, Iesus & Maria, breuis est ad legendum, leuis ad portandum, facilis ad tenendum, dulcis ad cogitandum, fortis ad protegendum, fidelis ad custodiendum, socialis ad ambulandum, delectabilis ad recreandum, amicabilis ad consolandum, potens ad adiuuandum, prudens ad perducendum recto itinere omnem pauperem peregrinum & sæculi contemptorem, ad vitam æternam. Hæc sancta oratio habet secum meliores comites & potentiores milites, præ omnibus regibus & principibus mundi; & altiores sanctos, præ omnibus sanctis in cælo & in terra. Hæc sancta

Haec oratio trahit ad se in feruore spiritus totam caelestem curiam, quae sequitur cum omni reuerentia Dominum suum Iesum Christum, & dominam suam sanctam Mariam, matrem Iesu benedictam, omni laude dignissimam, ab omnibus honorandam. Qui illos pro socijs secum habet in via huius vitae, etiam pios patronos inueniet mortis tempore. Noli iam ipsos deserere, si cupis cum Iesu & Maria semper viuere & gaudere. Bene ergo & securè ambulat, qui Iesum & Mariam in corde portat, ore saepe nominat, labijs benedicit, manibus plaudit, pedibus tripudiat, voce clamat, corde iubilat, oculis plorat, vultu suspirat, osculis placat, brachijs amplectitur, & flexis genibus adorat.

3. Beatus, qui IESUM & MARIAM sedulo inuocat, deuotè salutatur, amorosè commemorat, eximie honorat, latissime collaudat, altissime glorificat, ardentissime amat, suauissime eructat, iucundissime celebrat & cantat. O quam dulcis est Iesus, & quam dulcis sancta Maria, dilecta mater eius. Beatus peregrinus, qui in omni loco & tempore exilij sui in corpore, meminit patriae caelestis, vbi Iesus & Maria gaudet pariter, cum omnibus angelis & sanctis suis in maxima laetitia & aeterna gloria. Beatus peregrinus, qui non querit mansionem in mundo, sed cupit dissolui & esse cum Christo in caelis. Beatus pauper & mendicus, qui quotidie transit pro pane caeli; & donec accipiat vnam micam, non cessat supplicare humiliter ante Dei mensam. Beatus qui vocatur ad coenam agni; & donec perueniat ad conuiuium supernum, accipit eius sacramentum.

4. Quoties enim aliquis deuotè communicat, aut sacerdos ad honorem Dei reuerenter & deuotè celebrat, toties cum benedicto Iesu & benedicta matre eius spiritaliter manducat & bibit. Iste est discipulus Iesu, capellanus beatæ Mariæ Virginis, socius Angelorum, conciuus Apostolorum, domesticus Dei, cognatus sanctorum, amicus caeli. Hic turbas fugit, fabulas vitat, verba Iesu cogitat, & cor suum cum caeteris sensibus suis sollicitè custodit; ne Iesum & Mariam & omnes sanctos offendat. Hic accipiet benedictionem & misericordiam à Domino Iesu salutari suo; & quam citò ad eum clamauerit, exaudiet eum de caelo sancto suo, in quocumque loco fuerit & periculo. Nam cum discipuli in mari nauigarent, & præ timore submergendi Iesum inuocarent, statim ipse Iesus affuit, & dixit: *Quid timidi estis? Habete fiduciam: Ego sum, nolite timere.* Vox enim Iesu, vox dulcis ad consolandum, fortis ad protegendum, iucunda ad laetificandum, benigna ad indulgendum, gratiosa adtribuendum vitam aeternam.

Psal. 27.

Ioan. 6.

De forti certamine contra vitia, per exempla sanctorum.

Psal. 30.

I. Viriliter agite, & confortetur cor vestrum. Sicut per passionem & crucem Iesu & sanctorum Martyrum poenas, discimus aduersa tolerare: sic etiam per beatam virginem MARIAM, & per omnes sanctas Virgines, Viduas & Continentes, discimus carnalia vitia vincere, diuitias contemnere, honores fugere, & per contemptum omnium mundanorum caelestia quærere & amare. O serue Dei, stude virorum fortium patientiam insuperabilem sequi, diabolo & consilio eius resistere, & per debiliū puellarum constantiam virginalem, omnia delectabilia carnis cum cæteris vitijs, longè à te projicere & spernere. Si bona temporalia Deo dederit pro sua clementia paupertati tuæ, noli inde miser extolli, noli stultè cor apponere; quia nescis, quamdiu hîc eris, & istis fruêris. Noli longam optare vitam, sed bonam; quia melior est bona conscientia, quàm omnes thesauri mundi. Quanto enim plus habueris de rebus terrenis, tanto districtius inde iudicaberis.

2. Heu fallax gratia, & breuis gloria mundi, in diuitijs honoribus, prælaturis, & delicijs huius vita gaudere; post quæ sequuntur maximi dolores & fletus, cum diabolo semper ardere, vbi nulla est redemptio à pœnis eorū. Sed, ô quam magna iucūditas electorum, cum angelis semper latari; vbi summa felicitas omnium bonorum, cum Deo & sanctis eius, sine fine durabit. O quàm felices viri & prudentes Virgines, qui omnia propter Christum reliquerunt, & per arctam viam ad æternam patriam peruenire studuerunt.

3. Scitote ergo omnes fideles & deuoti serui Iesu Christi, quia oportet vos contra varias tentationes carnales & spirituales pugnare, vigilare, orare, ieiunare, & laborare, quamdiu viuitis. Oportet carnem castigare, ne intumescat, & concupiscat contra spiritum; & ne decipiat & præualeat contra animam, trahendo ipsam in gehennam. Quid prodest hîc carnem delicatè nutrire, & postea in inferno grauissimè torqueri? Et quid iuuat hîc laudari & honorari ab hominibus, & in futuro confundi & condemnari cum impijs & dæmonibus? In mundo doctor & magnus reputari, & in numero electorum non computari, maxima confusio & derisio est coram Deo & omnibus Sanctis eius. Pro Christo autem pati & vilipendi à maleuolis, maximus honor, laus, & gloria apud Deum & omnes Sanctos. Hinc ipse ait discipulis suis, & consolatur vbique omnes fideles, pro nomine eius iniuriam & pressuram

pressuram patientes: *Beati eritis, cum vos oderint homines, & exprobrauerint propter nomen meum. Gaudete & exultate, ecce enim merces vestra multa est in caelis.* Matt. 5.

CAPVT XV.

De instabilitate in loco & in ordine.

1. **S**tabiles estote in omni opere Domini semper. Dic bone frater, ^{1. Cor. 15.} quid utilitatis & sanctitatis tibi confert huc illuc discurrere, & multa vbique videre & audire, & ad regnum caelorum non posse peruenire? Beatus, qui ab omni euagatione cor suum & corpus custodit, & citò ad seipsum cum gemitu redit & veniam petit. Væ tibi, qui sæpe foris euagaris & tempus infructuosè expendis, & alios scandalizas, Pax multa libenter in cella manenti, Deo in secreto vacanti, sæpe oranti, sacros libros scribenti, scripturas studiosè legenti, ac sanctis meditationibus affectuose insistenti.

2. Otiosus & fabulosus, multa correptione dignus, & à comuni colloquio separandus; ne fortè simplices & pusillos inficiat, & vanis verbis ac moribus peruersis scandalizet ac perturbet. Time, ò dissolute & iocose, futura ignis purgatorij tormenta; vbi pro quolibet leui & otioso verbo & cogitatu maligno, patieris à dæmonibus durissima verbera. Multo melius est ergo modò timere & cauere, poenitere & flere, quàm in futuro cum impijs sine fine torqueri, & à dæmonibus fustigari. Certè non est risus & iocus in inferno semper ardere, vnde nullo auxilio poteris liberari.

3. Si quis ista frequenter pensaret & strictè ponderaret, omnia mundana citò contemneret, & omnia delectamenta carnis exhorreret; vt æternas poenas euaderet, & ad caelestia gaudia post mortem perueniret. Sed væ eis modò, & amplius in futuro, qui diuina iudicia modicum attendunt, & ferè omnia pro leuibus ducunt, quia poenas illas in corpore non sunt experti.

CAPVT XVI.

De diuino solatio, in tribulatione pro Christo.

1. **I**n mundo pressuram habebitis; sed confidite, ego vici mundum. Ioan. 16.

Dicitur in prouerbijs à multis: Solatium est miseris, sociū habere in poenis. Quis est iste socius tam bonus & pius, qui scit compati miseris & infirmis? Iste est Dominus noster Iesus Christus, pro nobis passus & crucifixus; qui in euangelio dicit se medicum & pastorem esse animarum, & consolatorem tribula-

M m a

torum

Ioan. 10.

Psal. 30.

Psal. 90.

Rom. 8.

torum, pauperum & infirmorum, lapsorum & vulneratorum. *Nisi est* (inquit) *opus sanis medicus, sed malè habentibus*. Et similiter de eodem loquitur sanctus Dauid, ita consolando tristes: *Iuxta est Dominus his, qui tribulato sunt corde*. Et iterum in alio psalmo de quolibet tentato & tribulato, ne desperet, ita per seipsum loquitur Deus dicens: *Cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum*. Est enim verè magna consolatio tristibus & varijs modis afflictis, quia Christus fuit etiam tentatus, tristis, & in multis doloribus pro nobis afflictus.

2. Nisi enim esset vtile & salubre animæ nostræ pati & tribulari in mundo, non permetteret hoc Deus fieri, qui est summè bonus & iustus, in omnibus vijs suis. Qui ergo proprio filio suo non pepercit à flagellis, tu quis es, qui audes contradicere verberibus eius, reus in multis peccatis? Iustum est enim, vt seruus malus & inutilis, non contradicat domino suo percussus, saltem in modico; quando filius in omnibus dilectus & in nullo culpabilis, tantis plagis fuit percussus. Iustum etiam est, vt de eodem calice agrotus sanandus modicum breuiter bibat, de quo medicus sanus, totum amaritudinis poculum sibi oblatum bibit; vt totum mortis venenum purgaret, & hominem in anima & corpore necatum perfectè sanaret, & ab æterna morte liberaret. Alleuiatur igitur multum onus serui, in consideratione grauioris ponderis innocentis Domini sui. Mitigatur valde dolor languentis, si diligenter pensat, quoniam hæc afflictio piè tolerata, est purgatio pro peccatis, & spes æternæ salutis.

3. Magnum namque & honorificum est pauperi seruo, si ipse fuerit Domini sui panno eodem vestitus, & purpura filij regis insignitus, cum qua meretur ad regis æterni nuptias introire. Panni Iesu sunt humilitas cordis, paupertas in necessarijs, patientia in aduersis, perseverantia in virtutibus. Qui virgam Dei pro munere accipit, salutem animæ ex verberibus reportat, & coronam amplioris gloriæ in cælo recipiet. Beatus, qui intelligit super egenum & pauperem Iesum, pro nobis nudum & inopem factum, cum esset ditissimus omnium; & sequitur eum sapienter, ferendo crucem suam in quotidianis laboribus, pro salute animæ suæ usque ad mortem.

Panni Iesu.

1. 40.

CAPVT XVII.

De custodia conscientia, in omni loco & tempore.

Psal. 118.

1. **A** *Nima mea in manibus meis semper*. Nihil vtilius & salubrius cupienti ad vitam æternam peruenire, quàm semper cogitare de animæ suæ salute. Lege & percurre omnia, non est salus ani-

mz,

ma, nisi in Deo & in bona vita. Hinc ait Dominus & redemptor animarum discipulis suis: *Quid prodest homini, si mundum uniuersum lucretur, anima verò sua detrimentum patiatur?* *Matt. 16.* Qui istud frequenter cogitat, & magis de animæ suæ salute curam gerit, quàm de temporali lucro vel corporali cibo; hic verè sapiens negotiator est, quia æterna spiritualia omnibus perituris præponit & quarit. Iste est vnus de bonis & fidelibus Christi seruis, qui de *Matt. 25.* duobus talentis quatuor, & de quinque decem facit; & vnum non abscondit in terra, nec secludit, nec à se proijcit, nec contemnit; sed pauperi potius tribuit, vt pro se oret; aut ad altare Deo offert, regratiando ipsi etiã pro minimo dono, quod accepit. Beatus seruus super pauca fidelis & prudens, qui omnia tempora sua vtiliter expendit, & de extraneis rebus ad se non pertinentibus tacet; sed tanquam surdus & mutus propter Deum factus, pacificè tumultus sæculi pertransit, & animam suam ante se in manibus suis semper portat. Noli ergo de statu aliorum curiosè querere, nisi quantum charitas Dei & fraterna compassio exigit.

2. Noli laudes hominum appetere, quæ vanæ sunt; nec vituperia expauescere, quæ non obsunt; sed animam purgant & humiliant, & in celo altè coronant. Nemo dignus est à Deo sublimari, nisi qui scit pro Deo vituperia pati. Sicut enim, tu Domine Deus, passus es pro me; ita & ego debeo pati pro te, & te sequi pro posse. Tu enim sancto Petro dixisti, *Sequere me.* Sed heu mihi Domine, *Ioan. 27.* quia tam parum possum pati pro te. Sæpe propono, & de decem vix vnum perficio. Multa sunt verba, sed opera pauca. Totum est culpa mea, & excusatio nulla. Nam desidia & negligentia propria augent peccata mea. Quid ergo restat ad ista dicere & cogitare, nisi veniam petere & orare? Peccaui Domine, miserere mei. Sic nim omnes sancti ante te fecerunt & docuerunt, & adhuc quotidie omnes fideles faciunt. Omnes sancti & amici Dei, orate pro me; quia infirmus sum, & omnibus bonis indigeo, & ab omnibus iuuari humiliter peto.

Oratio pauperis.

3. **O** Sancte sanctorum, Domine Deus meus, inclina aurè tuam ad precem pauperis serui tui. Adiuua me, & saluus ero, & meditabor in iustificationibus tuis semper. *Psal. 118.* O vtinam merear vnus de pusillis gregis tui esse in regno, quod præparasti humilibus & diligentibus te. Diligam ergo te, Domine virtus mea, ex toto corde meo, sicut præcepisti ore sancto tuo. Tu spes mea, & salus mea, & totum desiderium meum. Da mihi intellectum clarum, contra omnem errorem; cor mundum, contra omnem impuritatem; fidem rectam, contra omnem dubitationem; spem

firmam, contra omnem diffidentiam; charitatem feruētem, contra omnem acediam & negligentiam; magnam patientiam, contra omnem turbationem; sanctam meditationem, contra turpem imaginationem; continuam orationem, contra diaboli impugnationem; diligentem attentionem ad lectionem, contra frequentem mentis euagationem; bonam occupationem, contra cordis tedium & somnolentiam; deuotam sacræ passionis tuæ recordationem, contra omnium vitiorum mortificationem. Adesto mihi in his bonis Deus meus, et confirma me in omnibus verbis sanctis tuis, Amen.

CAPVT XVIII.

De solitudine & silentio.

Psal. 54.

I. *E*cce elongaui fugiens, & mansi in solitudine. Quare? Propter multa bona inde prouenientia, & ad cauendum distractiones cordis mei, in multis rebus visis & auditis; quia quæ oculus non videt, nec auris audit, cor non dolet, nec citò turbatur. Igitur latere & tacere, bonum est pro pace cordis, & obtentu deuote orationis. Ad hoc iuuant locus secretus, & recessus à turbis, ubi non est strepitus. Sicut enim piscis extra aquam citò moritur, ita monachus extra cellam leniter distrahitur & inquinatur. Nam prudens apis mel ex floribus colligens, statim inde euolat, & secretum gaudens repetit, & hoc in alucario cautè abscondit; ut habeat, vnde in hyeme latenter viuat. Ideo enim suauitatem odoris abscondit, ne foris vagando fructum laboris sui iterum perdat. Nam preciosa aromata, in pyxide clausa fortiùs fragrant; aperta & ostensa, virtutem odoris citiùs amittunt. Flores quoque manibus tacti læduntur, intra septa pomarij clausi seruantur, & muris altis firmati tutantur. Crescunt rosæ in hortis clausæ securæ; arrescunt, & calcantur pedibus in vijs proiectæ.

2. Sic vagus & instabilis monachus vilescit sæpe foris visus; fugiens autem turbas & manens intus, reputatur sanctus. Candela ardens à vento citò extinguitur, in lucerna latens custoditur. Sic feruor deuotionis in secretario cubiculi tutiùs seruatur, & in negotijs externis faciliùs dissipatur. Igitur cellam & silentium dilige, si vis deuotus & pacificus intus permanere. Oportet, quod valde fortis sit & custoditus, qui foris inter homines ambulat, & interius non impeditur nociuis. Maneas ergo libenter in solitudine & in cella, deuotionis causa; sicut beata virgo Maria mansit sola in cubiculo clausa, loquens cum sancto Angelo sibi misso à Deo de cælo; ut etiam ad te veniat sanctus Angelus, Domini nun-

nuncius cælestis & custos animæ tuæ fidelis; & recedat à te longius spiritus malignus, cum omnibus phantasijs suis. Dixit quidam deuotus silentij amator: Rarò loquor diu hominibus, sine aliqua læsione conscientia intus. Et alius quidam: Oportet, vt sit valde ædificabile verbum, quod emendet silentium. Et tertius ait: Nobile est verbum, in suo tempore dictum. Et quartus adiecit: Qui os suum firmiter claudit, non detrahit, nec mentitur.

Disti viro-
rum piorū
de silentij
laude.

3. O quàm laudabile & iucundum loquentis verbum, nil mali, nil vani, nil doli, nil falsi habens admixtum. Multi multa loquuntur, sed non sine periculo lingue pronæ ad malum. Pax igitur multa custodienti os suum, & manenti in cella, & sæpe oranti. Lauda quoque taciturnum virtuosum, increpa vagum verbosum, caue dolosum. Fuge tumultum, dilige secretum, sequere humilem & deuotum, sustine patienter tibi molestum, propter Christum pro te crucifixum.

4. Frater interrogauit senem, Quod est statutum in ordine, pro pace & deuotione maximè proficuum? Respondit notabile verbum; Seruare à patribus silentium statutum, vitare tumultus hominum & otium. Hæc tria in ordine valde necessaria, Deo & angelis accepta; scilicet laborare manu, contra otium; amare lectionis studium, contra cordis tædium; & continuare orationis vsum, contra diaboli dolum. Hæc laudant sancti Patres antiqui & noui, quia frater tacens & Deo vacans, ab ipso cælitus benedicitur, & ad contemplanda diuina secreta aptior inuenitur & altius illustratur. Vagus verò & fabulosus, qui otiosè circuit, donis cælestibus indignus efficitur, & alijs est molestus. Nescit superbus diu tacere, quia cupit doctus videri, & præ alijs laudari. Qui præsumptosè loquitur, à multis vituperatur: qui autem verecundè tacuerit, gratiam ab astantibus meretur. Magna humilitas cordis sentire de seipso vilia, & de alijs semper meliora. Grandis superbia, abundare in sensu suo, & stare in propria voluntate, Deo & communitati fratrum cõtraria. Hæc est lepra pessima, quam odit Deus, & percutit sæpe subitanea morte. Simplex & innocens, humiliter obediens, vbique lætus & securus. Laudabilis fama habere pauca verba, cauere leuia, loqui vtilia, & omnia agere cum modestia. *Omnibus adde modum, modus est pulcherrima virtus.* Et hoc est, quod ait Christus: *Habete sal in vobis. Et pacem habete inter vos.* Et Paulus Apostolus: *Omnis sermo vester sale conditus sit.* Et sanctus Iob: *Quomodo potest comedi, quod non est sale conditum?*

Tria monacho cui-
libet necessaria.

Cato.
Matt. 18.
Colof. 4.
Iob 6.

5. Castus & pudicus custodit cor suum, os suum, & omnes sensus suos, pronos semper in malum; vt non peccet, & Deum ac-

proximum offendat. Non est corde compunctus, qui vana libenter audit, & recitat coram alijs. Perdit citò compunctionis gratiam, qui non custodit cordis & oris ianuam. Monachus pronus ad loquendum, facilè excedit loquendi mensuram. Si haberes Iesum crucifixum in corde tuo fixum, non exiret citò de ore tuo verbum vanum & otiosum. Sed quia non habes Iesum firmiter in corde tuo clausum, ideo sepe quæris solatium forinsecum, debile & friuolum, parum iuuans intus à doloribus prementibus cor tuum. Solus enim Iesus præstat verum animæ solatium, & sanat omnes languorès vitiorum. In breui momento & vnico verbo potest liberare dolentem ab omni malo. Nam amplior est gratia Dei in bono, quàm culpa in malo. Cur audis vanos rumores seculari, qui sepe te conturbant & distrahunt in corde? Quare negligis dulces sermones Christi, qui te consolari possunt, & confortare in omni tribulatione tua, die ac nocte.

CAPVT XIX.

De refugio pauperis ad Deum adiutorem suum.

Psal. 9.

I. **T**ibi derelictus est pauper, orphanus tu eris adiutor. Beatus ille pauper, cui Deus est adiutor in omni tribulatione sua, consolator in angustia, vnica spes & confidentia in extremis, corona gloriæ in regno æternæ beatitudinis. Preciosa virtus voluntaria paupertas assumpta pro Christo, cuius merces æterna permanet cum Angelis in cælo, quòd fur non appropriat ad furandum, nec raptor ad prædandum, neque latro ad occidendum. In multis periculis & curis quotidianis sunt diuites huius seculi, à quibus liber est seruus Christi, renuncians omnibus quæ sunt mundi. Magna libertas animæ fidelis, quæ nil proprietatis habet in aliqua re mundi propter regnum Dei & amorem Iesu Christi, sed omnia possidet in Christo, qui pro nobis pauper & dolens factus. Qui pendens nudus in cruce, non habuit vbi caput suum reclinaret, vel manum aut pedem vsquam moueret. Quis huic pauperi in omnibus indigentis similis? Vere nullus. Propter hoc exaltatum est nomen eius solius, super omnia in cælo & in terra, & super omnia benedictum in sæcula. O bona pauperies, nisi te Deus antè tulisset, nunc tua durities cunctis despecta fuisset. Felix paupertas rerum, quæ tollit superbiam oculorum, & occasionem multorum vitiorum.

Psal. 148.

2. Verè ille est pauper spiritu, qui de nullo verbo & facto bono superbit, nec in altiore gradu esse cupit, ne grauius cadat. O quàm magna virtus abdicata paupertas, nil habens in proprio, quæ animæ aperit cæli portam, auget gloriæ coronam, & cum martyribus meretur accipere patientiæ palmam, post huius vitæ angustiam.

fiam, in Christi seruitio consummatam. Nam hoc est veraciter & fideliter Christo seruire, pro eius amore penuriam & alia multa incommoda sustinere. Beatus, qui de necessitate & infirmitate sua facit virtutem, & de omni quod patitur, sequitur Dei voluntatem. Noli ergo pauper nimis contristari, cum inopiam pateris; nec indignari, si derideris, aut ab amicis tuis relinqueris. Conuer-te cor tuum ad Christum, pauperem pro te factum & infirmum; quare solatium tuum à Deo, & in Deo solo, si optas semper esse in gaudio. Nam omnia alia solatia foris quæsitæ, nulla sunt, nec durant, nec sufficiunt, quantumcunque videntur magna.

3. Elige itaque Iesum Christum Dei filium, in specialem amicum & cognatum tuum, reliquos omnes relinque propter Christum. Caue omnem socium volentem te impedire à sancto seruitio Christi, & trahere ad sæculum & portas inferni. Lata est enim via, quæ ducit ad inferos; & multi sunt, qui intrant per eam, ait Iesus Christus. Solus ipse sufficit ad perfectum solatium habendum, qui potest dare regnum cælorum, omnibus relinquentibus regnum mundi, & omnem ornatum eius. Transit enim mundus & concupiscentia eius, tanquam fumus venti, & flos agri arecens. Sta ergo frater paupercule, firmissimè in bono proposito semper seruiendi Deo; & permane cum fratribus tuis, die ac nocte in laboribus multis, in loco isto quem propter Deum primitus elegisti; & parentes ac cognatos sponte reliquisti, & integrè te Deo obtulisti; vt etiam cum eis maximè congaudeas in regno Christi, & omnibus sanctis. Nam pro paruo labore & breui dolore in mundo, reddetur tibi æterna requies in cælo. Recogita sedulò sacra vulnera Christi, & acerbæ vlcera pauperis Lazari, & proderit tibi in agone, quando debes mori, & de hoc mundo transire.

Matt. 7.

1. Ioan. 2.

CAPVT XX.

De paupere & infirma Lazaro.

1. **E**go sum pauper & dolens, Deus adiuua me. Hæc vox pauperis Psal. 68. & infirmi, ad Deum suspirantis pro regno Dei. O pauper & infirme sustine patienter per modicum tempus dolores corporis & penuriam in cibis & vestibus, quia non diu hic eris, & dolebis. Gratias age Deo, quia leuius est modò flagellari cum pauperibus & debilibus, quàm postea cruciari in inferno cum fortibus & diuitibus. Recordare malorum tuorum præteritorum, quibus Deum & proximum sepe offendisti; & sustine virgam Domini in remissionem peccatorum tuorum, de quibus non plenè pœnituiisti nec satisfacisti. Memento etiam pro consolatione tua, omnium grauium dolorum & sanctorum vulnerum Christi; quia multa & gra-

Lucæ 10.

graviora ipse flagella pro te sustinuit. Mementò quoque pro alleviatione tua pauperis & vlcerosi Lazari, post mortem in sinum Abrahæ latè recepti, & pauesce finem delicati diuitis, post conuiuia sua in inferno sepulti, vnde nunquam poterit liberari. Vnde nunc, quid potius eligendum sit tibi, an pati modicum, & egere cum Lazaro infirmo, & gaudere semper cum Christo; an deliciarì breuiter superfluè cum diuite sano, & subitò mori, & sepeliri in inferno, & ardere iugiter cum diabolo? Intelligenti satis dictum est paucis verbis.

2. Beatus, qui intelligit, & emendat se tempestiuè de omnibus malis suis, ne damnetur cum impijs, duris verberibus cruciandus. Quem enim modò sacra verbera non compungunt, nec corrigunt; postea saua verbera sine fructu lacerabunt, nec vnquam torquere cessabunt. Ab his malis liber est Lazarus pauper & infirmus, ab angelis sanctis in sinum Abrahæ letissimè portatus. Audi adhuc multa beneficia Dei, huic pauperi Lazaro misericorditer ostensa. Nò habuit (vt existimo) amicos diuites se visitates, nec aliquos seruos aut focios sibi seruientes; sed (sicut dicit Iesus) canes ad eum veniebant, & lingebant vlcera eius. Ipsi soli in tanta miseria, pro solatio sunt relictì. Et quid miserabilius, quàm hominem humano solatio destitui, & bestijs consolandum relinquere? Nec tamen ex ore pauperis impatientia sonuit, aut vox murmuris; sed potius gratiarum actio, & vox laudis. Sed cui negabat humana impietas solatium, brutorum feritas mansuetè exhibuit obsequiùm. Tu ergo infirme ne murmuraueris, si ad horam inconsolatus relinquaris, & infirmitatum stimulis agiteris, sed cogita tibi, ex diuina misericordia dispensante, id euenire; vt hic factus, hic vltus, non pereas. Ipse fortè in minutissimis peccatis, tu autem in grauissimis crebrius offendisti. Patienter ergo dolores infirmitatum sustine, & te derelictum interdum ab hominibus gaude, vt cum Lazaro merearis caelestis regni ianuam introire.

CAPVT XXI.

De claro intellectu sacra Scriptura.

Psal. 118.

1. **D**eclaratio sermonum tuorum illuminat, & intellectum dat paruulis. Quaecumque in lege veteri & noua scripta sunt, ad doctrinam animæ nostræ scripta sunt; vt Deo fideliter seruiamus, odiendo malum, & adhaerendo Deo, summo bono, corde puro, integro, & perfecto, hic & in futuro. Quæ igitur ignoras, humiliter quere; & quæ non bene intelligis, pete reuerenter à doctioribus tibi declarari. Nam declaratio sermonum Dei illuminat
corda

corda paruulorum . Si non potes adhuc altiora capere , tunc parua cum paruulis disce, sicut Dominus Iesus dicit: *Sinite paruulos venire ad me, talium est enim regnum calorum.* Quæ ergo intellectum tuum excedunt, noli timere perscrutari; sed omnia hæc Spiritui sancto committe, & firmiter vera esse crede; quia Spiritus sanctus doctor est omnis veritatis, & non potest testis esse falsitatis.

2. Quòd multi habent multa dubia, non est culpa nec vitium sacræ Scripturæ; sed cœcitas mentis eorum, & negligentia studij in sacris libris, qui continent æternæ salutis necessaria documenta. Igitur canonicas scripturas libenter lege, & expositiones doctorum cum diligentia aduerte, & intelligere stude. Nec tamen propter diligentiam studij, est ab oratione & Missarum celebratione cessandum. Sepe enim in oratione & in Missa, multa secreta deuotis panduntur, quæ pomposis & curiosis scrutatoribus occultantur. Prodest autem valde paruulis & rudibus, cum simplicia verba eis proponuntur; nocent verò subtilia, attamen iuuant, si obscura dicta explanantur. Et qui diligenter ad lectiones in choro & refectorio aduertunt, & cautiùs perscrutantur, quid intrinsecus verba historiarum continent, pascuntur fauo mellis ex omni verbo Dei, quod audiunt & legunt. Vnde quamdiu homo corpore mortali viuit, semper magis addiscere potest, & ad altiora capiēda proficere: sed ad clarā intelligentiam angelorum & beatorum visionem non attinget, donec ad æternæ beatitudinis gloriam Christo auxiliante perueniat.

3. Solidus & fortis cibus nocet paruulis & infirmis; mollis cibus & tenuis potus, nutrit infantes. Simplicia organa & moderata cantica, dulcius sæpe resonant & latificant; alti clamores quasi dura tonitrua, debiles animos magis terrent quàm recreant. Crebra fulmina excæcant oculos, lux in laterna conseruat aciem visus. Profunda flumina submergunt incautè natantes, per pontem transeuntes euadunt pericula aquæ securiùs. Sæpe per iter planum agnus liber transit, vbi bos fortis cadit & rapitur, ligatur, & mactatur. Sic simpliciter credens & humiliter obediens, gratiam inuenit; & sibi confidens, perdit quod habet. Alta extollunt leuiter superbos, & in fine confundunt gloriantes.

4. Vidi simplices in oratione ex deuotione flere, & altè clamantes & discantantes, nil tale in corde sentire. Quare hoc accidit? Quia simplex & humilis Deo placere studet, in omni quod agit & loquitur. Vox simplicis corde apud Deum in cælo, vox vagi cordis & dissoluti cantoris, coram hominibus in vicis & plateis ciuitatis. Qui sensum psalmorum seriosè attendit, & paulatim legit & cantat, magnā deuotionis dulcedinem concipit. Vere enim
suauis

Matt. 19.

Ne studiosius a quo se vexet homo in capiēdo clarissimo sacrarum literarum intellectu.

suavis est Dominus rectis corde, qui gloriam eius quærunt, non propriam laudem. Benedictus sermo ex ore loquentis & cantantis, vnde compungitur cor audientis.

5. Gallus antequam cantet, prius seipsum alis suis verberat & excitat; sic bonus frater & deuotus orator, se primitus corrigere debet antequam alium increpet. Ille bene & prudenter docet, qui à seipso incipit; & primò emendat, quod in alijs notat & reprehendit. Sic sanctus Paulus alios instruens, humiliter se peccatorem præ alijs nominat, dicens; *Quia Iesus Christus venit in hunc mundum peccatores saluos facere: quorum primus ego sum, qui non sum dignus vocari Apostolus.* Et quare, o sanctissimè Paule? *Quia persecutus sum ecclesiam Dei.* Vnde ergo sanctus, & vas electionis verè dignè glorificandus? Non ex meipso, non ab hominibus, sed per vocationem & reuelationem Iesu Christi, à quo didici mitis & humilis esse, & euangelio eius obedire. Nihil boni mihi attribuo, sed quicquid egi & docui, hoc totum ei principaliter ascribo, qui me vocauit per gratiam suam ad fidem, quam prædico & seruo vsque ad mortem. Nam sola gratia Dei sum, id quod sum, & gratia eius in me vacua non fuit, sed semper in me manet & manebit, donec perueniam ad eum, qui me precioso sanguine suo redemit & saluauit.

1. Tim. 1.

1. Cor. 15.

CAPVT XXII.

De magnis meritis patientia pro Christo.

Luce 21.

Matt. 26.

Ioan. 18.3

Luce 23.

Matt. 11.

I. *In patientia vestra possidebitis animas vestras.* Quando ergo aliquis durè tibi loquitur, aut te iniuste increpat, nò statim irascaris, nec durè respondeas; sed tace, aut humiliter loquere, & sustine patienter, sicut fecit Iesus. Nam accusatus à multis tacuit, & flagellatus non murmurauit. Aut si opus est loqui & profit, tunc responde benignè & doce prudenter; sicut Christus dura alapa percussus, respondit seruo pontificis verbis rectis & mansuetis. Sic enim alios magis edificas, & teipsum à confusione liberas. In omni euentu rerum & contradictione linguarum prauarum, tene patientiam, & tace piè ad obiecta.

2. Attende profectum animæ tuæ in omnibus, quàm magni meriti sit patientiæ virtus; quæ ornat animam virtutibus, & ducit ad palmam cum martyribus. Hanc Christus docuit, & factis in passione exemplificauit. Cum enim accusaretur à principibus sacerdotum & senioribus populi, nihil respondit. Impleuit opere, quod dixit sermone; *Discite à me, quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris.* Non inuenitur alicubi requies vera & pax secura, nisi in solo Deo, in vera humilitate, & benigna

benigna patientia, in qua vincuntur omnia aduersa. Si ergo in Deo tota spes tua, non in aliqua creatura, parua vel magna; quia sine Deo omnia vana, & cum Deo omnia bona.

CAPVT XXIII.

De bonis moribus humilis monachi.

1. **F**uge dilecte mi, fuge. Quare? Propter multa pericula mūdi, que Cant. 2.
sape homini contingunt, qui in sæculo conuersatur. Nam qui Deo vacare appetit, libenter solus est & orat, studet & scribit; & sic per multa bona exercitia, à vitiorum periculis custoditur; & tempus suum fructuosè expendit, & alios ædificat. Qui autem libenter foris ambulat, & hinc inde fabulari desiderat, raro est, quin cor suum maculet, & indeuotior ad cellam pacis amicam redeat. Sermo pius & modestus cunctis acceptus, durus & inconsideratus offendit amicos. Qui verax est, vera loquitur: & qui fictis verbis alium decipit, oditur. Verus humilis de bonis operibus laudes non querit; sed omnia bona Deo ascribit, & mala sibi. Qui mendacium ore profert, Christum à corde fugat; & qui alta querit, seipsum confundit, & iustè decipitur. Qui planè & rectè loquitur, ab omnibus honoratur & amatur.

2. Omnes fratres sumus ab vno Deo creati, omnes peccatores ex parentibus nati; sed per gratiam Christi ad fidem vocati & baptizati, mundamur & Christo vnimur. Nemo ergo aliū contemnat, nemo derideat, neq; in aliquo ledat; sed potius propter Deum iuuet & instruat, in quantum valet, sicut sibi ipsi fieri desiderat, quando indiget. Qui ergo debilem in fide sacris verbis confortat, panem cæli languenti porrigit. Qui tristem consolatur, potum vitæ sitienti propinat. Qui iracundum sermone blando mitigat, fauo mellis linguam canis vngit, ne duris morsibus aliquem laceret. Qui dissolutum tacere facit, magnam pacem inter fratres deuotos generat. Qui alijs se præfert, stultum se ostendit, & confusione dignum. Qui in omnibus se humiliat, gratiam ampliorem meretur & gloriam. Pius & humilis laqueos diaboli orando frangit & euadit, quos superbus vanè gloriando incurrit & perit. A quibus pius Iesus nos semper custodiat, & ad cæli gaudia perducat. Amen.

CAPVT XXIV.

De prouida locutione, & fraterna compassione.

3. **M**edice cura teipsum. Istud in mente semper habeas, antequam Lucæ 11.
loquaris, & aliquem corripias, ne fortè amplius pecces indiscretè vel iniustè aliquem arguendo. Os iusti & prudentis seruat

uat temptis & modum loquendi, & personam ac naturam hominis prius attendit; ne fortè perdat aut ledat, quem sanare debuerat. Os bene eruditum & discretum, est quasi vas solidum auro ornatum, vnguento plenum, balsamo odoriferum, & omni honore dignum. Ex bonis verbis tuis & religiosis moribus, seculares ædificantur, pigri excitantur, negligentes arguuntur, dissoluti compunguntur, ignari instruuntur, deuoti inflammantur. Magis enim per viuida exempla homines trahuntur ad contemptum seculi & emendationem vitæ, quàm per multa verba secularis scientiæ.

2. Non est magna ars & virtus, velle alios docere & corripere, sed seipsum bene regere, & correptiones piè suscipere, & feruenter se in istis emendare, hæc magna est sapientia apud Deum & homines. Discere dubiosa ad meliora trahere, ignota non iudicare, aperta mala cauere, proprium scandalum tegere, mores & defectus infirmorum supportare: & quæ non potes emendare, Deo committe. Cogita, quòd Deus in multis te portauit, & adhuc quotidie portat, nec tamen te emendas, sicut sæpe dicis & proponis: sed piè te tolerat & expectat, vt pœniteas, & infirmitatem tuam magis cognoscas, & veniam humiliter petas, & neminem spernas, nec timerè iudices. Porta ergo fratrem tuum in paucis, sicut te Deus portat in multis. Paucis verbis deuotus & humilis vtitur, ne per excessum intus distrahatur. Superbus rigidè loquitur, iracundus alios perturbat, & correptus turbatur. Mitis correptus patienter sustinet, obsecrat magis quàm increpat, peccanti condolet, & amicum factis se probat. Qui præesse alijs appetit, periculis se exponit & vilescit. Amator vanæ gloriæ nescit diu tacere, ne videatur ignarus esse. Erubescit vilia & seruilia opera facere, & post alios stare & in infimo loco sedere. Et tamen honor maximus est, in omnibus humilitatem ostendere, & alijs inferiorem se sentire, & omnibus libenter velle propter Christum seruire, qui ait: *Ego in medio vestrum sum, sicut qui ministrat.* Discere inuenis prius tacere antequam loquaris, ne coram senibus confundaris. Tutius est tacere, quàm insipienter loqui.

LUCA 22.

3. Magna ars scire tacere, cum fueris correptus; & magna sapientia loqui modestè in tempore suo, quod iustum est & decet, coram eruditis. Insipiens nescit seruire tempus, & modum, & ordinem; ideo multa mala illi occurrunt, & iustè reprobatur. Iuuenis audax & ad loquendum velox, insipienti similis, & casui proximus. Si instructus audit, & correptus tacet & obedit, spes magni profectus erit, & in virtutibus quasi lilium florebit. Grandis superbia, stare in propria voluntate Deo contraria, & nolle acquiescere seniorum consilijs & verbis. Sed quia difficile est homi-
ni,

ni, in omnibus verbis & factis modum tenere, & se custodire: ideo religiosi eligunt & quærunt in secreto manere & tacere, turbas fugere, & orationi vacare.

CAPVT XXV.

De incerta hora mortis, & celeri fine huius vitæ.

1. **V**igilate, quia nescitis diem neque horam. Felix anima, quæ sæpè *Act. 17.* cogitat de nouissima hora, quando omnia sunt cessatura in hac vita, læta & tristia, honores & vituperia. Felix anima pauperula, propter Deum peregrina facta; quæ spernit omnia mundana culmina, quantumcumque sint magna & decora. In illa ultima hora peribunt ab oculis omnia castella, ville & oppida, omnia vasa argentea & aurea, omnia fercula lauta & pocula varia cum aromatibus dulcorata. Cessabunt pariter lyra, tuba, tibia, & cithara, omnis ludus, iocus, risus, saltus, plausus, cantus, & discantus, clamor in plateis & in domibus: quia ad nihilum redigentur omnium viuientium corda, & pauebit à facie Dei omnis terra. O quàm sapiens, qui quotidie hæc pensat, & ad futura bona & æterna gaudia percipienda, cum fletu se præparat!

2. Beatus, qui sponte deserit, quæcunque carnaliter delectant in terra, vbi omnia sunt periculis & laqueis plena. Beatus peregrinus, qui sæpe gemit & dolet in hoc exilio, & cupit dissolui & esse cum Christo in cælesti regno. Beatus, qui odit hunc mundum, & quæ in mundo allicere possunt ad peccandum, & fugit cum Helia in desertum ad monasterium, à facie multorum periculorum, quæ sæpe trahunt hominem incustoditum ad infernum. Beatus, qui vigilat die ac nocte contra tentationes suas, & frequenter orat cum Helia, dicens: *Sufficit mihi Domine, tolle animam meam.* *3. Reg. 19.* Quia melius est mihi cum bona spe mori, & decedere in gratia, quam videre mala, & viuere inter tot pericula. Nam quamdiu anima est in corpore, & corpus alitur cibis terrenis, non est homo purus à peccatis omnibus, nec liber à tentationibus suis, neq; certus à casibus futuris. Decipitur ergo valde, & errat tanquam insipiens corde, qui hinc diu viuere appetit, & multa agere proponit, & nescit an crastinum habebit.

3. Memento homo nobilis & diues in delicijs tuis, qualis eris post mortem in terra sepultus. Et quid proderunt tunc omnes diuitiæ? En hodie Rex viuunt & imperat; & cras non inuenitur nec auditur. Hodie in alto folio sedet, & aureo pallio vestitur, & cras sub terra sepelitur, & amplius non videtur. Hodie à multis honoratur, & cras à nullo curatur. Hodie magnificatur ab omnibus, &
cras

cras priuatur diuitijs & honoribus, villis & castellis. Hodie speciosus præ filijs hominum & in numero regum, & cras cibus vermium & fætor narium. Sicut nudus venit in mundum, sic quasi pauper & exul fertur in sepulchrum. Nam omnium deliciarum & pomparum sæculi breuis finis, mors, dolor, luctus, & pavor inuadit omnes. Moritur dominus Papa & Cardinalis, & succedit alius citò moriturus. Nemo quippe vnus diei certitudinem viuendi habet, nec impetrare potest à Papa bullam nunquam moriendi, nec obtinere pecunia præbendam iugiter manentem. Sæpe enim post impetratam gratiam & prælaturam, repentina mors venit, & omnia simul tollit. Sicque fit, vt ita pauper & nudus homo de Roma recedat, sicut prius ad curiam venit.

2. Reg. 14.

4. Legitur in historijs de multis antiquis patribus, qui valde diu vixerunt: Qui fuit, qui fuit, qui fuit, & sic de alijs sequentibus, & in fine concluditur, Et mortuus est. Omnes enim morimur, & tanquam aquæ labimur in terram, vnde facti sumus. Quid est totum tempus vitæ nostræ, nisi nunc breue instans; quasi ventus volans, & aurora manè pertransiens, & hospes non reuertens? Quasi fulgur cæli in istu oculi, sic pereunt omnia regna & tempora mundi. Numera omnes dies, horas, menses, & annos vitæ tuæ, dic vbi iam sunt? Transferunt tanquam vmbra solis, & perierunt sicut aranea texens: Flauit ventus, & perijt opus eius. Nihil ergo stabile & durable super terram, de qua factus est Adam & filij eius.

Phil. 1.

5. Totum enim vanum & fragile, quicquid videtur in sæculo magnum, decorum, & delectabile. Non ergo te decipiant illecebræ, nec frangant iniuriæ. Qualitercumque sit aliquid ornatum coloribus, aut auro & argento & gemmis preciosis decoratum, vilescit & arefcit mortuum ac sepultum. In omni igitur opere quod agis, & in quocumque loco fueris, quocumque pergis & quacumque transis, memor esto finis vitæ tuæ, & vltimæ horæ quam nescis. Felix, qui cupit cum Paulo dissolui, & esse cū Christo. Hoc enim multo melius, quam in carne diuitijs viuere, & à Deo peregrinari, & in fluctibus sæculi quassari & turbari. Si Iesum in mente semper geris, & verè diligis, & ad eum quotidie oras, tunc vtique fiduciam habebis de regno eius, qui ait: *Volo Pater, ut vbi ego sum, illic sit & minister meus.* Beatus ille seruus, qui meruerit audire in extremis dulced verbum Christi: *Euge serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, intra in gaudium domini tui.*

Ioan. 13.

Matth. 25.

CAPVT XXVI.

De aeterna laude Dei, & de desiderio aeternae gloriae.

1. **L**auda anima mea Dominum, à quo omne bonum procedit, & nunc & in aeternum permanebit. Ad ipsum ergo omnia referre debes, sicut ad omnis boni principium & finem; & cum magna gratitudine ipsum intimè laudare: vt iterum in te fluant dona caelestis gratiae largiori manere, donec peruenias ad fontem perennis vitae, & ad patriam claritatis aeternae, & visionem diuinæ praesentiae & gloriae. Nil quippe tibi melius, nil salubrius, nil suauius, nil iucundius, nil dignius, nil altius, nil felicius, nil perfectius, nil beatius, quàm ardentissimè amare & altissimè laudare Deum. Hoc centies dico, hoc millies replico. Nullum studium elegantius, nullum opus eminentius, quàm amare & laudare Deum creatorem ac redemptorem tuum, ex toto corde tuo, ex tota anima tua, ex tota mente tua, & ex omnibus viribus tuis. Hoc age quamdiu viuis, sentis, & intelligis, hoc perfice opere & sermone, die ac nocte, manè, meridie, vespere, omni hora, omni que momento.

Ama &
lauda Deū
& omnia
facis

2. Pro posse & nosse, integrè, purè adhære semper Deo: vt sit Deus omnia in omnibus, ante omnia & super omnia à te dilectus, benedictus, laudatus, & superexaltatus in saecula, & tibi bene cum eo sine fine. Exulta ergo anima fidelis in Domino Deo tuo, sicut beata virgo Maria exultauit in Iesu salutari suo. Exulta & lauda Deum tuum, qui te fecit & redemit, quia debitor Dei es in valde multis & magnis beneficijs, & quotidianis bonis tibi benignè collatis; pro quibus omnibus plenè & aignè Deo regratiari nunquam sufficis, etiamsi angelus sanctus esses. Attamen lauda & gratias age, vt homo mortalis, misericordia Dei indigens; & eam semper quaerens & implorans. Non cesses orare & laudare Deum. Licet saepe cadis, peccas, & eum offendis, non tamen inde desperabis, sed magis te humiliabis & orabis. Ama & amaberis; quia amor omnia mala praeiterita emendat, purgat, & sanat; illuminat & accendit; fugat tristitiam, & parit cordi gaudium; quale mundus non nouit, nec caro & sanguis sentire valet. Lauda Deum, & laudaberis; benedic, & benediceris, sanctifica, & sanctificaberis; magnifica, & magnificaberis; glorifica Deum, & glorificaberis ab eo in corpore & in anima.

Luca 1.

3. Sed quando erit hoc Domine? Quando replebis os meum laude perpetua, & exultabit cor meum & anima mea, cum sanctis tuis in gloria tua? Sustine tempus ad modicum, & videbis mirabilia magna cum sonuerit tuba nouissima. Tunc dabo sanctis

Na

meis;

2. Cor. 6.

meis, pro omni labore & dolore, requiem & vitam æternam. Quid vis amplius? Prorsus nihil. Tu solus sufficis mihi Deus meus, qui das vitam æternam amatoribus & laudatoribus tuis, pro parvis immensa, pro infimis summa, pro perituris æterna. Da reipsum Deo, & totum quod habes, da ei, quicquid agis, scis, & vales, & eris ditior & charior Deo quàm fuisti. Dic cum sancto Paulo: *Tantumquam nihil habentes pro proprio, & omnia possidentes in Deo.* Quasi viles & pauperes, ac tristes in hoc mundo; sed diuites ac hilares semper in Domino, certi de futuro præmio in cælo.

4. O Domine Deus, salutare vultus mei, & Deus meus; quando lætificabis me in regno tuo, clarissimo vultu tuo? O quando illuminabis omnes tenebras meas splendore lucis æternæ? Quando auferes omnia obstacula mea de medio cordis mei, pax vera, beatitudo summa, & felicitas perfecta? O quando sine omni impedimento contrariorum, sequar te securè & liberè, quocumque ieris Domine? O quando oculis meis clarè te videbo sine speculo, sine ænigmate, sine parabolis, sine figuris, sine quæstionibus, sine dubijs, sine opinionibus, sine interrogationibus à magistris? O quando omnia sciam, quæ credo in Scripturis sanctis, & lego in libris varijs, & audio auribus meis à lectoribus in multis locis de Deo meo, de angelis & omnibus angelorum choris, de gloria & beatitudine cælestis patriæ, de pace & ineffabili gaudio civitatum supernorum? O quando ibi ero? Quando veniam & apparebo in conspectu tuo, & contemplanor lætam faciem tuam, & gloriam regni tui, cum Cherubim & Seraphim & omnibus sanctis? Sed nondum venit hora illa, clausa est adhuc ante me cæli porta. Ideo gemo corde & ore, quamdiu hîc fuero, donec veniam ad te Deus meus.

CAPVT XXVII.

De laude sanctorum angelorum in cælo.

Psal. 137.

1. **I**n conspectu angelorum psallam tibi. O rex altissime, Deus summe laudabilis, creator omnium rerum, angelorum & hominum; quamdiu morabor in terris, & elongabor à te, & ab omnibus sanctis angelis tuis in cælis? Heu me pauperem & infelicem, quamdiu manducabo cum hominibus panem terrenum, panem laboris & doloris, & priuabor pane angelorum, continente omnis saporis suauitatem?

Sap. 16.

2. O Domine, quando audiam vocem laudis tuæ, ex ore angelorum tuorum in cælo; sicut beatus Ioannes Apostolus relegatus in exilium, audiuit vocem multorum angelorum psallentium in unum: Sanctus, Sanctus, Sanctus? O vtinam essem vnus cum ipsis,

Apos. 14.

& talem vocem haberem? Quam libenter vellem te laudare cum eis, & super omnia altissima cæli cantica cantare & magnificare nomen sanctum tuum in æternum? O Cherubim & Seraphim, quam dulciter, quam pulchriter, quam feruenter & excellenter cantatis & iubilatis coram Deo sine omni tædio, sine fatigatione, sine cessatione in æterna felicitate.

3. Ideo omnis vox humana est mihi rauca; omnis cantus dissonus; omnis psalmus aridus; omnis musica grauis; omnis cithara, surda; omne organum, mutum; omnis lætitia, grandis tristitia; omnis ludus, vlulatus; omnis cibus & potus, insipidus; omnis caro, fœnum; omne vinum, fel & acetum; omne mel venenum; omne iucundum, asperum; omnis decor, factio; omnis ornatus, sterco; omnis honor & gloria, vanitas & famus; omne preciosum & nobile, vile & deformem; immo omnia nulla, comparatione æternæ vitæ, æternæ gloriæ, æternæ lætitiæ, in conspectu Dei & Angelorum; qui altissimè collaudant sanctam & gloriosam Trinitatem, die ac nocte sine fine.

4. Sed quia ad ista sublimia cælorum cantica ascendere nequeo, nec plenè ea comprehendere sufficio; ideo meipsum plango, & valde despicio, & coram Deo & omnibus hominibus flecto genua mea, & humiliter veniam peto. Nam opera mea verè nulla sunt, sine gratia & misericordia tua Domine; quam maximè ostendis super omnem creaturam tuam, sine numero & mensura. O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei, quam profunda sunt iudicia tua, & vera à seculo vsque in finem seculorum, super bonos & malos, super gratos & ingratos, super pios & impios; ita vt nemo possit plene inuestigare opera tua, nec debeat iustè conqueri in aliquo facto improviso. Benedictus ergo semper Deus meus.

Rom. 12.

CAPVT XXVIII.

Oratio deuoti amatoris & laudatoris Dei.

1. **D**irigatur Domine oratio mea, sicut incensum in conspectu tuo. Psal. 140.

Cupio Domine Deus meus cum omnibus sanctis tuis & creaturis, in omni loco & tempore, deuotè te laudare, benedicere & prædicare, & puro corde semper amare, & super omnia opera tua, nomen sanctum tuum magnificare & exaltare in perpetuum: quoniam tu es Deus meus, & ego pauper seruus tuus. Tu lux mea, & spes mea, Deus meus. Tu fortitudo mea, paciëntia mea, laus & gloria mea, Deus meus. Tu sapientia mea, & prudëntia mea, pulchritudo mea, & dulcedo mea, Deus meus. Tu musica mea & cithara, organum meum & tympanum meum, Deus meus. Tu psalmus meus & hymnus meus, cantus meus & iubilus meus, Deus meus.

Deus animæ amantissimus est omnia.

N n 2

Tu

Tu galea mea & lorica mea, arcus meus & gladius meus, Deus meus.

2. Tu thesaurus meus, aurum meum, argentum meum, talentum meum, ad soluendum omne debitum meum, Deus meus. Tu domus mea, & castrum meum, & palatium meum, Deus meus. Tu scutum meum, & vexillum meum, turris fortitudinis & defensor vitæ meæ, Deus meus. Tu hortulus meus & pomarium meum, viridarium meum, & refrigerium meum, Deus meus. Tu aula mea, & mensa mea, cibus meus & potus meus, Deus meus. Omnis enim cibus, qui non est à te coctus & paratus, insipidus est mihi, Deus meus. Tu cinnamomum meum & balsamum suavitudinis meæ, nardus mea & electa myrrha mea cum preciosis vnguentis, Deus meus. Tu rosa mea & lilium meum, tu sertum meum & corona mea, Deus meus. Tu thalamus meus & lectulus meus, sudarium meum ad tergendum, linteum ad inuoluendum, Deus meus.

Psal. 27.

3. Tu lucerna mea & lampas mea, candelabrum meum & fides meum, Deus meus. Tu liber meus intus & foris scriptus, biblia mea, in qua tota sacra scriptura iacet, magister meus & Deus meus. Tu lector meus, & instructor meus, medicus meus & apothecarius meus, Deus meus. In te omnia inuenio & habeo, te donante & miserante, & quicquid extra te quero & desidero, parum vel nihil mihi prodesse sentio. Aperi ergo cor meum in lege tua sancta, redde mihi letitiam salutaris tui, dilata cor meum ad currendam viam tuam, confirma me in verbis tuis, quia non est, qui adiunget non est, qui præter te saluum faciat, & ad vitam æternam perducat. Exaudi me Deus meus, cum deprecor, cum tribulor, cum laboro, cum sanus sum. In omnibus me tibi commendo, & te in æternum benedico. Amen.

CAPVT XXIX.

De coniunctione cordis cum Deo habenda.

Psal. 114.

3 **C**onuertare anima mea in requiem tuam, quia Dominus benefecit tibi. Ipse enim est requies tua, & pax tua, ipse vita, salus & beatitudo tua. Igitur omnia opera bona, quæ facis, vides & audis, semper ad laudem Dei referas, vt pacem & bonam conscientiam habeas. Non in te nec in alijs stes nec maneat nec exultes: sed in Deo solo purè, firmiter, & perfectè, qui dat omnia, & operatur omnia in omnibus, pro sua magna bonitate & immensa clementia. Quis mihi det talem gratiam, vt omnia ad laudem & honorem Domini Dei mei referam, & rectè faciam sicut teneor & possum facere, & nulla res parua vel magna à Deo me retrahat,

220

Anima diligens Deum feliciter.

nec inficiat, nec conturbet, nec in aliquo impediatur. Sed fortè mihi non est possibile, ad hæc modò posse venire. Est tamen totù Deo possibile, qui animam deuotam potest sibi per gratiam in amore citò vnire. Hoc enim perfectus & purus amor Dei, in momento facere potest, quotiescumque voluerit; vt omnibus oblitis, sibi soli sim perfectè vnitus, & igne amoris eius vehementer accensus & liquefactus.

Amoris
est vnire.

2. O Deus meus, amor meus, in loco peregrinationis meæ, quando ero tibi totus vnitus, cum omnibus anima meæ viribus, à te mihi datis & gratiosè infusus? Sileat ante te omnis creatura tua, Deus meus. Tu solus mihi loquaris, assis, & illumines, qui es omnia in omnibus, & super omnia cæli luminaria æternaliter benedictus. Felix anima, in hoc mundo desolata, à Deo consolata, ab hominibus ignorata, sanctis angelis nota; à malis neglecta, à bonis requisita; à superbis despecta, ab humilibus dilecta; à secularibus separata, à spiritualibus congregata; à magnatibus derisa, à paruulis honorata; foris quasi mortua, intus semper viua; carne afflicta, spiritu læta; corpore debilis, mente fortis; vultu deformis, conscientia pulchra; labore fatigata, oratione roborata; onere pressa, solatio erecta; carne in mundo tenta, spiritu ad cælum rapta, & Christo copulata. 1. Cor. 13.

3. Felix, qui Iesum & Mariam & omnes Angelos & sanctos Dei habet amicos in hac vita, duces in via, consules in dubio, doctores in studio, lectores in mensa, sodales in cella, familiares in colloquio, cantores in choro, custodes in periculis, adiutores in proelio, defensores contra hostes, intercessores pro peccatis, subuentores in extremis, confortatores in agone, aduocatos in iudicio, patronos coram Deo, susceptores in celo. Sit tibi religiose & deuote frater, postquam reliquisti seculum, pro terrenis parentibus, Deus cæli Pater, Iesus frater, virgo Maria mater, angeli amici, religiosi cognati, omnes fideles propinqui, senes auunculi, iuvenes fratres, coniuges matres, virgines sorores, pauperes nepotes, peregrini consobrini, mites & humiles consodales, sobrii & casti commensales, infirmi & debiles familiares, afflicti & oppressi conturbemales, derisi & despecti multum amicabiles, omnes deuoti honorabiles, omnes mundum spernentes & Christo seruientes cohæredes regni cælestis. Hæc est generatio sancta nobilisque progenies, ex Deo nata, Deo placita, fide fundata, spe roborata, charitate ornata, patientia armata, igne probata, constantia firma.

De vera pace in solo Deo quaerenda.

IOH. 21.

1. **P**ax vobis. Ego sum, nolite timere. In Christo Iesu tota salus & vera pax animæ consistit. Et qui Christum diligit, habet pacem, & in eo quiescit: nec ultra eum, nec supra eum, quid quaerere plus affectat. Pax animæ fidelis in hac vita, ferre multa aduersa pro amore Dei & nomine Christi. Decipitur & errat, qui aliter sentit & cogitat. In vanum laborat, qui Deum in omni facto suo & cogitatu non præponit, nec ipsum purè quærit & cupit. Non est pax impijs, dicit Dominus: sed pax multa diligentibus legem tuam Domine.

Pax Christi in quâ sita.

2. Pax, quam Christus docuit & promisit, in profunda humilitate existit, & in abnegatione propriæ voluntatis; in mortificatione omnis prauæ delectationis, in abiectione omnis mundanæ laudis, & externæ consolationis in rebus perituris. Custodi ergo cor tuum ad intra, & omnes sensus tuos ad extra; ne capiaris aliqua illecebra & recreatione animæ tuæ nociua. Iuuant sæpe creaturæ, si ad creatoris laudem & honorem Dei rectè & purè referantur; vel ad aliquam vtilitatem suam vel alterius profectum, moderatè & discretè assumantur.

3. Nocent autem sæpe res pulchræ, si curiosè, impudicè & male concupitè aspiciantur, & desuper delectant; & cõtra rationem & honorem Dei placent, & animum mouent. Nam sicut boni se custodiunt, ita incauti vincuntur vitijs. Tentat diuitiæ, corrumpunt pecuniæ, inficiunt deliciae, necant epulæ multæ; inflant scientiæ, tument potentiæ, eleuant honores. Respuunt peruersi humiles mores, vanæ laudes seducunt animos leues. Fatui sunt omnes & vecordes, qui ista terrena quærunt & pro magno reputant, quæ animam satiare non possunt, nec quiescere permittunt. Omnia temporalia defectuosa & indurabilia sunt, & præter Deum nil est perfectum, nec pro summo gaudio & optimo bono habendum.

4. In nulla ergo creatura viua, vel pulchra pictura, aut nobilitate, aut alta statura, aut magna prælatura, pone cogitatum & desiderium tuum, si non vis falli, turbari, & inquinari: quia totum vanum, lubricum, & noxium est; nisi omnia trahas ad Deum, à quo omne bonum, & in quo omnia viuunt & consistunt. Non ergo vanè gloriaris homo fragilis & mortalis, in multis culpabilis, & ad malum citò labilis, & ad standum & permanendum in bono debilis. Nec confidas tibi ipsi nimis: nec stes fixè in te nec in alijs, altè cogitando & præsumendo, sed quicquid boni consideras

deras & intelligis in te & in omnibus creaturis, totum Deo purè
& integrè offer & ascribe. Tunc pacem & quietem cordis inue-
nies in Christo, & non in aliquo bono creato, & implebitur in te
& de te, dulce & sanctum verbum Christi, ab eo in monte prædi-
catum: *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.* Cui laus *Mat. 5.*
honor & gloria ab omni creatura, in secula seculorum. Amen.

CAPVT XXXI.

De recta intentione ad Deum erigendâ.

1. **O**culi mei semper ad Dominum, quoniam ipse euellet de laqueo *Psal. 24.*
pedes meos. In omni cogitatione, locutione, & operatione
tua, habeas semper rectam & puram intentionem ad Deum; vt
omnia facias ad laudem & gloriam & honorem Dei, & proximi
ædificationem. Ipse est causa omnium bonorum meritorum, at-
que largitor æternorum præmiorum. Ipse principium & finis o-
mnium operum tuorum esse debet, ne perdas fructum laborum
tuorum. Si memor fueris terribilium iudiciorum Dei, non vanè
gloriaberis.

2. Pessima pestis vana gloria, & velle laudari foris ab omnibus.
Hoc vtique vanissimum est, & superbię signum, gratię Dei con-
trarium. Quid ergo facies, & in quo confides & sperabis? Non in
te, nec in homine, nec in aliqua re mundi, nec in stellis cæli: sed
in solo creatore Deo tuo, qui fecit te, & habet te, & omnia creata
simul in manu & potestate sua sine onere & adiutore. Dic ergo, &
ora cum David in psalmo: *Oculi mei semper ad Dominum, quoniam*
ipse euellet de laqueo pedes meos. Et iterum: *Domine ante te omne de-* *Psal. 37.*
siderium meum, & gemitus meus à te non est absconditus.

3. Relictis ergo vanis rationibus & consilijs hominum, in cun-
ctis necessitatibus tuis, potius cum precibus & sanctis desiderijs,
recurre confidenter ad Dominum Deum tuum; quoniam ipse
est, qui euellet de laqueo pedes tuos, vt non mouëaris à recta via
virtutis & vera humilitate, sed stes fixus in Deo vsque in finem.
Omne opus bonum propter Deum factum, lætificat conscientiam,
illuminat mentem, & ampliorem meretur gratiam. Omne autem
malum opus, mœstificat agentem, & maculat famam bonam, &
impedit diuinę consolationis influentiam. Qui aliquid propter
vanam gloriam facit, elationis vento lucernam extinguit: & qui
propter mundum agit & apparere appetit, citò Deo irascente in
lutum cadit. Non ergo læteris in aliqua felicitate huius mundi,
quemadmodum stulti; sed sta semper in timore Dei, & cognitio-
ne fragilitatis tuę. Frequens lapsus & facilis error tuus docebunt
te humiliter & viliter de teipso sentire.

4. Neminem velis in hac vita nimis laudare, quia nescis, qualis sit quisque futurus. Nec temere iudices cadentem, quia potest Deus citò erigere flentem. Pro omnibus ora, & omnes Deo committe. Esto vilis in oculis tuis, vt fias magnus coram oculis Dei, qui humiles respicit, & altos à longè cognoscit, & subito proster- nit. Si ab hominibus despiceris, & alij tibi præponuntur, ne tri- steris nimis; quia melius & securius est humiliari cum mitibus & simplicibus, quàm à Deo reprobari cum diuitibus & elatis. Cave laudari, time magnificari; erubescere honorari, fuge reputari, qua- re latitare. Elige Deo vacare, sacris lectionibus & deuotis precibus sedulò immorari. Non est sine laude & honore, qui propter Deum spernit laudes & honores. Nec est sine solatio diuino, qui omnia huius mundi gaudia reputat pro nihilo; & omnia sibi cõtraria sus- tinet libenter pro Christo, & quotidie anhelat esse cū eo in caelo.

CAPVT XXXII.

Oratio humilis & contriti spiritus.

Psal. 24. & 122.

AD te Domine leuasi animam meam, qui habitus in caelis. O Do- mine Deus, qui omnia prouidè ac iustè disponis in caelo & in terra, cum Angelis & hominibus & omnibus creaturis tuis: accipe pro magnis laudibus & gratificationibus tibi debitis, om- nes tribulationes & angustias cordis mei, in vera contritione peccatorum meorum tibi modò oblatas. Conuerte mihi omne malum in bonum, & bonum semper in melius, pro gloria nomi- nis tui & anime meae aeterna salute. Tu scis omnem infirmitatem meam, & magnam ignorantiam meam, atque quotidianam in- stabilitatem memoriae meae; quàm citò vagor huc illuc, longius à te sapissimè. Parce mihi Domine, secundum multitudinem mi- serationum tuarum, & reduc me citius ad te. Conserua cor meum apud te, in deuota oratione & sacra meditatione, die ac nocte, quantum mihi est possibile in hoc fragili corpore.

2. Cupio placare benignissimam faciem tuam, muneribus sa- cris et precibus, et præcipuè tribus pauperum obolis, contritione cordis, confessione oris, & satisfactione humilis operis. Domine Deus meus summè amabilis, memento mei pauperis; quia homo humilis, non angelus sanctus; peccator magnus, non innocens; tepidus orator, non feruidus contemplator. Et ideo nec auditor tuus: nec inter deuotos oratores debeo compu- neo videri, nec nominari. Domine mi charissime, accepta sit mi obsecro humilis oratio mea, & amara contritio peccatorum meorum, pro dulci cantu & iubilatione Angelòrum, & concordia laudatione omnium caelestium ciuium supernorum. Verunta- men

men non despero, nec desperabo de venia & misericordia tua; quamvis sæpius cado, & grauior in meipso ex infirmitate mea. Non cesso, nec cessabo à laude tua in vita mea: sed laudabo & magnificabo te, donec ad te perueniat (ó Deus) anima mea. Nam te semper laudare & super omnia amare, summa felicitas est Angelorum & beatorum in patria.

CAPVT XXXIII.

De bona societate cum Iesu & Sanctis eius.

I. *Quærite Deum, & uiuet anima uestra.* Nihil melius, nil animæ felicius. Qui aliud quærit, nihil in fine obtinebit. Si ergo vis habere bonum socium pro solatio, quære Iesum cum pastoribus in præsepio; aut cum sanctis Magis in matris gremio; aut cum Simeone & Anna in templo; aut cum Martha in castello; aut cum Maria Magdalena in sepulchro; aut cum Apostolis in cœnaculo, ad accipiendum Spiritum sanctum cum magno gaudio. Beatus, qui in his & alijs sanctis locis Iesum deuotè quærit, non corpore, sed spiritu & veritate. Beatus, qui in omni loco & in omni tēpore Iesum intimè quærit, & magnis desiderijs ad eius claram visionem & præsentiam anhelat, & quotidie se preparat. Beatus, qui Iesum in vita sua per passionem & crucem sequitur, quia in extremis bene ipsi cum Iesu erit, & ab auditione mala non timebit.

2. Non solum Iesum quære, sed etiam discipulos Iesu, & omnes diligentes Iesum, & qui patienter ferunt aduersa propter Iesum. Amor namque Iesu & amicorum eius mundum spernit, & omne vanum & impurum longè à se repellit. Relinque ergo amicos, & notos, ac sodales extraneos, qui in solitudine & deuotione te impedire possunt; & quare pro singulari solatio tuo in secretario cellæ, familiaritatem cum sanctis Apostolis & cognatis Iesu; ut loquantur tibi de regno Dei & statu æternæ beatitudinis: & quomodo per multas tribulationes possis ad eorum societatem peruenire. Accede autem ante omnes sanctos & sanctas, cælestis curiæ ciues, ad secretum tabernaculum atque oratorium beatæ Mariæ virginis, à seculi turbis remotum, & quare ibi solatium animæ tuæ, precibus insistendo.

3. Audi, quomodo Angelus Domini cum Maria loquitur, de incarnatione Christi & redemptione generis humani. Felix dies & beata hora, si poteris ibi facere moram cum Angelo Gabriele & beata virgine Maria, audiendo ab eis mysteria cælestia. Crede firmisimè omnia esse vera per Angelum Mariæ nunciata, sicut Maria credidit Deo, & Angelo eius sibi missio de caelo. Deinde, quare diligenter Ioannem Baptistam, præcurso-rem Domini nostri

Psal. 61.
Iesus ubi
querendus
Luc. 1.
Mat. 2.
Luc. 2.
Luc. 10.
Ioan. 20.
Act. 10.

Familiaritas & consuetudo Sanctorum ambienda.

Ioan. Baptistam.

stri

stri Iesu Christi, in eremo latentem, & flexis genibus saluta eum deuotissimè supplicando: Aue sanctissime & dilectissime amice Iesu Christi Ioannes. Multa bona & magna mirabilia audiui de te, quàm sancte & miraculosè sis natus: quàm strictè & religiosè fuisti à puero in solitudine conuersatus, ne leui saltem fame aut cogitatione peccares.

4. Quare ab eo, quamdiu ibidem solus manserit: & maneat cum eo, quantum placet, & tempus permiserit. Disce ab eo, quid comederit & biberit, & quis ei necessaria ministrauerit; vtrum pater eius & mater aliqua ipsi miserint, & quandoque ad eum venerint, vel ipse ad eos videndos exierit; An etiam sanctus Angelus Gabriel ad eum quandoque descenderit, & multa secreta ei reuelauerit; Et an Iesus ei personaliter apparuerit, & manus eius confortauerit, sicut scriptum est in Euangelio: *Etenim manus Domini erat cum eo.* Quicquid de istis sit, totaliter Spiritui sancto committe; qui ipsum impleuit, docuit, & erexit, & totam vitam eius virtutibus ornauit, & vsque ad exitum vitæ, in eremo & inter homines, & in vinculis & in carcere custodiuit, & tandem cum martyrij palma animam eius suscepit.

5. Deinde ad Apostolos Christi procede, & quære sanctum Petrum: & vade cum eo in templum ad orandū: vel etiam in coenaculum ascende, ad accipiendum Spiritum sanctum. Quære etiam Paulum in Damasco & in Epheso, & vade cum eo per omnia ad prædicandum Euangelium Christi, non in corpore sed in spiritu. Ecce quomodo plus omnibus laborat, & quàm sæpe orat, & quàm frequenter in orando & contemplando rapitur per excessum in cælum. Sublimis volatus iste non omnibus datus, & tamen ad ima descendens dicit: *Ego non arbitror me comprehendisse.* Et iterum post alia, ad instruendum humiles in vita & in passione Christi, ait: *Nihil arbitratus sum me scire inter vos, nisi Iesum Christum & hunc crucifixum.* Sequere sanctum Paulum, & ducet te recta via ad Christum, & per crucem ad cælum.

6. Vade vterius, & quære Andream Apostolum in Achiaë partibus prædicantem Christum; & audi verba pendentis in cruce pro Christi nomine. Signa ea in corde tuo, & stude implere cum gaudio, inspirante & iuvante Spiritu sancto, quæcumque loquitur de passione Christi, & sanctæ crucis laudibus. Quære consequenter sanctum Iacobum maiorem, passum, & occisum ab Herode, & bibe cum eo calicem passionis huius miserabilis vitæ, patienter tolerando dolores pro amore Dei, & animæ tuæ salute.

7. Deinde procede, & quære Ioannem Apostolum Christo dilectum, & pro nomine Iesu in exilium relegatum, ab omnibus seculari-

Luca. 1.

Petrus.
Act. 3.

Paulus.

2 Cor. 12.
Phil. 3.

1 Cor. 2.

Andreas.

Iacobus.

Ioannes
Euang.

diligentes, Deum negligentes, & in terrenis bonis & honoribus ac laudibus finem suum & felicitatem constituentes. Qui (heu Deus) propter hæc habenda, augenda, & seruanda currunt, laborant, student, vigilant, & ferè nunquam quiescunt, nec sollicitate cessant, donec aliquid acquirant. Et cum acquiserint, siue rectum siue indirectum fuerit, adhuc non contentantur; sed ad altiora scandere & gloriari super ceteros concupiscunt, & intumescunt; doctos se iactant, magnos se aestimant, & ab alijs honorari affectant. Et tamen totum est vanum, lubricum, & nihilum; & finaliter periculosum & perditum, quod quærunt & cupiunt.

2. Certè erratis & vosipfos decipitis, quibus mundus adhuc dulcis est, & iucunda vita præsens, quia nil certi habetis de omnibus bonis vestris, & quotidie morri & iudicio Dei futuro propinquatis. Nihil enim est in hac vita ita iucundum, quin habeat aliquid amaritudinis annexum. Nil in creaturis tam preciosum & bonum & delectabile, quod possit animam hominis satiare & beatificare, ab omni malo eripere, & omni bono replere, & semper iustificare: nisi solus Deus, summè bonus, æternus, & immensus. Hic est creator omnium rerum, visibilium & inuisibilium, angelorum & hominum; qui est ante omnia, & super omnia, & in omnibus Deus benedictus in secula.

3. Quid enim dignè de Deo dici potest aut cogitari, ab aliqua creatura in celo & in terra? Excedit namque Deus omnia, ante cuius oculos omnia videntur vana & nulla. Ideo fatua est omnis anima, & permanebit semper egena & misera: quæ extra Deum aliqua quærît & diligit, quæ à dilectione & honore Dei mentem separant. Magna & mirabilia opera tua Domine; & cogilate, & perscrutari singula, non est mihi, nec alicui creatura possibile.

4. Quid igitur faciã, quia non possum altiora capere, nec secreta caelestia penetrare, neque cum angelis faciem Dei mei contemplari? Indignum me fateor tantis bonis frui, & cum Sanctis in celo conuersari. Ideo me semper humiliabo & despiciam coram Deo & omnibus hominibus, quamdiu fuero, & ero vilis in oculis meis; vt Deus misereatur mei peccatoris, nunc & in omnibus horis. Recogitabo omnes annos meos in amaritudine anime mee, quibus iram merui; & placabo in gemitu & fletu Deũ, quem offendi sapius verbis, factis, visu, auditu, & cæteris sensibus meis: quos mihi ad seruiendum sibi dedit in toto corde meo, quamdiu in corpore viuo: Sed ne desperem & deiciar in malis meis, recordabor (Domine) omnium bonorum tuorum, & omnium misericordiarum tuarum quæ à sæculo sunt; donec ad te, auxiliante gratia tua, merear saluus peruenire. Libera me ab omnibus
ma-

18.

cularibus curis & negotijs segregatum; vbi diuina reuelatione altius illustratus, Apocalypsim de statu totius Ecclesie militantis & triumphantis, figuris & mysticis verbis scripsit, & post hæc etiam, pro omnium Ecclesiarum & fidelium eruditione & consolatione, sanctum Euangelium de diuinitate Christi vltimus edidit. Lege & stude in istis, & alijs sacre Scripturæ libris, pro captu tuo & consolatione exilij tui in hoc mundo; non vt doctus & sapiens videaris, sed mitis & patiens, humilis & obediens, vsque ad mortem efficiaris.

8. Quare adhuc alios sanctos Apostolos, pro consolatione tua in Christi seruitio occupatos, pro fide & amore Christi occisos, verbo & exemplo multos edificantes. Vide sanctum Iacobum fratrem Domini, epistolam canonicam scribentem, formam christianæ vitæ & religionis perfectionem continentem. Quare & sanctum Thomam in India, qui vulnera Christi reuerenter palpauit, firmiter credidit, & cum feruenti amore apertè clamauit, dicens: Dominus meus, & Deus meus. Quare etiam cum magno desiderio, sanctum & eruditum Apostolum Matthæum Euangelistam scribentem Hebraicis literis Christi Euangelium toti mundo profuturum, omnibus nationibus, populis, & linguis varijs, ad salutem destinatum. Simili modo & affectu, quære alios sanctos Apostolos & discipulos Iesu Christi, in locis suis verbum vitæ retinentes, & populum docentes, & vsque ad mortem in vinea Dei laborantes. Isti sunt sancti & amici Dei, qui sanguine fuso, per coronam martyrij meruerunt vitam æternam. Lege ergo libenter vitam & passiones eorum, & consolaberis in laboribus & doloribus tuis: quia nihil est, quod tu facis & pateris pro Christo in seruitio Dei, comparatione sanctorum & aliorum deuotorum.

Apo. 2.

Iacobi epi-
stolæ laus.

Thomas.

Ioan. 20.
Matthæus.

CAPVT XXXIV.

De summo bono & vltimo fine, in solo Deo ponendo.

1. **S**atiabor, cùm apparuerit gloria tua. O Domine, quomodo potest homo ad hanc gloriam peruenire? Per contemptum sui & omnium terrenorum, & per ardentem amorem omnium cælestium bonorum. Testes sunt animæ sanctorum latantes in regno cælorum, & omnes fideles certantes & laborantes contra tentationes vitiorum. Ab hoc glorioso fine & summo bono æternaliter fruendo, longè distant superbi daemones, infideles pagani, peruersi Iudæi, & hæretici indurati, homines carnales mundū diligentes.

Psal. 16.

diligentes, Deum negligentes, & in terrenis bonis & honoribus ac laudibus finem suum & felicitatem constituentes. Qui (heu Deus) propter hæc habenda, augenda, & seruanda currunt, laborant, student, vigilant, & ferè nunquam quiescunt, nec sollicitudo cessant, donec aliquid acquirant. Et cum acquiserint, siue rectum siue indirectum fuerit, adhuc non contentantur; sed ad altiora scandere & gloriari super ceteros concupiscunt, & intumescunt; doctos se iactant, magnos se aestimant, & ab alijs honorari affectant. Et tamen totum est vanum, lubricum, & nihilum; & finaliter periculosum & perditum, quod quærunt & cupiunt.

2. Certè erratis & vosipfos decipitis, quibus mundus adhuc dulcis est, & iucunda vita præsens, quia nil certi habetis de omnibus bonis vestris, & quotidie morri & iudicio Dei futuro propinquatis. Nihil enim est in hac vita ita iucundum, quin habeat aliquid amaritudinis annexum. Nil in creaturis tam preciosum & bonum & delectabile, quod possit animam hominis satiare & beatificare, ab omni malo eripere, & omni bono replere, & semper iustificare: nisi solus Deus, summè bonus, æternus, & immensus. Hic est creator omnium rerum, visibilem & inuisibilem, angelorum & hominum; qui est ante omnia, & super omnia, & in omnibus Deus benedictus in secula.

3. Quid enim dignè de Deo dici potest aut cogitari, ab aliqua creatura in celo & in terra? Excedit namque Deus omnia, ante cuius oculos omnia videntur vana & nulla. Ideo fatua est omnis anima, & permanebit semper egena & misera: quæ extra Deum aliqua quærît & diligit, quæ à dilectione & honore Dei mentem separant. Magna & mirabilia opera tua Domine; & cogilate, & perscrutari singula, non est mihi, nec alicui creatura possibile.

4. Quid igitur faciã, quia non possum altiora capere, nec secreta caelestia penetrare, neque cum angelis faciem Dei mei contemplari? Indignum me fateor tantis bonis frui, & cum Sanctis in celo conuersari. Ideo me semper humiliabo & despiciam coram Deo & omnibus hominibus, quamdiu fuero, & ero vilis in oculis meis; vt Deus misereatur mei peccatoris, nunc & in omnibus horis. Recogitabo omnes annos meos in amaritudine anime mee, quibus iram merui; & placabo in gemitu & fletu Deũ, quem offendi sapius verbis, factis, visu, auditu, & cæteris sensibus meis: quos mihi ad seruiendum sibi dedit in toto corde meo, quamdiu in corpore viuo: Sed ne desperem & deiciar in malis meis, recordabor (Domine) omnium bonorum tuorum, & omnium misericordiarum tuarum quæ à sæculo sunt; donec ad te, auxiliante gratia tua, merear saluus peruenire. Libera me ab omnibus
ma-

18.

malis irruentibus subito in me, quæ retrahunt sapius cor meum à celestibus bonis meditandis. Adesto mihi pie Deus, & pone me iuxta te; ne incipiam vagari & elongari à summo bono, quod tu es Domine. Nam in te solo, totum bonum meum. Da te ipsum mihi, & sufficit animæ meæ, Domine Deus salutis meæ. Amen.

DE TRIBVS
TABERNACVLIS.

In his tribus tabernaculis, castra tenent tres militares virtutes.
In primo paupertas, in secundo humilitas, in tertio patientia: de quibus tria sunt capita.

CAPVT I.

De paupertate.

§. **D** S T scriptum in Propheta: *Patientia pauperum non peribit* Psal. 9.
in finem. Magna est, Domine Deus meus, patientia serueru-
tuorum. Et hæc est victoria eorum, qui cuncta superant aduersa
in hoc mundo. Dixisti enim: *In patientia vestra possidebitis animas* Luca 21.
vestras. Tu multipliciter nos probas, & vndique tribulationibus
nos circumcingis, nunc foris, nunc intus, nunc apertis, nunc oc-
cultis nos examinas tentationibus: ita vt in nobis nihil sit, quod
per tentationis ignem non transeat. Vis nos in omnibus tentare,
in multis angustiare: vt in omnibus probati, & ex multis miserijs
liberati, gratias multas tuæ referamus misericordiæ & bonitati.
Hoc placitum est visumque bonum in conspectu tuo, & vtile ad
profectum nostrum. Si tu Domine Deus noster pro nobis, quis
contra nos? Sequar ergo te Domine, quocumque ieris, dummo- Psal. 28.
do mihi dux in via tu fueris. Si ambulauero in medio vmbre
mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es. Confitebor ta-
men aduersum me iniustitiam meam Domino, & infirma mea non
abscondam: si fortè à bono medico, consolationis fermenta per-
cipiam. Vide Domine paupertatem & infirmitatem meam, atten-
de quæ dico, tibi enim reuelau i causam meam. Ea desidero re-
quiem, & tu iniungis mihi laborem. Anhele ad sublimia, tu autem
proponis humilia. Quero deliciarum copiam, sed tu suades pau-
pertatis inopiam.

2. Estne, Domine Deus meus, istud consilium & verbum tuum?
Vtique.

Vtique. Et quomodo coarctor, vt perficiatur in me? Dilige (inquit Dominus) me, & non angustiaberis in te. Facile est in igne charitatis, consumi omnem angustiam paupertatis. Dulce est amanti compauperari filio Dei. Leue est omne onus, quod charitas tolerare iubet. Nec erit cuiquam labor durus, qui charitatis pane fuerit confortatus. Bene locutus est Domine, fiat quæso sicut dixisti. Qui dedisti consilium, fer & auxilium. Efficiatur totum suauis, quicquid videtur carni graue: & onus leue, quod iam antè videbatur importabile. Exultet caro mea in Deo viuo, & spiritus meus in Deo salutari suo. *Quàm bonus Israel Deus is, qui recto sunt corde!* Diligam te Domine virtus mea, firmamentum meum, & refugium meum. Diligam etiam sanctam paupertatem, humilitatem, & patientiam, sequendo viam tuam & sanctorum tuorum. Habebo amodo paupertatem pro diuitijs, humilitatem pro gloria, patientiam pro requie. Sic mihi de his cura, & placeant quæcunque spiritus requirit, quia caro non prodest quicquam. Delester in his sicut in omnibus diuitijs, & pes superbiorum diuitum, atque suauiter viuentium, non moueat me. Cadent enim ipsi, cum venerit dies illorum, & finis eorum sine honore. Ego autem in Domino gaudebo, & exultabo in Deo Iesu meo: qui factus est mihi exemplum paupertatis, humilitatis, & patientiæ.

Psal. 17.

Ioan. 6.

Abac. 3.

Num. 12.

3. Reg. 17.

Matt. 17.

Matt. 11.

Isaie 66.

Matt. 5.

3. Considerans ergo prædictas virtutes in te Domine, & in quibusdam seruis tuis, inuenio te super omnia humilem, Moysen verò seruum tuum valde mansuetum, & Heliam multum pauperem. Recordor quoque illos tecum in monte aliquando apparuisse; & qualiter Petrus ait, Domine si vis, faciamus hic tria tabernacula, tibi vnum, Moyse vnum, & Heliae vnum. Secundum quem modum, prædictas virtutes quasi tria tabernacula aspicio, in quibus habitare desidero. Si dixerò, quòd Dominus meus habitauerit in tabernaculo humilitatis, quid conuenientius? *Discreto* (inquit) *à me, quia mitis sum & humilis corde.* Igitur tabernaculum tuum Domine humilitas est, in quo verè Spiritus sanctus requiescit. Vnde scriptum est: *Super quem requiescam, nisi super humilem & quietum, & trementem sermones meos?* Moyses verò quale tabernaculum habuit? Si mansuetudinem eius considerauerò, non dubium quin erit patientia. Erat enim (scriptura testante) Moyses vir mitissimus super omnes homines, qui morabantur in terra. Hoc tabernaculum factum est secundum exemplar, quod in monte monstratum est, vbi Dominus ait: *Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram.*

4. Helias iam venit: sed eamus & videamus, vbi habitaret. Quòd si paupertatem & abstinenciam illius inspexero, paupertas utique respondebit, Quia ego sum. Habitauit in tabernaculo paupertatis

per tatis, magnus ille Helias propheta. Testantur corpi, qui cum *1. Reg. 17. &*
 pascebant: spelunca, in qua latebat: asperitas vestium, quæ cum *19.*
 tegebat: & angelus Domini, qui subcineribus panem & aquam
 illi ministrabat. Quàm bonum est nos hîc esse, & quàm iucundum
 in his tabernaculis habitare? O si merear inter sanctorum tuorum
 numerum, vnus de minimis inueniri, vt locum inueniam in do-
 mo tua: & cum defecerit virtus mea, illi me recipiant in taberna-
 cula sua? Quàm felix etiam essem, si inter tam preciosissima ta- *Luca 16.*
 bernacula, vel parvulum vnum mihi ædificare possem: vt digna-
 retur ad me venire Dominus Deus, & mansionem facere? Scio
 enim, quòd libenter habitat in his virtutibus Dominus & rex
 virtutum. Nunc igitur loquere Domine ad seruum tuum, quia
 audit seruus tuus; & ostende mihi secundum multitudinem mi-
 sericordiæ tuæ, sanctitatem paupertatis, gratiam humilitatis, &
 fortitudinem patientiæ.

5. Et Dominus: Quòniã in verbis meis quæris consolari, &
 in his tribus virtutibus optas erudiri, libenter faciam quod pre-
 caris. Sed de paupertate, quæ initium harum videtur, sermo inci-
 piendus est. Beatissima paupertas, quæ specialem apud me obti- *Paupertatis enco-*
 net sanctitatis locum, in tuo corde vtinam altius imprimatur. *mion.*
 Audiuim gemitum tuum, quomodo anxius sis in paupertate, *Luca 1.*
 sed displicuit mihi. Non est hæc res bona, quam audio de te.
 Nonne est ista, quam elegi, & signata in thesauris meis? Surge, &
 transi cum pastoribus vsque Bethleem; & vide hoc verbum, quod
 caro factum est, quod Dominus ostendit tibi, & cognosce, an ibi *1. Cor. 8.*
 paupertas defuit. Vide paupertatem meam, & comparatione e-
 ius, satis modica tua paupertas, aut etiam nulla erit. Magnum v-
 tiq; chaos positum est, inter meam tuamq; paupertatem. Nam
 ipse cum diues essem, nulliusq; egerem, pauper & exul in *psal. 22.*
 mundo fieri, & hoc propter te, non erubui. Tu verò, qui pauper
 es & nudus, qui nihil in hunc mundum tulisti, nonne istud atten-
 dere debuisti? Iam cesset querela tua. Sufficere credo ad consola-
 tionem tuam, si meæ paupertatis magnitudinem intentius aspe-
 xeris. Epulari autem & gaudere, non modò, sed in futuro debes.
 Ibi enim edent pauperes, & saturabuntur, & laudabunt me om-
 nes qui exquisierint me in sancta paupertate. Non est seruorum
 Dei de præsentibus lætari bonis, & mundi conformari pompis;
 sed despectis eius delicijs, ad paupertatis meæ delicias confuge-
 re. Verùm paupertas ac humilitas mea his cordibus delicie sunt, *Apost. 16.*
 quibus diuitiæ terrenæ viluerunt. An fortè cum diuite vis indui
 purpura & bysso, & quotidie splendide epulari? Vide ne contin-
 gat tibi cum illo in inferno æternaliter cruciari. Hoc est autem
 iudicium meum, quia opera illorum sequuntur illos. *Luca 16.*

6. Vnum

6. Vnum iam superest, vt penuriam patienter amodo feras, aut de numero pauperum meorum non eris. Viam pauperibus speciosam ostendi, laborantibus & pulsantibus portam aperui: humilibus regni ianuam patefeci, & diues non transibit per eam. Vis videre intrantem? Aperi oculos tuos, & vide. Factum est autem, vt moreretur mendicus, & portaretur ab angelis in sinum Abrahæ. Iucundane visio? Iucunda vtiq; & omnino desiderabilis. Et quomodo huc ascendere potuit? Et quis est, qui eum sequi possit? Memento fili, quod Lazarus iste fuit vlceribus & miserijs plenus, qui esuriens & sitiens ante ianuas diuitis iacuit. Et qui tanta pro nomine meo pertulit, nonne intrare in gaudium meum dignus fuit? Imitare eum, si vis. Si enim mihi placita erat anima illius, vade hoc, nisi quia placuit prius paupertas & patientia eius. Vade, & tu fac similiter. Amen dico tibi, nisi conuersus fueris, & factus sicut Lazarus iste, aut vnus e pauperibus meis, non poteris ab angelis suscipi in celis. Nemo intrabit, nisi mundus fuerit. Et si immundus fuerit, purgabit eum Pater meus in camino paupertatis, & aqua tentationis expiabit eum: & sic mundatus, post mortis occasum ad castra sanctorum reuertetur.

Isaac. 12.

7. Intellexisti hæc omnia? Etiam Domine. Et nunc quid dicam? Venit hora, & nunc est, vt multi hanc sanam doctrinam non suscipiant; sed vnusquisque, quod sibi placitum & delectabile videtur, hoc magis impleat. Tu verò non ita didicisti Iesum Christum, ante cuius oculos paupertas eius proscripita est. Audi tamen rursus, quæ loquar tibi. Familiaris amica mea paupertas, quam in terris multipliciter dilexi, & astringi, meisque commendare amicis disposui; sic à multis aliena facta est, vt vix locus sit, quo per eius requiescat. Et si interdum videtur apud quosdam morari, statim cum grossiora queque & abiectiona eam viderint diligere, timore quodam exterriti, aut desiderio melioris edullij dicunt. Recede à nobis, viam scientiarum tuarum nolumus, contraria enim es desiderijs nostris, via tua via difficilis, & calles tui durissimi. Quare venisti ad nos? An ideo, vt occideres nos, & pecora nostra? Pecora carnem suam vocant.

Paupertatē
multi reij-
ciunt.

8. Ecce paupertas, quid isti dicunt, & quantum tibi detrahunt. Sed scio, quia nihil mali disposuisti contra eos, sed in iussione mea ad curanda vulnera peccatorum eorum, ad nutriendum quoque si quas habuerunt virtutes, ad illos accessisti. Longè aliter sentiebat sanctus ille, qui dicebat: *Parasti in conspectu meo mensam aduersus eos, qui tribulant me. Parasti in dulcedine tua pauperi Deus.* Et iterum lætus psallebat: *Quoniam inops & pauper sum ego. Et Pauper & inops laudabunt nomen tuum.* Verumtamen paupertas (amica mea) noli contristari. Non enim te abiecerunt, sed me. Qui e-

Psal. 22.
Psal. 67.
Psal. 85.
Psal. 87.

nim

sim te spernit, me spernit: & qui te recipit, me suscipit. Scio, quòd non ab omnibus diligeris: taceo, quòd interdum cum indignatione effugaris. Omnia hæc faciunt tibi, quia non nouerunt te, nec quanti sis meriti apud me. Tu verò ne timeas, quia ego sum, qui elegi. Emi te, & cunctis opibus preciosiorem, cunctisque deliciis suauiorè extimaui te. Ab infantia mea exquisiui te, & vsque ad senectam & senium non recessi à te.

9. O vos omnes, qui transitis per viâ, attendite & videte, si est talis paupertas sicut paupertas mea. Filie Siõ, occurrite modò, & videte regè Salomonem in diademate, quo coronauit eum mater sua: quomodo eum reclinauit in præsepio, qui semper erat in Patris imperio: quomodo pannis eum inuoluit, qui cælum & terrâ palmo concludit. Videte pannos meos & linteola mea, quibus adhuc puer inuolutus sum; & mihi similè si vidistis, venite & arguite me & paupertatè meâ. Ecce signum, quod ostendi vobis, quod annunciatum est ab angelis, apparuit in terris, per Mariam virginem impletum est, vt vidistis. Vsquequo paruuli non diligitis paupertatem, cum paruulus natus sit vobis, & paruulus datus sit vobis? Sed diuitibus videtur hæc stultitia, & superbis ignominia: mihi tamè & omnibus electis meis, sapientia est atque gloria. Considera (quæso) & alia facta mea. Ieiunauit quadraginta diebus & quadraginta noctibus, nihil manducans in illis, postea verò esurij. Vide, quid feci, Hoc erat ieiunium meum, quòd elegi, quod opere compleui. Quis mihi laborem hunc recompensare poterit? Et quis est, qui vel in modico me imitari gestit? Quisquis ille est, dilectus mihi est. Fatigatus ex itinere super puteum sedi, & à muliere Samaritana aquam petij, & dixi: *Da mihi bibere.* Ecce, aquam ad potandum petij, qui hominibus vina dare consueui, & aquam in vinum olim mutauit. Discipuli autem mei abierunt in ciuitatè, vt cibos emerent, & reuertentes dicebant. *Rabbi manduca.* Tanquam necessitatem patienti hæc mihi ministrabât, vt paupertas probaretur in me, & multa necessitas, quâ pro salute hominû suscepi, nota fieret. Et nunc si diligis, sequere me, quia maiora his tibi demonstrabo. En pauper & nudus, tandè in cruce sum suspensus. In omni etiam vita mea parû videbar habere, iam cunctis ablatis, solus & nudus in cruce figor. Quis me pauperior, qui omni solatio humano destitutor? Hæc in corde tuo scribere debes & intentè cogitare, quia ad amorem sanctæ paupertatis possunt te accendere. Ecce paupertas (amica mea) quibus verbis & exemplis te magnificauit; & nunc iterum cui assimilabo te amica mea? Similis es hominibus gaudentibus in Spiritu sancto, & dicentibus: *Tanquam nihil habentes, & omnia possidentes: ut egentes, multos autem locupletantes.*

O p

Nos

Cant. 3.
Christus
quàm pau-
per fuerit
aperitur.
Luca 1.

Isaia 9.

Matt. 4.

Ioan. 4.

Ioan. 2.

Matt. 27.

2. Cor. 6.

*x. Cor. 4.
Phil. 3.*

Nos infirmi, nos ignobiles propter Christum: omnia arbitramur ut stecora, ut Christum lucrifaciamus. Quam apta similitudo, & vitanam in multis mihi annuncietur talis æmulatio.

D. Frãcisc.
paupertatis cultor.

10. Recordor iam pauperis serui mei Francisci, qui paupertatem summè dilexit. Verè fidelis, & multum fidelis ille seruus meus; qui sic illam diligebat, ut ex cordis affectu dominam suam vocaret. Et cum dilexisset eam, etiam vsque in finè vitæ suæ dilexit. Ideoq; in regno meo mecum tripudiat, quia prius in mudo cum sancta paupertate commerciũ faciens, lætus erat. Vnde etiam illi occurrens, dignanter & dulciter eam in hæc verba salutabat: Beneueniat domina mea paupertas, castitas, & obedientia. Ista scilicet paupertas, & duæ prædictæ sorores eius, sunt præcipua vota religionis. Hæc de humili dixi Francisco,

D Marti-
nus pau-
per.

11. Sed & de aliis sanctis vis forsã tibi quædã breuiter apponi, quorum paupertas toti orbi refulget. Nosti Martinum virum sanctissimum, qui ob singularem deuotionem paupertatis, Martinus pauper & modicus meruit appellari. Ne hoc videatur tibi despectum, quia in paupertate fuit, & est sanctorum gaudium hinc in eius laudem sublimiter decantatur, Martinus Abrahæ simulatus excipitur, Martinus hic pauper & modicus, cælum diues ingreditur, hymnis cælestibus honoratur. Si tibi amarum videtur pauper & modicus, dulcescat interim cælestis regni introitus. Proponam & alium ciuem fidelissimum, sanctæ paupertatis amatorem. Hic est beatissimus præsul Augustinus, doctor magnificus, de quo ita canit clericorum chorus; Testamentum nullum fecit, quia vnde faceret pauper Christi non habuit. Et rursus in hymno; Amatorem paupertatis, te collaudant pauperes, &c. Hi sunt pontifices almi, pauperes spiritu, pauperes rebus, sed meritis locupletes & clari virtutibus. Plures adhuc potuissim testes paupertatis adducere, sed hæc breuiter, sufficiant, ne te onerare videar.

D. August.
pauper.

12. Et dixi: Cur ita loquitur Dominus meus? Non enim attidior audire, quæcunque dignetur magister & Dominus meus seruo suo dicere. Ostende mihi alios, & sufficit mihi. Qui sunt isti, & quæ omnia eorum? Isti (inquit Dominus) sunt electi amici mei, in eremo olim conuersantes patres antiqui, Paulus, Antonius, Macharius, Pachomius, Arsenius, & Romæ quondã Alexius, atq; Ioannes elemosynarius, dilectus frater Martyrius, & pauper ille Seruulus; quorum meminit sanctus Papa Gregorius. Horum conuersatio cunctis est viuendi speculum, & elemosynas eorum narrabit omnis ecclesia sanctorum. In his lucebat humilitas, gaudebat paupertas, triumphabat patientia. Sed & sanctissimam Elizabeth viduam, quam reticere nolui, in exemplum

Diuorum
aliquot ca-
talogus,
qui pau-
peratatem
amauerunt.
Ecc. 31.
Elizabeth
Hungarica
paupertas.

plum amandæ paupertatis tibi commendo Cuius vitam & mores frequenter (rogo) inspicias, vt amore virtutū eius, ad veram perfectionē accendaris, & totus in amore cœlestiū illius exemplo te erige; vt despectis mundi delectamentis, verus pauper spiritu effici possis. Iam ad propositum ordinē sermo redeat, & omnis pauper pro nomine Christi diligenter ausculter. Multa habeo de vobis diuitib. dicere & iudicare, sed vos nō recipitis me.

13. Vobis dico pauperibus, audite me quoniam estis ex ouibus meis. Nolite timere pusillus grex, quia placuit Patri meo dare vobis regnum. Pauperem quidem vitam hic geritis, sed multa bona habebitis, si me in paupertate dilexeritis. Si diligere-
retis me, gauderetis vtique, quia ad euangelizandum pauperibus missus sum in mundum. Cū essem in mundo, dilexi paupertatē: diuitias verò habere nolui, quia non sunt ex Patre, sed de mundo. Qui enim volunt diuites fieri in hoc seculo, incidunt in laqueum diaboli, & in varia desideria cordis, & difficile intrabunt in regnum cœlorum. Non est autem regnū meum de hoc mundo. Si ex hoc mundo fuisset regnum meum, ministri vtique mei deseruissent mihi, & magno comitatū mihi attissent. Nunc autem regnum meum non est hinc, sed factus sum seruus & minister totius mundi. Non enim veni ministrari, sed ministrare; & dare animam meam redemptionem pro multis. Inclinate ergo pauperes mei aurem vestram in verba oris mei, & discite a me, quia in paupertate vos præcessi. Sufficiat vobis paupertas vestra, vt diuitiæ computentur. Gaudete & exultate cum ea, quia merces vestra multa est in cœlo. Non turbetur cor vestrum, neque formidet, quia ego sum, qui loquor vobis. Viriliter agite, & confortamini omnes, qui amicitiam cum sancta paupertate coniungere statuistis. Permanete cum ea, & ero vobiscum. Nolite lugere neque contristari, quia diuitias non habetis, sed letamini in Domino Deo vestro, quia eas contempstis, & pauperes Christi facti estis.

14. O sancta & laudabilis paupertas, quibus te laudibus offerā, quomodo te appellabo, & quibus modis te amicis meis recommendabo? O quam mirabile exemplum ostendi cunctis fratribus egentibus propter me, quando inops & pauper factus sum propter illos; sed timeo adhuc satis quòd peregrina sis in multorum cordibus. Veni proinde, quia mittam te ad quandam famulam mihi nonissimam. Peregrinare paruo tempore apud illam, donec veniat tempus visitationis tuæ. In die visitationis tuæ, eris gloriosa & sublimis; nec vocaberis tunc desolata, sed dilecta mea, & eris corona gloriæ, & diadema in manu Dei tui. Tunc fulgebis sicut sol in regno Patris mei, & pulchra eris vt

*Luc. 12.**Tobia 4.**Isaie 6.**Matt. 17.**1. Tim. 6.**Matt. 19.**Ioan. 18.**Matt. 20.**Matt. 5.**Isaie 62.**Ps. 14.*

Pfal. 90.

luna in conspectu meo. Interim tamen mulra pro nomine meo oportet te pati, & per multas tribulationes intrare regnum celorum. Noli tamen in hoc deficere, quia tecum sum in tribulatione; eripiam te, & glorificabo te.

Iean. 14.

15. Perge proinde secundum meum consilium ad locum, quem monstrauero tibi. Scio, quod domina loci illius te libenter propter nomen meum gaudenterque suscipiet. Tam mihi de illa per seruum quendam famosissimum intimatum est, quoniam tibi sancta conuersatio eius per omnia congruit. Vnde nec ipsa sine te perfecta esse, aut diu sola non potest consistere. Surge dilecta, amica mea paupertas, & veni. Sed dicis mihi, Domine quod vadam, & quomodo possum viam scire? Per me inquam transibis, & mox habitationem illius attinges. Ego enim sum via. Et quod (inquis) nomen est huius tam sanctae famulae, de qua tanta bona audio Domine? Indica mihi, vt audito nomine exurgam, & transeam cum festinatione. Et cum perueiero ad illam, saluabo eam, & dicam: Benedicta filia tu a Domino, gaude & laetare filia Sion, quia ad te me misit Dominus.

Paupertas
humilitatis
custos.
Ruth. 1.

16. Quid tu, o paupertas, interrogas de nomine? Magnum enim nomen eius apud me, & apud seruos meos preclarum valde. Ipsa vocatur humilitas. Sanctitas & virtus eius, angelis & hominibus venerabilis est. Pro hac scriptum est de te: Bonis meritis, paupertas solet esse custos humilitatis. Ecce paupertas, ecce haec est, de qua dixi tibi. Haec est Noemi illa, pulchra est, & amica mea est. Sicut te ab initio dilexi, ita & hanc diligo. Custodi hanc humilitatem, quam maximè in sanctis meis diligo. Nolo, vt derelinquas eam: nam si rectè perpendere velis, similiorem tuam in omni terra non inuenies, apud quam securius diutiusque morari possis. Omnes te relinquunt, omnes despiciunt, sed humilitas vera te in domum suam introducit. Cognata enim estis, idcirco simul habitare debetis. Non est beatificanda illa paupertas, quae humilitatem nescit: neque Deo placita humilitas, quae paupertatem despicit. Sit igitur vobis cor vnum & anima vna in Deo, nec dicatis vobis aliquid proprium; sed sint vobis omnia communia victus, vestis & omnia, quae ad huius vitae pertinent necessaria. Siquidem paupertas vestis tua interdum videtur vilis & inculta, sed propter hoc a domina humilitate non abieceris. Credo firmiter, quod his exterioribus innotescas, qualis apud me sis intus, dummodo non erubescas. De vilibus indumentis erubescere, signum est latentis superbiae & de his gloriam querere, vitium hypocrisis. Calcei tui veteres sunt, nonnunquam & confectos vidi; sed humilitas in his ambulare non veretur, quia multi sanctorum nudis pedibus transierunt. Vnde apertissime legitur in

Isaia

Isaia propheta, quia dixit ad eum Dominus: *Vade, & solue saccum de lumbis tuis, & calcamenta tua tolle de pedibus tuis: & facit sic, vadens nudus & discalceatus.* Ecce testis idoneus, ad probandum veritatem rei. Mensa tua, o bona paupertas, simplicibus cibis tantumque necessariis contenta est; humilitas huic interesse sobrietatis conuiuio vult, pro nomine meo libentissime. Scio, inquit, abundare, & penuriam pati; vbique & in omnibus instructa sum. Omnia possum in eo, qui me confortat,

17 Scire tamen etiam debet, quisquis hæc verba legerit, quod infirmis & debilibus paupertas condescendere misericorditer nouit: sed fortioribus hæc ardua proponit, ut habeant semper, quo crescant. Hinc est, quod ipsa laboribus & fatigationibus sepe insistit, nec panem suum ociosa comedit ut apostoli verba complere possit, qui dicit: *Nulli onerosus fui, sed in fatigatione die & nocte panem ociose non comedi;* & multa consimilia. Humilitas autem collaborans paupertati, de quibusdam per Prophetam conqueritur: quia in laboribus hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur, ideo (inquit) tenuit eos superbia. Et in euangelio, dum alios videret in foro stantes ociosos, increpat illos dicens: *Quid hic statis tota die ociosi? Ite & vos in vineam meam, & quod iustum fuerit, dabo vobis.* Paupertas in stratis indispositis, aut interdum in stramentis, culcitris, aut mattulis, requiem sibi qualemcumque suscipit. Humilitas vero non in mollibus nec preciosis lectis requiescit; sed nec cum cunctis rebus, quæ sunt mundi, statuit vel exiguam amicitiam iungere. Legit enim, quia Ioannes indutus erat pilis camelorum, & qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt. Et audiuit de me: *Vulpes foveas habet & volucres celi nidos; Filius autem hominis non habet, ubi caput suum reclinet.* Paupertas etiam seruos & ancillas, prædia & palatia, cuncta quoque, quæ ad honestatem aut commodum presentis vitæ pertinent, non possidet, alioquin venerabile nomen suum amitteret.

18 Omnia hæc humilitas nec habet, nec habere cupit; sed filio Dei coæquari volens, dicit: *Ego sum, quæ veni ministrare & non ministrari.* Ancilla Christi sum, dominari mihi non licet. Summa ingenuitas mea est, ut seruitus Christi in me reluceat. Ego quæ statui soli omnium creatori deseruire quomodo unquam poterō his vanis & caducis vel ad horam intendere? Longè à me & à domo mea sit omnis, qui paupertatem & simplicitatem non prætenderit. Propterea scito paupertas dilectissima, quod pro voto & cum gaudio à domina humilitate (si tamen ita velit appellari) solummodo suscipieris. Ceteris quidem incognita es, & puto quod diu remanebis, non sit tibi cura. Memento, quod & ego ipse multis incognitus extiti. Si me persecuti sunt, & te

Isaia 20.

Phil. 4.

Prou 32.

Cor. II.

Psalm. 72.

Matt. 20.

Matt. 3.

Luca 9.

Matt. 22.

Humilitas sola paupertatem amat.

Igan. 13.

persequentur. Si me oderunt, & te pariter odio habebunt. Memento sermonis mei, quem dixi, quia non est seruus maior domino suo. In humilitate & patientia, erit fortitudo & consolatio tua. Respondens autem paupertas in persona pauperis, ad Dominum dixit: Ego ancilla tua, fac mecum secundum voluntatem tuam. Tu locutus es ad famulam tuam, & vnde hoc mihi, vt inueniam tantam gratiam coram oculis tuis? Quam clemens es in misericordiis tuis, vt peregrinam agnosceres, viduam benediceres, & desolatam non relinqueres.

Thil. 2.

1. Pet. 2.

Iacob. 2.

Isaia. 49.

19. Non præ gaudio se capit cor meum, quomodo tanta maiestas non dedignatur me infirmam aspicere: tanta celsitudo, humiliatam & conculcatam inquirere: tam potentissimus rex & opulentissimus, pauperculam diligere. Et quid hæc aliud, quam diuitiarum bonitatis eius, viscera misericordiarum eius, & ineffabilis dulcedo charitatis eius? Magnū erat, si mei recordari voluisset, & aliquem ad me de minimis seruis suis destinasset. Nunc autem surrexit de solio suo regali, potentiam regalem paupertate commutans, habitu inuentus est vt pauper homo; formam etiam serui induens; nec tantum serui, sed etiam mali serui, vt pro omnibus morti traderetur & crucifigeretur: qui nihil morti debebat, in quo nec dolus inuentus est. Per omnia similis factus mihi, ætate, habitu, & cognatione; quia puer paruulus & pauperculus erat: non diuites, sed pauperes etiam parentes elegerat. Magna mihi proinde gloriatio & exultatio, multa fiducia & consolatio in Christo Iesu. *Consolamini, consolamini populus meus*, dicit Dominus Deus vester. Quis populus Domini, si non pauperes eius? Non populus Dei, diuites seculi.

Luc. 6.

Matt. 5.

Matt. 18.

Psalm. 67.

Isaia 9.

Psalm. 9.

20. Væ enim vobis diuitibus, qui habetis consolationem vestram. Propterea dixit Iesus; *Beati pauperes spiritu, quoniam vestrum est regnum celorum*. Siue de corporali, siue de spiritali paupertate id intelligitur, in singulis voluntaria paupertas predicanda & amanda videtur. Videte ergo ne contemnatis vnum de pusillis istis, qui in me credunt, & pauperes propter nomen meum facti sunt. Ego enim, dicit Dominus Deus, sum pater pauperum, iudex orphanorum & viduarum. Desiderium pauperum exaudiui præparationem & humilitatem cordis eorum audiuit auris mea. Nolite tangere eos, neque per vim neque per fraudem nocete eis. Ego vindex sum omnium. Ne ergo velitis eos contristare, mei enim sunt omnes pauperes. Et nunc vbi estis pauperes mei? Nunquid non audistis vocem meam. Ecce quanta pro vobis edidi testimonia, vt vobis grata esset dilecta paupertas, amica mea.

21. Hanc dixi amicam, quia proprio actu & habitu feci preciosissimam.

siſſimam: vt diſcant omnes reges & principes terræ, non eã habere cõtempri, ſed ſuſcipere & venerari ſicut verè chariſſimã; quam cęli & terræ rex ſuper omnes reges, in ſacra ſua dedicauit infantia. Si non creditis verbis meis operibus credite. Ite ergo, & videte locum, vbi poſitus erat Dominus, aut in præſepio, aut in ſepulchro. Nõne ego ipſe ſum Chriſtus. Palpate ergo & videte, quia diuitias & voluptates non habeo, ſed pannos & ſudarium. Iam credite, quia diues non ſum, & paupertatem meã diligite. Hęc ad laudẽ paupertatis ſufficiant, quæ verè laudabilis eſt, & ab omnibus Dei ſeruis multũ amari debet; quia Deus illam & omnes ſãcti, cunctis diuitiis mundi præferebant.

C A P V T I I.

De humilitate.

1. SED conſequenter ad virtutẽ humilitatis tranſeamus. Humilitas enim, ſi paupertati coniuncta nõ fuerit. Deo placere paupertas non poteſt. Sicut igitur de paupertate, ita (Domine Deus meus) & de humilitate loquere mihi. Multis modis iſtam commendari in ſcripturis tuis audio, & miris in te modis emiſiſſe præ cęteris inuenio. Quis ſic verã humilitatem oſtendere & docere potuit, quem admodũ Deus homo factus. Vnde aperte omnibus dicit: *Diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde.* Et ſi aliud exemplum verę humilitatis non haberem; quam te Dominum meum Ieſum, nec aliã humiliandi cauſam, omnino ipſe ſolus ſufficeret. Quam ſequar, ſi te non ſequor? Cui credam, ſi tibi nõ credo? Quis mihi perſuadere poterit, quòd humilitas eſt via regni cęleſtis: ſi ille non valet, qui de cęlo venit? Vſquequo inſipientis eris anima mea, ambulans per vias non rectas, ſemper errans, & ad veritatem nunquam perueniens?

Paupertas ingrata Deo abſq; humilitate.

Mat. 11.

Mat. 23.

2. Ecce humilitas via eſt, & alia non eſt. Ego (inquit) ſum via, veritas, & vita. Humilia te, inclina te queſo anima mea, & erit Chriſtus vita tua. Noli attendere, quid alij dicant; ſed vide, quid Chriſtus hominibus dicit: *Nolite timere puſillus grex, quia complacuit Patri meo, dare vobis regnum.* Hinc ruruſus & in alio loco exultans in Spiritu ſancto, ad Patrem ait: *Confiteor tibi Pater, Domine cęli & terra, quia abſcondiſti hac à ſapientibus & prudentibus, & reuelatiſti ea paruulis. Ita Pater, quoniã ſic beneplaciũ eſt ante te.* Quid tibi videtur de Chriſto, cuius filius eſt? Verè Filius Dei erat homo iſte. Si ille in mundo nihil habere voluit, qui omnia cum Patre condidit, quid tu adhuc in illo quæriſ & diligis? Time, quod dicit: *Vos de mundo eſtis.* Cũ Ieſus eſſet adhuc cũ diſcipulis ſuis, & hora appropinquaret paſſionis, volens illis exẽplum dare

Ioan. 14.

Luce 12.

Mat. 11.

Mat. 23.

Ioan. 73.

dare perfecte humilitatis ac mutue dilectionis: surgit à cœna, & ponit vestimenta sua, & mittit aquâ in peluim, cœpitque lauare pedes discipulorum suorum. Et ait illis: Scitis, quid fecerim vobis? Vos vocatis me magister & Domine, & bene dicitis. Si ego Dominus & magister vestros laui pedes, & vos debetis alter alterius lauare pedes. Exemplum enim dedi vobis, vt & vos ita faciatis. O verè summum humilitatis exemplum! Deus, ecce, hominum seruus factus est, & homo adhuc homini potius Deo subiectus non est. Confundantur & reuerentur omnes superbi quia contempserunt consilium Filij Dei.

3. Vicisti nos Domine Iesu, vicisti nos humilitate tua; ecce confundimur in superbia nostra. Confusio operuit faciem nostram. Quid (inquis) facere debui tibi & superbe, & nõ feci? Cur respicis in me? Putas, quòd sis melior me? Si nõ hoc apparet tibi, forsitan humiliasses te, nunc verò superbia tua ascendit semper. Cõuertimini filij hominũ, & nolite ascendere, quia nõ sum vobiscũ. Si enim ascenderitis, cadetis corã inimicis vestris, & subsannabũt vos; & cognoscetis, quia superbis resisto. Humiliamini sub potenti manu meã, & exaltabo vos. Omnis enim, qui se humiliat, exaltabitur; & qui se exaltat, humiliabitur. Quamto volebant ascendere, & ceciderunt quasi lapis in profundũ? Pharaõ & curus eius submersi sunt in mari rubro: Adã & Eva expulsi sunt de paradiso: Angelus, & qui cũ eo erant, proiecti sunt de celo. Et hi omnes propter ascensũ montis superbiã, corruerunt in damnationẽ mortis æternæ. Heu heu Domine, à facie furoris iræ tuæ quis sustinebit? Deiecisti eos, dũ alleuarentur. Cecidit cecidit Babylon, & facta est ruina eius magna. Sed quid faciã miser? quò fugiam? Tremẽs factus sum ego & timeo, quia Deus nec Angelis nec hominibus superbientibus pepercit. Vã mihi, si sic ascendero; & vã iterum mihi, si non descendero.

4. Quis ostendit mihi viam, per quam possim securè & sine periculo ambulare? Ego (inquit Dominus) sum via: per me si introieris, saluaberis. Transite ad me omnes, qui concupiscitis me, & scandalũ non erit vobis, quemadmodũ contigit superbis. Ego lux mundi: Qui sequitur me, nõ ambulat in tenebris, sed habebit lumẽ vitæ. Ego forma iustitiæ, ego exẽplar humilitatis, Ego pastor bonus, qui pascio oues meas. Pate eos in innocentia cordis mei, & in verbis oris mei confortauì illos, Domine, qui pascis me à inuenture meã, ne derelinquas me. Spiritus tuus bonus deducet me in terrã rectã, propter nomen tuũ viuificabis me in humilitate tua. Ipsa est, quæ saluam faciet animã meã, & ab æternis casibus custodiet eã. Si fuero humilis, saluus ero. *Memorato mei Domine, ait humilis & contritus latro, cùm veneris in regnũ*

1. Pet. 5.
Lucã 14.

Exod. 15.
Gen. 3.
Isaia 14.

Psal. 72.

Ioan. 10.
Eccl. 24.

Ioan. 8.
Ioan. 10.
Psal. 77.

Psal. 142.

Lucã 23.

tuum. Et dixit illi Iesus; *Amē dico tibi, hodie mecum eris in paradiso.*
 O quāta est virtus humilitatis, quā latroni aperuit gaudia para-
 didi? *Adam ubi es? Domine (inquit) vocē tuā audiui, & timui, eo quod*
nudus essem. Miser, quis te nudauit, nisi superbia tua? *Eritis sicut*
dy, aiebat princeps vester. Mentita est iniquitas sibi, & factus
 est ille, & ecce filii eius omnes miseris & nihil deitatis inuen-
 erunt viri diuitiarū in manibus suis, sed labores & dolores cō-
 prehenderunt eos. Melior est ergo iste humilis latro, quā Adam
 quondam iustus & elatus. Per humilitatem suam iſto ascendit,
 per superbiam ille descendit. Sed quid dixi descendit? Vtinam
 descendisset: nunc autem cecidit in latrones, qui etiam despo-
 liauerunt eum; quia superbia nunquam descendit, sed semper
 cadit. Cecidit in cælo, cecidit in paradiso, in mari, & in omni-
 bus abyſſis. Christus descendit, & de cælo descendit & ipse est,
 qui etiam ascendit super omnes cælos, vt adimpleret omnia.

5. Bone Iesu, quomodo vndiq; pugnas pro me, deponens su-
 perbos & potētes de sede, & exaltans humiles? Et clamasti; *Za-
 chæe festinans descende, quia hodie in domo tua oportet me manere. At*
illo festinans descendit, & filius Abrahæ factus est. Domine descende,
 priusquam moriar: *ut filius meus, sic orabat quidam regulus.* Et dixit
 illi Iesus; *Vade, filius tuus viuit.* Descendit etiam Iesus de monte,
 & secutæ sunt eum turbæ multæ; Descendisti Domine, vt saluū
 faceres genus humanū, quod perierat ascendendo. Et quare o-
 mnes tam cupidi ad ascendendum, tam tardi ad descendendum
 inuenimur? *Magister (ait alius) sequor te quocumque ieris.* Bene di-
 xit, sequor te; quia sequendo te nemo errat, quoniam lux es &
 dies; & qui ambulat in die, non offendit. Sequor te quocumque
 ieris, siue ascendendo, siue descendendo, quia bonum ascensum
 & descensum docuisti me. Bonus ascensus, de mundo ad patrē:
 libenter illuc ascendam, quoniam ibi est thesaurus meus indefi-
 ciens, & celebrantur ibi nuptiæ agni: sed & magnus dies festus
 omnium sanctorum mox appropinquabit. Ascendite ad diem fe-
 stum hunc. Ite & dicite fratribus meis: Ascendo ad patrē meum
 & Patrē vestrum, Deum meum & Deum vestrū. Quis ascen-
 det in montem istum, aut quis stabit in loco sancto eius? Mons
 Dei, mons pinguis est iste, vt quid suspicamini montes coagu-
 latus? Altus mons huiuscemodi, à iacentibus non videtur. Pro-
 pterea Ioannes, qui pennis contemplationis eleuabatur, vidit
 agnū stantem supra montem Sion. Quem Propheta sequi cu-
 piens, orabat; *Quis dabit mihi pennas, sicut columba, & volabo, & re-
 quiescam?* Ascendit etiam Simon Petrus, & ait: *Domine, bonum est*
nos hic esse. Isti viri sancti te (Domine Iesu) sunt secuti, & osten-
 didisti eis gloriam sempiternam, quam promisisti diligentibus te.

Gen. 3.

Psalm. 75.

Luca 10.

Ephes. 4.

Luca 1.

Luca 19.

Ioan. 4.

Matt. 8.

Ibid.

Ioan. 7.

Ioan. 20.

Psalm. 23.

Psalm. 67.

Apo. 14.

Psalm. 54.

Matt. 17.

Humilita-

te ascendi-

tur, super-

bia def-

cenditur.

Iam

Iam ascensum audiui, quia transit ad regnum tuum omnis, qui relinquit mundum.

Psal. 134.

6. Sed iterum descendimus, quoniam modo tempus descendendi aduenit. Domine inclina caelos tuos, & descende; tange montes superbiae, & fumigabunt. Descende ad nos, quia ad te ascendere non valemus. Si nitimur, deficimus: & si interdum ascendimus, curuum iter facimus, & peius agimus. & labimur in luto profundum. Si qui uerit claudus currere, & contractus pedibus ambulare, tunc potest etiam superbus proficere. Quanto plus currit, tanto magis offendit: & quo altius salit, eo desperatius

Abdia 1.

in ima ruit. *Si posueris in calum* (id est superbe) *nidum tuum, inde detraham*, dicit Dominus. Audiuius superbiam Moab, superbus est valde. Superbia eius & arrogantia eius, plusquam fortitudo eius. Quid superbis terra & cinis? Terra es, & in terram ibis. Descende prius, & tunc ascendes. Vanum est tibi ante lucem surgere, surge postquam sederis, quoniam quidem sic sanctos imitaris. Sedebat Iob in sterquilinio, Dauid coram Domino, Ezechiel in medio captiuorum. Sede tu, & scribe cito; Memeto, quia si Domine, quod sicut lutum feceris me, & in puluerem reduces me. Et

Isaie 10.

Ecl. 10.

Gen 3.

Psal. 126.

Iob. 2.

Ezech. 3.

Iob. 10.

Psal. 50.

Psal. 142.

Luca 18.

in iudicium cum seruo tuo, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis uiuens. Recordare & illius Publicani, qui stabat a longe, & non audebat oculos in caelum leuare; sed percutiebat pectus suum dicens: *Deus propitius esto mihi peccatori.* Amen dico tibi, quia descendit hic iustificatus ab illo, id est, pro illo, scilicet Pharisaeo. Quis

Psal. 112.

Psal. 146.

Psal. 135.

Psal. 9.

Psal. 38.

Humilis & modesti mores & cogitatus qui sunt.

sicut tu Domine Deus noster, qui in altis habitas, & humilia respicis in caelo & in terra, qui suscitatus a terra inopem, & de stercore erigis pauperem? Esto in humilitate nostra memor nostri. Custodi paruulos tuos, & humilia peccatores usque ad terram. Iudicare Domine Deus pupillo & humili, ut non apponat ultra magnificare se homo super terram. Ecce per scripturas sanctas transiens, uideo sicut vulneratum superbum, & ipse de manu tua repulsus est. Sed iam uideri libet e contrario, qualis etiam humilis actu sit & moribus, quae cogitatio eius, & quod signum sanctitatis eius. Et Dominus: *Ecce domi laetetur*, quia humilis locum semper quaerit nouissimum, sicut scriptum est: *Cum imitatus fueris ad nuptias, uade & recumbe in nouissimo loco.* Non tamen hoc fictum, sed hunc debere sibi sentit ex digno. Alioquin non erit illi gloria neque merces apud Patrem, qui in caelis est, qui omnia uidet in abscondito. Si ab aliis obiurgatus & diffamatus fuerit, patienter sustinet, & humiliter tacet. Meditatur in corde, quanta opprobria sustinuit Saluator mundi. Dicebant enim Iudaei

Luca 14.

Mat. 6.

Luca 7.

do filio Dei; Daemonium habet, & seducit turbas. Vorax est & potestater

tator vini, amicus publicanorum & peccatorum.

7. Consolatur his verbis seipsum humilis, & dicit; Non est seruus maior domino suo. Si patrem familias Beelzebub vocauerunt, quanto magis domesticos eius? Sequar Dominum meum Iesum; quia ipse dixit: Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Noli conturbari anima mea, quoniam digna factis recipis: Iesus autem nihil mali gessit, nec quicquam morte dignum fecit, & tamen vsque ad mortem crucis semetipsum humiliavit. Quia si in viridi ligno, quod erat in paradiso Dei, hæc fecerunt: in arido, quod tu es, quid fiet? Et ideo iniuste querulor, iuste autem patior, quotiescumque; & à quocumque vituperor. Si fuerit humilis increpatus & accusatus, non querit excusationes aut redargutiones; sed omnem offendit humiliationem, confitetur culpam, promittit sui emendationem. Cur hoc? Quia non hominibus placere, sed Deo querit satisfacere. Paruipendit confusionem hominum, quia timet diuinum iudicium, vbi occulta erunt manifesta. Quisquis humiliter modò confitetur culpam propriam, percipiet tunc à me peccatorum suorum remissionem.

8. Dicit ergo humilis, siue iniuste reprehensus; Peccasti, & malis coram te feci. Ego in flagella paratus sum, & dolor meus in conspectu meo semper. Quoniam iniquitatem meam annuntiabo, & cogitabo pro peccato meo. Sentit vulnus peccati interiùs, & ideo fert leuius, quicquid cruciat exteriùs. Hoc est enim magnum humilitatis indicium, confiteri in redargutione peccatum proprium. E contrario quidam superbe agunt excusando, & se defendendo coram aliis. Non (inquit superbia eorum) hoc feci; aut si feci, bene feci. Si malè non multum malè: neque in tantum, sicut isti dicunt. Quis est ille homo, qui talia loquitur de me? Et tamen istiusmodi fabulatur aliquando publice de perpetratis malis suis, ibi inquiens fui, & talia feci; hæc dixi, & sic respondi. Quantæ miseræ & cæcitatæ est, illud ore proprio pronuntiare, se malè egisse, & peccatorem se reputari ab aliis ferre non posse? Filii hominum vsquequo diligitis hanc vanitatem, & queritis mendacium? Si interrogatus fuerit humilis, non promptulus ad responsa inuenitur, sed serus & prouidens. Non est etiam ad risum facilis, sed gravitate temperatus. Cor eius deuotione spirituali citius tangitur, quia de temporali gaudio non consolatur. Compunctioni est deditus, & ad considerandum se inuenitur primus. Studet propria flere mala, aliorum bona considerare, & infirma eorum portare, & pio modo excusare. De magnis & sublimibus præsentis vitæ rebus, de honoribus & dignitatibus, de gradibus & cathedris minimè curat,

Mat. 10.

Luca 9.

Phil. 2.
Luca 23.Psal. 50.
Psal. 37.

Psal. 4.

Psal. 48.

curat, sed omnia peritura & vana esse considerat. Homo enim cum interierit, non sumet hæc omnia secum.

Psal. 87.

9. Et vbi (inquit) sunt, qui in hoc mundo floruerunt? Tanquam peregrinus & hospes vnius noctis; sic pertransierunt. Cōtemnit ergo omnes mundi honores, amplectitur opprobria & abiectio- nes. Eligit abiectus esse in domo Dei magis, quam habitare in tabernaculis peccatorū. Suscipit leue iugum Christi, abiicit laboriosam seruitutē diaboli. Nihil laboriosius, quam velle accē- dere, & hoc frustra; quia superbus timet semper, ne superetur; & quotidie deiicitur, ipso etiam ignorante. Pax autem & gaudium cum humili, qui per viam planā sanctorum graditur, & in val- libus commoratur. Valles enim abundabunt frumento, hoc est, consolatione Spiritus sancti: clamabunt & hymnū dicent pro donis, quæ perceperunt. Propterea nil iam quærit in terrenis, quia spes eius tota suspensa est in cælestibus. Orat cū Prophe- ta, & dicit: *Spes mea Domine à iuuentute mea tu es, portio mea in terra viventium.* Quid enim mihi est in cælo, & à Deo meo quid volui super terram? Deus cordis mei, & pars mea Deus in æter- num. Subesse desiderat, aliis seruire paratus est propter nomen meum. Recordatur enim Scripturæ dicentis: *Remansit puer Iesus in Hierusalem, & non cognouerunt parentes eius.* Vbi mox sequitur: *Et descendit cum eis, & erat subditus illis.* Et iterum; *Ego in medio ve- strum sum, sicut qui ministrat.* Dicit ergo ad semetipsum: *Nōne subiecta Deo eris anima mea, quoniam ab ipso salutare meum?* Verun- tamen subiecta esto Deo anima mea: quia ipse est salus tua.

Psal. 64.

10. Familiaris est humilibus amor subiectionis, despectionis, & nullius reputationis. Et vbi possunt tales inueniri? Domine mi, tu scis. Tibi nota est omnis cōgregatio sanctorū, quoniam hu- milium inhabitator es mentium. Non sum ex illis; sed miserere mei & parce peccatis meis, vt detur mihi locus pænitię, il- lorum saltem meritis. Gaudeant, qui huiusmodi sunt, quia ma- gnā gratiā apud te inuenerunt. Ecce ad memoriam venit illa omnium sanctorum sanctissima Dei genitrix virgo Maria, cui ab angelo dicitur; *Ne timeas Maria, inuenisti enim gratiam apud Dominum.* Et ego cur non inuenio gratiam in oculis tuis? Quia (inquit Dominus) necdū paruus factus es sub oculis tuis. Defe- ctus gratię est, propter aggeres superbię. Eiice primū hanc tra- hem de oculo tuo, & tunc videbis, quid factururus sim humili ser- uo meo. Quando negavi humili gratiam? Et quando non exau- diai orationē pauperis? Audi prophetam: *Iste pauper clamauit ad Dominum, & Dominus exaudivit eum, & ex omnibus tribulatio- nibus eius saluauit eum; quia respexit Deus in orationem humilium, & non spreuit preces eorum.* Multi elato corde accedunt ad me, &

Psal. 21.

ego

Luca 2.

Et descendit cum eis, & erat subditus illis. Et iterum; Ego in medio ve-

Luca 22

strum sum, sicut qui ministrat. Dicit ergo ad semetipsum: Nōne

Psal. 61.

subiecta Deo eris anima mea, quoniam ab ipso salutare meum? Verun-

Luca 1.

Ne timeas Maria, inuenisti enim gratiam apud Dominum. Et ego cur non inuenio gratiam in oculis tuis? Quia (inquit Dominus) necdū paruus factus es sub oculis tuis. Defe- ctus gratię est, propter aggeres superbię. Eiice primū hanc tra- hem de oculo tuo, & tunc videbis, quid factururus sim humili ser- uo meo. Quando negavi humili gratiam? Et quando non exau- diai orationē pauperis? Audi prophetam: *Iste pauper clamauit ad Dominum, & Dominus exaudivit eum, & ex omnibus tribulatio- nibus eius saluauit eum; quia respexit Deus in orationem humilium, & non spreuit preces eorum.* Multi elato corde accedunt ad me, &

Psal. 35.

ego

Psal. 101.

ego

ego non exaudio eos. Petunt, non vt sanentur à peccatis, sed vt appareant sancti hominibus. Optant deuotionem, sed pati nolunt mecum confusionem: humilitatem concupiscunt, sed cum humilibus contemni ab hominibus refugiunt. Sic amare querunt virtutes sine odio vitiorum, & falluntur in desiderio suo. Qui enim vult habere dulcedinem virtutis, extirpare debet cor à vitiis, & passionum tribulis. Humilis autem nititur semper destruere omnem elationem cordis, & odit prælationem super alios, quæ est iniquitas maxima. Nam hæc angelos fecit dæmones, & homines constituit peccatores; quia immundus est coram Deo omnis, qui exaltat cor suum.

11. Væ, qui magni estis in oculis vestris, & coram vobismetipsis prudentes. Væ, qui creditis omne altum sanctum; & ad omne sublime dicitis, Honor Dei est & gloria eius. Et quare decipitis cor vestrum? Multum erigimini filij Leui. Nolite ambulare in magnis & mirabilibus super vos, sed inclinate rebelles ceruicem vestram. Quod si non feceritis, ego ascendam contra vos, & conuocabo cælum & terram & omnia elementa aduersum vos, & pugnabit mecum orbis terrarum contra insensatos & superbos. Et incuruabitur altitudo vestra, & sublimis erit in conculcationem, & gloriosus terræ in confusionem. Væ, qui ascenditis ad latera aquilonis super montem excelsum valde, vt videatis omnia regna mundi & gloriam eorum. Et dicitis; Spes nostra turris Babylonis; illic sedebimus, & gaudebimus. Sed non erit, neque stabit verbum istud. Planctum istum pro cantu audietis: *Filia Babylonis misera, beatus qui retribuet tibi retributionem tuam, quam promeruisti. Ecce malleolus & incus, virga & baculus, stridor & fletus, super omnem arrogantem. Casus & deiectio, ignominia & confusio, super omnem præsumentem. Nolite ergo in altum extollere cornu vestrum, nolite loqui aduersum Deum iniquitatem; sed exinanite vos, vsque ad fundamentum in ea congregatione, in qua statis.*

12. Fundamentum est ipsa humilitas, & aliud fundamentum nemo potest ponere, præter id quod positum est, quod est Christus Iesus. Hoc fundamentum fundatur in montibus sanctis: diligit enim Dominus portas Sion, super omnia tabernacula Babylonis. De humilibus loquendum fuerat, sed superbia Satanæ hoc impediuit. Nam sunt plurimi ad ascensum tam prompti, ad descensum verò pigri; satis parati ad honores, ad gradus, & prælationes. Sentiant de se magna, præsumunt fortia, & imaginantur his multa similia. Hæc mala cauenda sunt, & à corde pauperum Christi citius repellenda. Est etiam laudandum in humili valde, quod tã tardus inuenitur ad tumultus seculi, ad interiora verò

sole-

Isaia 5.

Sap. 5.

Isaia 2.

Psal. 138.

Psal. 74.

Psal. 136.

Psal. 86.

ſollicitus; quoniam apparere foris nimis metuit, & abscondi ab hominibus velut mortuus gaudet. Studium eius circa humilia exempla ſanctorum, circa materiam propriæ fragilitatis, & memoriam humilis Ieſu inter homines conuerſantis. Multâ inuenit ſeipſum humiliandi cauſam, & ſilvam magnam quærit deuotè meditando tam diebus quàm noctibus.

13. Legit ergo in ſcripturis ſanctis, & cõſiderat quàm longa ſit à ſanctorum virtutibus, Miratur eorũ exercitia, labores, tentationes, abſtinentias: intuetur ſummã humilitatem, fortiſſimam patientiam, perfectam obedientiam, & plenam omnium rerum ſecularium mortificationem. Deſſet ideo acriter, & contriſtatut vehementer; quia non eſt in eo talis virtutũ feruor, neque pro acquirendis virtutibus cõſimilis labor. Ah puluis, inquit, quid non ſumus? Caro & ſanguis, in quibus nos inuoluti iacemus. Terra patria noſtra, terrena cogitatio noſtra, animalis cõuerſatio noſtra, lignum & lapides occupatio noſtra. Eſca & potus, ſomnus & otium, in finibus noſtris. O quantum in imo ſumus, qui vix veſtigium pedis de virtutibus ſanctorum habemus? Et tamen adhuc ſuperbimus, & viam humilitatis non quærimus! Adhuc in bonis tepeſcimus, in malis quotidie ſeneſcimus, & putari aut videri ab aliis aliquid volumus. Hoc eſt enim alienũ ab humili corde, quod feruet iugiter proficiendi deſiderio. Cõſiderauit enim ſe, & abiit amarus in indignatione ſpiritus ſui, ad interius cubiculum ſuum, vt ploret ſibi. Deinde ſurgens legit in Apoſtolo Paulo, quid de ſe ſentiat: *Ego (inquit) ſum minimus Apoſtolorum, qui non ſum dignus vocari Apoſtolus, quoniam perſecutus ſum eccleſiam Dei.* Et in Euan gelio de beata virgine: *Reſpexit Deus humilitatem ancilla ſua.* Et iterum in propheta: *Humiliaui in ieiunio animam meam, & poſui veſtimentum meum cilicium.* Et cum Abraham: *Loquor ad Dominum meum, cum ſim puluis & cinis?* Omnia hæc operatur in electorum cordibus vera humilitas, quæ omnium virtutum cauſa eſt & cuſtos.

Iacob 1.

I Cor. 15.

Lucæ 1.

ſal. 34.

Gen. 18.

Humilitatis laus

Iacobi 4.

Lucæ 1.

14. Surge nunc, atque occurrens illi, dic ad eam: Beneueniat Domina mea humilitas. Ingrederere ad me, ô virtus Chriſti, inuentrix gratiæ, ſingularis gloriatio virginis Mariæ. Accede ad me, ô reparatio læſæ charitatis, reconciliatio totius humanæ perditionis. Per te cæli aperti ſunt, & per te clauſtra inferni cõfracta. Per te erecti ſumus, & per te ad patriã reducti. Tu de peccatoribus facis iuſtos, & iuſtos angelis associas. Tu Chriſtũ de cælo vocaſti, & Mariã ſuper choros angelorum exaltaſti. Deus licet diues ſit in gratia, nemini tamen niſi humili confert gratiam. Et quia hæc virtus præ omnibus in Maria abundauit, ideo & ipſa gratia plena fuit. Jam claret, quod humilitas eſt omnium ſanctorum,

sanctorū, & fuit semper virtus maxima. Ipsa meretur, quod meritis non debetur; ipsa percipit, quod littera non docetur. Hæc casum nescit, quia nunquam de se magna præsumit. Qui hanc habet, diligit & custodit; in pace Christi dormiet, & requiescet, sicut Christus humilibus repromisit, *Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris.* *Mat. 11.*

CAPVT III.

De patientia.

1. Postquam (Domine) de sancta paupertate & humilitate, quædã eloqui dignatus es, restat iam, vt secundū promissum tuum, de patientia mirabili virtute, seruo tuo aliqua insinues. Fateor hoc namque coram te, multum me hac virtute egerere, & valde mihi opus esse multa patientia. Qualis est enim vita mea, nisi quædam longa miseria, a die natiuitatis vsque in diem sepulturæ meæ? Et nihil inter hæc vacat, quod non laborem & dolorem mihi multiplicet. Et quomodo in hanc veni miseriam, Deus meus? Tu nosti bene, quanta mala circumdederunt me in corporis carcere positū: & nemo est, qui ita nouit miseriam hominum sicut tu, Domine Deus noster. Vide ergo, quàm necessaria mihi sit patientia. Quid est anima mea, quod in terra inimicorum es? Nam si in via Dei ambulasses, habitasses vtique in pace super terram. Dereliquisti Dominum Deum tuum, fontem aquarum viuentium: & fodisti tibi cisternas, quæ non poterant aquas continere, & ideo tradita es manibus odientium te.

Patientia
virtus mi-
rabilis.

Vita homi-
nis quasi
quædam
longa mi-
seria.

Baruc. 3.
Hier. 2.

2. Sed reuertere ad me, dicit Dominus, & ego suscipiam te. Propter peccata mea Domine, hæc omnia iusto iudicio tuo euenerunt super me. Peccaui cum patribus meis, & porto graue iugum super omnes filios Adam, quoniã filij iræ omnes filij eius.

Verū tamen nisi subuenisset nobis auxiliū tuum de cælo, quasi Sodoma fuisset, & quasi Gomorra similes essemus, quæ submersæ sunt in momento. Ideoque misericordiæ tuæ multæ Domine, quod consumpti non sumus: & bonitas magna nimis, quod adhuc viuimus. Filij mortis eramus omnes, sed præuenisti nos in miserationibus tuis, & non sicut delictum nostrū, sic & iudicium tuum, superabundauit misericordia tua super omnia opera nostra pessima. Recordatus es, quia puluis sumus: & homo, sicut scenū & flos agri. Tibi hæc dixi Deus, & Pater misericordiarū, vt scirem miseriam meam, & causam miseriarū omnium rectum iudiciū tuum. Sed tamen adhuc quæro ex omnibus his, si qua sit cōsolatio in Christo Iesu Domino nostro. Et si nō ad plenum mereat consolari, tribue saltem ex parte aliqua. Quis ergo

Ecclesi. 10.
Ephes. 2.
Isaia 1.
Thren. 3.

Psal. 102.

- Pſalm. 118.* ergo conſolabitur animam meam? Multos inueni deſolatos, narrantes mihi iniquas fabulationes, ſed nõ vlex tua Domine.
- Pſalm. 144.* 3. O conſolator optime, dulcis hospes animæ, dulce refrigeriũ, qui implet omne animal benedictione: aperi manũ tuam, & effunde benedictionem de cælo ſuper arenam terrã meam. Expando ad te manus meas, quia ſum ſicut terra ſine aqua tibi. Velociter exaudi me Domine, deſecit enim ſpiritus meus. Et ego ſine te quid ibo: Et ad quem confugiam? Tu es Domine Deus meus, & ideo ſuſcipe propitiuſ preces meas. Leuavi ad te animã meam, tu noli me diſpicere. Oſtendi miſeriam, tu noli oculos auertere. Peccaui, noli me condemnare. Tibi dixit cor meũ, exquiſiuit te facies mea Domine, noli me derelinquere. Dixiſti enim per te meipſum, nos conſolari cupiens: *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos.* Et iterum: *Si quis ſitit, veniat ad me & bibat.* Sitiuit in te anima mea, quã multipliciter tibi caro mea? In terra deſerta, inuia, & inaquoſa, habitatio mea Domine. Terram arenam dediſti mihi Domine, da & irriguam ſuperius. Neque enim parua eſt miſeria mea, qua affligor in hac vita mea. Nam quocunq; me verto, dolores & labores inuenio. Et ideo quaſo, ne irascaris mihi; quia anxietus eſt in me ſpiritus meus, & verba mea non murmure ſed dolore plena ſunt. Effudi in conſpectu tuo orationem meam, & tribulationem meam ante te pronuncio. Eſt enim miſero ſæpe conſolatio, ſuam miſeriam amico reuelare. Et vulnus tumens dum aperitur, minũs dolet & citiũs curatur. Tibi ergo reuelavi cauſam meam, Pater miſericordiarum.
- Exod. 3.* 4. Et ait Dominus: Quid vis, vt faciã tibi? Animã quior eſto, fili mi. Videns vidi afflictionẽ populi mei, qui eſt in Ægypto, & deſcendi liberare eum. Sed cum etiam benefecero tibi, memor eris nominis mei, quia ſaluator & redemptor tuus ego ſum. Iam noli contriſtari, quia ego ipſe qui loquebar, ecce aſſum. Quare ergo mœrore cõſumeris? nunquid conſiliarius non eſt tibi? Recordare ſermonis, quid promiſerim diſcipulis meis; Nõ reliqua vos orphanos: ſed mitã promiſſum Patris mei in vos Spiritũ veritatis, vt maneat vobiscum in æternũ. Ille eſt enim, qui in aduerſis conſolatur corda Sanctorũ. Et dixi hoc de Apoſtoliſ. Domine & diſcipulis tuiſ dixiſti, & impleſti in eiſ promiſſum tuum: ſed de me nescio, quomodo fiet iſtud quoniam non fueram ibi. Et Dominus: Nõnne & tu diſcipulus meus viſ fieri? Etiam. Quod dixi eiſ, dico omniſ, quia puſillum & magnũ ego ſuſcipio. Rogavi Patrem meum non tantũ pro hiſ, ſed etiã pro eiſ, qui credituri ſunt in me per verbum eorum. Omni� enim, qui voluerit eſſe diſcipulus Chriſti, particeps erit bonorum omniũ, quæ

promisi electis meis. Elegi eos, & posui eos, vt eant & fructum afferant in patientia, & fructus eorum maneat in vita æterna. Hoc loquor tibi, vt in me pacem habeas, & in patientia animam tuam custodias. Pacem meam relinquo tibi, pacem meam do tibi, non quomodo mundus dat, ego do tibi. Patiens esto, & aduersa libens suscipe.

Ioã. 15.
Ioan. 16.
Ioan. 14.

5. Ne desistas in tribulationibus, quia tribulatio ignis confumens est. Purgat peccata, extinguit præsumptionem, fugat dissolutionem, ingerit salubrem tristitiam; dat odium mundanorum, & facit Christi imitorem. Velles istis lucris carere? Non Domine. Hæc tamen operatur in tribulatione vera sapientia. Noli proinde querere pacem nisi in Deo, pacem & gaudium in Spiritu sancto, quam mundus non potest dare. Et dixi: O pax & gaudium Domini mei Iesu Christi, quales filios tu facere consueuisti, quibus modis te mentibus electorum de celo veniens infudisti? O pax & gaudium in Spiritu sancto, quod non datur impijs, sed manifestatur humilibus & omnibus deuotis Dei seruis. Vtinam dirumperes caelos, & ad me descenderes, & infirmam animam meam visitares frequentius; & experimento discerem, quoniam benignus est spiritus sapientiæ, & pax multa diligentibus legem tuam, & gustantibus suauitatem Spiritus sancti. Quam libenter tunc ista caduca & terrena omnia contemnerem, vt eius dulcedini semper inhaererem. Quam patienter omnia aduersantia susciperem, cum præ amore eius graue quicquam esse non sentirem. Et quid tunc ultra oblectare me posset, quando ille sic me absorbuisset?

Tribulationis fructus.

Sap. 1.
Psal. 118.

3. O quam suavis est Domine spiritus tuus, qui vt dulcedinem tuam in filios gratiæ demonstrares, pane suauissimo de celo præstito, esurientes animas replesti bonis internis, fastidiosos diuites dimitteps inanes; quia consolatione sancti Spiritus, digni non sunt. Hæc omnia operatur vnus & idem spiritus tuus, diuidens singulis prout vult, adiuuans infirmitatem nostram, & consolans nos in peregrinatione nostra, in grandi exilio quò relegati sumus. Sed scio Domine, quia hæc est hora dici tertia, quando Petrus aperuit os suum, & loquebatur verbum tuum cum fiducia magna; quando repletus est vino nouo, quod lætificat eor hominis, quando vnctus est oleo gratiæ & lætitiæ, cum confortibus suis. Hæc est hora, de qua coapostolus eius dicit: *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis; quia non accepimus spiritum huius mundi, sed spiritum qui ex Deo est.* Et scripsit dicens: *Gaudete (fratres) in Domino semper; iterum dico gaudete, Dominus enim propè est.* Verè illi propè erat, qui tantam gratiæ copiam à Domino perceperat; vt esset ipse plenus, &

Sap. 12.

1. Cor. 12.

Act. 2.

Rom. 5.
Rom. 8.

Phil. 4.

alijs propinaret ex abundantia cordis tam multiplices cōsolationes. *Sive* (inquit) *mente excedimus Deo, sive sobrii sumus vobis, semina propter vos charissimi*. Hæc est hora, in qua propheta lætatur, dicens: *Et immisit in os meum canticum novum, carmen Deo nostrum. Exultabunt labia mea, cum cansaero tibi; & anima mea, quam redemisti. Cor meum & caro mea exultauerunt in Deum viuum*. Et plures fuerunt, qui de hac multa præcinuerunt, & gustauerunt bonum Dei donum; virtutem quoque & gratiam, quam habebant. Deus meus, tu eis hoc dedisti; Deus, tu propitius eis fuisti, & eos interius per spiritum tuum docuisti. Beati sunt serui illi, qui caelestium bonorum participes fieri meruerunt, & tam dulci & pio Domino seruire die ac nocte amauerunt. Non sunt de terra vita & conuersatio eorum; sed viuunt de memoria æternorum corda illorum. Saturati sunt de opimis bonis Domini, & vrinam dimittant reliquias suas paruulis suis; vt edant pauperes & saturantur de micis, quæ cadunt de mensa dominorum suorum. Sed vbi est hora illa, de qua rursus scriptum est: *Hæc est hora vestra, & potestas tenebrarum? Domine Iesu (si bene memini) verba tua sunt hæc. Et alia complura ad memoriam reuocare me delectat; quæ scio, quòd propter me omnia facta sunt & scripta.*

7. Vbi est Iesu bone verbum salutis nostræ, quod locutus es in tristitia animæ tuæ? *Tristis est anima mea usque ad mortem*. Et statim postea ad discipulos: *Venit hora, vt tradatur filius hominis in manus peccatorum, & crucifigatur, & occidatur*. Et alibi: *Pater, saluifica me ex hac hora; sed propterea veni in hanc horam, vt scilicet Iesu bone moriaris pro populo, & non tota gens pereat*. Quia nihil granum frumenti, quod est Christus Dominus, cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet; si autem mortuum fuerit, multum fructum affert. O felix & beata hora, qua homo redemptus est ab æterna morte! O læta & grata nimis tristitia, quæ perpetuam nostræ perditionis deterfit mœstitiam, reddiditque mortalibus amissa gaudia paradisi. Hic erat fructus (Iesu) sacræ passionis tuæ & tristitiæ multæ pro nobis assumptæ, vt hominem perditum ad vitam perennem reduceres. Ergo illa hora non erat gaudij, sed mœroris; non consolationis, sed passionis; non pacis, sed afflictionis, vt diceres (Iesu) turbis: *Tanquam ad latronem exstis cum gladijs & fustibus, comprehendere me?* Hæc planè fuit hera turbis & nebula, quoniam clamabát vehementer Iudæi: *Crucifige, crucifige eum, reus est mortis*. Iesus tamen tacebat; & cum accoulsaretur à principibus sacerdotum, nihil respondit.

8. Quid nunc conquereris anima mea? Dic, vbi sit patientia tua? Tu rea es, & Iesus pro te in pœna est. Tu peccasti, & ille flagellatur. Tu fecisti hoc malum grande, quod deleri non potuit,

2. Cor. 5.

Psal. 39.

Psal. 70.

Psal. 83.

Heb. 6.

Psal. 16.

Psal. 21.

Luc. 22.

Matt. 26.

Marc. 14.

Ioan. 12.

Ioan. 11.

Ioan. 12.

Marc. 16.

Ibidem.

Marc. 14.

Matt. 27.

nisi eius innocenti morte. Quid igitur retribues ei, pro omnibus
 quae tribuit tibi? Et quam commutationem dabis pro anima tua?
 Ille pro te posuit animam suam, quid rependes ei? *Calicem* (in- *Psal. 115.*
 quam) *salutaris accipiam, & nomen Domini inuocabo.* Iuste omni-
 no. Et si volueris non ingratus esse, stude & istum bibere.

9. Et Dominus, Potes calicem bibere, quē ego gustauī? Et dixi. *Phil. 4.*
Omnia possum in eo, qui me confortat. At ille: *Bibete ex eo omnes Bibi-* *Matt. 26.*
te vinum meum, quod miscui vobis. Et iterum dico vobis: *Nisi man-* *Prou. 9.*
dicaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non ha- *Ioan. 6.*
bebitis vitam in vobis. Et ne dixeritis in cordibus vestris: *Durus* *Ibid.*
est sermo iste, & quis potest eum audire? Respicite ad me, & videte,
 quia ego solus portauī pondus diei & aestus. Et si fuerunt qui-
 dam, qui portauerunt onus graue, sed qui in comparatione mei?
 Ego in innocentia mea ingressus sum per foramen acus: Infixus *Psal. 24.*
 sum in limo profundi, & non fuit in me culpa. Torcular calcaui *Psal. 68.*
 solus, & de gentibus non erat vir mecum. Supra dorsum meum *Isaie 63.*
 fabricauerunt peccatores, prolongauerunt iniquitatem suam. *Psal. 128.*
 Videte manus meas & pedes meos, quia crucifixus sum pro vo- *Luc. 24.*
 bis. Mittite manus vestras, & cognoscite loca clauorum meorum.
 Palpate vulnera mea, & videte, quia fluunt sanguis & aqua de *Ioan. 20.*
 latere meo. Afferre vasa cordis vestri, & fuscipite liquorem bal-
 sami. Oleum misericordiae & gratiae recondite in vasis vestris.
 Sugite mel de perta, oleumque de saxo durissimo. Aperui ianuam
 cordis mei, intrate in illud. Latus lancea perforari feci, abscondi-
 te vos in illo.

10. Quid debui vltra facere, & non feci? Respondete mihi. Ma- *Ioan. 14.*
 nete in me, & ego in vobis. Libenter sufferte aliquid pro me, ego
 sustinui tam multa pro vobis. Feci leue & portabile exemplo
 meo, ne formidatis crucem, quam cernitis. Accedite ad me om-
 nes, qui in tristitia estis, qui angustiamini in visceribus vestris,
 qui consolationem non habetis. Ego enim sum consolator ves- *Psal. 9.*
 ter. Cur timetis in die mala? Ego sum protector vester, adiutor
 in opportunitatibus, in tribulatione. Dicite mihi, quando non
 affui sperantibus in me? Quando defui clamantibus ad me. In *Psal. 32.*
 psalmo quid scriptum est, & quomodo legistis? *Iuxta est Dominus*
his, qui tribulato sunt corde, & humiles spiritu saluabit. Clamaue-
 runt iusti, & Dominus exaudivit eos, & ex omnibus tribulatio-
 nibus eorum liberabit eos. Ecce, quibus exhortor vos verbis, vt
 non deficiatis in tribulationibus. Magis gaudere deberetis, quod
 tribulamini in hoc mundo. Signum dilectionis aestimate, & ve-
 rē signum est electorum meorum. Aperite librum signatum, fo- *Apo. 5.*
 ris & intus scriptum, (vetus dico & nouum Testamentum) legi-
 te & intelligite, quia nemo sanctorum fuit, qui tentationibus &

passionibus varijs non sit examinatus, qui non sit iniuriam passus, qui non fuerit in omnibus his Deo acceptior & sanctior coram hominibus effectus. Sancti mei in aduersis proficiunt in tribulationibus odorem innocentiae suae per patientiam ostendunt. Bonus esse Abel reuit, quem malitia Cain non exercet. Castus quomodo quis putatur, nisi quem carnis lasciuia vincere non potuit? Pudicitiae amator ostenditur, qui cum Ioseph casto iuvene, contra virus suadentis feminae luctatur.

Gregor.

Propriam cuiusque voluntatem odit Deus, Obedientia laus & virtus.

11. Obediens verus etiam probatur, qui proprijs voluntatibus contraire nititur. Et hic cum fidei Abraham, pro obedientiae virtute laudabitur, & benedictione caelesti replebitur; quia magis obedit voci Dei, quam voci carnis suae, quae semper proprijs motibus agitur. De propria voluntate quid dicam? Ipsa est, quam maxime odit anima mea. Non est mihi quicquam acceptum, quod voluntate propria fuerit vitiatum. Parua & magna si vitia maculat bona, quemadmodum vera obedientia cuncta facit esse incorrupta. Agat bonum aliquis ex propria voluntate, & manuet, etiam nonnunquam culpabile. Dimitte ex obedientia bonum, & fiet maius. Creuit enim usque ad contemptum sui, & peruenit ad Iesum filium Dei, & exemplum obedientiae eius. Quam paucos ego inuenio, qui hoc obedientiae fulgentis exemplo? Vnus quique quod sibi bonum videtur, libenter agit, propterea saepe errat. Scitote filij obedientiae, quia malum agere nunquam licet; bonum autem propter obedientiam quandoque intermittere, ad perfectum vos ducit. Sicut enim perfecta charitas seipsam non querit, sic vera obedientia extra videre proprium, semper tendit. Mihi obeditis, cum praepositis vestris subiacetis. Mihi vivitis, dum vos immolatis. Ego vos viuificauit, ego pro vobis occisus fui: & vos mecum viuetis, si commortui fueritis. Mortificate filij mei, mortificate proprias voluntates, proprium videre, proprium consilium, & omne paruum & carnale desiderium. Occidite inimicos istos, alioquin ipsi occident vos. Erunt vobis fudes in oculis, lancea in latere, serpens in via, & vrfa in semita, si non occideritis eos. Non sinent vos dormire in lectulo pacificae conscientiae, & pacem auferent de corde terrae vestrae; quia isti sunt, qui conturbant Israel; hoc est, fidelem animam, Deum videre cupientem. Admonui vos. Videte igitur, quomodo cautè ambuletis, quoniam dies mali sunt, & abstinete ab omni specie mala.

Ephes. 5.

2. Thes. 4.
Plal. 114.
Psal. 115.
Psal. 33.

2. Proposui vobis patriarchas; & si parum est, adducam prophetas, quoniam ipsi tribulationes multas experti sunt in hoc seculo nequam. Primus dicit: *Tribulationem & dolorem inueni, & nomen Domini inuocabo. Tribulatio & angustia inuenerunt me, manna tua non sum oblitus. Multa tribulationes iustorum, & de omni-*

bus his liberauit eos Dominus. Considerate tamen vim verborum, quia propheta in seipso semper inuenit laborem & dolorem: sed consilium euadendi habuit, cum ad Deum in omni pressura cordis sui clamauit. Hic iterum dixit: *Ad Dominum cum tribularetur clamauit, & exaudiuit me.* Secundus dicit: *Ego plorans plorauit, & oculus meus deducens aquam; quia longè factus est à me consolator, conuertens animam meam. Factus sum in derisum omni populo meo, canticum eorum tota die. Repleuit me amaritudinibus, inebriauit me absinthio. Confregit ad numerum dentes meos, cibauit me cinere. Et repulsa est anima mea, oblitus sum bonorum. Et dixi, Periit finis meus, & spes mea à Domino.* Attende verba ista, quia verba lamentationis sunt, & scripsit hæc Hieremias propheta. Sed consolationem suam etiam inuenit, cum iterum subdit: *Pars mea Dominus, dixit anima mea, præterea expectabo eum. Bonus est Dominus sperantibus in eum, anima quærenti illum, quia non in sempiternum repellit Dominus.* Tertius dicit: *Va mihi, quia factus sum, sicut qui colligit in autumno racemos vindemia. Non est botrus ad comedendum, immaturas ficus desiderauit anima mea. Periit sanctus de terra, & rectus in hominibus non est.* Consolatur tamen seipsum dicens: *Ego autem ad Dominum aspiciam, & expectabo Deum saluatorem meum. Audiet me Deus meus. Cum sedero in tenebris, Dominus lux mea est. Vram Domini portabo, quoniam peccauit ei. Educet me in lucem, videbo iustitiam eius.* Ecce testimonia prophetarum, quomodo sunt compuncta corda eorum, & qualiter in Deo sunt consolati spiritus ipsorum. Patientiam loberiam nostis. Magnum utique patientie speculum, datum omnibus seruis meis in solatium. Alias quoque sanctorum passiones, persecutiones, & tentationes non ignoratis. Hi namque omnes, & maximè sancti Martyres, grauioribus sunt probati supplicijs, & per patientiam sunt persecutorum suorum facti victores. Nonne si bene perpenditis, nemo dignus erit coronari, qui non legitimè videtur certare? Etenim in certamine probatur bonus miles. Deponite certamina tentationum & conflictus tribulationum, & nulla erit victoria. Et si nulla victoria, rectè nulli debetur mercedis corona. Dicit ergo S. Iacobus apostolus: *Omne gaudium existimate fratres mei, cum in tentationes varias incideritis.* Et sanctus Petrus: *Si quid patimini propter iustitiam, beati.* Et Paulus: *Quia vobis donatum est in Christo, ut non solum in cura credatis, sed pro illo patiamini.* Tu quoque horum admonitus exemplis & doctrinis, omni tempore patientiã in corde serua; & in omni tribulatione & angustia teipsum mihi resigna. Quis tibi nocere poterit, si bonus æmulator virtutis fueris? Ecce omnes gemitus tui numerati sunt: & tam paruum nihil pateris, pro quo non coronaberis. In tribulatione positus, memento,

Psal. 119.
Thren. 1.

Thren. 2.

Mich. 7.

2. Tim. 2.

Iacob. 1.
1. Pet. 3.
Phil. 1.

1. Pet. 3.

Maiores
meriti est
mala pati,
quàm bo-
na operari.

Pax ex pa-
tientia.

Jacob. 5.

Ioan. 14.

Matt. 10.
Lucæ 1.
Isaie 48.

13. Consolare etiam teipsum, quia Christo Iesu Domino tuo in hoc assimilaris, & gratias age, si modicum illi retribuere possis. Dico tibi, quoniam maioris meriti est aduersa pati, quàm bona operari. Quam plurimos seruos ego videor habere, sed parùm possunt sustinere. Modica tribulatione franguntur, pauca contumelia irritantur, leui occasione scandalizantur, citò de illata iniuria conqueruntur, multa argumenta cogitant quando arguuntur. Non est ista via bona, sed mihi in omnibus sanctis dissimilis valde. Quidam etiam dicunt, quia parum pacem habent; & ego dico, quòd ideo pacem non habetis, quia patientiam non seruatis. Ideo pacem non habetis quia proprietarij estis, quia carnales estis, & secundum hominem ambulatis. Vnde bella & lites in vobis, nisi ex concupiscentijs vestris? Pacem in presenti vita non inuenietis, nisi in patientia vestra. Quanto quis patientior fuerit, tanto maiori pace perfruetur. Pacem meam do vobis, non quomodo mundus dat. Pax mea in patientia multa; in malorum tolerantia in contemptu secularium gaudiorum. Qui enim voluerit esse amicus Dei, sic oportet eum facere. Non veni mittere pacem in terram, sed gladium. Pax in terra erit hominibus bonæ voluntatis, quia non est pax impijs, dicit Dominus. Habe pacem in Deo, & non cum mundo; pacem non cum vitijs & concupiscentijs vestris, sed pacem contra vitia pugnando fortiter. Hæc est bona & sancta pax, & acceptabilis mihi.

14. Memento etiam in tribulatione tua, quia omnis labor & dolor finitur breui tempore, sed merces erit æterna & copiosa apud me in cælis. Rursum attende de damnatione mulorum, quanta erunt cruciamenta eorum. Si tam parum modò vales sustinere, quid fiet de inextinguibili pœna infernali? Inser digitum tuum in flammam ignis, & forsitan vix tolerare sufficis. Quid ergo erit, si totum corpus mittatur in gehennam ignis? Noli proinde timere eum, qui occidit carnem: nec indigneris ei, qui flagellat miserum corpus: sed time eum, qui postquam occiderit, potestatem habet & corpus & animam perdere in gehennam. Istud dico time, istud pondera, istud frequenter cogita, & videbis quòd nihil est omnis tribulatio tua. In omnibus igitur mundi pressuris, his verbis consolaberis: *Patiens esto usque ad aduentum Domini, quia sinus omnium mox appropinquabit. Transit omnis mundus, & concupiscentia eius.* Qui etiam nihil amat in mundo, leuius aduersa tolerat.

Matt. 10.

Jacob 5.
1. Ioan. 2.

15. Decipiuntur omnes amatores eius, in nihilo confidentes. Sancti verò homines, ad æterna præmia anhelant, & exire de mundo

mundo citius concupiscunt. Nil in eo habere volunt; sed thesaurum in celo sibi recondunt. Aduersa tamen multa sustinent, sed patientiæ armis se defendunt. Sape carere aduersitatibus & tribulationibus mallent, sed tamen in omnibus his se manibus meis commendant, dicentes: *Pater fiat voluntas tua. Pater non sicut ego volo, sed sicut tu vis. Omnia quacunque voluit Dominus, fecit in celo & in terra, in mari & in omnibus abyssis*; & ideo nemini contingit aduersitas, sine mea permissione & iusta ordinatione. Et dixi: Domine, tu omnia nosti; tu scis, quid expediat mihi. Ecce seruus tuus sum ego, fiat mihi secundum verbum tuum. Omnia iudicia tua vera sunt & recta; hunc humilias, & hunc exaltas, quia in manu tua sunt omnes fines terræ. Iustus es Domine, & rectum iudicium tuum; fidelis es & sanctus in omnibus operibus tuis. In voluntate tua cuncta sunt posita, & non est, qui possit resistere tibi. Tu enim fecisti caelum & terram, mare & omnia, quæ cali ambitu continentur. Dominus vniuersorum tu es; propterea in manus tuas commendo spiritum meum, quia redemptor meus tu es. Liberator meus ab inimicis meis iracundis, passionibus, & vitijs meis; susceptor in tribulationibus, consolator in angustijs multis, qui circumdederunt me nimis. Domine patientia mihi necessaria est, patientia defensatrix mea. Dixi patientiæ, soror mea es: paupertati, amica mea; humilitati, domina mea & mater mea. Vos estis omnes dilectæ Domino, & verbis oris eius benedictæ. Utinam mihi & omnibus seruis eius tam grata & iucunda, quemadmodum illi accepta. Obsecro semel & iterum, vt permaneat nobiscum vsque in finem vitæ nostræ; quia securi ad Dominum veniemus, si vobiscum permanserimus.

Luca 22.
Psal. 134.

Psal. 118.
Psal. 144.
Esth. 1.

Psal. 15.

F I N I S.

PP 4

DE

DE DISCIPLINA CLAUSTRALIVM.

CAPITA HVIVS LIBELLI.

I N quibus consistit disciplina claustralis.	Capitulum
De diuersis tentationibus & insidijs diaboli.	II.
De vera conuersione ad Deum, qui est summum bonum.	III.
De obedientia humilis subditi erga prelatum suum.	IV.
De custodia cordis, & reditu ad interiora.	V.
De custodia oris, & exercitio laboris.	VI.
De commendatione cellæ & solitudinis.	VII.
De choro, & diuino officio peragendo.	VIII.
De discretione in omni spiritali exercitio seruanda.	IX.
Oratio de felici consummatione in virtutibus.	X.
De charitate Dei & proximi, & odio vitiorum.	XI.
De abstinentia & castitate.	XII.
De utili exercitio in vita & passione Christi.	XIII.
De commemoratione & inuocatione beatissima virginis Mariæ.	XIV.
De suffragijs sanctorum sedulo petendis.	XV.
De desiderio animæ ad caeleste regnum.	XVI.

CAPVT I.

In quibus consistit disciplina claustralis.

Psal. 2.

Disciplina
claustralis
in tribus.
Ex disci-
plina quã-
rum boni-
fructus.

I. **A**pprehendite disciplinam, ne quando irascatur Dominus, & peccatis de via iusta. Disciplina claustralis, si strenuè seruetur, ad magnam perfectionem ducit, ab æterna damnatione liberat, & in caelesti regno altissimè coronat. Consistit autem disciplina in tribus præcipuè; vt silentium bene seruetur, vt diuinum officium deuotè celebretur, & opus manuum impigrè exerceatur. Vbi disciplina viget, ibi maior pax & spiritalis profectus inuenitur. Vbi disciplina perit, ibi dissolutio crescit, ibi vitia regnant, & virtutes enervantur. Vbi disciplina custoditur, ibi adest gratia caelestis, ibi deuotio floret, ibi lectio sapit, ibi meditatio dulcescit, ibi oratio seruet, ibi gratiarum actio & vox laudis resonant, mens iubilat: ibi intellectus illustratur, ibi caro marcescit, & spiritus elenatur. Qui amat disciplinam, laxificat conscientiam, acquirit bonam famam, & adauget sibi gloriam æternam. Amator disci-

disciplinæ custodit os suum, quærit secretum, fugit tumultum; vitat risum, diligit luctum, vt inueniat Iesum sibi propitium & amicum. Qui extra disciplinam esse quærit, diaboli laqueos incurrit, & deuotionem mentis perdit.

2. In tribus locis libenter esto cum fratribus, propter communem disciplinam: in choro ad psallendum, in cella ad scribendum & legendum, in refectorio ad sobriè comedendum & verbum Dei audiendum. Vbicumque verbum Dei legitur, ibi Spiritus sanctus occultè operatur; qui malos de peccato redarguit, & bonos per spem & consolationem scripturarum confortat, vt amplius proficiant, & disciplinam ordinis fortiter teneant. Hinc Paulus admonet, dicens: In disciplina perseverate, & tanquam filijs vobis offert se Deus. Hinc David orat, dicens: *Bonitatem, & disciplinam, & scientiam, doce me*. Et alibi multum eam commendans, ait: *Et disciplina tua correxit me in finem*. Et, *disciplina tua ipsa me docebit*. Magnum donum Dei est, habere scientiam scripturarum; sed magis præferendum videtur, seruare ordinis disciplinam. Hinc summus magister Christus, docens discipulos suos legem vitæ & disciplinæ, sic ait: *Si hæc scitis, beati eritis, si feceritis ea*. Nā *Ioan. 13.* tanto fit quisque beatorum coram Deo, quanto feruentior est pro obseruantia disciplinæ.

3. Duo bona præterdit omnis regularis disciplina, vt statuta diligenter seruentur, & negligentes pro culpis suis corrigantur. Deuoti & boni fratris est, violentiam sibi facere contra prauitatem naturæ, & sponte se subdere disciplinæ; nec aliquid ordinatum præterire. Nam qui amat disciplinam, sapiens est, & ditabitur virtutibus multis. Qui autem odit correptiones, insipiens est, & honore carebit. Considera mores fratris disciplinati, quia non est leuis verbis, nec oculis vagus; sed ambulat in timore Dei, & facit opera sua cum diligentia, custodiens silentium, & amans cellæ quietem. Non murmurat, non detrahit; sed Deo omne iudicium committit, & seipsum præ oculis habet; & quæ sibi commissa non sunt, de illis tacet, vt liberius sibi ipsi vacet. Nam nimis insipiens est, qui propria negligit, & alienis rebus se implicat, disciplinam ergo vbi que serua, & erit tibi pax & gloria magna.

4. Omne quod non decet, studeas cauere. Quicquid Deo placeat, fac cum alacritate: nec propter hominum displicentiam, infringe ordinis disciplinam. Stultè agit, qui contra conscientiam facit, & Dei offensam propter homines incurrit. Nam qui ordinem suum non seruat, per præuaricationem legis Deum inhonorat. Si videris quempiam negligenter agentem, corripe illum vt fratrem, & trahere ad emendationem, sed noli sequi eius errorem. Nec tantum diligas, vt in malo ei consentias, ne cum ipso cadas

&

& pereas. Quisquis pro ordinis disciplina zelat, & libenter ac grater admonitiones capit, specialem gratiam à Deo obtinebit, & in die exitus sui de corpore ab auditione mala non timebit, sed cum electis de præmio sui laboris gaudebit, Christo dicente:

Matth. 25.

Euge serue bone, quia in pauca fuisti fidelis, intra in gaudium Domini tui.

5. Qui negligens est & dissolutus, Deum offendit & homines, & peior paralytico iacente in grabato, quia iste defectum patitur à natura, & ille vincitur à cordis inertia. Virtuosus est passiones domare, quàm dæmones fugare. Et maioris charitatis est negligentem admonere, quàm elemosynam dare. Quem tædet orare, & delectat fabulari, qualis feruor est in eo? Profusus nullus. Nisi ferueret iustus, vitaret omnino vaniloquia foris. Sed quomodo potest quis accendi ad feruorem spiritus? In faciendo sibi frequenter violentiam, contra consuetudinem malam, & tenendo ordinis rigorem, secundum formam sibi præscriptam.

Feruor spiritus qui acquiritur

6. Tepidus semper conqueritur de grauitate disciplina, feruidus amplectitur cum hilaritate. Sed dicis; Timeo frangere caput meum, & incurere debilitatē. Quid loqueris tepide & dissolute? Nescis, quid pateris. Times parua, & non times magna? Times dolorem in corpore, & non times grauitatem mala conscientia? Times ieiunare, times vigilare, times silentium seruare, & non times in igne cremari, à dæmonibus torqueri, & à regno Dei excludi? Vanus est timor iste, de modica afflictione corporis frequenter cogitare, præsentia mala solummodo perpendere; & minus ponderare, quæ æternaliter animam saluant aut damnant. Reuertere ad cor tuum, conuertere ad Deum, qui fecit te; spera in eo, & iuuabit te. Si non potes ei seruire sano capite, tunc seruias ei debili capite; & coronabit te rosis ac lilijs suauissimis, cum martyribus sanctis in caelis, quia sustinisti dolores & labores in terris. Noli ergo propter modicum corruptibilis vitæ amorem, illicita admittere. Noli secularia solatia querere. Separa te ab ineptis fabulis, intende sacris studijs, serua disciplinam, subiuga carnem, imple obedientiam, & saluabis animam tuam iuxta Christi sententiam: *Qui odit (inquit) animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam.*

Ioan. 12.

7. Cum indisciplinato non habeas familiaritatem, ne discas leuitates eius, & similis ei fias in confussionem ordinis tui. Iunge te religioso morigerato & deuoto fratri, vt edificeris semper in bono. Vnus indisciplinatus & verbosus multos inquietat; & qui eum compescit, optimè facit. Talis sæpè est admonendus & increpandus, vt suas dissolutiones dimittat, & ad deuota exercitia se conuertat. Nemo se per alium vitiosè excuset, sed de propria salute

salute cogitet; & tempus sibi indultum fructuosè expendere curet, sicut & beatus Paulus dicit: *Dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes.* Ille ad omnes bonum operatur, qui strenuè seruat disciplinam, & cæteris in conuentu dat bonum exemplum. Benedictus ille frater, qui in omnibus se vincere nititur: quia coronabitur pro omni, quod pro Christo patitur. Galat. 6.

8. Ad tenendam formam spiritualis disciplinæ, beatus Paulus discipulos suos diligenter exhortatur, dicens: *Quaecumque sunt vera, quaecumque pudica, quaecumque iusta, quaecumque sancta, quaecumque amabilia, quaecumque bona fama: si qua virtus, si qua laus disciplina, hac cogitate; quæ & didicistis, & accepistis, & audistis, & vidistis in me.* Ecce quàm sollicitus fuit beatus Paulus pro obseruantia disciplinæ, & pro bono exemplo posteris relinquendo. Nam maximum meritum sibi in cælestibus accumulât, quisquis disciplinam in se & in alijs amat. Phil. 4.

CAPVT II.

De diuersis tentationibus & insidijs diaboli.

1. **V**biq; diabolus insidiatur bonis & deuotis, maximè tamen religiosi personis, in ordine sub disciplina constitutis. Idcirco primus sanctæ Ecclesiæ pastor beatus Petrus, fideles admonet dicens: *Vigilate, quia aduersarius vester diabolus, tanquam leorugiens, circuit quærens quem deuoret; cui resistite sortes in fide.* Hinc etiam beatus Ioannes in Apocalypsi clamat, præmuniens ad cautelam; *Va terra & mari, quia descendit diabolus ad vos, habens iram magnam.* Siquidem propter excellentiam status religiosorum deijciendam, diabolus acrius seruos Dei tentat, & frequentius eos quàm seculares impugnat; quia invidet gloriæ sanctitatis deuotorum continenter viuentium. Scit enim, quòd illi altiùs præmiabuntur in cælo, qui purius vixerint in mundo. Vnde quanto grauiore tentatione sustinent, (si viriliter resistunt, & seipos vincunt) tanto gloriores erunt apud Deum in futuro, quia fortiter certauerunt. 1. Pet. 5. Apoc. 12.

2. Ex quo diabolus proiectus est de cælo propter superbiam suam, non cessat circuire terram; quærens quem prauis suggestionibus decipiat, & vulneret per delectationem morosam; ad perdendam Dei gratiam, ac secum tandem trahat in æternam damnationem. Et sicut olim tentauit primum hominem in paradiso, & filios Israel in deserto: ita nunc tentat & persequitur religiosos in claustro, vt remissè viuant, & statuta sua frangant; vt prælatis suis resistent, & inobedientes fiant. Quatenus huiusmodi contagijs deprauati, cælestem gloriam perdant; & causam

causam contra eos habeat, vnde in iudicio grauitur eos accuset. Vigilandum igitur omni tempore, & in omni loco cautè respiciendum, ne desides & inermes seruos Dei Satanas inueniat, quia ipse nunquam dormit nec fatigatur, sed à dextris & sinistris infidiatur. Desides facilliter capit: & hi sunt, qui parum laborant, & bene comedere volunt. Inermes citò vulnerat; & hi sunt, qui raro orant, & in corde modicum de sacra lectione seruant. Foris euagantes, illecebris inficit; ociosè stantes, fabulis connectit; ve opera sua negligant, & alios impediunt. Bene etiam agentes, à bono incepto reuocat; legere vel orare volentes, dormire facit; surgere conantes, in lectulo tenet.

Matth. 14.

3. Non est locus in claustro, quem Satanas hostis monachorum non perlustret; vt vnã saltem oïculam de grege Christi rapiat & perdat. Quapropter pastor cœlestis alta voce cornu salutis sufflat, & ouibus suis ait: *Vigilate & orate, vt non intretis in tentationem.* Ac si dicat: Lupus rapax, circuit tabernacula vestra; serpens antiquus callidè quarit foramen intrandi ad interiora cordis vestri; vt dentem infigat per iram, aut osculo mulceat per turpitudinem. Vos ergo vigilate animo, & orate corde & ore die ac nocte. Quia ab omni parte vobis instat bellum, & nil tutum sub cœlo, & aduersarij multi docti ad prælium, mittentes sagittas acutas, & laqueos abscondentes pedibus vestris; vt cadatis in itinere recto, & à sancto proposito recedatis. Sed stete firmiter, & pugnat fortiter pro animabus vestris, ego Dominus ero vobiscum. Obseruate autem cautè, quales imagines vobis ingeruntur, siue de mundo siue de carne sint. Et claudite ostium cordis vestri, ac signo crucis vos armate, ne diabolus intret; quia tentare vos veniet, & ad consensum peccati trahere, vt Deum offendatis, & eius gratiam perdatis.

4. O religiosi amici Dei, attendite à callidis & mortiferis diaboli immisionibus, ne moram in his faciatis; sed mox vt sentitis motus illicitos, mentem vestram auertite, & nomen Domini inuocate, dolentes de malo vobis ingesto: & bonam cogitationem de Deo & spirituali materia assumite, & in compunctione sancta vos exercete. Sic autem facientes fugiet diabolus confusus, & accedent Angeli sancti vobis in solatium missi, qui confortabunt manus vestras contra aëreas potestates. Stete ergo in timore Dei, & semper circa initium tentationis vigilate, & orate cum gemitu cordis in spiritu humilitatis; nil grande, nil laudabile de vobis ipsis sentientes; sed fragiles homines & inutiles seruos, veraciter vos agnoscentes. Quicquid etiam boni sapitis vel agitis, non vestra hoc industria & labori, sed diuinæ gratiæ & misericordiæ ex integro adscribatis.

5. Neminem tantum diabolus timet & refugit, quantum humilem, & semetipsum despicientem. Et contra nullum tantum præualet, sicut contra superbum, & de se præsumentem. Cave ergo superbiam, si non vis pati ruinam. Si non vis seduci & supplantari, noli extolli, nec inaniter gloriari. Quamuis in monasterio sis vel in solitudine, non es tamen liber à tentatione, quia Christum diabolus tentauit in deserto, qui erat plenus Spiritu sancto. Quamdiu ergo vixeris, oportet te pugnare contra insidias diaboli & proprias passiones. Et si interdum cessat ad modicum tempus, hoc facit ad fraudem, ut cum incustoditus fueris & laxus, subito & inopinatè te prosternat.

Diabolus
de super-
bis semper
triumphat

Matt. 6.

6. Tentat in choro, ut cum tadio pfallas, & parum aduertas ad sensum verborum. Reducit ad mentem phantasmata rerum exteriorum, quæ prius vidisti & audisti; quatenus fructum orationis tollat, & chorum tibi in grauitatè vertat. Tentat in refectorio, ut plus vel lautius comedas, aut etiam de aliquo defectu murmures. Tentat in cella, ut pigrè labores, aut rarius ores, vel modicè legas, sed citò inde exeat, & fabulari quæras, & tardius ad cellam redeas. Tentat tempore silentij, ut verbum illicitum proferas: & si loqui licet, mox ad inania & nociua instigat; ut conscientiam macules, & fratrem tuum offendas. Vigila ergo & ora Deum semper, ut det tibi gratiam cōtra Satanæ astutias, qui tam in prospectis quàm in aduersis insidiatur omnibus deuotis.

CAPVT II.

De vera conuersione hominis ad Deum, qui est summum bonum.

MULTÆ sunt auersiones nostræ à Deo summo bono; quia ex propria iniquitate & magna fragilitate, citò labimur ad inferiora & terrena concupiscenda, quæ nos satiare non valent, nec etiam permanere nobiscum. Opus est ergo quotidiana conuersione ad Deum, à quo sepius auertimur ad nos ipsos, inordinatè nos diligendo; aut aliquas creaturas vanè aspiciendo, vel etiam malè utendo; & plus de temporalibus, quàm de diuinis rebus cogitando. Sæpe etiam odimus peruersè salutaria, & quæ sunt pro disciplina; & affectamus habere, quæ commoda sunt & iucunda; non attendentes quid dicat conscientia; & quantum displicet Deo auersio nostra ab ipso ad ista caduca. Et quamuis aliquem iustum & bonum scimus, si contrariatur voluntati nostræ, & aliquam proponit restrictionem inducere ex virtute; incipimus ei improbè resistere, & viliter de eo sentire; & dicimus, quòd ipsi non sit credendum. Et hic error in plerisque religiosis inuenitur, qui contra beneplacitum Dei & superioris sui sensum, appetunt prosequi in-

ten-

rentum suum; minùs ponderantes graue iudicium sibi imminere, si plus quàm oportet, in causis proprijs de semetipsis confidunt. Quod ex elatione cordis, & agitatione diaboli procedit; qui in Spiritu proficere conantes, ad laxationem carnis trahere quarit. Non enim sufficit ad veram hominis conuersionem secularis habitus mutatio, quæ vna die vel hora fieri potest; sed illa est vera & religiosa conuersio, cum quis nititur vitia sua vincere, & magno feruore pro virtutibus instat.

Conuersio
nostra ad
Deũ quo-
tidiana fit.

Psal. 34.

2. Debemus igitur, quantum possibilitas admittit, nos qui religiosum habitum gerimus, cor nostrum ab omnibus materialibus & visibilibus rebus auertere, & ad inuisibilem conditoris nostri faciem contemplandam eleuare, & anhelare semper ad celestia; atque per singulos dies omnique hora, immo toties quoties euagatio mentis accidit, pro venia humiliter supplicare, & cum propheta gemebundè dicere: *Conuertere nos Deus salutaris noster, & auerte iram tuam à nobis.* Quando ita facimus, Deus libenter suscipit preces nostras; & gaudent angeli sancti in cœlo de nobis; quia couertimur ex toto corde ad Dominum Deum nostrum, qui est beatitudo omnium sanctorum.

3. Sed Satan è contrario conatur ab hoc summo bono religiosam animam abstrahere, & per diuersas occasiones & tentationes eam impedire; immititque cogitationes superbix, iræ, gula, impudicitix, inuidix, discordix, duritix, fallacix, blasphemix, diffidentix, pusillanimitatis, inconstantix, dissolutionis, & negligentix, ceterorumque malorum, quæ enumerare longum est: quatenus à celestium dulcedine & angelica puritate retardetur; & in infimis & vanis rebus diutius teneatur: necnon, vt propter nimiam difficultatem vincendi tentationes, Deum querere & inuocare cesset, & sic tandem omnem spirituales profectum & laborem pro custodia cordis, quasi ex radio boni postponat. Hæc sunt opera inimici, à facie Dei cæli proiecti. Nam cum ipse totus sit à Deo auersus, machinatur omne malum contra bene agentes, & præcipuè, cum orare & ad interiora se conuertere uoluerint, atque pro delictis suis deprecari. Heu nequam pessimus, infidiatur callidè omnibus bonis. Nam rete sinum per totum mundum subtiliter texit, ac latissimè expandit: monachos & moniales, subditos & prælatos, solitarios & officiales circumdat & tentat; vt vel vnum pisciculum hamo concupiscentix illicitat, & de piscina claustralis custodiæ ad litus sæculi trahat, vbi per visum & auditum, iocum & risum, aliquo peccati contagio inficiat, quatenus nullus sine periculo euadat.

Claustrum
piscina est
& veluti
stagnum
quoddam.

4. Quapropter religiosus seruus Dei, vias suas diligenter custodiat, & euagationes tam mentis quàm corporis compescat.

ne summum bonum amittat, quod cum infimis teneri non potest: sed mox, vt se abstrahi & impediri sentit, ad Deum per orationem & contritionem redeat, & cum sancto Dauid oret, & dicat: *Oculi mei semper ad Dominum, quoniam ipse euellet de laqueo pedes meos.* Sicut enim peccando, & in creaturis delectando, homo captiuatur, & à Deo separatur; sic pœnitendo, ad eum reuertitur & sanatur. Nam peccando fit sordidus, frigidus, & aridus: sed iterum pœnitendo, orando, & flendo pro commissis, intus mundatur, accenditur, & irrigatur. Et saepe ad maiorem cautelam & rigorem seruadum, per facilitatem lapsus sui eruditur & solidatur.

5. Ille autem verè conuersus est, nec in vacuum nomen religionis & habitum portat; qui seculo moritur, & Christo viuere delectatur; qui omnia opera sua & cogitationes ad Deum finaliter refert. Qui honorem Dei & laudem nominis eius, in omnibus dictis & factis suis querit & desiderat, nil de priuato amore & proprio commodo cupiens habere: sed semetipsum cum omni bono, quod fit in caelo & in terra, offert & eleuat; gratias immensas Deo summo bono referendo, à quo omne bonum creatum descendit & emanat.

CAPVT IV.

De obedientia humilis subditi erga praelatum.

1. **A**D bonum subditum pertinet, mandatum obedientiae hilari-
ter amplecti, & nihil de propria voluntate retinere, sed exemplo Christi, in manus Dei & praelati sui, sponte se signare quia hoc est gratissimum donum, quod potest Deo offerre. Caueat ergo omnis bonus subditus, ne praelatum suum temere iudicet, nec vias eius curiosè scrutetur, sed potiùs eius dicta & facta, in melius interpretetur. Et si quaedam minus vtilia apparent, & aliqua defectuosa in eo reperiuntur, non despiciat nec arguat eum, sed excuset & piè toleret, & charitatiuè (si ita conuenit) admoneat, aut paternè obsecret per se vel per aliù magis idoneum, quia magnum onus super se habet. Sæpius etiam pro eo secretè oret, vt Deus eum custodiat & confortet; cum nullus sit in tota domo, qui tantam quotidie sollicitudinem pro omnibus gerat.

2. Rarò namque inuenitur praelatus, qui possit quilibet satisfacere vel placere pro voto. Ideo iuuari debet à subditis & honorari, atque portari ab omnibus, & excusari coram infirmis: qui citò suspicantur, dum ipsis resistitur, & aliquid negatur. Ipse est utique, qui omnes tolerare habet, & in ore omnium ventilatur: cui & facilè imputatur, quod malè gestum est, aut neglectum æstimatur. Sed hoc virtuosorum non est, imò æmulorum studium: qui querunt in praelato, quod reprehendant. Non est credendum ei, nec consentiendù, qui superiori suo detrahit, & ad resistendum
illi

Psal. 24.
Conuersus
verè quis.

illi rationes quarit; nolens acquiescere vicario Christi, qui loquitur ex ore Dei pro salute subditi, sub potestate præfidentis constituti. Nam multum superbè sapit, & periculosè agit, qui pertinaciter in sensu suo abundat; ut proprium videre ordinationi prælati sui præponat. Sed qui meritum sanctæ obedientiæ attendit, & obedientiam Christi & Sanctorum vitam pensat, absq; mora & mulsatione verbum sibi mandatum implere satagit. Nec curiosè discutit; sed etiam quòd friuolè sonat, propter virtutem obedientiæ dignanter capit, & ad profectum animæ suæ conuertit. Hoc enim valde laudabile est & honestum, & inter opera meritoria summè meritorium, & conscientiæ propriæ magis securum.

3. Subditorum est, humiliter acquiescere consilijs maiorum, & sine recalcitratione obedire prælatis. Hoc pro magna sapientia tene, si de propria sapientia nihil habes, & simplicem obedientiam omnibus rationibus & priuatis rebus præfers. Qui hoc facit, Deo placet; & prælato suo charus erit, qui pro eo rationem reddet. Talis subditus multum alleviat onus prælati sui; & prouidet sibi optimè in futuro, ne sub graui discrimine cadat in iudicio coram Deo. Qui vult summæ perfectioni citò propinquare, studeat ante omnia obedientiam seruare. Magna & egregia virtus, simplex & pura obedientia, nesciens tarda molimina, nec parans argumenta, sed implens iussa sine querela. Ideoque magna ei debetur corona, & cum martyribus percipiet palmam, qui certauit fortiter, & subegit naturam, obediendo vsque ad mortem. Quoniam quidem fortissimum vincendi genus est, semetipsum perfectè vincere & abnegare propter obedientiam; quæ monachorum est laus maxima, & omnium religiosorum corona pulcherrima.

Obedientiã
summam
monachi
bonum.

Ioan. 6.
Matt. 26.

Luce 1.

Eccli. 4.

4. O felix & venerabilis obedientia, quam prædicauit & seruauit Iesus Christus Dominus noster, æterna Patris sapientia, dicens: Quia descendi de cælo, non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius qui misit me. Et cum iret ad locum passionis, ita orauit cum abnegatione propriæ voluntatis: Pater, si non potest hic calix transire nisi bibam illum, fiat voluntas tua. Hanc etiam promptissimè exhibuit & plenè expressit, beatissima mater Iesu Virgo Maria, his verbis dicens ad Angelum: Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. Sic decet omnino, sic debet niti facere, & etiam dicere bonus subditus coram prælato suo cum humilitate & reuerentia: Ecce pater, sicut dicitis & consultatis, ita libenter faciam pro viribus meis. Hæc namque virtus præfertur victimis & donis. Hæc præterita mala delet, à futuris custodit, poenam laxat, & ab æterna damnatione saluat. Per hanc

fit homo dilectus Deo, & tam familiaris Christo, vt frater eius esse mereatur. *Quicumque (inquit) fecerit voluntatem Patris mei, qui in calis est, ipse meus frater, & soror, & mater est.* Mat. 12.

5. O quam preciosa est hac virtus in subditis, vt securi coram Deo appareant de culpis sibi obiectis. Qui hanc elegit & tenet, recto cursu ad patriam tendit, quam Adam & Eva inobediendo amiserunt; sed Christus & Maria, pro nobis obediendo recuperauerunt. Hac sancta & simplex obedientia plus prodest, quam alta doctrina; vtilior est, quam potentia, & securior, quam dignitas aut praelatura. Quod si cum scientia & dignitate inuenitur obedientia, multum commendanda est illa anima, & magni meriti inter sanctos reputanda. Exemplum perfectæ obedientiæ claret in Abraham patriarcha, qui obediendo Deo, exijt de terra & cognatione sua, ac demum vnicum dilectum filium immolare paratus fuit. Propter quod cælesti voce benedici meruit, & pater multarum gentium nominari, atque per omne seculum honorari. Ad hanc sanè obedientiæ vtilissimam virtutem, beatus Paulus hortatur, scribens ad Hebræos: *Obedite (inquit) praposis vestris, & subiaccete eis. Ipsi enim peruigilant, quasi rationem reddituri pro animabus vestris; vt cum gaudio hoc faciant, & non gementes.* Hoc enim non expedit vobis. Hanc sanctam obedientiam, quæ ad salutem maximè est necessaria, commendant veteris ac noui Testamenti plura testimonia, & sanctorum deuotissima exempla. Hanc leges & iura dictant maioribus & prælatis exhibendam, cum humili subiectione & reuerentia.

6. Cogitet ergo, cui graue est obedire, & qui sapius nititur se excusare; aut callidè ab obedientia subtrahere, quales subditos ipse vellet habere, quia vtique bonos & humiles, & non rebelles. Igitur studeat iam esse talis ad suum prælatum, quales optaret habere, si eligeretur ad præsidendum. Discat primitus alteri humiliter subesse, & reuerenter obedire; vt dignus sit alios instruere, & vtiliter regere possit; ne maiori periculo stringatur, si hoc ab alijs exigit, quod ipse minime impendit. Quomodo enim potest seruari status religionis & regimen domus in claustris, nisi omnes subditi obediant prælatis suis? Nam si omnes regere volunt, & quilibet agere contendit, quod ei placuerit: erit confusio magna, & turbatio frequens; peribit disciplina, & crescet dissolutio; abscedet timor Dei, & libertas carnis regnabit. Vbi enim obedientia non curatur, & prælatus parum reueretur, ibi bonum regimen annullatur.

De custodia cordis, & reditu ad interiora.

- 1.** **Q**uamuis de facili homo ad exteriora sit inclinatus, & libenter capit aliquam consolationem à creaturis ex appetitu sensualitatis: tamen nisi omnino debet redire ad seipsum per contritionem spiritus, ne perdat maiorem gratiam intus. Nam efficitur vagus & lubricus, si sequitur affectiones suas, in curiosis rebus videndis & habendis. Igitur semper sta super custodiam cordis tui, & ad interiora tempestiuè redi, etiam violenter te compelli intrare ad cordis secretum; quia cum intus non est pax, non erit tibi bene quicquid foris hauseris in terrenis.
- 2.** Multum valet pro pace & custodia cordis, si exteriora discretè ordinaueris, & quaedam exercitia spiritualia apud te conseruaueris, vt scias quando legere, quando orare, quando operari, quando meditari: quando tacere, quando loqui; quando solus, quando cum alijs esse debeas, vt omnia in tempore suo, cum bonà deliberatione facias, & nullo tempore à sancto opere & exercitio vaces. Quaedam omnino fugere debes, vt fabulas leuæ & sæculi rumores, homines sæculares, mulierum allocutiones, iuuenum familiaritates, amicorum visitationes, hospitiū solationes, quia ista distrahunt mentem, & maculant conscientiam, & qui talibus delectatur, ab internis bonis minoratur.
- 3.** Quaedam sunt fortiter tenenda; vt rigor disciplinæ in silentio & ieiunio, in vigilijs & alijs laboribus, ad castigationem corporis pertinentibus. Quia nisi corpus sub freno subiectionis contineatur, fit spiritui contrarium, & multas tentationes in animo suscitatur: vnde intellectus hominis exæcatur, & feruor deuotionis refrigescit. Sunt quaedam patienter toleranda; vt defectus temporalium, damna bonorum, vexationes aduersariorum, aegritudines corporum, mores imperfectorum, austeritates verborum, subtractiones solationum, & afflictiones amicorum: in quibus homo probatur, & tanquam in igne purgatur: & si bene vitæ istis contrarietatibus, cedent sibi ad magnum meritum æternæ retributionis. Sunt etiam quaedam citò, respuenda, vt aperta vitia & peccata, Dei præceptis & virtutibus contraria. Interdum aliqua lateenter se ingerunt, sub specie licitæ dispensationis, quando tamen cupiditas vel tepiditas agit negotium ultra necessitatis terminum, ibi cauendum est seductionis venenum. Igitur secundum Sapientis consilium, omni custodia serua cor tuum, ne aliquid impurum intret, quod Deum offendat.
- 4.** Si te sentis aliquo vitio moueri, adhibe tempestiuè remedi-

Homo nūquam non redcat in sese.

Exercitiū quodque suo tempore fiat.

Fugienda omnino monacho.

Tenenda constanter monacho.

Toleranda patienter.

Respuenda ilico.

PROM. 4.

ne diutius differendo passio crescat, & deterior fiat. Non est vitium tam graue, quin curari possit, si vulnus aperiatur, & spiritua-
lis medici consilium requiratur. Sed aliud est scire remedium, aliud adhibere remedium. Multi sciunt, quid agendum sit, quidve
cauendum, sed non adhibent diligentiam ad cordis orisque custodia-
m, ideo ex leui occasione trahuntur ad consueta vitia. In hac vita (quæ tota tentatio dicitur) oportet quotidie certare, & firmiter proponere, & gratiam diuinam implorare, donec status huius lubricæ vitæ & intestini certaminis fuerit finitus. Non inuenitur hic aliquod remedium, quo plene omnes viriorum morbi sanentur, ita quod nullus motus concupiscentiæ sentiatur; quia hoc futuræ beatitudinis est donum, sanctis promissum. Sed tamen gratia Dei iuuante, possunt mali motus refrenari, & occasiones peccandi vitari, atque maculæ contractæ per singulos dies pœnitendo lauari.

Aliud scire remedium aliud uti remediõ.

Concupiscentiæ motus omnino vitari non possunt, cohiberi possunt.

5. Magnus labor est cor custodire ab irruentibus vitijs, & non affici ad aliqua sensibilia foris. Aut enim creator te mouet, aut creatura; & secundum statum mentis, mouentur leuiter corporis membra; & nihil fit in verbo vel opere, quod ex radice cordis non procedit. *Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bonum; & malus profert malum, ait Dominus.* Debes ergo maxime vigilare circa custodiam cordis, & considerare quales cogitationes & affectiones intus geris; vt malas citò respuas, & bonas assumes, ac de utilitate animæ tuæ semper sollicitè pensare, iuxta illud prophætæ verbum: *Anima mea in manibus meis semper, & legem tuam non sum obliuis.* Si hoc fecit Dauid sanctus & rex terrenus, curam totius regni possidens: quanto magis religiosus Deo professus, omnibus curis terrenis neglectis, debet habere animæ suæ salutem præ oculis?

Matth. 12.

Psal. 118.

6. Ad puritatem cordis valde iuuant solitudo & silentium, studere, legere, orare, meditari, & nil velle scire de statu mundi: quia sæpe plus nocent mala audita, quam bona profunt in libris lecta. Vix enim reperitur actio tam bona, cui aliquid mali non admisceatur. Et in omni verbo vel facto aduersarius tendit laqueos, vt ab interna vacatione mentem retrahat. Nouit quippe cor humanum, quia si non delectatur in bono, citò labitur in malum.

Secessus multum facit ad puritatem cordis.

CAPVT VI.

De custodia oris, & exercitiõ laboris.

1. **M**agnam ori tuo custodiam adhibe, quia de omni verbo otioso oportet te reddere rationem. *Qui non refrenat linguam suam, ait beatus Iacobus Apostolus, huius vana est religio.* Nā ex incustodia linguæ, multa mala solent prouenire, à quibus

Matth. 12.

Iacob. 1.

Qd i homo

homo taciturnus liber est, nec indiget culpam confiteri. Velis ergo libenter tacere, & ab ociosis verbis tibi cauere; quia longa fabulatio deuotionem extinguit, dissolutionem generat, tempus male expendit, conscientiam lædit, & alios offendit.

2. Silentium est antiquum statutum religiosorum, à sanctis patribus introductum, & cum multa diligentia custoditum. Qui hoc leuiter frangit, Deum & omnes sanctos grauiter offendit. *Matth. 5.* Christus dixit: *Sit sermo vester, est est, non non. Quod amplius est, malo est.* Breuiter ergo & plane loqui docuit, quando licet: sed quando non licet, tacendum est. Si vis bene seruare silentium, fuge publicum; & vade in secretum locum, vt ores; vel ad cellam, vt legas vel scribas. Melius esset, quòd legeres vnum psalmum vel orationem dominicam pro peccatis tuis vel amicis, quam si stans fabulando de materijs vanis. Non est vera recreatio dicenda, & ciari & fabulari; sed magis execratio nominanda, quando operi Dei negligitur, & nugæ recitantur.

Neque ocium neq; fabulatio recreatio est, sed execratio.

Matth. 20.

Luc. 12.

Luc. 19.

Operi vacandum.

Ioh. 9.

3. Vade ergo ad opus tuum, & labora in vinea Dei, pro denaria æternæ vitæ, ne tibi impropere paterfamilias: *Quid hic statua die otiosus?* Laudat scriptura bene operantem, remunerat Christus seruum fidelem, arguit pigrum & negligentem, iubet ab eo tolli gratiam concessam, & dari eam feruentius operanti. Veniet namque tempus, quando non poteris amplius operari, nec vnum quidem verbum loqui præ infirmitate. Hoc debes modò præcogitare, & semper de extrema hora pauere, ne vacuum te inueniat. Vnde Dominus Iesus discipulis suis dixit: *Me oportet operari operarius, qui misit me, donec dies est. Venit nox, quando nemo potest operari. Quamdiu in mundo sum, lux sum mundi.*

4. Accipe ergo exemplum bona operandi à Christo Iesu, à sancto Paulo, à sancto Antonio, à sancto Augustino, à sancto Hieronymo, à sancto Benedicto, à sancto Francisco, à sancto Dominico, & ab omnibus sanctis Patribus, qui regulas monachorum scripserunt & religionem instituerunt. Renera multum isti ordine laborauerunt, & pro vita æternæ duriter corpora sua castigauerunt, in ieiunijs multis, in solitudine & silentio, in vigilijs, in orationibus alijsque sacris Deo placitis obseruantijs & laboribus Domino seruientes. Quid igitur? astimas, quòd tu fabulando, & hinc inde spatiando, obtinebis gloriosissimam coronam, quam sancti Dei adepti sunt sanguinem suum fundendo, nec non grauissima tormenta tolerando? Nequaquam. *Sed nisi poenitentiam egeritis* (ait Dominus Iesus poenitentiam prædicans) *omnes similes peribitis.* Dura sententia; sed utilis pro emendatione tua, & disciplina seruanda. Emenda ergo vitam, & non timebis poenam, sed gloriam habebis æternam.

Luc. 13.

De commendatione cellæ & solitudinis.

1. Qui cellam amat, & libèter in ea commoratur, à multis peccatis & tentationibus custoditur. Quanto studiosius inhabitatur, tanto plus placet & amatur. Quanto negligentius seruetur & rariùs intratur, tanto magis horretur & fastiditur. Bene illi, qui eam diligit & incolit, quia vnctio spiritus eum docebit. Beatus, cui inhabitare cellam donatum est; & qui vsque ad terminum vitæ suæ in ea perseuerat.

Solitudinis commendatio.

2. Væ illi, qui leui occasione eam deserit, & cui extra manere placet; quia citò seducetur, & capiatur, & lædetur. Multi, quia eam studiosè non custodierunt, per varias occasiones inter seculi actiones proiecti sunt, & malè perierunt. Heu, quòd tam diu in ea perseuerare nequimus, donec fructum maturum ex ea percipiamus. Sic se homo deberet tenere, quasi quotidie iturus in sepulchrum. Nam tali homini non est cella fastidium, sed pacis domicilium. Et sicut stabili homini cella est paradysus, ita vago carcer videtur & cippus. Bonum tamen est & laudabile, si quis velit ibi propter Deum libenter incarcerari. Nam plures sancti martyres propter Iesum incarcerati & vncti fuerunt. Elige ergo ibi sponte ligari, vt sanctorum meritis possis coæquari. Liget te potius timor Dei, quàm ferrum; & charitas magis, quàm indicta necessitas. Si non amor, saltem timor Dei te coërceat. Non es malè ligatus, si timore inferni compunctus, pro peccatorum tuorum poenitudine te incluseris. Malè ligati sunt, qui corde & corpore euagari querunt. Bene ligatus est, qui Deo professus est, & extra cellam ire inclinatus non est. Si vis in ea durare, nunquam sis otiosus.

3. Acedia & otium, expellunt monachum verbosum de cella. Amans silentium & operans eum quiete, bonus erit custos cellæ. Si tedium passus fueris, pro Christo agoniza, nec patiaris te expelli ex leui causa. Si manseris stabilis, citò vertetur carcer tuus in paradysum voluptatis. Sancti in carceribus pro Christo detenti, ab angelis sanctis frequenter sunt visitati, & abundantius consolati. Tu quoque, si te in cella patienter pro Christo cluseris, veniet tibi citò (Deo miserante) lumen cælitus, bonæ conscientia gaudium, & magnum spiritualis profectus lucrum. Qui in cella residet, à multis periculis liber est. Qui foris vagatur, innumeris periculis patet.

In cella commorari quam salutare.

4. Bona cella nequeunt sufficienter explicari, sicut nec detrimenta extraneantium. Custos cellæ custos est linguæ, non audit detractiones, non percipit rumores, non videt vanitates, non

Qq 2

trahitur

trahitur ad leuitates. Bonus cellita aut legit, aut orat, aut gemit, aut meditatur, aut scribit, aut corrigit libros, aut aliquid aliud boni operatur. Bonus cellita ciuis est celi, amicus Dei, socius beatorum Angelorum, cognitor secretorum, inspector supernorum, victor tentationum, expulsor dæmonum, bellator vitiorum, contemptor mundanorum, neglector curarum, possessor quietis, obtentor pacis, amator scripturarum, speculator veritatis, gustator puritatis, continuator orationis, collector sanctæ meditationis, & destructor omnis euagationis. Cogita Deum & te solum esse in mundo, & habebis magnam requiem in corde tuo. Memento, quia angelus inuenit Mariam in camera sua orantem, non foris cum hominibus loquentem. Non qui appetit caelestia secreta cognoscere, oportet cum ab hominibus elongari. Sic enim Moyses fecit, qui relictis hominum turbis mansit solus cum Domino in monte, vt legem Domini suscipere mereretur. Haec quandoque perlege, vt dulcescat tibi inhabitatio cellæ.

Luc. 2.

Exod. 19.

CAPVT VIII.

De choro & diuino officio peragendo.

CHorus est Dei & sanctorum angelorum locus sacratus, vbi diuinum agitur officium praesentibus Ecclesie ministris, cum reuerentia & deuotione psallentibus. Sicut angeli in caelo, sic religiosi ordinati sunt in choro. Opus Angelorum est, Deum semper laudare; opus religiosorum est, intēta mente psallere & orare. Sic sta in choro & canta, quasi in medio angelorum stares. Recordare dilectē Domini tui I E S V in praesepio iacentis, aut in crucis pendens, aut in caelo ad dexteram Patris sedentis, tanquam coram assisteres & cantares. Ipse sit in corde tuo & in labijs tuis, & pronuntiandum apertē & distinctē verba Spiritus sancti, cuius opere & arte diuinum officium ordinatum est. Statue I E S V ad dexteram tuam, & M A R I A M ad sinistram, & omnes Sanctos a circuitu eorum.

2. Omnes fratres tui sint tibi tanquam angeli Dei. Et cum quibus nunc psallis in terris, spera etiam te cantaturum in caelis. Vita pura & conscientia libera gaudet in diuinis. Vagus & tepidus homo cum radio psallit & somno. Si viceris acediam, & cor ab euagatione restrinxeris, viam deuotionis paras, & semper in fine gaudebis. Multa curæ suffocant verbum Dei, & longe locutiones faciūt distractionē mentis. Quicquid homo antē exercet, hoc sibi frequenter postmodum in oratione occurrit. Inimicus illuc non vadit, nisi vt zizania superseminet. Deuotus choralis soli Deo & sibi intendit, tanquā in caelestē chorum translatus & eleuatus esset.

3. Fl.

3. Finitis his, quæ in diuino officio celebrantur, non statim te effundas ad exteriora, ne perdas gratiam, quam consecutus es orando, sed potius post vota laborum tuorum te recollige, & in maiori gratiarum actione ab omni strepitu solus permane, ruminando quæ audisti cantari. Quid prodest vna hora Deum laudare, & altera secularia & inania pertractare? Noli preciosum fructum orationum tuarum, & laborem diuini operis, pro vilibus exponere iocis & nugis. Nam citò perit deuotio, quæ non custoditur sub silentij freno.

4. Quando autem tedium sentis ex longiori officio, pensa, quia isto finito euolabis ad cælum. Et si hoc te non iuuat, memento, quia leuius est tribus vel quatuor horis vigilare & cantare, quam vna hora in purgatio ardere. Magni quidem meriti est sacris canonicis horis interesse, & laudes Dei alacriter cum multis fratribus persolueri in Ecclesia sancta. Et si non possumus sine intermissione orare, aut cum perfectis contemplari; debemus tamen certis horis ad hoc deputatis, omnem diligentiam adhibere, vt intentè & deuotè psallamus. Neq; enim in tam sancto opere tibij solum proficis, æternam à Domino mercedem promerendo, sed etiam cunctis Christi fidelibus, & præcipuè animabus defunctis, prodesse potes, gratiam & veniam in quotidianis horis & Missis implorando, & tanto plenius, quanto sæpius & feruentius pro omnibus oraueris. Nam & pro quolibet verbo attentè prolato, isto præmio non priuaberis.

5. Quicquid etiam negligenter persoluis, inde districtè punieris. Non enim est leue peccatum, in præsentia Dei & Sanctorum vago corde stare, & ad sacra verba parum attendere. Heu quanta irreuerentiæ est, ibi inania dicta vel facta reuolueri; vbi omnibus prætermisissis negotijs, solum diuinis congruit intendere actionibus & secretis? In hoc cognoscitur verus & internus religiosus, si in Dei laudibus fuerit feruenter intentus; si nil cogitare libet aut agere, quàm ea quæ Deo maximè placent, & cum angelicis spiritibus communionem habent. Et hoc est semper orare Deum, scilicet ex toto corde laudare, benedicere, & glorificare; quemadmodum David in psalmo dicit: *Benedicam Dominum in omni tempore, semper laus eius in ore meo.* Qui ergo à Dei laudibus torpescit, aut tacet, aut se absentat, non est amicus Dei nec ciuis cæli; quia angeli semper in laudibus Dei sunt, & voce cõsona (Sanctus, Sanctus, Sanctus) in laudem summæ Trinitatis cantant. Qui etiam aues cæli rectè nominantur, quia alarum suarum sonitu ad cantandum nos hortantur. Inter omnes operationes animæ fidelis, non est tam fructuosus labor, & tam acceptabilis Deo seruitus, quàm frequenter deuotè orare, & Deum toto cordis affectu laudare.

Finito sacro officio, qui se gerat psaltes,

Contra tedium obrepens inter precandum.

Psal. 33.

Angeli aues cæli.

6. Væ igitur illis, qui diuino amore non valent, sed ad extraneas fabulas se conuertunt, qui nec orant, nec alios orare permittunt. Et vbi peccata sua emendare deberent, ibi veteribus malis noua superaddunt. Tales sunt, qui ecclesiam tardè intrant, & citius exeunt. Qui breues Missas diligunt, & longas epulationes exercent. Qui saturati, lusibus delectantur & iocis; & pro beneficijs Dei, breues gratias vix debitè soluunt; eo quòd plus corpus, quam animam pascere gaudent. Non sic autem faciet bonus religiosus, Dei seruitio mancipatus; sed memor omnium beneficiorum Dei, quæ à sæculo sunt, cum Iesu studeat pernoctare in orationibus, hymnos & psalmos canendo, sacras hostias offerendo, & deuotis meditationibus insistendo, & cor suum ad Deum semper erigendo.

CAPVT IX.

De discretione in omni spiritali exercitio seruanda.

1. **S**eruus Dei, cum discretionis moderamine, omnia agere debet. Stude ergo viam regiam tenere, vt neque nimis laxus ad carnem, nec nimis rigibus per feruorem corruas ante finem. Si vis stabilem bene viuendi ordinem seruare, inter duo extrema per medium iter incede; vt nihil per arrogantiam vltra vires atentes; & quæ commodè agere præuales, per inertiam non omitas. Non requirit Deus à te corporis destructionem, sed vitiorum refrenationem. Non exigit aliqua impossibilia, sed salutis tuæ viua. Dat sana consilia prouidet vitæ necessaria; vt bene utaris corporis seruitio ad animæ profectum, & in nullo excedas discretionis modum. Nam hodie currere, & cras lassum iacere, non est in via Dei proficere; sed seipsum confundere & profectum impedire.

2. Nunc nihil velle habere, & cras superflua sumere, non est paupertatem diligere, sed cupiditatem fouere. Nunc necessaria recusare, & cras singularia querere, non est abstinentiam facere, sed gulam excitare. Nunc apposita nolle comedere, & cras de defectu ciborum murmurare; non est abstinentis animæ signum, sed impatientiæ monstrum. Nunc tam multum legere vel scribere, vt dolor capitis sequatur; non est animam pascere, sed impotentem ad alia bona opera reddere. Hodie nihil loqui, & cras dissolutum fieri, aut silentium frangere; non est zelum ordinis habere, sed multos in ordine scandalizare. Hodie tam altè cantare, vt cras nequeas resonare, aut vix os ad cantandum aperire, non est Deum laudare, sed alios in choro turbare. Quicquid modum excedit, & discretionem non tenet, nec Deo placet, nec diu durare solet.

3. Necessarium est ergo in omni spirituali actione, ad perficiendum opus debite inceptum, vt communem serues institutionem, & singularitatis caueas notam, atque in dubijs & obscuris causis, superioris sequaris consilium; & cum discretionis moderamine, obedientiam custodias sine fictione. Semper in summo deuotionis gradu posse consistere, non est fragilitatis humanae: & nimis ad exteriora declinare & terrenis inuolui, non est profectus hominis spiritualis, sed perditio totius religiositatis. Quod si speciali gratia fueris à Deo uisitatatus & inebriatus, hominem te noueris esse, non angelum; & carnis sarcinam adhuc gerere, non animae stolam: datam gratiam recole, non innatam. Caue igitur, ne velis sapere plus quam oportet sapere, sed gaudium tempera timore; nec velis altiora praesumere, ne postea humiliatus desperatione frangaris. Cum exterius laboraueris, & necessaria negotia tractaueris; non totus in uisibilibus desinas, sed frequenti meditatione te sursum ad Deum erigas. Pensa, ad quid exteriora ista fiunt & exercentur, quia seruum Dei iuuare debent, non impedire: quatenus terrenis bene moderatis, ad aeterna & inuisibilia facilius tendatur. Vt autem virtutem discretionis in operando, & donum sapientiae possideas in vacando; melius hoc impetrabis deuote orando, & humiliter à Deo petendo, quam propriae industriae vel labori confidendo.

CAPVT X.

Oratio de felici consummatione in virtutibus.

I. O Ro te Domine Pater sanctissime, qui omnia in numero, pondere, & mensura fecisti, qui famulatum tibi debitum, ab omni creatura rationali vis exhiberi, & praecipue in seruis tuis spontaneum seruitium diligis & exquiris dirige actus meos spontaneos in beneplacito tuo, & ad imperium aeternae dispositionis tuae rebelles motus carnis meae reflecte, propriasque voluntates ex integro frangere mihi concede. Sic ordina cunctas affectiones meas, vt malas statim ab initio respuam, bonas fortiter teneam, puras diligam, teque sine corporea imaginatione contemplari discam. Sic tempera vires meas & operationes exterius, vt non totus inhaream in finis: sed semper potens sim me conuertere ad interna: & sine graui tardatione, ascendam ad caelestia. Sic me conserua in aeternorum desiderio, in amore sanctarum virtutum, in fruitione caelestium, vt tu Domine Deus ampliozem inde habeas honorem, & ego salubriorem profectum suscipiam. Non mihi veniat ex tua uisitatione pes superbiae, nec me vexet pestis vanae gloriae. Non me finas Satanæ decipi illusionem, neque falsa rapi dul-

dulcedine, nec priuata deuotione extra communitatem recedere, neque immoderata frangi exercitatione, sed da mihi cuncta cum discretione agere, sine solerti consilio nil prætere; cum timore & reuerentia maiestatis tuæ, in conspectu tuo mundè ac liberè, sine omni passione & corruptibilium rerum affectione incedere.

2. Da humilem & quietum spiritum possidere, effusum & immoderatum nunquam esse; nulli quoque creaturæ vitioso affectu inhaerere, sed tibi soli cor meum mundum & tranquillum conseruare; vt semper ad cælum mente erectus, & tibi Deo meo secretè intentus, à nulla re visibili capiar, sed verus mundi contemptor permaneam. Sic exteriora pro loco & tempore da congruenter perficere, vt nullum interioribus meis sint detrimentum; sed omnis labor & actio pro te assumpta, ad liberius postmodum vacandum, iuuamen mihi præstent & ducatum. Omne etiam quod ago exterius, aut quicquid interius intelligere possum, da mihi simpliciter & purè, pro maiore nominis tui honore, & beneplacientioris voluntatis tuæ amore perficere, meque ipsum tibi in omni ne desiderabili aut naturæ contraria, promptè resignare, patienter quoque præsentis vitæ sarcinam, quoadusque iusseris, & meæ vocationis terminus venerit, perferre, corpus quoque & animam, tibi creatori meo fideliter commendare. Memèto mei Deus in hora extremæ necessitatis, & fac misericorditer cū seruo tuo, qui non in meritis meis, sed in tua miseratione & pietate confido.

CAPVT XI.

De charitate Dei & proximi, & odio vitiorum.

Phil. 3.

1. **D**eus est beatitudo animæ, nec vlllo bono creato fit anima beata, nec veraciter sapiens; nisi Deum super omnia amando, & omnia infra Deum ex corde vilipendendo. Vnde Paulus dicit: *Omnia arbitratus sum vt stercora, vt Christum lucrifaciam.* Charitas nobilis est virtus, & ex Deo nata: quæ animam, quam replet caelestem facit, & mundo alienā. Charitas odit vitia, damnat delicias, persequitur malum, & vim facit naturæ: vt vincat, quicquid Dei & virtutibus est contrarium. Sicut aqua & ignis contrariantur, sic charitas Dei & amor mundi non sociantur. Quanto magis seipsum quis vincit, & defectus suos emendat: tanto plus amor Dei in eo crescit, & carnis affectus marcescit & decrefcit. Qui malè se habet, & de hoc non dolet, sed incorrigibilis manet: lædit charitatem, & dissipat bonum pacis. Non est aptus ad concordiam, nisi qui relinquit suos peruersos mores, quibus offendere potest Deum & secum habitantes. Si vis habere cha-

charitatem Dei, & seruare pacem inter fratres, frange propriam voluntatem, & nihil age per elationem, sed in omnibus humilia temetipsum. Via ad charitatem, est descendere per humilitatem. Nam qui elatè de se sentit, longè à charitate recedit.

2. Sæpe putatur esse charitas, & est magis carnalitas. Libenter bibere vinum, & loqui cum feminis, caro est. Lautè comedere, & ornate vestiri, caro est. Diu fabulari & parum operari, caro est. Rarò orare & frequenter foris vagari, caro est. Ad mensam festinare, & ad ecclesiam tardare, caro est. Ille veram probatur habere charitatem, qui funditus odit mundi vanitatem, & carnalem fugit familiaritatem. Sancta quippe charitas non quarit in hominibus solatium terrenum, sed spirituale profectum. Nam animam potius pensat ad Dei imaginem factam, carnem verò ad malum procliuam refugit, vt sibi nociuam. Charitas non debet dici, vbi zelus non est iustitiæ, nec feruor disciplina. Quisquis Deum & proximum veraciter amat, iniuriam Dei & animarum damnū dissimulare non debet. Pax cum virtutibus bona est cum vitijs verò nunquam, sed semper mala. Ibi est bonus status & pax in domo; vbi defectus emendaretur, & vitia citò rescantur.

Carnalitas
sepe
obtrudit
specie cha-
ritatis.

CAPVT XII.

De abstinentia & castitate.

1. Sobrius victus & potus, sanitas est animæ & corporis. Inopia rerum, paupertatem docet amare. Rara virtus continentia in delicijs. Abundantia temporalium, occasio est iurgiorum & mater vitiorum. Tutior est castitas in paupertate, quàm in diuitijs multis. Corporalis egestas, medicina est animæ fidelis. Dolor cordis prohibet risum, & timor Dei oculos claudit petulantibus. Sicut nocet visus impudicus, ita impedit auditus de inhonestis. Cauendum est animæ sanctæ de corporis propinquatione, quia caro citò afficit carnem. Diligere pulchra & appetere mollia, non est pro virtute castitatis. Qui autem abiecta & amara amplectitur propter castitatem, potest facilius vincere carnem. Quanto enim caro plus premitur, tanto spiritus plus eleuatur. Qui se elongat ab omni tactu corporis, percipiet in anima suauitatem castitatis. Qui diligit solitudinem, purior erit à sorde mundanorum. Qui reputat corpus sum carcerem esse animæ, non curabit illud ornare nec ostentare, quia citò conuertetur in lutum & foetorem.

2. Exteriora hominis considerare, & in pulchritudine vel fortitudine gloriari, vanissimum est & vitiosum. In multa abstinentia

tia

tia & castigatione corporis, cōuersati sunt sancti, & pro afflictione praesenti, receperunt consolationem Spiritus sancti. Non est dignus à Deo consolari, qui in transitorijs bonis delectatur, & de penuria contristatur. Qui patienter sustinet laborem & dolorem in seruitio Christi, recipiet plenam mercedem, etiam pro minimo passu. Castitas multos habet impugnatores: sed qui veraciter se humiliant & Deum adiutorem sollicitè quaerunt, ac sensus suos cautè custodiunt, victoriam Christo dūce obtinebunt.

CAPVT XIII.

De utili exercitio, in vita & passione Christi.

Vitam & passionem Domini quantum profit meditari.

Ephes. 5.
Christum habitare in nobis quid

1. Cor. 2.

I. Optimum exercitium & suauissimum solatium, quod in hac vita potest haberi, est vita & passio Domini nostri Iesu Christi: quia tam in vita aeterna quam contemplatiua, perfectissimè hominem docet sine errore & multis argumentis, quod in alijs scientijs rarò inuenitur. Igitur firmissima & tutissima via ad perfectionem, & mentis illuminationem, atque aeternae vitae introductionem, est conformari filio Dei in omnibus virtutibus & moribus eius. Disce ergo ad eius amorem & honorem, cuncta exercitia tua trahere & ordinare: & tanquam praesentem Iesum, in omni loco & tempore attende: & cum multa reuerentia & singulari deuotione, ad auditionem & prolationem dulcissimi nominis eius Iesu, caput humiliter inclina, genua flecte: & cum omnibus Angelis & Archangelis & vniuerso cœtu sanctorum, maiestatem eius atque diuinitatem adora, benedic, & collauda. Et hoc est Christum per fidem & dilectionem habitare in corde tuo, oculos mentis ab eius imaginatione nunquam auertere, ad eius beneplacitum semper tendere, & nihil eius amori proponere, sed quicquid boni audieris, vel legeris aut feceris, in ipsum totaliter reducere & finaliter referre: quia ipse est fons vitae, & sapientiae, & disciplinae; apud quem non perit nec minima cogitatio de eius memoria habita, nec vacua erit oratio ad eum cum gemitu fusa.

2. Conformata ergo te sanctissimae vitae Iesu, eius paupertatem, humilitatem, patientiam, & contemptum in hoc mundo, pro tuo modulo imitando. Pensa qualiter ab initio sanctae natiuitatis suae, vsque ad exitum mortis in cruce, pro te laborauit, pro te sustinuit, & se totum tibi impendit: quod nullus Angelorum, nec aliquis sanctorum fecit, vt merito super omnia diligendus sit, & sine intermissione recolendus, ac summo cum honore venerandus. Istud beato Paulo sapuit super omnem sapientiam & doctrinam, cogitare scilicet Iesum Christum, & hunc crucifixum

Et.

Etsi alia multa nouerat vel legerat, nil tamen ea existimauit, ob
 eminentiam passionis & charitatis Christi, quæ tanta est, vt nulla
 creatura possit ei dignè vel pro minimo puncto regratiari. Ideo-
 que omnibus postpositis rebus mundi, & subactis carnis passio-
 nibus, dicebat idem Deo iam plenus: *Mihi viuere Christus est*, & Phil. 1.
mori licetum.

3. O dulce & salutare uerbum, nunquam obliuioni traden-
 dum! Quàm felix & sancta anima, quæ hoc dicere potest: cui
 Christus totum est, quicquid uiuit, quicquid sapit, quicquid le-
 git, quicquid intelligit, quicquid credit, quicquid sperat, quic-
 quid amat, quicquid cogitat, quicquid loquitur, quicquid boni
 operatur? Verè uiuit, & beatè uiuit; cui Christus est omnia in o-
 mnibus, & super omnia singulariter dilectus: qui magis in Chri-
 sto, quàm in seipso manet: nihil de seipso tenens, sed in Christo
 dulciter ac fruiuè quiescens. Si uiuere, est Christo uiuere; & hoc
 est sibiipso mori, & à seipso deficere, & maximè lucrari; quia hoc
 est mortem perdere, & uitam æternam inuenire in Christo Iesu
 Domino nostro. Talis anima licèt adhuc sit in mundo, & carnis
 nube tecta, & diuersis molestijs pressa; tamen sursum mente ha-
 bitat in celo, ubi Christus est in dextera Patris sedens. Ad quem
 quotidie suspirat, desideranterque tendit; & donec obtineat, la-
 borare & orare non desinit.

Meditatio
 in uerbum
 diui Pauli.

CAPVT XIV.

De commemoratione & inuocatione beatissima uirginis Mariae

1. **G**loriosa uirginis Mariæ benedictæ matris Iesu memoriam
 agere per omnia decet; cuius meritis & precibus quotidie
 te commendare debes, & ad ipsam in cunctis necessitatibus con-
 fugere, sicut filius plagis percussus, ad matrem suam dilectam.
 Nam dulce nomen **MARIAE**, fiduciam donat inuocanti & nomi-
 nanti. Et ipsa consequenter parata est loqui uerbum bonum ad
 filium suum **IESVM**, pro anima tribulata & miseriam patiente.
 Nisi enim **MARIA** quotidie cum sanctis in celo pro mundo ora-
 ret: quomodo mundus adhuc stare posset, qui tam multis pecca-
 tis Deum offendit, & tam parum se emendat? Inuocanda est ex-
 go **MARIA** ab omnibus Christi fidelibus, à iustis & à peccatori-
 bus, & præcipuè à religiosis & deuotis personis; qui continentia
 propositum tenent, & per sancta desideria ad cælestia anhelant, &
 nihil cum mundo habere vel agere uolunt.

2. Sed quid petendum est? Primùm pete indulgentiam pecca-
 torum tuorum: deinde continentia virtutem, atque humilitatis
 donum Deo gratissimum: yt semper humilis in conspectu Dei
 inue-

A Maria
 quid po-
 stulandum.

inueniaris, vilisque & abiectus desideres reputari: nec de aliquo bono velis gloriari, ne perdas totum, quod videris habere. Dole, quod tam longè es adhuc à veris virtutibus, à profunda humilitate, à sancta paupertate, à perfecta obedientia, à purissima castitate, à deuotissima oratione, à feruentissima charitate; quæ omnia plenissimè fuerunt in Maria matre Iesu. Ideo procide ad pedes eius, sicut pauper & mendicus; vt saltem minimum gradum de his virtutibus obtineas, qui ad summum ascendere non valet propter desidiam tuam.

3. Quicquid habere desideras, per manus beatæ Mariæ humiliter roga; quia per eius gloriosa merita iuuantur, qui in purgatorio sunt & in terra. Magna gratia magna gloria eius in salutari suo Iesu, super omnes Sanctos in cælo; sed totum pro omnibus nobis, quæ degimus in mundo. Securè ergo fidelitati eius te committe, cuius orationes Deo sunt acceptæ; nil aliud tamen petens nec querens, nisi quod ipsi & dilecto filio eius placet, & salutari tuæ expedit, prout ipsi melius noscunt. Pro peccatis orare, & cor in humilitate custodire, multum placet Deo & beatæ Virgini. Nam ipsa de sola humilitate gloriata est ante Deum, & de cæteris tacuit, & quantamcumque gratiam habuit, ab humilitate non recessit.

Lucæ 1.

*Oret voce pia pro nobis Virgo Maria,
Vt digni simus gratia, amore Dei. Amen.*

CAPVT XV.

De suffragijs Sanctorum sedulo petendis.

Sanctorum
auxilium
flagitandū.

1. **S**anctorum cum Christo regnantium suffragia, instanter petere non negligas. Quia (sicut cernis) in valle lachrymarum degis, & inter hostes quotidie versaris, & adhuc longè à Deo peregrinaris. Stude ergo cum sanctis & amicis Dei, tempore incolatus tui amicitiam facere, & ad eos specialem familiaritatem habere, & hominum notitiam & allocutiones inutiles declinare. Melior est tibi vnus Sancti oratio, quàm omnium secularium amicorum visitatio. Plus te consolabitur Christus in silentio, quàm longa hominum loquacitas, in conuiuio & risu multo. Habet iustus internum gaudium, quod non percipit animalis homo inhians terrenis. Si paupertatem & simplicitatem diligis, aderit tibi frequenter Iesus cum angelis sanctis. Etsi non manifestè, tamen inuisibiliter & occultè consolabitur te in scripturis.

2. Beatus, qui recreationes suas quærit non ab hominibus, sed in lectionibus sacris & precibus deuotis, ad bene viuendum &

ad caelestia amanda, sicut fecerunt Sancti visibilia contemnent. Qualis vnusquisque est, tales etiam socios diligit; deuotus deuotum, pudicus pudicum, sanctus sanctum, vagus vagum, dissolutus quaerit dissolutum. Si ergo desideras cum Sanctis regnare in caelo, oportet te multa pati pro Deo, & cum Sanctis humiliari in mundo; quia parum prodest Sanctos labijs honorare, & moribus contraire. Si vis Deo & Sanctis placere, doma carnem; frange propriam voluntatem; certa contra vitia, labora pro virtutibus; inspice vitam Sanctorum, lege doctrinam eorum; vt cum Sanctis sanctus fias, & à Sanctis erudiaris; per Sanctos adiuueris, à Sanctis exaudiaris, cum Sanctis coroneris. Placet eis frequens gemitus in caelum, dolor pro peccatis, silentium oris, firmum propositum emendandi, desiderium proficiendi, patientia in aduersis, gratiarum actio pro beneficijs collatis. Delectat etiam Sanctos cantus deuotus, alacritas in vigilijs, laus psalmodia, confessio peccatorum, postulatio veniae, celebratio Missarum, orationum lachryma, & omnis obseruantia regularis disciplina.

3. Qui ab istis bonis tepescit & recedit, perdit deuotionis gratiam; nec est Deo acceptus, neq; Angelis charus, sed Deo & Sanctis omnibus contrarius. Nam qui ex Deo est, verba Dei audit, verba Dei libenter legit & scribit; libenter vigilat & orat; libenter abstinet & laborat; libenter racet & Deo vacat; libenter est in cella & in Ecclesia, nunc istum nunc illum Sanctum inuocando, & flexis genibus gratiam postulando pro passionibus vincendis, pro tentationibus resistendis, quibus adhuc grauius impugnatur; vt eorum precibus gloriosis deuotus permaneat, & post huius vitae agonem, ad aeternae quietis mansionem pertingat, vbi omnes Sancti cum Christo feliciter regnant. Non enim erit frustra petitio coram Sanctis, quae pia intentione eis offertur ad honorem. Nam qui tam sedulo orauere pro inimicis suis, dum premerentur ab aduersarijs; quanto libentius nunc orabunt pro suis supplicibus, vt sibi citius valeant associari in caelestibus gaudijs; quos norunt in Dei seruitio quotidie laborare, & pro aeterna vita multis suspirijs & lachrymis Christum orare? Dat magnam fiduciam rogandi Sanctos, quod & ipsi fuerunt homines mortales & peccatores, multis criminibus & varijs passionibus dudum inuoluti & grauati; sed per gratiam Dei liberati & iustificati, maximas nunc gratias Christo referunt pro omnibus malis, quae euaferunt: laeti in aeterna beatitudine, quam gratia diuina opitulante percipere meruerunt.

Sancti quomodo colendi.

Ioan. 1.

De desiderio anima ad caeleste regnum.

XV Nicum & singulare desiderium sanctorum in hac vita fuit, nihil commune habere cum hoc seculo, sed per contemptum terrenorum tendere semper ad praesentiam Christi & consortium angelorum. Vnde & beatus Paulus vehemens amator Christi, omnia terrena perfecte despiciebat: & ad caelestia aestuans, dicebat: Cupio dissolui, & esse cum Christo. Non est omnium tale desiderium sed perfectorum, qui dicere possunt: Nostra conversatio in caelis est. Nam valde pauci ita nudati inveniuntur, qui totum affectum suum ad aeterna erigunt, & de terrenis divitijs & honoribus nihil ambiunt. Qui autem amore Christi accensi, in paupertate & contemptu sui gaudent, atque cor in humilitate deprimunt, & de parvis negligentijs etiam strictè seipsos reprehendunt: qui necessaria vitae sobriè & cum timore capiunt, & potius minus quàm amplius requirunt: hi sunt veri contemptores mundi & amici Dei ad patriam festinantes, parati de corpore exire, & ad Christum citiùs peruenire; non habentes, quod possit eos in saeculo delectabiliter retinere.

2. Felix anima, cui tale desiderium inest, & per singulos dies feruorem addit feruori: non desistens orare & clamitare ad Christum, donec aperiatur sibi porta caeli, & ingrediatur regnum Dei cunctis fidelibus promissum. O beata patria, vbi perpetua latitans, pax summa, clara Dei notitia, charitas perfecta, & beatitudo consummata. Ibi melior est dies vna, quàm hic mille millia, quia ibi penuria nulla; hic miseria multa, pax rara, cognitio parua. Quid miseri loqui possunt de felicitate superna? Quid mortales capere sciunt de aeternitate vera & vita sempiterna, nisi sub quadam caligine & scripturarum velamine tecta? Gemat ergo anima fidelis mundi circumfusa tenebris, ad gaudia lucis aeternae, ad societatem patriae caelestis, indefinenter oculum mentis sursum eleuans, vbi Christus est in gloria Patris, per aeterna secula regnans. Amen.

F I N I S.

DE FIDELI DISPENSATORE.

CAPVT PRIMVM.

ARGVMENTA CAPITIS PRIMI.

D E instituto <i>Martha</i> , & cuiuslibet dispensatoris boni.	§ I.
De <i>fideli</i> & prudenti seruo.	II.
Recapitulatio de <i>fideli</i> seruo.	III.
Quantum confert homini <i>fidelitas</i> .	IV.
De <i>fiducia</i> in Deo tempore <i>paupertatis</i> .	V.
De <i>liberalitate</i> , & dandi <i>libertate</i> .	VI.
De <i>prameditatione</i> circa operanda.	VII.
De <i>prudencia</i> religiosa in omni facto.	VIII.
Quod <i>prudens</i> sit sibiipſi <i>intimus</i> .	IX.
De <i>passionibus</i> vincendis.	X.
Quod certis quibusdam horis <i>vacandum</i> sit Deo.	XI.
De <i>custodia</i> oris.	XII.
De bono exemplo dando.	XIII.
De vitandis occasionibus <i>scandali</i> .	XIV.
De non credendis nouitatibus, neque alij referendis.	XV.
De <i>utilibus</i> narrationibus.	XVI.
Qui sint <i>vitandi</i> .	XVII.
Cum quibus est <i>conuersandum</i> .	XVIII.
De quibus materijs est <i>interrogandum</i> & <i>colloquendum</i> .	XIX.
De <i>reuelatione</i> scripturarum <i>mysticarum</i> , à Deo <i>impetranda</i> .	XX.
De <i>spirituali</i> collatione seu <i>collocutione</i> .	XXI.
De <i>quotidianis</i> operibus quomodo fiant.	XXII.
De <i>consilio</i> maiorum in <i>spiritualibus</i> causis <i>considerando</i> & <i>recipiendo</i> .	XXIII.
De <i>reuerentia</i> <i>pralatorum</i> .	XXIV.
De <i>cauenda</i> familiaritate cum <i>pralatis</i> .	XXV.
De <i>periculo</i> <i>pauperum</i> in officijs.	XXVI.
De <i>vitandis</i> cuius rebus sibi non <i>commissis</i> .	XXVII.
De <i>praua</i> <i>consideratione</i> .	XXVIII.
De <i>differentia</i> inter <i>sapientiam</i> & <i>prudenciam</i> .	XXIX.
Quod <i>necessaria</i> est <i>prouidencia</i> , habenti <i>curas</i> <i>temporales</i> .	XXX.

R r

§. I.

§. 1. De instituto Marthæ, & cuiuslibet dispensatoris boni.

Quia nunc charissime officium suscepisti Marthæ, non debes bonum & sanctum ministerium acediosè peragere: sed fideliter propter Christum, qui omnia nobis administrat, & propter æternam salutem tuam, exercere. In quo de quibusdam necessarijs considerationibus admonendus es. Sic enim beatus Paulus dicit; *Hic autem quaritur inter dispensatores, ut fidelis quis inueniatur.*

§. 2. De fideli & prudenti seruo.

Vnde oportet eum esse fidelem, cui committitur ministerium tale: sed & prudentem nihilominus, ne videatur sapius errare. Fidelem intellige in commissis, ne res negligat, ne malè custodiat, & ne quicquam, quod utilitati aut communitati prodesse possit, per ipsum depraueatur, sed magis pia cura emendetur. Prudentem verò in ipsis rebus, pro tempore & personis distribuendis. Vno tempore conuenit dare, quod alio tempore licet negare. Quibusdam utile est & pium condescendere in petitionibus, quibusdam verò oportet te magis resistere. Quorundam etiam necessitates, charitatis officio preueniendæ sunt. Si ergo discretè agis, & necessitatem pensas in hominibus, prudentiam non abiicisti. Si compateris infirmis & miseris egenis, (quia te ipsum prius consideras, qualiter & alijs charitatem bene facias) charitatem induisti. Talem te cupio, videlicet fidelem in opere, & prudentem in consilio. An non talem seruum Dominus in Evangelio requirit? *Quis est, inquit, fidelis seruus & prudens, quem constituit dominus super familiam suam, ut det illis cibum in tempore?* Pro te est, si fidelis fueris: quamuis te minùs prudentem æstimare debeas, sicut Paulus dicit; *Nolite esse prudentes apud vosmetipsos. Et iterum; Non alta sapientes, sed humilibus consentientes.* Sic enim de seipsis sapientes, efficiuntur sapientiores.

Rom. 12.

§. 3. Recapitulatio de fideli seruo.

Quis est autem fidelis seruus, nisi qui non querit, quæ sua sunt, sed quæ Iesu Christi: ut quicquid agit, eius amore faciat, eius gloriam tantummodo desideret & expectet, atque ipsius magis quam suam voluntatem sequatur, & dicat; *Pater fiat voluntas tua, non mea.* E duobus tamen seruis, fidelis potius est quam prudens eligendus, atque instituendus ad negotia. Siquidem fideli seruo nihil charius in domo, & amico fideli, nulla ponderatio est, maxime in consilio. Sed quid aliquem tam fidelem & ynanimem facit

Lucæ 22.
Fidelis ser-
uus prudẽ-
ti præstat.

facit hominem secundum cor Dei, cui liberè credi possit? Primò utique timor Domini; dehinc dilectio sine simulatione; postremò, nullius terreni commodi quæstus, fidelem seruum constituunt. Talis erat vas electionis Paulus, cui credita sunt tam multa preciosa & magnifica secreta. Et ipse fidelis inuentus est in domo Dei, & prudenter se agebat in omnibus. Vnde ita dicit: *Non quærens, quod mihi utile, sed quod multis.* Item: *Non quæro vestra, sed vos: nec quæro datum, sed fructum.* 1. Cor. 13.
Phil. 4.

§. 4. Quantum confert homini fidelitas.

Fidelitas ergo si fuerit inuenta in homine, reddit ipsum superioribus suis charum & preciosum, equalibus amabilem, cæterisque sodalibus suis valde venerabilem & gratiosum; ita ut nemo iustam aduersus eum habeat querelam, sed latentur omnes de virtute fidelitatis eius. Nosti aliquos inter nos, & quantæ sint recommendationis, frequenter audis, & gaudenter etiam pertractas. Quæris imitari, ut bonum possideas, quod in alijs laudas, & bene facis; sed melius dum perficis. Si quando intelligis te deficere, doles imperfectionem tuam; & velles utique talis inueniri, ut nemo imponeret querelam seruituti tuæ. Ministras epim Dei seruis, & ideo formidas, ne sis indignus & inutilis, negligens aut tardus, prodigus aut nimis parcus. Sed si niteris tamen facere secundum tuam possibilitatem, respiciendo semper primò Dei voluntatem, atque deinde proximi necessitatem; erit Dominus propitius tuæ insufficientiæ, quam debes maiorem, quam alij putant, in te recognoscere. Nemo securius excusatur, quam qui culpam propriam agnoscens se humiliat. Etiam si alij excusant, bonitati eorum plus deputa quam tuæ innocentia.

§. 5. De fiducia in Deo, tempore paupertatis.

In domo vbi abundat paupertas, & multi commensales sunt, ibi angustiior est via ministrandi. Nec idcirco tamè deferenda est cura pietatis, sed de Dei misericordia confidendum. Vnde in Euangelio habes: *Misereor turba, quia iam triduo sustinent me, nec habent quod manducent: & ieiunos eos nolo dimittere in domos suas, ne deficiant in via.* Discipuli dicebant: *Dimitte turbam, ut eant in castella, & emant cibum.* Sed Iesus respondit eis, *Date illis vos manducare, ut probaret eos, quanta esset fides illorum in tanta multitudi-^{ne.}* cum tanta paupertate panum & piscium. Illi desperabant de sufficientia, dicentes: *Sed hæc quid inter tantos?* Benignissimus Dominus, quid post hæc dixerit, audi: *Facite homines discumbere?* Accepit panes, benedixit, insitque discipulis suis, & apponerent turbis. Et manducauerunt, & saturati sunt, & Marc. 8.
In egestate
presumen-
dum de Dei
liberalita-
te.

superfuit de fragmentis. In hac lectione intueri fidem, quantum valcat; quomodo non est desperandum, sed sustinendum, te non habente, quid apponas. Da quantum potes, & Dominus prouidebit de futuro. Multum valet fides bonorum in necessitate. Nec franguntur, nisi humana plus quam diuina auxilia sperantes. Exempla fidei audisti ab alijs, sed nunquid non etiam expertus es? Dico, quod audiui à fratre probato; quia in quadam domo, cum adessent multi hospites pauperes, laborantes cum cæteris, ponebatur rete ad capiendum aliquos pisces; & tot capti sunt, quot hospites aduenerant. Et considerantes hoc fratres, Deo gratias egerunt, quia tam elementer prouiderat Dominus.

§. 6. De liberalitate, & dandi libertate.

2. Cor. 8.

Dandū est
quā diu
quid habe-
mus.

Luca 6.

Psal. 111.

Psal. 33.

Psal. 144.

Quando igitur voluntas tua prompta est, secundum id quod habes, Deo accepta est; non secundum id, quod non habes. Deficiente autem substantia, excusatio est facilis, dummodo non obsistat tenacia aliqua, aut timor penurię sequentis. Providentia tamen cum sit bona, parcitas nimia ne insidietur, cauendum est. *Dare* (inquit omnium dator) & dabitur vobis. *Quamdiu* vel vnum panem habueris, dimidiabis cum Christo; nam retribuetur omnibus beneficientibus hic & in futuro. Disperdit, dedit pauperibus, iustitia eius manet in sæculum sæculi. In te liberalitas semper agnoscatur in timore Dei, cum dilectione hominum & odio vitiorum. Amplius desideres te benefacere, quam tenere aliquid in crastinum. Qui hodie dedit, cras etiam dabit. Neque auaro (vt ita dicam) datur, quod Christo datur, aut tenaci, aut ingrato, aut nescienti, aut obliuiscenti: vt necesse sit de singulis sollicitari sumptibus, & dicere, Quis nobis aliàs aliquid redonabit? Oculi tui semper ad Dominum, quoniam non est inopia timentibus eum. Diuites egerunt & esurierunt, inquirentes autem Dominum, non minuentur omni bono. Spera in Domino, & fac bonitatem, & ne amittas liberalitatem: loquere confidenter ad Dominum cum Propheta: *Oculi omnium in te sperant Domine, & tu das escam illorum in tempore opportuno. Aperis tu manum tuam, & implet omne animal benedictione.* Vnum adhuc scio, quod grane possit esse danti libenter: si restringitur manus eius per obedientiam superioris. Et ne virtutem obedientię perdas, pensa, quod melior est obedientia quam victime. Attamen bona voluntas tua perfectè potest implere in paucis, quod optaueris facere in omnibus diuitijs. Qui paratus est dare exiguum, cum habuerit parum: non vtique tardabit dare maiora, cum Domino largiente ditior fuerit. In modico discas, quod in magno æstimas te facturum. Humana fragilitatis est, nimium sollicitari de futuris, ne
vii

vti liberaliter posse concessis, miseræ mentis est. Parco semper est inopia, fidenti totus mundus plenus diuitiarum est. Vide ergo, ne detrimentum temporale inferat tibi nocumentum spirituale; sed deficientibus opibus terrenis, non deficiat fides tua, quinimmo confidas magnificè de Dei prouidentia. Qui promissè cælestia & æterna, non negabit temporalia. Non tamen semper donat pro nostro libitu, ne simus abundantes in sæculo; & minùs idcirco desideremus, quæ sursum sunt in cælo. In curis temporalibus consistenti, vix potest deesse talis imperfectio, quin teneatur sæpe cupiditate rerum; videlicet amore possidendi, aut timore eas amittendi. Vnde opinor, quòd nemo plenariè cognoscit, qualis sit affectus suus, nisi cum res cœperit acititare temporales, & curas habere exteriores. Sed qui in his occupantur, & tamen amorem creatoris præponunt in corde suo defectuosis creaturis, non tam facilè ruunt in culpam. Et si se delinquere aliquando in paruo deprehenderint, festinent mundare conscientiam.

§. 7. De præmeditatione circa operanda.

AD eruditionem tuam, habe præmeditationem aliquam prudentem circa agenda. Aliqui sunt tardiores, aliqui quodammodo præcipites in factis suis. Tardi sæpe bona omittunt, aut parum operis inchoantes non perficiunt. Viuaciores verò, dum inconsideratè currunt, leuiter impingunt. Vnde in medio semper virtus consistit. Debes igitur seruare mensuram possibilitatis tuæ, & cogitare quod solet dici: Multum facit, qui rem debitè & bene facit.

§. 8. De prudentia religiosa, in omni factò.

Necessarium tibi est habere aliquam prudentiam, sed humilem, religiosam, & verecundam; ne videaris superbus, austerus, & audax; quasi cum auctoritate faciens, vel imperans. Multo melius est, vt obsecrando loquaris quam iubendo ea, quæ oportet fieri. Eris prudens, si cuitas videri prudens. Nam si vis videri prudens, necesse erit, vt hoc alijs foris ostendere velis verbo aut factò. Quod cum feceris, non potest contingere, quin excedas aliquando mensuram prudentiæ tuæ; ita vt dicas magis ad facta tua vel aliorum quam expediat; vel excuses negligentiam tuam plus quàm iustum sit; & per hanc ostentationem, amittas viam veræ prudentiæ, quæ consistit in humilitate maximè.

§. 9. *Quòd prudens sit sibiipſi intimus.*

ERis prudens, ſi fueris ſemper proximus cordi tuo. Ibi diſce, quod iuuat te omni tempore. Ibi conſtitte tibi manſionem, a facie inimici. Inibi aſcende per orationem lachrymantem ante pedes I E S V, vt vincas omnem paſſionē, & fumigantem delectationem mundi & carnis aduerſum te. Hæc eſt via prudentiæ, amare iuſtitiam, & odire iniquitatem: bene facere, & malum pro veritate ſuſtinere: exteriora agere, & interiora non obliuiſci: curas ad tempus habere, alienum tamen eſſe ab omnium rerum blandimento: non ſequi trahentem concupiſcentiam, ſed relictari per virtutem magnam. Non tu eas ſequere, ſed illæ te ſequantur. Tu verò quò vadiſ? Ad eum, qui miſit te, vt facias opera tua omnia in charitate, & cuſtodias ea ſumma humilitate: hoc enim iter, quo oſtenditur ſalutare Dei. Et enim dicit: *Venite ad me omnes, qui laboratis.* Et ruruſum: *Ego ſum via, veritas, & vita.* Si huic uſque veneris, non priuaberis ſpiritualibus profectibus: ſed eris ſicut liber ſcriptus foris & intus, ſimiliſque patrifamilias proferenti noua & vetera de theſauro ſuo; dum exteriora agis, & apud altiſſimum ſit cogitatio tua. Quàm ſimile etiam huic ſeſui, quod in pſalmo legiſti? *Oſ iuſti meditabitur ſapientiam, & lingua eius loquetur iudicium. Lex Dei eius in corde ipſius, & non ſupplantabuntur greſſus eius.* Hæc tibi ſignabis, quotieſcunq; tumultus ferre grauaris. Nam actio non eſt cauſa perturbationis noſtra, ſed magis paſſio.

*Matt. 11.
Ioan. 14.*

Matt. 23.

Pſal. 36.

§. 10. *De paſſionibus vincendis.*

Igitur circa eas vigilandum eſt, ne incipiant ſurgere, & poſſint praualeſcere. Quid ſic turbat oculum prudentis, ſicut frequens ira? quid ita inquinat, ſicut concupiſcentia? Quid ita excæcat, ſicut munera & blandimenta noxia? Ingemiſcit propheta aduerſus paſſiones iſtas, & conſitens Deo abſcondita cordis ſui, ſic orat: *Domine ante te omne deſiderium meum, & gemitus meus à te non eſt abſconditus. Cor meum conturbatum eſt, ecce ira pacem tollens: dereliquit me virtus mea, ecce concupiſcentia vigorem animi molliens: & lumen oculorum meorum non eſt mecum, ecce auaritia munera ſecum portans, ſed oculos veritatis & iuſtitie plerumque eruens.* Nunc ergo vide, qualiter euadas laqueos venantium, in quibus omnes poſiti ſumus. Nullus alteri obijcere poteſt. Quid concupiſcis? Ecce in concupiſcentia omnes generati ſumus. Et quia bellum omni ex parte iſtat, cauti ſumus. Deus adiutor noſter, & ideo intentè orenſus. Suauis eſt & mitis, ideo accedamus. Miſericors eſt & clemens, ideo non deſperemus. Po-

*In omni
paſſionum
genere ad
Deum re-
currendum.*

tenſ

rens est & diues in misericordia, propter hoc non deficiamus, sed cum Apostolo dicamus: *Omnia possum in eo, qui me confortat.* Phil. 4.

§. 11. *Quòd certis quibusdam horis vacandum sit Deo.*

Sic tempera actiones laboresque externos, ut tamen orationi, lectioni ac meditationi scripturarum vaces aliqua ex parte dici. Si potes, fiat exemplo Prophetæ in psalmo: *Vespere, & manè, & meridie narrabo, & annuntiabo, & exaudiet vocem meam.* Considera sequentes versus eiusdem psalmi, & docebunt te vacare tibi, & sperare in Domino. Nam vltimus sic concludit: *Viri sanguinum & dolesi, non dimidiabunt dies suos: ego autem sperabo in te Domine.* Nota in hoc versu, quòd carnales & animales terrena sapientes, & interiora dissimulantes, non diuidunt tempora sua, ut aliquando retractent opera sua, & sciant, quid desit eis. Sed non est talis actio bonorum, qui mensurant thalamos cordi sui hinc & inde, ne fortè in vacuum currant. Multi per multa currunt, sed vnus accipit brauium. Distrahitur sæpe mens in labore, ideo reuertatur post laborem ad vnionem sui, quia vnio ista multa vtilia docet: & hoc est, quod dicitur, *Vnus accipit brauium.* Inuenies tempus sufficiens vacandi, si nullum indulges ociositati, non solum operis, sed & sermonis & cogitationis. Beatus homo, qui in sui consideratione sæpe vigilat; ne fortè propter incuriam de tenebris ad tenebras vadat.

1. Cor. 6.

In summis negotijs etiam inuenit homo diligens tempus quo sibi vacet.

§. 12. *De custodia oris.*

Custodi etiam diligenter verba oris tui, ut dixisse aliquid postmodum non poeniteat. Qui inter multos conuersatur, maiori indiget custodia: quia ab omnibus considerari potest, cuius conuersationis fuerit. Quis ita simplex, ut non discernat, qualiter se habeat aliquis in opere & sermone? Hoc ideo replico, ut cogites, quia spectaculum facti sumus angelis & hominibus: & ut neminem habeas tam sociale, coram quo minus honestè & virtuosè te geras. Non des vnquam occasionem dissolutionis, per verba rara, vel signa vana: quia generat hæc leuitas duplex malum: in alijs exempli boni, in te etiam sancti propositi dissipatio est. Noli esse fabula hominum, ut aliquis dicat: *Hæc & hæc mihi ille recitauit, volens se excusare per te; quasi ideo accusanda leuia non sint, quia tu dixeris, qui melior putaris.* In hoc multi frequenter delinquimus, quòd nostra errata exèplis aut verbis aliorum iustificamus, tanquam nobis idcirco liceat, quia idè & alij faciunt. Credo, quòd pluribus sepe displicet, quòd citò ociosè, aut incòsideratè aliquid dixerint. Quomodo audet se homo per alterius negligentiã defendere in malo, quãdo nihil minus per hoc peccat

1. Cor. 4.

Rr 4

coram

Galat. 5.
1. Cor. 4. &
11.
coram Deo? Quare cæcus cæcum sequeris, vt in foueam pariter
cadatis? Bonum emulamini in bono semper, ait Apostolus. Et imita-
tores mei estote, sicut & ego Christi.

§. 13. De bono exemplo dando.

Familia-
res tibi ne
sint, quos
imitari nō
debes.

Attende tibi, vt quantum vales, omnibus sis causa boni ex-
empli, vt in te clarificetur nomē & vita Iesu Christi. Nemo
veniat ad presentiam tuam, quin ædificatus & lætus decedat à te.
Tu verò retine apud te, quod non sis dignus alicuius alloquio:
sed magis tibi proficit aliorum visus, sermo, oratio. Caue tamen
familiaritatem eorum, qui imitandi non sunt, quamuis in Chri-
sto diligendi. Prædixi, & iterum dico, vt totaliter ambules, ne fias
proverbium hominum loquentium sibi placita, de quocumque
volunt. Non potest quis melius tollere fabulationes leuium ho-
minum, quam vt ipse leuis in verbis & moribus suis non videat-
ur. Benignus tamen & alacer apparere debes, ne horrore sis ma-
ximè verecundis & modestis fratribus.

§. 14. De vitandis occasionibus scandali.

Matth. 20.

Non stes ad loquendum diu in aperto, alijs laborantibus &
occupatis circa iniuncta opera, ne dicatur tibi: *Quid hic stas
tota die ociosi?* Non des occasionem loquendi venientibus ad fe-
nestram, sed expedias eos verbis benignis & vtilibus: neque cum
tristitia dimitte illos, sed cum pace & gaudio, refectos cibo po-
tuque necessario: postea commenda te orationibus eorum, &
dic eis: *Iam ite dilecti fratres, & agite gratias Deo, & oretis pro
me.* Si aliquid plus addideris pro eorum consolatione, bene retri-
buet tibi Dominus. Cum veniunt aliqui in occursum transitus
tui, non debet te latere, quin præcogites, si iustam & vtilem po-
tuerint habere causam illuc accedendi, & penes tuum scire, non
des occasionem volenti occasionem: vnde si te subtrahis talibus,
postmodum non lugebis. Semper tamen paratus esto, ad satis-
factionem postcenti te: sed ociari nullum patere apud te, sed fra-
ternè admone eos, vt transeant, quia tibi non vacat: Christus est,
qui tibi loqui desiderat. Hoc modo te liberas à superfluis, & illos
ad quietem suam cellæque custodiam inducis. Nihil tamen te-
mere iudices: sed vide, quanto charitas, quàm amica fraternitas
traxit eos ad te. Discretè ergo age in his, vt aliquando audias ve-
nientes, aliquando sinas transire etiam loqui volentes.

§. 15. De non credendis nouitatibus, neque referendis.

ET quia sepe diuersa percipis, & noua tibi plerumque dicuntur,
non facilè credas, difficilius ea consequenter alijs dicas; &
multo

multo sit melius, si omnino sisleas. Quid ad te? Iesum sequere, & si-
ne mortuos sepelire mortuos suos. Huiuscemodi distractionibus
& curiositatibus seruus Dei intendere nullo modo debet; sed edi-
ficationi & custodia cordis sui, orando, legendo, meditando, &
alia opera sancta in nomine Dei faciendo. In actibus Apostolo-
rum habes, quod Athenienses ad nihil aliud vacabant, nisi aut di-
cere aut audire aliquid noui: sed talis usus nimis damnabilis sit a-
pud claustrales, Deum præ oculis habentes.

Rumori-
bus non
indulgen-
dum.

§. 16. De utilibus narrationibus.

Sunt tamen quædam, si referantur ex charitate, quæ adificant
etiam audientes. Sicut denunciatio alicuius defuncti, peritio
suffragij pro tribulato, conuersio peccatorum, status deuorum,
& alia his similia; quibus est condolendum seu etiam congau-
dendum, prout causæ requirunt. Considerare similiter diuina iu-
dicia super statum mundi, prodest bonis & electis Dei ad con-
temptum eius; sicut sunt pestilentia, famis, incendia, præliaque
terrarum, & ceteræ tribulationes graues: quibus gloria mundi
prostratur, & delectatio carnis amaricatur. Hæc mala sæpe bo-
ni & spirituales ad profectum suum trahunt, & per exempla talia,
se & ceteros ad compunctionem cordis, ad luctum peccatorum,
ad emendationem vitæ, & ad præparationem mortis secum ex-
citant; quæ etiam in sacris codicibus & Ecclesiasticis historijs,
manifeste leguntur. Sed hunc salutarem profectum plures inde-
uoti & verbosi aut nesciunt aut non intendunt, sed quasi in fabu-
lam deductionis peruertunt. Vnde potes elicere, quod sicut boni
& virtuosi ad bonum omnia, quæ audiunt vel vident, conantur
inducere, ita instabiles & vagi, tepidi & dissoluti, hæc eadem ad
suam malitiam exercendam insecunt. Ideo perspicito, quid sit
quod audisti; & quis fructus esse valeat ultra dicendi.

§. 17. Qui sint vitandi.

Propterea noli libenter approximare secularibus, neque perso-
nis magnis; nec eo etiam conuenias, ubi nosti esse multitudi-
nem presbyterorum; quia statui tuo non congruit, nec officio.

§. 18. Cum quibus est conuersandum.

Cum simplicibus & deuotis, & bene sentientibus de Deo, & cõ-
sentientibus tibi propter Deum in bono, sit fermocinatio tua
& crebrior sociatio. Et quicumque non concordant cum spiritu
tuo, illis cede propter pacem tuam & ipsorum, quia defensor &
iudex noster Iesus Christus clarè nos interior agnoscit, ante
quem humana iudicia sepius errant. Si desideras aliquem ad-
ficare,

ficare, soli melius dicis; quia multis nonnunquam displicet, quod unus vel duo grater audiant.

§. 19. De quibus materijs est interrogandum & colloquendum.

Q Væstiones in scripturis noli mouere in communi audientia, neque de materijs altis & curiosis libenter loquaris: sed quæcumque sunt humilia, virtuosa & amabilia, deuota & excitatiua ad amorem Christi, pacifica, pudica, & honesta coram Deo & hominibus, hæc loquere & exhortare. Si verò audieris aliqua difficilia & obscura moueri ab alijs, tace primò, & cogita, quòd sis discipulus Christi; quem non oportet docere, sed audire humiliter verba seniorum; & cum verecundia & reuerentia vtilia interrogare, & discere in silentio. Vnde Paulus dicit: *Docere autem mulieri non permitto*: id est, non patiar, quòd insistat aliorum doctrinæ, qui infirmus est & debilis in virtutibus, & quodammodo adhuc carnalis est, in quo sæpe abundant passiones superbiæ, iræ, rixæ, gulæ, inuidiæ, vanæ gloriæ, & cæteræ pestes cordis & morum leuitates: cui neq; est experientia & annosa exercitatio spiritalis vitæ & disciplinæ, sed vana & indeuota scientia, & assuetæ ad non interrogata leuis responsio. Istum enim non decet, presentibus alijs & peritioribus, quicquam loqui, docendi saltem modo. Non dicas ergo opinionem tuam, ne ostendere scientiam tuam cum Heliu videaris; qui beatum Iob meliorem & sapientiorrem se ausus est docere, & duriter increpare, ac rationibus compositis ingeniosè vincere; sed Deus spreuit eum, & reprobauit, quòd se superbè & animosè iusto & sancto viro se prætulisset.

1. Tim. 2.
Cui nō liceat in seniorum cōsensu loqui.

Iob 29.

§. 20. De reuelatione scripturarum mysticarum, à Deo imploranda & à proximo.

Q Vando autem desideras aliquid obscurum intelligere, & de dubiis certificari, primùm à Domino pete sensum & intellectum illius reuelari ad profectum tuum, & pro gloria eius. Contigit aliquando cuidã in tali forma Deum oranti; cum se iterum contulisset lectioni, statim ei aperiri ignorantiam eius: qui consolatus in verbo Domini, didicit habere recursum frequentiorrem ad Deum omnia scientem. Tamen rursus hominis sensus quandoque à Deo humiliatur, ne capiat verbum tenebrosum; vt non eleuetur cor eius, & cadat in laqueum diaboli, autumans se aliquid scire, cum nihil sciat. Et nisi Deus voluerit nobis reuelare nonne tenebræ videntur esse scripturæ? Ideo secundum consuetudinem sanctorum Patrum, quærendum est humiliter à fratre aliquo, vt exponat & declaret nobis intellectum obscurioris literæ,

DE FIDELI DISPENSATORE.

re. Sic enim discipuli interrogabant Dominum dicentes: *Ea, nobis parabolam xizaniorum.*

§. 21. De spiritali collatione seu colloquutione.

CONFERT etiam non modicam scientiæ vtilitatem, studiosa & vnanimis duorum sibi bene consentientium diuina collatio. Vnde Saluator noster ait: *Vbi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi sum in medio eorum.* Et alibi: *Dum hæc autem adhuc loquerentur, stetit Iesus in medio discipulorum suorum,* & ait: *Pax vobis,* & cetera, quæ de resurrectione eius plenius leguntur. Amor ergo in diuinis scripturis commendabilis est, per quem & carnalia & ociosa tanto celerius vitamus, quanto maior est in nobis. Senties in operibus tuis effectum meliorem, si diuinæ scientiæ fueris speculator & impiger imitator.

Matt.
Ioan.

§. 22. De quotidianis operibus quomodo fiant.

CVM opus tibi videtur, vt aliqua necessaria procures, vel etiam quædam ad meliorem durationem reformes; fac in Dei nomine sine multa quæstione, & cris liberior à retractione eorum, qui contradicere potuerint. Ex quadam leuitate quædam oppositionem faciunt, & nescio qualem probationem in alijs querunt. Qui ergo silere scit & facere, sapientem viam tenet. Hæc in quotidianis & leuibis obseruanda puto. Decet tamen fratris alicuius verba patienter audire, & propter virtutem humilitatis discendam, sequi interdum inferiorem: sed non semper, cum putatur fieri aliud magis inconueniens; quod bonæ & puræ conscientiæ melius relinquo, quàm imperitè consulam.

Que ex x.
quo factu-
rus es, ceta
alios.

§. 23. De consilio maiorum in spiritalibus causis considerando & recipiendo.

DE spiritalibus & maioribus causis, superiorum primò est voluntas consideranda; deinde ipsorum, si dubitas, requirenda sententia; vt quicquid iudicauerint, pro meliori accipiatur consilio. Si non acquieuerint vel satisfecerint interrogationi, expectanda est responsio. Fortè maturè se deliberant, perspicientes alia aequè ibidem concurrentia vel obuiantia, vt non tam facilis & certa possit solutio dari. Postquam semel aut bis sanè intellexerint negotium quærentis, non expedit nimis insistere ad informandum eos, ne generetur aliqua grauitas aut molestia ab vtraque parte. Quietius est ergo amodo tacere, & aliud consilium querere, sicut sanctus ait: *Auxilium meum à Domino, qui fecit cælum & terram.* Cū defunt humana, diuina sunt inquirenda suffragia, vt effectū cõcedat salutarè causis necessarijs. Sed præcaue tibi,

Psal. 120.

vt

ut quantum minus valet, importunè aliquid postules; & dum sen-
tis parum proficere petitionem tuam, noli vexare te per aliquam
impatientiam, sed recordare: O felix patria, sanctorum replens
desideria, & miserorum nesciens grauamina.

§. 24. De reuerentia pralatorum.

Coram senioribus exhibeas te verecundum & morigeratum,
& nihil temere in verbo aut opere à te percipiatur, sed humi-
litas & simplicitas. Semper senioribus reuerentia deferatur & ho-
nor; siue dignitate pralationis, siue auctoritate officij, siue etate
temporis & conuersatione venerabiles fuerint, humili corde exi-
geris reddere debitam subiectionem; & beatus, si imples eam, &
deuotè veneraris pralati tui præsentiā.

§. 25. De cauenda familiaritate cum pralatis suis.

Quorum tamen societatem declinare debes, vbicumque aptè &
quotiescumque licitè potueris. Quia multis fuit nociuum,
quod paruam reuerentiam coram senibus & pralatis habuerunt,
& seduxit corda paruulorum & inexperorum talis consuetudo.
Ideo sapienter facit, qui magnorū hominum notitiā, & prala-
torum familiaritatem deuicit; quia non bene decet, nec edificat
intuentes. Neque hoc ad subtrahendum quicquam sanctitati il-
lorum dicitur: sed ad cautelam nouitiorum & simplicium propo-
nitur. Quidam ex familiaritate nimia & alloquijs magnorum,
audacius se rebus & negotijs altioribus immerferunt: quod forsi-
tan non fecissent, si liberiores erga superiores suos non fuissent.
Etiam aliquando cæteris fratribus se præferentes, putabant se ali-
quid esse: sed in fine decepti sunt, quia hominibus & non Deo
placere voluerunt. Proinde vtile iuuenibus est, & nouis palmiti-
bus expediens, propter futuras occasiones male, nunquam talia
querere, quæ spectant ad superiorum gratiam & familiaritatem
minis cautam. Sed humiliora & simpliciora loca & officia ex-
quirant sibi, gaudentes in abiectione omnium pomparum mun-
di, & quòd ignoti & parui habentur in oculis hominum reputa-
ti. Verum non est paruus fructus spiritualis gratiæ, quando se ho-
mo ab omni temperat propter Christum amicorum inclinatio-
ne; & eius appetit solummodo gratiam, qui confortat paupe-
rem, & exulem consolatur in abscondito.

§. 26. De periculo pauperum in officijs.

Cauendum est pauperi, ne efficiatur præsumptuosus & audax,
& obliuiscatur paupertatis & inopiæ suæ, in qua natus est.

Melius

Melius illi esset, si semper vitam in egestate duceret; quam post paupertatem in terrenis substantijs superbiret. Maledictum sit aurum & argentum, & omnis preciosa substantia desiderabilis visu pereat, quæ pauperem & simplicem ad superbiam & mentis cecitatem perducit. Verè infelix homo, qui in terra sibi nomen inuenit, & laudem finem suum posuit. Quid ita metuendum pauperi & inopi, sicut exaltari & prædicari? Multi quando latebant, Deo vivebant: quando nesciebant, Deus illos visitare dignatus est; & tanto familiaribus, quanto minus sociati erant hominibus. Sed dum ad negotia temporalia peruenissent, hinc inde dissipati, non poterunt cogitare quid fuissent; & aliter his contigit, quam putassent. Absconde ergo charissime modicum te ad momentum, & vide quid prodest omnis labor hominis, & operatio multa sine fructu. Fructus est sanctitas & puritas cordis, plenitudo dilectionis, delectatio in operibus bonis, finis verò vita æterna est.

§. 27. De vitandis cuique rebus sibi non commissis.

Observa quoque cautius, ut de ordinatione maiorum aut fratrum consilio, non multum adijcias tibi; aut de qualibet re, quæ non est tibi commissa: quia non parvi periculi est, rebus ad te non pertinentibus, aliquo modo conscientiam occupare. Quisquis curis multis se interfert, seipsum lædit. Qui verò unum, quod super omnia est, solummodo querit, in pace multiplici erit conscientia eius. Potes te ipsum inquietare talibus, & proficies nihil. Ad tuum conceptum rem quamlibet habere, erraticum videtur & impossibile. Noli igitur errare, quia error finem non habet, id est, perfectam consummationem. Si vis esse bonus & perfectus servus Dei, non tuam sed Dei opta in omnibus voluntatem. Eius sequere animo humili ordinationem, & omnia tibi parebunt; nil etiam tuæ disconueniet voluntati, sicut scriptum est: *Ordinatio tua perseverat dies, quoniam omnia servant tibi.* Dies est homo iustus, propter lucem veritatis & iustitiæ, qua illuminatur à sole Christo, scilicet ad videndum ordinationem omnis æquitate eius. Iste ergo perseverat ordinatione Dei, hoc est, mente constans est & immobilis super omnibus, quæ ei contingere possunt, ferens cuncta æquanimiter; quia ab illo procedunt, cuius nutui omnia subsunt & obediunt. Noli in isto vel in illo tuam velie impleri voluntatem vel electionem, quæ sæpe proprietaria est & iniusta, sed dic, Sicut Dominus voluerit, ita fiat; nam ita fieri melius est. Quicquid etiam per servos suos instituerit, pro bono fit, & inde lucet servus Dei bonus; quoniam omnia in bonum accipit, sciens, quia consummatio perfectionis est alienatio omnis propriæ

psal. 118.

priae voluntatis. Rarius ergo statue tibi consilium tuum, & firmiter non ponatur in animo, quod est incertum, an fiat vel fieri expediat; quia in rebus cunctis, finis inspiciendus est. Et quae ad bonum finem dirigunt, laudem habent, non quae in facie apparent: nam ignota sunt plerumque talia, quamuis probabilia foris videantur.

§. 28. De praua consideratione.

Idcirco sapientes & eruditi viri, res quae sibi intuentur à longè, & longanimitè expectant: rimantes tacitè, quis sit finis intenti operis; ne festinantia rem confundant, & praecipitio corruant. Prouidentia namque regitur status sapientis; & actio eius vniuersa (si plena sit oculis) erit probatissima & stabilis. Ipsius est rerum causas, puta initium & finem debitum discernere; & quae sint agenda, quae etiam vitanda, semper prauidere, ne inconfuse fiant. Si quis indiget sapientia, postulet à Deo, & dabitur ei, si utilis ei esse possit & expediens: aliter illam desiderare non debet, quia damnabilem rem exoraret.

Iacobi 1.

§. 29. De differentia inter sapientiam & prudentiam.

Sapientia tamen caelestium rerum magis videtur esse, prudentia verò seu prouidentia ad temporalia negotia congruentius spectat. Quia caelestia & aeterna sapere potius iubemur, temporalia autem omnia in transitu habere docemur. Vnde licet conceditur vsus necessarius bonis & sanctis viris pro ponendo viatico. Sed non in omnibus cernitur tantus diuinæ dilectionis radius, vt quod dignitate & elegantia mentis proponunt, hoc exerceant auditius. Norunt sancti, quod hæc ima presentata supernis sint abiectissima, nec precio laudis alicuius ducenda. Itaque quoddammodo assimilantur caducis, qui caduca petunt; & priuantur gloria caelestium, qui satiantur temporalium. Quae omnia prudens dispensator debet animaduertere; & ne terrestrium rerum distributione dispergatur nimium, bonis sempiternis suum renouare cordis palatum studeat. Tantoque libentius (dum illi vacat) immoretur superis, quo magis constat, quod gravis est & periculosa omnis cura temporalis, quae diuinis non releuatur sustentamentis.

§. 30. Quod necessaria est prouidentia, habenti curas temporales.

Eget quippe maiori prouidentiae luce, qui inter temporales curas, tanquam inter vitæ tenebras versatur; & illi bonum est, si tantummodo rebus mutuatus, non alligatus corde externa ministret. Laudabile satis, si in negotijs sancto non desit otio; si curis ad tempus pro fraterna causa intentus, nihilominus inueniatur meditatione aeternorum & contemplatione suspensus. Qui enim

enim sanctæ Marthæ fideliter implere negotium satagit, beatissimæ Mariæ dignus habebitur aliquando dulcedine foueri, & consolationis diuinæ & allocutionis silentio immorari. Quo ille rectè censetur aptus, cui iam fraternæ necessitati seruire placet, & Christi tantum dilectio super omnem temporalem curam amabilis, in intentione præcipua est. Non sicut is, cuius foris videtur ministratio; sed ab intus non ardet vera dilectio, & intètionis non lucet pura simplicitas, & simplex puritas. Sua enim commoditate perdit lucrum charitatis, & libitum proprio destituitur à Christi beneplacito. Nam omne quod agitur, si in veritate & puritate non manserit, in interitum vadit & euanescit. Tetigi paululum boni dispensatoris necessarium institutum, qualiter sibiipsi debeat etiam intentus & præsens esse, nec rebus exterioribus varijsque negotijs totaliter inhiare. Quinimo, eligat secundum affectionem suam cordialem, nullis implicari curis, sed insistere (quantum opportunè concessum fuerit) studijs theoreticis. Veruntamen quisquis per diuinam voluntatem tanquam seruus à Domino fuerit aduocatus, ad faciendum opera misericordiæ, impleat mandatum obedientiæ: & ne declinet ad propriam nimis quietem, sed magis offerat se per bonam & promptam voluntatem, ad seruiendum Deo viuenti in secula seculorum. Amen.

Externis rebus impeditus subinde redeat ad sese.

CAPVT SECVNDVM.

De ministerio Marthæ, et otio Mariæ, et de concordia conuenientia ad inuicem.

ARGVMENTA HVIVS CAPITIS.

DE comparatione Marthæ ad Mariam, id est, actiua ad contemplatiua, & quod utraq; laudabilis, nec altera ab altera separanda. §. I.

De opere Marthæ. II.

De opere Mariæ. III.

De admonitione Marthæ. IV.

De consolatione Marthæ. V.

De admonitione Mariæ. VI.

De increpatione tepida Mariæ. VI.

§. I. De comparatione Marthæ ad Mariam, id est, actiua ad contemplatiua, & quod utraq; laudabilis, nec altera ab altera separanda.

Quamuis eligibilior pars Mariæ sit & suauior, tamen beatæ Marthæ sororis eiusdem pars laboriosa laudabilis est, & Deo accepta; sicut per seipsum Dominus ait in Euangelio: *Si quis mihi ministrauerit, honorificabit eum Pater meus, qui est in caelis.* Iuan. 12. Ministrare specia-

specialiter spectat ad Martham, sicut vacare ad Mariam. Non tamen istæ duæ sorores ab inuicem separari, nec debent de statu suo contendere: sed magis studeant pariter Christum hospitio recipere, vt in omnibus possint perfectè stare, & quotidianis proficere virtutum augmentis.

§. 2. *Opus Martha.*

Luc. 10.
2. Cor. 8.

1. Pet. 1.

MArtha seruiat, laboret, atque prouideat bona coram Deo & hominibus, vt soror eius Maria liberius vacet diuinis. Nec murmuret contra sororem suam, quòd eam solam reliquit ministrare: sed potius adhortetur, vt in quiete & silentio se teneat, & nullis se mundi occupet negotijs: sed I E S V M semper præ oculis habeat, in quem Angeli prospicere concupiscunt. Audiaturque eam, & miretur de verbis gratiæ, quæ procedunt de ore eius; atque talem se exhibeat, vt digna sit auditu diuino. Tam purum & absque terrena mole cor suum præparet, vt celestibus desiderijs accensa, quandoque mereatur introire cum ipso, ad inconsuetam dulcedinis eius gaudia.

§. 3. *Opus Maria.*

MAria verò sorori suæ compati debet, & sapius Dominum orare, vt dignè & deuotè valeat ministrare sibi & alijs necessaria huius vitæ; vt patiens sit in aduersis, fidelis & prudens in omnibus negotijs suis: atque sic exteriora moderetur & ordinet, vt seipsam interiùs non omnino negligat: sed cum tempus occurrerit, exemplo suo ad vacandum sibi paululum, in secretum secedat. Nec sibi soli & Deo viuere magnum & gaudiosum reputet, sorore relicta sub sarcina. Sed pio considerationis oculo, eius memor sit apud dilectum suum, nec non consolationis verbo, quantum valet, subleuamentum deferat. Memento Maria, quòd non vales liberè vacare, nisi Martha voluerit pro te laborare: & nisi illa exteriora disponeret, tu minus lucidè interiora videres. Vtilis est tibi sororis tuæ sollicitudo, vt nò perturbetur tua desiderabilis solitudo. Ne ergo velis sororem tuam contemnere, aut iudicare minus sanctam, quia occupatur rebus transitorijs vilibusque materijs. Magis autem hoc cogita, quantam tibi in humilitate seruitutis suæ præstat contemplandi occasionem. Quæ licet exteriora procuret, dispense, & custodiat; alia tamen habet in intentione cordis, quæ principalius amat. Nam Iesus Christus vti que est finis, pro quo in tantum laborat; propter quem etiam sibi non parcere à manè vsque ad vesperam nò refugit, vt alij fructum spiritualem ex hoc maiorem consequantur. Dilige proinde sororem tuam, & defer ei compansionem, orationem, reuerentiam, &

exquo

excusationem. Si quid minus potest in spiritali conuersatione; hoc tu supplere desidera per sancta & deuota exercitia tua. Non tamen ex te illud presumas, aut de te plus quam oportet sapere velis: sed Dei gratia te exhortante interiùs, bonum charitatis tuæ studium in hoc commenda, quia omnia bona operata ei communicare debeas, quæ plura impedimenta deuotionis habet quam tu Sororem enim tua est, & illi debes; quidquid boni apud Deum habere uales.

§ 4. Admonitio Marthæ.

Audi iterum & tu Martha, quæ sollicitaris circa frequens ministerium. Caue ne turberis in opere, & ne deficias in tribulatione; quia satis abundanter & causarum tumultus aduenient tibi, & aduersitatù contra te varietas non deficiet. Beata eris, si omnia patienter accipis, & cum gratiarum actione, à Deo esse bona & mala salubriter sentis. Semper igitur tibi opus est patientia atque prudentia; ut per patientiã mala superes, & per prudentiam aliis bona misericorditer impendas, quamuis sint etiam ingrati. Attende tu quibus seruias, & qua mercede laboras. Nonne Christus est, cui te totam contulisti? Eius Martha es, & eius voluntatem facere debes, ne offendas & pecces. Potens est Dominus tibi dare gratiam maiorem, & ostendere etiã gloriã suam; ut quæ tam sedulò & deuotè ei ministras in mundo, tandem iuxta eum recumbas in regno eius.

§ 5. Consolatio Marthæ.

Eia Martha, magna erit merces tua in cælo, tantù esto fidelis in ministrando. Propterea serui, ser curam, præpara quæ opus sunt ad vitam istã: siue in coquina, siue in braxatorio & cellario: siue terendo semina; siue molendo sinapis, siue alterius generis grana. Opus si vile est, tamen preciiu vita eterna est. Quicquid enim expendis in vsum fratru Christi, reddet tibi iustus iudex in die iudicij. Quando omittis propriam voluntatem & utilitatem aliquam, seu quando postponis spiritalè lectionè propter aliorum necessitatem, tunc entis à Christo hæreditatè eternæ vitæ, & ille fit tibi preciosum & firmissimum pignus solutionis eternæ gloriæ. Vnde Patri sic dicit: *Volo Pater, ut ubi ego sum, illic sit & minister meus.* O Martha, multa potes operari opera bona, si sis voluntaria & parata. Egent seruitio tuo serui Christi, & sine tua cura non sunt in Deo liberi. Si tamen vis esse meritorium opus tuum, fac ex animo bono, & non cum tristitia neque cum tædio. Magnam potes exercere charitatem in fratres, magnam etiam generare lætitiã, dum esuriunt & sitiunt, nec habent

Gen. 27.

quod manducant: & tu subuenis necessitatibus eorū, apponēdo ea quæ Dominus concessit infirmitati corporis humani. Attende, quid Isaac patriarcha dixerit Esau filio suo: *Tolle (inquit) arma tua pharetram, arcum tuum. Cumq; venatu aliquid apprehenderit, fac mihi inde pulmentum, ut comedam, & benedicat tibi anima mea.* Similiter benedicet te, ô Martha, quicumq; recreatus fuerit cibo & potu in nomine Christi per ministerium tuum: nec erit tantū benedictio tua temporalis quædam retributio, sed potius æternę hereditatis firma perceptio.

§. 6. Admonitio Mariae.

Alloquenda est iterū soror Marthæ Maria, vt domi sedeat: & meditetur vt columba verba caelestia. Tanto affectu quæ pœterna sunt cogita felix Maria, tam suauigustu sapiant tibi interiora bona, vt minū cures exteriorem indigentiam. Minime quoque contristeris, si datur quandoque minus, si sapiat minus, si præparetur tardiū, si quid aliud defectuosum fuerit in Marthæ manibus. Non enim parum ipsa edificatur, quod tam sufficiens videaris in necessitate: nec erit ei alio tempore onerosum meliorare, cum Dominus donauerit, considerata patientia tua in tempore, quo non potest. Quanto tu fueris patientior, benignior, & quietior: tanto sorori tuæ fit omnis labor leuior, & occupatio tolerabilior. Considerat namque fructum spiritualis incrementi ex te, & consolatur non modicum in suo opere, quia tu pascaris spiritu magis quàm carne. Ipsa etiā gaudet coram Deo, quod tam facili contentaris ministerio, ne grauetur super modum: sed parcis labori eius, ac vacandi orandique indulges largius tempus. Satis reprehensibile esset, vt cum quietis iter ambulare deberes, molesta fias etiam laboranti.

§. 7. Increpatio tepidæ Mariae.

Maria etſi
Christo vi-
cina, tamē
alicubi re-
prehensibi-
lis.

In omnibus exhibe te mitem, patientem, deuotā, terrena non curantem: sed Deo vnitam, & eius contemplationi crebrō intendentem. Alioquin quomodo locum implet Mariæ, si non inuigilas quieti & custodiæ tui? Aut non æstimas esse onus grauis iudicij, habere tantum prouidentiam in temporalibus, & minus vacare studiis spiritualibus. Time, ne auferatur pars tua à te propter ingratitude tuam, & detur sorori tuæ facienti fructus bonos. Quæ huiusmodi est, non dignè fungitur sancto otio Mariæ; sed expelletur ab omni mox spirituali dulcedine, ex iusta ratione. Sed mirū fortē videtur, quomodo aliquid reprehensibile de Maria sentiri possit, quæ à Christo laudari cognoscitur. Hic sciendum est, quod multi in loco sanctorum stant;

stant, qui tamen conuersatione sua multum à sanctis distant. Multi etiam nomen religionis habent, qui tamen adhuc seculari vita torpent. Multi foris quiescunt ab occupationibus ex officio commissis, qui nondum tamen conquiescunt ab exter- narum rerum concupiscentiis. Ex quadam enim infirmitate spi- ritualis feruoris prouenit, quòd plures in quiete videntur posi- ti: nec tamen ut dignum est, sibi vacare nituntur. Ideo (ut factum est) in loco Mariæ huiusmodi sectatores negligentiæ redarguun- tur tanquam ab igne diuini amoris alienati, & in deuotione tam remissi. Sed quæ vera est Maria, sectatur semper Iesu vesti- gia, & dicit cum sponsa: *Sub umbra illius, quem desiderauit anima mea, sedet, & fructus eius dulcis gutturi meo.* Hæc pauca de ministe- rio Marthæ & orio Mariæ, si considerata seruentur sollicitè, fiet ut post præsentis labores, reddatur nobis fructus dilectionis, cum corona iustitiæ Amen.

Cant. 8.

CAPVT TERTIVM.

ARGVMENTA HVIVS CAPITIS.

DE commendatione Marthæ, & fidelis dispensatoris.	§. I.
De profunda abnegatione sui.	II.
Declaratio literalis illius Cant. <i>Introduxit me rex in cellaria sua.</i>	III.
Qualiter te ipsum consolaberis in Christo.	IV.
Dua interrogationes fiunt.	V.
De spiritali intellectu, super eodem verbo.	VI.
De aspiratione ad celestia.	VII.
De spiritali esu & potu, de cellariis Christi.	VIII.
De hilaritate vultus & promptitudine, ad externa opera charitatis, post gustum diuina suauitatis.	IX.
Quis sit aptus diuinis colloquiis.	X.

§. I. De commendatione Marthæ, & fidelis dispensatoris.

INueni adhuc aliquid suauis in scripturis sanctis, quod te (o Martha) delectet in officio tuo. Tunc enim opera nostra leuio- ra fiunt nobis & dulciora, si confirmationem trahant ex eloquiis sanctis, atque imitationem demonstrent iustorum præcedentium ex- emplis. Vilescere possent fortè opera pietatis apud non intelli- gentes virtutum merita, nisi forent à beatissimis hominibus ma- gna cum deuotione continuata. Magnus quoque honor est; & nullius erubescentiæ locus: quando pro caelesti regno sponte quis se humiliat & seruum facit, exemplo Iesu Christi & sancto- rum eius incitatus. Dicit enim in Canticis sponsa, figuratè osten-

Labor no-
bis leuior
collatus
cum exem-
plis anti-
quorum
ex sacris
litteris.

Cant. 5.
Explicatio
huius ex
Canticis ca.
Manus
mea distil-
lauerunt
Myrrham,
&c.

dens per mystica verba, quid bonitatis in hoc Christus velit, quod quidam in laboribus sic deseruiunt, *Manus mea* (inquit) *distillaerunt myrrham, & digiti mei pleni myrrha probatissima.* Manus sponsæ hi sunt qui amore Christi opera charitatis exercent in fratres, quorum virtus interior & actio exterior sic abundat ex affectu dilectionis ad omnes, vt amara & despecta oculis humanis tractare, ad qualemcumque consolationem debiliū & impotentium delectentur. Sed & digiti pleni sunt myrrha probatissima; dum singula & distincta officia, & Spiritus sancti ordinatione formata, sic fiunt in domo Dei: vt omnes, qui ad agendum aliquid de purati fuerint, non ex proprio consensu, sed magis trahantur per salutarem obedientiam renunciantes proprietatibus omnibus: etiam cum grauitate quandoque cordis, & amaritudine valida. Etenim sic in veritate efficiuntur myrrha probatissima, cum in rebus paruis, & in quibus foret aliqua naturæ consolatio, seipsos relinquere & mortificare laborant. Potest igitur probata myrrha accipi, dum quis propter Christum, carnalem vitam crucifigit laboribus, vigiliis, & ieiuniis. Sed fit tunc myrrha probatissima, cum in nullis rebus sibi viuat; sed superatis apertis & grossioribus mortificationum stimulis, etiam valde subtiles propriæ voluntatis motus immolat. Quod cum fecerit, nimirum cum Christo in cruce sitiente, potum felle mixtum spiritualiter gustat. Cui competit illa in cruce pendentis responsio: *Consummatum est.*

Ioan. 19.

§. 2. De profunda abnegatione sui.

Verbum
Christi
Consum-
matum est,
amde iis
dici queat,
qui in totū
se abnega-
uerint.

NAM cum aliquis ad tantā peruenit abnegationis profunditatem, vt neque in magnis neque in paruis, nec in aduersis nec in prosperis, suam exquisierit voluntatem, iure etiam de se dicere potest: *Consummatum est.* Hoc est; Quicquid virtutis, quicquid perfectionis, quicquid spiritualis est conuersationis, in hoc vno munere adimpleui, videlicet in plenaria mei abnegatione. Et hæc est myrrha probatissima. Sed antequam huius myrrhæ speciem quis agnoscat, in multis sæpè grauitatibus seipsum experitur; quàm facillè caro remurmurat, quoties trepidat, quoties subruit, in quo conspectu intelligit, quantus sit labor non facere, quod concupiscit; quàm durum frangere ad omnem nutum alterius suos conceptus animi. Si ergo hæc & his similia, latius excogitata pertransierit, tanquam veræ mortificationis probamenta (quæ omnia fortes Christi amatores ardentissimo affectu subire festinant) inueniet proculdubio quam veraciter dictum sit; *Et digiti mei pleni myrrha probatissima.* Probantur enim à minimo vsque ad maximum eorum digiti, & 3

& à summo vertice vsque ad plantam pedis, sine tentatione nihil vacat in ipsis. Nam modò iubentur exteriora, modò compelluntur ad sui custodiam introire; nunc huc illucq; discurre-re, nunc etiam quieti insistere; modò paulo plus vigilare, & paulo pòst vigilias nequaquam protrahere: nunc quodlibet protinus abiicere, nunc quod horrent, sine mora perficere. Si est ali- quod genus supplicij, quod martyres facit; tunc maximè illi martyres fiunt, qui toties verbo Dei, tanquam gladio submissi plestuntur; quoties sibi ipsis per obedientiam moriuntur. O quam sublimiter de talibus filiis gloriari potest sponsa Christi mater ecclesia dicens: Manus meę distillauerunt myrrham, & digiti mei pleni myrrha probatissima.

Martyrij
species
quædam
est sibi to-
ties per
obedien-
tiam mori

§. 3. *Declaratio literalis, Introduxit me rex in cellaria sua.*

Accipe & aliud verbum ex ore Sponsi, aptum ministerio tuo, quod etiam priùs putabam inducere ad consolationem: sed præuenit me Deus quasi nescienter, docens me primùm debere mihi metipsum interius mori, antequam dignè possem aliis foris deseruire. Vtputa si adhuc impatiens in paruis læsionibus esse, qualiter tunc aliorum infirmitates bene sustinerem. Et si adhuc superbus esset animus meus, quomodo portarem sine murmure murmuraciones, sine contradictione detractiones, & indisciplinatorum mores. Constat namque quòd patientia & humilitas, summè necessaria sunt ministrantibus. Est autem intentum verbum istud, quod sponsa cum multa etiam iucunditate loquitur, dicens: *Introduxit me rex in cellaria sua.* Habeat ipsa intellectum huius verbi, in ministerio Christi absconditum. Tu æstima apud te magnum, si inueniatur etiam in te per opus ali- quod extrinsecum, æquè ipsi gratum. Nam si hoc ipsum verbū (*Introduxit me rex, &c.*) traxerit quis ad boni cellarii officium, inueniet utique plenum sensum & perfectum, intus sapidum, & foris non otiosum.

Patientia &
humilitas
in Officiis
cum pri-
mis neces-
saria.

Cant. I.

§. 4. *Qualiter teipsum consolaberis in Christo.*

Propterea libenter & perseveranter age, quod agis, & quodā mentali gaudio vtere in opere tuo, retinens apud te verbum suauitate plenum; *Introduxit me rex in cellaria sua.* Hæc est enim voluntas Patris tui, qui in celis est, & eius qui in terris; ut ita facias, sicut ordinatum est tibi. Nam potes coram iudicantibus te confidenter protestari, quia non ego ipse introduxi me, sed introduxit me rex in cellaria sua: Deus rex cæli & terræ, maris & omnium quę in eis sunt, rex magnus super omnes reges: qui cuncta sapienter regit, quę potenter creauit: rex potens, rex cle-

Explicatio
paraphra-
stica huius
ex Cantico
sponsæ: In-
troduxit
me rex, &c.
iuxta lite-
ram &
spiritum.

mens, solus, & singularis rex, regens etiã eos qui reges vocantur, rex regum & Dominus dominantium mecum disposuit, & in me fieri voluit; vt aliquo saltem tempore vitæ meæ, ego pauper & indignus homuncio implerẽ ministerium istud, respiciendo ad ea, quæ sub cura cellarii posita sunt. Siue enim hoc ideo ordinauit, vt qui ad maiora & altiora vitæ contemplatiuæ minùs valui, in bonæ saltem actionis vita fructum haberem; siue vt humilitatis & patientiæ & cæterarum virtutum profectum, ad meã utilitatẽ meliùs sic apprehenderem; siue vt eius dumtaxat voluntatẽ hoc modo plenaria mei abnegatione facerem; siue quocunque alio occulto beneplacito eius (mihî tamen semper placito) nequaquam dissentio, non contradico, non refugio; sed gaudeo & gaudebo de tanto iniuncto seruitio, quia introduxit me in cellaria sua. Hic etiam pater noster vicarius & amicus Dei, in me hoc ipsum adimpleri voluit; vt fratribus domus huius, meo pauperulo labore subscriuere; & ego paratum me esse cupio, quandiu valeo vel pedẽ mouere. Si ita incipis sapere, & tanquã diuinum considerate beneplacitum; tunc & hilariter ac reuerenter, omnia perficere delectabit animam tuam. Sed ad quid introduxit te pensare etiam habes, nec ignorare causam utilem debes. Non enim ideo introductus es, vt tu fruaris bonis illic repositis, alii in eadem sustineant. Sed potiùs intelligas, idcirco te vocatum & introductum, vt per tuum laborem aliis sit requies; per tuam curam & prouidentiam, subleuentur pauperes Christi: ita vt necessitate adueniente, tibi interdum subtrahas, vnde pascatur esuriens & sitiens Christus; & ex bono opere fraternæ dilectionis, tu ipse plus reficiaris in corde, quàm caro tua cibo aliquo corporeo. Tunc proficies maximẽ in tam sancto officio, si spiritualem requiris fructum; non curans aliquod terrenum commodum vel incommodum; sed in detestato mentis desiderio, præter solum Deum non optas possidere thesaurum aliquem in terris; neque aliud quodcumque lucrum expectas de labore tuo, quàm caelestem vitam & gloriam æternam in futuro cum Christo. Nam te perseuerante, & omnia perficiente secundum eius bonam voluntatem, faciet ipse tandem tecum hanc gratiam, vt merearis eius intueri faciem perrennis gloriæ; & tanto dulcius & sublimiùs sentias verba huius amoris cantici verificari in te, quãto gloriosior est illa caelestis domus, abundans cellariis optimis diuersorum meritorum sanctorum, quàm hæc pauperula & lutea domus paruo contenta cellario; in quo absconduntur victualia ad sustentationem fratrum nostrorum, pauperum & peregrinorum: ita vt dicas in dulcedine animæ tuæ, *Introduxit me rex in cellaria sua.*

§. 5. *Dua interrogationes.*

Sed iterum video aliud requirendum, secundum grossiorum intellectum, respicientem forinsecus atrium, quid in hoc voluit significare verbo, (*cellaria*) quasi multa essent, cum & vnum cellarium videatur sufficere: Quare etiã addidit (*sua*), quasi eius esset possessio, & non nostra, vt magis communis esset demonstratio? Intellige bonam rationem harum questionum. Quia nonnunquam infirmiores cum fortioribus, & ideo felicioribus in vna domo simul commorantur: sæpe debiles egent indulgentiùs ministrare sibi aliqua necessaria, quibus, saniores non indigent. Ne ergo possent quidã ex hac plenitudine misericordie scandalizari, dicere maluit sponsa benigna mater fortibus adolescentibus, pro excusatione debiliũ filiorum, se à rege clementissimo introductam in cellaria: quatenus visa copiosa benedictione, vnicique ex eisdem ministraret, quantum opus esset ad nature congruentiã. Et bene satis subdidit (*sua*), vt vnusquisque seruorum Dei, videns se de cellario Christi participare bonam corpori necessariũ, sciat esse totum à Deo: nec hæc parua & vilia adiutoria, sine gratiarum actione autumet sibi concessa: immo cum supplici mente, pro his minimis vicẽ deuotæ confessionis Deo refundat: quem nulla creatura sufficienter, pro minimo quantumcumque beneficio, laudare sufficit. Valde enima magnum est, quod tam magnificus Dominus & rex omnium regum, nos pascere dignatur de donis suis, cui nihil dignũ retribuere possumus. Etiã pulchrè spõsa, cum dixisset. In cellaria, addidit Sua: vt nemo inde quicquã sibi arroget, sed de eius bonitate sibi porrigi necessaria confiteatur, atque cum propheta cantet Domino, dicens: *Propter nomen tuũ deduces me.* *9. enutries* *psalm. 30*
me. Ex hinc similiter admonere omnes voluit, ne de vlla proprietate adinuicem contenderent: vt neque iste inflatus dicat, Istud meum est; nec ille, Hoc meum est: talique iniqua proprietate vnus contra alium concupiscat, in perditione salutis suæ. Placuit ergo dicere Cellaria sua, vt audito, quod omnia sint Dei, tollatur mox omnis proprietatis rei: fiantque per ipsius dispensationem nobis communia, & eius dignatione nostra, quæ verè duntaxat illius sunt propria. Sic ergo patet, quàm vt iliter & compatienter positum sit (*cellaria*), & non cellarium: quàm salubriter & gratanter adiectum (*sua*), quæ pariter omnia considerata, non modicam conferunt bono & fideli custodi diuinæ consolationis gratiam: eo quod tantum inuenerit in Christi seruitio virtutis viam, nec non meritum plurimorum fertilitatem.

§. 6. De spirituali intellectu, super responso ad easdem
interrogationes.

EXpleto secundum paupertatem meam sensu rudiori, iam ad
interiorem spiritus medullā te transmittō; quā tamen non
à me audies, sed vt ab introductione Sponsi capias; verbū illius
optimè fauco. Non enim paruam credo eum percepisse interna
consolationis pinguedinem, qui sibi conscius est de abscondito
& nouo hoc exultationis fructu: *Introduxit me rex in cellaria sua.*
Mihi quidem misero, & sterilitatē cordis sapius patienti, præ-
ciosum nimium esset, si aliquando post singultus & pulsationes
fortes, ad huius Sponsi miserationē promerendam, de præteri-
tis malis potuero veniā inuenire. Si etiam contra morbos viti-
orū & ægras affectiones animi, valero aliquas species medici-
nales impetrare. Nec hoc est vtique, quod sponsa, quæ amore
flagrat, inebriata ab vbertate domus Dei reuertens, auribus no-
stris infudit dicēs; *Introduxit me rex in cellaria sua.* Quid est ergo,
quod loquitur? Ignorare me fateor. Tu verò si intelligere potes,
(sicut dignū est) congaudeo gratiæ diuinæ. Parum tamen, quod
à longè stans, sentio per rimas cellariorū, in quibus sponsa iam
introduceta potitur melioribus Sponsi bonis, libēs propono; vt
si placuerit cordi tuo, accipias illud desideranter. Si quis Chri-
stum sincerè & intimè amans, huius vitæ qualitercumque blan-
dientis gaudia contempserit, illum non dubito posse experiri,
quid cælestis dulcedinis vox ista cōtineat: *Introduxit me rex in
cellaria sua.* Quicumque autem in hac valle misera sufficere sibi
gratulatur, quod temporalis prosperitas & rerū affluentia non
ei deficiat; hinc profectò alienus & tanquā immundus repelli-
tur ab interioribus diuitiis nec ei conuenit gustare dulcissimū
verbum, *Introduxit me rex in cellaria sua.* Habet enim iam hic
promptuaria sua & horrea frumētī, vini, & olei sui; quibus mul-
tiplicatis delectatur & requiescit, nō in pace Christi, sed in cor-
de terræ. Sanctis igitur & fidelibus electorum mentibus, solū
hæc amabilis reuelatur intelligentia, cui intentam aurem ac-
commodare te velim; vt merearis & tu particeps esse bonorum
horum, spiritualiumq; gaudiorū. Si quando igitur interius Deo
persenseris te iunctum, & tibi hoc sæculū penitus amarescere;
Si etiam inter sacras lectiones, infundi tibi compunctiōnē atq;
mentis illuminationē desursum venientem; Si etiam post deuotam
& perseverantē orationē, desiderium æternæ vitæ incallescere
& augmentari perceperis, vnde hæc bona procedere autu-
mas, nisi de cellariis supernis? Si insuper altius te attrahi ad in-
uisibilia bona perspexeris, ac omnem cogitatum tuum in Do-
minum

Introduci
in cellaria
Sponsi,
mysticè
quid.

Psalm. 143.

minum iactaris; ita ut solius Dei memor sis, in quo vita, salus, & requies summa est; petierisque, ut cum ipso felici vita viuas, & amodo non reuertaris ad miseras istas; quamdiu tale aliquid tibi sentire donatur, cur negare potes, quod introduxit te rex in cellaria sua? Nec Deo difficile est ostendere tibi charitatem suam, ut videas eius arcana in altissimis cōdita, pro cuius amore libenter exteriora opera ministrare non recusas, quantumcumque sint humilia & despecta.

§. 7. De aspiratione ad caelestia.

Hoc tamen tuum est, dignè Deo conuersari, & in externis negotiis mentem à supernis non auertere: sed ad illa gustanda secreta, de nouo semper aspirare. Quàm felix eris, si internæ Dei vocationi, sine mora gratulanter occurreris? Si hoc vel alio etiam modo dixeris: Domine, qui laborem & dolorem confideras, quam libentissimè ad te venirem, optimè nosti. Ecce assum, fiat mihi secundum verbum tuum, quod olim dixisti: *Et ego manifestabo ei me ipsum.* Sed & hoc erat, & semper est desiderium meum. Utinam inueniam gratiã in oculis tuis, & tibi placeat pauperculum seruitium meum. Nil quippe sic charum esse poterit serulo tuo, sicut habere gratiam in conspectu tuo; & agnosci inter filios tuos, qui nec dignus sũ vocari seruus tuus. Domine, quicquid dico, quicquid aliud desidero, ecce totus in manibus tuis sum, fac mihi secundum verbum tuum, secundum beneplacitum tuum, secundum ordinationem tuam, & secundum omnem voluntatem tuam.

Psal. 9.

Ioan. 14.

§. 8. De spirituali esu & potu, de cellariis Christi.

Adhuc te cū Domino fermocinante, si dixerit tibi: Qui mihi ministrat, me sequatur; sequere eum, quocunque ierit. Qui scis, an velit præire, & præparare viam, atque aperire signacula, ut introducaris in cellaria sua? Sequere eum, & quodecumque tibi dixerit, facito. Si dixerit tibi, bibe; etiam bibe de calice eius. Est enim vinum hoc optimum, & cellaria nostra non habent simile. Charitas enim vinũ est. Dum ergo implevis illa, optimo vino inebriaris. Vbi inuenies eam, nisi in cellariis eius? Et quod est precium eius: Non comparabit eam quis nummis, sed spretis illis & omnibus, quæ sunt mundi. Bibe charissime, & inebriare dulcedine charitatis: Ecce hydria coram te est, & fons vitæ. Deus enim charitas est. Si dixerit comede, quodecumque; inuenies comede: Totum bonũ est, quicquid ibi reconditum vides. Mel inuenisti, comede quod satis est. Si obtulerit etiam partem piscis affi & fauũ mellis, sume reliquias eius. Cumque liquatæ fuerint in ore tuo, facient te sentire mirabilem dulcem dinem. Aperiat ipse

1. Ioan. 4.

Prou. 25.

Luca 24.

Christus
piscis afflus
& fauus
mellis.

1. Reg. 15.

Luce 9.

1. Cor. 11.
Matt. 25.

Apoc. 2.

Exod. 34.
Quam iu-
cundus &
placidus
redecit ad
Martham,

sensum, in pisce affo & mellis fauo. Nā ipse est piscis, in passio-
ne affatus; & fauus mellis, in resurrectione apparens lectus disci-
pulis suis, & loquens de regno Dei. Si passionem deuotè recolis,
de pisce affo comedis: & si de resurrectione eius gloria & po-
tentia diuinitatis incundaris, mel in cera inuenisti. Si etiam pa-
nē porrexerit, & aqua sapientiæ salutaris te potauerit, surge in
morem Heliæ, & comede, & bibe; quia tibi grandis restat via,
donec venias in montē Dei Oreb. Nam tempus est comedendi,
& tēpus laborandi. Descendente te ad nos nihil coctum inue-
nies, neque quid assum igni. Manduca ergo ibi, & bibe coram
Domino, erit enim necessarium tibi. Adhuc enim quinque anni
restabunt tibi, & erit fames in terra, Quamdiu enim fumus in
corpore, quod quinque sensibus distinctum est, peregrinamur à
Domino; & ideo esurimus & sitimus vsq; in horā hanc, donec
veniat regnum Dei. Nec potes dicere. Sufficit mihi: nisi cum ap-
paruerit gloria Domini, & allata fuerit arca cordis tui in templū
caelestis Hierusalem. Bene & prosperè te agente cum Domino,
quidni difficulter redeas ad solita, ad tumultuosa, ad laboriosa
onera? Si dixeris cum Petro; Bonum est mihi hic esse, non ad-
miror; quia & ego id ipsum vociferarer, si tā vicinus essem. Sed
nondum venit hora tua, forsitan audies; Nec ideo adduxi te, vt
perpetuò mancas: sed scias, quomodo oporteat te in domo mea
conuersari. Propterea stabiliui te vino dilectionis, & cibaria de-
di tibi in abundantia, & nolui te fraudari à desiderio tuo: en vi-
dent oculi tui, quæ promiserim seruientibus mihi. Reuertere
iam in pace, & visita fratres tuos; ne fortè expectent, & querant
te dicentes: Vbi est cellarius noster? Venies autē iterum ad me,
cū vacuum tibi fuerit. Caue, ne contristes mendicum, in no-
mine meo venientem. Et quomodo videbis faciem meam, fra-
tre tuo contristato & infirmante? Quis enim infirmatur, & ego
non infirmor? Auditurus es in nouissimo die: *Esuriui, & dedisti
mihi manducare? Sitiui, & dedisti mihi potum: Infirmus fui, & visi-
tasti me*. Affer mihi adhuc vas aliud, & dabo tibi oleum miseri-
cordiæ, & effundes illud super septem opera pietatis. Vade er-
go, & fac omnia sicut nosti me velle, & ero tecum. Esto fidelis
vsque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ.

9. De hilaritate vultus & promptitudine ad externa opera
charitatis, post gustum diuina suauitatis.

I Am vltra quid ego loquar, nisi congaudendo tibi, si reuersus
fueris cum gratia caelesti ad infirma corporis nostri? Splendi-
da facta erat facies Moyse, ex locutione Domini in monte Sinai.
Et vnde hoc, nisi quia introduxit eum Dominus in cellaria sua?

Quam

Quàm splendida & hilaris apparebit etiã nobis facies tua, sermo placidus & suavis, gressus pulchri & pacifici, & omnis denique actio & prouida & ordinata; dum veneris visitare egentes & sitientes egressus à conspectu Domini, quia sine benedictione venire non potes. Et tuum est utique Domino dicere, antequam vadas, & descendas de monte in Ægyptũ, præsentes scilicet tenebras: *Non dimittam te, nisi benedixeris mihi.* Nobis equidem proficit hæc benedictio, sed tibi principalius. Quanto tu paratior ad necessaria nostra, tanto nos cogis arctius ad diuina mysteria. Quanto quoque deuotior & affabilior visus fueris à nobis, tanto fit acceptabilius, quicquid humanitatis impenderis. At verò cum talem te inuenerimus, quid nisi obstupescentes congratulabimur, dicentes: Vnde ista copiosa mentis & corporis lætitia? Fuit ne hodie Dominus apud te, & nesciebamus vsque modò? Beatus es tu, & beati omnes, qui seruiunt ei, & qui non discedunt ab eo; donec reddant illi animas suas, quas tam frequenter ponunt pro fratribus suis. Quid respondebis ad hæc collata beneficia, nisi humilia & deuota oris & cordis cantica? Quid me intuemini, aut quid in me admiramini? Dei donum sunt, quicquid vidistis in me vase fictili, in testa arida, & in tenui calamo. Et ut gloria Domini mei Iesu Christi manifestetur, noueritis, quia non meis meritis ad vos me misit Dominus, sed vestris bonis operibus participem me fieri. Ecce dico vobis: *Introduxit me rex in cellaria sua.* Ex hinc est omne, quod cernitis. Propter quod rogo & vos dilectissimi mei, vnà mecum gratias agite super inenarrabili dono eius. Deprecemur quoque seduli eius dilectionem, ut quando hinc pariter subsistimus, spiritalis gratiæ consolatione nos refouere dignetur: ac tandem in sua æterna cellaria perducatur, vbi omnium electorum corda referta sunt pace dulcissima, & lætitia persultant opulentissima. Colligite ex his præmissis, quàm pium sit seruire fratribus: quàm placitum Deo & angelis quodammodo æquale, qui missi leguntur in ministerium propter eos, qui hæreditatem capient æternæ salutis: quàm multiplex etiam virtus, que clarior & verior per actus probatur, quam cogitatione imaginaria possidetur. O quàm magnam dat fideli seruo fiduciam nunc in tempore isto, & dabit maiorem in extremo examine sermo Domini, quem locutus est dicens: *Euge serue bone & fidelis, quia in modico fuisti fidelis, intra in gaudium Domini tui.* Pius Dominus, qui remunerare semper solet famulantes sibi, non idcirco denegabit tibi abscondita dulcedinis sue, quia te promptum externis & seruilibus operibus mancipasti.

qui suauiter versatus est cū Maria.

Gen. 32.

Vox diuī Clemētis.

§. 10. *Quis sit aptus diuinis colloquiis.*

Iuat tamen valde pro adipiscenda crebra ipsius amicitia familiariter colloqui per interna mentis verba. Et qui hæc sibi concedi desiderat, oportet vt ineptas locutiones & occupationes caueat, ne humanus visus ipsum nimis delectet: quia amor Christi, distractis & extraneis mentibus nescit copulari. Felix nimis charissime, cui donatum est huiusmodi experiri solatia. Sed nunc ora pro me, vt sua intima consolatione dignetur Dominus mentem meam largius illustrare, atque à cunctis mundi negotiis intactam custodire.

HOSPITALE PAUPERVM.

CAPITA HVIVS LIBELLI.

D E contemptu omnium mundanorum bonorum.	Cap. I.
De quinque panibus in deserto huius vitæ.	II.
De duplici pugna carnis ac spiritus.	III.
De instabilitate humani cordis.	IV.
De ebedientia simplici ac humilis fratris.	V.
De triplici signaculo sanctæ crucis.	VI.
De piâ compassione cum infirmis.	VII.
De perseverantia in bonis inceptis.	VIII.
De variis antiqui hostis insidijs.	IX.
De scuto bonæ voluntatis contra hostes.	X.
De laude Dei in omni opere bono.	XI.
De vitio vanæ gloriæ & propria complacentia.	XII.
De variis bellis impiorum, & patientia piorum.	XIII.
De malitia pravorum contra innocentes.	XIV.
De invidia diaboli contra salutem hominum.	XV.
De armatura Christi & sanctorum contra vitia.	XVI.
De utilitate frequentis orationis.	XVII.
De priuatis orationibus, quasi iaculis acutis in hostes.	XVIII.
De versiculis ante initium operis legendis.	XIX.
De septem virtutum gemmis bonæ congregationis.	XX.

CAPVT I.

De contemptu omnium bonorum mundanorum.

Psalm. 22. 1. **D**ominus regit me, & nihil mihi deerit, in loco pascuæ ibi me collocauit, Quid habet homo amplius de omnibus bonis suis & diu-

diuitijs terrenis, nisi victum & vestitum. Vnde ergo superbit? Et cum obierit, omnia hęc dimittet, & nihil secum sumet; nisi modicum operculum ad regendum corpusculū suum sepeliendum, postea a vermibus corrodeudū. Qui de omnibus pręteritis reddet rationē Deo, quibus vsus est, siue paucis siue multis; tanquam de expensis pro viatico sibi concessis, quę cum vsura strictē requirentur. Quantumcumque aliquis magnus fuerit, diuitijs vel honoribus sublimatus, non est ex hoc sanctior, nec perpetuus bonorum suorum dominus; sed tantum seruus conductus ad tempus, sub potestate superioris Domini sui celestis regis, & æterni imperatoris ac iudicis; qui omnia tribuit ad lucrum bene agendi, non ad spatium & causam peccandi. Reddet autem pius Dominus mercedem congruam, immo vltra condignum bonis seruis suis; pro paruo labore æternam requiem, pro breui tristitia æterna gaudia, pro omni contumelia & iniuria pro se passa æternam gloriam & coronam.

2. Dat etiam nunc vnique dona sua, quantum sibi placuerit, secundum occulta iudicia sua iusta & recta, in omni loco & tempore sine errore. Nam bonis omnia ad bonū ordinat, & malis ad pœnam conuertit: ita vt nemo de iudicijs Dei iuste conqueri possit, nisi de seipso indigno & ingrato; meliora de proximo, optima semper sentiens de Deo. Quidam honorabilis vitę sacerdos in partibus Hollandiæ, post mortem illustris domini sui, prædicauit sermonem in populo dicens, Dominus noster Comes Hollandiæ mortuus est, charissimi oretis pro eo. Fuit hęc paruo & breuissimo tempore, habens aliquos vsusfructus & redditus annales, quos iam amisit & secū sumere non potuit. Si modò haberet aliqua hæreditaria manentia bona, maximè ipsi conuenirent.

3. Cū quidam nobilis princeps mori deberet, ait corā multis sibi astantibus ministris: O qui semper pauper custos ouium fuisset, quanto securiūs mori posset quàm ego! Alius quidam magnus dominus cū egrotaret, venerunt multi postulantes aliquid, pro memoriali & seruitijs impensis: O Domine domine, quid ego habebō, & quid dabis mihi modò? Tunc ille ait: Ecce omnes isti, quę sua sunt quærunt, & nemo de anima mea cogitat; & ego ignoro, vbi hac noctē hospitor & manebo. Et sic mortuus est, & serò pœnitens, cognouit omnia mundana esse vana & deceptoria, quę quasi in momento & tanquam fumus euanescent. Felix ergo pauper rebus & virtutibus diues, qui cum Propheta in fine vitę suę dicere potest confidenter: *Dominus regit me, & nihil mihi deerit; in loco pascuę ibi me collocauit, propter nomen sanctum suum.*

Defunctū
Dominum
suum quomodo
quidam
comendauit
populo.

Vox nobilis
cuiusdam,
dum iam
animam
ageret.
Itē alius.

CAPVT II.

De quinque panibus in deserto huius vitæ.

Matt. 4.

1. **N**on in solo pane vivit homo, sed in omni verbo Dei. Deus Dominus ac Saluator noster, locutus est olim antiquis sanctis per legem & prophetas, & nunc adhuc nobis quotidie loquitur in scripturis sanctis, per sanctos doctores veteris ac novi Testamenti expositores, quid credere, & qualiter vivere, & Deo seruire debeamus. Libenter ergo lege & scribe verba sanctorum ex ore Dei pro salute multorum. Dixit deuotus sacerdos dominus Florentius Dauentriensis vni de fratribus suis: Indifferens mihi est, nec multum refert, vtrum in antiquo an nouo Testamento lego, vtrumque enim Deus fecit.

Florentij
dictum de
lectione
sacræ scri-
pturæ.

Gerardi
vox de
sensibus
sacræ scri-
pturæ.

2. Cum venerabilis magister Gerardus Magnus horas legeret cum discipulo suo, postea ab eo quasiuit: Intelligis bene Ioannes, quæ legis? Qui respondit: Nō omnia. Dixit ergo ipsi secreta. In singulis versibus & verbis psalmi, varius & mysticus sensus mihi occurrit. Gratias Deo & sanctis Doctoribus, qui me fideliter variis sensibus instruxerunt. Igitur de misericordia & gratia Dei, accipe quinque panes in deserto huius vitæ, ad virtuosè viuendum vtiles & efficaces. Primus panis est dolor cordis, de omnibus malis præteritis in seculo gestis. Secundus est confessio oris, de quotidianis defectibus in ordine commissis, & de magna negligentia multi boni operis. Tertius est panis diuinæ consolationis in oratione, de spe veniæ, & de remissione peccatorū. Quartus est panis gratificationis, pro beneficiis à Deo acceptis, tam in prosperis quàm in aduersis. Pro quibus omnibus Deus sit iugiter benedictus, cuius misericordiæ non est numerus, qui vsque modò non desinit benefacere nobis. Quintus est panis internæ iubilationis & contemplationis, de spe eternæ beatitudinis, & magnitudine futuræ gloriæ cum Deo & omnibus sanctis eius. Lauda ergo Deum pro quinque panibus istis, & multis aliis beneficiis eius in his tribus signatis, scilicet bonis naturæ, gratiæ, & perennis gloriæ.

CAPVT III.

De duplici pugna, carnis & spiritus.

Psalm. 118.

1. **N**arrauerunt mihi iniqui fabulationes, sed non vè lex tua. Custodi ergo omnes sensus tuos, ne seducaris à vanis & illecebris demonū figmentis. Nam quamdiu homo vivit, pugnare eum oportet, ne vincatur: sed non semper equè fortiter tentatur. Igitur in hoc bello positus, clama precibus & sedulis gemit.

gemitibus ad Dominum in calis. Caro trahit deorsum, spiritus trahit sursum. Caro quærit mollia & blanda, spiritus contra suadet dura & aspera. Si sequeris carnem, decipieris: si sequeris spiritum, coronaberis.

2. Attende diligenter, & caue ab omni parte; quia non es tutus ab hostium iaculis, vbi cumque fueris, vel intus vel foris. Sint vulnèra Christi cordi tuo firmiter infixæ: Iesus & Maria custodes in omni via. Istos pro armis indue, & pro gladio & baculo in manu retine. Cum indoctis, inexpertis, & indiscretis; cum importunis & audacibus, noli multum loqui; ne leuiter offendaris. Cum humilibus & simplicibus Deum diligentibus, libenter loquere & consiste. Iuuat bona societas colloquens de Deo, nocet mala societas fabulans de mundo, Caue obloquentes, sequere simplices & tacentes.

CAPVT IV.

De instabilitate humani cordis.

1. **T**ædet animam meam vite meæ. Quare? Propter laborem & dolorē & multa aduersa, quæ mihi occurrunt, & à Deo me separant. Quid igitur faciam, & quò me vertam, vt melius habeam? Sustine patienter, & expecta Dominum confidenter; quia iuxta est Dominus his, qui tribulato sunt corde, & humiles spiritu saluabit. Nam propter superbiam & mentis elationē delectandam, iustè patimur, affligimur, deprimimur & despici-mur. Reduc ergò ad mentem vitia & peccata tua, cum foris despice-ris, & tacebit querela & indignatio tua de obiectis. Nemo purus à peccato, nemo liber à sorde, nemo innocens à culpa & pœna, omnes enim peccauimus. Solus Deus purus, sanctus, & immor-talis, æternus, immensus, inuiolabilis, & super omnia laudabilis in secula. Sit ergo tota spes & lætitia tua in Deo, & bona volun-tas etiam parata pati pœnam propter Deum. Omne gaudium mundi citò transit, & omnis laus eius plena iræ & dolo. Omnis etiam delectatio carnis, pœnam habet sibi annexam, & meretur confusionem & defectum. Qui multa habet, multam curam ex eis patietur. Qui modicis scit contentari, pœnator erit.

2. Infelix est & miser, qui Deo non seruit. Perdit totum quod habet, qui Deum non amat. Vanus est & instabilis, qui in crea-turis se imponit, & Deum negligit. Beatus, cui Deus est omnia in omnibus & cum Paulo Apostolo lætus dicit: *Mihi autem ab-sit gloriari, nisi in cruce Domini mei Iesu Christi: per quem mundus mihi crucifixus est & ego mundo.* Legitur in Prouerb. de pigro & in-stabili corde in Dei seruitio: *Vult piger & non vult.* Hoc est: Vult bene conedere & hibernare, & non vult laborare & ieiunare. Vult diu

Aliorsum
nos trahit
caro atque
spiritus.

Iob. 10.

Psal. 33.

Aduersa
mundi hu-
ius, leuiter
toleranda.

Prou. 20.

Iob. 15.

Rom. 3.

Gal. 6.

Prou. 13.

diu dormire, & non vult citò surgere. Vult fabulari, & non vult vigilare & orare. Vult alios durè corripere, & non vult modicum sustinere. Vult alios docere, & seipsum negligit emendare. Huic debetur virga & baculus, nisi se emendauerit in prædictis defectibus. Qui autem permanferit stabilis in virtutibus, erit hic in æternum benedictus Amen.

CAPVT V.

De obedientia simplicis & humilis fratris.

Prou. 21.
Obedientiæ
laus ac me-
ritum.

Diabolus
præcipuè
obedienti-
bus grauis.

Matt. 23.

1. *Vir obediens loquitur victoriam,* ait Sapiens: Quomodo? Qui qui simpliciter obedit, vincit seipsum, propriam voluntatè relinquendo, & alterius voluntatem humiliter sequendo. Inde magna pax & concordia oritur, bona conscientia acquiritur, & cordis læticia augetur. Ille confidentiam ad Deum obtinet, & mori non timet; quia Deus est spes eius, cui vsque ad mortem perfectè obedire paratus fuit. Nam opera bona in obedientia simpliciter facta, Deo sunt gratissima, & maximè meritoria. Qui superiori vel æquali aut minori se subdit & obedit, diabolus vincit & prosternit: qui infligare solet, ne quis alteri humiliter cedat, sed duriter resistat. Ex quibus iræ, rixæ, & alia multa mala, inter fratres & pacatos sæpe nascuntur. Hæc humilis Iesus Christus non docet; sed potius ad simplicem obedientiam omnes reuocat, dicens: *Discite à me, quia mitis sum & humilis corde.* Homo obediens homini propter Deum, maximè honorem Deo facit, & ei placet. Sine obedientia, aut parua aut nulla sunt opera nostra æstimanda aut ponderanda. Cum humili & prompta obedientia etiam complacens Deo valde parua & vilia seruitia, ex charitate pro vtilitate communi facta.

2. Verus obediens nõ est tardus, nec negligens, nec querulosus; sed pro posse paratus ad omnia Deo placita. Siue ergo obediens orat, siue laborat, siue vigilat, siue dormit, siue loquitur aut tacet, siue stat aut ambulat, siue scribit aut legit, siue intrat aut exit, siue comedit aut ieiunat, omnia ex virtute obedientiæ in bonum & ad meritum ipsi cõuertuntur. Igitur semper in gaudio est & pace, qui seipsum vincit, abnegat, ipoliat, & vilificat; & ad obediendum propter Deum, Deo & eius vicario, corde & animo, omni hora sponte se resignat. Aperite huic cælum sancti Angeli; fugite dæmones superbi; occurrite Patriarchæ & Prophetæ; succurrite Apostoli & Euangelistæ; intercedite martyres & confessores; supplicate Sacerdotes & diacones, implorate virgines, viduæ, & continentes; subuenite omnes Christi fideles fratres & sorores: suscipite animam pauperis humilis, simplicis & obe-

obedientis fratris vobiscū de ergastulo corporis, & in sinū Abra-
hæ cū paupere quondam Lazaro collocare; vt requiescat in pace
Christi dulciter, & sine timore cōfidenter, donec in nouissimo die
refurgat cum omnibus Sanctis, in æterna gloria feliciter. Amen.

CAPVT VI.

De triplici signaculo sanctæ crucis.

I. *P*one me, vt signaculum, diuini amoris super cor tuum, ad a- Cant. 8.
mandum me super omnia: & scribe sanctæ crucis signum in
pectore tuo, & omnia sacra passionis meæ vulnera cōtra maligni
spiritus iacula. Crux etenim mea salutis via, triumphale signum,
& inexpugnabile scutum, fugat corporis & animæ pericula. Igi-
tur in tribus locis præcipuè, statue sanctæ crucis signum; super
cor, super os, & super brachium tuum, cōtra omne vitium. Signa
cor tuum, ne cogites mala, sed semper bona de Deo & beneficijs
eius, vt habeas cor custoditum, ab omni malitia tutum, cum
Deo & omnibus Sanctis vnitum. Signa os tuum, vt non loquaris
mala, nec leuia, nec proterua, sed bona, sancta, & vtilia; & eris Deo
charus & acceptus, & ab omnibus iustè laudatus. Signa brachium
tuum, manus tuas, & digitos tuos; ne facias aliqua illicita, sed
pietatis opera, proximo profutura; & de omnibus istis Deum be-
nedic & lauda.

2. Cogita ergo semper & vbique bona; loquere semper bona,
age semper bona, & erit passioni Christi conformis vita tua, tri-
plici signaculo sanctæ crucis præmunita. Per crucem Christi su-
perabis omnia tentamenta, leta, tristia, dulcia, & amara; quæ su-
bitò irruunt ad cordis tui secreta. Vix enim est aliquid tam be-
nū, quod proponis facere; quin diabolus nitatur impedire, & ad ma-
lū semper trahere & maculare. Noli ea attendere, noli reputare,
sed omnia tanquam stercora respue. Iesum inuoca cruce te confi-
gna: ad Mariam iuxta crucem fuge, geme, plange, cōdole: à cruce
noli recedere, sed cum Iesu & Maria, opta viuere & mori in hac
vita, vt intres cum eis in tabernacula æterna. Amen.

CAPVT VII.

De pia compassione cum infirmis.

I. *S*upportate inuicem in charitate, quia charitas operit multitudi- Ephes. 4.
nem peccatorum. Nemo de se præsumat, nec infirmos despi- 1. Pet. 4.
ciat; quia nullus scit, quid adhuc de se fiet, & an perseuerabit.
Omnes fragiles sumus, omnes adiuuari indigemus, omnes bonum
cupimus, & malum abhorremus. *Estote ergo misericordes,* (ait Do-
minus)

Luca 6.

minus) sicut & Pater vester celestis misericors est. Noli nimis esse iratus, ne obstupescas & indurescas, & perdas aut lædas ægrum, quæ sanare & consolari debueras. *Superexaltet ergo misericordia iudicium*, iuxta beati Iacobi Apostoli sententiam. Quam benignus sacerdos Dominus Florentius secutus dixit: Semper plus lucratus sum pietate quam rigore & terrore. Verum est, sic Christus docet.

Iacob. 2.

Florentij
vox de
pietate.

2. Qualem te facis erga fratrem proximum, talem inuenies alium postea (recto iudicio) ad teipsum. Quæcumque enim bona agis in fratrem debilem, tristem ac læsum, Christo facis tanquam Angelus reuerenter Domino Deo ministrando. Igitur cautus sis & sollicitus, vt tempus tuum vtiliter expendas, & omnia bona ad laudem Dei referas, & nihil tibi vanè attribuas. Nam Dei dona sunt omnia; quæ habes, scilicet esse, viuere, intelligere, cogitare, loqui, & operari. Quando laudem & gloriam Dei in his queris, sursum ad Deum cum Angelis in cælum pergis; sed quando inanem gloriam quaris, & gaudes, & tibi ipsi places, & super alios te eleuas; tunc deorsum cadis, & cælum perdis, gratiam amittis, & poenam incurris ob superbiam & mentis elationem, quæ diabolo instigante concipis, & à te non abijcis & despicias. Fœtet enim, & immundus est ante Deum & coram Angelis eius, omnis qui exaltat cor suum, & in seipso gloriatur. Qui autem verè humilis est & sibi vilis, omnibus benignus, pauperi misericors, infirmo cõpasiuus, tribulato consolatiuus, erranti instructiuius, cadenti erectiuius, dubitanti confirmatiuus, hic accipiet benedictionem & misericordiam à Deo in hoc exilio, & vitam æternam in celo. Amen.

C A P V T VIII.

De perseverantia in bonis inceptis.

Marc. 14.

1. *Sustinete hic, & vigilate mecum.* Hæc locutus est Iesus discipulis suis cum iret ad locum passionis suæ, passurus mortem pro nobis. Hæc cogitare & ad se trahere debet, quicumque monasterium vel deuotam congregationem intrat; quasi Christus sibi ore dicat. Sustine hic, & vigila mecum, ora & præpara te ad tentationes futuras. Exemplum enim vigilandi & orandi ostendi tibi & alijs, vt ita facias, & in bonis inceptis perseveres. Qui enim perseverauerit vsque in finem, hic saluus erit. Multæ tentationes bonorum, multæ & consolationes eorum. Non sunt tamen condignæ omnes passionis iustorum, ad futura præmia æternorum gaudiorum. Cùm venerit tentatio, mox adsit oratio. Non desperes, nec recedas à loco; constans esto, & commenda te Deo.

Matt. 14.

2. *Fe-*

Rom. 6.

2. *Fe-*

2. Felix, quem faciunt aliena & propria pericula cautum, humilem & mansuetum, misericorditer patientem, obsequiosum, affabilem, & neminem spernentem. Beata congregatio, ubi Iesus est in medio eorum, vita, virtus, pax, & concordia morum. Non autem mireris, nec scandalizeris, nec turberis, nec formides, nec desperes, si interdum contingunt aliqua defectuosa, in congregatione bonorum fratrum aut sororum & in religiosis locis & personis; aut si aliqui recedunt à bonis inceptis; aut quidam murmurant in abstinentijs; aut tepescunt in virtutibus & deuotjs exercitijs, à Deo & sanctis institutis. Nam fragiles sumus & instabiles, ad malum proni, & ad surgendum pigri. Et nisi Deus gratia sua nos semper adiuuet, stare & perseuerare non valeamus; nec hostibus nec vitijs resistere. Deo autem iuuante, omnia possumus & incipere, & proficere, & consummare.

3. Igitur ad cautelam attēde, quia in Angelis suis Deus reperit *Iob 42* prauitatem, & primus homo cecidit in paradiso victus à pomo. Et *Num. 14.* multitudo filiorum Israel periit in deserto, murmurando, inobediendo, carnes concupiscendo. Etiam Christo presente & predicante, *Num. 21.* contigerunt aliqua defectuosa & imperfecta inter Apostolos & sequaces eius, quis eorum inter eos esset primus & maior in regno caelorum. Quos ipsa pia redargutione compescuit; & exemplo suo ac verbo, docuit non alta querere, sed humiliter inuicem seruire, & inuicem ex charitate pure diligere. Quod nobis facere & implere, concedat Iesus Christus Dominus noster. Amen. *Num. 26.*

CAPVT IX.

De varijs antiqui hostis insidijs.

I. *R*esistite diabolo, & fugiet à vobis. Quomodo? Per fidem & crucem Iesu Christi. Quibus armis? In vigilijs & ieiunijs, in laboribus diurnis & orationibus nocturnis, in sacris lectionibus & deuotis meditationibus, in paupertate & castitate, in humilitate & simplicitate, in silentio à vaniloquijs, in solitudine à seculi tumultibus, in compassione cum afflictis, in supplicatione pro aduersarijs, in perfecta obedientia, & multa patientia, in forti certamine contra vitia, in perseuerantia omnium virtutum, in abnegatione proprietatis, & contemptu altitudinis, laudis, & honoris. Qui enim in his & alijs pijs actibus & exercitijs, sedulus & firmus permanserit, verè Deo placet & diabolo resistit. Nam varijs modis & dolis, religiosos magis quàm alios tentat, odit, terret, & inquietat: ita vt nemo liber ab eius laqueis existat, in quocunque loco & statu, aut in qualicunque ordine & clausura fuerit. Quid igitur restat facere? ad Dominum confugere, ad Iesum clamare, gemitere.

mere, & plorare; vt ipse te semper adiuet, cōfortet, & custodiat; & post multa pericula, ad se (vbi vera & aeterna pax est) benignè cum gratia perducatur.

2. O quā bene & prudenter facit, qui omnia terrena relinquit, & omnes vias peccādi vitat, & in secreto à negotijs seculi se abscondit. O quā vtiliter & fructuosè studet, qui in vita & passione Christi quotidie se exercitat; & omnia curiosa & alta quę à Deo & internis retrahunt, dimittit, vt de vltimo fine & iudicio sapissimè pepsit. Fidelis & prudens seruus, qui humilia exēpla Christi & sanctorum eius deuotè sequitur, & latas vias magnorum cauet & fugit. Nā diuitibus & magnatibus maximè insidiatur diabolus, & per honores & delicias decipit & perdit. A quibus pauperes & simplices sunt sepe magis liberi, sed nō penitus securi. Nā videntes multos doctos in hoc mundo florere, & socios suos ad altiora cōscendere; tentātur similia habere & licitè possidere. Sed Christus contradicit, & melius suadet, dicens: *Vendite, quę possidetis, (& à vobis non habetis, nec fecistis, nec creastis) & date pauperibus.* *Nolite thesaurizare vobis super terram, vbi omnia pereunt. Thesaurizate vobis thesauros in caelis, vbi omnia bona in aeternū manēt.* Fuge ergo mundū, & sequere Christū; vt euadas infernum, & intro cum eo cœlum.

Diuitibus
& honoratis
maximè instat
diabolus.

Luca 17. &
18.
Matt. 6.

C A P V T X.

De scuto bonę voluntatis contra hostes.

Psal. 90.
Ioan. 14.

1. **S**cuto circumdabit te veritas eius, non timebis à timore nocturno, in longis matutinis; nec in die à demonio meridiano, in laboribus multis & ieiunijs strictis. Iesus Christus, via, veritas, & vita salus, virtus sapientia, aderit tibi à dextris tuis & sinistris in omnibus, quę legis, cantas, & agis, vt perseueres latus, in Dei semper laudibus. Ipse adiutor tuus, custos, & protector fortis ab omnibus hostibus malignis. *Si Deus pro nobis,* ait Paulus, *quis contra nos?* Vis non timere hostem? Ama Christum. Quanto enim plus in te crescit amor Dei, tanto plus vilescit amor mundi, & perit timor mali. Amor Dei mortem non timet, nec diabolus, nec infernum. Tene ergo fortiter scutum bonę voluntatis in amore Dei, & peribit omnis timor & fraus inimici.

Rom. 8.

Psal. 5.

2. Bona volūtas odit omne malū, cauet pro posse omne peccatum; respuit fictū, negat falsum, fugit mendaciū, detestatur omne vanum & inhonestum. Bona voluntas bene placet Deo, diligit omne bonum, omne verum, iustum & sanctum, quęrit perire vbiq; honorem Dei in omni opere & sermone bono, in omni loco & tempore, quamdiu vixerit in mundo. Bona voluntas

congaudet proximo in bono, contristatur de malo; subuenit in necessarijs, orat pro delictis; indulget offensis, miseretur infirmis, consulit meliora errantibus. Bona & perfecta voluntas habet Deum semper præ oculis, & cupit soli Deo placere in bonis operibus & cogitationibus suis; aliorum profectum corde & ore amat, & suum reputat; propriam voluntatem citò abiicit, laudem spernit, reputari subterfugit: omnia enim vana reputat, quæ à Deo retrahunt, & in infimis delectatur.

3. O frater paupercule, infime, & despecte, noli deficere in tribulatione & dolore; quia probaris cum Christo in cruce, & cum martyribus in clausura & carcere. Sustine ergo modicum patienter & libenter, qui non potes multa ferre gaudenter, sicut multi sancti fecerunt. Fer saltem pauca leuia verba, qui non vales pati dura verbera. Sustine tu pro Christo aliqua tibi grauiora, quando tam multi seculares sustinent pro mundo grauiora sine numero. Noli perdere meritum tuum per impatientiam, qui omni die & hora potes promereri per piam sufferentiam, regnum Dei & æternam gloriam. In tribulatione & dolore, statue ante te passionem Iesu Christi, & feres leuius omne graue, quod te premit.

4. Nemo est in mundo, cui non occurrit aliquid contrarium, in corpore vel in animo. Nullus sine labore & dolore sub celo; vnusquisque sibi ipsi onus est & passio, siue solus sit, siue cum alio, in otio vel negotio. Necessaria ergo gratia Dei, & magna patientia intus & extra, tanquam scutum bonæ voluntatis, contra inimici iacula, & carnis vitia, & mundi blandimenta. Indue armaturam Christi serue Dei, & certa, vt bonus & fidelis miles, crucifixo firmiter adherendo. Tota vita Christi crux fuit, sic & tua erit. Ipse enim dicit: *Qui vult venire post me, tollat crucem suam, & sequatur me in regnum meum.* Luca 9.

CAPVT XI.

De laude Dei in omni opere bono.

1. **A**uda anima mea Dominum. Omnia bona fac ad laudem Dei, & quodcumque aliqua bona cogitas, loqueris, & operaris, dic in fine: Deo laus, Deo gratia. Quia sine Deo & gratia eius, nil boni potes perficere, nec incipere: nec bene, rectè, & virtuosè consummare. Deus omnis boni initium & finis, dat & reperit, quod dedit. Recedat ergo superbia, iactantia, & vana gloria; veniat & intret humilis oratio, deuota meditatio, gratiarum actio, & vox laudis omni tempore.

2. Quomodo potest aliquis venire ad puritatem & pacem cordis? Audi breuiter, & serua versum istum in psalmo: *Declina à malo,*

Psal. 29.

lo, & fac bonum. Custodi cor tuum à malis phantasijs, os tuum à verbis nociuis, manus tuas ab actibus illicitis. Ecce hic homo accipiet benedictionem à Domino, & misericordiam à Deo salutaris suo. Cogita ergo semper bona, loquere semper bona, age semper bona; & erit in pace vita tua, cum conscientia bona. Pax omni bono, humili, mansueto, simplici, omnibus renuncianti, & vique ad mortem obedienti. Væ omni malo, iniquo & doloso, peruerso, superbo, inobedienti, nemini plus quàm sibi nocenti.

C A P V T XII.

De vitio vana gloria, & propria complacentia.

Luca 12.

1. **N**olite in sublime tolli, ait humilis Iesus. Non ergo vanè gloriaris terra vilis & cinis in teipso, cum bene tibi fuerit: nefcis enim, quid futura pariet dies si stabis an corrues. Dicit beatus Paulus ad Romanos: *Noli altum sapere, sed time.* Noli superbire in bono, ne cadas in malo. Deus enim superbis resistit, tam Angelis quàm hominibus superbientibus, & de seipsis præfumentibus, & sibi complacentibus. Heu, superbia insidiatur omnibus, prælatis & subditis, secularibus & religiosis. Superbia morbus valde contagiosus, citò inficit cor hominis: tentat castos & deuotos, iustos & innocentes, doctos & potentes.

Rom. 14.

Iacobi 4.

Prou. 29.

2. Quis ergo gloriabitur castum se habere cor inter homines, vt viuat ab omni malitia purus? Verè nullus. O Deus, tu solus ætætuus, tu solus Dominus, tu solus altissimus Iesu Christe. Tu ante omnes, & inter omnes Angelos & sanctos, benedictus es in secula. Oro itaque Domine Deus, sana animam meam, quia peccaui tibi. Cor mundum crea in me, & omnes iniquitates meas dele, vt sim totus purus, totus tuus, tibi placitus & acceptus. Mihi autem vilis & abiectus in oculis meis; vt inueniam gratiam & misericordiam coram te & omnibus sanctis tuis, nunc & semper, pie Iesu Christe.

Psal. 40.

Psal. 50.

C A P V T XIII.

De varijs bellis impiorum, & patientia piorum.

Psal. 34.

Psal. 55.

1. **E**xpugna impugnantes me, quoniam multi bellantes aduersum me. Patientia ergo est tibi necessaria, & præcipuè gratia Dei confortans te, intus & extra, in omni loco & tempore. Multa sūt bella in mundo, multus labor & dolor sub cælo, sed non in cælo. Et quis enumeret omnia mala mundi, & occulta iudicia Dei? Quis nisi Deus solus, iudex, iustus, fortis & patiens, hominum malitiam vincens, lucens & pluens super bonos & malos? Non est, qui se abscondat à calore & notitia eius, & possit præterire iudicium

dicium eius, & effugere manus eius. In omni loco, oculi Domini *Prov. 15.*
contemplantur bonos & malos. Dic ergo cum David in psalmo:
Oculi mei semper ad Dominum, quoniam ipse euellet de laqueo pedes *Psal. 33.*
meos. Et: Nisi quia Dominus adiuuit me, paulominus habitasset in in- *Psal. 33.*
ferno anima mea. Non ponas spem tuam & pacem in homine, nec
in aliqua creatura cœli & terræ; si non vis errare, falli, & turba-
ri. Salus in solo Deo viuo, vero, æterno, & summè bono, qui om-
nia creauit ex nihilo, & regit recto iudicio.

CAPVT XIV.

De malitia prauorum contra innocentes.

I. *B*enefac Domine bonis & rectis corde. Beati, qui ambulant in in- *Psal. 124.*
nocentia sua, coram te Domine: & sine dolo, in bona sim-
plicitate querunt te. Beati omnes, qui ante omnia & in omnibus
verbis & factis suis, laudem tuam, gloriam tuam, honorem tuum,
& amorem tuum, secundum omnem voluntatem tuam preten-
dunt; & nil proprietatis in omni opere suo habent, nec habere
cupiunt. Sit Iesus in corde tuo, in omni loco & tempore, in labore
& quiete, sine fictione, sine murmure, sicut decet humilem seruū
Dei, ad omnia bona paratum die ac nocte. Non sic impij, non sic; *Psal. 1.*
sed tanquā puluis, quē proijcit ventus à facie terræ: & in quibus
non est timor Dei ante oculos eorum, nec amor Dei in cordibus
eorum. Quid ergo in eis & inter eos regnat? Omnis iniustitia,
lis & discordia, superbia, inuidia, fraus & nequitia. Hæc vita pra-
uorum, qui non cessant malignari; & bonos ac simplices inquie-
tare. Sed bonis ad meritum, ipsis malis ad supplicium: bonis ad
virtutum profectum, impijs ad malorum cumulum. Da nobis
Domine, cum bonis in virtutibus perseverare. Amen.

CAPVT XV.

De inuidia diaboli, contra salutem hominum.

I. *I*nuidia diaboli mors intravit in orbem terrarum; & inde lis & *Sap. 2.*
discordia multa, inter homines est exorta. Heu, diabolus pes-
simus hostis generis humani, princeps tenebrarum, & rex super *Iob 41.*
omnes filios superbiæ, non cessat adhuc tentare & inquietare fi- *Diabolus*
deles Deo seruietes. Fecit discordiam in cœlo, inter Angelos; li- *vbique fe-*
tem in paradiso, inter Deum & hominem; inter Adam & vxorem *rit discor-*
eius, trahens eos ad peccandum; inter Abel & Cain, ad litigan- *diam.*
dum & occidendum; inter Iacob & Esau, ad odiendum.

2. Circuit quotidie per mundum, ad peruertendum; inter fe-
cularem & religiosum, ad deridendum: inter laicum & clericum,

ad detrahendum: inter doctum & ignarum, inter stultum & sapientem. Fremit inter superbum & humilem, inter fortem & debilem, inter magnum & paruum, inter pulchrum & deformem, inter nobilem & degenerem, inter senem & iuuenem, inter praelatum & subditum, inter taciturnum & loquacem, inter deuotum & dissolutum, inter taciturnum & loquacem, inter simplicem & astutum, inter veracem & mendacem. Inter hos & alios multos bonos & malos Satan discurrit, nitens ad malum trahere, & à bono impedire. A quo nos custodire & protegere dignetur Iesus Christus Dominus noster: qui per crucem suam principem mundi vicit, & precioso sanguine suo de manu eius nos redemit. Qui cum Patre, &c.

C A P V T XVI.

De armatura Christi & Sanctorum contra vitia.

*Ephes. 6.
Matt. 24.*

I. Accipite & induite armaturam Dei, ut possitis resistere in die malo, & in omnibus perfecti stare. Qui enim perseverauerit usque in finem, hic saluus erit. Et si quis aliquando ceciderit, & in aliquo offenderit, non tamen desperet, sed citò poeniteat & resurgat, cautiùs se custodiat & emendet. O quam bonum consilium & salutare remedium, certans contra omne malum dictum vel factum, promittens certanti & poenitenti magnum meritum, & victori ac perseveranti æternum gaudium, post hoc exilium possidendum. Vnde Ioannes Baptista prædicans regnum Dei & contemptum mundi, ait; *Pœnitentiam agite, appropinquauit enim regnum calorum.* Et Dominus: *Mensuram bonam, & confertam, & coactam, & supereffluentem, dabunt in sinum vestrum.*

*Matt. 3.
Luca 6.*

1. Cor. 10.

2. Arma militiæ nostræ, non carnalia ab extra, sed spiritualia dona ab intra, charitatis opera, humilia seruitia, orationes, fletus, & ieiunia. Arma aurea, sūt sanctissima nomina Iesus & Maria, & omnium Sanctorum nomina deuotè inuocata. Arma pauperis & humilis serui Dei sunt, crux, clauis, lancea, preciosa quinq; vulnera, & omnia passionis Christi stigmata in memoria scripta. Arma argentea, sunt sacræ scripturæ eloquia, doctorum volumina, clericorum iura, canonicorum decreta, monachorum statuta, deuotorum preces, humilium mores, obedientium exempla. Arma ænea & candida, sunt sanctorum martyrum prelia, & grauiora eorum tormenta pro fide catholica, ad destruendum idola yana, & ad exaltandum nomen Iesu Christi crucifixi, super omnia regna & culmina mundi, & luminaria cæli.

3. Arma ferrea, sunt cilicia & ieiunia, & poenitentium dura opera carni onerosa, longæ vigiliæ, preces multæ, lachrymæ amare pro animæ salute, calores in æstate, labores in messe, frigora in hyeme;

hyeme: dolores in capite, in dente, in crure, in pede, & in alijs membris corporis, ad domandum vitia carnis, & ad resistendum diaboli sagittis. Arma virginum, viduarum, & matronarum, sunt castitas, verecundia, taciturnitas, humilitas, modestia, honestas, sobrietas, abstinencia à delicijs & ornamentis noxijs: mansio in domibus, cautio à vijs publicis, & firma custodia cordis & oris in omnibus operibus, téporibus, & locis. His armis nos induè Iesu pijsime, & ab hostium defende periculis: vt ad te securè peruenire mereamur, intercedentibus Sanctis tuis pro nobis. Amen.

CAPVT XVII.

De utilitate frequentis orationis.

1. **A** *Pud me oratio Deo vita mea,* in omni loco & tempore. Vbi- *Psal. 47.*
 cunque ergo fueris, adsit tecum sancta oratio pro socio & solatio, siue breuis siue longa, pro temporis congruentia. Deuoto seruo Dei omnis locus aptus ad orandum, omne tempus breue ad bona meditandum. Scriptum enim est, & quotidie in Missa legitur: *Pleni sunt cali & terra gloria tua, osanna in excelsis.* Vis fructuosè & breuiter orare? Offer Deo cor tuum plene, & ora: *Obsecro, saluifica, benedic & sanctifica me Domine, qui habitas in caelis, fiat voluntas tua in me omni tempore.* Et si rectè sapias, & bene intelligis, ac prouidè conspicias: tunc omnis bona actio, locutio, & cogitatio de Deo, de virtutibus & sanctis scripturis, est supplex oratio. Hęc ad cælum pulsat, veniam petit, gratiam & gloriam impetrat. Et quando hæc facis ad laudem Dei, congaudent sancti Angeli, turbantur dæmones, ædificantur proximi fratres & sorores, qui ad orandum excitantur oratione frequenti.
2. Non ergo cesset os ab oratione, nec manus ab opere, nec cor à meditatione, nec pes tardet à diuino seruitio. Surgat tecum oratio nocte de lectulo: vigilet & cantet tecum hymnos & psalmos in psalterio: quiescat tecum in dormitorio, præcedat & sequatur te in choro, sedeat tecum in refectorio; doceat te in locutorio; soluat tecum gratias cibo sobriè sumpto, transeat tecum in agrum; plantet tecum sepes in horto; redeat tecum in cubiculum; mundet tecum pedes à luto verborum; lauet tecum manus à forde operum; comitetur te in omni loco privato & aperto; habitet tecum in silentio, sit tecum in principio laboris, in medio, & in fine eius. Ad laudem & gloriam sanctæ Trinitatis.

CAPVT

De priuatis orationibus, quasi iaculis acutis in hostes.

- I. V**erbo Domini cali firmati sunt, & spiritus oris eius omnis virtus eorum. Verbum Dei scutum animæ fidelis ad protegendum, & iaculum acutum contra inimicum. Multæ fraudes antiqui hostis, multæ vanæ immisiones eius contra deuotos, simplices, & humiles. Sed Christus, Dei virtus & sapientia, omnibus potentior est in cælo & in terra; qui vno solo verbo potest Satanam vincere, & contere sub pedibus suorum. Igitur si repentinus timor irruit super te, ora & lege: *Esto nobis Domine turris fortitudinis, à facie inimici.* Si caro putrida stimulat, ora & lege: *Confige timore tuo carnes meas, à iudicij enim tuis timui.* Si praua suspicio influit, ora & lege: *Cor mundum crea in me Deus, & spiritum re-ctum innoua in visceribus meis.* Si mala tristitia te premit, ora & lege: *Redde mihi letitiam salutaris tui, & spiritu principali confirma me.* Si vana gloria inflat, ora & lege: *Non nobis Domine, non nobis, sed nomini tuo, da gloriam.*
2. Si desperatio molestat, ora & lege: *Spes mea Domine, à iuuitute mea; de ventre matris mea, tu es protector meus.* Si tædium mentem occupat, ora & lege: *Adiuua me, & saluus ero: & meditabor in iustificationibus tuis semper.* Si somnus opprimit, ora & lege: *illumina oculos meos, ne obdormiam in morte: ne quando dicat inimicus meus, prauulus aduersus eum.* Si acedia impugnat, ora & lege: *Excita Domine potentiam tuam, & veni. Confirma me Deus in verbis tuis, ne deficiam in via.* Si labor aggrauat, ora & lege: *Pide humilitatem meam & laborem meum, & dimitte vniuersa delicta mea.* Si iracundia conturbat, ora & lege: *Da patientiam Domine & pacem seruo tuo, ne perdam coronam animæ meæ in cælo. Tu enim dixisti: In patientia vestra possidebitis animas vestras.*
3. Si appetitus honoris & altior status te allicit & implicat, ora & lege: *Inclina cor meum Deus, in testimonia tua, & nō in auaritiā. Auerte oculos meos, ne videant vanitatem in vita tua viuifica me.* Si cibus & potus immoderatus te tentat, ora & lege: *Regnū Dei non est esca & potus, sed pax & gaudium in spiritu sancto. Spiritus est, qui viuificat, caro nō prodest quicquam.* Si curiositas audiendi noua aut videndi pulchra te mouet, ora & lege: *Omnis gloria filia regis ab intus.* Omnia enim infima, caduca: omnia mūdāna, vana, quantumcumque sint decora. In solo Deo, omnia bona, plena, sine fine. Si Iesum sequeris, & omnibus renūciaueris, omnia in eo possidebis. Post multa sacra verba, hoc vnum retine: *sæpe ora, sæpe lege: Mihi adherere Deo bonum est, ponere in Domino totam spem meam.*

CAPVT XIX.

De versiculis ante initium operis legendis.

1. **I**N corde meo abscondi eloquia tua, ut non peccem tibi. Nam citò Psal. 117.
 corruet homo in malum, si nō habuerit aliquid boni in corde suo, de Deo Iesu salutari suo. Vt ergo promptè habeas Deum in mente, omnia, quæ audis & vides, legis & pensas, trahe ad Deum. Memore esto nominis Domini Dei tui, die ac nocte, ut bene fit tibi cum eo, quia sine eo, semper malè tibi erit, vbicumque fueris, & quicquid habueris. Quando suscitaris in nocte, aperi oculos tuos, & lege versiculum istum, & dic ad teipsum: Surge, surge, qui Ephes. 5.
 dormis, & illuminabit te Christus; qui promisit coronam vigilantibus & orantibus. Cum pulsatur iterum, mox lege: Ecce Sponsus Matt. 25.
 Iesus venit, exite obviam ei. Qui tardè venit, confundetur, & benedictione carebit.

2. Cum vocatus fueris ad laborem, lege: In nomine Iesu Christi Act. 3.
 Nazareni, surge & ambula, & fac opera tibi iniuncta, quia melior 1. Reg. 15.
 est obedientia, quàm victima propria. Inter laborem sæpe ora, Eccli. 4.
 psalmos deuotè rumina, fabulas caue, Iesum inuoca, & genua flecte. Ad sonum campanæ, lege: Aue Maria, & ei te commenda. Ad pulsus chori, lege: Hoc signum magni regis est, eamus, & offeramus ei munera, aurum, thus, & myrrham. Quando chorum intras, lege: Introibo in domum tuam Domine, adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo. Quando cum alijs stas in choro, lege: In conspectu Angelorum psallam tibi, adorabo ad templum sanctum tuum, & confitebor nomini tuo. Quando exis è choro, lege: Deduc me Domine in semita mandatorum tuorum, quia ipsam volui. Quando intras sacristiam, lege: Verè locus iste sanctus, in quo sacerdotes & ministri se preparant ad diuina celebranda. Quando gradum dormitorij ascendis, lege: Gen. 28.

3. Ascendo ad Patrem meum, & Patrem vestrum: Deum meum, & Deum vestrum, alleluia. Quando descendis, lege: Zachae, festinans descende: quia hodie in domo tua oportet manere. Quando intras cellam, lege: Aperite mihi portas iustitia, ingressus in eas confitebor Domino. Hac requies mea in seculum seculi, hic habitabo, quoniam elegi eam. Quando exis foras, lege: Dirige Domine Deus meus, in conspectu tuo viam meam. Domine sequor te, quocumque ieris, quia verba vite aeternæ habes. Cum redieris, lege: Bonum est nos hic esse, faciamus hic tria tabernacula, cum Iesu & Maria, & tota cæli curia; quia melius est hic, quàm in platea. Cum pulsatur ad prandium, lege: Beatus, qui manducabit panem, in regno Dei. Meus cibus est, ut faciam voluntatem Patris mei, qui est in cælis. Lucæ 14.
 Ioan. 6.

4. Ante

Psal. 79.

4. Ante gustum cibi, lege: *Cibabis nos pane lachrymarum, & potum dabis nobis in lachrymis, in mensura.* Si malè sapit cibus, lege:

Psal. 68.

Ioan. 19.

Dederunt in escam meam fel, & in siti mea potauerunt me aceto. Cum ergo Iesus accepisset acetum, dixit Patri: *Consummatum est, & max. inclinato capite emisit spiritum.* Felix qui cum Iesu in cruce moritur,

Psal. 118.

Sap. 12.

Psal. 50.

Psal. 123.

ut cum eo resurgere mereatur. Si cibus bene sapit & potus, pro cõmuni paratus, lege: *Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel & fauum ori meo!* O quàm suavis est Domine spiritus tuus, & quàm magna multitudo dulcedinis tuæ, quam abscondisti timentibus te! Ante initium operis, lege: *Adiuutorium nostrum in nomine Domini, qui fecit calum & terram.* Omnia ad laudem Dei, lege: Adesto omnipotens Deus Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, lege: Assiste mihi, ô pia virgo Maria, cum Iesu dilecto Filio tuo, saluatore meo.

Psal. 118.

Psal. 103.

Ioan. 13.

5. In fine omnis laboris lege: Deo gratias, Deo laus pro omni bono. Ante lectionem in libro, lege: *O aterna Sapiëntia, reuela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua.* Emitte Spiritum tuum, & creabuntur in me virtutes & dona gratiæ, cum spe futuræ gloriæ. Post studium, pone librum ad locum suum, & recogita quæ legisti, memorans verbum Domini, quod in cœna dixit: *Si hæc feceritis, beati eritis, si feceritis ea.* In omni verbo Dei inuenies mæna cæli, si rectè intelligis, & bene viuus. Si malè viuus, lapis est, non panis suavis. Conuerte cor tuum ad humilem & pium Iesum, & inuenies animæ tuæ solatium; & omnia aduersa conuertentur tibi in bonum & æternum gaudium.

CAPVT XX.

De septem virtutum gemmis bona congregationis.

Psal. 111.

Psal. 1.

Prou. 10.

Psal. 118.

I. **G**eneratio rectorum benedicetur, & iter impiorum peribit. Benedictio Domini super caput iusti: maledictus verò, qui declinat à mandatis Domini. In omni bona & deuota congregatione, fulgent præcipuè septem commendabiles virtutum gemmæ, tanquam deuotionis signa, Deo & Angelis placita, sed dæmonibus contraria. Prima gemma est obedientia in subditis, ut omnes superiori suo spontè, promptè, & humiliter obediant; & vnusquisque propriam voluntatem suam relinquat, & cū Christo omni hora dicat: Pater non sicut ego volo, sed sicut tu vis. Pater fiat voluntas tua bona, & non mea mala. Sic vincitur diabolus, & consilium eius annullatur; crescit obedientiæ meritum, & augetur cæleste præmium.

2. Secunda gemma est concordia in bonis moribus; ut simul labarent, vigilent, orent, ieiuent, edant, & inuicem se confortent,

tent, iuxta verbum Iacobi Apostoli: *Orate pro inimicem, ut saluetur.* Iacobi 9.
mini Tertia gemma est constantia in locis; ne locum suū leuiter
 deferant, nec pro cōmodis proprijs mutant; sed pro Christo fir-
 miter se sustineant, vt à Christo audiant; *Vos estis, qui permansi-* Luca 22.
stis mecum in tentationibus meis. Quarta gemma est patientia in
 aduersis; vt parati sint dura & aspera pro vita æterna sufferre; quæ
 sibi possunt contingere, siue à seipsis, siue ab alijs, Deo iusto per-
 mittente. In loco enim vbi multi congregantur ex diuersis a-
 titibus & nationibus, raro est, quin ibi contingat aliqua turbatio
 in verbis vel factis. Ideo necessaria est patientia, optima medi-
 cina contra omnem turbationem, iuxta sancti Pauli doctrinam
Alter alterius onera portate. & sic adimplebitis legem Christi. Quæ
 autem ista sint onera, quotidiana experientia docet: scilicet in-
 firmitas corporum, & imperfectiones animorum, & virtutum
 defectus in omnibus nobis; quia nemo perfectus in omnibus,
 nisi solus Deus.

3. Quinta gemma est mansuetudo sermonis ad consodales,
 nutriens charitatem, delens iram, & faciens pacem inter fratres:
 vt nemo alium verbo, signo, facto, risu, ioco, serio turbet, lædat
 aut offendat: sed sicut seipsum attendat, diligat, & Christum præ-
 oculis semper habeat, qui dicit: *Discite à me, quia mitis sum &*
humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris in mun-
do, & vitam æternam in cælo. Sexta gēma est gratitudo pro be-
 neficijs Dei, laudans ac benedicens Deum pro omnibus bonis,
 ab initio mundi vsque ad finem & consummationem sæculi.
 Tanta enim sunt beneficia Dei in cælo & in terra, vt nemo ex-
 plicare vel numerare ea sufficiat. Ideo omnia Deo retribuenda
 sunt, & ab omnibus laus semper soluenda. Septima gemma est
 perseuerantia finalis in omnibus virtutibus prædictis, cum multis
 alijs donis istis annexis. Hæc ducit prudentem & fidelem seruum
 in paucis, pro quinque talentis lucratis, in gaudium Domini sui
 æternæ pacis requiem; vbi cum Iesu & omnibus Sanctis gaude-
 bit semper in gloria. Amen.

F I N I S.

D I A.

DIALOGVS NOVITIORVM.

P R O L O G V S.

Ioan. 6.

Verba do-
ctorum &
exempla
bonorum,
fragmenta
sunt, quæ
colligi o-
portet.

I. **C**olligite, quæ superauerunt fragmenta, ne pereant. Verbum Christi est ad discipulos suos. Cùm enim omnipotens & misericors Dominus, de quinque panibus & duobus piscibus quinque millia hominum satiascet, iussit reliquias fragmentorum colligi, ne perirent. Mysticè autem loquendo, fragmenta ciborum sunt verba doctorum & exempla bonorum, quæ à studiosis fratribus frequenter pensari debent, & in libris vel in tabulis (tanquam in cophinis) ad utilitatem legentium diligenter inseri & obseruari. Hac consideratione inductus pro nouitijs exhortandis quorundam prædecessorum meorum monita & exempla, Deo iuuante, huic opusculo inserere cogitavi: quatenus his bonis auditis laudetur altissimus Deus, à quo bona cuncta procedunt: & multi legentes ista, ad contemptum mundi amplius accendantur.

CAPITA HVIVS LIBELLI.

Q uod locutio de Deo, multum prodest nouiter conuersis.	Cap. I
Quod meliora sunt in exemplū trahenda, & deteriora vitanda.	II
De laudabili statu religiosorum, si bene seruetur.	III
De periculis nouitiorum, ex consortio mundanorum.	IV
De sacerdote tentato, & à Deo consolato.	V
De iuvene clerico, qui relicto studio monasterium intravit.	VI
De matrona, quæ filium conuersum planxit: sed postea ad Deum conuersa, gratias egit.	VII
Quod potius est Deo obediendum, quàm amicis.	VIII

D I A L O G V S N O V I T I O R V M
de contemptu mundi.

Nouitius. I. **R**ogo te Pater charissime, vt amore Iesu Christi, diligenter ad me respectum habeas, quæ salutaria sunt edoceas, excessus meos strictè corrigas, passionibus meis remedia tempestiue adhi-

adhibeas; & si qua exempla bona nosti, mihi etiam imitanda proponas. Idcirco enim mundum, & ea quæ in mundo sunt, reliqui: ut in statu religionis plenius discam voluntatem Dei, & faciam; à periculis tentationum securius viam; & tandem finito huius vitæ stadio, æternæ beatitudinis præmia cum fidelibus Christi merear adipisci.

Scopus monasterium ingrediendum.

2. Intendo namque de cætero, totam vitam meam ad Dei seruitiū ordinare, & modicum temporis, quod mihi remanet, in religione consummare. Quapropter paratus sum omnem subire laborem, & tuis admonitionibus acquiescere, ac seniorum obtemperare statutis, pro mea salute editis & profectu; sicut nouitium decet, & status religionis requirit.

C A P V T I.

Quòd locutio de Deo, multum prodest nouiter conuersis.

1. **L**ibenter audio, quod dicis, & si potero prodesse, faciam quod hortaris. Absit nunc Spiritus sancti gratia, ut eloquar digna; quatenus Deo nostra colloquia placeant, & proximis utilia fiant. Siquidem magna ars docendi est, recta debite proferre, & eadem testimonijs sacris confirmare. Cupio autem tecum de Deo & seruis Dei aliqua loqui, ut tibi ex auditione solatium veniat, & mihi meritum ex huiusmodi colloquutione accrescat. Cōfido in Domino Iesu, quòd pietas eius non deerit nobis orantibus, qui præsentiam suam promisit de se loquentibus affuturam dicens: *Vbi duo vel tres congregati sunt in nomine meo, ibi sum in medio eorum.*

Senior.

Matth. 18.

2. Hinc est quòd duobus discipulis ambulanti- bus in via, & de se loquentibus, in specie peregrini apparuit, & ait: *Qui sunt hi ser- mones, quos confertis ad inuicem ambulantes, & estis tristes?* Et dixerunt: *De Iesu Nazareno.* Ecce, qualiter pius Dominus de se contristatis, præsentialiter occurrit. Et quia non de secularibus negotijs, sed de factis nostri saluatoris loquebantur, idcirco ab eo meruerunt cōsolari, & in diuinis scripturis pariter erudiri. Moxque in amore Christi, tam vehementer sunt accensi, ut ex dulci colloquio eius, mirabiliter illuminati dicerent: *Nonne cor nostrum ardens erat in nobis, dum nobis loqueretur in via, & aperiret scripturas?* Sicut enim bona colloquia accendūt corda piorū in amorem cælestium, ac germinare faciūt opera virtutū, sic vaniloquia corrumpunt bonos mores, & gratiā Dei perdunt, deuotionē extinguunt, cōscientiā maculāt, & alios scādalizant. Oremus ergo ad Domi- nū, ut illuminet vultū super nos, & custodiat nos ab omni opere malo,

Luca 24.

Luca 24.
Quid colloquia bona, quid mala efficiunt.

Luca 10.
Iacobi 2.

malo, & sermone otioso. Sedeamus cum Maria Magdalena ad pedes Iesu, ad audiendum verbum illius, quod potest saluare animas nostras; & in omnibus actibus nostris, ad beneplacitum Dei tendamus.

Nouitius.

3. Confortasti me, & instruxisti verbis optimis & exēplis. Vtinam custodiam vias meas, vt nō delinquam in lingua mea. Vtinā dirigantur omnes viæ meæ, in conspectu Dei mei semper. Sed nō pigeat te, ad interrogata mea respondere. Dic quæso, quomodo potest quis ad perfectum seculi contemptū venire, & verus Christi discipulus effici? Video namque multos seculum relinquere, & postea tamen ad secularem vitam redire. Alios etiā considero habitum religionis assumere, sed à pristino seruore languere. Cum alijs Ecclesiam intrant, sed deuotionis gratiam non degustant. Quosdā etiā intueor ad exteriora defluere, & paulatim ad noxiā libertatem declinare. Rogo te, non me patiaris à via perfectionis exorbitare, sed quid cauendum sit, quidve tenendum doceas euidenter.

C A P V T II.

Quòd meliora sunt in exemplum trahenda, & deteriora vitanda.

Senior.

1. **B**onus discipulus paratus est acquiescere magistri sui consilio, nec quicquam temere contra eius sententiam agere presumit. Sic seruat humilitatem, implet obedientiam, meretur gratiam, tenet pacem, custodit conscientiam, & auget sibi gloriam. Qui enim aurem suam præbet sapientiæ & doctrinæ in principio, non poterit de facili errare; sed gaudebit de beato fine, breui labore transacto. Tantoque plus proficiet in virtutibus, & sapientior erit, quanto humiliter superioribus se submittit. Nam arbor, quæ in altū crescere debet, oportet quòd radices mittat in imò, ne cadat. Non ergo paueas repentino timore, sed in Deo statue fiduciā firmam; relinque propriam voluntatem, & subijce te in vera humilitate. Dominus erit in latere tuo, qui protegit gradientes simpliciter, & humilibus sua secreta reuelat.

Prou. 3.
Matt. 11.

2. Vt autem melius perseueres in bono, à melioribus viuendi accipe normam, à doctioribus inuestiga sapientiam, ab expertis quære consilium, & cum deuotis tracta sermonem. Si autem videris quosdam à via veritatis errare, & retro post Satanam abire; noli pereuntes imitari, sed bonos & feruentes studeas, semper æmulari. Quære cum paucis saluari, qui per angustam portā intrant ad vitam. Nam Christo teste, *lata & spatiosa est via, qua ducit ad perditionem; & multi sunt qui intrant per eam.* Væ eis, qui à Domino Deo recedunt, & redeant in Ægyptum; hoc est, in hunc mundum

Matt. 7.

mundum peccatis tenebrosū, vt pascant carnem suam citò morituram. Beatus autem homo, qui metuit Dominum; & in lege eius meditatur die ac nocte, vt ambulet in vijs eius. Attamen pius Dominus non deserit suos, sed sicut bonus pastor consolatur oves suas, quæ vocem eius audiunt, & sequuntur eum vsque ad mortem; eligentes magis mori in bello tentationum, quàm peccato consentire, vel turpiter ad seculū redire. Talibus enim dicit: *Nolite timere pusillus grex, quia complacuit Patri vestro dare vobis regnum.* Luce 22. Quid timendum sub tali pastore viuere, pro æterno regno militare, quod ipse dare promisit? Et quidem faciet, quod promisit. Nec solū gaudia futura, pro cōtemptu mundi promisit se daturum; sed etiam in præsentī dat seruitibus sibi consolationem Spiritus sancti, quæ longè melior est & suauior, quàm omnis lætitiā mundi. Nam sæpè orantibus deuotionis gratiam infundit, & in lege Dei meditātibus lumen intelligentiæ aperit; vt gustata suauitate spiritus, caro vilescat & mundus. Vnde perfectè huic seculo renunciantibus Dominus ait: *Omnis, qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut agros, propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit.* Matth. 19.

3. Sed quia multi vanas consolationes quærunt, & ad exteriora se cōuertunt, idcirco deuotionis gratiā non sentiunt, nec caelestem illuminationē accipere merentur. Est ergo tutissimus status placendi Deo, & meritorius amplioris gratiæ & gloriæ, fugere mundum, amicos relinquere, temporalia contemnere, arctiorem vitam assumere, proprijs renunciare, sub obediētia viuere, laboribus insistere, vigilijs & ieiunijs carnem macerare; lectionibus & orationibus incumbere, contra tentationes & vitia quotidie certare, præsentia fastidire, æterna desiderare, gratiam Dei instanter quærere, inuētā sollicitè custodire, vilitate de seipso sentire; alijs libenter obsequium impendere, soli Deo optare placere; sine querela inter fratres niti conuersari, & in sancto proposito, ac proficiendi desiderio firmiter perseuerare. Hæc ad verum Christi discipulum pertinent; hæc seruum Dei ad celeste regnū indubitanter perducunt. Vnde benignus magister electis discipulis suis: *Vos (inquit) estis, qui permansistis mecum in tentationibus meis: Et ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater meus regnum, vt edatis & bibatis super mensam meam in regno meo.* Luce 22.

4. Placent, quæ dixisti. Ex his namque verbis cōfortatus sum Nouitius in Domino, & in spem vitæ æternæ, pro qua laboro, lætus respiro. Non enim sunt condignæ passiōes huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Et verè, qui Deo fideliter seruiunt, & modò bene habebunt, & in futuro maiora percipiēt. Omnia enim cooperantur electis in bonum, tã præsentia quàm

V u

futura.

futura. Quapropter precor tuā clementiam, vt vacillantē animā, sacris eloquijs cōfirmes, & si qua bona exēpla de alijs nosti, mihi etiā libenter exponas. Quamuis enim multa preclara facta de veteribus sanctis audiui, opto tamē bona noua audire de modernis. Veruntamen causas à spiritali profectu tardātes prius mihi aperiri, vt inimici fraudes cauere, & calles iustorum valeam inoffenso pede transire.

C A P V T III.

De laudabili statu religiosorum, si bene seruetur.

Senior.
Monachorū
conditio
nobilis ac
sancta, si
quidem
seruetur.

1. **S**tatus religiosorum magnus & sanctus est, si bene seruetur: quisque sic viuat, vt regulā docet & habitus demonstrat. Sed non est ideo frater securus, & spiritalis mox censendus, quia cum bonis ambulat, & sacras lectiones frequenter audit, & bene cantat: sed quia toto corde nititur implere, quod promisit: & facit, quod debet. Quod si ex fragilitate excedit quādoque, aut aliqua tentatione vincitur, vel passione mouetur: citò se corrigere studeat & multum doleat, reum se cognoscat, nec excusando culpā augeat, sed ad petendam veniā spōte se humiliet, vt Deus ignoscatur. Pius enim Dominus, quamuis offensus sit & contemptus, fletibus, & precibus contentium citò placatur, sicut Dauid sanctus poenitendo testatur: *Cor contritum & humiliatum, Deus, non despicies.*

Psal. 50.

Phil. 3.

2. Igitur magno conamine ad anteriora te extende, quæ retro sunt & huius mundi obliuiscere; nec ad remissos & infirmiores respice: sed ad quid venisti, & quid te agere oportet, attende. Nam qui proficere vult, omni die incipere debet: nec vllum laborē abhorre, nec aliquod tempus otiosè præterire. Non igitur longos dies nec annos plures in religione computes: nec de dignitate ordinis glorieris, nec loci amoenitate delecteris: sed quam longè adhuc à veris virtutibus distes, pensa: & in quantis vitiorum sortibus iaceas, diligenter pertracta. Nam qui se aliquid esse putat, ipse se seducit. Per elationem quippe gratia Christi perditur, & bona diu quæsitā citius euelluntur.

Galat. 6.

Ecclesi. 3.

3. Igitur occulta super te iudicia Dei metue, omnia opera tua districte discute, altiora noli quærere nec curiosā rimari: sed que tibi præcepit Deus, cogita semper. Et quamdiu in corpore peccati manes, non securitatem à tentationibus, non requiem à laboribus tibi audeas polliceri; sed sicut strenuus miles certa contra vitia; & donec accipias coronam gloriæ, scutū patientiæ in omni tentatione & angustia corde firmissimo tene, vt cum Apostolo Paulo dicas, mortis articulo imminente: *Bonum certamen certavi,*

raui, cursum consummaui, fidem seruauit, de reliquo reposita est mihi 2. Tim. 1. corona iustitiae, quam reddet mihi iustus iudex. Et quidem Dominus noster Iesus Christus non misit Apostolos suos ad querendū honores temporales & commoda carnis; sed ad crucem portandam, & proprię voluntatis libertatem abnegandam. Vnde sequaces suos hortatur, dicens: Siquis uult uenire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Matt. 16.

4. Indue ergo armaturam Dei, & sta in preparatione pugnae; quoniam multi bellantes aduersum te, caro, mundus, & diabolus; qui non cessant impugnare die ac nocte innocentes, & Christo seruire volentes. Sed ne timeas eos, nec audias, neque credas eis, nec consentias suggestionibus eorum pulchris & fictis; quoniam in dolo tecum loquuntur, ut capiant & decipiant, atque a Deo elongent, & ad omne malum finaliter perducant. Quapropter vigila in orationibus, & aduersis infidias diaboli, diuinum flagita humiliter quotidie auxilium, & fratrum expertorum acquiesce consilio; ne tentatio tibi dominetur, & mundus rursus te illiciat & inuoluet. Habeto igitur in mente, quod in Apocalypsi ad consolationem militum Christi in seculo pugnantium legitur: *Qui uicerit, faciam illum colummam in templo meo; & dabo ei edere de ligno uita, quod est in paradiso Dei mei. Apoc. 3.*

5. Sicut iam supra ad emendationis studium, & perfectę mortificationis agonem, me animasti; ita nunc pericula a bono incepto retrahentia, & ad secularia desideria inuitantia, ad cautelā mihi planius describe. Dolendum enim vehementer, cum quis labitur in teporem, refugiendo parui temporis laborē. Sed magis deffendum, cum aliquis relicto Dei timore reuertitur ad seculū, diaboli sequendo instinctum; sicut infelix Iudas fecit; qui propter pecunię questum reliquit Christum, & cum Phariseis iniit consilium; ac tandem peruenit ad laqueum, miserabiliter finiēdo vitam presentem, & mortem incurrendo sempiternam. Aperi ergo os tuum, & denuda dolos serpenti antiqui; qui sub specie boni decipit multos, ut sepe probasti. Novitius.

CAPVT IV.

De periculis nouitiarum, ex consorsio mundanorum.

1. **S**unt multa, quę impediunt incipientes; sunt plura, quę retrahant proficiētes; sunt uero valde pauci, qui ad perfectionem perueniunt, & omnem difficultatem per uigilantem meritum transcendunt. Quidā nāque seruenter incipiunt, sed orta tentatione a proposito sancto resiliunt, & ad pristina uitia relabuntur. Et quia Deū purē nō querūt, nec integrē se resignant, tot obstacula inueniunt,

V u z

aiunt,

1681. 16.

niunt, quot tentamenta eis occurrunt. Hi enim ignorāt aut obli-
ti sunt, quod elegerunt; quia pro Deo & pro anima sua certare,
atque pati aduersa venterunt, sicut Dominus apertissimē dicit: *In*
mundo pressuram habebitis, sed confidite, ego vici mundum. Quomo-
do? Per tolerantiam videlicet alienæ malitiæ, & perseverantiam
in statu bonæ vitæ.

2. Multi enim sic Deo seruire volunt, tāquam nihil gravitatis
passuri, sed cum omni iucunditate sint hic victuri. Sed qui talia
querunt, terrena adhuc sapiunt, & religiosorum certamina non
noverunt. Vtinā recalescant, & per fructum boni operis se exer-
ceant; ne per proprium commodum decepti, æterna præmia per-
dant. Studeas ergo ad sufferentiam laborum & dolorum te præ-
parare; quatenus in futuro cum Christo æternaliter gaudere, &
cum triumphatoribus mundi in cælo coronari merearis.

3. Ad cautionem igitur tuam animaduerte, quæ dico. Si non
vis decipi in via Domini, si intendis proficere, & in bono per-
seuerare; fuge consortia hominum secularium, caue occasiones
tentationū, vt non videas nec audias quæ mundi sunt; ne corpore
associatus eis, etiam mente inquineris. Vilipende honores, diui-
tias, & voluptates, quæ seducunt amatores suos, nec vnquam fa-
tiant possidentes. Qui enim volunt diuites fieri in hoc seculo,
incidunt in laqueum diaboli, & in desideria multa; de quibus non
poterunt sine magna gratia Dei liberari. Hæc autem tria vitis
prædicta, foueæ sunt & radices omnium peccatorum. Vt ergo me-
lius vincas & tutius viuas, nec venenosi serpentis morsibus in-
tereas, qui mille modis insidiatur animarum saluti; fuge, tace,
quiesce, abscondere, elongare. Ama nesciri, disce mori, luge præ-
terita, sperne præsentia, meditare futura. Hæc brevis regula ma-
neat in memoria tua, & docebit te vincere omnia terrena.

1. Tim. 6.

Honores,
diuitiæ, ac
voluptates
seculi, om-
nium pec-
catorum
radices.

Nota si-
mile.

4. Relinque etiā notos & amicos, parentes & vicinos, vt Chri-
stum inuenias, & Angelorum socius postmodum fias. Beatius est
tibi, vt elongatus innocenter viuas, & solus salueris; quam cum
multis lupis & draconibus, discumbendo & canendo pericliteris.
Nam rarò diu bonus permanebit, qui secularibus personis li-
benter se immiscet. Citò quoque deuotionem suam perdet, qui
solicite eam non custodit, sed varia amicorum solatia petit.
Lumen in lucerna clausum, fulgorem suum retinet & ardorem;
extra verò positum & eiecctum, leui flatu extinguitur & tenebre-
scit. Quòd si omne rarum, charum censetur; tanto erit quis Deo
charior, & hominibus reuerentior, quāto rariùs foris videtur. Et
si omnibus religiosis & deuotis excursus nociuus est, & occupa-
tio interdicitur secularis; præcipuè tamen iuuenibus & nouellis
nocet visitare amicos seculares, ac patriam requirere natiuam,
quam

quam reliquerunt. Noli ergo affectare familiaritatem extraneo-
rum, qui habitum geris deuotorum, sed per contemptum mun-
danorum disce scandere ad societatem ciuium supernorum.

5. Quid ad te de statu mundi scire, nouos rumores inquirere,
& talia triuola audire; vnde postea cogaris phantasticari; & vix
queas orando, ac gemendo, & legendo, expellere ea de corde?
Quidam sub specie pietatis inducti sunt, ad conuertendum ami-
cos & cognatos; & dum inter illos morari nō timuerunt, inimici
fraude circumuenti, suum propositum infregerunt. Oportet
namque quod valde fortis sit, & bene fundatus in virtutibus, at-
que in omni actione & locutione incedat circumspectus; qui fru-
ctificare debet in populo, & absque periculo conscientie conuer-
sari in seculo. Et zelus quidem animarum laudandus est, si sit
discretus, rectus, purus, nullaque vanitate infectus: qui raro inue-
nitur in nouellis, & nondum plene mortificatis. Quid enim pro- *Matth. 16.*
derit homini, si totum mundum lucretur, & seipsum perdiderit?
Dilige aliorum salutem, sed tuum cauetō periculum. Nō est prę-
bendam perdere, aut corrigiam amittere: animam periculo ex-
ponere, aut votum frangere, vel à sancto proposito resilire.

6. Tutiora loca inermibus & infirmis sunt querenda. Arduum
enim nimis in seculo continenter viuere, & immunem se à pec- *1. Reg. 27.*
cato conseruare. Dauid vir sanctus, fortis & armatus, cum perse-
cutionem à Saul rege pateretur, ad tutiora loca in deserto cum
suis militibus ascendit: ibidem latuit, donec sequitia hostis cessa-
ret. Et tu ergo longe ab amicis & secularibus hominibus discede,
ne peccatis prauorum inuoluaris: & post casum inopinatum plan-
gas te errasse, & pœniteat bonis consilijs non credidisse. Siqui-
dem tenellus flos citò manu capitur, tactu læditur, & facillime
spina perforatur. Sic imperitus iuuenis & nouiter conuersus,
nisi fugiat & recedat à societate mundana, incenditur celeri-
ter igne carnalis concupiscentiæ, & inquinabitur pice lubrica-
lis vitæ, discurrendo per mortifera itinera gula, luxuriæ, auari-
tiæ superbię, & inuidię, velut equus effrenis sine timore, & tan-
quam insensatus sine ratione. Si enim vix potes tentationibus re-
sistere occasione remota: quid in medio laqueorum præsumit
mens infirma? Ecce alij precibus, alij promissionibus aggrediū-
tur animum iuuenilem: laudant corporis formam, suadent inco-
lere patriam & augmentare progeniem: nec debere parentes re-
linquere, quos Deus præcepit ore suo honorare. Sicque verbis
pulchris, & humanę sapientiæ cantilenis, melodizant auribus
pudicis: donec moucant arbutulam Deo adherere cupientem, si
forte audiat & acquiescat amicorum consilijs: & secum abducant
ineautum ad seculum, qui iam mentis pedem leuauit ad cælum,
&

& proposuit incunctanter intrare monasterium, ac Dei se facere seruum, propter summam beatitudinis promissum.

7. Alij etiam viceuersa dnr̄is increpationibus, crebris irrisionibus, & mordacis linguar̄ stimulis prouocant innocentem, ac humiliter incedentem nominant hypocritam, amentem. Quid tu (inquunt) infatuatè prætendis, quòd amicos deseris & bonos dies contemnis? An tu solus sanctus eris, & solus regnum Dei intrabis? Putas nemo bonus erit & Deo placebit, nisi ita fecerit & ierit, sicut tu facis & transis? An soli monachi & tui similes saluabuntur? Desine, desine miser, quia non uales perficere, quod coepisti. Nonne uides, quàm multi à religiositate ista recesserunt, & quàm pauci ibidem perdurarunt? Mane nobiscum, reuèrtere ad amicos, esto lætus socius, fructu bonis concessis, Deus erit propitius. Hæc & his multa similia dicere consueuerunt sapientes mundi, inimici crucis Christi, ut decipiant simplices, & peruertant à uia iusta Christum sequi uolentes. Contra quos dicendum est, cum Propheta in psalmo: *Mihi autem adhaerere Deo bonum est, ponere in Domino spem meam.* Et item: *Narrauerunt mihi iniqui simulationes, sed non ut lex tua.*

Psal. 118.

8. Cæueas ergo tibi à sibilis serpentum, quoniam subuersores sunt tecum, & diabolus est princeps eorum. Quem enim diabolus per se uincere non potest nec defraudare; illum per satellites suos peruerrere quærit, aut blanditijs irretire, ne seculum relinquat. Nam mundus scit tot dolos & nequitias, tot inuentiones confingit & rixas habet, ut nemini pax tuta sit, nec firma fides, & vix aliquis euadere possit innocuus, nisi segreget se ab hominum turbis, & Iesum quærat (ut Euangelium docet) in locis desertis. Exi ergo citò cum Abraham patriarcha de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui, & ueni in terram sanctam, id est monasticam uitam, & laudabilem in Christo congregationem, ut audias legem uitæ & disciplinæ, & seruias Domino Deo tuo fideliter omnibus diebus uitæ tuæ; donec finito laboris tui ceramine, æternum regnum accipias; ubi in conspectu Dei & sanctorum, cum Angelis sanctis semper exultes.

9. Noli retro respicere cum uxore Loth, neque maneat in Sodoma carni seruiendo; sed salua te in montibus superna querendo, & Angelicum ducatum per obedientiæ uiam humiliter sequere, uniuersas propriæ uoluntatis affectiones pro Deo mortificando. Fuge cum Helia, à facie Iezabelis pessimæ mulieris; & perge in solitudinis secretum, perpetuæ continentiæ seruando propositum: donec in curru igneo, post turbinem seculi leueris in cælum. Perseuera etiam cum beato Samuele, in tabernaculo fœderis coram arca Dei, in habitu religioso deuotè ac reuerenter Domino ministran-

ministran-

ministrando: vt audias vocem Dei loquentis de excelso, celestiu
 consolationum libamenta prægustando, ac tandem plenissimè
 his Domini verbis consoles in morte: Euge serue bone & fide-
 lis, quia in pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam, intra
 in gaudium Domini tui. Esto igitur fidelis vsque ad mortem, &
 dabitur tibi corona vitæ. Quã nemo meretur dignè accipere, nisi
 qui legitimè certauerit, & vsque in finem perseuerauerit in vir-
 tute. Sed vt iam dicta factis comprobem, etiam exempla perse-
 uerandi tibi describam,

C A P V T V.

De sacerdote tentato, & à Deo consolato.

I. ERat apud nos sacerdos quidam Alardus nomine, cupiens ^{Senior.}
 seculo renunciare, & canonicæ religionis habitum accepta-
 re. Sed antequam inuestitus esset, tentator affuit, ad memoriam
 ei priores seculi delicias reducens, quibus diu prodigè vtebatur:
 cœpitque tristari vehementer, quia parètes & amicos reliquisset,
 & iam inter alienos tanquam exul à patria sua viuere deberet de-
 solatus. Tristitia igitur suborta, secuta sunt & alia nō pauca gra-
 uamina, veluti tonitrua dura. Nam tedium loci, & difficultatem
 ordinis, hostis ei incussit malignus; & quàm bene posset viuere
 in partibus suis, & multis què prodesse amicis. Hæc enim sunt
 fraudulentæ serpentis iacula, quibus sepe nonitorum corda niti-
 tur vulnerare; vt à sancto proposito eos resillire compellat. Sed
 Deo miserante, dum adhuc sacerdos staret in acie certaminis, lux
 celestis consolationis emicuit, & totam nebulam mundanæ tri-
 stitiæ dissipauit.

2. Itaque spiritu Dei, cōtra diabolicas immisiones reaccēsus
 & confortatus, cœpit intra se cogitare ad quid venisset; & solerti
 ratione propositum iam arreptum perpendens, virili animo seip-
 sum erigebat, dicens: Ecce Deo prouidente, hunc locum emēda-
 tionis gratia, sponte supplexque intraisti; nunc multo plura pro
 tuis necessarijs inuenisti, quam pridem in seculo reliquisti. Pau-
 cos amicos propter Christum postergasti, sed iam plures spiri-
 tuales fratres, maiori charitate tibi coniunctos, pro carnalibus
 recepisti. Cuncta, quæ ad vsum huius monasterij pertinent, tua
 sunt, ac tecum diuiduntur in charitate. Alij pro te laborant, alij
 pro te orant, alij pro te legunt, alij scribunt; nemo hic otatur,
 nemo propria possidet, omnia in commune conferuntur.

3. En tot habes hic seruitia, quot sunt claustrij officia, cū vni-
 uersa familia. Quid ergo habes conqueri? aut quid times Deo li-
 bero corde seruire? Subijce te incunētāter suauissimo iugo Chri-
 sti; tolle super te onus Domini leue; obliuiscere populum tuū, &
 domum patris tui, vt pro paruis magna recipias, pro tēporalibus

æterna, pro vanitatibus huius sæculi gloriosissimū regnum Dei quatenus cum Paulo Apostolo veraciter proloquaris: Tanquam nihil proprietatis habentes, & omnia in communitate possidentes. Hæc & similia eo cogitante, & sanctorum Patrū vestigia per singulos dies cōsiderante, confortatus est in melius animus sacerdotis. Et post probationis tēpus habitu regulari indutus est, atque anne cōpleto solenni voto professus. Qui postmodum in ordine annis triginta laudabiliter viuens, in bona senectute obdormiuit in pace.

CAPVT VI.

De iuueni clerico, qui relicto studio monasterium intrauit.

Senior.
Adolescēs
quidam à
studijs ad
monaste-
rium def-
iuit.

1. **F**uit quidam iuuenis scholaris, primæuæ ætatis flore vigelcens; qui studio literarum deditus Dauentriæ, nonnunquam à studentibus socijs & promotis ad studium Parisiense intabatur promissis & donis. Sed quorundam deuotorum cōsilio hac intentione reuocatus est, & informatus ne se periculo daret desiderio altioris doctrinæ. Interea accidit, vt duo germani fratres consodales eius, corpore & ingenio habiles, de schola Dauentriensi versus Parisios se transferrent. Cumque paruo tempore ibidem in studio stetissent, vno die ambo defuncti sunt.

2. Sed & alij quidam ex studentibus ad magisterium promoti, post multas expensas & diuturnos labores, cum cœpissent scientia & fama clarere, ex hac luce repente sunt subtracti. Audiens hoc præfatus iuuenis de suis coætaneis studentibus, compunctus est ampliùs, atque in breui valedicens scholasticis rebus, discipulus Christi inter regulares effectus est.

CAPVT VII.

De matrona, qua filium conuersum planxit; sed postea ad Deum conuersa, gratias egit.

Senior.

1. **M**atrona quadam diues, & secularis, filium vnicum habuit tenere dilectum, ætate & scientia ac moribus adornatum. Hic cælesti inspiratione afflatus, elegit Deo potius humiliter seruire, quàm in seculo paternis bonis transitorie frui, & mercari. Recessit ergo ab aspectibus amicorum longiùs, petijtque monasterium regularium, ad famulandum Domino secretiùs & perfectiùs, cunctis mundi retinaculis abdicatis. Quem mater vidua subsecuta, precibus ac lamentis studuit reuocare, sed minime valuit.

2. Illa igitur ad sua abeunte, & in mœrore graui existente, contigit

igit in eadem ciuitate casus infaustus, vt cuiusdam potentis diuinitis filius, ab altero seditiosè percussus, plangeretur extinctus. Quo audito, matrona rem gestam exhorruit, & ad se tandem reuerfa, alienis periculis docta propriam tristitiam temperauit, atque semetipsam redarguit dicens: Quàm bene tibi accidit, vt hoc de filio tuo non audias, nec de cætero formides? Nonne tutius in monasterio Deo seruit, quàm apud te in seculo periret? Ex illa demum die ad bonitatem Dei conuerfa, gratias maximas egit, nec vltra filium quasi amissum planxit; sed de eius conuersione summopere gaudebat, fratres regulares specialiter dilexit, hospitio sepius recepit. Et hoc mihi in mensa sua recitauit.

3. Gratanter audio, quod dicis: & spero, quod mihi proficiet & Nouitius. multis. Satis dolendum, quod multi parentes ita inordinatè filios suos diligunt: quod magis eos seculo nutriunt, quàm Deo; quod plus cupiunt illos diuitijs ac honoribus sublimari, quàm virtutibus & bonis moribus pollere. Heu, quod non recogitant, quàm subito mors filios à parentibus separat, nec vllus hominum quantumcumque diues vel nobilis fuerit, poterit semetipsam aut aliquem amicorū à mortis lege liberare; sed oportet nos omnes ante districti iudicis tribunal presentari, vt referat vnusquisque prout gessit in vita, & recipiat pro qualitate meritorum suorum irreuocabilem sententiam, æternam scilicet gloriam vel pœnam.

CAPVT VIII.

Quòd potius est Deo obediendum, quàm amicis.

1. **¶** Ecce sentis pro tua salute. Nam qui Deo seruire statuit, Senior. debet ei potius quàm parentibus obedire. Hinc est, quod veritas sequētibus se discipulis, ait: *Qui amat patrem vel matrem plus quàm me, non est me dignus.* Non ergo audiendi sunt, qui propter solatium amicorum suadent in seculo manendum; sed illi potissimū imitandi sunt, qui propter amorem Christi elegerunt ab amicis elongari, quatenus Deo liberius seruiant, deuotius ei inhæcant, & frequentius pro amicis exorent. Vnde si vie Dei voluerint aduersari, & ingressum religionis impedire, vitandi sunt & relinquendi. Nam & omnium religiosorum legifer & magister Iesus Christus Dominus noster formam perfectæ abrenunciationis ostendit, cum dicit: *Si quis venit ad me, & non odit* Luca 14. *patrem suum & matrem, adhuc autem & animam suam, non potest esse meus discipulus.*

2. Attende, quod non dixit Dominus. Quere primum, an placeat parentibus vel amicis: sed hoc satage facere, quod mihi noveris maxime placere. Dimittis ergo mortuos sepelire mortuos Matt. 23. suos:

Matt. 6.

suos; tu autē sequere me, & quere primū regnū Dei, & iustitiā eius. Habebis enim thesaurum in cælis, si renunciaueris omnibus terrenis. O quā stolidi sunt & cæci, qui pro vili & breuissimo delectamento carnis, negligunt quære æterna gaudia cæli; qui nunc formidant subire sacri ordinis disciplinam, & non ponderant inextinguibilis ignis perpetui flammam.

Matt. II.

3. Ah, nimium differt humilis habitus monachorū, & larualis aspectus dæmoniorum. Valde dissonant inter se deuotus cantus religiosorum, & intolerabilis planctus dānatorum. O si scirent donum Dei, & gustassent, quā suavis est Dominus, & quā iucundum est cælesti Domino seruire, libenter terrena cūcta relinquerent, quæ nec diu tenere valent, & ad religionis statum cōuolarent, per quem recto itinere ad cælum conscenderent. Vnde pius Dominus puillos corde cohortatur, ne præcepta salutaria in Ordine perhorrescant; sed potius cum omni humilitate obedientiæ iugum suscipiant, dicens: *Tollite iugum super vos, & discite à mihi, quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus uestris.* Quā nobis præstare dignetur Iesus Christus Mariæ filius, qui regnat Deus per omnia secula seculorum. Amen.

EXERCITIA SPIRITVALIA.

CAPITA HVIVS LIBELLI.

DE feruida exhortatione ad virtutes.	Cap. I
De firmo proposito seruando per diem.	II
De eleuatione & directione cordis ad Deum.	III
De custodia cella & sensuum exteriorum.	IV
De hora surgendi, & de officio diuino.	V
De refectorio, & cibis sumendis.	VI
De fabulis & otio vitandis.	VII
De beneplacito Dei, & confidentia in aduersis habenda.	VIII
De examinatione conscientia completorio finito.	IX
De scrutinio conscientia in speciali.	X
De hora dormitionis & nocturne quietis.	XI
De virtute sancta obedientia.	XII

CAPVT I.

De feruida exhortatione ad virtutes.

Ephes. 4.

Renouamini autem spiritu mentis vestre, ait beatus Paulus Apostolus. Solēt boni religiosi habere deuota exercitia, quibus

bus ad spirituale profectum & virtutis amorem quotidie excitentur. Tales secretum petunt, & tumultus fugiunt populares: vitam suam sollicitè discutiant, & si in aliquo offenderint, mox illud digna contritione purgare nituntur. Vigilant circa cogitationes suas: quibus affectionibus mouentur, animaduertūt; atque contra euagationes cordis, frequenti oratione ac sacræ lectionis meditatione se muniūt, & dicunt: *Viam iniquitatis amoue à me, & de lege tua miserere mei.* *Psal. 118.* Neesse est enim cor in diuersa rapi, & vitijs repentè sordidari, quod internis ac deuotis exercitijs non insistit.

2. Omnium exercitiorum primum, & ad purgationem mentis vtile magis, est passiones vitiorum agnoscere, & remedia eorum à Deo cum gemitu & lachrymis postulare. Nam pauperes, agroti, & vulneribus corporis afflicti, luctuosis precibus opem curationis à transeuntibus sedulo petunt. Misericors autem & pius Dominus non despiciet orationem contriti spiritus, pro æterna salute gementis. Habeas igitur exercitia tuæ conuersationi congrua, quæ te instruant, renouent, & accendant: Non debent hæc priuata excludere communia; sed ad ea te promptiorem magis reddere, vt in nullo detrimentum internæ pacis incurras. Quod si ab inceptis tuis occasione aliqua impeditis, quanto citius vales, stude ad teipsum habere recursum.

3. Frequentè etiam tuum inspice libellum, vt clariùs tibi innotescat internus profectus tuus siue defectus. Secundùm datam tibi gratiam, præformâ institutionis tuæ normam. Nemo melius instruitur ad omne bonum, quàm Spiritu sancto intus agente; cuius vnctionem, mitis & humilis faciliùs promeretur. Sapiëntia est ordinare vitã suam, & debitum actibus suis imponere finè. Oportet etiã cõueniëntia media inquirere, quibus ad principale perueniatur intentum. Plus proficit vna determinata actio sapiëntis, quàm magna occupatio stulti. Qui importunè & incõsideratè agit, facilè offendit, & dolebit ipse offensus. Qui autem matura vititur prouidentia, de salubri semper fine gaudebit. Esto memor propriæ fragilitatis, etiã dum bene tibi successerit, & altum de te sapere noli. Est qui elatos humiliat, Deus malleus superbiorum.

C A P V T II.

De firmo proposito seruando per diem.

I. **O** Mni manè proponendum est, qualiter præsens dies vtilitè expendatur. Contra vitia, quæ magis infestant diligentiorè adhibe curam. Quotidiana exercitatio, gratiæ meretur augmentum; & perseverantia boni, ad virtutis culmè ducit agentem.

Fortè

Fortē vltima dies ista: forte nouissima hora: forte cras te nō inueniet. Custodi propositum, tempus negligere noli, nō redit hora transacta. Certa bonum certamen. Ora pro gratia, & dabitur tibi de cælo victoria sancta. Stude minora vincere, ne ad deteriora labaris, ignauia praualente. Semper lex Dei in corde tuo versetur, gratiarum actio & vox laudis ab ore tuo non tepescat.

2. Omne tempus cum Deo non expensum, plange velut amissum. Caue otiosos texere sermones, & inutiles circuitus deuita per ades. Stet in ostio cellæ pro signo notabile breue: quod te præmoneat exeuntem, & redarguat diu tardantem. Periculum tuum, inter homines multos. Orto iam die, benedic creatorem cæli & terræ, qui tibi adhuc spatium bene viuendi concessit, & solem suum pro varijs vsibus super te fecit oriri. Christus viuere tibi sit, & cuncta opera tua ad Christi dirige laudē. Ipse spes tua tota & premium æternale, quod expectas: gratiam autem humanam non queras, nec affectes.

3. Si nō vis decipi, noli laudibus stultis delectari. Nouit Deus cor tuum, quā impurum sit & vanum. Ne credas adulanti: sed potius increpantem ausculta, qui bene consulit, dum tua corripit errata. Habeas semper ad manum orationis vsus, contra omnia aduersantia inuincibile scutum.

C A P V T III.

De eluatione & directione cordis ad Deum.

1. **A**Nte opus externum, prius eleua cor ad Deum. Quicquid boni feceris aut dixeris, memor videlicet, quod sine eo nihil boni poteris facere aut dicere: & si quid feceris aut dixeris, non magnipendas, sed inutilem te seruū veraciter reputabis. Offendit enim oculos diuinę maiestatis, etiam leuis elatio cordis. Vtinā saltem vel vnā diem vel mediam horam cum Deo integre expendas. Heu nimis instabilis es & impurgatus, etiam vbi deuotior esse deberes.

2. Opere finito, aut horis persolutis, gratias age Deo de bene peractis: & de negligentijs intercursis, veniam flebiliter pete. Magna ablutio est delictorum, humilis veniæ deprecatio corā Deo & sanctis Angelis eius. Ad singulas horas dic saluationem Angelicam, aut quod facile te recolligat cum Deo, & citius inflammet. *Qui non colligit mecum, (inquit Iesus) dispergit: & qui non est mecum intus collectus, contra me est, vagando in externis.* Hic enim pronior est ad malum, infirmiorque ad resistendum, quia intima sua reliquit & Deum.

3. Nomen Iesu & Mariæ crebrò in ore, semper in corde sit pro solatio

Matt. 21.

solatio primo. In extremis senties, quantum profuerit tibi amor Iesus internus. Sanctorum quoque nomina, cum reuerentia inuoca & honora. Mira deuotorum experimenta, fidem præbent verbis ostensis: Nec pigeat dicere aliqua suffragia, cum festum agitur in ecclesia sancta. Homo tristis & grauatus, ad amicos accedit sibi magis fideles. Et tu ergo ad Dei Sanctos humiliter accede, & cum bona fiducia necessitatem tuam precando reuela. Licet enim modò in magna sint gloria, fuerunt tamen aliquando in miseria nostra. Norunt ergo miseris charitate pleni plenius misereri. Siue intus sis, siue foras trãserit, anima tua in manibus tuis sit semper. Deus autem semper in corde tuo, siue res sint tristes, quoniam iuxta illud Psalmistæ: *Ad Dominum, cum tribulauer, clamasti, & exaudiuit me*: Dominus nobiscum est in tribulationibus. Siue sint lætæ: quia ipse est qui lætificat iuuetutem nostram: ipse est, in quo sincerè gaudendum, iuxta illud: *Lætari in Domino, & exultare iusti*. Non enim est vera aliunde exultatio. Vnde beata virgo: *Et exultauit spiritus meus in Deo salutari meo*. Vnde & Psalmista: *Redde mihi lætitiã salutari tui, & spiritu principali confirma me*. Memor ergo sis, si gaudere vis, vt in Domino gaudeas. Nec propositi tui hodierni obliuiscaris, quod (heu) nimis citò per incuriam perit. Oculi tui super vias tuas, quia vbique sunt insidię hostis maligni, ad capiendum animas vagas.

CAPVT IV.

De custodia cellæ, & sensuum exteriorum.

1. **C**ustodi diligenter cellam tuam, & custodiet te. Tutior locus non est seruo Dei in hoc mūdo, quàm latere in secreto: vbi Patrem orēt libera mente, ostio cubiculi clauso, Periculosus semper exitus celle: mansio eius quies deuotissimæ vitę. Qui affuecit cellam suam incolere, citò pacem cordis hauriet, & turbabitur à periculis maximis & multis. Solitudo deuotioris est mater, turba verò conturbat. Christus, qui non potuit impediri in turba, declinauit tamen à turba. Vita solitaria Deo & Angelis grata, pacis semper amica. Qui potest capere capiat, solitarius regnum Dei in silētio habet. Finis religiosi est, omnibus terrenis abdicatis, Deo vacare in puritate cordis, & custodia oris. Fortis, qui contemnit sæculum: fortior, qui vincit seipsum, abnegando omne proprium, propter Christum sponte pauper effectus. Si nō vis distrahi & ledi, noli alienis rebus implicari. Quod tibi nō est commissum, taceat super hoc os tuum. Si videris geri non recta, ne temere iudices tamen facta tibi ignota. Bene delibera antequam loquaris, ne capiaris in verbo.

2. Caue

Psal. 10.

2. Caue à frequenti exitu, & vbi opus non habes, ne accedas. Si obedientia iubet vel utilitas requirit, vade cum decenti disciplina, & citò ad tua reuertere secreta. Foris oculos custodi, aures obtura à rumoribus, refrena linguam, & bonam meditationem affume. Antequam ex eas, orationem pramitte. Pro diligenti custodia via, lege: *Dirige Domine Deus meus, in conspectu tuo viam meam. Perfice gressus meos in semitis tuis: ut non moueantur vestigia mea.* Iesus & Maria sint mecū semper in via. Inter opera tua, memor sis dilecti tui Iesu cuncta cernentis sub coelo, qui corda rimatur in omnibus locis & horis. Si non vis irretiri, noli circumspicere multum. Oculi duces sensum citò cor vagum inficiunt. Quid prodest videre, quod non licet habere? Foris sepe hauritur, vnde inferior homo inquinatur. Difficile est res pulchras videre, & non affici visis. Imago semel inspecta, & non statim euulsa, aut noxam generat aut rixam in corde carnali. Ad cauendū ergo laqueos apertos vel occultos, libentius sis intus quàm foris.

Psal. 131.

3. Rediens itaque ad cellam, velut ad tranquillitatis portum, fige in ea stabilitatis anchoram, per orationem feruentem &lectionem deuotam. Non enim patitur cella tepidam & ociosam in se diu morari. Flecte statim genua, vel caput inclina ante crucifixum, & saluta præcipuè Iesu matrem Mariam dominam nostram. Dicito attente, & replica sepe hunc versum: *Hæc requies mea in seculum seculi, hic habitabo, quoniam elegi eam.* Domine bonū est nos hic esse, super omnia desiderabilia terræ, locus enim iste sanctus est. Quamdiu ergo spiritus tuos rexerit artus, sit cella requietionis tuæ domus ac tumulus, donec tibi aperiatur paradysus celestis. Est enim via breuis de cella ad cælum, si in ea cælicam duxeris vitam.

4. Deinde gestus tuos retracta, quid operatus sis foris & locutus. Plange, quòd tam fragilis sis: quod leui etiam motu resilis à proposito sancto. Quid lucratus es, si Deum perdidisti propter fabulas? Ecce, sine Deo omnia vanitas: meditari autem de Deo, mira mentis suauitas. Vtinam damno tuo erudiaris, ad cautelam ampliorem foris habendam. Redi tandem ad te ipsum, licet inquinatus & distractus. Recupera in secreto, quod in publico foris amisisti. Heu rarò exitus sine periculo, rariùs sine culpa reditur. Reuersus gemens tace, & omnia tibi nociua exclude. Memor sis Dei solius: nec te moueat de cætero spatiandi discursus. Vidi frequenter euagantes, & nullum fructum inde ferentes.

5. Tempore laboris vel scripturæ, ad breues orationes recurre. Rumina ex psalterio versiculū, aut Euāgelicū repete verbū, quod te cōmonefaciat & tēdiū pellat. Oportet, quòd sis diligēs operator aut deuotus orator: si in Dei seruitio proficere ac perseuerare

con-

contendis. Quamuis igitur sapissimè euagationes patiaris mètis impuræ, ad solita tamen orationum arma, & bonarum meditationum studia, citius te conuerte. Omni die, specialem articulum de Christi passione assume: nec non memoriam beatæ Virginis Mariæ tuis interfere exercitijs, pro deuotione collectis. Libenter sacros codices scribe, quatenus libro vitæ merearis in scribi: & à Christo, pro modico labore, perenni præmio ditari.

CAPVT V.

De horâ surgendi, & officio diuino.

I. **Q**uia religiosus es, idcirco altioribus sanctitatis studijs obligaris. Recedat igitur somnolentia ab oculis, torpor euanescat, & mollities carnis. Virilem animum indue, ad diuinum opus perge maturè. Esto paratus ad singula, quæ noueris facièda: erit enim merces operi tuo magna, & gloria infinita. Cumq; fuerit hora surgendi, ne tardes in lecto, sed assuesce surgere citò: & signa te sanctæ crucis signaculo trino. Recordare verbi Domini Iesu discipulos excitantis: *Surgite (inquit) vigilate, & orate, ut non intretis in tentationem.* Luca 22. Lege & Pauli verbû: *Hora est iam nos de somno surgere,* & aperti sunt oculi nostri surgere ad Christum. Rom. 13.

2. Pulsato ad chorum signo, occurre tēpestiuè cū primis, & loquere cum regibus sanctis: Hoc signum magni regis est. Eamus, & queramus eum. Sta in choro cum metu & reuerētia, & psalle nomini Domini altissime. Sis integrè tibi collectus, ac Deo firmiter intentus. Diligenter ausculta Dei verba, quæ ibi leguntur & cātantur. Noli tēdio vinci, sed coge corpus spiritui seruire. Datur enim frequenter noua gratia deuotè psallenti. Si non ad primum oris tui sonum lectio sapit aut psalmus, expecta Domini gratiā, & perseuera vsque in finem. Veniet incūctanter Dominus, & visitabit desideranter ad se clamantem. Tunc mirabitur & dilatabitur cor tuū in omnibus, quæ audieris & legeris. Et scies, quia multiplex eius lex, & beatus, quem ipse docuerit testimonia sua, ad faciendum ea omni tempore, cum diligentia magna.

3. Inclinationes, & prostrationes, ac alias bonas cōsuetudines, cum omni humilitate obserua, quibus torpentia corda excitantur, ne dormitent præ radio corpore lasso. Nam cuncta, si debite agantur, ad meritum non exiguum computantur. Ipse Dominus Luca 22. noster Iesus Christus, instante hora passionis suæ, flexis genibus & vultu prostrato orauit ad Patrem. Sanctus quoque protomartyr Stephanus, Act. 7. positus genibus pro lapidantibus se supplicauit. Beatus Petrus Apostolus, Act. 9. 10. curuatis in oratione genibus, viduam mor-

mortuam suscitauit. Maria Magdalena inclinans se, & prospiciens in monumentum, vidit Angelos sanctos. Sta ergo reuerenter, sicut decet Christi seruum, aut prosterne te humiliter, vti oportet, nil pratercundo que sacra institutio iubet. Pigritiam in sedendo, & lenitatem in eundo vel stando, vbique deuota.

4. Modestiam, cum religiosa hilaritate, prout religioso congruit, moribus ostende. Ne autem distraharis ab astantibus, aut aliquid confusè ibi agentibus perturberis. Respice coram te, & diuinis sic fixè intende arcanis, vt non mouearis diabolico instinctu: cuius astutia sepe confusio fit & risus, ex leui facto & modico tumultu: quod lamentandum est, & omni modo præcauendum. In loco sancto temere quicquam agere, impunè non cedit. In præsentia Dei & Angelorum frequentia, nil præter diuina cogitare licet, nulla terrena pertractare decet: præcipuè in horis & Missis, ad deuotè canendū & silenter orandum deputatis. Transiēs per Ecclesiam vel cœmeterium, recordare obitus tui diem tibi ignotum. Intuere quoque sepulchra mortuorum, quos sequens in breui, humo simili operiendus, & oblivioni tanquam mortuus à corde tradendus. Terra es, & in terram ibis, hominum pedibus mox conculcandus. Memèto vltimi finis: ecce cuncta velut umbra declinant, & in interitum vadunt.

CAPVT VI.

De refectorio, & cibo sumendis.

Ante pastū
precare pro
defunctis.

1. **A**nte refectiois horam, nō negligas pro benefactoribus & amicis defunctis orare. Hoc enim piū est, & valde salubre. Ad quod teneris, ex debito fraternę charitatis & iure diuino, pro beneficijs tibi impensis. Sicut tibi optas fieri post mortem, ita te nunc exhibeas amicis defunctis, in celebrando & orādo fidelem. In mensa recordare dominicę coenę; quid Christus Dominus egerit & dixerit discipulis suis. Sit prælatus tuus in medio fratrum, tanquam verus vicarius Christi: reliqui fratres conuescentes, sicut Apostoli sancti. Ordo quippe tuę professionis, ex Apostolica vita sumpsit exordiū, vt docet regula beatissimi patris Augustini. Attende sacre lectioni magis, quàm epulis sumendis. Et ne appetitus gulę alliciat nimis & increseat, amarum fel Christi & acetum in cruce potatum, tuis poculis intermisce.

2. Ante sumptionem cibi, leuatis oculis mentis in calum, ora cum Propheta: Cibabis nos Domine pane lachrymarū, & potum dabis in lachrymis, in mensura. Modeste & cū timore Dei comedendum est: quia elemosynę fidelium sunt labores egenorum. Semper ad commune refectorium vadas: quia ibi maior animę fru-

fructus, & puriori inde conscientia, cum gratiarum actione prandio facto resurges. Ibi cum debita mensura & maiori disciplina, necessitas sumitur naturæ, & superflua refecantur. Ibi susurrria nullatenus audiuntur, sed verbum Dei sine murmure cum silentio pertractatur.

3. Qui autem in priuato libenter comedunt infirmitate non cogente aut disciplinam fugitant, aut gula vincuntur. Officiales, propter hospites & necessitates urgentes, sapius adesse non possunt. Bonum tamen exemplum in edendo & loquendo, alijs dare tenentur: ne occasione officij liberiores effecti, extra disciplinam tendant, qui ceteros sub disciplina seruare iubentur.

CAPVT VII.

De fabulis & otio vitandis.

1. **P**randio facto ori tuo frenum impone, quia tunc promptior est homo ad loquendum & ridendum. Memor sis pauperis *Luc. 16.* Lazari, ab Angelis in sinum Abrahæ deportati; qui hîc in egestate magna & doloribus vixit. Diues autem delicijs & scurrilitatibus vacans, sepultus est in inferno nunquam inde exiturus.

2. Disce formam vitamque Iesu, in omni humilitate & simplicitate cordis imitari. Tolle quoque quotidie crucem tuam vincendo tuos defectus, ac tentationibus viriliter resistendo. Nam corpore refecto, caro plus tentat, ideo laboribus & studijs est refrenanda diurnis. Si grauiora non potes agere, fac libentissimè parua. Numquam otio vaces, neque fabulis delecteris. Custodiam tibi & bonum exemplum fratri exhibere teneris.

CAPVT VIII.

De beneplacito Dei, & confidentia in aduersis habenda.

1. **I**n omni igitur re facienda intus vel foris, beneplacitum Dei perquire: & eius honorem maiorem, omnibus vtilitatibus tuis præpone. Dum triste aliquid aduersum que occurrerit, ne paucos repentino timore: sed ad Dominum humiliter confuge, qui non *Indith. 6.* deserit sperantes in se. Nam de se præsumentes Deus humiliat, & confundit in sua astutia confidentes. Omnes electi aduersis multis probati sunt, & quotidie probantur, vt in veritate humiliati & purgati in præsentibus, in futuro gloriosius exaltentur.

2. Quando in aliquo excedis, non concidat cor tuum: nec desperes consuetudine praua vel subita commotione deuietus. Sed agnosce reatum tuum, confitereque delictum; proponens firmiter emendare & cauere de cætero, prout oportet. Præsumptuosus

citò desperat in aduersis ; humilis verò contemptus & exprobratus, magis in Deo confidit, oppressusque conualefcit. Qui honores non desiderat, nec propria commoda quærit, securus & gaudens pergit vbique. Angustias patietur, quisquis terrena sectatus.

3. Ex charitate fraterna & obedientia sancta relinque priuata, & fac quæ tibi senseris aduersa. Omnia supplebit Dominus; & multo melius, quàm tu poteris cogitare. Si iniuria tibi fit, pensa quia bene meruisti. Libenter iniurias remitte à quocunq; iniustas, vt Deus iterum tibi cunctas dimittat offensas. Cum audieris aliquem tibi durius loqui, noli contendere verbis austeris; sed patienter fer fratris infirma, & indisciplinatum doce ratione prudenti. *Quis verbo non offendit, ille perfectus est vir*, ait beatus Iacobus. Vtinam tot bona & sancta verba studeas proferre, quot priuata vana dixisti. In recompensatione igitur leuium nocentiumque verborum, tace compunctus, vel loquere solertiori modo prauus.

Iacobi 3.

CAPVT IX.

De examinatione conscientie completorio finito.

1. **S**ero iam factò, examinanda est conscientia de statu defectu hodierni, si solito pigrior vel feruētior extitisti. Non parca tibi ipsi in defectibus corrigendis, sed argue, quæ propria iniquitate commisisti. Tu reus es, tu hæc & illa fecisti. Recogita, quid in choro, quid in Missa, quid in conuentu, quid in mensa, quid foris, quid in cella hodie egisti vel omisisti.

Confessio
oris ex vera
contritione vni-
cus num-
mus no-
ster.

Psal. 31.

2. Quando totum emendabis? Quando satisfacies Deo, & Angelis eius, & hominibus? Debitor es omnium: & ad soluenda debita peccatorum, vix vnum habes integrum nummum. Quis est iste nummus? Confessio oris, ex vera contritione cordis. Loquere ergo cum Propheta, pro venia impetranda: Confitebor aduersum me iniustitiam meam Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei. Pro hac orabit ad te omnis sanctus, in tempore opportuno. Siquidem tempus magis opportunum ad recollectionem cordis, varijs occupationibus per diem distracti, videtur esse hora completorij, ad quietem sanctæ vacationis pro serenatione conscientie purgandæ deputata.

Matt. 5.
& 25.

3. Væ illi, qui hanc horam negligenter præterit, & de die in diem, de hora in horam locutiones protrahit; & statum cordis moresque & actus vix semel in die examinat, quod omni hora facere necessarium foret. Quamuis enim tu negligas intima tua discutere, Deus tamen nil patietur inultum abire. Vsq; ad minimum namque quadrantem, exiget talentum tibi commissum. Dedit siquidem vnicuique sensus, & legem vitæ ac disciplinæ

con-

constituit ad bene agendum, & ad meliora semper proficiendum; nullum verò tempus otiosè vaneque consumendum. Ad te ipsum vel serò reuertere miser homo, totus deditus externis; qui ignoras, quando vehiet Dominus, & quàm velox tibi instat exitus mortis.

CAPVT X.

De scrutinio conscientia in speciali.

1. **Q**uoniam igitur *iustus in principio sermonis accusator est sui*; *Prout. 11.* ideo diligentius perscrutanda est quotidiana conuersatio in speciali. Stultus odit increpationes, vanus non curat, superbus se exultat, piger dissimulat, dissolutus irridet. Sapiens verò vias suas considerat, praterita retractat, futura præcogitat, vitia exhorret, scripturas amat, precibus infudat. Doce sapientem, & amabit te. Securus in bonis ambulat, si mala non lateant.

2. Capitulum culparum ergo tibi noueris diligentissimè esse seruandum. Multi computant pecunias & expensas rerum, pauci conscientiam & negligentias temporum discutunt: ideoque magis deficiunt, quàm proficiunt. Loquuntur bona, & non faciunt: detestantur mala in alijs, seipsos autem negligunt in multis. Tu verò aliter institutus es. Et si verè proficere velis, omni vespere te discutere non omittas. Quod si feceris, renouaberis spiritu mentis, & pacem habebit tabernaculum tuum. Secure dormies, & non erit qui exterreat quiescentem in Christo. Mirum valde & tremendum nimis, quòd quis audeat ire dormitum, aliquo graui delicto occupatus, nec compunctus neque confessus. Proh dolor, plures percepi tu sua malitia & peccatorum facibus, subita morte extinctos, & omni amicorum solatio destitutos. Ad cauendam ergo detestabilem negligentiam in examinatione conscientia propria, de omni verbo & opere iudicium tibi hora congruenti statue, & rationem villicationis tuæ à teipso exige strictè. Serue male & piger, dic qualiter hunc diem expendisti?

3. Ecce notaui, quòd hodie suscitatus, non statim alacriter surrexisti, pigritasti in lecto, vix ad vltimum signum te crexisti, & post alios tardior venisti. Non cantasti fortiter, nec attendisti diligenter. Vana retractasti, & præ inopia deuotionis etiam dormitasti. Accelerasti ad finem & ad lectū, & hoc mihi valde est suspectū; quia sicut impræparatus chorū intrasti, sic in deuotus existi. Verba multa pròpsisti, paruum fructū retulisti. Tardè etiā hodie ad opus accessisti, acediosè laborasti. Locutus es inutilia, interrogasti curiosè, iudicasti suspiciosè, risisti sepe dissolutè, detraxisti, cōmotus fuisti. Corde & oculis euagatus es in choro, in mēsa, & modicum ad lecta attendisti. Secularia verba cautè auscultasti;

verba Christi & sanctorum dicta malè retinuisti. De cibo & potu cogitasti, & auidè comedisti. Gaudius es de melioribus feroculis, desiderasti ampliùs, de vilioribus murmurasti. Non fuisti patiens in modico defectu, nec continens à meliori, sed magis quàm fratri assidenti id adaptasti. Quæsiuisti te in paruis, & maiora (scilicet fidelitatem & charitatem) perdidisti. Negligenter horas legisti, sine deuotione, sine debita attentione, & sine distincta prolatione verborum.

4. Vide ubi corruisti, & desine superbire & gloriari de bonis à Deo perceptis. Gemens deplora interioris hominis statum, multis passionibus implicatum. Scrutare abscondita cordis, si ira, inuidia, si concupiscentia, si auaritia, si impatientia aut tristitia permouit & superauit. Nec solum de malis peractis inuestigandum est, sed etiam de bonis neglectis perquirendū. Si beneficia Dei cū gratiarum actione cogitasti. Si pro amicis & aduersarijs orasti, reuerentiam prælato, & minoribus fratribus dulcedinem charitatis exhibuisti. Si infirmis & tentatis compassus fuisti. Si petenti auxilium, si mœrenti solatium impendisti. Si denique honorem Dei simpliciter & purè quæsiuisti. Si humanam laudem strenue vitasti. Si propriam voluntatem promptè abnegasti; si te nulli prætulisti. Si patienter correctiones accepisti; si pœnitentiam iniunctam humiliter implesti. Si nemini molestus fuisti; si læsè elementer indulxisti; si ab iniuriato veniam postulaisti. Si deuote celebraisti, si attentè cantasti; si pertinax non fuisti. Si ad humilia opera festinasti; si contemptus non contraxisti. Si malum pro malo reddere non cogitasti, sed in bono malum vincere studuisti. His sacris scrutinijs mens tua inuigilet: istis se frequenter discipiat, increpet, & emundet; vt gratiam cautè conserues, amissam recuperes, & ad spiritualem profectum vehementius inciteris, desinens omne malum, quod hac die perpetrasti.

CAPVT XI.

De hora dormitionis & nocturna quietis.

1. **N**tequam vadas dormitum, bona meditatione & oratione te studeas præmunire. De passione Domini vel futuro iudicio, quod te magis compungit, seriosè memento. Inuoca Iesum & Mariam, & Angelos sanctos; vt te custodiant, ac illusiones nocturnas à te longius repellant; ne sit somnus tuus bestialis, sed sobrius, pudicus, & quietus. Ad sobrium somnum iuuat bona custodia cordis ac sensuum per diem. Quæ enim vigilando exercetur, horum imagines in somnis libenter apparent. Signa frontem, os, & pectus: vt Deus cor tuum ab omni malo præseruet, renesque confringat.

2. Sit lectus tuus velut sepulchrum, in quo quieturus es modicum, paulo post iterum surrecturus ad vigiliis & Dei laudes celebrandas. Quanto præparatius transis dormitum, tanto expedior eris ad surgendum. Deuotos hymnos & Psalmos rumina corde & ore, donec incipias suauiter obdormire. Verbum Christi in cruce vltimò dictum, in memoriam mortis eius & expirationis, tribus vicibus lege, sursum ad cælum oculis eleuatis: *Pater in manus tuas commendo spiritum meum, redemisti me Domine Deus verisatis*, per filium tuum maximæ charitatis. Lucæ 23.
Psäl. 39.

3. Honestè & verecundè membra tua componas, nuditatem veles; nec crebro te vertas, sed quietè & custodirè iaceas; memor Christi cruce pendendis, qui in patibulo, non in molli lecto moriens obdormiuit.

4. Si caro titillat, si tetra imago incidit, si queuis alia passio mouet, nec quiescere te finit; ad orationem conuertere, signum crucis tibi imprime, flagellum, coronam spineam, lanceam, ac totam armaturam crucifixi oppone; ante cuius virtutem non potest hostis stare malignus, nec tentationis illusio perdurare. Adhibe quoque ignem æternum, supplicia sanctorum martyrum, confessorum constantiam, & virginum fortia trophæa. Attende lapides Stephani, craticulam Laurentij, fustes Marcelli, ungulas Vincentij, vepres & vrticas Benedicti, flammam sanctæ Agnetis, rotam Catharinæ, acutissimas testulas Agathæ, bullientes aquas Cæciliæ, lachrymas, amorem, contritionem, & pœnitentiam Mariæ Magdalenæ: dentes bestiarum, horridos carceres, nec non dura vincula pedum sanctorum. Sic Deo iuuante, & ista te cogitante, ignem igne superabis, diabolum confundes, Sanctos honorabis, & in pace Christi dormies & requiesces.

CAPVT XII.

De virtute sanctæ obedientiæ.

Securissima via ad cælum est stare in obedientia, & viuere sub disciplina, nec propria vti libertate. Qui perfectè se subiicit homini propter Deum, dabit ei Dominus gratiam specialem in præsentem, & exaltabit eum in gloria sanctorum. Tamdiu erit lis in homine, quamdiu manserit in propria voluntate. Deus sufficiens est causa & ratio, ad obediendum prælatis nostris. Multo tutius est obedire, quàm præcipere.

2. Citò erit in pace, qui citò se subiicit & obedit. *Vir obediens* Prou. 21.
loquitur victorias, ait Sapiens: & qui recalcitrat, stimulum patitur & cadet. Si vita alicuius prælati non est ita perfectæ & laudabilis, sicut status & ordo requirit, tu tamen bene facis obediendo

in bono; quia non ab homine, sed à Deo præmium accipies. Disce præsentem, quem habes, sufferre patienter, vt mitius feras sequentem. Si huic non haberes, forsitã duriorem sustineres. Oportet te vnum habere, nec pro tuo libitu inuenies aliquem, etiam si plures fueris perferutatus. Bonus discipulus tam malum magistrum non habuit, quin ei in bonum cesserit, quòd humiliter obtemperauit.

3. Exemplis igitur Christi & sanctorum eius, studeas simpliciter & purè obedire propter Christum, propter conscientiam & bonam famam, propter pacem cordis & æternæ vitæ gloriam promerendam. Nemo tam quietè viuit, nemo tam securè moritur, sicut verus obediens, & in omnibus Deo & hominibus subiectus. Hoc tribuat munus, qui regnat trinus & vnus. Amen.

A L I A
SPIRITUALIA EXERCITIA
VIRI RELIGIOSI.
CAPITA HVIVS LIBELLI.

B reuis admonitio spiritualis exercitij.	Cap. I.
De oratione.	II.
De dilectione.	III.
De operatione.	IV.
De choro.	V.
De vigilijs matutinis.	VI.
De meditatione post matutinas.	VII.
De custodia celle.	VIII.
De exitu ad laborem.	IX.
De obedientia, & humili responsione.	X.
Ad quid omnia exercitia sint dirigenda.	XI.
De refugio ad Deum semper habendo.	XII.
De meditatione passionis Christi.	XIII.
De viri confidentia in Christo.	XIV.
De commendatione celle.	XV.
De contemptu consolationum terrenarum.	XVI.

C A P V T I.

Breuis admonitio spiritualis exercitij.

1. **A**B exterioribus peruenitur ad interiora, ab inferioribus ad superiora, à corporalibus ad spiritualia. Paulatim proficit homo

homo, & hoc per quotidiana exercitia. Et licet primò multa sint graua, tamen in consuetudinem ducta fiunt leuia & sapida.

2. Tria sunt omni religioso necessaria, sine quibus non potest diu stare in bona vita: hæc sunt, oratio, lectio, & operatio. In istis omni die se exercere debet, & semper in aliquo horum occupari.

CAPVT II.

De oratione.

1. **O**ratio illuminat, oratio purgat, oratio consolatur, oratio lætificat, oratio impetrat fauorẽ; oratio alleniat laborem, oratio auerit deuotionem, oratio præbet fiduciam, oratio expellit pigritiam: oratio fugat dæmonem, oratio vincit tentationem.

Orationis vires.

2. Non te pigeat orare, si vis à vitijs liberari. Oratio semper est necessaria sicut & gratia, sine qua viuere spiritualiter non possumus. Orare debemus pro gratia, quia gratia est, qua tantum indigemus. Melius est orare quam legere, & in tempore suo vtrumque est agendum.

Oratio perinde atque gratia necessaria.

CAPVT III.

De lectione.

1. **L**ectio debet esse quasi oratio: & antequam legas, præcedat oratio. Lectio sacra ignorantiam nostram erudit, dubia soluit, errores corrigit, bonos mores instruit, facit cognoscere vitia, hortatur ad virtutes, excitat ad feruorem, incutit timorem; recolligit mentem, recreat fastidiosum animum. Et quia non potes continuò orare vel legere, debes aliquid vtile exterius operari. In qua operatione oratio præeat, oratio intercurrat, oratio totum finiat.

Oratio vbiq; semper præcedat, intercedat, sequatur. Lectio quantum commodat.

CAPVT IV.

De operatione.

1. **O**perari manibus bonum est corpori, deseruit spiritui, adificatio est proximi, & reparatio est sensus nostri. Etsi interdum pigri sumus, tamen perseverando vincimus. O quàm deu fuerunt Sancti, qui sine intermissione orabant. Quam studiosi, qui nunquam sacra lectione satiari potuerunt. Quam feruentes, qui frangi laboribus non valuerunt!

Operari manibus quam bonum.

2. Qui propter Deum sibi aliquam violentiam facit, Deus ipsi maiorem gratiam dabit, & citò in virum perfectum mutabitur. Consuetudo mala, per bonam consuetudinem vincitur. Et bona consuetudo tandem in naturam vertitur, quod primò fuit difficile, postea leue videatur ac facile.

CAPVT V.

De choro.

Qui in
choro psal-
lit, simul &
orat & le-
git & op-
ratur.

Psal. 70.

I Sta tria, oratio, lectio, & operatio, occurrunt nobis faciendi in choro, quia ibi præcipuè frequentatur oratio, in psalmis, hymnis, & collectis. Ibi etiam lectio sacra recitatur in matutinis, in epistolis, & euangelijs. Nec vnquam deest ibi perfecta eruditio, si fuerit diligens aduertentia. Ibi loquitur IESVS nobiscum, cum cantatur; *Salus populi ego sum*. Et iterum, nos loquimur cum Iesu, cum dicimus; *Spes mea Domine à iuuentute mea, adiutor in opportunitatibus, in tribulatione.*

2. Ibi est operatio bona & perfecta, cum corpore stamus & ore cantamus. Non est paruus nec infructuosus labor, die nocteque chorum frequentare. Non est etiam otiosus, qui deuotè orat, immo maximus labor ad orationem sedare, cum orare non libet. Non est otiosus, qui scripturas legit, aut legere audit, aut de eis meditatur & ruminat. Fit homini chorus paradifus, si incipit delectari in omnibus diuinis scripturis.

CAPVT VI.

De vigilijs matutinis.

Vigiletur
in oratio-
ne media
nocte.

O Mni media nocte statim vt suscitatus fueris, surge alacriter, & præpara cor tuum ad vigilandum & psallendum Domino in letitia & exultatione. Si non habes deuotionem in choro, psalle æquo animo, & expecta gratiã Domini de cælo. Sepè dat Deus in fine quod iustè antè denegauit. Vult vt laboremus, vult vt pacièter expectemus. Vult vt gratũ nobis sit & magnum, quod dare disposuit. Vult vt cognoscamus veraciter, quia à nobis nihil boni habemus, sed totum de sua gratia & misericordia nobis constat. Oremus ergo, cantemus, & laudemus Dominum Deum nostrum, qui fecit nos, quia nihil iucundius, quàm Deum corde & ore laudare. Longè sit somnolentia, longè & pigritia, vbi in conspectu angelorum & coram oculis maiestatis Dei stamus.

CAPVT VII.

De meditatione post matutinas.

Initio matutinis, offer teipsum Deo in sacrificium laudis perpetuæ; vt in sui nominis laude & amore, tota die ac nocte, te dignetur conseruare. Hoc enim principale opus nostrum est, te debet Deum semper laudare; & omnia opera nostra exteriora & interiora, parua & magna, ad eius honorem purè & integro

cor-

corde agere. Vita angelica est, chorum cum deuotione & reuerentia frequētare. Nam ibi plures deuoti uisiones angelicas habuerunt, sępius in spiritu rapti sunt, frequenter illuminati, dulciter consolati, & fortiter accensi sunt.

CAPVT VIII.

De custodia celle.

I. **F**initis primis vel tertijs, studeas te continere a verbis multis & circuitionibus; sed quanto celerius potes, cellam pete, & aliquid boni exercitij propone, quod tibi per totam diem deseruiat. Statue firmiter, quod hodie uelis te custodire in omnibus moribus & sensibus tuis: Habere scilicet pudicos oculos, non curiosos, pauca & utilia uerba, gressum maturum & incessum humilem; & in omnibus motibus & statu nihil agere aut pratendere, quod cuiusquam offendat aspectum. Vbicumque necesse fuerit te esse, omnibus priuatis pratermissis, studeas tempestiuē uenire. Nec assuescas malum usum, posterior sępius ueniendo.

2. Nihil aestima, quod facis, si non prius feceris, quod debes. Esto igitur ubicumque cum primis alacer, & paratus in omni loco & tempore ad hoc deputatis. Communia semper prapone proprijs & priuatis. Alterius potius quā propriam studeas facere uoluntatem, & eris omnibus dilectus, tam Deo quā fratribus. Pauca uerba & humile responsum habeat os tuum. Melius est tacere, quā imprudenter loqui. Libenter sis in cella: si non potes, custodi os tuum.

Propositū
quolibet
die reno-
uandum.

CAPVT IX.

De exitu ad laborem.

I. **A**ntequam excas, & postquam intraueris cellam, breuem habebas orationem. Noli cor tuum effundere ad exteriora, sed disce manibus operari & corde orare. Nemo statim perfectus est, nec una die acquiritur uirtus & deuotio ista; sed quotidiano exercitio & diligenti proposito, efficitur homo deuotus & internus.

CAPVT X.

De obedientia, & humili responsione.

I. **Q**uod tibi semel inhietur, sic studeas dimittere, ut nō sit opus secundō. Quod tibi pro bono dicitur, pro bono accipe, & eris semper inde melior. Non quæras excusationem in defectibus, sed humiliationem cum emendatione. Si vis semper lucrari & amari, humilia te, & tace sustinens. Virtutes semper lætificant, passiones mœsticiam generant. Sacram scripturam dilige, libenter

libenter in corde lege, & aliquid inde extrahe. Discite deuotè meditari, cum gemitu cordis orare, & mentem ad Deum eleuare.

CAPVT XI.

Ad quid omnia exercitia sint dirigenda.

1. **O**Mnia exercitia ad hoc dirigenda sunt, vt passiones vincantur, vt propria voluntas mortificetur, vt mundus contemnatur, & Deus diligatur: vt caro refrenetur, & spiritus ad cælestia eleuetur: vt omnibus affectionibus mitigatis, puritas cordis & tranquilla mens possideatur. Modicum laborabis, & magnam requiem inuenies. Breue est tempus peregrinationis nostræ, sed præmium nostrum erit gaudium sine fine. Multi maiora tolerant pro mundo, quàm nos pro Deo. Multi duriora patiuntur, & virilius agunt pro inferno, quàm nos pro cælesti regno.

CAPVT XII.

De refugio ad Deum semper habendo.

*Psal. 26.
Abacuc 2.*

1. **V**iriliter age, & confortetur cor tuum. Dominus erit tecum, in omni tempore & loco. Quære illum, & inuenies; clama, ne cesses: si moram fecerit, expecta eum, & non morabitur. Dic ad eum, Veni Domine, & noli tardare; Domine ad adiuuandū me festina. Adiuua me Iesu bone, & salua erit anima mea. Seruus tuus sum ego, da mihi auxilium gratiæ tuæ, & bene mihi citò erit.

2. Domine dignare esse mecum, & ego libenter volo esse tecum. Domine propter te incepti, propter te mundū reliqui, propter te patior tentationes istas. Propter te suscepi labores istos, propter te morior tota die. Propter te æstimatus sum sicut stultus & inutilis homo. Propter te arguor & corripior; propter te surgo & canto; propter te ieiuno & vigilo; propter te laboro & scribo; propter te cellam custodio & taceo. Propter te omnia ago & sustineo: quia tu bene dignus es, & largus ad retribuendum mihi, in tempore tibi beneplacito. Domine suscipe seruum tuum in bonum, & non timebo, quid faciat mihi caro vel homo.

3. Domine Iesu, esto tu refugium meum, & vnicum solatium meum. Esto tu specialis amicus meus, quia omnes amici mei me reliquerunt. Esto tu spes mea, quia vana spes in hominibus. Esto tu gaudium meum & lætitiæ cordis mei, quia omne gaudium mundi rotum inane. Esto tu dux meus, & notus meus, & socius meus in via hac, qua ambulo; quia homines citò deficient, & auferentur à me. In te cantatio mea, in te consolatio mea, in te tota fiducia mea. Sis tu salus mea & honor meus, amor meus & dulcedo mea. Da mihi amare crucem tuam, & imitari vestigia passionis

tionis tuæ. Scribe vulnera tua in corde meo; & da mihi ex desiderio sustinere impropria & iniurias. vñdecumque illatas, & tibi configurari in vita & in morte. Tu mihi viuere sis, & mori pro te magnum lucrum videatur.

CAPVT XIII.

De meditatione passionis Christi.

1. **M**ulta bona confert passio Christi frequenter cogitata. Et quodcumque aliquid aduersitatis vel grauitatis extra vel intra occurrerit, tunc specialiter est recurrendum ad passionem Christi, & pensandum quanta Dominus sustinuit pro nobis indignis. Et in hoc debemus consolari, quia dat nobis de calice suo bibere; & vult, quòd discamus, in nobis suam passionem perfectè sentire. Modicum confert, poenas Christi cogitare; nisi homo velit, similia libenter tolerare. Debemus etiam pensare, quanta passi sunt Sancti tormenta pro nomine Christi.

CAPVT XIV.

De virili confidentia in Christo.

1. **I**gitur abiecto timore seruili, induere spiritum feruoris & dilectionis. Accipe fortitudinē, & induere armaturam Dei, vt possis resistere in die malo. Confide fili, & noli timere; quia *tecum sum* dicit Dominus, *vt eruam te*. Confortare & esto robustus, quia plures nobiscum sunt quàm contra nos. *Ego* (inquit Dominus) *ante te ibo & pugnabo pro te; eroque tecum, ad quemcumque perrexeris*. Pone ergo totam spem tuam in Domino, & noli esse pusillanimis corde, sed constans & virilis ad omnia. *Deut. 31.*
Iosue 1.

CAPVT XV.

De bono cella.

1. **S**it tibi cella paradifus, chorus cælum, lectio sacra cibus. Sit tibi silentiū amicus, labor socius, oratio auxiliarius. In choro sis stabilis & quietus, tibi & Deo maximè intentus. In cella aut legens, aut orans, aut operans inueniaris. Ad loca, vbi multi conueniunt & loquuntur, non transeas. Tene te solitarium, & senties bonum. In labore & communi societate, rarò aut parum loquaris. Rarò egredere foras, & si euocatus fueris, citò reuertaris. Vbicumque esse debes, sine mora venias.

2. Humiles & compositos mores habeas, & omnes sensus tuos sub disciplina custodias. Disce pro Deo pati, in omni necessitate & grauitate. Non sis importunus, sed omnia fac cum tranquillitate. Cum patientia & humilitate, oranes vinces aduersitates. Viriliter age, & confortetur cor tuum, & fugiet inimicus.

CAPVT

De contemptu consolationum terrenarum.

1. **B**eatus, qui non habet consolationem in terra. Beatus, qui despicit omnem requiem temporalem pro Christo. Beatus, qui pati scit, cum à Deo & ab hominibus derelictus fuerit. Beatus, qui ordinationem Dei expectat, & omnia de manu eius accipit.

2. Disce sine humano solatio viuere, etiam cum copia adsit consolationum. Fragile & indurabile est solatium in hominibus confidere, aut nimis de eorum presentia gaudere, vel de absentia contristari. Nec enim tu diu hic eris, nec illi etiam diu tecum permanent. Cito cuncta obliuioni tradentur: & ideo tamquam nihilum & inane, omnes res mundi in corde tuo censeantur. Sit locus tuus proprius, regnum Dei & mansio celestis: vbi Christus est in dextera Dei Patris. Nulla terra, nulla patria, nulla ciuitas tibi placeat aut alliciat ad videndum: sed tantum celestis habitatio Sanctorum, vbi sunt nouem ordines angelorum, laudantes Deum in secula seculorum. Amen.

DOCTRINALE
SEV

MANUALE IUVENVM.

CAPITA HVIVS LIBELLI.

D e commendatione sacra scriptura.	Cap. I.
De differentia Clerici & Monachi.	II.
De thesauro eloquiorum diuinorum.	III.
De bonis scriptoribus librorum.	IV.
De firma custodia librorum.	V.
De ornatu claustru bene fundati.	VI.
De indocto clerico, sine sacris libris.	VII.
De cantu Ecclesie in hymnis & psalmis.	VIII.
De festis Christi, & reliquijs Sanctorum.	IX.
De moribus humilis fratris, & vitijs superbi & pigri.	X.
De abnegatione sui & omnium rerum.	XI.
De desiderio celestium gaudiorum.	XII.
	CA.

CAPVT PRIMVM.

De commendatione sacra scriptura.

1. **F**lli, à iuuentute tua excipe doctrinam, & vsque ad canos inuenies *Eccli. 6.*
sapientiam. Igitur ante omnes artes discere sacram scripturam
 legere & rectè intelligere, firmiter credere, bene ac iustè viuere,
 vt ad vitam æternam possis Christo fauente feliciter peruenire.
 Nam ignorantia diuinæ legis, mater est erroris & ianua mortis,
 priuatio honoris, virtutis, & salutis. Verbum autem Dei & do-
 ctrina Christi, lumen vitæ, salus mundi, porta cœli, cibus animæ,
 iucunditas cordis Deum super omnia amantis. Dicit quidam
 poeta deuotus, monachus factus:

Hoc est nescire, sine Christo plurima scire.

Si Christum bene scis, satis est, si cetera nescis,

Nexia nempe tibi.

2. Nil ergo sacra scripturæ præponendum, nil Christo super-
 ponendum, nil illi coequandum, qui dicit: *Ego sum ostium ouium;* *Ioan. 10.*
per me si quis introierit, saluabitur. Et iterum: *Ego sum via, veritas,*
& vita. Nemo venit ad Patrem, nisi per me. Nemo venit ad cælum,
 nisi per me. Nemo liberabitur ab inferno, nisi per me. Vnde fan-
 ctus Petrus contra Iudæos libera voce clamat, & dicit: Non est
 aliud nomen sub cœlo datum hominibus, in quo oportet nos sal-
 uos fieri, nisi nomen Domini nostri Iesu Christi filij Dei.

CAPVT II.

De differentia clerici & monachi.

1. **O**ves meæ vocem meam audiunt, ait Dominus. Ille vocem Iesu
 audit, qui mundum spernit, carnem domat, diabolo resistit, *ibidem.*
 & vitia sua vincit, & Iesum ex toto corde suo diligit, & pro posse
 sequitur. Est magnum vitium, in scolis loqui incongruè lati-
 num; sed maius est vitium, coram Angelis offendere quotidie
 Deum peccatis, nec inde dolere. Est etiam magnum vitium apud
 logicos nescire soluere argumentum; sed maius est vitium apud
 monachos frangere ieiunium & silentium.

2. Est magna confusio apud rhetores, titubare in lingua & ver-
 bis; sed maior est reprehensio apud deuotos cantores, errare in
 hymnis & psalmis, nec attendere ad sensum verborum in scriptu-
 ris. Dicitur, quòd scientia non habet hostem, nisi ignorantem, &
 conscientia non habet acriorem arguentem, quàm seipsam malè
 regentem. De nullo magis conqueri & indignari habes, quàm
 de

de teipso, ô homo inobediens Deo, conscientia propria te accusante, absque teste aliquo in iudicio. Cum enim contra virtutem & conscientiam agis, teipsum lædis & confundis. Igitur in omnibus agendis, sis custos cordis & oris, cum sis ad mala pronus. Ad hæc iuvat optimè, in solitudine manere, orare, studere, scribere, operari.

CAPVT III.

De thesauro eloquiorum diuinorum.

Psal. 118.
Libri sacri
quos fru-
ctus asse-
rant.

I. **L**ætabor ego super eloquia tua, sicut qui inuenit spolia multa. Vbi? In libraria nostra, multis sacris codicibus ornata. Nā libri doctorum, thesauri sunt clericorum. Docent enim ignaros, arguunt ociosos, excitant torpentes, stimulant dormientes, corrigunt errantes, erigunt corruentes, terrent ridentes, consolantur lugentes, laudant humiles, vituperant superbientes, confortant debiles, reprimunt præsumentes, concordant rixantes, mitigant turbatos, lætiificant tristes, subsannant vanè glorientes, iustificant pios, damnant peruersos, sanant languentes, saluant pœnitentes, honorant veraces, confundunt fictos & mendaces, defendunt iustos & misericordes, vindicant omnes iniqua agentes, scriptum est in psalmo: Odisti omnes, qui operantur iniquitatem; perdes omnes, qui loquuntur mendacium. A quibus malis nos semper custodiat Iesus Christus Dominus noster. Amen.

CAPVT IV.

De bonis scriptoribus librorum.

Libri in
subsidium
memoriæ
eduntur.

i. **A**udi Israel præcepta Domini, & ea in corde tuo quasi in libro scribe. O dulce verbum & vtile consilium, cordi firmiter inferendum, & piæ memoriæ iugiter commendandum. Sed quia cor hominis est instabile, & memoria multū vaga & labilis; ideo oportet adhibere infirmo animo vtile remedium, contra obliuionem & frequentem errorem; vt verba Dei scribantur in libro, ne pereant semina sancta ex ore prolata. Quoniam quidem vox audita citò perit, litèra autem scripta diu manet ad legendum & prædicandum. Prodest autem multum exemplar bonum & correctum ad bene scribendum, & delectat ad sæpe legendum. Vnde quidam amator scripturæ, ait sacros libros scribenti:

Scribito correctè, distinctè, protrahe certè:

Nec nimis acceleres, ne qua imperfecta relinquas.

(quirit.
Ille enim rem bene facit, qui nil negligit, quod status & ordo re-
2. Non conturberis in labore præ tædio, nam Deus est causa
omnis

ostinis boni operis, qui reddit unicuique propriam mercedem, secundum piam intentionem, in cælis. Cum mortuus fueris, non desperabis, orabunt enim pro te, qui legerint volumina tua, olim a te satis bene scripta. Dicit Dominus in Euangelio: Qui potum dederit calicem aquæ frigidæ sitienti, non perdet mercedem suam. Multo magis, qui dat aquam vitæ sapiëntiæ salutaris legenti, in libro digito Dei scripto, non perdet mercedem suam in cælo.

CAPVT V.

De firma custodia librorum.

1. **P**onite librum istum in latere arca fœderis, in testimoniū coram Domino, ut sit in bona custodia, & magna reuerentia, coram sacerdotibus & omni populo. Hæc verba & multa alia præcepta locutus est Moyses famulus Domini ante mortem suam, mandans Leuitis custodire librum legis in arca Dei aurea diligenter obseruata. Igitur cum magna cautela & firma clausura, seruanda est bibliotheca sedulo seruanda. Igitur cum magna cautela & firma clausura, seruanda est bibliotheca sedulo seruanda. Igitur cum magna cautela & firma clausura, seruanda est bibliotheca sedulo seruanda.

Deut. 31.
Bibliotheca sedulo seruanda.

2. Sic accipe librum in manibus tuis ad legendū, sicut Symeon iustus puerum Iesum in vlnas suas, ad portandū & osculandum. Et postquam legisti, claude librum, & gratias age de omni verbo ex ore Dei; quia inuenisti in agro Dominico thesaurum occultum. Ab omni igitur sorde seruandus est thesaurus Ecclesiæ a sanctis doctoribus elaboratus & editus; a bonis scriptoribus scriptus & collectus, pro multorum consolatione a Deo prouisus.

Luca 11.

CAPVT VI.

De ornatu claustrī bene fundati.

1. **G**loriosa dicta sunt de te ciuitas Dei. Placet nāque Deo & sanctis eius claustrū bene fundatum, a tumultu seculi segregatum, multis deuotis fratribus & sacris libris ornatum. Hoc etiam piè creditur placere omnibus Deum amantibus, & diuina libenter audientibus, quia claustrum summi regis est castrum, & cælestis Imperatoris palatium, paratum religiosi personis ad habitandum, & Deo fideliter seruicium. Verè locus iste sanctus est, Deo & Angelis eius acceptabilis, demonibus terribilis, deuotis amabilis; ad obsecrandū Deum multum optabilis, delectabilis, suauis, & honorabilis. Non est hic aliud, (sicut legimus & canimus) nisi

Psal. 116.
Claustrī religiosi dignitas.

nisi domus Dei ad orandum, aula Dei ad laudandum, chorus Dei ad cantandum: altare Dei ad celebrandum; porta Dei ad intrandum caelos, scala Dei ad transcendendum nubes, atrium Dei ad sepeliendum mortuos, hospitale Dei ad recipiendum peregrinos, coenaculum Dei ad reficiendum pauperes, mensa Dei ad communicandum agros.

2. Sicut sancti angeli in caelo Deum semper laudant, & stelle in firmamento caeli clarè fulgent; sic religiosi & deuoti monachi nocte surgentes, hymnos & psalmos in choro cantant. Deo laudes immolant, angelos lætificant, demones fugant, & seipso alarum vocibus excitant, ne dormitent. Sicut nobilis ciuitas muris, portis, & seris firmatur; sic etiam religiosum monasterium, multis deuotis fratribus, sacris libris, & doctis viris, tamquam gemmis & preciosis lapidibus decoratur: ad laudem Dei & honorem omnium sanctorum suorum, qui cum eo gaudent nunc in caelis, quia secuti sunt vestigia passionis eius in terris.

CAPVT VII.

De indocto clerico sine sacris libris.

Psal. 118. 1. **S**eruus tuus ego sum, da mihi intellectum Domine. Nam legere & non intelligere negligere est. Et quomodo possum intelligere, nisi aliquis docuerit me? Et quis melius docebit, quam tu Deus in omnibus? Beatus homo, quem tu erudieris Domine, & de lege tua docueris eum. Melior est auditio & eruditio doctrinae tuae, negotiatione auri & argenti, & cunctis opibus. Igitur ad te Domine confugio, doce me facere voluntatem tuam, & relinquere meam. In hoc stat totum, quod summè est necessarium; vt omni tempore dicam: Pater fiat voluntas tua, sicut in caelo & in terra. Nihil mihi melius, nihil anime meae salubrius. Domine, tu omnia bona mea. Tu doctor meus, tu liber meus, quia sine te indoctus sum, & ad omnia inutilis.

Ecclesiasticus homo sine libris quibus similis.

2. Vt clericus indocto & sine sacris libris, qui sibi & alijs sapere est causa erroris. Nam clericus sine sacris libris, quasi miles sine armis, equus sine frenis, nauis sine remis, scriptor sine pennis, auis sine alis, ascensor sine scalis, sutor sine subulis, tector sine tegulis, faber sine malleis, sartor sine acu & filis, rasor sine cultris, sagittator sine iaculis, viator sine baculo, caecus sine ductore. Omnes isti parum vel nihil valent, nec proficiunt sine instrumentis & bono instructore. Similiter claustrum & congregatio clericorum sine sacris libris, quasi coquina sine ollis, mensa sine cibis, puteus sine aquis, rivus sine piscibus, saccus sine vestibus, hortus sine floribus, bursa sine pecunijs, vinea sine botris, turris sine custodibus.

stodibus, domus sine vtenfilibus. Ab omnibus his malis & animæ damnis custodiat nos pius Dominus noster Iesus Christus; & sit ipse nobis omnia in omnibus, nunc & in perpetuum. Amen.

CAPVT VIII.

De cantu ecclesiæ in hymnis & psalmis.

I. *L*aus eius in ecclesia sanctorum. Surge frater, qui dormis, & *Psal. 149.* illuminabit te Christus. Surge piger, campana sonat, vocat te Christus. Surge citò, periculū est in mora. Ecce Iesus venit cū Maria, & omnis Angelorum chorus te expectat cum corona, quā potes promereri in hac hora. Sed Satan è contrario suggerit: lace & dormi adhuc modicum: satis mane est, adhuc tempestiue venies. Sic suadet & blanditur caro fragilis, trahit & decipit hostis callidus, cum ei obeditur & dormitur. Nihil enim est tam bonum, sanctum, & iucundum, tam diuinum & salutiferum, quin malignus demon hoc nitatur impedire, & ad malum semper trahere. Domine nonne bonum semen seminasti in agro tuo? unde ergo habet zizania? Inimicus hoc fecit.

2. Sed quomodo hæc euellam, Domine? Respondet sanctus Petrus: Resistite ei fortes in fide. Et beatus Iacobus similiter: Resistite diabolo, & fugiet à vobis. Si malū ingerit, noli consentire. Si delectat caro, respue, contere, & repelle. Igitur inuocandus est Iesus, & Spiritus sanctus cum omnibus donis suis, qui humilibus dat gratiam, vt det etiam tibi virtutem contra diaboli malitiam. Spiritus enim sanctus suggerit menti semper bona, humilia, pudica, sobria, honesta, pacifica, simplicia, benigna, deuota, celestia, æterna. Sed heu spiritus malignus fallacia plenus, aut aperta mala suggerit, aut si bona quedam prædicat, mala intentione facit, vt seducat. Ipse omnis doli artifex, mille modis impugnat, repulsus redit & tentat. Cum bona agis, dolet, & si dimittis, gaudet; mala autem suadere numquam cessat.

Sit ergo crebrò deuotus psalmus in ore, dulcis Iesus in corde, *Aduersus* sancta Maria in voce. Nam his auditis nominibus, fugiet longè *Satana in-* à te hostis immundus. Quot enim sancta verba nominas, tot ia- *fidias cre-* cula in hostem iactas. Si cessas orare & legere, hostis incipit vin- *bro psal-* cere & gaudere. Sed si in prece perseveras, fugit superbus, quia *lendum.* confusus. Ante orationem omnia præsentia excludit, in oratione Iesum Christum tibi præfige, aut in præsepe, aut in cruce. Post orationem gratias age; & quocunque ierit, cum eo vade & permane. In omnibus quæ agis, cogitas, & loqueris, sit finis, Benedictus Deus de omni bono, in cælo & in terra.

X y

CAPVT

De festis Christi, & reliquijs Sanctorum.

Psal. 25.

I. **D**omine dilexi decorem domus tue, & locum habitationis gloria tua. Hac domus tua Deus, multipliciter & sublimiter decoratur festis tuis, & Sanctorum tuorum reliquijs venerandis in multis locis, vnde deuotio fidelium maximè excitatur ad laudandum. Decorasti Domine celos, sanctis Angelis: firmamentum, Sole, Luna, stellis; aëra, aëribus; aquas, piscibus; terram hominibus & bestijs, cum alijs innumeris bonis, pro vñibus nostris. Et nunc in fine seculorum, pro speciali munere dedisti te ipsum nobis in Sacramento, tanquam dulce manna in cibum; ne essemus in hoc mundo sine Deo & Angelorum cibo. Et ideo omnis locus & Ecclesia, vbi fuerit hostia consecrata in altari vel in arca clausa, debet haberi in maxima reuerentia, cum omnibus libris, vasis, ac vestibus ad cultum Dei pertinentibus.

Christi temple & festa.

2. Vide ergo & considera mira Dei opera in sancta Ecclesia. Templum Christi & Sanctorum, castra sunt Christianorum; vt in eis vigilent & orent, & contra diabolum pugnent. Festa Christi & Sanctorum designant gaudia celorum; vbi nunc cum Christo

Sanctorum nomina cui vsui sint Christianis.

Gesta. Scripta. Signa.

Ossa.

Imagines. Pictura.

Organa pœumatica. Cantica.

regnant, qui mundum contempserunt. Nomina Sanctorum, & præcipuè Iesus & Maria, sunt plage & tonitrua demoniorum; quibus terrentur, vt fugiant à facie eorum. Gesta Sanctorum confirmant corda pusillorum, vt constantes sint, & per arctam viam eos sequantur. Scripta Sanctorum, lucernæ sunt viatorum, ne in fide errent, sed sanctorum dictis firmiter credant. Signa Sanctorum confundunt facta malorum, ne bonos opprimant, & in suis malitijs gloriantur. Ossa Sanctorum roborant fidem populorum, ne mori timeant, sed cum electis resurgere confidant.

3. Imagines Sanctorum excitant mentes deuotorum, ad amorem & venerationem eorum, vt pro nobis orent. Picturæ Sanctorum, scripturæ sunt laicorum; vt videant quid agere & quò tendere debent. Organa musicorum in Ecclesia mouent corda tepidorum, ad optanda æterna præmia beatorum. Cantica psalmodiarum accendunt animas aridorum ad pristinum feruorem, per ora multorum. Carmina hymnorum recreant aures clericorum, vt cantent & exultent in conspectu Dei & Angelorum. Sicut fistulæ multæ in organo dulcem sonum reddunt audientibus; sic multi fratres concorditer psallentes, valde placent Deo & omnibus celi ciuibus. Omnes ergo simul oremus, & Christum inuocemus: Ad societatem ciuium superiorum, perducatur nos Rex Angelorum. Amen.

CAPVT

CAPVT X.

De moribus humilis fratris, & vitij superbi & pigri.

1. **R**espexit Deus in orationem humilium, & non spreuit preces *Psal. 101.*
eorum. Optima doctrina, docens nos humiliter orare, & de
 misericordia Dei non desperare. Vide ergo Domine humilita-
 tem meam, vilitatem meam, infirmitatem meam, & quotidia-
 num defectum meum; & dimitte mihi omnia peccata mea,
 propter nomen sanctum tuum, & merita Sanctorum tuorum in
 cælo, & bonorum in terra. Non veniat mihi pes superbiæ, nec
 vana gloria decipiat me, nec mala tristitia deiciat me. Nulla
 quoque despectio conturbet me, ne fortè peccem tibi per impa-
 tientiam meam. Esto mihi adiutor in bonis, & protector à ma-
 lis, Deus meus, misericordia mea. Tu spes mea à iuuentute mea,
 consolator meus in omni tribulatione mea. Tu salutare vultus
 mei, Dens meus, & nemo alius. In te tota salus, virtus, & gloria
 mea. Amen.

De humili fratre.

2. **F**rater humilis & deuotus, paupertatis amator, simplicitatis
 sectator, patientiæ seruus, obedienciæ filius, castitatis cu-
 stos, innocentiae testis, concordiae socius, disciplinæ discipulus,
 pacis amicus; sibi rigidus, alijs benignus. Hic secretum quærit,
 tumultum fugit, silentium amat, longa colloquia vitat, soli Deo
 vacare appetit, omnia terrena despicit, omni tempore cum Chri-
 sto esse desiderat.

De superbo fratre.

3. **S**rater superbus, seu humili contrarius, audax & austerus,
 vagus & verbosus, multis tædiosus & onerosus, facilis ad
 iram, difficilis ad veniam petendam: propria quærit, communia
 negligit; rarò bene contentus, nunquam in se pacatus.

De pigro fratre.

4. **S**rater acediosus, quasi semper infirmus, vltimus fe-
 rè in omni loco & horis, otio & somno deditus. Tar-
 dè ad opus venit, citò inde recedit, pronus ad exitum, segnis ad
 reditum, lætus ad prandium, tristis ad ieiunandum: velox ad
 dormiendum, piger ad surgendum; raucus ad cantandum, so-
 norus ad fabulandum; surdus ad obediendum, claudus ad labo-
 randum. Tepor cordis, grauis animæ morbus, generat tædium
 operis, & quærit solatium foris parui valoris. Non vincitur
 melius nisi diligentia boni operis, studio sacrae lectionis, &
 vsu frequentis orationis, tum memoria dominicæ passionis.

Y y z

Qui

Qui vult vitia vincere, oportet eum sapius violentiâ facere nature, & Christi gratiâ humiliter implorare, & paciēter expectare.

CAPVT XI.

De abnegatione sui & omnium rerum.

Lucæ 14.

I. **Q**ui non renunciauerit omnibus qua possidet, non potest meus esse discipulus. Domine Deus, durus videtur hic sermo tuus, & quis potest eum implere? Audi fili mi, & docebo te; & non erit tibi graue & impossibile facere, quod dixi: Dilige me, & relinque te, & inuenies me in omni loco & tempore. Ego summum bonū & summè desiderabile animæ tuæ. En sto ante ostium cordis tui, & pulso; aperi mihi, & introibo ad te, quia ego salus & vita tua. Ego omnia in omnibus, & super omnia amandus & laudandus. Ego totus tuus, hîc & vbique præsens; sed cæcus me non videt, & surdus non audit, & stultus nō intelligit hæc. Tu ergo esto totus meus, & in nullo te quærens; & sapiet tibi suauissime præ omnibus Deus tuus.

2. Domine verum est quod loqueris; placet mihi omne, quod dicis. Igitur relinquam me citò propter te, ne tardè inueniam te. Tu in me, & ego in te per amorem, quem accendis in me. Oro te Domine, mane apud me libere, ne deficiam relictus à te, tamquàm exul in carcere & peregrinus in itinere. Adiua me, & saluus ero; & meditabor in omnibus vijs, verbis, & factjs tuis, die ac nocte. Diligam te Domine virtus mea pure & perfecte propter te, & omnia, à te facta propter te. Nec me nisi propter te, & sèper plus quàm me. Omnia autem infra te, & te solum supra omnia bona in cælo & in terra. Tu solus mihi sufficis plene & perfecte; ideo nil volo nec cupio nisi te, qui es ante omnia, & supra omnia, & in omnibus Deus benedictus in secula. Amen.

CAPVT XII.

De desiderio caelestium gaudiorum.

Psal. 53.

I. **B**eati qui habitant in domo tua Domine, in secula seculorum laudabunt te. O dulce & caeleste verbum. Laudabunt te. Non se, sed te; omnia bona tibi ascribendo, nil sibi vane attribuēdo. Sed quomodo laudabūt te? Altissime, deuotissime, purissime, suauissime, feruētissime, clarissime, securissime, felicissime. Quid plura? Noli quærere vltra ampliora & meliora, vbi Deus est omnia, totus præsens, præstans, & illustrans omnia, & beatificans omnes & singulos in gloria.

2. O vere vita beata, digne laudanda, summe amanda, maxime desideranda; vbi omnia bona simul perfecta cum Deo & in Deo

In calis
beati spiri-
tus quo-
modo lau-
dant Deū.

Deo vnita, iucundissime sine amifsione & aliqua minoratione perpetuè firmissimeque durabunt. Beati ergo omnes, *psal. 118.* qui habitant in domo tua Domine, in secula seculorum laudabunt te. Inter hæc sæpe suspiro exul in mundo, elongatus à regno Dei, & cum sancto in psalterio intimè oro: O quando consolaberis me, quando lætificabis me vultu tuo in regno tuo? Educ de carcere animam meam, vt confitear nomini sancto tuo, & laudem te cum omnibus Sanctis tuis, per æterna secula seculorum. Amen.

DE VERA.

COMPVNCTIONE CORDIS.

1. **F**lete mecum omnes amici mei, & videte dolorem meum, quia vehemens est. Attendite plagam meam, quoniam profunda est. Quid est, quod desleo? Hoc inquam est, quia proiectus sum à facie Dei cæli, à facie oculorum eius. In tenebris & in vmbra mortis sedeo, & lumen cæli non video. Quale igitur gaudium potest esse mihi? Miser ego homuncio descendi ab Hierusalè in Hiericho, & incidi in latrones crudelissimos, qui etiam despoliauerunt me tunica immortalitatis, & plagis impositis abierunt semiuuo relicto. Inuenerunt me custodes ciuitatis, percusserunt me & vulnerauerunt me: tulerunt pallium meum custodes murorum. Nunc ergo filiè Hierusalem nūciate dilecto, quia dolore repletus sum. Mittite ad illū dicentes: Ecce Lazarus, quem amas, infirmatur. Domine, puer meus iacet in lecto paralyticus, & malè torquetur. Iam multos annos habeo in infirmitate, claudus sum ego seruus tuus ex vtero matris meæ, quia graui vinculo originalis peccati obnoxius sum & constrictus.

2. Filius Adam præuaricatoris ego sum, & filius mortis, totus in peccatis natus. Miserabilis introitus meus, & horribilis exitus meus. Et quò fugiam? Nescio. Si ascendero in cælum, tu illic es, qui peccantibus non parcis. Et si descendero in infernum, ades, vt pūdas præuaricantes. Vbi abscondam me à vultu iræ tuæ, quia peccaui nimis in vita mea? Aspexi sursum in cælum, & dixit Deus: Tollatur impius, ne videat gloriam Dei. Respexi iterum in abyssum, insonuit vox terribilis: Ligatis manibus & pedibus, projicite eum in tenebras exteriores, ibi erit fletus & stridor

dentium. Exhinc conturbatus factus coepi pauere, & multum me-
rus esse: sed & omnia ossa mea immutata sunt, à facie iræ & in-
dignationis Domini. Timor & tremor venerunt super me, & con-
reuerunt me tenebræ. Et dixi: Quis ergo poterit saluus esses? Si
iniquitates obseruauerit, quis sustinebit? Terribile & sanctum
nomen eius.

3. Sed nunc tace anima mea. Audiui enim consolatoriam vo-
cem, loquentem ad eos, qui in tristitia & luctu sunt, Scribe: Beati,
qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur, Et iterum: Pœnitentiam
agite, appropinquabit enim regnum cœlorum. Vox Domini cõ-
solantis seruos suos. Vox Domini post tergum monentis. Con-
uertimini filij hominum, & uiuite. Conuertimini ad me, & ego
conuertar ad vos. Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati
estis, & ego reficiam vos. Et Propheta occurrens mœrentibus, sic
ait. *Iuxta est Dominus his, qui tribulato sunt corde.* Et de semetip-
so loquitur uerbum consolatione plenum; *Audiuit Dominus, &
misersus est mei; Dominus factus est adiutor meus, quoniam non spu-
it deprecationem pauperis.* Ecce adhuc locus est, & necdum clausa
est ianua. Poteris ergo per pœnitentiã omnia instaurare, & mala
quæ fecisti & bona quæ omisti. Iam noli nimis expauescere, *Ve-
nit enim filius hominis quarere & saluum facere, quod perierat.* Et
rursum: *Non ueni uocare iustos, sed peccatores.*

4. Eleua igitur te anima mea in confidentiam bonam, quia
Dominus locutus est. Vita tua inferno appropinquauit, & morti
tradita eras: sed Deus misersus est tui, & cogitauit tecum facere
misericordiam suam. Timuisti valde à facie Dei, & cogitasti, ut
absconderes te ab eo, sicut pater Adam fecit, quãdo peccauit: sed
hoc frustra cogitasti. Meditata es quoque fugam in aliquã regio-
nem, quemadmodum Ionas fugit à facie Domini in nauim: sed
& in hoc vanè laborasti. Neque enim occultando, neque fugiẽdo,
manus Dei euades. Reuertere igitur per aliam uiam in regionem
cœlestem, quam ostendit tibi Deus, ut ambulares per eam. Hęc est
uia: Pœnitentiam agite. Optimum consilium & forte auxilium
datum est tibi de cœlo. Consilium tale est, ut dignè pœniteas, &
stendo peccata tua vindices; & sic reconciliata pacem habeas ad
Deum. Auxilium tuum à Domino, qui fecit cœlum & terram.
Qui cùm tantus esset, pro te omne debitum soluere dignatus est.
Tradidit enim in mortem animam suam, & pro transgressoribus
exorauit, ut non perirent; & ita morte sua eripuit te à morte æ-
terna, & auxiliatus est tibi per crucem suam.

5. Istud quoque recommendans fidelibus Paulus Apostolus
ait: *Peccata nostra tulit affigens illa cruci, condonans nobis omnia de-
licta, ut uiuamus cum illo.* Hinc in alio loco idem Apostolus lo-
quitur:

Psal. 29.

*Luce 19.
Matt. 9.*

Genes. 3.

Ionas 1.

*Psal. 113.
Ephes. 5.
Esa. 53.*

Coloss. 2.

quitur: *Fidelis sermo & omni acceptione dignus, quia Christus Iesus* 1. Tim. 1.
venit in hunc mundum peccatores saluos facere. Ecce qualem conso-
lationem, & quantam spem reliquit Deus peccatoribus; sed
pœnitentibus, sed conuersis. Memento verbi sancti sui, in quo
spem dedit tibi. Et nunc Domine, prosterno me in oratione an-
te te, & clamo ex toto corde meo.

Oratio.

6. **D**omine Deus sancte Pater, peccaui in cælum & coram te, *Luca 35.*
 & non sum dignus vocari filius tuus. Sed Pater mi, fac me *Oratio a-*
 sicut vnum ex mercenariis tuis. Iustè agis, si proijcis me à facie *gnoscentis*
 tua: sed misericorditer facis, indignum omni beneficio reci- *le peccato-*
 piendo. In hac confisus misericordia procido ad pedes tuos, *ris.*
 lachrymas fundo, vestigia tua adoro & osculor deuotè, te de-
 precans humili & contrito corde. Respice misericors Deus su-
 per pulicem vnum & canem mortuum; & propitiare mihi, sic-
 ut beatissimæ Mariæ Magdalene quondam peccatrici veniam
 ad pedes tuos tam citò promerenti. Præstende misericordiam
 tuam scientibus te: da dexteram profugo seruo tuo, & videant *Psal. 35.*
 oçuli tui piissimi contritionem cordis. Nec irascatur Dominus
 meus in perpetuum, super malignitatem serui sui: sed vniuersæ
 multitudinis misericordiæ suæ a seculo recordetur, & sit hodie
 placabilis in seruum suum. Exaudi (Domine) hanc vnicam pe-
 titionem, quam fundit coram te seruus tuus, genua flectens an-
 te omnipotentiam tuam, adorans super terram vultum gloriæ
 tuæ: quia stultè egi & insipienter nimis, multoties offendens
 mansuetudinem tuam, non veritus thronum regni tui. Dimitte
 obsecro omnem noxam seruo tuo, & ne deleas nomen meum
 de libro viuentium; sed in electorum tuorum numero me scri-
 bere digneris, vt inueniar in laudem & gloriam sancti nominis
 tui. Amen.

7. O quanta est misericordia tua Domine, qui v̄ bonitatem *Longani-*
 tuam abundantius ostenderes, voluisti hominè dignum morte *mitas Dei*
 à morte liberare. Insuper profugos & fugitiuos seruos v̄cè be- *in expecta-*
 nignissima reuocare studuisti, mittens fideles seruos & ami- *do pecca-*
 cos tuos hora cœnæ dicere inuitatis, quia parata sūt omnia, ve- *tores.*
 nite ad nuptias. Debueras ex iustitiæ ordine misisse expeditos *Matt. 22.*
 vernaculos post inimicos tuos, qui noluerunt te regnare super
 se, & occidere homicidas illos, quia digni erant; aut in carcerem
 mitti, donec redderent nouissimum quadrantem, aut deputari
 cum ijs, qui in inferno sunt. Sed non es vsus hac potestate, sed
 omnem mansuetudinè tuam ostendisti, patienter ferens omnia
 vsq; ad tempus, vt liberentur dilecti tui, & fugiāt à facie arcus; *Psal. 107.*
 hoc est, vt iudicium horrendum conuersione digna præueniāt.

Y y 4

Si

Esai. 59.

Si enim voluisses extendere manum tuam in impios, & in cunctos qui peccauerunt, multos perdidisses, qui iam amici tui facti sunt, & inter primos apud te locum inuenerunt. Non haberes nunc Petrum, qui ter negando peccauit: nec Paulum, qui persequendo blasphemauit: neque Matthæum publicanum, qui terrenis lucris inhiauit: sed nec vnum quidem de principibus magnis Apostolis tuis, quos constituisti iudices super omnem terram. Nunc quidem charissimi tibi facti sunt, & nota fecisti eis omnia, quæcumque audisti à Patre; & clarificatus es in eis, & ipsi clarificauerunt nomen tuum super terram. Hæc fecit omnipotens manus tua, & misericordia tua, & dextera tua repleta omni dulcedine. Abscondens enim omnem iram tuam, voluisti nos facere filios gratiæ, & consortes diuinæ naturæ, & coheredes regni tui.

Ioan. 21.

8. O fons pietatis & infinitæ miserationis, qui numquam supereffluere cessas, sed appropinquantibus tibi semper expansus permanes. Ad te vtinam omnes ingrediantur, & gustent de cibus mensæ tuæ, quoniam suauis sunt, & non est in illis mors neque amaritudo aliqua. Sed non in omnibus beneplacitum est tibi. Multi enim conuertunt se retrorsum, diligentes hoc seculum magis, quàm cœtum sanctorum filiorum tuorum: desperantes semetipsos & seruietes immunditijs & iniquitatibus, quorum manet iudicium certum; & longè à te facti, sub sentibus esse delicias putant. Dilecti verò filij tui, & fideles serui tui odientes mala, ipsi diligunt te in toto corde suo, meditantur die ac nocte in mandatis tuis; & hos abscondisti sub alis tuis, ne capiantur illecebris seculi. Hi plerumque desiderio magno vitæ perpetuæ flagrant, citius dissolui cupiunt, vt tecum multo felicius viuant. Et cum non exaudiuntur ad voluntatem suam, fit tamen ad salutem ipsorum & tuam dispensationem, vt adhuc laboribus exerceantur. Nō quod tu (Domine) minus illos tunc diligas, quia illorum mox preces & desideria non implet: sed differendo copiosius vis remunerare, quos amplius fatigari in hoc mundo permittis. Bene illis, qui tantā assecuti sunt à te gratiam; qui iam æternæ vitæ desiderio astuant; & per fructum boni operis, manipulos retributionis prestolantur. Ego qui peccator sum, & peccatorum meorum pondere premor, quomodo leuare audeam oculos meos, in montes istos eximios sanctos tuos & perfectos viros, qui terrenam habitationem tanquam vallem lachrymarum, altitudine conuersationis excreuerunt, & cælum iam contemplationis acumine tangunt?

Iob. 30.

Dei pietas
erga suos.

9. Væ, væ, væ, (inquit Ioannes Apostolus) habitatibus in terra. Væ carnalibus mentibus, & hunc mundum adhuc per desiderium

Apoc. 8.

in

inhabitantibus. Væ etiam his, qui passionum multarum aculeis circundantur. Et vè longè errantibus à via iustorum, qui nò stèr, sed vanè rident, & (quod grauius est) cum in præsentia Dei male agunt, hoc ipsum non metuunt, sed subito paripendunt. Quid ergo mirum, si nunc doleo, si tamen (vt dignum est) & verè doleo? Nam dolor internus mutat affectum hominis, & non vult gaudere; nec amodo consolari in terrenis. Vide vnde dolere & flere debeas. Satis rarè perfecte se colligit animus, & interdù vix lucet & super veritas, & modica ex parte fruitur anima suo cælesti cibo. Ideo meritò gemere potest amore grauata terreno, quia Deo facta est & sibi ipsi tam ignota. Deploret igitur, quicumque cor intus habet, in semetipso, & dicat; *Quia cinerem tanquam panem manducabam, & poculum meum cum fletu miscebam.* Hoc inquam est, quod intra me ipsum percogitans desleo, quia terrenis (pro dolor) & visibilibus rebus sine necessitate sæpius implicor, aliquoties delector, quandoque difficulter (quod grauius est) anellor. Heu me ab ijs, quæ nociua mihi sint, & quæ detestor sæpius & odi, rursus tamen captiuor ab illis.

Psal. 101.

xo. O lutum, lutum, vsquequo adhærebis mihi? O tenebræ & lubricum, quamdiu inuoluar à vobis? Quamdiu patiar vos, & quousque ero vobiscum? Magna infirmitas mea, vt stare sit difficile, procliuum autem vitij & mentis calamitatibus succubere. Sum etenim terrenus, de terra formatus; & ideo naturali fragilitate plus terrenis quàm cælestibus me sentio cogitationibus commoueri. Æterna bona minùs auide quæro, quæ sursum sunt nò sapio, & arescit tanquam testa virtus mea, quia oblitus sum comedere panem meum. Meum inquam meum, quæ Deus Pater dederat mihi, sed ià mutatus est mihi in terrenum. Et qui cælesti frumento satiari potuissem, ecce manduco cinerem.

Questus peccatoris ob miseriam & pericula vitæ præsentis. Pericula vitæ præsentis.

xi. Miser & multum infelix ego sum, qui ad hanc inediam perueni; vt superna nesciens & negligens ad amandum hæc inferiora me vertam. Ad edendum & gustandum delicias perpetuas, super mel & fauam dulciores, creatus eram: sed peccans in Deum meum excæcatus sum, & illas amisi epulas, atque mundi huius cupiditatibus foueor. Tantoque licentibus cor meum ad singula terrena solatia effusum est, quanto longius se ab intimis expulsum deprehendit. Conuersus tamen aliquando ad me ipsum, in istis terrenis felicè me non inuenio. Nam multis aduersitatibus multisque doloribus circundor & repleor; & in multa positus angustia, sæpius contristor, & quid eligam ignoro. Coarctor nimis è duobus, & quid præponam alteri tardè quidem & vix discerno. Illa quæ supra me sunt peto, vt veniant, & nò semper præstò sunt; hæc quæ infra me Deus posuit, opto vt discedant, & ipsa

ma.

manere iuxta me nō vocata volunt. Veniunt cateruatim ad me, & cum eis cogitationes diuersæ; quædam ex seculo, aliquæ ex carne, plures ex diabolo, & circumdantes me vndiq; dicunt: Os tuum & caro tua sumus.

12. Maneamus paululum apud te. Consentire nobis: Amicus esto noster, & sede hîc etiã apud nos. Blandimentis suis & promissionibus magnis astutè mihi insidiatur; minis & terroribus variisque malorū euentibus, animam meam nituntur affligere. Ego autem quoniam mortalis sum homo, & imbecillis ad resistendum, horum persuasionibus & importunitatibus, vt oportet, non satis contradico. Et tamen si ita, vt suadent, fecero, certum est, quòd fallor, quoniam in dolo mecum loquuntur, & nō est ex Deo ista persuasio, sed ex maligno. Qui enim ex Deo nati sunt, resistunt diabolo, & fugit ab eis. Et qui odio habent mundum, & quæ in eo sunt, non est quòd retardat illos. Qui etiam in Deo sapientes sunt, non credunt omni spiritui: sed probant omnia, vtrum ex Deo sit spiritus, an ex mundo. Audiuim quidè, sed non consentiunt dicentes: Nescimus, vnde sitis. Discedite, quoniã ex patre diabolo estis, & veritas in vobis non est. Talis est conflictus piorum: & quis sit labor tentationum omnium, nouit Dominus, qui vniuersa respicit. Vita ista doloribus & pressuris plena est, sicut optimè norūt, qui de amaritudinis eius calice biberunt, Quærit idcirco humanus animus, vnde possit resreari, & frustra est omnis consolatio, nisi affit diuina. Quotidiana instruitur experientia, quòd fallax est omnis spes terrena, & in amaritudinem illi proueniet, quicquid extra Deum in tempore huius peregrinationis quærit.

13. Heu mihi, quia longinqua facta est habitatio mea, & non est utique in hac vita tale quid, in quo requiescat tutè anima mea. Dicunt mihi singula membra mea: Noli pro nihilo fatigari, quia prius consumeris, antequam poteris satiari in his terrenis. Dicit proinde spiritus meus, qui cibum suauem, delicosum, & optimum semper appetit: Reuertar in domum meam, vnde exiui: quia melius mihi erat tunc, quàm nunc: etiam nauseam patior in his, quæ foris oblata sunt. Sed, ô caro mea, vtinã hanc vocem audires: & postposita tua prudentia, spiritum emulari velles. Proculdubio vitam inuenires, & mortem euaderes sempiternam. Temporale debitum oportet te persolvere, quia damnata es in prima præuaricatione. Et ideo prudenter ages, si te omni mansuetudine spiritui subderes, rebellemq; te non faceres: vt secunda mors te non tangeret, sed in requiem æternam, quam maximè diligis, introires.

Anima
spiritui o-
bediat.

14. Sequere ergo me, & spiritum tuum noli cōtristare aduersus

sus eum concupiscendo; magis verò ad omnia, quæ ille præcipit,
 paratior esto. Dico tibi, si particeps fueris tribulationis, eris &
 consolatoris. Indue te cinere & cilicio, descende, sede in puluere
 filia Sion. Plange mecum, quia non est mihi bene: & dolor meus
 non est modicus, neque momentaneus. Deus meus & Dominus
 meus iratus est super seruum suum, & maledixit operibus eius,
 & dixit: *In sudore vultus tui vesceris pane tuo.* Et ego confiteor, Gen. 3.
 quod ideo terram desiderabilem iuste amisi, quia mandatum Dei
 non custodiui. Cibus meus non erat, antequam huc cecidissem, ani-
 malis, terrenus & corporeus, sed cælicus, Angelicus & spiritalis.
 Panis triticeus, subtilis & discussus erat, quem parauerat mihi
 Deus; nunc autem hordeaceus, grossus & mucidus factus est: Etiamsi
 dixerò, quòd sit subcinericius, qui non est reuersatus, verum
 fatear.

15. Bene ergo deploro ego dolorem meum, quem concepi de ex-
 ilio, in quo natus sum; & damnum meum, quod sustineo in terra
 aliena. Plangite simul filij hominum, & flete super vos ipsos filij A-
 dam, qui cinerem tanquam panem manducatis, qui cælestem ci-
 bum pro terreno commutastis. Et o infelices & cæci filij, quid ami-
 sistis? Verum quia non agnoscitis, propterea minimè fletis, & eo
 magis descendit estis, quòd tam grandem miseriam vestram non
 videtis. Intuemini excidium meum, quibus priuatus sum delicijs, &
 quantis malis circumseptus. Laboro iam in presenti vita, & die ac
 nocte suspiro pro æterno conuiuio, vbi nemo esurit, sed omnes in
 iucunditate vinum bibunt: vinum lætificans & clarificans sanctorum
 corda, non mentes euertens: nec est, qui mihi haustum ex illo præ-
 beat. Vix pugillus aquæ salutaris, quæ in cælestibus regnis exu-
 berat, datur postulanti. Clausum est cælum super me, & terra non dat
 fructum suum, sed spinas & tribulos germinat mihi, & vos dicitis;
 Cur fles? quare non comedis & bibis? Filij hominum, vsquequo
 graui corde? Vsquequo talia sapitis? & quare affligitis cor meum
 loquentes mihi stultitiâ? Non est vobis pars in sermone Domini,
 & subuertere queritis iustum mendaci promissione, dicentes: *Pax* Esaï. 45.
pax, & non est pax. Quid vobis & paci? *Non est pax impijs, dicit Do-*
minus. Nec enim propterea fleo, quia diues non sum, quia vino
 & pane, frumento & oleo, non abundo, sicut vos abundare queri-
 tis; sed quia in mundo sum, & illum nondum video, qui est vera
 pax & summa beatitudo. Intendite plagam meam, & palpate vulne-
 ra mea: & si mecum non vultis flere, dimittite me vt plangam
 paululum dolorem meum, antequam vadam ex hac vita, & am-
 plius non reuertar.

16. Sedebo interim lugens, & contristatus incedam: foras non Iob 2.
 egrediar, sed moriar in nidulo meo, & sepeliar in sepulchro,
 quod

*Psal. 118.**Psal. 105.*

quod effodi mihi. Gaudisus sum vehementer, quod inteni sepulchrum, vt dormiam in illo, & non videam mala super terram. Tædet animam meam vitæ meæ, & dolor meus reuouatur quotidie. Peto ergo mi Domine Deus, vt absoluas me ab omni peccatorum vinculo, & desuper terram eripias me, quia melior est mihi mors quàm vita. Et quid hic amplius faciam? Trāseunt dies & dies, anni & anni, seruus autem tuus non multum proficit. Ne protrahas indignum seruum tuum, nec patiaris eum diutiùs vagari post vanitatem huius vitæ. Erraui sicut ouis, quæ periit; require seruum tuum Domine, quia tempus est. Neque iustitia mea, neque bonitas mea Domine: sed misericordia tua & mansuetudo, quæ mensurari non potest. Secundum hanc fac mihi seruo tuo, & visita me in salutare tuo, ad viuendum in bonitate electorum tuorum, ad lætandum in lætitia gentis tuæ; vt lauderis cum hereditate tua quam acquisisti sanguine tuo. Qui cum Patre & Spiritu sancto manes Deus benedictus in secula. Amen.

DE SOLITVDINE

ET SILENTIO.

CAPVT PRIMVM.

De Solitudine.

ARGVMENTA HVIVS CAPITIS.

P refatio, in qua commendatur solitudo.	§. 1
De consideratione diuina bonitatis.	2
De humilitate nostra, secundum ordinationem Dei.	3
Vtile esse existenti in quiete, vt recogitet de priori labore.	4
De amore ad solitudinem & secretum.	5
Quòd non omnium est vacare.	6
Contemptus consolationum extranearum.	7
Consolatio infirmorum.	8
Consolatio in scripturis diuinis.	9
Spiritualis dilectio ad Sanctos.	10
Congratulatio ad piè defunctos.	11
Consolatio spiritualis hominis.	12
Communis vita magna iam apparet, si bene seruetur.	13
Signa deuotorum.	14

Teh.

<i>Tentationes deuotorum.</i>	15
<i>Reprobatio temporalis solatij.</i>	16
<i>Commendatio dulcedinis caelestis, quae est in Christo.</i>	17
<i>De familiaritate cum Iesu.</i>	18
<i>Quod diuersimodè nunc adest Iesus dilectis suis.</i>	19
<i>De laude patientis aduersa cum Iesu & scandala.</i>	20
<i>De solatio habendo cum Christo Iesu.</i>	21
<i>Vita Christi & sanctorum extra mundum fuit.</i>	22
<i>De quiete cellicola à turbine seculi.</i>	23
<i>De inclusorio & secreto cordis in omni loco.</i>	24

1. Praefatio, in qua solitudo commendatur.

Charissime, cū esses in occupationibus externis, & pro nomine Christi laborem subiisses fraternum, breui quadā admonitione (sicut tunc poscebat rei utilitas) te iuuare quasi spiritali manu volui, quoniam aliter non potui; vt dum illam aliquādo attenderes, rectius inter curas ambulares. Sed iam nunc cū solutus sis ab illo onere, & restitutus pristinae quieti, etiam solatium fraternum tibi nolo subtrahere: sed modicum de amore cellae & silentij custodia (quia sic ordo postulat viuendi) dicam.

2. Confederatio diuina bonitatis.

Debes in hac restitutione tua, diuinam super te bonitatem multiformiter attendere & ei, quacunque de causa factū sit, multum regratari. Autūno quod pro tuo profectu erit, quicquid expertus es in illo officio, quod ante nesciebas. Spero iterū, quod nō minus tibi prosperabitur ad bonum tuum, quoniam liberatus es & solutus, atque tibi plenus redditus.

3. De humilitate nostra, secundum ordinationem Dei.

In omnibus denique temporalibus variationibus, siue per nos siue per alios contingunt, supernam ordinationem considerare debemus; & tali ordinatione nos humiliter Deo prosternere, atque petere, vt ipse nobis donet, quod salutē nostrae plus viderit prodesse. Sicut lutum in manu figuli, ita nos in manibus eius. Tantū dignetur nos facere vas in honorem, & non in contumeliam. Siue fecerit nos paruos, & contemptibiles, & extremos inter fratres nostros, non hoc multū curemus, dummodo aequē illi mereamur placere. Et vtique credimus & confiteri debemus; vnam Deum patrem nos omnes habere, quotquot siue per gratiam

tiam siue per naturam existimus. Et ideo de inæqualitate meritorum & distributione officiorum, nulli expedit iniuste cogitare aduersus aliquem quantumlibet despectum & inferiorem ceteris hominibus in hoc mundo. Ad propositum ergo rediens dico, quod propter dimissam illius officij curam, non es modo inferior aut inutilior ad pia opera facienda, de quo aliqua scripsi tibi, vt senteras tunc conuenientia: sed forte modò talia non sapiunt, quia non conueniunt bene. Sed quid in futurum adhuc valeant, nescis, cum possit res confimilis aduenire. Sunt tamen ibi, si aduertis, quedam que quieti & proposito presentis deseruiunt.

4. *Vtile est existenti in quiete, ut recogitet de priori labore.*

In quiete
& ocio
suauis est
& utilis recordatio
laboris
præteriti.

SI ergo ad memoriam tuam redeunt illa onera & occupationes elapsæ, forsitan vtiliter interdum prosunt; tunc credo clarius senties, quantum distat inter tunc & nunc. Videbis quoque, quod tuæ virtutis non fuerat animam potuisse sub interiori custodia in occupationibus seruare, quando & in quiete vix cohibere se praualeat humana infirmitas. Pepercit igitur tibi Deus, & ideo gaude in adepta simplicitate; & conuerte sensum tuum liberius iam ad intelligentiam spiritualium rerum. Citò vilescet sapientia terrena, amanti celestem sapientiam. Rarò diu conueniunt, frequens exteriorum occupatio, & diuinorum secretorum notitia.

5. *De amore ad solitudinem & secretum.*

Cant. 8.
Iog. 5.

VEge dilecte mi, ait sponsa: quia & sponsus Iesus legitur etiam declinasse à turba constituta in loco. Eris frequenter cum Iesu, si amaueris secretum, & curaueris custodire paradisi locum, quem beatus Hieronymus cellam nominat dicens: Quamdiu non es in patria, cella sit paradus tuus. Inibi gaudebis in Domino, & confabulaberis ei, & ille respondebit tibi: Appropinquabit cordi tuo lux eius, & veritas manifestabitur tibi amplius. Sole orto & feruente, multiplicabuntur radij illius; & Christo veniente, illustrabitur interior domus tua. Emundaberis lumine nouo, & in fulgore eius persultabunt omnia interiora tua. Et dices: Domine quis similis tibi? Quam verus sermo, quem legi: *In lumine tuo vidimus lumen?* Et nunc Domine Deus, illuminatio mea, & salus mea, in lumine tuo ambulabo, & in nomine tuo exultabo tota die, & in iustitia tua exultabo; quia gloria virtutis meæ tu es, & in beneplacito tuo voluntas mea stabit.

Psal. 34.
Psal. 35.
Psal. 36.
Psal. 38.

6. *Non est omnium vacare.*

Confidera gratiam tibi desuper datam, & viuere secundum eam curato, quoniam non omnibus sic vacat solatiari cum Christo, quemadmodum oblatum est tibi aptum & sufficiens tempus præ cæteris. Tantum absit spiritus Iesu, qui docet & illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Cui enim adest spiritus eius, non habes requirere præsentiam alicuius hominis, vt conso- Ioan. 1. leris. Quando autem abest, exspecta eum, quoniam veniet, & non tardabit.

7. *Contemptus consolationum extranearum.*

Auere tamen oportet, vt de foris superflua solatia non petantur: sed vel interim silentio & luctui insistere, aut cum amico de negligentia & angustia sua conferre. Et ista hominis consolatio, satis utilis & necessaria tempore suo, quia non omnium est dicere cum Apostolo: Quia non ab homine, neque per hominem Galat. 1. didici, sed per reuelationem Iesu Christi. Qui humano solatio non eget, multum super hoc regratiari Deo potest.

8. *Consolatio infirmorum.*

ET qui adhuc carere non potest, quid nisi Deum in seruis suis humiliter audire debet: & non sicut ab homine, sed tanquam ab ore Dei prolatum sit, consolationis verbum suscipere? Qui etiam per scripturas nobis adhuc tanquam paruulis loquitur, habeamus tamen aliquid, vnde consolemur.

9. *Consolatio in scripturis diuinis.*

Est enim non parua consolatio, qui nullam exteriorem habet, quod delectatur in scripturis diuinis. Et cum legit Euangelium aut Prophetas, nonne videtur quodammodo colloquium celebrare cum Iesu & Apostolis eius, nec cum prophetis antiquis? Et cum cæteros libros doctorum audivissimè legit, quid nisi ex bona eorum societate, à se omne mentis fastidium repellit? An non sapissimè, cum Augustinum vel Gregorium legis, tanquam præsentem eos intueris? Aut minori affectu eorum dicta complecteris, quia in carne non sunt; quam si viuerent, & ad te sua scripta direxissent?

10. *Spiritualis dilectio ad Sanctos.*

Posset fortè magis aliquid conferre tibi veneranda ipsorum præsentia: sed spiritualis homo hanc affectionem facillè supergreditur, cui in Deo omnes viuunt & præsentem sunt; qui &

& in hominibus sanctis non tantum corporalem aspectum, quantum diuinam in eis gratiam intuens, spiritualiter eos ubique diligit & veneratur. Nonne & prædictorum duorum Patrum sententia meminit, quòd ideo Iesus Christus suam nobis corporalem subtraxit præsentiam; ut fide coleretur potius quàm oculo, & spiritu ac mente arctius diligeretur quàm aspectu? sicut idem ipse Dominus noster ait: *Nisi abiero, paraclitus non ueniet. Expediet enim uobis, ut ego uadam.*

Ioan. 6.

11. *Congratulatio ad piè defunctos.*

Cum ergo tollitur à nobis spirituales amici, si sequitur Christum ad cælos ascendentem, congaudendum erit utique eis, quia vadunt ad Patrem, quia illam cælestem mansionem accipiunt, ad quam nostra peregrinatio in hac valle lachrymarum toties suspirat. Si uero aliqui adhuc differuntur à regno, pro paruulorum eos nimirum consolatione uiuere credendum est, quibus lac spiritualis consolationis opus est.

12. *Consolatio spiritualis hominis.*

Qui autem ad tantam gratiam peruenire potest, ut sine humano solatio etià & solus uiuere dulce habeat, gaudeat quoniam quanto exterius minus querit, tanto uerius intus per spiritum consolari merebitur. Huiusmodi hominis est, iugi meditatione diuinæ legis cuncta terrena obliuisci, & ardenti mentis desiderio beatorum gaudijs interesse, ac omnem consolationis suauitatem in illa beatitudine constitueret atque ex hinc frequenter haurire fluentia deuotarum lachrymarum, quæ ipsi etiam præ amoris magnitudine dulces sunt, quemadmodum sanctus Dauid ex desiderio uidentis Deum loquitur: *Fuerunt mihi lachryma mea panis die ac nocte, dum dicitur mihi quotidie, ubi est Deus tuus? Quam bonum est homini sic esse! sed non sine labore & custodia sui poterit diu sic esse. Multa sunt enim, quæ hominem à suo proposito retrahunt.*

Psal. 41.

13. *Communis uita magna iam apparet, si bene seruetur.*

Sed tamen magnum pro nunc uidetur, si quis communis uitæ sequens formam nullos superfluos exitus & circuitus faciat licet propter grauitatem uitæ, quandoque necessarios egressus deuitare aliquid maius sit. Qui adhuc largioribus indigent consolationibus, non sunt despiciendi, nec frangendi: forte expedit aliquibus, ut parumper de aère rapiant. Quia si omnem perdidissent
humanam

humanam consolationem, cum diuinam nondum idonei sint perfecte capere, consumentur tædio, & affligentur plustquam oportet, nescientes viam fortium imitari. Tu autem ascende modicum altiùs, & sic compatere aliis, vt imitari tamen eorum infirma non velis. Strictiora tamen & grauiora, quam portare sufficias, non approbo; sed secundum facultatem tuam, secretum & solitudinem, vt religiosiùs vaces, propono.

Infirmorū
habeatur
ratio, quo
ad solatia
pertinet,

14. Signa deuotorum.

Bonum signum deuotionis est, cellam amare, vel alterum locum aptum ad vacandum Deo expetere, ne impediatur spiritus in oratione vel meditatione cælesti. Amabilis talis vita, non onerosa. Siquidē deuotis mentibus omnis locus secretus aptus & placidus, & omne tempus breue ad exercitia spiritualia.

Spiritualis
homo se-
cessum
amat.

15. Tentationes deuotorum.

Forte aliter interdū sæpè experiuntur: & eis quælibet dulcia & leuia, in amaritudinem & tædiū vertuntur. Cum ergo talia superueniunt, non idcirco priora bona postponere debent: nec putare quòd Deo displiceat propositum sanctum: sed cogitare quàm utile sit, vt quandoque parum tribulentur, & probentur à spiritibus malignis, & sic per patientiā fructus bonos afferant. Admonentur per hæc quoque, de cætero fieri sollicitiores ad tolerantiam aduersitatum, quia non tantum in quiete, sed etiam in tribulationibus & tentationibus, Deum diligere & laudare, gloriosior profectò via perfectionis est ad eternam vitam.

16. Reprobatio temporalis solatij.

Quid potest boni conferre homini, breue & inane foris solatium? Aut quid, postposito creatore, capietur de creatura iucunditatis? Nisi per creaturam quærat ascendere ad conditorem, laborabit, nec satiabitur anima eius. De consensu, creatoris ad amandum creaturas exire licet, de sensu verò carnis atque trahere delectationem, vetitum est spiritui.

17. Commendatio dulcedinis cælestis, qua est in Christo Iesu.

Agnosce Sponsi cælestis speciem, & aduerte dignitatem amoris tui; quia quicquid præter ipsum amaueris, non implebit te, sed fugiet abs te. Fugit omnis gloria terrestrium, & propinatur amantibus eam fel & acetum in nouissimis. Saturitatem nõ habet mundus, neque olei suauitatem. Iesus autem dulcedo ineffabilis, & totus desiderabilis, qui suos consolatione internæ pacis in præsentem frequenter visitat, & in futura vita satietate mirifica adimplebit.

18. De familiaritate cum Iesu.

Ioan. 14.

Quare igitur ipsius ditari consolatione, ipsius secreta dulcedine refici, ipsius casta familiaritate in abyssum diuinitatis recipi; quia vox eius est: *Nemo venit ad Patrem nisi per me.* Nullus locus tam solitarius sit, in quo Iesus priorem locum non habeat. Sine illo, omne secretum tumultus; cum illo, omnis locus quietus & delectabilis. Dulcius est esse cum illo in cruce quam cum illo in paradiso. Ipso praesente, quid iam deesse poterit?

19. Quod diuersimode nunc adest Iesus dilectis suis.

Ioan. 16.

2. Cor. 9.

2. Pet. 1.

Nunc tamen adest, sicut peregrinationi nostrae congruus, postea videbitur sicuti est. Adest quidem semper, sed non eodem modo. Quia aliquando iudicium suum nobis per tribulationem flagella aperit: aliquando misericordiam suam per ablationem aduersantium restitutionemque pacis manifestat. Sic adest piis dilectoribus suis, ut tamē sine pressura in hac vita non sint. *In mundo* (inquit) *pressuram habebitis; sed confidite, quia ego vici mundum.* Sic adest ipse tamquam filius pater; ut castigati, & non mortificati; ut destituti, sed non derelicti; ut infirmi facti, sed fide non fracti; ut lugentes & egentes, sed spe gaudentes & charitate feruentes, melius & expeditius tendant ad aeterna, formidolosius & despectius teneant praesentia. Rursum adest electis gratiam infundendo, interius consolando, caelestia reuelando, pacem mentis & corporis largiendo, vitia & passiones supprimendo, tentationes & grauitates caeteras auferendo. Sed non semper durat haec clarior hora: quia iterum se subtrahens, permittit penē omnia contraria euenire, ut fides illorum preciosior sit auro, quod per ignem probatur. Et tamen tunc adest etiam, & satis vtiliter & fructuosē, licet sustinenti sit grauius & indelectabilius.

20. De laude patientis aduersa cum Iesu & scandala.

Luca 7.

Quam laudabilis hic, cui Iesus placet non minus in aduersis quam in prosperis. Qui cum illo manducat & bibit, & iterum libenter esurit & sitit. Qui sequitur eum vsque in montem visionis & gloriae, & constanter non formidat sequi eum in periculo; contreturque in singulis istis, quoniam bonus, quoniam dulcis, & amabilis, atque laudabilis valde. Hinc ipse dicit: *Beatus qui non fuerit scandalizatus in me;* quando videlicet aduersa contingunt. Quia in prosperis scandala non vrunt, nec eo tempore probatur esse discipulus Iesu. Dilige ergo eum, quando bona tribuit: dilige eum, quando eadem tollit: insuper & quando tribulationem mittens affligit. Nulla aduersitas, nulla prosperitas

ritas cor penitus ab eo separet. Nec mirum, si grauetur & tribulatur ipsa natura, cum instat passio: dummodo tamen spiritus se subdat voluntati & ordinationi eius, manet utique in patiente natura dilectio.

21. *Desolatio habendo cum Christo Iesu.*

Hic itaque pro solatio vnico tibi sit: vbicumq; fueris, & qualitercumque tecum transierit, ipsius in te mansionē semper sitas, & omnia consilia tua in eo permaneant. Gratiam eius & presentiam summē caueas violare, quia illo offenso quid pacis habebis? Alta cogitatio & sensus elatus, amor temporalis & affectus visibilium, & quodcumque vile gaudium de creaturis, obnubilat cor etiam sanctum: ne videatur Iesus cum Patre in celo, aut sub matre in praesepio. Inspida fiunt omnia deuota Christi mysteria conuertenti se ad exteriora & inania. Affectus verò affectum vincit: & qui spiritualia sapit, omnia inferiora propter Christum libenter derelinquit.

22. *Vita Christi & sanctorum extra mundam fuit.*

Anecessit nos forma filij Dei, & secuti sunt eum omnes exercitus Sanctorū in albis. Vilipensus est à philochristis omnis decor exterior sensibilium rerum, aurum & argentū, lapides preciosi, varius ornatus vestium abundantia diuitiarum, copiosus apparatus epularum, voluptas carnis, frequentia clientium, effrenatio deliciarum: & omne delectabile & commodum corporis non potuit emollire corda Sanctorum, nec inficere nares eorum, neque seducere oculos eorum, quia florentem mundum mentis despectu calcarunt: cum scirent profectò celestē finem habiturum omne gaudium presentis vitæ, & postea in breui securum præmium, quod nullo fine claudetur. His tamen omnibus irretitus est mundus miserabiliter, his insanit libidinibus, his lætatur luti volutabris. Tacere melius est de his, quam immunda purgamenta reuoluere: ne coinquinationis suæ puluerem etiam ad secretum mentis hostis iactet, ne tumultus inferat, ne meliora dirimat, ne occasionem alicuius maculæ ex hac recordatione præbeat, & sustinere non possis.

Apoc. 7.
Spiritualibus cura est etiam tacere de mundo.

23. *De quiete cellicole, à turbine seculi.*

Quam bene agis cellicola, quod spretis seculi tumultibus, confugisti sub vmbraculum Christi, vbi interim repaues quiete felici. Quam sapienter elegisti latere: quam proficue cōharis soli Deo viuere, & eius oculis tantummodo apparere. Si Christum & matrē Christi diligis, si amantes Iesum & currentes post eum deuotē sequeris, non erit in te amor & cura carnis, neque angustus paupertatis locus, neque labor tædiosus, neque tristes solitudo tua, neque silentium non iucundum.

24. De inclusorio & secreto cordis in omni loco.

Spiritualē
semper se-
quitur so-
litudō.

IOAN. I.

GEN. 6.

FAc tibi quoddam cordis inclusorium, vt etiam quolibet in loco constitutus sis, tecum comiteretur tua solitudo. Arcam construe ex omni parte firmam & seratam, vt salueris ab aquis diluuij: graues enim sunt & indicibiles fluctus magni maris, secularis vtique cohabitationis. Super ripā Iordanis stabat Ioannes, & vidit Iesum ad se venientem. Stat cum eo super ripam fluminis, qui seorsum ab actibus mundanis degit, vt Iesū oculis fidei altiū contempletur. Vnam tamen fenestram habeat arca tua, vt per eam intret Christus, & sit obliqua, ne veniat Satanas, quia minū lātē amicum suscipit, qui inimici fraudes aditumque non obstruit. Omnibus bonis inimicus est diabolus insidiatorq; continuus, sed monachis & religiosis ampliū. Qui quanto perfectiū per iter incedunt virtutis, tanto acriū ille nititur eos impedire, quibuscumq; potuerit artibus. Aduersus quem nos muniat, & à cuius fallacia præsignet & tuatur seruos suos Iesus Christus Dominus noster. Amen.

CAPVT SECVNDVM.

De silentio.

ARGVMENTA HVIVS CAPITIS.

D E custodia silentij.	§ I.
Exemplum silentij in Dauid propheta.	II.
Commendatio silentij, secundū priscos patres sanctos & religiosos.	III.
Virtutes silentij.	IV.
Remedium contra multiloquium.	V.
Reprehensio loquacium.	VI.
Excusatio utilium doctrinarum.	VII.
De cautela contra rigorem nimium & abstractionem singularē.	VIII.
Distinctio diuersorum hominum in silendo.	IX.
De quibusdam specialibus impedimentis, qua sunt in locutione longa.	X.
Contra nocturna colloquia.	XI.
Experimentum mala conscientia arguit talia colloquia.	XII.
Remedium contra prædicta.	XIII.
Necessaria locutiones.	XIV.
Consilium taliter loquentium.	XV.
Consideratio utilis prudentibus.	XVI.
De instabilitate leuiter & dissolutè loquentium.	XVII.
Qualiter dissiuescit homo à multiloquio.	XVIII.

DI

De peccato locutionis.	XIX.
De vitio detractionis.	XX.
Quod faciliter peccatur in verbo.	XXI.
Qualiter decipitur homo, & retrahitur à custodia silentij.	XXII.
Recognitio erroris post lapsum.	XXIII.
De laqueis lingue.	XXIV.
Quaestio oritur ex paulo antè & longè antè dictis.	XXV.
Discretio sequenda est, & inquirenda pra omnibus iam dictis.	XXVI.
Deuoti & religiosi plus ceteris silentio insistere debent.	XXVII.
Communiter (hoc est ferè omnes) silere magis indigemus quàm loqui.	XXVIII.
Defectus consolationis spiritualis unde proveniat.	XXIX.
Silendum est magis in deuotis temporibus & festiuitatibus.	XXX.
De communione Eucharistia.	XXXI.
Comparatio dilecti amici ad dilectissimum amicum Christum.	XXXII.
Dignitas Christi, & humilitatis eiusdem ad nos.	XXXIII.
Quantam habet anima, suscepto Christo, consolationem.	XXXIV.
Cur non suscipimus uberem fructum ex frequenti communione corporis Dominici.	XXXV.
Sapius communicare maxima est consolatio animae religiose.	XXXVI.
Quod diabolus nititur impedire deuotionem hominis ad Deum.	XXXVII.
Quod diabolus insidiatur maximè solitariis.	XXXVIII.
Virilitas & alacritas cuique habenda contra inimicum.	XXXIX.

I. De custodia silentij.

Non satis debet esse ad profectum tuum vt diligas secretum, nisi diligas religionis custodem, sacrum scilicet silentium. Silentium
custos re-
ligionis.

2. Exemplum silentij in Dauid propheta.

Hinc de sancto Dauid, qui tam multa caelestis contemplationis arcana in secreta mansione didicit & cecinit, notanter scribitur, quod Chusi erat amicus Dauid, qui interpretatur silentium. Quam specialis iste amicus eius fuerit, in pluribus psalterij locis aperit dicens: *Dixi, Custodians vias meas, vt non delinquam in lingua mea.* Et paulo post: *Obmutui, & humiliatus sum, & silui à bonis.* Qui rursus alibi deprecatur Dominum, pro continentia linguae, dicens: *Pone Domine custodiam ori meo, & ostium circumstantia labiis meis.* Talis ac tantus vir, qui quotidie magnis populorum turbis ambiebatur, & regali potestate etiam multis nationibus dominabatur, silentium diligebat, linguae suae custodiã ponebat: & ne superaretur aliqua fragilitate aut leuitate, pro hac Dominum humiliter exorabat. Vbi statutum legerat silentium

religiosorum? Vbi disciplinam didicerat monasticā? Certè Spiritus sancti gratia præuentus & instructus, legem vitæ & disciplinæ suscepit ac tenuit. Quæ si nunc affit nobis, poterimus & eandem obseruare silentij formam, quæ à senioribus nostris tradita est, & diligentius ab antiquo commendata.

3. *Commendatio silentij, secundum priscos patres sanctos & religiosos.*

OMnes religiosi patres commendauerunt silentium; & quicumque etiam priuatim vixerunt, hoc tenuerunt & docuerunt. Quidam habent quasi quotidianum silentium; quidam autem sub quodam moderamine temporum, locorum, & personarum. Et licet non arctetur ad tantam obseruantiam, ad quam multi ex professione ordinis tenentur; tamen magni meriti apud Deum eris, quòd ex voto & amore silentii os tuum custodis. Insuper & aliis in hoc proposito bonum & edificabile præbebis exemplum, cum viderint formam sanctæ religionis in te florere.

4. *Virtutes silentij.*

Sis igitur sollicitus in hac obseruantia, propter multas virtutes in ea latentes. Nam silentium bene seruando, obedientiam etiam seruas, humilitatem retines, verecundiam adornas, senibus reuerentiam exhibes, iuuenibus exemplum præbes, leuibus & dissolutis timorem incutis, extraneis bonam famam, intraneis pacem & concordiam generas. Habeas autem adhuc talem custodiam, vt primò serues strictè & perfectè, quod communis constitutio fixit; dehinc, vt cum loqui licet, temperatè utilia & necessaria siue tibi seu aliis dicas. Quæcumque autem superfluitate, aut otiositate, aut negligentia coincidunt, citius emendare festines, atque post lapsum præmunitior esto de cætero.

5. *Remedium contra multiloquium.*

Salutare remedium est contra excessum locutionis, aliquo tempore abstinere à necessariis & licitis verbis, etiam si nemo iubeat. Leuius & suauius onus fertur, quod ex affectu voluntario & interiori Spiritus sancti correptione accipitur. Prudenter quidem se arctat sub disciplina discipulus, agnoscens recentem culpam, antequam magister cum virga accedat, ad feriendum crescentem iam passionem.

6. *Reprehensio loquacium.*

SI assuescit aliquis ad singulas occasiones loqui, quando erit liber & quietus in se? Rarò deest loquaci loquendi occasio, neque vlla ei persona disconuenit. Quasi omnibus notus sit, sic affatur

affatur tacentes & ignotos. Sapien-
tibus & insipientibus debito-
rem se facit; si & materia & peritia sermonis non desit, de om-
nibus se instructum putat: tamen hora brevis & signum silen-
tij, cogit breuiare sermonem. In hoc usus est malus, peior cor-
rectionis negligentia, sed fragilitas aliquando venialis, & ad
correctionem promior.

7. *Excusatio utilium doctrinarum.*

NE tamen putetur omnis locutio aut sermo prolixus repre-
hensibilis, & doctrina Christi, & Apostolorum Actibus, pro-
bari potest. Nam Christus ascendens in montem docturus disci-
pulos suos, vberiori eos sermone protracto ditavit. Altera
quoque vice electurus duodecim apostolos, prius sapientiae suae
monitis largius illos instruens ad praedicandum misit. Nouis-
simè verò cum iam esset recessurus, & in crastino passurus, post
sacratissimam coenam coepit solito prolixiorẽ habere sermo-
nem, sicut tristibus & orphanis, sua gratissima praesentia orban-
dis, necessarium esse percipiebat. Constat de beato apostolo
Paulo, quod aliquando aedificationis gratia, usque ad mediam
noctem sermonem protraxerit. Similia quoque inveniuntur ge-
sta ab antiquis patribus, quemadmodum beatus Antonius fra-
tribus collationem vberioreẽ impertitus est; veluti & beatus
Benedictus, Domino hoc volente, sorori suae de caelestibus gau-
diis nocturnum colloquium praeter consuetudinem solitam co-
cessit. Vbi ergo talis intercesserit utilitas & gratia, acquiescere
aliorum postulationi esset magnum pietatis opus. Neque hoc
facto solueretur spiritalis animae intelligentia, cum possit forte
maior, propter fraternam aedificationem, hac ipsa hora intelle-
ctus dari. Si quis autem subditus est obedientiae, nihil agere po-
test sine superioris licentia; nec quidem loqui, etiam si possit
prodesse Superiori, vel quilibet sui adhuc iuris, in hoc maximè
Deo subiectus erit. Secundum rectè sapientes, sermo longus &
utilis culpari non debet, tanquam ideo superfluous, quia diffusè
tractatur, alioquin tardiores sensu sepe relinquerentur. Omne
autem verbum, quod grauitatem aut utilitatem non redolet,
merito longum a puris mentibus esse sentitur. Licet igitur cu-
stoditus esse debeas & tardus ad loquendum, quatenus suo in
tempore prudentior & utilior has ad proferendum; sic tamen
ama silentium, vt fratri indigenti non deneges verbum. Sic te-
ipsum tempera ab omni solatio alieno, vt si res postulauerit
liberè conferas cum amico, eiusque vtaris consilio. *Pene* (in-
quit Propheta) *ostium circumstantia labijs meis.* Ostium ad ape-
riendum & claudendum aptum est, vt necessariis aperiatur,
vanis claudatur.

Doctrina
quamuis
prolixè nõ
minuant
silentij
virtutem.

Mat. 5.
Mat. 10.
Ioan. 14.

Act. 20.

Psal. 104.

8 *De cautela contra rigorem nimium, & abstractionem
singularem.*

Vnde cauendum est, ne rigidè & indiscretè quis taceat, præcipuè is, qui cum aliis in congregatione uiuit. Nam qui ita singulari silentio rigesceret, diu stare concorditer cum aliis non posset. Aut ipse per se deficit, aut diabolicis instinctibus ad aliqua deteriora in fine labitur. Exempla plura vidi & quædam nõ longè audiui, & tu fortè quosdam nosti. Qui appetit bene & perseueranter proficere, non solùm attendat, quàm fortiter incipiat, sed etiam quo fine consummet. Sæpè strictiora principia quorundam, finem fecerunt laxiorem ceteris, & quidam abiire retrorsum. Omnino enim videbatur eis importabile iugum Domini. Feruor in principio necessarius est, sed tamè non sine moderamine. Non est sine periculo & laqueo, singularis obseruantia in communi domo. Ille magis laudabilis feruor, qui commania propriis preponens, in his nunquam negligens satagit inueniri, quæ cum aliis susceperit ad portandum.

9 *Distinctio diuersorum hominum in silentio.*

Quidam magnū æstimant, silentiū continuum seruare, sicut & est: sed silere & loqui, prout oportet, maius est. Qui abstractè & solitariè uiuit, potest quantū strictiùs voluerit, silentiū custodire. Qui verò cum multis uiuit, non solùm satis sibi, sed etiam aliis socialis esse debet. Adhuc qui in externis est, & cum diuersis hominibus sæpe conuersatur, implere tantam custodiã difficulter potest, quin verbo aliquando offendat, & vitiam seipsum non penitus perdat. Ideoque illi bene, cui donatū est à Domino esse & posse in quiete & in cella morari; quia exteriora & secularia, vix sine culpa & spirituali detrimento possunt tractari. Nam qui in multitudine est, sæpe tacere ab aliis nõ permittitur. Et cum ex necessitate loqui tantum appetit, vsu locutionis ad negligentiam sui primò labitur; postmodum lingua proclius ad quæcunq; libet resoluitur. Vnde cõsequenter accidit, vt quod audire pacificè vix potuit propter cordis custodiã, & multa negligentia hoc ipsum non pudeat eū publicare.

10 *De quibusdam specialibus impedimentis, in
locutione longa.*

Sciendū ergo, quòd in locutionibus solent homini spirituali sæpe multa contingere detrimēta. Propterea vrile est habere aliquam admonitionem & instructionē, ad quædam specialius cauenda. Vnde frequenter habere longa colloquia, irreligiosum est

Silentium
non omni-
bus æquè
indicitur.

est & suspectum. Nam talia inanem faciunt hominem, & sancti propositi immemorem, & ad quietis & cellæ custodiam pigrum, & ad diuina cogitanda cæcum & insipidum. Rarè enim edificatio nascitur spiritualis hinc inde vagè cõferentibus. Abiq; certa speciali; tractãdi materia, longa colloquia non expediunt: & his præcipuè temporalibus, quibus Deo familiaris vacandum esset. Nam summopere manè & vespere, ab omnibus humanis actibus & colloquiis cessandum est; quia hæ sunt horæ deuotionis, reparationis, emendationis, & propositionis. Et quia ista tempora negligenter ducunt, timendum satis, quòd per totum diem distractiores erunt, pluraque offendicula incurrent. Sæcra igitur illorù institutio religiosorum, qui arctiori silentio, post horam completorii vsque post primas insistant, potissimùm consideranda esset & imitanda.

Incõmoda
ex proluxa
locutione.

11. *Contra nocturna colloquia.*

NON est bona quorundã consuetudo, sed execranda noctem sacram turbandi fabulis, quæ electa est & deputata tantum cælestibus disciplinis. Nisi enim præcaueatur vespertina seu nocturna inutilis fabulatio, sequitur multoties de manè longa dormitatio, & alia disconuenientia in reliquis Dei operibus: quia secundum quendam sapientem, Vno inconuenienti dato, sequuntur plurima. Et est deffenda vtique transgressio, dignèq; puniendi, diem videlicet laboribus & distractionibus deducere, & ad vesperscente sole his deteriora audere; nec lapsum diei cursum per restantia quietis tempora aliquatenus rucocare. Incongruum omnino videtur, vt aliis deuotioni & quieti deditis, alij pascantur infelicibus fabulis: vnde sibiipsis grauè cõscientiã, reliquis autè scandali occasionè, aut aliud puritatis impedimentum contra Deum & proximum peccantes acquirant.

Aristoteles.

12. *Experimentum mala conscientia arguit talia colloquia.*

CONfessi sunt quidam experientia instructi, paruum se gratiam, tristitiã verò magnã, ex nocturnis contraxisse colloquiis. Quia si bona multa interfuerant, atq; prima intentio pura visa est, mala tamen arctius premebant, quæ qualicumq; occasione non defuerunt. Nam hoc multoties accidit, vt aliquid indecens, seu seculare, aut detractorium verbũ, dicatur aut audiatur, quòd non faciliter à corde recedat, & ex illo plus inficiatur auditor, vel grauius mordeatur postea, qui dixit, quàm de omnibus aliis sanè & acceptabiliter pertractatis emendetur. Cum enim homines valde fragiles simus, paruum & leue est, vnde non parum sæpela dimur aut inficimur.

Itempeffua colloquia conscientiam onerant.

13. *Remedium contra prædicta.*

Antidotus
aduersus
pestem lo-
quacitatis.

Ideo medicina huius fragilitatis efficax est, præcauere tenta-
tionis laqueum, fugere occasionem loquendi, citius etiam ab-
rumpere, antequam crescat ignis linguæ. Quia ignita tela dia-
boli exeunt per linguam immoderatam, quam ille commouere,
tanquam familiare sibi membrum, nunquam cessat.

14. *De Necessariis locutionibus.*

Sed cum aliqui sint, quos causa satis necessaria sæpe ad lo-
quendum trahit, siue de his quæ ad officium curæ eorū spe-
ctant, siue quæ interius ex animi perplexitate exurgunt; ita ut
ad aliorum consilium & solatium, eorum solatium aliquo modo
dependeat non videtur tum possibile, ut moras loquendi ali-
quando non exaggerent.

15. *Consilium taliter loquentium.*

Prætextus
necessariæ
locutionis
quomodo
tollatur.

Quibus tamen hoc faciendum est & suggerendum, ne hu-
mana solaria ultra necessarium petant; sed potius miseri-
cordiam Domini cogitantes, in suis dubiis & perplexitatibus
studeant in silentio intentius ad Deum confugere, & ab eo sus-
fragium petere, atque ab aliis etiam fratribus manum superni
leuaminis humiliter inquirere, donec subleuentur. Quicquid
autem humano metu aut propria fiducia maculosum contrax-
erint, statim ut animaduertere cæperint, eidem supernæ boni-
tati summæque prouidentia eius vniuersaliter committant,
Quoniam quidem nulla sunt humana consilia, inutilisq; mor-
taliū solertia, nisi ipsius præueniat & subsequatur nos semper
clementia. Sic ergo semetipsos poterunt à nociuis & non neces-
sariis verbis castificare, aliisque occasionem labendi tollere.

16. *Consideratio utilis prudentibus.*

Vt super-
flua tolli
queant, ab-
stinendum
interdum
à necessa-
riis.
Prou. 17.

Simulque cōsiderent, quia non affuescit homo cauere super-
flua, nisi à multis licitis libenter abstinat. Sapiētibus enim
pauca sufficiunt, & necessariis acquiescentes multorum gar-
gulationem non aduertunt. Insipientibus verò non sufficit ver-
borum numerus, neque modum imitari sapientium norunt; &
tamen scriptum est; *Stultus si tacuerit, sapiens reputabitur.*

17. *De instabilitate leuiter & dissolutè loquentium.*

Affuetudo
diu multū
que loquē-
di, tacendi
votum re-
moratur.

Hanc doctrinam quidam cupientes seruare non diu perseue-
rant; quia aliter consuefacti, vincere pronitatem verborum
leuium arduum putant. Cum enim ab omni sermone vacuo,
prolixo, & vario se suspendere proponunt, quandoque etiam
cum

eum multo gemitu reprehendere incipiunt, quòd hucusque tam incustoditi vixerunt, sed occurrente occasione, impositum sibi (propter vitiosam consuetudinem) silentium resoluunt.

18. *Qualiter dissuescit homo à multiloquio.*

Quam utique consuetudinem si dediscere & amputare voverint, studeant sepe innovare propositum hodie silentii propter amorem Christi; & sollicitius occasiones loquendi declinare, atque hominum leuium libenterque fabulantium vitare præsentiam. Nec hoc tantum propter illos, quantum propter suam infirmitatem & insufficientiam, sibi faciendum esse sentiant. Insuper pro sui confortatione pensent, quanta mala ex tali vitioso vsu soleant sibi accidere, quanta etiã posset adhuc, nisi vigilanter compescant linguã, accumulare. Linguam enim *Iacobi 3.* nullus hominum domare potest. Satis grauis & lamentabilis ista sententia, quòd humanum genus in tanta versatur debilitate & insipientia: quod tam paruum membrum rationis imperio nequit subiugare. Fortè longè facilius esset multis omnino tacere, quam verbo non iocari; aut quod ad rem non pertinet, aliquando non dicere. Quòd si tacuerint, certè liberi erunt ab offensione verbi.

19. *De multiplici peccato locutionis.*

Quis enim plenè iudicet, quoties peccatur verbo? Aut enim otiosum, aut iocosum, aut elatum, aut durum, aut indignandum, aut dissolutum, aut adulatorium, aut seductorium, aut vanigloriosum, aut præsumptuosum, aut defensorium, aut excusatorium, aut detractorium, aut mendosum, aut inhonestum, aut nociuum, aut exprobratorium, aut illusorium, aut superfluum, aut improuisum, aut impestiuum, aut illicitum, aut alio quolibet genere vitiosum est verbum, quod emittitur.

20. *De vitio detractionis.*

Inter quæ sæpissime detractionis vitium principatur, quia de absentibus loqui nunc isti, nunc illa, generalissimū inter homines congregatos innenitur. Et vnusquisque libenter, quod sibi in aliis placet aut displicet, euomit, minùs cautè attendens, ne fortè cuiquam deroget; quàm grauius etiam & facilius possit verbo delinquere. Sepe dicitur, quod statim (vt dictū est) pœnitere incipit, & nunquam (si posset illæsum reuocari) diceretur. Et vtinam semel cadendo, doceretur homo damno suo, ne iterum caderet.

21. *Quid*

21. *Quòd faciliter peccatur verbo, facilitas corde.*

Iacob 3.

Matt. 15.

Prov. 20.

QVO FACILIUS delinquitur, quàm verbo? Qui enim verbo non offendit, hic perfectus est vir. Sed tamen cogitatione multo facilius ac etiã grauius, delinqui potest. Ex corde enim (vt Dominus ait) oriuntur blasphemia, mendacia, quæ coinquinant hominem. Malum igitur prius concipitur in corde; verbum autem malum procedit ex malo corde. Sed in corde facilius & occultius, in verbo autem facilius & manifestius peccatur. Hinc etiam scriptum est: *In multiloquio non deest peccatum.*

22. *Qualiter decipitur homo, & retrahitur à custodia silentij.*

Prov. 21.

DECIPITUR homo multoties sub pietatis & affabilitatis vultu, retractus à rigore suo, quæ sibi indixerat; vt cum cauere cupiens nimietatem loquendi, timet periculum aliud, ne ex sua taciturnitate quispiam grauetur. Quia fortè non satisfacit ei; quia rarius eum alloquitur; quia parum de ipsius fraternitate curare videtur: vnde etiam aliquando parua charitas, celerior suspitio, comotio & indignatio, conquestio aut etiã detractio, in altero surrepere possit. Sed hoc si aliquo iudicio deprehenderet, & alterius charitatem super se violari præsentiret; tunc quantum liceret ei, ex obedientia loci & temporis loqui, non loquens peccaret. Lingua enim placabilis lignum vitæ, & verbum bonum super omne donum. Sic iterum descendet homo ad aperiendum ostium pulsanti; qui pro sua persona claudere semper appeteret os suum, vt tanto securius eustodiret animam suam. Sed quomodo decipitur, nondum apparet; quia ex forma prædicta soluere silentiũ, non culpa, sed virtus videtur. Verũ quia homo ad loquendum serus & custoditus, circa principium aliquantulum strictior est; sed cum iam lingua ad longiora mouetur colloquia, multa etiam negligenter subintrare patitur, quæ ex fine, serò conscientia ad se reuertente, clarius videt; ita quod inceptum est necessitate & vtilitate alterius, finitur sæpe leuitate & permixtione externæ consolationis: & qui proposuit vix admittere necessaria, ne rueret ad otiosa, ex primis necessariis ducitur extra se, ad representabilia. Sæpe etiam aduertit lapsum suum, & tamen labendo non tacet; videt se deuiare, nec redit, donec foueam apertam inueniat, aut obstaculum, quod os eius obstruat: atque vtinam confusus & humiliatus, eiulando & dolendo resipiscat, nec amodò sibi confidat.

23. *Recognitio erroris post lapsum.*

QVI cum plenè in se reuersus fuerit, fragilitatẽ suam multam considerans, deceptionemq; perpendens, meritò cum propheta

pheta conqueri potest: *Laqueum parauerunt pedibus meis, & incuruauerunt animam meam.* Psalm. 58.

24. *De laqueis lingua.*

Primo sequidem homo illaqueatur ad auditum verborum non sanorum, postea incuruatur ad consensum, vt dicat iam talia, quæ audere metuebat. Valde enim incuruatur anima, quando deserto Deo & sermonibus eius, conuertitur ad vaniloquia, pro capienda consolatione misera. Vel sic quandoque pedibus illaqueatur, vt stet ad loquendum per aliquas moras; tandè ex placencia audiendi vel loquendi, incuruatur ad sedendum, vt sit iucunda & integra fabulatio. Ecce frater, quantus laqueus lingue, quàm prona subintrat seductio. Non ergo dissonat à vero, quia sæpè decipitur quis, sub pietatis vultu, à sancto rigore.

25. *Questio oritur ex his, & longè antè dictis.*

Rursum te mouere potest, cum longè superius dictum sit cauendum esse de nimio rigore, qui quosdam de singularitate norat, & quadoque perdidit; cur hic ostèditur casus & laqueus, si rigor negligitur? Inter angustias comprehenditur hoc audito animus, & sermo iste magis perplexum legentem facit. Qui propter huiusmodi mouetur, cogitet, quia vtrouique pericula, vbi obstacula plura insunt, siue loquatur, siue indiferecè quis taceat.

26. *Discretio sequenda est, & inquirenda præ omnibus iam dictis.*

Vad aliquam saltem discretionis regulam se aptet & informet, conueniens fuit, vt hanc (ostenso bono silentij, & vitio loquacitatis, cum eorum laqueis) virtutis amator faciliùs inueniret. Nec ergo simpliciter oportuit commendari silentiù, quasi semper seruandum: neque reprehendi ipsam rursus locutionem, tanquam semper superfluam; quia in omnibus discretio pulcherrima virtus est, quæ laqueos à dextris & à sinistris præcauens, viam perfectissimam demonstrat.

Discretio
vbique ne-
cessaria.

27. *Deuoti & religiosi plus cateris silentio insistere debent.*

Est tamen pluribus magis necessaria custodia silentij, qui videlicet in statu religionis & proposito bono, atq; à secularibus hominibus remoti, & omnibus temporalibus curis exuti, Deo seruire elegerunt. Qui etiã maiorem rationem tenentur reddere in die iudicij, pro omni verbo. Nec solù de verbo, sed de qualibet alia negligentia & transgressione, grauius iudicantur. Cui enim plus donatum est, plus ab eo exigitur. Si etiã illi plenam excusationem non habent, qui officio pastoralis curæ,

Silentium
monachis
in primis
necessariù.

curæ, aut fraternæ necessitatis commissione, quædam otiosa verba vel superflua, per fragilitatem coguntur admittere, quanto minus qui nullo tenentur vinculo sollicitudinis alienæ?

28. *Communiter silere magis indigemus, quam loqui.*

Communiter omnes plus indigemus silere quam loqui: & verè pauci sunt, qui ad loquendum tam tardi sunt, ut violentia indigeant. E contratio verò, multa violentia opus habemus, ut raro vel pauca loquamur. Nam loqui & fabulari secundum naturam est, sed silere, contra carnem, quæ exterioribus & secularibus pasci delectatur rumoribus. Potest tamen fieri, ut homini sepe contrarium sit loqui, & maximè cum intrinsecus visitatur & compungitur, atque amore aut terrore eruditur, ne tantam gratiam per negligentiam amittat.

29. *Defectus consolationis spiritualis unde veniat.*

Vbi multa
verba, ibi
egetas.

Hinc etiam potest esse signum, quòd parvam habemus interiore consolationem; quia tam facilè & frequenter querimus exteriorem. Et ideo non meremur diuinam accipere, quia libenter admittimus humanam & caducam, quam oporteret nos potius fastidire. Quam si perfecte & perseveranter non valet quis abicere, studeat saltem paulatim ad altiora & meliora transire.

30. *Silendum est magis in deuotis temporibus & festiuitatibus.*

Bene deceret religiosum, quibusdam deuotis temporibus anni, sicut in aduentu Domini & in quadragesima, & quibusdam aliis diebus, scilicet sextis feriis, abstinere se a colloquiis, quanto strictius posset. Intuper arripienda esse maior custodia cordis & oris pariter in vigiliis, & magnis festiuitatibus Sanctorum, quatenus debita reuerentia & digna (quantum status suus permiserit) præparatus ad festa ventura, mereretur in die sancto sanctissimum dominici corporis & sanguinis sacramentum, desiderio magno gaudioque sincero suscipere.

31. *De communionem.*

Conuenit enim illo præcipuè die, quo Christum sacramentaliter suscepimus ad hospitium cordis nostri, sacratori nos insistere custodig, & saltem vnum latum diem cum ipso ducere, qui multis diebus & horis ab eius amplexu distrahimur. Nò esset nimis mirum, si tunc anima deuota cum eo esset tota, quando & ipse non dimidiatus, sed totus ad eam venire dignatus est Christus.

31. *Conti.*

32. *Comparatio dilecti amici ad dilectissimum amicum Christum.*

Q Vis enim veniente ad se amico charissimo, statim cum allocutus eum semel fuerit, foras egredi festinat, ipso solo in domo relicto; quin potius ingreditur cum eo, etiam si foris fuerit, & tanti hospitis curam alacriter excipit, ita ut aliis hinc inde occupatis, & ad externa egredientibus, hic soli se coniungat; tantoque familiarius alloquitur, propius affidet, & cuncta dilectionis signa exhibet; quanto securior est, quia nemine presente & aspiciente, possit verecundari vel prohiberi. Hoc modo susceptionis Christi aduentus deberet ab omnibus famulantibus sibi recoli: & longè deuotius & reuerentiùs, quanto maior est omnibus amicis & creaturis, desideranter ab unoquoque nostrum recipi. O dulcissimum amicum, præ omnibus dilectis gratiosissimo honore suscipiendum!

Christus
amicus
noster
intimus.

33. *Dignitas Christi, & humilitatis eiusdem ad nos.*

Q Vi & tantæ dignitatis est & nobilitatis, ut nulla persona, nulla creatura, tam valens & elegans, sit quæ ei presentari debeat vel assimilari: & iterum tantæ humilitatis & bonitatis existit, ut ad hominem inopem & infirmum venire, atque sub testum eius intrare non dedignetur. Et qui cælum inhabitat, & omnem caelestem curiam sua deifica presentia letificat, adhuc cum pauperibus hominibus esse, eorumque hospitia mendicare & ingredi, quotiescumque desiderauerint, & sibi aperuerint, non despicit. Vnde sic ait: *Ecce ego sto ante ostium, & pulso, si quis aperuerit mihi, intrabo ad illum, & cenabo cum illo, & ipse mecum.* Apoc. 3. Fit autem ista cœna, quodcumque Christi spirituali mente, vel etiam communionem sacramentali deuotè & dignè suscipitur & manducatur.

Christi di-
gnitas &
dignatio
incompara-
bilis.

34. *Quantam habet anima, suscepto Christo, consolationem.*

Hic ergo cum susceptus fuerit, quomodo iam libet aliquod foras exire? Habet enim fontem omnium consolationum; habet & paradysum omnis voluptatis. Qui de hoc fonte bibet, non sitiet vnquam: quia qui corde suauitatem in Christo absconditam plenius degustat, nunquam temporalem vel carnalem delectationem appetit, & hoc est, Non sitiet vnquam. Bene illi animæ, quæ huic Sponso & amico dulcissimo ad se venienti domum mentis semper parat parandoque quotidie mundiorum efficere curat. Ipse utique libens hanc intrabit, qui antequam mundari incepisset, ad hoc venit, ut eiceret tenebras eius, & mundaret eam sibi. Veni Domine Iesu, & munda me; laua & exerge me, ut merear puro corde & casto corpore suscipere te, quia non est mihi bonum esse sine te.

35. *Cur non suscipimus uberem fructum ex frequenti communione.*

Timendum, quod multi ideo fructum paruum accipiunt de mensa Christi; quia nec antea nec postea sunt in sufficienti custodia sui, nec satis reuerenter præcogitant, quis est qui venturus est, nec postea ruminant, quia hodie sanctus sanctorum ingressus est ad eos. Qui autem solliciti sunt præparare interiorem domum suam, & occurrere lætanter obuiam Christo, ipsi nouerunt, quid efficaciam & suauitatis habeat hæc sacrosancta communio. In hoc agnoscitur vniuscuiusque deuotio & amor ad Christum, secundum quod ingeniosè se aptare curauerit ad susceptionem eius.

36. *Sæpius communicare, maxima est consolatio animæ religiosa.*

Est namque maxima consolatio religiosæ animæ, despicientis iam cuncta præsentia, diligētis solitariè & extra homines viuere, soli Deo & sibi in silentio intentius vacare, vt Christum consolatorem animarum omnium, sæpius ad suam sumat consolationem & profectum. Non est illi materia externæ lætitiæ, non ægra spes longioris vitæ, non vana occupatio amicitæ carnalis, non euagatio ambulationis corporalis, nõ implicatio comodi temporalis, nõ superflua sollicitudo rei familiaris, nõ magna fiducia in prosperis, non mentis delectio in aduersis; sed habet intus in anima Christum, propter quem omnia terrena solatia æstimat detrimenta, loquens cum beatissima Agatha: Mens mea solidata est, & in Christo fundata, ideo nõ curo hec ima. Tantum mihi consortium suum Christus donet, amicabiliterque confabuletur, & satis dulciter consolabor. Excedunt quippe eius colloquia omnium consolatorum verba.

37. *Diabolus nititur impedire deuotionem hominis ad Deum, tristitiã & acedia.*

Sed omnium bonorum æmulator diabolus, tantam confidens hominis cum Deo pactiõnem, nõ patitur eum sine molestia tentationis, in sancto proposito consistere. Curandũ ergo summopere est, & vigilandum contra nequitas eius. Nam sæpe graui tristitia, sæpe tædio affligit bene conuersantẽ; & cuncta, quæ possunt eum angustiare, ad memoriam ducit. Tota vacatio eius est, vt eiiciat amatorẽ quietis & silētij de tabernaculo suo. Istis enim specialiter vitiis, tristitia & acedia (ex quibus quasi semper oritur cordis tædium) persequitur solitarium, & maxime incipientem, & naturaliter tristẽ aut passivum, quia per ista, homini quodammodo vires aufert. Sed quisquis firmiter in Deo confidit, eiusque amori nihil antepõnit; sed mundũ, & omnia quæ mundi sunt, calcare appetit, seipsumque volenti animo,

mo, ad omnes perferendas tristitias, amaritudines, & grauedines exponit; nullumque aliud solatium, siue per hominem, siue per aliquam mundi creaturam, quam Christum vnicum omnium bonorum solatium concupiscit, profecto non tantum tristitiæ & acediæ, sed omnium tentantium vitiorum victor & expulso-
erit.

38. *Insidiatur maximè solitariis diabolus.*

ET quia magnus fructus & cælestis thesaurus quæritur & in-
uenitur à solitariis Deo deditis; sciens hoc diabolus, qui A-
dam & Euam tentando, blandiendo, & falsa promittendo se-
duxit, paradisoque indignos reddit: ipse nunc vsque nititur se-
ducere & subuertere vnumque Christi seruum, mundi contem-
ptorem, si quo modo extra cellam & sollicitam cordis eius cu-
stodiam trahat, & sui propositi faciat obliuisci, aut etiam pau-
lulum de profectu spirituali & seruore imminui. Et sicut antè
iam dixi, per tristitiam vel acediam mentis, amplius istud ma-
chinatur; quia cum mens tristitia vel acedia inuoluta fuerit, nil
est quod agere libet; sed vndique se constrictam & desolatam
conspiciens, in consolatione ei ab inimico suggeritur, vt dolo-
ri isti externa recreatione medeatur. Eleganter ergo persuadet
sanctus Antonius dicens: Vnica ratio vincendi inimicum, leti-
tia spiritualis.

39. *Virilitas & alacritas cuique habenda contra inimicum.*

NAM qui virilis est, & alacer in Domino, quamuis fuerit im-
petitus temptationibus, potens erit aduersarium suum expu-
gnare. Et quid dicam de fortitudine illius animi, qui nec patitur
immundum spiritum ad fores intrare? E contrario, tristitiæ &
acediæ morbo languens, etiam si armamenta resistendi habet,
nulla vitur potentia. Deficit enim corde, & formidine, ac pu-
sillanimitate propria sæpe antè prosternitur, quam labor cum
prælij tangat. Quapropter, ô miles Christi, indue animam viri-
lem, & ne paueas ad sonitum folii volantis; sed resumptis viri-
bus, sta constanter aduersus multiplices diaboli conatus, nec
credas mendacio eius. Dominus omnipotens, ipse erit prote-
ctor tuus, & merces tua magna nimis; cuius potestas super pas-
siones tuas, ita vt subiciantur ditioni tuæ vniuersæ istæ natio-
nes. Et quia excessum loquendi feci, ad portum silentij iam re-
meo. Lingua ergo manusque scribentis simul hoc iam sine si-
lescat.

TOMI SECUNDI
 PARS ALTERA,
 BREVIORA OPUSCULA
 COMPLECTENS.
 DE
 RECOGNITIONE
 PROPRIÆ FRAGILITATIS.
 CAPITA HVIVS LIBELLI.

De recognitione propria fragilitatis.	Cap. I.
De contemptu vanae gloriae.	II.
De fidelis & veraci amico	III.
De supportatione fraternae infirmitatis.	IV.
De spirituali inopia, ex subtractione suauitatis interna.	V.
De humili subiectione & propria resignatione.	VI.
De laude Dei in tribulatione.	VII.
De laude Dei ex deuotione.	VIII.
Item oratio ad laudandum feruenter Deum.	IX.

CAPVT I.

De recognitione propria fragilitatis.

Psalm. 136.

Cognoui Domine, quia aequitas iudicia tua, & in veritate tua humiliasti me. Hæc verba sunt sancti prophetae, & humilis regis Dauid. Quid ergo tu vilis homo ad hæc dicis, qui terra es & cinis? Quid grande aliquid de te imaginaris, & alta vanitate delectaris. Aut cur te alicui bono homini cõparare audes, cum sis reuera peccator, & totus in peccatis natus, & totus vitis ac concupiscentiis plenus? Verè, si in veritate te discutis & intueris omnibus deteriorem te rectè iudicabis.

Iustificare nemo se querat coram Domino.

2. Dic mihi, qualem meretur confusionem ac poenã, qui Dominum terræ aut principem regni, contumeliosis verbis & factis indignis offendit? Vel cerè, quantæ vituperationis iaculo ille feriendus esse, qui in conspectu regis & ministrorum eius fecitissimum cadauer tangeret, aut lutum immundum reuolueret?

Nõnne

Nónne statim confusibiliter expellendus esset, aut etiã carceri tradendus ab omnibus iudicaretur? Tu es (pro pudor) stultus ille, qui pessimam hanc rem fecisti. Nam ecce in præsentia diuine maiestatis & sanctorum angelorum eius, peccare non timuisti. Multa etiã illicita phantasmata versasti, quæ citissimè respicere deberes, & plusquam lutum platearum detestari.

3. Insuper permittis cor tuum in omne penè seculum euagari, etiam tempore orationis & in loco sacro, vbi eum maiori reuerentia & sollicitiori attentione iuberis assistere, ac soli Deo & tibi ipsi firmissime vacare. Quomodo ergo digne dicendus es religiosus, tam longe à Deo & à corde tuo abstractus? Nónne propter tua grauiã & multa demerita, velut canis immundus, meruisses à conuentu sanctorum fratrum expelli, ac duris increpationibus castigari? vt fieret vltio de inimicis regis, quem offendisti peccatis quamplurimis, nec adhuc peccare desistis?

4. Sed ò quãta est misericordia Dèi super te, ò homo miserissime, quòd etiã post tãtas offensiones, patitur te Deus in hac luce viuere; & pro tantis malis, tam multa bona largitur indigno & ingrato? Si quis in faciem tuam spuisset, aut verbis contumeliosis confudisset; quantã indignatione aduersus eum, de illatis iniuriis conciperes? Vel quali eum correptione puniendũ censes? Sed quis tu, & cuius potestatis in comparatione Dei, cuius faciem offendisti? Vere magna misericordia Dei super te, quòd iam consumptus non es, quòd adhuc iudiciũ differt, nec furorem suum in te exagitat; sed clementissimè tuam emendationem expectat, & propter pœnitentiam vindicare suam iniuriam dissimulat, vt cognoscas, quia suavis & mitis est, & multæ misericordiæ Deus, in omnibus operibus suis.

5. Quomodo poteris obliuisci omnium misericordiarum Domini, ab initio vitæ tuæ vsque ad hanc horam? Proinde sis gratus & humilis; sis mansuetus ad omnia ferenda cõtraria propter peccata tua delenda & propter iram Domini super te mitigandam. Nisi enim citius ac diligenter vitam tuam emendaueris, & in alterum virum te mutaueris, veniet super te calamitas, quam nescis; & stabunt contra te calum & terra, & omnes creaturæ conclamabunt aduersus iniquitates tuas, quia indigno seruiunt ad necessitates varias, & tu creatori tuo digne nõ seruis. Sed ne diuina iustitia super te repente & furibunde oriatur, & stipulã siccam persequatur, & conterat: dum adhuc tempus miserendi est, & locus veniam inquirendi remanet, loquere cum Propheta in psalmo, & ora humiliter & confidenter dicens: *Fiat misericordia tua, vt consoletur me secundum eloquium tuum seruo tuo.* Psal. 118.

CAPVT II.

De contemptu vana gloria.

Rerum mundi facies indicat, quod mundus amari non debet. Cum enim tam facile se variat, profecto corruptibile se demonstrat. Nulli fidem firmam seruat; sed modicum in apparentia blanditur, & in fine decipit & illudit. Non ergo pulchritudines hominum, non diuitie rerum, non laudes adulantium, non fauores potentium, te moueant & delectent; quia vana sunt & mortifera, quaecumque a summo bono retrahunt, & ad infima cogitatum inclinant. Omnis quippe caro scenum, & omnis gloria eius quasi flos fœni.

Isaia 40.

1. Igitur humanas laudes non affectes, nec vanè aliquem extollas: nescis enim, quid futura pariat dies. Sæpè nouissimi sunt primi, & primi nouissimi. Fuge laudari tanquam venenum, ne seducaris, & perdas boni operis meritum. Vani sunt & stulti, qui laudibus delectantur humanis. Laudetur Deus, non homo fragilis. Sapiens plus facta ponderat, quàm verba. Res bene gesta seipsam laudat. Qui verba tantum sectatur, nihil inueniet. Virtus in Deo facta, a Deo gloriam recipiet. Si ponis vitam tuam in ore hominũ, eris modò aliquid, modò nihil, nunquam tamen liber & quietus. Iustus non verbis mouetur ornatis; sed quod Deo placet, attendit.

Laudari ac
laudare ne
vanè con-
cupiscas.

3. Sæpè homines laudant, quod inprobat Deus; multoties Deus acceptat, quod homines vituperant & spernunt. Ille ergo dignè laudatur, quem Deus omnia sciens commendat. Ille adiutus est & valet, què adiuuat Deus. Ametur veritas, non hominũ loquacitas, qui sæpè præ odio vel amore mouentur, nescientes quid sit in homine velatum. Redi ergo ad conscientiam tuam, ybi veritas videt; & scito te infirmum esse, & peccatorem, atque citò moriturum. Siquidem in mortis articulo patebit, quam fallax fuit omnis gratia mundi: quàm stulta læticia, laus ab hominibus quæsit.

2. Cor. 10.

CAPVT III.

De fidei & veraci amico.

Amicus tuus est, qui in Deo te amat, & propter Deum te tolerat. Verè ille amicus tibi est, qui salutem animæ tuæ diligit, non qui foris blanditur & applaudit. Ille tibi dilectus est, qui pro malis tuis dolet & orat; qui profectui tuo congaudet, & te corripit in charitate. Non est fidus amicus nisi in Deo; & qui sua non quærit. Qui enim seipsum negligit, quid alteri persuadere poterit? Cum tua bene curaueris, facile proximo persuadebis.

m.

suadebis. Si diligis fratris salutem, tuam operari non omittas. Si ordinatè procedis, à te ipso inchoabis. Propriæ salutis nil antefendum est, ne tibi obiciatur: *Medice cura teipsum.* In te ^{Lusa 4.} prædisce, quid alteri dicas. Doce viuens verbum; teipsum exemplum ponas, non alterum, te neglecto. Esto bonus & fidelis, ^{Bono boni sunt ami-} & inuenies amicum fidelem. Amor Dei, amicum fidelem con- ci-
stituit: sine Deo nulla amicitia stabit.

2. Sed ubi talis qui in omnibus fideliter agit? O quàm precio-
sus talis, qui amore Dei sit plenus! Amor mundanus citò deficit,
& in necessitate vacuum relinquit. Time Deum, & iungetur tibi
amicus fidelis. Serua nomen bonum, & inuenies socium bonum.
Et cum inuenieris, vere sapienter, & dilige sicut teipsum. Multi
amici in prosperis, in aduersitate vix vnus adhærebit. Non eris
tamen desolatus, si Deum habes semper præ oculis. Si Deo non
places, non proderunt amici mortales. Si inuenieris iustum ac
Deum timentem, magis dilige quàm potentem. Sustine verbum
amici, & memento, quia homo est sicut & tu, quoniam solus De-
us est, qui non errat, & in quem peccatum non cadit.

3. Quod non vis sciri, dicito nulli. Arduum & rarum celare
verbum. Sic refer secretum, vt non erubescas, cum fuerit dete-
ctum. Qui nescit tacere, non diu seruabit amicū. Quando mul-
ta audisti & perlegisti, si hoc posses retinere, vt scires, quando
deberes loqui, & quando tacere, bene didicisses. Det Deus hoc
magnum bonum, quia verè egregium est donum, quod pauci
habent. scire loqui, quando, & quomodo, & quibus oportet.

C A P V T I V.

De supportatione fraterna infirmitatis.

1. **O**ptima doctrina, patientia in angustiis. Salutare verbum,
factum verbi. Qui implet mandatum, tremendum iudiciam
non pauebit. Confundit seipsum, qui promissum non seruat, nec
facit, quod dicit. Sustine patienter & longanimiter aliorum de-
fectus, quos Deus omnia videns sustinet. A multis Deus con-
temnitur, & tacet vsque ad tempus. Quæ emendare non vales,
ser bono animo tacendo, & conuertete ad Deum magis oran-
do. Siquidè & tu in multis deficiis: nec semper facis, quod pro-
ponis aut dicis. Pronus ad vindictam, non effugiet iram. Qui
semper vult vindicare, paucos habebit amicos. Displiceat sem-
per malum, placeat tolerantia mali.

2. Tristitiam facilè vincit, qui nil terrenum nouit amare. Ex-
terminat seminariū litis, qui abicit vitium cupiditatis. Siue di-
uitiæ siue honores excreuerint, non satiant amatores suos, sed
implicant & torquent. Desine concupiscere, & desines indignari.

Nil stabile sub sole: sed cuncta mutantur, & res & honores. Stabilitur nemo, nisi in solo Deo. Dilectio Dei stabile fundamentum, humilitas autem meretur hanc gratiam. Qui in Deo confidit sustinet omnia patienter. Et qui Deum pure querit, facile contentus erit. Qui se ipsum querit, se ipsum inueniet. Sentiet detrimentum, qui loqui vult ad omne verbum. Fluctuat semper animus, quamdiu consolari querit in terrenis. In Deo vera læticia cordis, extra Deum, non est pax nec requies,

CAPVT V.

De spirituali inopia, & subtractione suauitatis interna.

1. **P**aupertas gratiæ, grauior est omni paupertate naturæ, inopia spiritualis, dura afflictio est animæ. Castigatur sæpe iustus, interno solatio occultè subtracto. Eruditur tamen animus flagellis, ne de se præsumat in bonis. Nouit ergo Dominus, quid tibi sit vtilius. Sæpe obeli salutis, quod tu vehementer affectas. Est etiã sæpe pro te, quod tu æstimas tibi aduersari. Placita sibi cupit infirmus, sed medicus dat, quod illi nouit salubrius esse. Sanius iaces humi prostratus, quàm stabas intus elatus. Liberior est pauper in modicis, quàm diues in opibus multis. Nulla res prodest exteriùs, si interior gratia desit & virtus.

2. Si Deus dulcedinem suam tibi subtrahit, ne mireris: quia multis sic accidit, ne sibiipsis hanc gratiã ascribant. Iucundius est esse in tormentis & in carcere cù gratia, quàm in domo pulchra cum conscientia mala. Qui consolationem Dei est expertus, omnia fastidit, quæ mundus sensibus offert. Cum senseris te cælesti rore perfusum, totum Deo humiliter refunde. Si aridum inueneris cor tuum & obtenebratum, non cesses ad Dominum clamare pro lumine gratiæ & oleo misericordiæ, ne deficias in via recta præ labore. Dabit enim Pater cælestis spiritum bonum animæ quærenti se.

CAPVT VI.

De humili subiectione, & propria resignatione.

1. **S**I vis à malo liberari, & in bono confortari, humilia te sub Deo & propter Deum sub omni creatura. Testatur hoc sanctus Dauid, qui dicit. Humiliatus sum, & liberauit me. Non est bonum rebellare Deo, & contradicere sermonibus sanctis. Idcirco inclina aurem tuam ordinationi diuinæ humiliter, maioribus & minoribus subiectus. Humilitas pacem parit & concordiam, & nouit omne onus portare. Et homini utilior est contemptus sui, quàm fauor laudis inanis.

Psal. 114.
106.6.

4. fc.

utiliter
subtrahitur
interna
suauitas.

2. Felix humiliatio animæ dolentis, quæ cognitionē propriæ infirmitatis sibi aperit, ut plangat intus, quod propria iniquitate commisit. Suppleat semper humilitas, ubi deficit perfecta charitas. Citò illi ignoscendum est, qui reatum suum humiliter confiterur. Facile placat iratū, qui humile dat responsum. Valde magnā rem facit, qui propter Deum se resignat, & in omnibus vincit. Nam qui victor est sui, dominus est mundi, & hæres celi. Qui seipsum non vincit in parvis, quando maiora superabit: Ille Deus est ad votum, qui se reliquit ex toto.

C A P V T V I I.

De laude Dei in tribulatione.

1. **D**isce Dominum laudare in tribulatione, quam pateris; & fac de necessitate virtutem, ut meritum tuum augetur, & pœna minuatur peccatorum. Vis murmurare contra Deū, quia te flagellat & probat? Hoc tibi nō expedit: sed magis ora, ut malis tuis non parcat. Confitere ergo Domino, quia bonus in donis suis; confitere etiā, quia iustus in flagellis tuis. Bonitas eius, sine meritis tuis, contulit tibi bona; iniquitas autem tua, quid meruit nisi flagella? Dic igitur ei in oratione prostratus: Domine Deus, ego nil aliud ex me promerui, quàm pati & flagellari: nec dignus sum vel minimam à te consolationē recipere, quoniam in multis te offendi. Sis igitur in omnibus benedictus, in quibus me affligis & vris. Si minus est, addes amplius. Modicū est totum, secundum quod merui. Afflictio mea, laus tua sit & gloria, Gloriarī enim me oportet hoc modo, in cruce Domini mei Iesu Christi. Duret & valeat dolor meus, quantū tibi placuerit. Laudē tuam imple in me. Scio enim, quod nihil iniuste agere potes.

2. Voluntatem tuam & summum beneplacitum peto in me perfici vsque in finem. Gaudio dixi: Quid tu mihi sine Iesu salutari meo? Nolo in me venias, nisi dixerit Iesus. Dolor mihi dulcior est & erit, quàm tu, propter Iesum, qui diligens me affligit. Nam salus, ubi crux. Et plerumque sub gaudio dolus est occultus, & risus decipit multos. Vir autem sapiens, vix tacitè ridebit: nam futura metuens mala considerat quàm citò labuntur. Plus te grauari debet culpa commissa, quàm quælibet pœna inflicta. Et si remurmurat caro infirma, spiritus tamen debet esse promptus ad omnia ferenda.

Eccl. 21.

3. Itaque dicas: Libenter Domine portabo virgam tuam. per gratiam tuam, & quicquid patiendum est, pro salute mea æternā: multo enim melius ac leuius est, modò cum bonis & electis

744 DE RECOGNITIONE PROPRIÆ FRAGILITATIS.
ctis affligi; quam postea cum malis æterno igne cruciari. Esto
ergo seuerus iudex in propria causa; vt Deus tibi indulgeat vniuersa mala commissa. Dei enim es creatura, etiam cum peccas; ideoque correctioni eius te humiliter submitte, vt veniam consequaris & salutem. Nam salus iustorum à Domino, & protector eorum in tempore tribulationis.

Psalm. 36.

C A P V T V I I I .

De laude Dei ex deuotione.

Psalm. 148.

1. **O**Mnes sancti, omnes fideles, & omnes creature Deum laudare tenentur, quia exaltatum est nomen eius super omnes. Qui Deum laudant, laudabiles erunt: qui vero Deum non laudant, confusione sunt digni, & omni honore priuandi. Honorabile seruitium est & delectabile officium, corde & voce Deum laudare, & sancta vita glorificare. Si Deum laudas, facis quod debes, & ad quod creatus es. Si Deum non laudas, ingratus es, & peccas, luesque ingratitude tuæ poenas acerbas. Angelorum opus est, & Sanctorum omnium gaudium singulare, Deum ac creatorem suum incessabili mentis affectu laudare, benedicere, & glorificare. Imitantur autem eos, qui diuino officio libenter intersunt, & in ecclesia Dei deuotè orant, aut in choro debitis horis alacriter psallunt.

Laudate
indefinenter
Dominum,
opus est
angelorum
& Sanctorum
omnium.

2. Nunquam à laude Dei & gratiis cessandum est, quia Deus nunquam benefacere cessat, nec communem gratiam cunctis influere tardat. Ipse namque singulorum curam gerit, paratus tibi ampliora dona largiri: si viderit in minimis te fidelem, & ad regratiandum esse feruentem. Ad quid accepisti os & linguam, nisi vt Deo referas laudem, gloriam, & honorem? Si tu alicui benefacis, aut in melius prouehis; nonne egrè capis, si gratias non rependis? Quapropter diuinis instat laudibus, & in canore iubilo Deum lauda cum omnibus creaturis; ne contra te testimonium ferant & clament, quòd ipsis Deum benedicentibus & ad nutum obedientibus, tu tacuisti à gratiarum actione & laude diuina. Ad excitandum ergo mentem tuam in Dei nominis laudem, lege, dum vacat, orationem hanc subsequentem, si placet.

Oratio, ad laudandum Deum feruenter.

1. **D**Eus meus, laus mea, & gloria mea: cupio te laudare tam excelsa voce, & tam deuota mente: sicut vnquam laudatus es ab aliqua creatura, in cælo & in terra. Desidero te honorificare tam magno & digno honore, sicut vnquam honorificatus es ab aliquo Sancto, in regno tuo caelesti. Opto te venerari & amare, tam ardenti affectu & amoroso corde, sicut aliquis deuotus

uotus

motus & perfectus homo te dilexit & diligit in hoc mundo. Renouetur semper in me tui amoris sacer & purus affectus : & velut ignis desuper accensus, renes meos & cor meum exurat. Omnia quoque interiora mea purget & inflammet, vt nil vitiosum in me remaneat, quod oculos tuæ charitatis offendat.

2. O Deus meus, cordis mei scrutator verus, coram te est omne desiderium meum, & multiplex gemitus meus pro defectibus meis. Nam præ inopia internæ suauitatis ac charitatis, deficit sæpe spiritus meus. Offero igitur tibi desiderium cordis mei, in laudem nominis tui. Accipe vota mea in holocaustum matutinum, & oratio mea sicut incensum vespertinum ad te ascendat, & placeat in æternum. Amen.

EPITAPHIUM BREVE,
S E V
ENCHIRIDION
MONACHORVM.

CAPITA HVIVS LIBELLI.

D E recta via iustorum, ad regnum calorum.	Cap. I.
De bona custodia cordis & oris.	I.
De frequenti inuocatione nominis Iesu & Mariæ.	III.
De certamine contra quotidiana vitia.	IV.
De optimis bonis anime.	V.
De vera & interna consolatione anime.	VI.
De recollectione cordis, in silentio oris.	VII.
De remediis, contra vanam gloriam & laudem.	VIII.
De munditia cordis à vitis & passionibus occultis.	IX.
De vera pace cordis in virtutibus.	X.

CAPVT I.

De recta via iustorum, ad regnum calorum.

1. **V**ia iustorum recta facta est, & iter Sanctorum præparatum est. Quomodo? Per dolorem & laborem: sic enim i-
tur ad regnum calorum. Non est alia via, ad vitam æternam.
Non. Recta sola via crucis? Ita est. Hanc Christus verbo do-
Aaa 5 quit.

Crux, vni-
ca ad reg-
num celo-
rum via.

cuit, & sancto exemplo suo sequendam omnibus præstendit, hanc omnes sancti secuti sunt vsque ad mortem, iuxta illam Domini sententiam: *Intrate per angustam portam, que ducit ad vitam* O monache, quid facis in cella? Lego, scribo, colligo mella. Hæc animæ meæ solatiæ. Bene dixisti. Nam cella monachorû, in labore & studio librorum flagrare debet.

In choro.

2. O clerice, quid facis in choro? Lego, canto, crimina ploro. Rectè respondisti. Nam chorus clericorum, in canore & iubilo psalmorum occupari debet; & Deum corde & ore laudare, sicut angeli in cælo. O religioso, quid edis in mensa? Fel Christi, vulnera penso. Condoleo, numero, per singula vulnera ploro. Iulle & optime pensasti. Nam mensa egenorum, in mærore & fletu dolorem Christi versari debet, & Deo regrariari. O deuote, quid bibis in cœna? Bona dogmata, nectare plena. Rectè respondisti.

In mensa.

Nam cœna deuotorum, in sacra lectione & sensu verborum delectari debet. Nonne anima plus est quam corpus? Si sapit bonus haustus in ore, multo melius sapit bonus intellectus scripturæ in corde.

In cœna.

3. O clericice, quid facis in cœna? Bona dogmata, nectare plena. Rectè respondisti. Nam cœna deuotorum, in sacra lectione & sensu verborum delectari debet. Nonne anima plus est quam corpus? Si sapit bonus haustus in ore, multo melius sapit bonus intellectus scripturæ in corde.

Matt. 6.

4. O clericice, quid facis in cœna? Bona dogmata, nectare plena. Rectè respondisti. Nam cœna deuotorum, in sacra lectione & sensu verborum delectari debet. Nonne anima plus est quam corpus? Si sapit bonus haustus in ore, multo melius sapit bonus intellectus scripturæ in corde.

CAPVT II.

De bona custodia cordis & oris.

Psal. 38.

1. **D**ixi, custodiam vias meas; ut non delinquam in lingua mea. Numquam sis otiosus, nec verbosus, nec curiosus, nec cachinnosus. Ante laborem & in labore memor sis Domini Dei tui, ut te custodiat. Semper inter hostes versaris, & inter pericula maris fluctuas: ideo incessanter orandum est, ne vincaris à vitis, & in profundo malorum desperando submergaris. Sta firmiter, & nolis deficere in quotidiano certamine, & à tribus bestiis maxime caue.

Aduersus tres bestias depugnandum.

2. Mane certa contra acediam, meridie contra gulam, vespere contra carnis lasciuam. Canis vult diu dormire, lupus vult multum comedere, asinus vult in strato lasciuire. Canem excita virga, lupum percutit baculo, asinû flagella spinis acutis. Virga est timor mortis, baculus est ardor inferni, spinæ passio Christi, & sanctorum martyrum cruciatus. His tribus armis vincuntur vitia carnis.

CAPVT III.

De frequenti inuocatione nominis Iesu & Maria.

Psal. 118.

1. **A**diua me, & saluus ero. Stude Deum inuocare in omni opere, mane, meridie, & vespere cum sancto Daniele, & iuaberis in omni necessitate corporis & animæ. Iesû habe in corde, & eris mundus ab omni forde. Sit aue Maria sepe in ore, & repleboris

repleberis Spiritus sancti consolatione. Solitudo & silentium, oratio & ieiunium, arma sunt monachorum.

2. Laborare in die, vigilare & orare in nocte, sanctorum exercitium speciale. Hoc Deo & angelis est acceptum, dæmonibus contrarium, iuuenibus vtile, senibus delectabile, pigris graue, deuotis leue & suauē. Cū non potes bene vigilare, studeas Iesum inuocare, & fugiet à te diabolus bonorum inimicus. Si non potes dormire præ tristitia, studeas Mariam salutare cum lætitia: & aderit tibi angelus sanctus bonorum amicus. Si tēderē orare, studeas psalmos ruminare, & confortabit te Spiritus sanctus, consolator optimus, doctor intimus, illustrator cordis maximus.

CAPVT IV.

De certamine, contra quotidiana vitia.

1. **R**egnum calorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Idcirco *Psalm. xix* induc arma sanctæ crucis: certa, sicut fortis miles: stude, vt bonus clericus: ora, vt deuotus monachus: labora, vt fidelis Dei seruus, & eris in celo gloriosè coronatus. Clauus clauo expellitur, vitium virtute superatur. Ira silentio comescitur, gula ieiunio refrenatur. Otium labore fugatur, risus dolore calfatur. Odium amore necatur, hostis beneficio placatur.

2. Pax cordis patientia acquiritur; & qui alios leuiter arguit, indignationem citò incurrit. Parua enim rerū implicatio, multæ pacis est acquisitio. Sæpe hoc dicitur, & sæpe repetendū est, vt bene custodiat: nil dictu facilius, nil factu beatius, Christo referentē; Si scitis hæc, beati eritis, si feceritis ea. Verbosi multi, taciturni autem pauci. Cupidi multi, pauci paucis contenti. Nemo perfectè contentatur, nisi summo bono plenè fruatur.

3. Inops est omnis mensa, pane carēs & sale. Insipida refectio, si desit sacra lectio, & affluunt inania verba. Optimū ferculum animæ, verbum Dei audire, & bene masticare. Dulci cibo ille pascitur, qui sacris verbis delectatur. Diu aridus & indeuotus erit, qui vana libenter audit & quærit.

CAPVT V.

De optimis bonis anima.

1. **D**iligam te Domine virtus mea. Inter nobiles, nil virtute nobilius: inter ignobiles, nil vitio deterius. Inter pulchros & honestos, nil castitate pulchrius; inter scientias, nil sapientia altius; inter deuotos libros, nil vita Iesu Christi salubrius. Inter omnes preces & laudes Dei, nil Pater noster sanctius, nil Aue Maria dulcius, & angelis iucundius.

2. Om

Oratio
Dominica
exteris
præstat.

2. Omnia vota & desideria sanctorum, oratio Dominica excellit. Omnia enim dicta prophetarum & melliflua verba psal-
morum & canticorum, plenissime & secretissime in se continet. Omnia necessaria petit, Deum summe laudat, Deo animam cõ-
iungit, & de terra ad cælum leuat; nubes penetrat, & angelos
transcendit. Beatus, qui attentè singula verba Christi pensat.

CAPVT VI.

De vera & interna consolatione animæ.

Apoc. 2.
Manna
abscondi-
tum.

1. **V**incenti dabo manna absconditum, & nomen nouum. Manna
absconditum est consolatio sancti Spiritus, de spe veniæ
& contritione peccatorum, cum proposito bono & firma in-
tentione se semper emendandi & proficiendi. Verax est Deus,
& omnia verba eius vera sunt & firma. Fidelis & verus amicus
non mentitur, nec agit in dolo cum proximo suo. Qui alium
decipit, non est veritas in eo.

Nomen
nouum.

2. Qui de bono superbit, non est gratus nec fidelis Deo. Noli
superbire, ne perdas donū, quod accepisti de cælo sine merito
tuo. Curā habe de bono nomine, sed noli meliorem te fingere,
nec sanctiorem aliis credere. Bona vita, bonum nomen facit, &
qui malè se regit, bonū nomen perdit. Nomen nouum iterum
acquirit, qui malos mores relinquit. Ille veraciter quasi hodie
natus viuere incipit, qui in spiritu ambulare proponit, & om-
nia nociua vitat & spernit. Melior est bona fama ex sanctitate
vitæ, quam odor vnguenti preciosi & diuitiæ multæ.

CAPVT VII.

De recollectione cordis, in secreto oris.

Isaia 24.

1. **S**ecretum meum mihi. Cùm distractus fueris ex colloquiis lon-
gis, recollige te iterum in longo silentio, intus manendo in
secreto solus, & gemendo pro cõmissis. Citò fit distractio cor-
dis, ex rebus visis & auditis, sed frequens oratio & interna cõ-
punctio, expellat imagines noxias, & curas superfluas.

S. Monica
vox.

2. Qui nil cõmodi quærit, nec concupiscit in terris, & elon-
gat se a tumultibus cunctis; potest citò liberè volare ad Chri-
stum in cælum, sicut ait deuotissima mater sancti Augustini in
excessu mentis: Volemus, inquit, ad cælum fideles.

CAPVT VIII.

De remediis contra vanam gloriam & laudem.

Psal. 33.

1. **V**anitas omnis homo viuens. Noli extolli de aliquo bono cõ-
ram hominibus; quia habes multos defectus intus, quos
nouit Deus; & tu non vides nec ponderas, sicut debes. Qui lau-
dem

dem humanam quærit de singulari facto, sepe confusionem incurrit (Deo permittente) coram multis in aperto. Vana gloria & amor propriæ laudis decipiunt multos, priuando eos bonis æternis, vt patet in virginibus stultis.

2. Quid stultius, quàm vana diligere, & vera respicere? Quid peruersius, quàm Deum negligere, & hominem attendere? Quid amentius, quàm mundum aspicere, & cælum despicerè? Cor diuitis in terra, cor pauperis in cælo. Cor humilis sub Deo, cor superbi contra Deum.

CAPVT IX.

De munditia cordis, à vitiis & passionibus occultis.

1. **B**eatissimo mundo corde. Munda cor tuum à vitiis, vt verè sis bonus. *Matth. 5.*
 Quare miser vis laudari de bonis, quæ non habes? Vere ita despicabilis es in multis, vt meritò erubescere possis, quamuis libenter hoc non audis tibi dici ab aliis. Qui sunt, qui vanitatè amant; Qui humanam laudem affectant. Humilis & sibi ipsi vilis in veritate stat, & nunquàm se de bono eleuat: sed semper se humiliat, & peccatorè fatetur & dolet. Inspice te rectè & interne, & noli leuiter credere linguæ alienæ & famæ ventosæ. Vidi laudantem socium suum in facie, & post tergum detrahentem pessimè. Consideraui arguentem amicum in charitate seriosè, & excusantem eum publicè ipso nesciente.

2. Quando veritas & charitas sibi obuiant, tunc quæ pacis & salutis sunt pariter tractat. Laua manus tuas ab opere peruerso, & prohibe labia tua à verbo otioso, oculos à visu nociuo, cor à cogitatu maligno, & eris mundus coram Deo. Sape lauas manus & faciem, ne displiceas hominibus; multo magis laua conscientiam tuam à vitiis, vt placeas Deo & angelis eius, qui vident abscondita cordis.

CAPVT X.

De vera pace cordis in virtutibus.

1. **B**eatissimo pacifico, &c. Cor purum diligit Deus, in pace habitat *Ibid.*
 Christus super humilem & mitem requiescit Spiritus sanctus. In tumultu perditur Iesus, in risu offenditur, in ira expellitur, in mendacio conspuitur, in detractione spoliatur, in dolo percutitur, in odio crucifigitur. Quicquid mali proximo ingeritur, Iesus sibi factum conqueritur.

2. Cauè offendere Deum, caueas scandalizare proximum, ad imaginem Dei factum. Reuoca errantem, instrue ignorantem; da bonum exemplum, tolle omne offendiculum; sequere Iesum patiendo opprobrium, pro malo restitue bonum, & recipies pro omni modico hic passo præmium æternum & gaudium cum angelis sanctis in regno cælorum. *Aduersus Iesum facis quicquid peccas.*

MANV.

MANVALE PARVVLORVM.

CAPITA LIBRI SEQVENTIS.

D e uocatione paruulorum ad Christum.	Cap. I.
De doctrina Iesu & humilitate eius.	II.
De puritate & sublimitate sancti Ioannis apostoli.	III.
De sanctitate & excellentia sancti Pauli apostoli.	IV.
De magna humilitate sancti Francisci.	V.
De bona imaginatione contra malum.	VI.
De breuitate omnis rei sub calo.	VII.
De deuotione sancti Dauid regis in oratione.	VIII.
De paupertate spiritus propter Christum.	IX.
De studio simplicis fratris in passione Christi.	X.
De puritate multarum virtutum.	XI.
De laude Dei ex ore iusti.	XII.
De arcta custodia cordis & oris.	XIII.
De frequentia orandi.	XIV.
De aeterna uita premio promerendo.	XV.

CAPVT I.

De uocatione paruulorum ad Christum.

Matth. 19. 1. **S**'nite paruulos venire ad me, talium est enim regnum caelorum.

Hæc sunt uerba Iesu Christi, summi pastoris & celestis doctoris nostri in schola Dei, quæ discipulis suis & turbis loquebatur, cum paruuli sibi a parentibus præsentarentur ad tangendum. Quos pius magister & dulcis Dominus (sicut sanctus Marcus narrat) complexans, & manus suas super eos imponens, benedicebat eos, & ait: Amen dico uobis, quisquis non receperit regnum Dei uelut paruulus, non intrabit in illud. Et iterum secundum Mattheum ad omnes maiores ait: Nisi conuersi fueritis, & efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum caelorum.

Matth. 10.

2. O bone pastor & dulcis magister, quàm dulciter loqueris, & ueraciter doces: & paucis uerbis ostendis omnibus hominibus, rectam uiam tendendi per humilitatem ad regnum Dei! Hæc sancta uerba consolantur humiles & pauperes, arguunt superbos & diuites. confortant simplices & innocentes. Deus enim superbis resistit, humilibus autem dat gratiam in præsentibus, & gloriam in futuro. In omnibus ergo bonis quæ agis, loqueris, & cogitas,

Jacobi 4.
Humilitas
nunquam
deserenda.

gitas,

gitas, ab humilitate noli recedere, ne perdas totum quod facis. Nam nulla valent opera bona, nisi fuerint in humilitate fundata, & charitatis melle perfusa, & ad honorem Dei pura intentione facta. Caue superbiam, omnium vitiorum foueam, & virtutum ruinam. Esto innocens & quasi paruulus sine dolo, ab omni malitia purus; & eris Deo & hominibus dilectus, & in te pacatus.

CAPVT II.

De doctrina Iesu, & humilitate eius.

I Discite à me (ait Iesus) quia mitis sum & humilis corde. O humilitas virtus Christi quantum confundis superbiam vanitatis nostrę; qui de paruis bonis cupimus laudari; & de multis malis nolumus vituperari? O bone Iesu, tu pro nobis multa mala pertulisti, quę non fecisti; & innumera nobis bona contulisti, quę non meruimus, nec digni sumus habere. Nam totum gratia est & immensa pietatis, quicquid boni fecisti nobis, & adhuc quotidie facis; parcendo delictis nostris, & benefaciendo in multis. Gratias semper tibi pie Deus sed vix nobis ingratis, tepidis; & superbis, pro innumeris beneficiis tuis & promissis.

Matt. II.

CAPVT III.

De puritate & sublimitate sancti Ioannis Apostoli.

Ecce puer meus electus, quem elegi. Quid fecit beatum Ioannem apostolum tam clarum ingenio, & tam predilectum à Domino nostro Iesu Christo; vt tam alta caperet & scriberet de Deo, vltra omnes doctores in mundo? Magna puritas eius mentis & corporis, perfecta quoque charitas ardens erga Deum & proximos suos, non verbo tantum & lingua, sed opere & veritate. Hoc enim ipse aperte testatur in epistola sua, de gemina charitate scribens. Si ergo non potes cum sancto Ioanne Euangelista altiora contemplari de sancta Trinitate, stude humilitatem & patientiam Christi cum infirmo Lazaro cogitare & sequi. Et si non vales cum sancto Paulo ad tertium celum euolare, stude cum beata Maria Magdalena ad pedes Iesu plorare, & veniam petere.

Ioannes
Euangel.
vnde tam
sapiens &
charus
Deo.

Si non potes cum
celsioribus
diuis sublimia apprehendere, sectare cum aliis humilia.

CAPVT IV.

De sanctitate & excellentia Pauli Apostoli.

Vas electionis mihi est iste. Quid fecit sanctum Paulum tam magnum & sublimem apud Deum? Contemptus mundi & omnium terrenorum, cum abnegatione sui ipsius, & mortificatione

Act. 9.

re

ne carnis, & abiectioe omnis temporalis honoris. Quid plura super hæc omnia? Perfectus amor Dei & proximi, sine aliquo lucro terreno & proprio commodo, Christo seruendo in hoc mundo. Quid inter multas reuelationes sibi à Deo factas magis docuit & commendauit fidelibus Romanis, Corinthiis, Galatis, & cæteris omnibus in vniuerso orbe constitutis? Iesum Christum, & pro nobis crucifixum: pro quo ipse multa pati optauit, & mori non formidauit; quia sacra stigmata passionis eius quotidie in corde & corpore suo pro nomine eius & amore portauit.

CAPVT V.

De magna humilitate sancti Francisci.

1. **H**ic est, qui contempsit vitam mundi. Quid fecit humilem & sanctum Franciscum tam deuorum & Deo dilectum in hac vita, & tam altum in gloria? Verè profunda humilitas sua, & quia inter omnia beneficia diuina & exercitia quotidiana, passionem Christi & sacra vulnera doloris eius immensi amoris plena, in mente portauit, recoluit, condoluit, grauissimè ponderauit, amarissimè fleuit, & ardentissimè amauit. Nam magna gratia confertur humilibus, & passionem Christo quotidie recolentibus. Verus enim humilis non se reputat nec eleuat de bonis, quæ facit: sed omnibus viliores se æstimat, & cunctis inferiorè veraciter confitetur. Hic propria mala sua inspicit & plangit, & aliorum bona videns congaudet, pro quibus Deum laudat & benedicit, oras, vt sui misereatur, & se à malis liberet.

CAPVT VI.

De bona imaginatione contra malum.

Matth. 16.

Immissiones cogitationum malarum vmbone bonarum repellenda, præcipuè verbo Dei.

1. **V**ade retro Satana. Omnes Christi loquere hæc verba contra omnia mala phantasmata diaboli. Nā arma tua, sunt sancta verba & opera Christi. Igitur contra ignita carnis iacula, pensa amara Christi vulnera. Contra ædium cordis, sit semper in ore dulcis Iesus. Contra omnes malas suspiciones & indignationes tuas de aliis, cogita omnes culpas tuas, quas fecisti ab initio natiuitatis tuæ vlque modò, & desiste indignari. Sint omnia bona tua aliis communia, & ad laudem Dei facta; sed mala tibi soli imputa, & ad feruentiorem emendationem conuertere.

2. Dum vacat tempus & hora ab externo labore, sit protinus psalmus & laus Dei in corde & in ore. Cor non potest diu quiescere, nec lingua tacere; aut enim bona aut mala imagoatur, aut tristitia pensat, aut læta reuoluit, sicut molendinū quod à vento moue-

mouetur. Ne ergo mala subito irruant & maculent, sacra verba tanquam munda grana cordi tuo inferre, & ea diligenter reuoluendo in cibum conuerte. Quidnam tot bona verba dicas & ores; quot otiosa dixisti; & tot bona recogites & ruminas, quot mala & noxia cogitasti. Aperi cor tuum Christo, & claude diabolo, ut sit anima tua in caelo & non in saeculo. Loquitur tibi Christus in omni verbo Dei, & in omni libro scripto digito Spiritus sancti. Quaecunque enim in scripturis sanctis legis, scribis, & intelligis, solatia sunt animae fidelis in tribulatione, & remedia contra diaboli venena, & reuocant cor vagae mentis ad Deum suum in caelum.

CAPVT VII.

De breuitate omnis rei sub caelo.

Vanitas omnis homo viuens. Hodie homo est, & cras non inuenitur. Perit diues, perit pauper; perit iuuenis, perit senex. Perit pulcher, perit niger; perit doctus, perit indoctus. Perit magnus, perit paruus; perit nobilis, perit ignobilis. Perit dominus, perit seruus; perit praelatus, perit subditus. Perit honoratus, perit refutatus; perit magister, perit discipulus. Perit clericus, perit laicus; perit canonicus, perit monachus. Perit theologus, perit astrologus; perit medicus, perit in omni arte peritus. Ecce omnia pereunt, praeter amare Deum, & iuste viuere. Psal. 38.

CAPVT VIII.

De deuotione sancti David regis in oratione

Quis enim in omnibus sicut David fidelis, pergens ad imperium regis caelestis? Hic in die fuit miles fortis in bello, bello contra hostes suos; & in nocte deuotus monachus, orando cum gemitu & lachrymis pro peccatis suis commissis. Maxime autem regratiabatur Deo pro innumeris beneficijs sibi specialiter datis, & omnibus creaturis generaliter collatis; quas ad gloriam sancti nominis sui mirabiliter creauit & ornauit. Et ne de bonis acceptis superbirer, ait Deum laudando: *Non nobis Domine non nobis, sed nomini tuo da gloriam* Et ne in aduersis deficeret, ait: *Adiuutor meus esto Domine, ne derelinquas me.* Et ne unquam ingratus esset, ait: *Sit nomen Domini benedictum ex hoc nunc & usque in saeculum.* Psal. 113.
Psal. 26.
Psal. 117.

CAPVT IX.

De paupertate spiritus propter Christum.

Tanquam nihil habentes in hoc mundo, & omnia possidentes cum Christo. O sancta paupertas spiritus, super omnes diuitias mundi. I. Cor. 6.

Bbb

mundi

mundi & honores amanda: quam Christus docuit, & vsque in finem vitæ seruauit, & omnibus perfectis pro exemplo reliquit. Hanc multi sapientes, nobiles, diuites & potentes Christum sequentes, propter regnum cælorum sponte elegerunt. O quanta libertas puræ animæ, quæ nihil habere desiderat de statu & ornatu seculi, amore Iesu-Christi! Verè magna securitas conscientiæ & iucunditas cordis, stare in subiectione & obedientia, & propter Christum crucifixum se abnegare plenè vsque ad mortem. O cæleste manna superbis absconditum, humilibus reuelatum, innocenibus propinatum, à deuotis prægustatum; qui pro speciali solario recolunt Christum pro se passum & crucifixum.

CAPVT X.

De studio simplicis fratris, in passione Christi.

2. sal. 34.

S Alus tua ego sum, dicit Dominus. Plus sanctitatis & puritatis, scientiæ & prudentiæ, contra omnes nequitias diaboli & errores mundi ac sordes vitiorum, inuenit simplex & innocens frater in vita & passione Domini, quàm altus speculator & subtilis disputator in consideratione totius machinæ mundi. Vitam & passionem Christi docemur imitari; machinam mundi speculari sine laude & gloria Dei, vanitas est & stultitia. Melius est orate humiliter Deum, quàm subtiliter perscrutari cælum.

Quantus profectus simplici anima in Christi cruce.

2. Dei enim est gubernare omnia, qui creauit omnia; hominis est seruare mandata eius, & cauere peccata. Omnes sancti essemus, si ista faceremus, Sed quia multi ista non faciunt, nec bene viuunt: ideo multa mala eis iusto Dei iudicio contingunt. Fuge ergo frater seculum, intra latus claustrum, sequere sanus Christum per arctam viam ad cælum. Bonum est tibi cum vno oculo intrare cælum, quàm cum duobus in infernum; vbi erit ferus & stridor dentium, pro omnibus malis in perpetuum. Væ eis.

CAPVT XI.

De puritate multarum virtutum.

*1. Pet. 2.
Quomodo
per omnia
placeas
Deo.*

E Stote rationabiles sine dolo. O sanctum & suauè verbum, ex ore sancti Petri Apostoli prolarum. Placet namque maxime Deo & angelis eius, castitas cum humilitate, scientia sine inflatione, prudentia sine præsuppositione, eloquētia sine vana gloria, lætitia sine dissolutione, tristitia sine amaritudine, patientia sine murmure, locutio sine mendacio, responsio sine fallacia, promissio sine castino, laudatio sine vituperio, dilectio sine vicio, oratio sine tædio, gratitudo Deo pro omni bono sine termino, meditatio sine dispersione, contemplatio sine obscuracione, operatio sine iniquatione, quies sine pigritatione, vnio animæ cum

cum Deo sine intermissione. Ecce verus Israelita, in quo dolus non est. O quam bonus Deus Israel, his qui recto sunt corde. Dic ergo cum David in psalmo, neglecto omni bono terreno, intimè orando: Mihi autem adhærere Deo bonum est, ponere in Domino spem meam. Sicut fuerit voluntas in cælo, sic fiat. Nil aliud volo, nil cupio, nisi te solùm Domine, pro omni labore meo & præmio in cælo. Amen.

CAPVT XII.

De laude Dei ex ore iusti.

Rectos decet laudatio. Beatus, qui omnia bona opera sua facit cum pura intentione simpliciter ad laudem Dei. Beatus, qui omni tempore cor suum ad beneplacitum Dei dirigit, & nullum proprium commodum finaliter quærit. Beatus, qui omnia immunda idola antiqui hostis à se longè proijcit, & ad arma Christi crucifixi humiliter in angustijs confugit & orat. Hic bene procedit, & cum Iesu vbique per mare & aridam pergat: donec ad patriam cum eo perueniat. *Psal. 32.*

2. O Iesu dulce nomen, super omnia nomina Sanctorum in cælo & in terra; cui omne genu flectitur cælestium, terrestrium, & infernorum, angelorum & hominum. Tu via iustorum, gloria beatorum, spes egenorum, salus infirmorum, amator deuotorum & cõsolator omnium tribulatorũ. Esto mihi adiutor & protector in omni necessitate, propter nomen sanctum tuum benedictum in secula. Cùm pauper fuero, laudabo te: cùm tristis fuero, laudabo te. Cùm lætus fuero, laudabo te: vbiq̃umque fuero, semper laudabo te. *Iustus officina refert in Deum.*

3. O Iesu dulce nomen, super omnia nomina Sanctorum in cælo & in terra; cui omne genu flectitur cælestium, terrestrium, & infernorum, angelorum & hominum. Tu via iustorum, gloria beatorum, spes egenorum, salus infirmorum, amator deuotorum & cõsolator omnium tribulatorũ. Esto mihi adiutor & protector in omni necessitate, propter nomen sanctum tuum benedictum in secula. Cùm pauper fuero, laudabo te: cùm tristis fuero, laudabo te. Cùm lætus fuero, laudabo te: vbiq̃umque fuero, semper laudabo te.

CAPVT XIII.

De arcta custodia cordis & oris.

Cor mundum crea in me Deus. Hæc oratio valde utilis est & potens contra omne vitium durè tērans, & subito cordi irruens. Nil laboriosius & vtilius, quàm custodire cor à vanis phantasijs, & os à verbis otiosis. Nil fructuosius, quàm spiritualibus vacare exercitijs, orando, meditando, studendo, psallendo, & charitatis opera libenter faciendo. Pauca verba sufficiunt ad necessitatem, longa texunt superfluitatem; leuia inducunt vanitatem, curiosa important distractionem, dura excitanturbationem; alta generant elationem, simplicia ostendunt humilitatem, vera parant iucunditatem, falsa prouocant indignationem; bona merentur laudem, mala pœnam, sancta vita æternant gloriam. Bonus ergo custos cordis sui, sollicitè etiam custodit ostium oris sui; ne perdat gratiam deuotionis interiùs, per incuriam sermonis exteriùs. *Psal. 50.*

CAPVT XIV.

De frequentia orandi.

Luc. 11.

Quoniam oportet semper orare. O quam dulcis & salubris admonitio; quam pura & sancta oratio cælos tægens, & terram deserens: Deo colloquens, & hominibus tacens. Hoc itaq; verbum Christus ait ad Apostolos suos, & ad omnes religiosos. Sicut enim corpus viuit & nutritur cibis terrenis: ita anima lacris verbis & orationibus & meditationibus confortatur. Dat fiduciam orandi ingens dolor cordis pro commissis, & humilis confessio oris de perpetratis, cum intentione se emendandi in istis. Nil quippe bona voluntate ditius, & Deo acceptius, & animæ nostræ salubrius. Toties namque Deum oras, quoties pro peccatis tuis gemis & doles. Et quia quotidie peccas, ideo quotidie etiam orare & gemere debes, ac veniam petere pro offensis.

Gemitus
pro peccatis,
oratio
est.

1. Multum oras, si multum doles; parum oras, si parum doles. Parum impetras, si parum attendis ad ea, quæ legis & cantas. In multis fit excessus, sed quotidiana oratio & gemitus cordis, cum feruore sancti Spiritus, expurgat languorem hos omnes. Qui non orat & gemit pro culpis quotidianis, pœnam sibi auget in pœnis futuris. Non ergo pigeat semper orare, & Deo deuotè gratias agere, quia ipse nunquam cessat nobis benefacere.

2. Ideo nullus locus, nullum tempus, nullum opus, nullus labor, nullus dolor ab orando nos impedire debet: super quos Deus oculos suos apertos hîc & vbique semper habet. Quoties enim Domini Dei tui recordaris & gemis, toties cum eo secretè loqueris & oras. Si non potes semper voce orare, poteris tamè & debes mente & desiderio ad Deum clamare, gemere, & plorare. Semper enim Deum orat, qui semper bona cogitat, bona loquitur, & bona facit ad honorem Dei. Amen.

CAPVT XV.

De aeterna vita premio promerendo.

Matth. 5.

Ecce merces vestra multa est in celo. Omne gaudium præsens breue est, & heu multis malis inuolutum: regnum autem Dei gaudio semper plenum & æternum, supra omnem sensum & intellectum eleuarum. Hoc nullus tibi dare potest nec auferre, nisi solus Deus creator omnium iudex viuorum & mortuorum, reddens singulis pro meritis operum suorum. Propter hoc regnum consequendum, promerendum, & æternaliter possidendum; fortiter est certandum, laborandum, alacriter vigilandum, &

& feruenter orandum: sæpe ieiunandum, sæpe gemendum, sæpe lugendum, sæpe confitendum, sæpe communicandum; deuotè ministrandum, deuotè celebrandum, deuotè psallendum; diligenter studendum, strictè silendum, libenter seruiendum, promptè obediendum.

2. Patienter omne graue ferendum, omne carnale citò respuedm, omne seculare vbique vitandū, omne turpe fugiendū, omne honestum sectandū, omne vitiosum odiendum, omne virtuosum amandum; omne curiosum amputandum, omne simplex & purum eligendum: omne terrenum relinquendum, omne cæleste & diuinum summè amplectendum. Hæc est via vitæ cælestis, & formula renuntiationis seculi in statu religionis; ducens paruulos, mites, & castos, ad æternæ vitæ beatitudinem, & gloriam sanctorum æternaliter cum Christo perfruemdum. Amen.

DE
ELEVATIONE MENTIS
AD INQUIRENDVM
SVMVM BONVM.

CAPVT I.

VAcate & videte, quoniam ego sum Deus. Ecce, inquiri te Deus meus, non per sensus corporeos, neque per sensibiles imagines; sed in me super rationes intellectuales, vbi tu lucet intellectui meo veritas æterna, bonitas immensa, incomprehensibilis claritas; omnem creaturæ comprehensionem excedens, omnem æciem mentis repercutiens, & super omnes cælestes spiritus secundum quidditatem te incognitè seruans; & tamen secundum cuiuslibet beati spiritus capacitatem, te totum communicans, atque omnibus & singulis infinitam deitatis tuæ gloriam, & superessentialem naturæ tuæ substantiam manifestans.

2. O Trinitas vnus verus Deus, Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, æterna gloria & summa beatitudo sanctorum, omniumque cælestium virtutum æterna fruitio. Ex quo omnia, per quæ omnia, in quo omnia procedunt, consistunt, & terminantur. Notas mihi fac vias tuas, & semitas tuas, edoce me; quoniam viæ

Bbb 3 tuæ

758 DE ELEVATIONE MENTIS IN DEVM.
tuæ viæ pulchræ, & omnes semitæ tuæ pacificæ. Beati mundo
corde, & beati pacifici, viæ sunt & semitæ ad cognitionem vitæ
contemplatiuæ. Laborandum est ergo diligenter & orandum, vt
ab omni fæce vitiorum cor mundaetur, & sic liber ad Deum pa-
teat accessus.

CAPVT II.

Oratio, vt liberetur mens à corporali imagine & sarcina.

Oro te Deus meus, & precor te ex totis intimis meis, libera
me & eripe distractum & captiuum animum, ab omnibus
mundi concupiscentijs & corporalibus imaginibus; vt te ipsum
in meipso illuminata ratione inueniam, qui me ad tuam pretio-
sam & incorruptibilem fecisti imaginem. Non enim in aliqua
mundi creatura, tanta relucet sapientiæ tuæ pulchritudo & simi-
litudo, sicut in hominis animæ; quam tui capacem fecisti, & om-
nibus creaturis, per rationē intellectualem excellentissimè præ-
fecisti. Eleua ergo mentem meam ab omnibus terrenis, & puri-
fica cordis mei affectiones. Renoua me secundum interiorem
hominem; & reforma imaginem tuam per serpentiformem Spiri-
tus sancti gratiam; quam immortalem, inuisibilem & incorpo-
ream, omnibus virtutibus habilem, æternæ veritatis capacem,
sui intelligibilem, rationis compotem, bestijs eminentem, om-
nibus sensibilibus & visibilibus digniorem, ad imaginem & simi-
litudinem tuam creasti. Repelle à me & expelle, quicquid potest
imaginem tuam maculare & obfuscare; ne in signa conspectu tuo
fiat, & oculos maiestatis tuæ offendant. Dignare hanc pretiosam
& nobilissimam imaginem tuam charitate informare, intelli-
gentia illuminare, & sine intermissione visitare; quam sine me-
dio intreris, & in esse conseruas. Recordare, quam alto consi-
lio ipsam prius de nihilo, sed non pro nihilo condidisti. Quam
magno sacroque commercio, de peccati vinculo ipsam rursus
redemisti; & tantæ dignitatis creaturam, ne sinas subterni mor-
tali vitio; sed ab omni defende malo, ac dita per gratiam. Mul-
tiplica in ea dona largitatis tuæ: & quod minus valet ex in-
fectione corruptæ naturæ, suppleatur ex superuenienti dono
gratiæ.

2. O veritas mea & misericordia mea; da mihi te videre sine
forma corporea, sine specie imaginaria, & sine omni luce crea-
ta. Da puræ mentis intelligentia te conspicerem, qui mundis cor-
dibus te videndum promisisti: *Beati (inquis) mundo corde que-
riam ipsi Deum videbunt.* Alta & magna promissio, sed puris &
illuminatis mentibus congrua. Quæ dum terrena cuncta relin-
quunt,

quunt, & corpore vniuersa transcendunt, recto iudicio æternæ veritatis lucem contemplari merentur. Et quanto longius à creata luce & conditarum rerum ratione recedunt, tanto eminentius supra se in diuinæ claritatis secretum rapiuntur. O qualis visus, quàm purus intuitus, quàm beatus ille oculus; quo sine imaginibus & corporum similitudinibus cernitur veritas Deus! Oporteret cor esse liberum, & ab omni inordinata affectione purgatum. Oporteret mentem esse inoccupatam ab omni strepitu & imaginatione corporum, si debeat aliquid comprehendere, de æterno incircumscripto lumine illuminante totum mundum. Da mihi Domine, vt in lumine tuo videam lumen, non lumen cæli, non lumen terræ, non angelicum, non humanum lumen; sed lumen æternum, increatum, immensum, ineffabile, incomprehensibile superessentiale, & incommutabile lumen.

3. O quam grauis est mihi sarcina carnis! Quàm onerosa lex peccati in membris meis, quæ impedit & retrahit ab aspectu cælestis luminis, à vultu gloriæ Dei, à gustu felicitatis æternæ, ab introitu ciuium supernorum, quos lætitia sempiterna circumdat & implet. Largire, obsecro Deus, in tempore breui seruo tuo gratiam & benedictionem cælestem, qui necdum dignus sum haurire de fonte pleno aquæ viuæ salientis in vitam æternam. Visita me frequenter clementissime Iesu; & in amore tuo vehementer accende; vt discam omnia inferiora & creata despiciere, & te solum æternum & increatum bonum purè quærere; & super omnia te propter te veraciter amare.

CAPVT III.

De Verbo increato, æterno & immenso, supra omnes docentes animam illuminante.

Il *l*terna pedibus meis verbum tuum, & lumen semitis meis. *Psal. 118.*
 Verbum Dei in excelsis, quod omnia præcedit, omnia illuminat, omnia ad perfectum perducit, & nihil inordinatum in creaturis relinquit. Verbum tuum Domine lux mea, & gaudium animæ meæ; sine quo in tenebris sum & in mœrore; cum quo gaudio perfungor & lumine. Aperi mihi (Domine) portam claritatis æternæ, ad inueniendum verbum tuum in cælo. In cælo permanet verbum tuum, in generatione & generationem veritas tua. *Psal. 118.*

2. O æternum & immensum Verbū, per quod facta sunt omnia; quod omnia nouit, omnia iustè & rectè disponit. Huius altitudinem cæli non capiunt, profunditatem iudiciorum abyssi expauescunt, latitudinem orbis terræ non attingit. Æternum Dei verbū multis verbis nō exprimitur, nec varijs imaginationibus concipitur, nec ab aliquo creato intellectu penetratur, sed

super ineffabile & incomprehensibile prædicatur. Credi potest & amari, plenè concipi non potest nec effari; quia hoc verbum Dei, Deus est, sicut testatur beatus evangelista Ioannes: *In principio (inquit) erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum.* O ineffabile & nimis amabile verbum, dulce ad audiendum, iucundum ad cogitandum, felicissimum ad fruendum! Hoc multipliciter animæ loquitur, per scripturas, per angelos, per prædicationes, & per arcanas revelationes: sed multo iucundius & sublimius, cum per se veritas menti vltro illabitur.

3. O si possem vacare & videre, quam suave sit hoc verbum, verum animæ lumen, vita viventium, beatitudo regnantium: credo quod nulla me frangeret pressura laborum, nulla me teneret copia bonorum, sed citò vilesceret & deperiret omne terrenum. O quam bonum & iucundum est adhærere Deo, frui verbo, de verbo concipere, verbo vivere, & immortales fructus parere. Non est hoc verbum, quod sono finitur, aut mente imaginatur: sed omnem transcendit imaginationem & loquelam. Nam hominis verbum transit, verbum autem Dei æternum & incommutabile manet, atque cuncta mutabiliter disponit. In homine reperitur prius & posterius, & in omni creatura est esse mensuratum: nec quicquam perfectum & simpliciter per se bonum, nisi summum & æternum bonum, quod omnibus dat esse, & cuncta conseruat in esse.

4. O vnicum Dei verbum, non ex tempore factum, nec in tempore productum; sed ex Patre æternaliter genitum, pro mortalibus autem in tempore ex Maria virgine incarnatum. O æternum Dei verbum, in mensum, & infinitum: angelorum esca & hominum; quod sumptum non consumitur, nec in ædentem transfertur; sed sumentem in se transmutat, & ab omni creato bono, ad æternam & incomprehensibile bonum traducit. O quid est cognoscere verbum Dei? Quid est audire verbum Dei, non hominis, non Angeli, non alicuius creaturæ existentis sub celo. In sinu Patris est verbum, in secreto manet vnigenitus, Patri coæternus & coequalis.

5. O quis potest comprehendere illud aut cognoscere; nisi per verbum verbi? Hinc verbum in carne ait: *Nemo nouit filium nisi Pater, neque Patrem quis nouit nisi filius, & cui filius voluerit reuelare.* Opus est ergo reuelatione verbi, vt intelligatur verbum. Orat Propheta ad capiendum verbum: *Intellectum (inquit) da mihi, & vitam.* Vita & salus animæ credere verbo, diligere verbum, & in verbo supersperare. Cupit anima fidelis frui verbo, sed non datur videre illi, nec prius experiri, nisi voluntate & reuelatione verbi. Conari potest, desiderare potest; sed comprehen-

Ioan. 1.

Ioan. 1.

Lub. 20.

Psal. 118.
Verbo opus est ad capiendum Verbum.

hendere non potest, nisi seipsum voluerit in spiritu reuelare.

6. Præpara ergo te anima mea, & fac quod potueris. Sede sola, tace ab omni strepitu vitiorum: nec quicquam te moueat foris, nec intus conturbet. Amore summi boni despice omne temporale. Conuerte te ex toto interius, ascende paulisper superius, Leua te supra te, transcendere omne quod in tempore fit, relinque omne, quod creatum est. Exclude, quicquid modum habet, vel gradum quantumlibet altum; vt inuenias verbum increatum, super omnem creaturæ cognitionem exaltatum. Quantum te verbum inuat, tantum poteris: quantum te illuminat, tantum videbis; quantum te accendit, tantum ardebis & amabis. In verbo vinces mundum, in verbo præualebis aduersus omne malū. In verbo firmaberis in virtute; in verbo exaltaberis supra virtutem. Propter verbum Dei relinques omnia, patrem & matrem, amicos & proximos: id est, quicquid caro & sanguis suggerit despicias; & adhærebis verbo, vt vnus spiritus cum verbo per amorem fias. Ita vt nihil aliud velle aut nolle, in paruo vel in magno, in tempore vel in futuro, velis aut affectes, nisi quod æternæ veritati summè placeat. Propter hoc vnicum verbum cognoscendum & amandum, omnia nobis scripta sunt & dicuntur.

In verbo æterno omnia possumus.

7. Dixerunt autem sancti Dei magna, & plurima scripserunt, sicut datum est & capabile hominibus fuit; non tamen prout est in se verbum dicere vnquam potuerunt. Omnia sacra verba, ex illuminatione æterni Verbi; ex ipso omne verum, omne bonū, omne sanctum, omnis virtus, omnis potestas, omnis sapientia & intellectus. Per exteriores autem voces & verborum significaciones, parauit nobis iter ad quærendum se & inueniendam: vt qui ipsam liquidò capere non possumus, per verba Sacra scripturæ, modo creaturæ congruo paulatim attingamus. Non tamen contentari debemus auditu sermonis exterioris; nec pulchritudine sententiarum delectari exterius, sed semper niti ad interiora, & quærere longe supra nos æterna, imò vnum summum bonum æternum. Hoc angelos pascit sine medio: hoc fideles sacro erudit eloquio; & quandoque per internas illuminationes ad se liberè volare facit, donans sentire, quod omnem rationem & modum excedit.

Omnia verba ac scripta propter vnicū verbum.

CAPVT IV.

De æstnanti desiderio anime, cum fuerit visitata à verbo, vnico Sponso suo dilecto.

Domine ante te omne desiderium meum, & gemitus meus à te. Psal. 37.
non est absconditus. En æstuat cor meum ad desiderium æternitatis; atque memorando æterna & desiderando cælestia, graue est pondus propriæ actionis, tædiosum fit nimis, quic-

Bbb 5

quid

quid video in terrenis. Displicet omne humanum solatium, nec inuenio doloris mei remedium, nisi cor meum fuerit tecum perfecte vnitum. Tu Domine Deus, tu doloris mei causa, tu author languoris, tu importabilis æstus amoris. Tu me vulneras sagittis occultis, tu me incendis, tu me totaliter penetras, & omnes vires meas consumis. Cur me dimittis languidum iacere, & in tui æstuantem desiderio anxie gemere? Quare fugis tam repente in regionem longinquam & inaccessibilem caliginem, quò te sequi non valeo?

2. Noli amator sancte, noli desiderantem te videre, despicere. Noli te diu abscondere, sed da veniam inquirenti, & cito reuertere, quia sine te, non possum durare nec viuere. Quòd si me affligere vis & probare, fac sicut vis & placet. Veruntamen gratiam & misericordiam tuam noli mihi penitus auferre. Inueniam obsecro gratiam in conspectu tuo, & inter electos tuos me digneris cognoscere. Noli me in tenebris relinquere, nec patiaris me opprimi tristitia: sed porrige mihi dexteram tuam, & lucem miserationum tuarum mihi restitue.

CAPVT V.

Oratio pro abrenuntiandis omnibus mundanis.

ID Omine Iesu Christe, spes mea & totum refugium meum; solatium vitæ meæ & informatio morum; hodie abrenuntio omnibus quæ in mundo sunt, propter amorem tuum; & hoc perficere cupio, ad tui nominis honorem. Abrenuntio omnibus amicis, parentibus, cognatis, & propinquis, charis, noris, & sodalibus vniuersis: Omnibus quoque ciuitatibus, castellis, villis, montibus, & vallibus, riuulis & fontibus, campis, pratis, & nemoribus: Omnibus ornatibus, & pulchris ædificijs; psalterijs, citharis, organis, musicis, cantilenis, floribus, odoribus: Omnibus iucunditatibus, societatibus, conuiujs, colloctionibus, vilitationibus, salutationibus, fauoribus, honoribus, & delicijs hominum: Omnibus scurrilitatibus, rumoribus, ludis, iocis, risibus, euagationibus, discursibus, tumultibus, & inutilibus occupationibus: Omnibus diuitijs, rebus, proprietatibus, curis, dignitatibus, solatijs, recreationibus externis: & quibuscunque potest caro tentari, allici, & delectari, & spiritus impediti & inquinari.

2. Te verò hodie eligo mihi in Deum protectorem meum, in gubernatorem vitæ meæ, in prouisorem omnium necessitatum mearum, in consolatorem omnium dolorum & angustiarum ac tentationum, omniumque laborum meorum: quibus laborare me necesse est toto numero dierum vitæ meæ, pro tuo amore & animæ meæ salute. Tu refugium meum, tu domus mea, tu ciui-

tas mea, tu habitatio mea. Tu cibus meus, tu potus meus, tu requies & refectio mea. Tu socius dilectus, tu intimus amicus, tu cognatus & proximus, tu frater & soror, tu pater & patronus. Tu pastor & custos totius vitæ meæ, cui me & omnia mea fideliter commendo; quia non est salus extra te, nec tuta vita absque te. Fiat ergo misericordia tua Domine super me, & gratia tua in omnibus comiterur mecum: sitque oculus tuus super me die ac nocte; & manus tua protegat me semper à dextris & à sinistris: ac recto itinere me digneris perducere, in domum habitationis gloriæ tuæ: vbi te merear laudare & benedicere sine fine. Amen.

CAPVT VI.

Oratio de felici consummatione in virtutibus.

RO te Domine Pater sanctissime, qui omnia in numero, pondere, & mensura fecisti: qui famularum tibi debitum ab omni creatura rationali vis exhiberi, & precipue in seruis tuis spontaneum seruitium diligis & requiris: dirige actus meos spontaneos in beneplacito tuo, & ad imperium æternæ dispositionis tuæ rebelles motus carnis meæ reflecte, propriasque voluntates ex integro frangere mihi concede. Sic ordina cunctas affectiones meas, vt malas statim ab initio respiciam, bonas fortiter teneam, puras diligam, & reque sine corporea imaginatione contemplari discam. Sic tempera vires meas & operationes exterioris, vt non totus inhæream infimis: sed semper potens sum me conuertere interioris, & sine graui tardatione, ascendam ad cælestia. Sic me conserua in æternorum desiderio, in amore sanctarum virtutum, in fruitione cælestium: vt tu Domine Deus amplio rem inde habeas honorem, & ego salubriorem profectum suscipiam.

2. Non mihi veniat ex tua visitatione pes superbiæ, nec me vexet pestis vanæ gloriæ. Non me sinas Satanæ decipi illusionem, neque falsa rapi dulcedine, nee priuata deuotione extra communiteratem recedere, neque immoderata frangi exercitatione. Sed da mihi cuncta cum discretionem agere, sine solerti consilio nil præterdere; cum timore & reuerentia maiestatis tuæ, in conspectu tuo mundè ac liberè, sine omni passione & corruptibili rerum affectione incedere. Da humilem & quietum spiritum possidere, effusum & immoderatum nunquam esse: nulli quoque creaturæ vicioso affectu inhære, sed tibi soli cor meum mundum & tranquillum conseruare: vt semper ad cælum mente erectus, & tibi Deo meo secretè intentus, à nulla re visibili capiar, sed verus mundi contemptor permaneam.

3. Sic

3. Sic exteriora pro loco & tempore da congruenter perficere, vt nullum interioribus meis sint detrimentum. Sed omnis labor & actio pro te assumpta, ad liberius postmodum vacandū, iuuamen mihi prestent & ducatum. Omne etiam quod ago exterius, aut quicquid interiūs intelligere possum, da mihi simpliciter & purè, pro maiore nominis tui honore, & beneplacitoris voluntatis tuæ amore perficere: meque ipsum tibi in omni re desiderabili aut naturæ contraria promptè resignare: Patienter quoque præsentis vitæ sarcinam, quoadulque iusseris, & meæ vocationis terminus venerit, perferre; corpus quoque & animam tibi creatori meo fideliter commendare. Memento mei Deus in hora extremæ necessitatis, & fac misericorditer cū seruo tuo: qui non in meritis meis, sed in tua miseratione & pietate confido.

CAPVT VII.

Exhortatio ad humiliationem & compunctionem.

Incлина te (anima mea) humiliter & sponte sub Deo, incurua te profundè sub omni creatura propter Deum. Fac te minimum in corde tuo, nec te dignum æstimes communi hac luce frui; quia Deum & sanctos peccatis tuis offendisti, nec debitam reuerentiam eis exhibuisti. Citò ergo ad lachrymas recurre, & cum magna cordis contritione veniam deprecare; vt tibi misericorditer Deus indulgeat, quicquid contra eius benignitatē deliquisti. Antequā dies extrema & mortis horror veniat, lachrymis & precibus studeas faciem pij conditoris reconciliare, & tuam vitam deinceps ex toto in melius mutare proponat.

CAPVT VIII.

Oratio pro lachrymosa contritione peccatorum obtinenda.

OMisereticordissime Deus, cuius natura bonitas, & opus misericordia est: da mihi secundum multitudinem misericordiarum tuarum, perfectam peccatorum meorum habere contritionem: vt dolore cordis mei intrinsecè compunctus, amarissimè flere valeam: & scelera mea atque delicta vniuersa digna castigatione extorquere, eaque sacro pœnitentiæ lauacro ablueri possim & purgare. Quatenus remissionem omnium peccatorum meorum te propitiante merear percipere, atque in tua miseratione respirare.

2. Da mihi zelo iustitiæ aduersum me armari, & tanquam contra pessimum peccatorem & iniquum latronem commoueri &

& insurgere. Quoniam te Deum meum creatorem cæli & terræ, grauissimè offendi; gloriam & honorem tibi debitum non reddidi, sed sæpe furatus sum, mihi aliquid boni attribuendo. Animam meam iaculis peccatorum frequenter confodi, graui-ter vulneraui; & faciliter consentiendo tentationibus carnis spiritum letaliter occidi. Da ergo mihi Domine Deus, iudex iuste, fortis & patiens, tantam contritionem peccatorum meorum & dolorem, quantam dignam noueris peccatis meis deberi: magisque in præsentì punias & castiges, quam in futuro iudicio mala mea reserues & condemnes. O pie, ô clemens Deus, esto propitius mihi indigno & maximo peccatori, qui propter peccatores & iniustos, in hunc mundum venire dignatus es; atque pro eorum reconciliatione ex charitate crucifigi & morte turpissima condemnari non reculasti.

CAPVT IX.

Oratio pro amore virtutum, & odio vitiorum.

Domine Deus virtutum, cuius est totum quod est optimū, insere cordi meo amorem tui dulcissimi nominis. Planta in me radices verarum virtutum: & germina sanctæ meditationis, cum viriditate boni operis, fac excrecere & sursum pullulare; ne velut infructuosa arbor stem in domo tua otiosus; sed potius tanquam oliuam fructiferam me excole; & quicquid vitiosum in me repereris, radicitus extrahe, & ad nihilum redige. Da mihi odium vitiorum meorum, victoriam passionum, mortificationem concupiscentiarum, & superborum motuum suppressionem, extinctionem inuidiæ, mitigationem iracundiæ, expulsionem acidiæ, detestationem avaritiæ, repulsionem malæ tristitiæ, contemptum gloriæ, fugam honoris, & omnium consolationum terrenarum abiectionem: ita vt nil terrenum, nil caducum, nil vanum, nil curiosum, nil carnale, nil blandum, nil asperum, nil cupidum, nil liuidum, nil falsum, nil fictum cor meum tangat, moueat, vel alliciat, capiat, illaqueet, aut seducat.

2. Da fastidium omnium terrenorum, desiderium æternorum, amorem omnis boni, affectionem omnis virtutis, cognitionem summæ veritatis, fruitionem æternæ felicitatis. Concede beatam ac felicem mortis horam inuenire, & in timore tuo & charitate semper ambulare. Euacua cor meum ab omni creatura; & ab omni quod me impedire potest & obtenebrare. Sim simplex, purus, & totus in fixus ac suspensus. Da veram, internam & diuinam pacem, & sine omni perturbatione mentem possidere tranquillam.

3. Da

3. Da ad aliquid temporale viciose non affici: nec ab hominibus velle agnosci, nec curari, nec stultè amari: quia omnes seducunt & seducuntur, qui aliquid extra te inordinatè cupiunt vel diligunt. Nullum ad me hominem, per blandimenta aut obsequia, fac me trahere: sed omnes à me sapienter remouere, ad te verò salubriter dirigere; nihilque in homine aut aliqua creatura respicere & amare, nisi quod tuum est, & propter quod facti sunt.

CAPVT X.

Oratio de patientia in tribulatione & angustia cordis.

Domine Deus dilecte, sancte Pater meus, non sum dignus à te consolari & visitari, sed duris verberibus castigari & flagellari. Ego merui grauitates multas & varias tribulationes habere, quia valde peccavi, & innumeris beneficijs tuis ingratus exiui. Ego non sum dignus, sicut ceteri boni fideles & deuoti fratres mei, diuinis consolationibus recreari, & inter caelestes conuiuas computari. Sed obsecro te Pater sancte, dulcis accipie Domine, fac me vnum ex minimis vernaculis tuis, vt sim saltem nouissimus pedisequus eorum, quorum vestigia non sum dignus osculari. Habeant ipsi consolationes multas & magnas, quos speciali amore diligis & honoras: mihi minimo & infelici magnum & acceptabile sit, quod me affligendo doloribus & contrarietatibus diuersis mihi non parcis.

Iob. 6.

2. Da patientiam pie Domine, & sit mihi omnis tribulatio & angustia, supra omnem consolationem desiderabilis & beneuenta. Et hoc singulariter pro honore tuo patiar & gratum habeam, non pro meo lucro ampliando, vel pro mercede potiori speranda. Meum lucrum maius non sit, quam libenter pro honore tuo pati, & vsque ad imum desiderare vilipendi, & annullari; atque cunctorum hominum vestigijs veraciter subijci & humiliter substerni. Insculpe cordi meo, veritas summa, Deus meus, lux sempiterna: vt mihi ipsi vilescam meque despiciam, & tamquam exulem, peregrinum & pauperem ignotum, sicut solitarium neglectum, ab omni creatura relictum, ac omni consolatione humana indignum, in hoc mundo me teneam; & præterquam in te spem & solatium nullibi quaeram. Sed me tanquam mortuum super terram & mūdo sepultum existimem; cuius memoria iam diu præterijt, nec est inuenire aliud vestigium, nisi vile, latens sub terra, sepulchrum. Da mihi æterna Sapientia Patris, hæc intenta mente sapius percognare, & considerare nouissima mea semper: & ad futurum iudicium me præparare, faciemque tuam præuenire precibus & lamentis.

CA-

CAPVT XI.

Oratio pro agnoscenda & sequenda via vite.

Domine Iesu Christe lumen verum, æternum, & incommutabile; qui ad illuminandas humanæ ignorantia tenebras in huius mundi carcerem descendere dignatus es: vt viam nobis ostenderes ad patriam claritatis æternæ, vbi sanctis angelis semper præsens es, & sine defectu luces. Exaudi preces humilitatis meæ, & desicium illud lumen, quod mundo prædicasti, & cunctis per orbem gentibus prædicari iussisti, cordi meo gratiosa largitate infunde, vt cognoscam in terra peregrinationis meæ viam tuam. Quatenus seculi vanitate relicta, & cura carnis abiecta, te creatorem meum ac redemptorem passibus sequar amoris, vsque ad exitum vitæ meæ, in omni paupertate & humilitate, in patientia & longanimitate, in fide, spe, & charitate, in sobrietate, in castitate, & obedientia perfecta. Tu es enim speculum vitæ, & lucerna totius sanctitatis; qui me præcessisti in via virtutis, vt me reduceres in agnitionem veritatis, qui multis erroribus & peccatis eram inuolutus. Te ipsum mihi proposuisti in exemplum viuendi, vt si quempiam sanctorum imitari tæderet, saltem te Deum meum sequi non pigeat. Et ne hoc impossibile iudicarem, multa mihi millia Sanctorum exempla reliquisti, qui tua vestigia ardentem sunt secuti.

2. Da ergo mihi amantissime Iesu feruorem spiritus tui; accende in me ignem, quem venisti mittere in terram; vt cuncta hæc infima despiciam, & tibi soli viuere desiderem, tibi soli placere studeam, ac pro amore tui ab hominibus despici & negligi non timeam. Esto tu gaudium meum, dulcedo animæ meæ; habita mecum, & ego tecum, toto excluso mundo. Sis doctor meus & magister meus, doctrina mea & sapientia mea. Te sequendo errare non possum, te semper inspiciendo, retrahentium sermones non curabo. Omnis labor pro te paruus mihi videatur, omnis aduersitas leuis, omnis grauitas tolerabilis efficiatur. Præstet hæc mihi amor tuus, qui omnia vincere facit. Sequatur & humilitas cordis, quæ omnia implens, nil dignum se egisse reputat.

3. Tu es expectatio mea, & adimpletio desiderij mei. Tu recreatio mea & illuminatio cordis mei, qui nunquam deseris sperantes in te, quamuis ad horam patiaris eos tentari, vt melius se cognoscant: & memores sint, quia nihil sine te facere possunt. O vnice dilecte Iesu, ne derelinquas me inconsolatum in huius mundi exilio: sed sicut dixisti & promissisti, ita mecum age,

vt

768 DE ELEVATIONE MENTIS IN DEVM.
vt vadas & venias iterum ad me tempore opportuno; donec fi-
nito probationis certamine, assumes ad te ipsum in æternam
gloriam tuam: in qua viuis & regnas Deus in sæcula sæculorum.
Amen.

CAPVT XII.

*Oratio ad salutandum Dominum nostrum
Iesum Christum.*

Ave Domine Iesu Christe, rex sanctorum angelorum: cui
omnes virtutes obediunt cælorum: quem Cherubin atq;
Seraphin adorant, laudant, & benedicunt in secula seculorum.

Ave Domine Iesu Christe, verus Messias & sanctus sancto-
rum, missus ab arce Patris in hunc mundum: quem omnes sancti
ab origine expectauerunt: quem Patriarchæ magnis desiderijs
videre cupierunt: quem Propheta varijs præconijs venturum
cecinerunt.

Ave Domine Iesu Christe, creator ac redemptor generis hu-
mani: quem apostoli & euangelistæ mundo prædicauerunt, &
verum Dei Filium pro nobis incarnatum, passum, & resuscitatum
docuerunt: atque gloriosis signis & prodigijs coruscantes, san-
ctam per orbem ecclesiam plantauerunt.

Ave Domine Iesu Christe, fortissimus propugnator & fide-
lissimus adiutor Sanctorum, quem gloriosi martyres spretis mû-
di huius delectationibus, spretis & corporis sui supplicijs, beatæ
passionis agone imitati sunt: atque pro testamento fidei, se mor-
ti constanter tradiderunt.

2. Ave Domine Iesu Christe, summus sacerdos & verus pon-
tifex, & pastor æternus: quem sacerdotes & Levitæ, doctores
atque confessores, vita, scientia, & virtutibus clarificauerunt: quæ
monachi & eremitæ, per arctam augustamque viam gradiētes,
tota mentis deuotione dilexerunt.

Ave Domine Iesu Christe, Sponsus virginum, solamen vidua-
rum, spes pupillorum, refugium destitutorum, leuamen tristiū,
æterna salus credentium, portusque latissimus omnium ad te ve-
nientium: quem speciali castitatis decore virginum chorus se-
quitur innumerabilis, ferens immaculatam aureolam suæ inte-
gritatis.

Ave Domine Iesu Christe, lux mundi, fons vitæ, paradus a-
nimæ, iucunditas cordis, dator gratiæ, restitutor innocentia: in
quo sunt omnes thesauri sapientiæ & sciētia: Dei absconditi: quæ
nosse, viuere, cui seruire, regnare est: quem semel vidisse, est
omnia didicisse, in quem angeli videre concupiscunt, ac nouo
semper

semper desiderio contemplando fatiantur. Tibi laus, tibi gloria,
tibi gratiarum actio, cum Patre & Spiritu sancto in secula secu-
lorum. Amen.

ALPHABETVM PARVVM.

MONACHI IN SCHOLA

CHRISTI.

DISCIPVLVS.

Vias tuas Domine demonstra mihi, & semitas tuas edoce me.
Obfecro te Deus meus, doce me vias bonæ vitæ, pro salute
animæ meæ. Monstra mihi vias mandatorum tuorum, vt nar-
rem eas. Doce me semitas consiliorum tuorum, vt ambulem in
via immaculata. Aufer cæcitatem meam, ne sit non satis mon-
strasse. Infunde gratiam spiritus tui, qui deducet me in viam
rectam.

Magister Deus.

Intellectum tibi dabo, & instruam te in via hac, qua gradieris,
firmabo super te oculos meos.

Lectio 1.

Ama nesciri, & pro nihilo reputari. Hoc tibi salubrius est &
utilius, si vis ad vitam ingredi, quam laudari ab hominibus.

Lectio 2.

Beneuolus esto omnibus, non solum bonis, sed & malis, & nulli
onerofus.

Lectio 3.

Custodi cor tuum ab euagatione, os tuum ab otiosa locutione,
& cæteros sensus ab rigore disciplinæ.

Lectio 4.

Dilige solitudinem & silentium, & inuenies quietem magnam,
& conscientiam bonam. Vbi enim multitudo, ibi frequenter est
strepitus, & magna distractio cordis.

Lectio 5.

Elige paupertatem & simplicitatem, & cum paucis sis con-
tutus, & non facile murmurabis.

Ccc

Lectio 6.

Lectio 6.

Fuge quantum potes homines, & seculi rumores: quia non potes satis esse Deo & hominibus, æternis & transitorijs.

Lectio 7.

Gratias age Deo semper, corde & ore, qualitercumque tibi succedit in grauamine & dolore. Nam Deus omnia prouidè dispensat in mundo, vero & certo iudicio, ab æterno.

Lectio 8.

Humilia te in omnibus & sub omnibus, & mereberis gratiam ab omnibus. Eris quoque Deo acceptus, & hominibus dilectus; & diabolus à te fugiet citius, propter humilitatis virtutē sibi valde contrariam.

Lectio 9.

In omni opere bono, habeas intentionem puram ad placendum Deo, qui inspector cordis, & diligit iustos & puros.

Lectio 10.

Charissimos reputa amicos & patronos, qui te premunt & vituperant. Si enim rectè sapis & consideras, lucrum inde acquires. Nam profunt tibi in bono, qui obstant in malo.

Lectio 11.

Labore & dolore, cum gemitu & fletu, acquiritur regnum Dei: delicijs & honoribus perditur paradysus.

Lectio 12.

Magnum donum Dei est, pauperem esse in hoc mundo propter Christum, & infimum tenere locum. Magna superbia, altum petere gradum. Ad alta semper diabolus suadet, honores ambire, fugere despectum: vt cadat ascensor eius retrorsum, cum ad breue tempus dominatus fuerit pauperum. Minima dona, pro magno reputa, & eris dignus maiora accipere.

Lectio 13.

Neminem spernas, nulli noceas: afflicto condoleas, egeno subuenias, & nunquam te extollas.

Lectio 14.

Omne tempus vtiliter cum Deo expendas: nihil enim preciosius tempore, in quo promereri potes regnum Dei in perpetuum. Omnibus quoque te amabilem, benignum, & affabilem, sine dissolutione exhibeas. Omnia bona ad laudem Dei referas: Et sine consilio & deliberatione, nihil facias.

Lectio 15.

Primò semper quære in opere tuo, an Deo placeat vel disciteat. Nec timore nec amore age, contra conscientiam tuam. In dubijs ad scripturam sanctam & obedientiam prælati tui recurre, nec tibi ipsi nimis confide. Prius discere tacere, quàm loqui; potiusque

riusque velis instrui, quam docere: tutius est enim velle latere,
quam apparere.

Lectio 16.

Quicumque ad te non pertinent, de aliis non iudices, nec te
intromittas, ut pacem semper habeas. Qui communia feciatur, &
singularia vitat, magis diligetur, & citius ad bonum finem perue-
nit. Qui tempestiue facit, quod debet, latior postea erit.

Lectio 17.

Reuertere ad interiora cordis tui, & claude ostia oris tui: ne va-
gari incipias per varia desideria mundi, consilio diaboli. Nocent
enim mala audita, tentant pulchra visa, turbant illata vituperia.
Recede ergo ab homine iracundo, indocto, dissoluto, & mane in
silentio cum Deo.

Lectio 18.

Sobrius esto in victu, modestus in vestitu, prouidus in verbis,
honestus in moribus, maturus in consilio, fortis in aduersis, hu-
milis in prosperis, gratus pro beneficijs, hilaris in despectibus,
patiens in doloribus, discretus in omnibus agendis.

Lectio 19.

Time Deum offendere, in minimis negligentijs & defectibus
tuis. Noli presumere in bonis, nec desperare in aduersis. Timor
Dei facit recedere a peccato, & sollicitat in bono opere, ut bonum
bene fiat. Totum te Deo committe: & quod tibi est graue, fiet cito
portabile. Pax tua, in patientia multa: leuis est omnis tribulatio,
pro vita aeterna.

Lectio 20.

Vende Deo omnia commoda tua, & dabit tibi solatia meliora,
adueniente gratia in vna hora. Nemo ditior, nemo liberior eo,
qui se & omnia Deo dedit, & Christum amando emit, qui mun-
dum cruce redemit.

Lectio 21.

Christus sit vita tua, lectio tua, meditatio tua, loquutio tua. Ipse
sit desiderium tuum, lucrum tuum, tota spes tua, & merces tua. Si
aliud quæris quam purè Deum, damnum patieris: laborabis, & re-
quiem non inuenies.

Lectio 22.

Hymnos & psalmos Deo canere, monachorum opus est & cle-
ricorum: quibus congaudent Angelorum chori, laudantes Deum
iugiter in regno caelorum. Seruire carni mors animæ, cibus ver-
minum, nidus dæmonum, vita pecorum, fomes morborum, cor-
ruptio corporum, inquinatio morū, perditio bonorum, acquisitio
multorum malorū & dolorum. Seruire Deo beatitudo est animæ,
sanitas corporis, prudētia spiritus, celestis vita curiæ. Dulces hym-

mnos Deo cantat, qui in tribulatione sua Deum semper laudat. Initium & finis omnis boni religiosi est Deum corde amare, ore laudare, & fratrem suum exemplo ædificare.

Lectio 23.

Zachæ frater charissime, descende de altitudine secularis scientiæ. Veni, & discce in schola Dei viam humilitatis, mansuetudinis, & patientiæ: per quam possis, Christo docente, ad æternæ beatitudinis gloriam securè peruenire. Amen.

Conclusio.

Scribe nouelle monache alphabetum istud in corde tuo, quasi in libro vitæ; & per singulos dies chartulam tuam inspice, & bonos mores assuesce. Pauca sunt verba, sed magna habent mysteria & perfectorum opera: ornant exterius, & quietant interiùs. A contemptu mundi, & sui ipsius abnegatione, incipit vita boni religiosi, & proficit vsque ad contemplationem Dei.

Benedictio.

Beatus discipulus ille, qui sequitur Christum per iter asperum, tradens ei omne velle suum & nolle; portans quotidie pro Christo crucem suam, vt habeat cum ipso gloriam magnam & vitam æternam. Amen.

C O N S O L A T I O
P A U P E R V M
E T I N F I R M O R V M.

1. Onsolamini, consolamini popule meus, dicit Dominus, Deus vester.

Pauper.

2. Noli pauper contristari, quia diues non es.

Debilis.

3. Noli murmurare debilis corpore, qui sæpius infirmaris, nec habes quod delectat.

Lazarus infirmus.

4. Gaude in Domino, frater Lazare, qui multis vulneribus modò replevis: quia tibi præparatur æterna requies, pro modico & vili cibo, maleque parato, & pro breui dolore in corpore sustentato. Pro micis tibi negatis, habebis splendidas epulas in conuiuio celestis regis, & comedes semper panem cali de mensa Iesu Christi, in regno Patris sui. Pro vulneribus tibi inflictis, habebis coronam miræ pulchritudinis, ornatam floribus immensa
sua.

suauitatis. Pro canibus lingentibus vulnera tua, habebis Angelos tibi seruietes in lætitia magna, laudantes Deum pro tua multiplici inopia, & benigna patientia.

Ioseph peregrinus.

5. Latere frater Ioseph innocens & mansuete, pro longa peregrinatione tua in terra aliena: vbi non habes amicos te visitantes & honorantes, & munuscula tibi dulcissima offerentes. Quia magna erit merces tua in caelesti patria, & consolaberis ab Angelis in paruo latens cubiculo; qui tibi preparabunt amplam & splendidam mansionem in caelo; quia humiliorem locum & viliozem vestem elegisti in hoc mundo.

Claudus despectus.

6. Exulta frater claude, qui à multis iam despiceris: quia non vales currere per vicos & plateas, cum fortibus & diuitibus, qui lætantur in varijs delicijs carnis, & subito descendunt ad inferos. Tu verò in secreto maneat, & indefinenter pro te & alijs ora; ac Christum specialiter lauda, qui multas occasiones peccandi tibi abstulit, & caelestis regni portam, per arctam viam intrare ostendit.

Columbanus tacitus.

7. Iubila frater columbane, humilis & taciturne, sine dolo, sine felle. Esto nunc obediens vsque ad mortem, qui abnegando temetipsum, tollis verè crucem tuam eundo post Christum. Ideo gaudebis cum omnibus Sanctis & electis Dei in perpetuum, nec timebis damnari cum diabolo in ignem æternum.

Simplicianus indoctus.

8. Canta & lauda Deum frater Simpliciane, quoniam reliquisti prudentiam huius seculi, & fallacias diaboli cum nundinis suis, & curas terrenas longè abiiecisti. Gratias age, quia meruisti audire veri Salomonis sapientiam Domini nostri Iesu Christi in sua humilitate & mansuetudine. Disce frangere propriam voluntatem, & carnis vincere voluptatem: & quotidie certa contra diaboli impugnationem & cordis euagationem. Sta firmiter, pugna viriliter. Noli recedere à certaminis loco & bono consortio, quia tecum est Dominus Deus meus & Angeli eius, ante quorum conspectum fugiet citò spiritus malignus, tanquam fumus à vento repulsus.

Turtur solitarius.

9. Audi turtur gemebunde, attende desiderator vitæ solitariae, & castitatis amator æternæ. Quando te subtrahis à tumultibus hominum, orando, meditando, studendo, tunc appropinquo caelestibus choris Angelorum, & recedent à te impetus daemonum, & imagines turpium idolorum, omniumque nocentium monstra vitiorum. Nemo tam quietè viuit in congregatione,

tam lætanter ex hoc mundo transit, quam verus obediens, mitis, & humilis corde: renuntians perfectè omni propriæ voluntati, subditus Deo & hominibus propter Deum ex virtute sine mora. Magna virtus, magna gratia, vincere seipsum, & mori omni hora. Dura pugna, sed gloriosa & æterna præmia reddentur pro victoria consummata.

ORATIONES

AD MODUM

PIÆ.

ORATIO I.

Oratio de amore & laude B. virginis Mariæ.

DEprecor te, benignissima Dei genitrix virgo Maria, ut pietatem tuam & dulcissimam charitatem, qua semper existis plena, mihi seruo tuo pauperi & infirmo aperire nunc & in perpetuum digneris; atque instillare intimis cordis mei serenijs dulcedinem tuam, quam geris in pectore tuo, & habes absconditam in vberibus tuis sanctissimis, quatenus te matrem super omnes benedictam, & unicum filium tuum Dominum nostrum Iesum Christum, puro & integro corde amare, & deuotissimè laudare valeam; & ita mihi ex hoc bene fiat super terram, omnibus diebus vitæ meæ, in amore & spiritus seruore, tibi & filio tuo seruando.

2. O aurea rosa, tota suavis & formosa, virgo MARIA, perueniant queso ad te preces meæ instanter effusæ, quibus pulso ante ostium tabernaculi tui, quod est in domo Domini in hac presenti hora, confidens de tua affluenti misericordia in quacunque fuero tribulatione & angustia. Nam tu mater es misericordiæ, & per te suscipitur peccator in maximam spem veniæ. Sed & maior est bonitas & pietas tua, quam rumor, quem audiui in terra meâ. Quia vincis omnem laudem & gloriam Sanctorum, & præcedis propterea (virgo beata & Domina veneranda) in virtute dulcedinis & mansuetudinis, Angelicam etiã creaturam. At nisi sic esset, unde miseris & reis tanta infundi consolationis dulcedo, tantaque alacritate veniæ posset ingeri? Nam tu exhauriri non poteris, quia in te requieuit nouem mensibus, infinita bonitatis

tatis fons Iesus Christus. Tu es ornamentum cæli cælorum. Tu gaudium & iubilatio omnium Sanctorum. Tu es reclinatorium aureum Sancti Sanctorum. Tu tripudium & expectatio patrum antiquorum. Per te matrem benedictam virginem singulariter præelectam, datur omnibus, & promittitur cunctis divinam misericordiam exorantibus, indulgentia peccatorum, & fors inter filios Dei, & beatitudo sine fine mansura in regno utique cælorum.

3. O clarissima stella renitens in cælo, cæli regina. O Domina mundi, nulla potest comparari tuæ virgineæ pulchritudini, qualiscunque virgo ornata virtute cælesti. Quia tu es, post vnicum filium tuum Iesum Christum, prima inter omnes sanctos & sanctas nobilissimaque creatura: quam Deus pater præsciuit ante secula, & creavit in plenitudine temporis, ut esses vnigeniti filij eius mater intacta. Quem quidem peperisti cum ineffabili gaudio, & stupendo æternoque miraculo, in salutem omnium credentium. Te igitur, ô beatissima, omniumque virginum regina pulcherrima, totius iam orbis mediatrix effecta: Te, ô perpetua virgo Maria, cum iucundissimo cordis iubilo, affectuque purissimo, laudet & glorificet summeque veneretur, & intimè diligat omne genus humanum. Et omnis creatura cæli & terræ, quam condidit Deus in laudem & gloriam sui altissimi nominis, tibi personet gratiarum dulcisonas melodias. Amen.

ORATIO II.

Oratio ad B. V. Mariam, ut subueniat in hora mortis.

1. O Amantissima Dei genitrix virgo semper MARIA, quæ superabundas dulcedine mirabili, quam capere & enarrare non valet mens humana. Ecce adsum ego seruus tuus, cum intima affectione cordis mei, humiliter me inclinans ante gloriosissimam sedem tuam, super omnes choros Angelorum in cælesti regno exaltatam. Quam idcirco meruisti dignissima mater Dei, quoniam inuenta es humillima inter omnes filias Hierusalem, & placuisti oculis eius virgo decora valde, nec fuit tui similis in omni terra. En iterum flecto me ante scabellum vestigiorum tuorum, deuotis labijs & mundo corde, officiosissimè & salutare & collaudare desiderans. Sed scio electa mater, quia dignus non sum leuare impuros oculos meos, quos sæpius inquinasti, concupiscentia carnis, concupiscentia oculorum, & superbia vitæ, in serenissimam faciem tuam diuino lumine radiantem, omnique cælesti militiæ admirandam: quæ labijs candidissimis, & rubentibus rosis, aureisque flosculis, ex omni parte decentissimè adornata es. Ideoque confundor ab impuritate mea, triste pen-

tans indignitatem meam. Sed rursus, propter multitudinem misericordiae tuae; spem gero bonam & firmam impetrandi citius gratiam & plenam reconciliationem, te mihi benignè apparente, & pro me interpellante. Quid aliud possum de misericordissima matre, & de dulcissima virgine, nisi misericorditer & dulciter sentire, in meum & omnium peccatorum solatium? Propter hanc clementiam & mansuetudinem, sub tuam protectionem confugio: ubi infirmi accipiunt virtutem, & captiui liberationem. Esto ergo misericors mihi, & bona mater cordi meo: ut felici experientia, nunc sentiam te omnium esse consolatricem, omniumque tibi seruentium & in te sperantium fidissimum subleuamen.

2. Iterum precor te gloriosissima mater Dei MARTA, quatenus ab hac praesenti hora, usque ad extremam horam, propitio ac sereno vultu, cordeque dulcissimo, super me respicere non fatigeris: sed in tua custodia me accipias; atque sanctissima brachia tua super me, quocumque ambulauero, maternaliter expandas. Cum autem venerit dies meus nouissimus, quem ignoro, & hora mortis metuenda valde, quam non possum praeterire: ô clementissima Domina mea, singularis fiducia in omni angustia, sed in hora mortis maximè, tunc memento mei, & assiste fini vitae meae, consolando trepidantem animam meam. Protege eam ab illis tetris & immundis spiritibus, ne audeant me appropinquare: quam tua gratiosa praesentia dignetur, cum multitudine Angelorum & Sanctorum, visitare. Satage quoque placare mundissimis precibus tuis, priusquam decedam ex hac luce, diuinam faciem filij tui, quem toties & tam grauius offendi peccatis meis. Post hæc, suscipe enauigantem ab hoc exilio inopem animam: & Introduce eam per portas caeli, ad amana paradisi. Statue me iuxta te, & loquere ad filium tuum pro me, Regem omnium seculorum, verbum bonum & suauis, quæ ab ore Gabrielis benedictum illud Ave accepisti. Per cuius virtutem, me conseruare digneris viventem atque morientem: & dona mihi hanc obsecro cum deuotione cordis saepius replicare, in laudem & gloriam melliflui & benedicti nominis tui. Accipe itaque deprecationem serui tui, quam modò coram te fundo: & respice in me, misericordissima mater IESU virgo MARIA, super omnes dilecta, & recordare mei semper. Quod si aliquando obliuiscor tui, hoc utique est in magna displicentia mihi. Sed tamen tu noli mei obliuisci, quæ misericordiam omnibus peperisti. Vale iam virgo MARIA: Ecce te saluto flexis genibus, tibi inclino deuotis guttibus, tibi gratias ago coniunctis manibus. Et ut orationem meam libenter audias & confirmes, adhuc vna reuerenda salutatione

fatione faciem tuam honorabo: Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui Iesus Christus. Amen.

ORATIO III.

Oratio ad B. Virginem Mariam, pro speciali consolatione.

SVscipe, misericordissima mater Dei Maria, seruum tuum ad te de quacumque tribulatione fugientem. Suscipe me Virgo pijsissima, sicut vnicum non habentem consolatorem. Vide Domina mea afflictionem meam, & sinum clementiae tuae aperi mihi. Ecce pulso, clamo, peto, & adoro. Non recedo, nec te dimitto; sed tibi adhærebo, donec miserearis mei. Scio incomparabilem dulcedinem tuam: novi affectum maternalem cordis tui, ex abundantia diuini amoris sic liquefactum, vt desperare de tua consolatione nimis sit forefactum. Ideoque frequentissimè & desideratissimè me confero ad te: vt siue bene siue etiam malè mecum fuerit, semper tuis gratiosis auxilijs merear amicitri, & suauissimis consolationibus oris tui resoueri. Te enim loquente consolatoria, quæ iam poterit cordi inesse tristitia? Aut quomodo illi nocebit inimicus, cui ad te patet semper liber recursus? Inclina itaque nunc benignissima mater humiles aures tuas precibus meis. Inclina illustris virgo hydriam tuam, & da mihi pauillum bibere: hoc est, de copiosa gratia tua, quæ in te latet & exuberat, paruulam mihi consolationem effunde. Est enim pro presenti valde necessaria, & omni tempore acceptabilis, nec vnquam pro paucitate fastidibilis. Tantæ siquidem efficaciae est & nobilitatis, etiam guttula stillans ex ore tuo super labia mea: vt eius comparatione vile sit & nihilum omne delectabile in hac vita. Propterea dilectissima M A R I A, diues & larga in donis, in verbis quoque gratiae mirabiliter suavis: in cuius virginali utero summa habitauit sapientia, vt quàm Spiritus sanctus ab initio consecrauit, Angelus custodiuit, Archangelus docuit, virtus Altissimi ebumbravit, refice me salutaribus monitis tuis. Dic verbum tantum, & consolabitur anima mea. Non peto rem difficilem, nec aliquid impossibile, sed hoc tantum precor, Domina mea, loquere mihi verbum solatij intimi, quod auditui meo det gaudium & lætitiã. In necessitate mea ad te venio: Eia suscipe me vultu benigno. In hoc cognosce seruum tuum, quia inuenit gratiam coram oculis tuis: si ei aliquid amicabile protuleris; si consolationem, quam à te expectat, non diu tardaues.

2. Veni

2. Veni charissima Maria, cum melliflua vnctiōe tua, ad visitandum cor meum in tribulatione sua. Quia tu optimè nosti lenire dolores cordis, & ad pacem pristinam reformare. Veni piissima Domina, cum noua Christi gratia: & iacentem seruum tuum erige dextera tua sancta. Veni electa mater Dei, & solitam tuæ miserationis largitatem mihi reuela. Quia, vt cernis, ad nihilum redactus sum: sed tui oblitus non sum, nec obliuiscar in æternum. Veni ergo, veni spes mea, & gaudium meum; dilecta, & dulcis virgo M A R I A. Quia te veniente, & mecum sermociante, omnia pariter bona venient, mala autem longius foris stabunt. O quàm desiderabile, quàm ingens & lætabile mihi erit, audire verbum matris Domini mei Iesu Christi! Sed quale verbum? Verbum vtique pium, dulce satis, & amicum: quod audiuit beatissimus Apostolus Ioannes, à dilecto sibi magistro, filio tuo, quando illi dixit: Ecce mater tua. Hoc ille audiuit à Domino, sed ego idem peto audire à te Domina mea, in spiritu & deuotione mentis. Dic ergo mihi: Ecce mater tua: Ecce ego sum. Ad hanc benignissimam vocem tuam, reconcnalescat anima mea: læteturque coram te, sicut lætari solet filius inuenta matre sua. Intret, intret amicabilis vox ista in aures cordis mei, & ex suavi alloquentia oris tui, simul influat spiritualis quædam consolatio Spiritus sancti. Sumat cor meum fiduciam nouam, timor abscedat, ambiguitas non me moueat amplius: nec desperatio per varias tentationes frangat; sed consoletur me verbum istud, quod à te petij audire, & cordi meo attentis commendare: Ecce mater tua. Amplectere nunc anima mea hanc commendationem: amplectere dulcissimam M A R I A M: amplectere Dei matrem, cum paruulo filio suo IESV, præ filijs hominum speciosissimo, gratias illi agendo semper. Quia ipsa est, quæ preces consuevit audire pauperum: nec inconsolatos dimittit, quos perseveranter ad se clamare conspexerit. Hæc est illa Deifera virgo, & virga mystica, quæ ex regali stirpe progenita, diuini floris protulit amigdalum, ipsum Christum, regem ac saluatorem omnium: Cui sit honor & gloria in secula seculorum. Amen.

O R A T I O I V.

Oratio ad B.V. Mariam quacumque tribulatione insurgente.

I. A V E M A R I A, gratia plena, Dominus tecum, virgo serena. Aue singularis spes egenorum. Aue benigna mater orphanorum. O Maria quando omnes cali portæ clausæ sunt, & ad Deum vndique mihi accessus denegatur propter peccata mea: Quando omne consilium & robur mentis à me recedit, & in nulla re me
ipsum

ipsum iuuare possum : Quando radium presentis vitæ & anxietas cordis me ita constringit, vt penè nihil in hoc mundo libeat, Quando sol lætitiæ, in noctem transit pauoris & mœstitiæ. Quando cœlestis subtrahitur consolatio, & grauis imminet desolatio : Quando venti tentationum insurgunt, & motus passionum se erigunt : Quando etiam infirmitas improuisa accidit, & alia qualibet aduersitas occurrit : Quando hæc omnia veniunt super me, vbi fugiam, & quò me vertā, nisi ad te benignissimam consolatricem pauperum ? Et quorsum respiciam, vt portum attingam salutis, nisi ad præclarissimam maris stellam, semper fulgentem, & nunquam sui luminis gratiam abscondentem : O MARIA dilecta, & dulcis mater : tu es ista præclarissima maris stella, quæ vnuerfos in te respicientes, & ad te clamantes consolaris, & ad portum tranquillitatis citius perducis. Ad te ergo hodie confugio, & à te iuari suppliciter exposco : quia quicquid volueris, à filio tuo facile impetrabis. Si tu ó gloriosa Domina pro me fueris, quis stabit contra me ? Et si mecum gratiam feceris, quis est qui me repellere queat ? Expande igitur nunc brachia tua super me, vt fugiam sub eis. Dic animæ meæ : Aduocata tua ego sum, noli timere. Sicut mater consolatur filium suum, ita & ego te consolabor. Vox tua hæc est, ó dulcis Maria. Quis det cordi meo eam semper audire ? Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua. Loquere, Domina mea, ad cor serui tui, quia audit seruus tuus. Seruus tuus ego sum, & filij tui. Amplius dico, mater mea tu, & frater meus Iesus filius tuus. Fidenter dixerim : Quia non tantum tibi, sed & toti mundo ipsum genuisti. Nolo idcirco matrem mihi vocare super terram : recuso aliam habere, præter te solam Dei genitricem. Non est similis tui in virtute & decore, in charitate & mansuetudine, in pietate & dulcedine, in fidelitate & materno solamine, in misericordia & miserationibus multis. Hodie te eligo & assumo. Hodie me tibi fiducialiter trado, & istud in æternum per te confirmari desidero. Sufficit enim mihi infimo si tecum bene confederatus fuero. Propterea lætabor & consolabor copiosè in te, & nomini sancto tuo magnificè laudes personabo.

2. O quàm pulchra es, & amicabilis Domina mea, sancta Maria, omni gratia plena. Si quis potest stellas cali numerare, poterit & virtutes tuas explicare. Sicut enim exaltati sunt cali à terra, sic vita tua exaltata est super vitas hominum : & splendor gloriæ tuæ, super omnes emicat choros Angelorū. Ascendat igitur nunc pauperula oratio mea, ad ditissimam Dominam meā, & desiderium meum ad te perueniat, vt in conspectu filij tui causam meam pronunties : ante cuius examen nemo ex seipso innocuus inuenitur. O clementissima Domina, propter nimiam charitatem

tem

tem & singularem confidentiam, quam ad te gero, tibi reuelavi causam meam, & amodo tutius reuelabo. Sentio enim de te exire virtutem magnam; & memoriale nominis tui, solatium fore animæ meæ. O dulcissimum nomen Mariæ, nomen vnctionis & gratiæ semper cogitandum, semper nominandum & venerandum. O nomen calicum, & verè angelicum: quod ore Euangelistæ constat fidelibus piè commendatum: Et nomen, inquit, virginis Maria. O sacratissima & omni laude dignissima Maria: Tu porta cæli: tu ianua vitæ: tu templum Dei: tu sacrarium Spiritus sancti. Quicquid igitur pulchritudinis & amœnitatis, in creaturis cerno: quicquid magnum & virtuosum in sanctis Dei confidero, totum tuæ generosæ celsitudini aptare desidero. Quia dignum est, vt me cum omnibus creaturis, ad tuam perpetuam laudationem transferam, quam in specialem matrem, ac fidelissimam aduocatam mihi elegi nunc, & post hanc vitam, ad benedicti filij tui Iesu Christi gloriam promerendam. Amen.

ORATIO V.

Oratio de eximjs virtutibus beatae Ioannis Baptista.

1. O Sanctissime & præclarissime Ioannes Baptista, specialis amicus Iesu Christi, fidelissime præco Dei, & acceptabilis præcursor Domini. O summe venerande & semper amande patrone, magnus & excelsus in latitudine terræ, sed maior in altitudine cæli, vbi nunc inter summos Sanctos luce clariori præfulges, & honore speciali. Tu namque omnium prophetarum eximius vates, priores patriarchas & prophetas ortu temporis secutus es, sed virtutum iubare & meritorum gloria præcessisti. Siquidem velut cælestis quidam Lucifer, à Deo missus in mundum, & æterni regis nostri aduentum, solemque iustitiæ in tenebris exortum, actibus mirabilibus & verbis fide dignis prænuntiasti. Tu ab Angelo Gabriele, in templo Dei annunciatu es. Tu in vtero sanctificatus. Tu Spiritu sancto repletus, & ad vocem loquentis genitricis Dei Mariæ, in vtero materno exultasti. Tu puer, propheta altissimi vocatus es: & muto patri, loquelam diu amissam, sacri nominis tui editione reddidisti. Tu itaque mirabiliter natus, sed multo sanctius es conuersatus. Tu paterna domo, & omni parentela relicta, puer adhuc septennis eremum intrasti: vbi humano solatio destitutus, angelicam vitam vsque ad diem ostensionis suæ in Israel, solitarius exegisti. Tu asperum iter aggressus, vili contentus cibo, & duro accinctus indumento, delicias regum & diuitem molliciem strenuè de-

declinasti. Tu spiritu sancto inspirante, ad ostendendam populo viam perpetuæ salutis, ad agendam poenitentiam, & regnum cælorum consequendum, multa exhortatione euangelizans verbum Dei, fortiter prædicasti. Tu agnum Dei venturum, turbis prædixisti, & quem cæteri ab initio prophetæ verbis, signis, vita, moribus, ac magnis desiderijs, diu præfati sunt; tu fidelissime serue Dei, ac solemniter præcursor, Christum in carne iam præsentem, digito demonstraisti, dicens: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Hic est enim, de quo dixi: Tu venientem ad baptismum tuum, Iesum Dei filium tuis sanctissimis manibus, ô venerabilis Baptista, in clypeo Ioannes, summa ut decuit cum reuerentia & tremore, in Iordane baptizasti. Tu patris vocem de sublimi sonantem audisti, Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui. Tu Spiritum sanctum in columbæ specie, super Dominum Salvatorem descendentem ac manentem, beatis oculis conspexisti. Tu summæ Trinitatis ineffabile mysterium, superna reuelatione didicisti: atque Christo Iesu Domino nostro, indubitabile testimonium perhibuisti; quia hic est filius Dei. Sed & Iesus rursus, tam magnificum tuæ sanctitati testimonium reddidit: quale sanctorum aliquis audire, in hac mortalitatis luce, non meruit. Inter natos mulierum, inquit, maior Ioanne Baptista nemo surrexit.

2. O signifer martyrum honorande Ioannes: Tu zelo iustitiæ & amore castitatis efferuens, impijssimi Herodis regis incestum detestabilem, voce imperterrita obiurgasti. Et pro constantia veritatis, tetrum carcerem & dura vincula patienter subiisti: ac demum, ad petitionem mulierum turpissimarum, sanguinem tuum furiosè sitientium, benedictum caput tuum ab infantia Deo consecratum, gladio speculatoris amputandum spontaneus tradidisti. Sicque sanguine proprio purpuratus, & martyrij palma dignus effectus; quasi lampas mundi ardentissima, ad limbum sanctorum Patrum serenus descendisti. Quibus tunc nouum exultationis gaudium intulisti, dum ipsum humani generis redemptorem, in proximo aduentare, pro eruendis ex ore inferni electis, prænuntiares: quem profecto nascendo, baptizando, prædicando, ostendendo, ac moriendo, ut boni nuntij baiulus, in mundo prius præcurasti. O sublimissime virorum sanctorum, quomodo te magnificem & prædicem, penitus ignoro. Ita diuitem enim & magnum in omni gratia sanctitatis te inuenio, ut in omni choro sanctorum, singulariter splendidum ac decoratum gloria conspiciam. Imò nec præ splendore excellentis gloriæ tuæ, satis iam queo te conspiciari: sed neque ad plenum tuam dignitatem admirari sufficio. Vbi que enim nomen tuum volitat:

& in omni Ecclesia, laus sancti Ioannis Baptistæ excellenter claret. Si inter Angelos te quæsero, Ioannes par Angelis, & socius Angelorum, atque homine maior rectè prædicatur. Si inter Prophetas, etiam plus quàm Propheta, Christo teste, diceris. Si inter Apostolos, Apostolorum vox & euangelij primicerius dignissimè nominaris. Si inter martyres, tu fortissimus athleta martyrum nobiliter decantaris. Si inter Confessores & Doctores, tu almus Christi confessor ac doctor præclarus iure appellaris. Si inter virgines, tu virgo purissimus, virginis legatus & cognatus, legitime comprobaris. Si inter monachos & eremitas, tu deuotus eremicultor, ac monachorum sanctus institutor demonstraris. Si inter innocentes & puros, innocentiior & purior homo tibi similis non est inuentus. Si inter pœnitentes & abstinentes, tu cunctos primos austeritate vitæ & sinceritate conscientie præcedis.

3. O virum sanctissimum, super omnes & in omnibus laudabilem, Deo charissimum, Angelis acceptabilem, & hominibus valde amabilem. O ardens & lucens lucerna omnipotentis Dei, terram illuminans, cælum lætificans, peccatores conuertens, iustos conseruans, lapsos erigens, stantes roborans, omnesque pariter ad Deum trahens, atque in cæleste regnum perducere affectans, Esto (quæso) pie memor mei, & tuis sanctis precibus apud districtum iudicem, omnium peccatorum mihi indulgentiam impetra: atque virtutum germina in me satage plantare: quatenus liberatus à vitijs omnibus, Spiritus sancti vnctione efficiar dignus, atque post huius mundi varia discrimina, ad perpetuam beatitudinis portum, te suffragante, merear saluus peruenire. Subueni mihi precor obnixè, columna præsidij cælestis, in hora mortis imminenti, & pro salute indigentis seruuli tui, verbum bonum & placabile, apud regem Angelorum potissimè amicorum eius, loquere confidenter. Vt quem propriæ actionis pondus maxime grauat & perterret, tuæ sanctissimæ orationis scutum ab hostium insultatione defendat: & per tua gloriosa merita, anima mea de carcere carnis egressura, occurrentibus beatis Angelorum choris, ad æternum cæli palatium feliciter ac securè transire mereatur. Amen.

ORATIO VI.

Oratio de privilegijs præcipui amoris beati Ioannis Euangelista.

X. **A** Ve dulcissime Ioannes apostole. Ave sanctorum Euangelistarum altissime. Ave sancte Marię matris Iesu custos fidelissime. Saluto te deuotis animi mei obsequijs. Honorifico te extotis cordis mei præcordijs. Inuoco te affectuosis precibus & suis spiritijs.

spiritus. En cupio laudes tuas personare; desidero virtutes tuas enarrare: affecto magnalia tua predicare. Quæso ergo te piissime Apostole, dignare me laudare te virgo sacratissime. Tu es enim dilectus ille discipulus, & inter ceteros magis dilectus, quem de seculi nuptijs, ad cælibem vitam attraxit Iesus Dei filius: & pro carnis illecebris, cælestibus te repleuit charismatibus. Tu pro amore Iesu, parentem in nauis cum retibus reliquisti, & cælestem patrem cum Iesu filio eius inuenisti. Tu Dominum Iesum, euangelium regni cælestis predicantem, sequi non es fatigatus. Tu signis illius mirabiliter es delectatus. Tu doctrinis eius & salutaribus monitis, crebrò es informatus. Tu in persecutionibus eius, & opprobrijs sibi illatis, vehementer compassus fuisti. Tu cum Iesu in montem Thabor, ad videndam claritatem corporis eius, ascendisti. Tu ex auditu paternæ vocis, in excessu mentis raptus, penè à magnifica gloria defecisti. Sed tamen ex hac stupenda visione in agnitione filij Dei multum profecisti.

2. O facer & nimium felix Apostole: quanta tibi de Iesu tuo fuere reuelata, quæ mens humana infimis dedita nec capere potest, nec sentire. Quare te rogo Ioannes dulcissime, ora pro me feruentissime: quatenus totum seculum, cum suis vanitatibus & delectationibus vniuersis, valeam ex corde funditus relinquere; atque salutaribus Iesu doctrinis, quibus inebriatus es, me interitis accende, vt spretis & oblitis omnibus terrenis, ad montem virtutis, & purioris vitæ celsitudinem, te adiuuante valeam expedite ascendere. Cuncta enim vana sunt & nulla, quæ in hoc seculo videntur concupiscibilia. Idcirco quidem Christus, æterna Dei Sapientia, tibi reuelauit suæ claritatis gloriam, sanctis in futuro donandam: quatenus his visis secretis cælestibus, ad subeunda pro nomine eius qualibet aduersa igniretur: nec deficeret laceffitibus verberibus, aut iniurijs. Tu etiam appropinquante termino passionis, quo de hoc mundo ad patrem Christus erat transiturus, ad parandam cœnam agni paschalis, in ciuitatem cum Petro emissus es. Vbi cœna facta sancta, pius Dominus & humilis magister, tuos tibi ac reliquorum discipulorum suorum dignatus est lauare pedes. In hoc magnum præbens dilectionis suæ signum, nec non deuotæ humilitatis memoriale relinquens exemplum. O venerande Ioannes Apostole, conuiuia regis æterni, ad latus residens dilecti magistri. Tu es ille dilectus discipulus, qui in hac cœnâ perpetuo memoranda, supra pectus IESV dulciter recubisti, & dixisti: Domine, quis est, qui tradet te? Qui mox ob indicium præcipui amoris, tibi secretè personam intimaui sui traditoris. Ille (inquit) est, cui ego intinctum panem porrexero. O verè singulari-

ter

ter prædilectum Apostolum, & inter ceteros dilectos discipulos, ampliori castitatis gratia, ac familiaritatis dono insignitum, cui ceteris tacitum, reuelatur in aure verbum.

3. O dulcissime Ioannes, quanta tunc de pectore Iesu traxisti arcana sapientiæ. Testantur sacra euangelij tui fluentia, toto orbe terrarum diffusa: quòd magno quodam præfagio futura gratia, supra pectus I E S U, caput tuum amicabilem reclinasti, vnde tibi tanta emanauit affluentia doctrinæ cælestis. Obsecro te sancte Apostole, dulcis amice Christi, refice esurientem animam serui tui, suauitate eloquij diuini: meque fac sepius interesse cæne Iesu, & pulcherrimo illo sermone delectari: quem Dominus Iesus nonisimè edidit coram discipulis, & tu ad legendum nobis clarissimè scripsisti. O precioso & amande discipule: tu egresso Iesu, trans torrentem Cedron ipsum cum reliquis discipulis secutus es ad hortum. Tu in secretum orationis locum, ab ipso specialiter cum duobus assumptus es. Tu Domino Iesu à iudeis capto & ligato, post ipsum sequi vsque in atrium summi Pontificis non trepidasti, & dilectum consortem tuum Petrum introduci fecisti. Amor siquidem Iesu, vos pariter illum præ ceteris audaciùs sequi fecit: sed humana fragilitas nondum valida mortem ferre, fugere compulit ac timere. Sicque Iesus solus permansit in passione sua à notis derelictus: quia sic voluntas Patris fuit, vt innocens occideretur pro nocentibus.

4. O beatissime Ioannes apostole, tu IESU ad mortem crucis damnato, ac multis vulneribus sauciato, vsque ad locum crucifixionis, ipsum tristi mente & flebili vultu prosecutus es, Virgine Maria mœstissima matre eius tecum pariter comitante, cum pia Magdalena, præ dolore iam penè deficiente. Verè in hoc apparuit ingens vis amoris tui, & maternæ compassionis cordialis affectus: quòd Iesu in cruce demum suspenso, & matri virgini gladio doloris vulneratæ, tam proximè & firmiter astitisti. Ideoque & in extremo constitutus spiritu, Christus tibi matrem suam specialiter commendauit: vt virgo virginem seruares, & de reliquo, in necessitatibus illius curam gereres, ac studio officiosissimæ charitatis, tanquam propriæ matri, ei filialiter deseruires. O fidelissime & castissime custos beatissimæ matris Christi virginis Mariæ, cubicularius sponsi ecclesie, thesaurarius regis æterni: qui post Christum, quasi alter subdelegatus es filius, tibi commissa est arca Dei, continens manna cæleste: tibi seruanda creditur porta cæli lucida, per quam introiit rex gloriæ, cum idem in Cruce moriens ait: Ecce mater tua. O mater tua, mater Dei, mater alma, mater in æternum benedicta; tibi commissa, tibi credita, tibi associata. O quis mihi det talem habere

ma-

matrem, & talē cum ea custodem: quibus tute valeam pauperulā animam meā committere protegendam: ne in hora exitus terribilis me perterreat seuerus ille inimicus. O bone & clemētissime Iesu, memento mei in nouissimis meis: & dum mihi subtrahitur vox carnis, & omnis sensus deficit, tūc pia me muniat oratio tuā dilectissimæ matris: & B. Ioannis Apostoli fida custodia, mihi potenter assisat. Eia mater pia & misericors virgo Maria, rogo te per filium tuum charissimum, & eius Apostolū tibi in Cruce commendatum, subueni mihi in omni loco & hora, maxime in extremis agonizanti: quæ dilecto filio tuo Iesu, cū B. Ioanne & Maria Magdalena, astitisti. O dulcissime Ioannes Apostole, clemens custos & fidelis semper amice, prōtege me armis militiae cælestis, & signo sanctę Crucis, Christiani nōminis inimicum à conspectu meo repelle; meque in Iesu nomine libera, cū horrida mortis ingruit hora. O duæspeciosæ oliuę, summæ pietatis & misericordię; ego me vestris intercessiōibus & perpetuæ protectiōni deuote commendo: vt omnibus hostibus remotis, ad Christi regnum me vobiscum feliciter perducatis. Amen.

ORATIO VII.

Oratio de laudibus S. Thomæ Apostoli.

I. **A**ue gloriose Thoma Apostole, omni laude & honore dignissime. Aue illustrissime predicator Euangelicę veritatis, lux & decus Ecclesię vniuersalis. Aue seruentissime amator Christi, cuius sanctissimū latus tāgere meruisti. Aue lucidissime contēplator abyssalis veritatis, profundissime penetrator Trinitatis, certissime explorator glorię humanitatis. Aue solidissime confessor fidei, magnifice reparator fidei, validissime propulsator omnis dubietatis. Aue clarissime illuminator hominū, qui potentissimum Indię regnum, signis ac doctrinis conuertisti ad Dominum. Aue eximie patrator miraculorum, mortuos suscitans, leprosos mundans, cęcos illuminans, dæmones fugans, & omnem infirmitatem in Christi nomine curans. Aue sapientissime architector cælestis fabricę: qui pro terreno palatio, parasti regi Indorum perpetuam mansionem in cælo. Aue purissime zelator castitatis, altissime laudator virginitatis, honestissime conseruator integritatis, deuotissime venerator sacerdotalis dignitatis. Aue perfectissime contemptor diuitiarum, largissime distributor elemosynarum, benignissime refector pauperum, solemnissime ædificator ecclesiarum. Aue patientissime tolerator persecutionum, infatigabilis laborator pro salute anima-

P d d

rum

rum, fidelissime pastor credentium populorum. Aue fortissime athleta martyrum; debellator demonum, extirpator errorum, destructor idolorum, victor tyrannorum, flammam superans, incendia non sentiens: qui pro amore Christi gladio transfixus, vitam gloriosa passione terminasti. Amen.

ORATIO VIII.

Oratio de meritis & virtutibus S. Thomae Apostoli.

I. **O** Summe, venerande, & semper amande patrone S. Thomae Apostole Christi, Iesuque electe discipule, supplices ad te preces cum desiderio effundo: & per quotidiana oris mei obsequia, tua gloriosa imploro suffragia. Fac te mihi exorabilem, & cordi meo exhibe te semper amabilem: ut laus tua ex ore meo nunquam deficiat; sed de die in diem noua deuotione excitetur. Perueniat mens in oratione, & in meditatione mea ignis diuini amoris accendatur: atque in veneratione tui sancti nominis, omnia interiora mea dulci iubilatione repleantur. Tu es enim electus discipulus Iesu, & meus dilectus Apostolus, quem mihi specialem in patronum & aduocatum elegi: cui etiam animam meam custodiendam, & rotam vitam meam protegendam, fideliter & deuote committo. Tu plurimum potes apud regem gloriae. Ideoque precor te; memor esto mei peccatoris, tuis sanctis precibus, faciem placando pie conditoris. Tu a Deo patre aeternaliter praecognitus es & electus, tu a filio eius unigenito, incarnato temporaliter, vocatus es, & Apostolico ordini insertus, praedicationis officium fideliter adimplesti. Te Christus ore proprio instruxit, mellifluis colloquio confortauit, in fide recta fundauit, & corporali sua praesentia frequenter latificauit: tu a Christo multa signa fieri beatis oculis conspexisti: tibi etiam virtutem faciendi miracula, infirmos curandi, demonesque pellendi, contulit potestatem. Tu omnibus relictis, Iesu vestigia ardentem es secutus, paupertatem eius humilitatemque libenter amplexando. Tu opprobria Iudeorum, odium quoque mundi, ab amatoribus huius seculi, cum Iesu patienter tolerasti. Quin etiam cum Christo lapidari & mori paratus fuisti, ita loquens ad condiscipulos: Eamus & nos, & moriamur cum illo.

2. Tu in cena dominica ad mensam Christi, tanquam vnus ex caelestis regis conuiuiis, cum Apostolis coenasti: atque post agnum typicum, sanctissimum Christi corpus & sanguinem, de sanctis & benedictis manibus eius, plena fide & magna reuerentia
acce-

accepisti. Tu ibi à Christo summo sacerdote, ad tantum mysterium celebrandum, in sacerdotem noui testamenti consecratus es: & à summo pontifice Iesu, in pastorem & episcopum animarum fidelium ordinatus. Tibi Christus tuos dignatus est lauare pedes, exemplum tradens suæ maximè humilitatis, perpetuè dilectionis insigne; docens & tali mysterio, affectus animæ à vitijs esse mundandos. Tu de Christi traditione, discessu, passione, ac morte, quam palam prædixit, vehementer contristatus es: paratum habens animum, & in carcerè & in mortem cum ipso transire: quemadmodum & ceteri omnes discipuli dixerunt. Vnde, quod tunc dispensatiuè tuo negatum fuit affectui, postea feruentius triumphali passione consummasti. Tu Christo sermocinante, & multam consolationem aduersus mundi pressuras proferente, ipsum de transitu suo ad patrem, fiducia deuotæ mentis interrogasti, dicens: Domine, nescimus quò vadis, & quomodo possumus viam scire? O quantus ferror amoris cordis tui, ad sequendum iter dilecti magistri! Respondit tibi dulcis Dominus & magister. Ego sum via, veritas, & vita. Nemo venit ad Patrem, nisi per me. O beatissime Thoma, quàm sublimè meruisti responsum: quàm sacrum & profundum audisti mysterium. Tibi Christus seipsum reuelauit, tibi viam ad Patrem ostendit, se vnum cum Patre esse docuit, ac vitam æternam se daturum diligentibus se promisit. Tu quoque hymno dicto, cum Iesu in monte oliuarum exiisti: & appropinquante traditionis hora, de captiuitate illius & alligatione, mœstissimus remansisti. At ille, qui pro mundi redemptione pati venerat, mortis subire supplicium non recusauit. Nec ultra triduum, à mortuis resurgere distulit; sed die tertia discipulis glorificato in corpore apparuit, & die octaua tibi specialiter suæ humanitatis præsentiam indulgit.

3. Signa victoriosæ passionis ostendit, ad palpandum se inuitauit, manus ac latus vulneribus sacris insignitas, ad tangendum patenter præbuit: & de pectore tuo, omnem dubitationis scrupulum eduxit. O sacer tactor vulnerum Christi. Quantam gratiam & dulcedinem de vulneribus saluatoris traxisti. Ex tactu quippe veri corporis Christi, fidem resurrectionis recuperasti, spem veniæ recepisti, & ampliorem charitatis feruorem denuo conquisisti. In latere Christi, reconciliatus es: in palpatis vulneribus, totus sanatus es, & Christo intimè copulatus. Ex aperto latere Christi, latitudo tibi influxit diuinæ charitatis: ex sacro tactu stigmatum, certitudo tibi infulsit clarificatæ humanitatis. Tu ex dubio, factus es certior: ex tactu, firmior: ex visu, iucundior: ex auditu sermonum, doctior.

doctior. Nil ergo tibi dubitasse nocuit, quando tot signa credulitatis inde prouenerunt. O fortissima columna cœtus Apostolici, quàm validis probationibus fidem nostram roboras: quàm libenter rectè credentes suscipis: quàm misericorditer infirmis compateris: quàm maximè in fide titubantes erigis; ac tuo exemplo, ne desperent, dulciter consolaris. Tu fidei nostræ scutum inexpugnabile. Tu ancora spei nostræ firmissima. Tu charitatis lucerna. Tu castitatis speculum. Tu iustitiæ norma. Tu virtutis splendor. Tu miraculorum gloria. O lampas Ecclesiæ ardentissima, celestis gratiæ balsamo repleta: quàm feruida sunt, & uerbim fragrantia tuæ fidelissimæ confessionis verba. Deum enim verum confessus es & hominem, quando dilecti magistri latus tetigisti, dicens: Dominus meus, & Deus meus. O amantissimè & dulcissimum verbum, plenum fide, auditu iucundum, delectabile ad ruminandum. Verè totus in admiratione raptus, totus in amore liquefcens, totus diuina dulcedine inebriatus fuisti: cum redemptoris nostri arcana intrasti, & de dominici lateris fonte, dulcissimum fidei verbum reportasti, dicens: Dominus meus, & Deus meus. O quàm salutaria medicamenta, in aperto Christi latere inuenisti! Quàm mellifluum æternæ sapientiæ gustum de fontibus saluatoris hausisti!

4. Beatus es S. Thoma Apostole, & benedictus sermo oris tui: qui summam salutis nostræ, & æternæ redemptionis pretium, in passione Christi & resurrectione nobis demonstraisti. In Christi siquidem passione, salus nostra & redemptio: in resurrectione eius vita nostra, & perennis spes gloriæ. Huius beatissimæ resurrectionis dominicæ tu factus es testis veracissimus: sicut Ioseph sponsus Mariæ virginis, custos virginitatis eius fuit, & testis fidelissimus. Ioseph ab Angelo doctus est de mysterio incarnationis, tu ab Angelorū Domino de veritate resurrectionis. Ille iubetur Mariam coniugem suam accipere, tu Christi gloriosam carnem iuberis tangere. Ioseph post reuelationem Angelicam, beatam Mariam in suam accepit reuerenter custodiam: tu post compertam Domini apparentiam, clariorem accepisti fidei intelligentiam, & insuperabilem euangelizandi constantiam. Maria Magdalena amoris plena, Iesum tangere voluit, & prohibetur: tu Christum sine prohibitione iuberis tangere, vt fides tua firmaretur, & desiderium cordis tui citius impleretur. Ex certa causa mysterij, illa à tactu pedum ad modicum tempus suspenditur: vt prudentiam disceret, & Christum non iam secundum carnem quæreret. Tu statim viso Domino, ne diutiùs dubitans maneres, ob necessarias causas, & pusillorum fidem instruendam, à sacra loca vulnerum, dexteram tuam porrexisti, dicens:

Do-

Dominus meus, & Deus meus. O felix Apostole, cui omnia e-
dunt ad gloriam, & maiorem diuinitatis Christi cognitionem
capessendam. Tum etiam cum S. Petro & Ioâne ac alijs bis binis
discipulis ad piscandum in mari Tiberiadis, vt lætus sodalis nauē
ascendisti: ibique Dominum manē in littore stantem aspexisti;
quod iusserat, fecisti: & de magna piscium captura cum discipu-
lis lætatus es: & de pane Christi assoque pisce, ibidem diuinitus
paratis, Domino ad conuiuium exhortante, iucundè refectus es.
Tu Dominum Iesum, postquam multis apparitionibus, varijs si-
gnis & documentis, suam declarauerat resurrectionem, ad cælos
sursum ferri ac Patris dexteram potenti virtute petere aspexisti;
sanctos Angelos quoque, in vestibus albis vidisti apparenter as-
sistere; & his qui simul aderant ad tam grande spectaculum, de
secundo Christi aduentu audisti, reuerēdæ maiestatis verba præ-
nuntiare, dicentes: Sic veniet, quemadmodum vidistis eum eun-
tem in cælum. Tu Christo assumpto in gloria Patris, statim re-
gressus es cum gaudio à monte Oliueti, in locum cœnaculi gran-
dis: vbi Dominus pascha solemniter celebravit cum discipulis &
ianuis clausis post resurrectionem eis apparuit: ac tibi etiam sua
sacra vulnera palpanda exhibuit. Ibiq̃ue cum Maria matre Iesu,
& Apostolis eius, familiariter de virtutibus & actibus saluatoris
contulisti: atque deuotis insistendo precibus, Spiritus sancti ad-
uentum magno cum desiderio expectasti. Tu in die sancto Pen-
tecostes, Spiritum-sanctum in linguis igneis accepisti: & omniū
linguarum scientia plenissimè imbutus es: omniumq̃ue celestium
virtutum charismatibus largissimè repletus, ac tanto fidei etiam
calore accensus; vt omni metu Iudæorum excluso, verbum Dei
cum fiducia predicares, & testimoniū resurrectionis Iesu Chri-
sti magna virtute perhiberes. Tu spiritu fortitudinis indutus, &
patientia clypeo præmunitus, nec pontificum minas, nec magi-
stratum potentiam expauiisti: sed Dei obedientiam mandatis
principum prætulisti, eligens potius pro nomine Iesu contume-
liam pati, carcerem quoque ac mortem subire, quàm verbum
Dei coram plebe reticere.

6. Tu Spiritu-sancto inspirante per diuersas regiones Euāge-
lium seminasti: ac tandem Christo tibi apparente, ad Indiā lon-
gè transmissus es. Vbi maximum fructum populorum Domino
acquifisti, multis gloriosis signis & prodigijs Euangelicam veri-
tatem confirmando. Tu diuina providentia disponente, tres san-
ctos reges magos venerandos, qui Christum natum stella duce
visitauerunt, perfectissimè de actibus Christi, de passione eius ac
resurrectione, atque de cunctis fidei mysterijs informasti: quos
& sacri baptismatis fonte ablutos, & in Christo renatos, prædicē-

te Dei gratia in sacerdotes & archipræsules deuotè consecrasti. Tu plures per Indiam ecclesias, cum idoneis & probatissimis ad celebrandū ministris instituisti: & prædicationis verbo diligenter insistendo, ope etiam curationis fidelium animos, vt pius pastor, à terrenis ad cælestia subleuasti. Tu contra varios animarum languores, salutaria adhibuisti virtutum remedia, atque perpetuis paradisi gaudijs corda mœrentium, vt spiritualis medicus, studuisti clementissime consolari. Tu largissimus in pauperes, nihil de terrena substantia concupiscendo. Tu misericors super peccatores, nullum propter enormitatem criminum despiciendo, sed omnes ad emendationem vitæ, pia admonitione exhortando, gratissimum Deo sacrificium, de animarum lucro, suppliciter obtulisti. Tu serenus aspectu, moribus disciplinatus, verbis discretus, actu strenuus, humilis corde, corpore castus, sublimis intellectu, oratione deuotus, lachrymis profusus, meditatione purus, prædicatione feruidus, contemplatione crebra ad Deum suspensus fuisti. Tu meritis locuples, virtutibus eximius, conuersatione sanctus, fama clarus, signis mirificus, plenus Spiritu sancto & gratia: Deo dilectus, ac hominibus multum venerabilis apparuisti. Tu post multos labores, & varia pro Christo tolerata certamina, ad æternam meruisti cõscendere requiem beatorum. Ibiq̃e perfrueris claritate diuina, & pura mentis intelligentia Christum in sua speculari gloria: certus iam de æterna patris mansione, ac felici deitatis visione: de qua ante passionis horam, ad Patrem orans dicebat: Pater, quos dedisti mihi, volo, vt vbi ego sum, & illi sint mecum: vt videant claritatem meam, quam dedisti mihi.

6. Gaude beatissime Thoma Apostole, ad mensam Christi residens in regno patris eius, non bibiturus vltra de calice vitis terrestri, nec mortem gustaturus in æternum: quoniam hora persecutionis transijt, nox tentationis abiit, & potestas tenebrarum ad nihilum redijt. Iam princeps mundi huius eiectus est foras, iacet sub pedibus tuis, deuictus est cum suo tyranno, & tu exultans sublimiter coronatus in cælo. Iam fulges in choro Apostolico, vt sidus clarissimum: & inter agmina beatorum martyrum locum obtines dignissimum. Iam de multiplici laborum tuorum fructu lætaris: & de copiosa fidelium turma, quam tecum ex ore inferni traxisti ad cælum, vt potens miles, peracta gloriaris victoria. Lætetur & congaudeat gloriæ tuæ sancta mater Ecclesia: & pro tuarum magnificentia virtutum, solemnes Deo referat grates ac laudes. Gratuletur speciali deuotione inclyta gens Indorum sacri corporis tui dotata reliquijs venerandis: & cuncta per orbem concio Christianorum tuis gloriosis muniatur suffragijs

fragijs. Vale gloriose ac semper honorâde Apostole Thoma: impetra gratiam seruis tuis, & in aduentu districti iudicis asta fideliter iudicandis, cum interuentu piæ Dei genitricis Mariæ virginis, cuius fructus ventris æternaliter sit benedictus. Amen.

Collecta.

7. **D**eus, qui B. Thomæ Apostolo tuo, post resurrectionem tuâ apparuisti, & ci vulnerum tuorum cicatrices ad palpâdum præbere dignatus es: concede nobis, gloriosis eius meritis & precibus, fidem rectam firmiter tenere, atque passionis tuæ sacra stigmata in mente iugiter portare: quatenus tua sancta vestigia sequendo, ad resurrectionis gloriam peruenire mereatur. *Qui uiuis & regnas Deus.*

Collecta.

8. **D**omine Iesu Christe, illuminator mundi, & dator vitæ æternæ: qui B. Thomæ Apostolo, ac dilecto discipulo tuo, in cœna respondiisti: Ego sum via, veritas, & vita: da nobis eiusdem sanctissimi Apostoli tui interuenientibus meritis, per humanitatis tuæ humilitatem, ad diuinitatis ascendere maiestatem: nec non cælestis mensæ in regno tuo participes effici. *Qui uiuis & regnas Deus, per omnia secula seculorum. Amen.*

Collecta.

9. **D**eus, qui B. Thomam Apostolum tuum, ad prædicandum gentibus fidem, ad Indiam longè transmisti, & multorum miraculorum gloria ipsum sublimasti; da cunctis fidelibus tuis, suffragia eius implorantibus, vt in fide inueniantur stabiles, & in opere efficaces. *Per Christum Dominum nostrum. Amen.*

O R A T I O IX.

Oratio de magnis priuilegijs beatissima Maria Magdalena.

ISalue beatissima Maria Magdalena, à Christo prælecta & vocata, multis ac magnis diuinæ familiaritatis priuilegijs sublimata. Te veneror & collaudo, te humiliter inuoco & exoro, te affectu sincerissimæ deuotionis amplector & amo. Quoniam Iesus æternus amor te dilexit plurimum, & ad cælestis vitæ traxit fastigiû. Tu es illa nobilis & famosissima Maria Magdalena, de qua sacra nobis pandunt Euâgelia, multa pietatis & san-

critatis opera. In te peccator spem veniæ, iustus vnctionem gratiæ, apud fontem concipit misericordiæ. Tu es enim illa quondam nominata peccatrix, sed nunc sancta & millies felix: quia repente de caelo respexit Dominus, & altissimus dedit vocem suam, immutando tibi cor alendi, vt contrita & humiliata venires ad pœnitentiam: iustificata verò & consolata, redires cum pace in domum tuam: nec iam vltra esses peccatrix, sed ardētissima amatrix Iesu Christi. Tu es igitur illa sancta Maria pœnitens & lachrymosa femina, quæ pedes Domini lachrymis inundantibus rigasti, capillis terxisti, crebris osculis strinxisti, preciosoque vnguento vnxiisti: tot offerens Deo holocausta, quot prius habuisti vite delectamenta. Accepit benignissimus Dominus tuam gratanter pœnitentiam, dicens: Remittuntur tibi peccata tua: & Fides tua te saluam fecit, vade in pace. O dulcissimum & piissimum verbum, fiducia & gratia plenum, omnibus pectoribus adoptandum! O caelestem medicum, misericordem, patientem, & humilem! qui cum sit omnium altissimus & sanctissimus, non est tamen dedignatus tangi peccatricis manibus. Gaude igitur beatissima Maria, pro tam copiosa Dei clementia. Ora pro peccatis meis, & pro omnibus qui peccatorum foueam incidimus: vt diuina misericordia, te interueniente, non solum nos in ore Leniathan ire prohibeat, sed ab ore eius etiam redire concedat.

2. O Maria tu es illa religiosa & benedicta femina, quæ Dominum secuta es per ciuitates & castella, ministrando ei de facultatibus tuis, qui erat omnium rerum creator & dator. Vnde ipsum aliquando hospitio suscepisti, cum venerabili sorore tua Martha. Quæ cum sollicita esset in ministrando, de otio tuo conqueri cœpit. Sed Dominus pro te respondit, sicut sapius faciebat, plus recommendans tuum otium, quàm Marthæ negotium. Maria (inquit) optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea. Rogo iam te, ô felix & caelestis Maria, fac me huius optimæ partis participem: vt post hanc laboriosam vitam, perueniam ad æternæ contemplationis quietem. O Maria, tu es illa fidelissima & charissima Lazari soror, quem à mortuis resuscitauit Dominus & saluator noster. Ibi namque pius Dominus, tuis lachrymosis precibus, sororisque tuæ anxij querimonijs, in tantum compassus est, vt lachrymas funderet: ostendens, quàm verè nobis in sua humanitate coniunctus esset. Quæso te piissima Maria, Christo familiaris & dilecta, esto mihi supplex exoratrix pro gratia, quæ est animæ vita: vt in ea viuere & mori merear, ac in futura resurrectionis gloria cum Sanctis resuscitari.

3. O Maria, tu es illa odorifera vnguentaria, quæ in domo Simonis leprosi vnixisti secunda iam vice pedes Domini Iesu, & solita deuotione liberior effecta, super caput recumbentis preciosum vnguentum largius effudisti. Tunc impleta est domus ex odore vnguenti: sed & nunc quotidie impletur, ex virtutis tuæ fragrantia tota Ecclesia Dei. Vtinam & ego indignus peccator, tam sancti & miri odoris liquore, in interiori thalamo cordis, ad modicum perungi merear: quatenus omnis foetor vitiorum expellatur, & virtutum suauitas in me meritis tuis accendatur. O Maria, tu es illa infatigabilis imitatrix passionis Christi; quæ Dominum baiulantem sibi crucem à longè secuta es per portam Hierusalem; dolens & mœrens nimis, propter ipsius ignominiosam mortem, quæ nullius culpæ habuit maculam: nec non propter benedictæ matris eius doloris vehementiam. O quàm libenter illam crucem portasses post Iesum, si admissa fuisses! Veruntamen iam in cruce suspensio astitisti cum matre eius, & discipulo dilecto. Tandem eo sepulto, noua tristitia orta est in corde tuo. O quantus luctus omnium amicorum Christi; quanta præcipuè lamenta sanctarum mulierum! Illæ tamen plus omnibus fleuerunt, quæ præ cæteris cordaliùs amauerunt, scilicet Maria mater Domini, & Maria Magdalena.

4. Quis mihi peccatori arido ligno, fontem det lachrymarum: vt plangam saltem vna hora diei, passionem Domini mei Iesu Christi, cum Maria Magdalena, deuotis & amorosis lachrymis plena. O Maria audi vota mea etiam hac vice, vt discam tecum lachrymari. O sancta & præfulgida Maria, tu es illa feruētissima visitatrix sepulchri Domini: quæ valde manè ante solis ortum, cum aromatibus ad monumentum venisti. Ibi sanctos Angelos dominicę resurrectionis testes vidisti. Sed parum tibi fuit Angelos videre, nisi & Angelorum Dominum videres. Propterea foris ad monumentum stabas, & plorabas, quia ablatum putabas. Iterum te inclinabas, & introspiciebas: quia amanti non sufficiebat semel quæsisse. Sed ô Maria noli diutius flere, ecce surrexit auctor vitæ, & tu eris nuntia tantę gloriæ. Quod & ita factum credimus, & Deum in te glorificamus. Surgens enim Iesus manè prima sabbati, primò apparuit tibi, & tu cæteris gloriam resurrectionis eius nuntiasti. Facta es ergo apostolorum apostola, & inter tres feminas illustrior & prima. Nūc humiliter vestigijs tuis prostratus peto, vt intercedas pro me, & pro omnibus te diligentibus & venerantibus, tibi congaudentibus de donis & priuilegijs tuis: quibus Dominus & Saluator noster, mirificè te glorificauit, benedixit, & exultauit. O felix Maria, ô pia patrona, memento mei in hac hora, & in separatione vltima,
quan-

quando anima mea Deo erit presentanda. Amen.

Collecta.

5. **D**eus, qui B. Mariæ Magdalene pœnitentiâ clementer suscepisti: & ei post peccatorum veniam, gratiam tuâ copiosius infudisti; tribue nobis, eius intercessione, mala nostra distinctè plangere, & post planctum spe veniæ respirare, ac æternæ vitæ perceptione lætari. Qui vivis & regnas Deus.

O R A T I O X.

Oratio de virtutibus & moribus nobilissima virginis Agnetis.

1. **G**audere Agnes virgo Christi, quæ in mundo dū fuisti, Iesum dilexisti. Gaude Agnes virgo mitis, quæ moribus redimitis Deo placuisti. Gaude Agnes gemma castitatis, quæ candorem tuæ puritatis nunquam amisisti. Gaude Agnes pulchra facie, quæ à nulla mundi specie vinci potuisti. Gaude Agnes rosa speciosa, quæ accepta morte preciosa cælos conscendisti. O piissima & dulcissima Agnes, pietati tuæ intimè supplico, charitati tuæ me integrè trado, orationibus tuis me deuotè commendo. Exaudi seruum tuum ad te clamantem, tibi seruire cupientem, tuis laudibus insistentem, & te sincerissimo corde diligentem. In te inuenio, quod amo: in te cerno, quod cupio: in te lego, quod stupeo: in te confidero, quod laudo. Tu speculum castitatis: Tu decor virginitatis: Tu splendor fidei: Tu ornamentum domus Dei: Tu Angelorum gloria, nobis exemplum sanctimonie. Tu amatrix deuotorum, gubernatrix viatorum, nutrix infirmorum, effugatrix vitiorum, suscitatrix tepidorum. Tu Apostolorum filia: Tu Martyrum socia: Tu confessorum amica: Tu virginum soror: Tu viduarum honor: tu continentium patrona.

2. O virgo mitis, humilis, & deuota. O virgo prudens, innocens, & casta. O virgo præclara, cuncta despiciens terrena, quasi stercora. Non aurum, non diuitias, non possessiones, non familias, non nuptias seu quaslibet delicias attendisti; sed amorem Christi omnibus, quæ in mundo sunt, præposuisti. Igitur facta es Christo nimis chara, & eius sponsa à cunabulis consecrata. Nobili etiam ex genere Romanorum, sed nobilior fide & pudicitia splendisti. Fecit tandem amor Christi immensus, ut pro ipso subires ignem & ensẽ. Dulce & optabile tibi fuit pro Christo mori: quia tuâ animam præstolabantur Angeli sancti, ut eam perferrent ad gaudia paradisi. Cum palma igitur decorata Martyrum thalamum es ingressa cælestis sponsi. Quem quæso pro
me

me exorare digneris, vt mihi salutem mentis & corporis tribuat, tentationes diaboli compescat, carnis desideria extinguat: seculi vanitatis auferat, à societate mala custodiat, bonis & sanctis me iungat: per viam mandatorum suorum me dirigat, spatium veræ poenitentiae & emendationem vitæ concedat; indulgentiam & remissionem omnium peccatorum mihi tribuat: gratiam & consolationem Spiritus-sancti cordi meo frequenter infundat: ab omni malo abstinere, omnibus virtutibus adherere faciat: finem bonum, & felicem mortis horam inuenire, propitius adiuet: lætam & securam viam euolandi ad cælestem habitationem parat. A sanctis Angelis suscipi me iubet, ac in æternæ beatitudinis aulam introducat. Vbi omnium sanctorum gaudijs sociatus, merear iucundum vultum gloriæ ipsius sine fine speculari. Amen.

D E

MORTIFICATA VITA PRO CHRISTO.

I. **M**oriosus Apostolus Paulus docet me mortificatam gerere vitam, dicens: *Existimate vos mortuos mundo, viuentes autem Deo in sanctificatione.* Et in alio loco dicit: *Si commortui sumus, & conuiuemus.* Idcirco mortificatio est mihi necessaria, & quòd in omni re me relinquam & vinc propter Christum: qui pro me mortuus est, & resurrexit à morte. In vita Domini nostri inuenio perfectam mortificationem mei ipsius, secundum affectionem naturæ & inclinationem sensualitatis, quæ debet utique refrenari & subiugari. Inuenio etiam in morte Christi, quãdam spiritualem & internam vitam, gratia & virtutibus plenam: cum qua resurgo ab omnibus perituris rebus & adhesionibus creaturarum extra me vel in me, cum aliqua dilectione aut auersione. Et quando ab omnibus vacuus sto, & inoccupatus maneo, tunc ad cælum pergo cum Christo: nec vlla res me tunc delectat, nec vllum solatium recreat: sed solum vnio Christi, sua gloria, & esse cum Christo.

2. O quàm felix est ista mortificatio, quæ mihi aperit ianuam æternæ vitæ? Beatus Ioannes Euangelista audiuit vocem de cælo dicentem sibi, *Beati mortui, qui in Domino moriuntur. A modo enim iam dicit spiritus, vt requiescant à laboribus suis.* Verè celeste est verbum, mori peccato, & vim facere naturæ. Nec prius vera

Rom. 6.

2. Tim. 2.

Apo. 14.

vera

vera pax interna inuenitur, nisi homo sibiipfi sit mortuus & mūdo: atque quotidie de nouo mori se disponat. Quoniam omni die oportet me proponere, velle mori propter Christum, & de nouo incipere vitam meam emendare, & ad patiendū & moriendum disponere, & meipsum vincere. Imò omni hora & tempore oportet me niti exire à me ipso, & ad fundū me relinquere propter Christum, atque eius amore mei ipsius amorem abnegare & annihilare. Nam tantum proficio, quantum pro Christo dimitto; & tantum proficio, quantum à me exeo. Vbi me relinquo, ibi me inuenio: & vbi meipsum quæro, ibi me perdo. Vbi meipsum prætendo ad commodum, ibi me lædo.

3. Adhuc in multis habeo mihi ipsi mori; non est mihi cum vna morte faciendum. Volo autem libenter mori secundum spiritum, quamuis caro sit infirma & rebellis. Oportet me sapius agere, quod inuitè facerem; & sæpe dimittere, quod libenter agere vellem. Et in istis tota pugna mea & victoria mea consistit. Beatus, qui in omnibus se relinquere scit & frangere; quia coronam æternæ vitæ à Deo accipiet. Hominum præmium vile est & paruum, atque nimis citò perditum: sed apud Deum nihil potest amitti, nec in tempore nec in æternitate. Ego volo apud dilectum Dominum nostrum manere, transeat mecum qualitercumque potest. Quia si deliqui, ipse mihi libenter vult indulgere: & si bene egi, ipse bene remunerabit. Huius rei ipsum accipio testem.

4. O dilecte Iesu, hoc mihi facere digneris quia ego nihil sū. Bene possum de me conqueri, & valde me ipsum lamentari; quia egomet sum totum, quod me impedit & grauat, cum rectè aspicio & considero. Confiteor Deo, quòd est culpa mea. Et quanto meliùs me humilio & despicio pro omni causa impediēte, eo faciliùs ad veniam peruenio, & omne onus cum humili sufferentia oneris Christi vinco. Quid mihi prodest, quòd impedimentum meum alteri impono? Si ius habeo, bonum est mihi, quòd taceo & sustineo, quia multa querimonia non meliorat me. Et si iniustitiam habeo, tunc potius cedo tempestiuè quàm tardè. O dilecte Iesu, iuuā me portare onus meum, quia sine te nihil possum. Tu es fidelissimus amicus & auxiliator optimus, quando necessitas rei incumbit. Oportet, quòd permittam omnia transire super me, & tam iustum quàm iniustum æqualiter portem: quamuis sit mihi sapius graue, tamen meipsum resignabo, quia mox erit hic finitum tam gaudium quàm lamentum. Beatus est, qui diuina promissa expectare scit; & permittit Deum secum agere omni tempore, pro meliori beneplacito suo, sine electione & exquisitione.

5. Reqrator tibi Domine, de omni grauamine & omni bono, quod mihi aduenit, quo etiam indignus sum. Laudatus sis & benedictus in eternum, pro omni consolatione quam vnquam sensi. In breuissimo tempore, à pressura mea liberatus sum, & statim satis habeo ad portandum, quia nulla res durabilis est sub sole. Taliter huc venit, & sic vltèrius procedit. Pati in hoc tempore nulli deficiet, vbicumque quis fuerit, vel quicquid habuerit. Benedictus Deus, ego bene promerui pati, & rectè ad me pertinet tribulari & contemni. Adiuua me amande Iesu, ad bonum & salubrem pertingere finem. Spero, quòd adhuc totum melius fiet, quamuis sæpe titubanter & contrariè in hoc tempore trásit. Super quo possum confidere, nisi super misericordia tua dilecte Domine, vnicum refugium meum?

6. Quid prodest omne solatium hominum, quando tu me deseris? Aut quid me impedire potest, quando tu mihi assisitis? Sed tu sapè nimis remotus es & abscondus. Non possum confidere in aliquo solatio, & bono sentimento cordis mei: nam sæpe priuatus sum omnibus, antequam scio vel aestimo. In istis oportet, vt iterum discam mihi ipsi mori, & omnem internam consolationem abnegem; & in voluntate Domini nostri voluntatem meam deponam; atque exilium meum, & pressuram, & caliginem studeam sufferre; donec ipsi complacat mei pauperis creature iterum misereri, & me consolari. Oportet gratiam Dei expectare, & cum paupertate me iuuare, & pensare, quòd nec vnus assis valere dignus sum. Deus autem omnium bonorum principium est & finis. Ipse repente ditat & depauperat, infrigidat & inflamat, exultat & deprimit, illustrat & obscurat; multa mirantus agens, quæ facilliter nequeunt enarrari.

7. Eia dilecte Iesu, fac sicut tibi melius videtur, quia ad profundum non intelligo meipsum. Tibi soli notum est, quid mihi vtilius sit. Ego committo me tibi, fac mecum secundum præchariorem voluntatem tuam. Quando mihi aliquid obest, hoc cito percipio; quia inquietudo cordis non est delectabilis ad portandum. Omnis impeditio & perturbatio, ex propria exquisitione venit. Natura semper quæ sua sunt quærit, diuersis modis foris & intus, in magnis & paruis; & valde inuitè vult mori, & seipsam abdicare. Veruntamen oportet ipsam mori & deuinci, si spiritus debet quietari, & cum Christo vniri. Eia dilecte Domine, fac me participem gratiæ tuæ, & ne derelinquas me in necessitatibus meis, quia adhuc plura habeo ad superandum. Necdum ad fundum me reliqui, neque totaliter mihi ipsi sum mortuus, nec ab omnibus creatis rebus & affectionibus adhaesus solutus & euacuatus: sed natura adhuc fortiter in me vivit, &

Fomes
peccati Ie-
busus.
Iosue 15.
Iudic. 1.

798 DE MORTIFICATIONE SVIIPSIVS.
operatur partem suam; & dat mihi intelligere, quòd Iebuseus (id est fomes peccati) adhuc in terra (id est carne mea) moratur. Benefac dilecte Domine, propter gratiam tuam; quia in virtute tua mox ad nihilum cadunt omnes inimici mei. Vnico enim verbo & in ictu oculi mox omnes ante te sunt effugati.

8. Verum me oportet semper stare in timore, & nunquam mihi ipsi confidere; quia licet frequenter eripior & liberor, tamè nõ sum securus. Super nullo sapore, nec commodo, nec solatio confidere possum, sed tantummodo super misericordia tua, o dulcis & misericors Domine. Sine te sum mihi ipsi onus & impedimentum, sed tecum & in te efficior firmus & liber, & potens mei ipsius. Non possum ponere cor meum super aliquem locum, quantumcumque pulcher ille fuerit; quia totum transitorium est, quicquid huc quaritur extrinsecus; totum est instabile & insecureum, in hominibus, in rebus, in domibus, in clausuris; & ubique inuenitur defectus, contrarietas, & resistentia in vno vel in altero; & omnino super pati & premi, ab intra vel extra, venire vult res qualibet in presenti. Nihil quippe inuat, quando passio venit, quàm decorus sit locus, vel quanta bona habeantur.

9. Qui bene cum paupertate se gerere scit, & melius pati pro Deo, ac potius semper minus desiderat quàm amplius; ille maiorem pacem obtinebit & altiorem lætitiã apud Deum. Quando aliquid temporale nimium diligitur, non poterit diu interna pax possideri. Cum simplici oculo & puro corde, cuncta aspicienda sunt; & cauendum, ne cum delectatione sensualitatis res considerentur; sic enim absque nocumento & purus in conscientia homo permanebit. Omnibus rebus mundi & cunctis gaudijs cœli præponenda est voluntas Dei. Quod nobis concedat ipse Deus. Amen.

D E

H V M I L I T A T E .

De commendatione humilitatis, qua est fundamentum omnis sanctitatis.

Scat. 11. I. **D**iscite à me, quia mitis sum, & humilis corde, dicit Dominus. Sumus magister & legifer noster Iesus Christus, humilitatè discere nos hortatur, quam qui bene seruauerit, citò perfectus erit, sine qua nulla lectio ad salutem valet; quia in vacuum laborat, qui sine humilitate aliquid scire conatur. Est autem prima

ma lectio Christi humilitas cordis, quasi fundamentum omnis virtutis, & necessaria ad peruentionem æternæ salutis. Aduertat igitur hanc sacram lectionem, quicumque desiderat habere nunc gratiam, & in futuro vitam æternam. Qui verò istam humilitatem negligit, quicquid agit & cogitat, totum destruit & amittit. Doctrinam igitur Christi audiant omnes Christiani, omnes religiosi, omnes Sacerdotes, omnes prælati, omnes subditi, omnes nobiles & vulgares, omnes docti pariter & indocti, quia non elata, sed humilia docet Christus: non vana, sed vtilia: non falsa, sed vera: non terrena, sed cælestia.

2. Citò igitur doctus erit & beatus, quisquis Christum fuerit humiliter imitatus. Est enim humilitas singularis virtus Christi, contraria diabolo & odibilis mundo. Qui hanc corde & opere tenet, Deo & Angelis placet, & securior ex hoc seculo migrabit, sicut dicit Christus: *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum celorum.* Itaque sine humilitate non est salus, nec virtus, nec actio Deo grata. Omnis labor quamuis magnus, quamuis diuturnus, sine hac efficitur nullus. Nam profunda humilitas arcem tenet virtutum, & de suis triumphat semper inimicis. Exultat de gratia Christi, quæ illi datur tanquam amico fideli: quia sponte se subdit creatori, totum bonum ei ascribendo, & sese in cunctis deprimendo. Absque humilitate vera, vacuum geritur nomen sanctitatis: nec prodest foris honestas, si intus humilitas desit. Cum humilitate, ad summum scanditur bonum; sine ea, de summo ruitur in infernum. Testes sunt, humilis publicanus & pharisæus elatus. Horre Luciferum de cælo cadentem; intueri Lazarum humiliter iacentem, & ab Angelis in sinum Abrahæ lætanter eleuatum. Vnde humilis mater Iesu dicit in cantico suo: *Deposuit potentes de sede, & exaltauit humiles.* Exempla sunt plura in scripturis sanctis; & quotidie apparent pericula de sua virtute superbientibus.

3. Qui enim appetit hominibus placere & magnus reputari; Deo vilescit, & sicut fumus euanesceit. Omnis superbus corâ Deo immundus nescit seipsum, nec suum præuidet casum. Qui erigitur in superbiam iusto Dei iudicio cadit in reprobum sensum. Qui alteri se præfert & altû de se sapit, cadit ab alto humili stante. Latens superbia, pestis iniqua: foris blanda, intus amara: in prosperis læta, in aduersis turbulenta. Qui alium quærit confundere & se iustificare, seipsum confundit, & suam superbiam demonstrat. Superbi est sibi ipsi placere, & plus sibi quàm alteri credere: & aliorum facta citò reprehendere, & simplices deridere. Hic est procliuius ad omne malû. Peruersû nâque gerit iudicium,

qui

Matt. 11.
Humilitas
virtus in
Christo
singularis.

Matt. 5.

qui magna de se sentit, & de alijs peiora confingit.

4. Superbia nunquam melius vincitur, nisi per frequentē exercitationem in operibus despectis, & iniurijs multis, & locis extremis. Cui graue est subesse & seniori obedire, longē est à vera humilitate. Radix virtutum humilitas, preciosum ex se producit obedientiæ fructum, & maturefcit in charitate. Ad verum humilem spectat proprios defectus respicere, seipsum iudicare, & die noctūque sua commissa deslere. Humilis frater prælatum suum non iudicat, ne Deum iudicem offendat: socium non contristat, seniorem honorat, imperfectum tolerat, pro tentato orat, succurrit indigenti. Duo humiles bene concordant, duo superbi pro vili etiam re contendunt. Verus humilis potest securè laudari, quia in veritate fragilem se cognoscit, & acutos Dei oculos, in omni facto & cogitatu suo, expauescit.

5. Multum valet ad humiliādum se, occulta Dei iudicia timere, & de extremo fine semper cogitare. Vere humilis est, quem laus humana non mouet. Et qui cælestem gloriam attendit, omnem temporalem honorem faciliter contemnit. Qui autem propriam gloriam quærit, in veritate non stat, nec Deum perfecte super omnia amat. Humilis prælatus, Deo est charus & omni honore dignus. Humilis subditus, magno præmio coronabitur in cælis. Sobrius & castus, Angelorum est socius & hominū decus. Qui sæculi tumultum fugit, castior manebit. Deuotus & internus homo secretum diligit, vt Deo liberiùs vacet. Tacitus monachus frequenter orans, cum Deo ambulat & cælum penetrat. Bene operans & iniuriam patiens, fructus colliget optimos in futuro. Qui subtilia cogitat & humilia negligit, foueam parat, in quam nescius cadit. Qui ad altiora anhelat, suspendio animam necat. Prudēs homo nihil præcipitater agit. Fidelis nihil negligit, nec fraudem committit. Iustus causas rerum examinat, antequam iudicat. Sub specie boni, fere decipimur omnes.

6. Qui nimis sibi confidit, periculo se exponit. Cōsultiùs agit, qui experto & doctiori acquiescit. Consilium quærere & orationes petere, humilitatis est indicium. Sepe Deus per alium loquitur, quod homini per se non reuelat. In hoc magna humilitas & obedientia apparet, cum quis verbum Dei ab homine imperito audit, & mansuete iracundo respondet. Res plena laude, ad iniuriam tacere. Res confusione digna, superiori contradicere, nec obtemperare præceptis aut monitis virtuosis. Verus humilis obedit etiam in asperis & vilibus iussis. Plus omnibus in spiritu proficit, qui profundius se humiliat. Hostem suum vno ictu prosternit, qui proprium videre citius frangit. Quid tam rarum & mirandum, sicut magna agere, & humiliter de se sentire? Quid plus?

plus? Gratia Dei non abuti, neque potestate concessa?

7. Ad euadendum igitur pericula diabolica, à dextris & à sinistris, instantia, non est tam potens armatura sicut humilitas vera & oratio deuota, cum conscientia pura. Superbus tot habet laqueos, quot cogitationes iniquas & elatas. Humilis mens in bonis non eleuatur, sed gratias agit de omni bono, quod accipit. Qui se tempestiuè humiliat, sapienter facit, ne deteriora sibi contingant. Per humilitatem placatur Deus de omnibus offensis, ædificatur proximus in aliquo læsus, confunditur diabolus; aperitur peccatori cælum, purgatur omne delictum. Vis non timere diabolum? Humilia te ipsum. Sola enim humilitas, vniuersos diaboli laqueos euadit, potentiamque prostermit. Quotquot decepti sunt & deiecti, per mentis elationem inflati ceciderunt. Esto ergo humilis, & vilis in oculis tuis, ne Deo displiceas, & cum diabolo corruas. Nam cælum non suscipit nisi humiles, nec Deus eligit nisi humiles, nec iustos approbat nisi sint humiles.

DE BONA
PACIFICA VITA,
CVM RESIGNATIONE

P R O P R I A.

 I vis Deo dignè viuere, debes teipsum illi resignare. Pone cor tuum, ad quod esse debet, tunc pacem habebis vbique. Propone grauiora portare, tunc minora faciliùs supportabis. Discite in omnibus te vincere, & pacem intus habebis. Quod debeo, hoc volo, & sic cælum habeo. Cum patientia & silentio, maior pax acquiritur. Sapiens est, qui bene patiens est. Si debeam me ad omnia vincere, tunc oportet me à mortificatione inchoare. Ante omnia, mortificatio mihi necessaria est bona. Quamuis haberem istud vel illud, tamen mihi non sufficeret. Depone de corde, placeat & displiceat, & nihil te vrgebit. Eris quietus ab intra, si te non fundis nimis ad extra. Noli sollicitari de bonis terrenis, ne perdas æterna bona in cælis, quæ Christus promisit amicis suis. Quicquid scitur vel habetur, nihil est, nisi Deus ad votum habeatur. Qui omnia parauendit, quæ sub cælo delectant, potest supra cælos tollere mentem, & aliquam de cælestibus gaudijs capere partem.

2. Heu quomodo potest hoc esse, quòd vtique volumus si-
quid esse? Nil tamen in veritate sumus, quàmuis nobis ipsi aliquid

E e e

e l l e

esse videamur. Quid vis multū cōqueri, & hinc discurrere? Quo-
cumque vadis & venis, non omnia prospera inuenies: quia ubi-
que occurrit aliquid ad patiendum. Et si inde nescis gaudere, o-
portet te tamen sustinere, & tandem ad pacem te ponere, sicque
in patientia omnia superare. Totum nihil est, nisi desistas te ip-
sum in aliquo quærere. Quamdiu hic vixeris, contra teipsum cer-
tare habes, & aduersarium sustinere. In hoc crescit meritum tuum,
si propter Deum sustines, quod tibi est molestum.

3. Qui pati fugit, pati ipsum sequetur: quia ista vita plena est
defectibus & pressuris. Quamuis libenter esses liber à passionibus
cunctis; tamen non esset semper profectus tuus. Patienter ergo
sustine si vis Deo placere; & multum promereri. Nam totum tibi
cedet in bonum, si de manu Dei accipis omne infortunium, tan-
quam animæ lucrum. Recta via ad cælum, est pati propter Deum.
In humili sufferentia cognoscitur virtuosa vita & cælestis sapi-
entia, & sic peruenitur ad æternum paradisi gaudium. Quod no-
bis concedat pius Iesus per suæ sanctissimæ mortis meritum, &
preciosissimæ matris suæ semper virginis Mariæ suffragium. Qui
cum Patre & sancto Spiritu viuunt & regnat Deus, per omnia se-
cula seculorum. Amen.

VITA BONI MONACHI.

CAPITA HVIVS TRACTATVS.

D e renuntiatione seculi.	Cap. I.
De remedio vitiorum.	II.
De exemplis eremitarum.	III.
De patientia martyrum.	IV.
De studio doctorum.	V.
De labore & oratione confessorum.	VI.
De extirpatione vitiorum.	VII.
De exercitijs monachorum.	VIII.
De corona & premio monachorum.	IX.

Incipit vita boni monachi.

A Vdi religiose monache,
Ausculta deuote clerice,
Attende senex & paruule,
Doctrinam bonæ vitæ.
Sequere humiles mores Iesu Christi, & exempla Sanctorum.
Quæ te ducant ad regna cælorum.
Relinque curiosa argumenta verborum,
Quæ impediunt profectum deuotionis & virtutum.

CA-

De renuntiatione seculi.

Monache ad quid venisti?
Quare mundum reliquisti?
Cur cappam istam induisti?
Et pompam mundi despexisti?
Nonne vt Deo seruires, & cor tuum custodires?
Cur ergo sic vagaris, & vana meditaris?
Multum peccas euagando, tempus perdis otiano.

CAPVT II.

De remedio vitiorum.

Pprehende arma & scutum;
Euagari non est tutum;
Otiari grande vitium.
Fabulando perdis premium.
Operando vince tedium.
Orando quare remedium.

CAPVT III.

De exemplis eremitarum.

Mane ergo in cœnobio:
Vive castè sine proprio:
Fuge, race cum Arsenio.
Sede solus cum Machario:
Sæpe ora cum Antonio,
Labora cum Pachomio:
Ieiuna cum Euagrio:
Vigila cum Hilario.

CAPVT IV.

De patientia martyrum.

Svtine dolores cum Laurétio:
Despice honores cū Vincentio:
Dilige Iesum cum Ignatio:
Fer damna rerum cum Eustacio:
Confitere Christū cum Tyburrio:
Resiste draconi cum Georgio:
Coronaberis cum martyribus,
Si resistis malignis instinctibus.

CAPVT V.

De studio doctorum.

Ege, scribe cū Hieronymo,
Viro sancto & doctissimo.
Canta hymnos cum Ambrosio,
Psalmos Dauid cum psalterio.

Ecc 2

Stude,

Stude, doce cum Augustino,
De summo bono & diuino.
Cuius librorum magna copia,
Illustratur sancta ecclesia.
Disce mori mundo cum Gregorio,
Perseuerando in monasterio.
Porta Iesum cum martyrio,
Visita agrum in exilio.
Lætaberis cum doctoribus,
Si fidem seruas cum moribus.

CAPVT VI.

De labore & oratione confessorum.

IMitare sanctum Benedictum:
Serua omne verbum tibi dictum.
Bonum est laborare manibus:
Melius orare cum fletibus.
Quære Iesum cum Bernardo,
Cum Hugone & Richardo.
In canticis canticorum, & in choro Angelorum.
In studio clericorum, & in verbis seniorum:
In commentis magistrorum, & in libris deuotorum.
Premiaberis cum confessoribus:
Si abnegaueris te in omnibus.

CAPVT VII.

De extirpatione vitiorum.

CAue curiosa legere,
Quæ possunt mentem distrahere
Stude vitia tua cognoscere,
Et viriliter eis resistere:
Ambula cum simplicibus, adhære innocentibus.
Benefac tibi contrario, supplica pro aduersario.
Et eris charus Dei filio, ac dignus sanctorum consortio.

CAPVT VIII.

De exercitijs Monachorum.

Monachorum est orare, gemiscere, & plorare pro suis defectibus.
Carnem suam castigare, vigilare, ieiunare à voluptatibus.
Linguam refrenare, aures obturare à vanitatibus.
Oculos custodire, pedes premunire ab excursibus.
Manibus laborare, labijs exultare, corde iubilare, in Dei laudibus.
Caput denudare, bassem inclinare, genua curuare crucifixi pedibus.

Promptè

Promptè obedire, nunquam contra ire suis maioribus:
 Libenter seruire, citò subuenire infirmis fratribus.
 Curas mundi abijcere, cælestibus intendere totis conatibus.

CAPVT IX.

De corona & premio Monachorum.

NE vincaris à dæmonio, omnia fac cum consilio, & non facilè
 errabis.
 Nescis enim quamdiu hîc eris, certum est quòd morieris, nun-
 quam tamen desperabis.
 Esto internus, deuotus Deo totus, mundo ignotus, & eris semper
 lætus.
 Multum tibi vilis & despectus, fratri tuo pius & subiectus, matu-
 rus & factus.
 De bonis Deo da gloriam.
 Et de malis pete veniam, omnem remittens iniuriam.
 Sicque per Dei gratiam, peruenies ad patriam,
 Post huius vitæ miseriam.
 Vbi Iesus & Maria, in summa gaudent gloria, cū tota cali curia.
 Ad quam nos post multa pericula, perducatur agnus sine macula.
 Cui laus per æterna secula. Amen.

CANTICA SPIRITUALIA.

CANTICVM I.

De laudibus sanctarum virginum.

MA IESVM cum Agnete:
 Magdalenam lauda lætè,
 In hymnis & canticis.

Agatham sanctam venerare;
 Luciam passam imitare:
 Quantum dignè sufficis,
 Barbaram ora cum Balbina,
 Cæciliam ora cum Christina,
 Totis ex præcordijs.

Catharinam cum Sabina,
 Margaretam cum Martina,
 Lauda magnis gaudijs.

Iulianam cum Iustina,
 Cuneram cum Euphrosyna,
 Iubila in organis.

Dorotheam cum Eugenia.

Ecc 3

Petro

CANTICA SPIRITUALIA.

Petronillam cum Euphemia,
 Honora in tympanis.
 Sophiam cum Eulalia,
 Gertrudem cum Pelagia,
 Exalta letis vocibus.
 Priscam, Dariam, cum Helena,
 Apolloniam cum Serena,
 Magnifica honoribus.
 Scholasticam cum Susanna,
 Teclam, Claram, cum Ioanna,
 Lætifica celi præmijs.
 Ursulam cum sodalibus,
 Cordulam cum æqualibus,
 Adorna rosis & lilijs.
 Omnes sanctæ virgines cum coniugibus,
 Omnes sanctæ viduæ cum continentibus,
 Orate Deum pro nostris excessibus.
 Sit laus Deo, honor, & gloria,
 De virginum magna victoria,
 Et dulcis hymnus sanctis eius omnibus.
 Qui nos sua gratia
 Ad se ducit cum lætitia,
 Sanctorum suorū meritis:
 Post huius vitæ pericula,
 In æterna tabernacula,
 Laxis peccatorum debitis.
 Amen, Amen, dicant omnia,
 Cælestia & terrestria,
 Angeli cum hominibus,
 Et creaturis omnibus,
 Deo semper gratias.

CANTICVM II.

*De gaudijs cælestibus, & nouem choris
Angelorum.*

O Qualis quantaque lætitia
 Resonat in cælesti patria,
 Vbi Iesus gaudet cum Maria,
 Læto vultu, dulci melodia!
 Astant Angelorum chori,
 Laudes cantant creatori:
 Regem cernunt in decore,
 Amant corde, laudant ore.

Tym-

Tympanizant, citharizant,
Volant alis, stant in scalis,
Pulsant nolis, fulgent stolis,
Coram summa Trinitate.

Clamant Sanctus, Sanctus, Sanctus,
Fugit dolor, cessat planctus,
In superna ciuitate.

Concors vox est omnium,
Deum collaudantium:
Feruere amor mentium,
Clarè speculantium.

Beatam Trinitatè, in vna deitate,
Quam adorant Seraphim,
Feruente cum amore;
Venerantur Cherubim,
Ingenti cum honore.
Mirantur nimis Throni,
De tanta maiestate.

Dominationes hos sequuntur,
Summo bono plenè perfruuntur.
Quibus Principatus coniunguntur,
Letabunda semper charitate.

Potestates cum virtutibus,
Micant signis, tonant nubibus,
Malos arcent, bonis parcent,
Admiranda semper pietate.

Archangeli cum Angelis,
Altè iubilant in cælis:
Vigilant, custodiunt,
Visitant, erudiunt,
Pufillos cum maioribus.

Preces Deo offerunt,
Dona eius referunt:
Defendunt humiles,
Confortant debiles,
Exultant cum cantoribus.

Hos ergo honorare
Nos decet, & amare
Sinceris mentibus,
Votis feruentibus,
Lingua, doctrina, moribus.
O quàm præclara regio,
Et quàm decora legio.

Ex angelis & hominibus?

O gloriosa ciuitas,

In qua summa tranquillitas,

Lux & pax in cunctis finibus!

Ciues huius ciuitatis

Veste nitent castitatis:

Legem tenent charitatis,

Firmum pactum vnitatis.

Non laborant, nil ignorant:

Non tentantur, nec vexantur,

Semper sani, semper lati,

Cunctis bonis sunt repleti.

O quàm beata societas,

Vbi regnat Deus, Trinitas,

Abundat ibi pietas,

Cunctos illustrat veritas.

Laudem ergo Deo dicite,

Omnes sancti simul psallite:

Qui vos per suam gratiam,

Ad tantam duxit gloriam:

Benedictus Deus. Amen.

CANTICVM III.

*Hymnus ad Angelos & Sanctos
in celo.*

Ciues cæli attendite,

Et Angeli percipite,

In hac valle miseræ,

Exulanti succurrite.

Vos in perenni gaudio,

Et ego in exilio:

Pensate, quod gemens dico,

An mirum sit, quòd lugeo.

In terris diu viuere,

Et Christum nondum cernere,

Graue nimis est animæ,

Languenti eius amore.

Hinc sponsa in meridie

Sponsum requirit anxie,

Quem mystica sub specie,

Absens colit vera fide.

Fides, Spes, & Charitas,

Clamant Iesu, quò properas.

Rabboni, vbi habitas?

Cur ire longè simulas.
 De mea nunc absentia,
 Noli flere, ô anima,
 Ibi fige suspiria,
 Quò te præcedo, in patria.
 Confoletur exilium,
 Gratia stillicidium,
 Fratrum quoque subsidium,
 Ac luctus tui premium.
 Ad patrem sursum transeo,
 Et emisso paraclito,
 Exultes & in filio,
 Quamdiu es in seculo.

CANTICVM IV.

*Deuotum carmen cantandum in
 laude Iesu Christi.*

W Itam Iesu Christi stude imitari:
 Castè, iustè, piè discè conuersari,
 De nato Iesu cane dulciter:
 De passo Iesu dole grauitè.
 Læta misce tristibus tuis exercitijs
 Mala terge fletibus, caue à delitijs.
 Iesum quære diligenter:
 Clama, pulsa, vehementer.
 In deuotis hymnis delectare,
 Dulce est de Iesu cogitare,
 Dulcius cum Iesu iubilare,
 Dulcissimum cælos penetrare.
 Iesu ob amorem,
 Omnem fer laborem,
 Sustine vim patiens,
 Tace vt sis sapiens.
 Mores rege, aures tege:
 Sape ora, sape lege.
 Om i die, omni hora,
 Te resigna sine mora.

CANTICVM V.

De patientia seruanda.

Q Duerfa mundi tolera,
 Pro Christi nomine.
 Plus nocent saepe prospera,
 Cum leui flamine.

Cum

CANTICA SPIRITUALIA.

Cum à multis molestaris
 Nihil perdis, sed lucraris:
 Patiendo promereris:
 Multa bona consequeris.
 Nam Deum honorificas,
 Et angelos lætificas:
 Coronam tuam duplicas,
 Et proximos adificas.
 Labor quidē paruus est & breuis vita:
 Et merces grandis est, quies infinita.
 Toties martyr Dei efficeris,
 Quoties pro Deo pœnā pateris.
 Patiendo fit homo melior,
 Auro pulchrior, vitro clarior,
 A vitijs purgator,
 Virtutibus perfectior:
 Iesu Christo acceptior,
 Sanctis quoque similior,
 Hostibus suis fortior,
 Amicis amabilior.

Assuesce Iesum inuocare,
 Mariam sæpe salutare:
 Cruce sancta te signare:
 Omnes sanctos honorare:
 Contra dæmones certare,
 Vigilare & orare.

In Domino semper spera
 Age recta, profer vera.
 Coram Deo te humilia,
 Et gratiam inuenies.
 Ama pauca & simplicia,
 Et pacem bonam reperies.

CANTICVM VI.

*De dulcedine Iesu, & de plenitudine
 gratiarum & omnium virtutum,
 quas habuit.*

Sequentia.

 Dulcissime Iesu,
 Qui de cælo descendisti,
 Et vitam mundo contulisti.
 Legem de te, scribam de te,
 Quæram te, cantem de te,
 Iesu puer dulcissime,

Nam suavis es & mitis,
 Humilis, plenusque virtutibus,
 Fili Dei altissime.
 Multum dimittis multum amanti,
 Nec postea te deserenti.
 Qui te relinquit,
 Heu quid hic facit!
 Qui te inuenit,
 Eia quid habet!
 Illum profectò tenet & habet,
 Qui cælum terramque vt Deus regit:
 Vt homo miro modo præsepe
 Quasi pauper prælegit.
 O venerabile præsepium,
 In quo mundi seruatür precium:
 Nunc latet, nunc patet:
 Tunc sciatur, cum pro multis expendetur.
 Hæc sunt delitiæ fidelis animæ,
 Sæpè mente reuoluere
 Humilia tua, Iesu Christe,
 Hæc sunt sanctæ reliquiæ, piæ memoriæ:
 Quas deuotè recolere,
 In absentia tua vis Domine.
 Iam oportet me gaudere,
 Nam damnatus pro scelere
 Eram, & clausus tetro carcere,
 Sed Iesus venit cum claro lumine.
 Nudus eram, nec sciebam,
 Claudicabam, & languebam:
 Et ad me dignatus es descendere,
 Iesu clemens, & cælestis medice.
 Bone Pater multum nos amasti,
 Quibus Iesum præparasti,
 Ab æstibus vmbraçulum.
 O Iesu clarissimum speculum,
 Splendens per totum speculum,
 Tu nostrum es remedium.
 Qui ni ego dolerem,
 Iesu mi si non venisses,
 Et ægrotum visitasses.
 Nunc verò & gaudebo,
 In te Iesu Deo meo,
 Et seruus semper ero.

Laus

Laus tibi Iesu benigne,
 Et amoris tui igne
 Accende me,
 Vt semper amem te.

CANTICVM VII.

Versus de sancta Cruce.

Ita boni monachi crux est, sed dux paradisi,
 Portat portantem, saluat sua vulnera flētem,
 Firmat nutantem, tollit ad æthara mentem,
 Vincit tentantem dæmonem, de cælo cadentem.

CANTICVM VIII.

Hymnus de passione Domini nostri Iesu Christi.

Ota vita Iesu Christi
 Crux fuit & martyrium:
 Hunc sequi suum seruulum
 Decet, per iter asperum.
 Memor ero, quamdiu sum,
 Laborum atque dolorum:
 Quos Iesus meus Dominus.
 Gessit in carne positus.

Passio tua Domine,
 Facta est amara valde.
 O quantum me dilexisti,
 Cum pro me mortem subisti.
 Semper crux, clavi, lancea,
 Fel, arundo, cum spongia:
 Sputa, corona spinea.
 Et dira tua vulnera,
 Cordi meo sint infixæ,
 Et in memoria scripta:
 Nam sunt amoris stigmata,
 Sponsi que myrrha electa.
 Serue meus me respice,
 Quot sumpsi vulnera pro te:
 Stude vicem rependere,
 Quamuis impari pondere.
 Prospera mundi despice,
 Aduersa libens suscipe:
 Mecum in cruce morere,
 Vt mihi queas viuere,
 O Iesu splendor gloriæ,
 Et spes futuræ patriæ:
 Quanto pro me es vilior,

Tanto

Tanto mihi es charior.
 Pudeat nunc sub capite
 Spinato membrum gaudere:
 Cum & amara bibere,
 Voluit conditor vita.

Sit honor, laus, deuotio,
 IESU MARIAE filio,
 Tenso crucis patibulo,
 Pro redimendo populo. Amen.

CANTICVM IX.

Hymnus de sancta Trinitate.

T Vera summa Trinitas,
 Æqualis vna deitas,
 Tibi laus, tibi gloria,
 Honor, virtus, victoria.
 Te inuocamus mentibus,
 Te collaudamus vocibus,
 Te adoramus genibus,
 Te flagitamus manibus.

Tu nostra es felicitas,
 Lux, via, vita, veritas:
 Tu creator es omnium,
 Celorum, terræ, marium.
 Te iure laudant omnia,
 Cælestia, terrestria,
 Et infernorum condita,
 Tibi non sunt abscondita.

Deo Patri sit gloria,
 Eiusque soli filio,
 Cum spiritu paraclyto,
 Et nunc, & sine termino. Amen.

CANTICVM X.

Hymnus de S. Ioanne Baptista.

Aude mater ecclesia
 De præcursoris gloria:
 Hic est Ioannes Baptista,
 Repletus Dei gratia.

Sanctus natus ex vtero,
 Exultauit in gaudio,
 Cum redemptor virgineo
 Clausus adesset thalamo.
 Annis adhuc sub teneris,
 Cunctis relictis ciuibus,

Instin:

Instinctu sancti Spiritus.

Fit eremita strenuus.

Pelle cameli tegitur,

Locusta vili pascitur,

Viam angustam s[er]graditur,

Per quam cælum ascenditur.

Tantis fulgens virtutibus,

Ioannes, compar angelis,

Prædicauit in populis,

Ecce Agnus Dei Christus.

Ab eius sacris manibus

Baptizatur altissimus:

Stupet Baptista humilis,

Quia sic fecit Dominus.

Traditur tandem carceri,

Ardens lucerna fidei:

Feritur amicus sponsi

Gladio regis impij.

Sed mox assistunt angeli,

Voce canentes parili,

Huic debetur martyri

Corona, iure triplici.

Nam doctor fuit inclytus,

Et martyr inuictissimus:

Sed & virgo purissimus,

Ioannes vir sanctissimus.

Deo Patri fit gloria,

Eiusque soli Filio,

Cum Spiritu paraclyto,

Et nunc, & sine termino. Amē.

CANTICVM XI.

Hymnus de S. Ioanne Euangelista.

Hriste sanctorum gloria,

Et piorum memoria,

Nostris intende precibus,

Quas piè tibi fundimus.

In honore Apostoli

Ioannis dilectissimi:

Vt eius sacris meritis,

Cæli iungamur sedibus:

Qui amari præ cæteris

Promeruit discipulis,

Ob castitatis titulum,

Munus tibi gratissimum.

Ex tuo sacro pectore,

Hausit fluente gratia :

Hinc filij ecclesie

Verbi potantur nectare.

Hic etiam limpidius

Præ cunctis & sublimius,

Vidit sacra mysteria,

Solis beatis peruia.

Flagrantius epistolæ,

Tui amoris adipe :

Quo nos Iesu reficere

Digneris omni tempore.

O Ioannes charissime,

Exemplar pudicitie,

Diuinæ nos clementie

Custos commenda Mariæ.

Vt post cursum huius vitæ,

Gustemus de vera vite :

Cuius fructus dulcissimus

Sanctis offertur omnibus.

Gloria tibi Domine,

Qui natus es de virgine,

Cum Patre & sancto Spiritu,

In sempiterna secula. Amen.

CANTICVM XII.

Hymnus de S. Agnete virgine.

Agnetis Christi virginis,

Et preciosa martyris,

Memoriam solemniter

Agamus vnanimiter.

In annis puerilibus,

Spretis mundi blanditijs,

Filio matris virginis

Castis adhæsit mentibus.

Quem dum in terris viueret,

Sponsum habere voluit:

Quam verè hunc diligeret,

Sanguine fuso prodidit.

Quo rubente, angelicis

Suscipitur in manibus :

Ac fertur in cubiculum

Virginibus pollicitum.

Ibi gaudet, in candida
 Agnum subsequendo stola:
 Atque canit in cithara,
 De hostium victoria.

Cuius prece sanctissima,
 Da veniam cum gratia,
 Christe Sanctorum gloria,
 Per infinita secula. Amen.

CANTICVM XIII.

Hymnus ad eandem S. Agnetem.

A Ve florens rosa,
 Agnes generosa,
 Virgo speciosa,
 Martyr preciosa.
 Sumens mel suaue
 Ore Iesu aue,
 Casta sponsa Christi
 Mundum contempsisti.
 Solue prauitates,
 Fuga vanitates,
 Preme aduersantes,
 Iuua dimicantes.

Monstra te benignam,
 Omni laude dignam,
 IESVM vt amemus.
 Semper, & laudemus.

Virgo singularis
 Rectè prædicaris,
 Agnum imitaris,
 Agna nominaris.
 Vitam præsta puram,
 Viam plana duram,
 Vt intremus cælum,
 Carnis aufer velum.

Audi nos Maria.
 Consolatrix pia:
 Veni cum Agnete,
 Visita nos lætè.
 Salua nos Saluator,
 Mundi & creator,
 Iesu vitæ dator,
 Virginum amator.
 Sit laus Deo Patri,

Christo

Christo eius nato,
 Almo paraclito,
 Vni vero Deo. Amen.

CANTICVM XIV.

Nomen S. Agnetis.

A matrix deuotorum in castitate,
 Gubernatrix viatorū, in tēpestate,
 Nutrix infirmorum, in charitate,
 Eflugatrix vitiorum in prauitate,
 Suscitatrix tepidorū de tarditate,
 Angelorum Gloria, Nobis Exem-
 plum Sanctitatis.

CANTICVM XV.

Hymnus de S. Cecilia virgine.

N, virginis Cecilia

Fulget vita clarissima,

Quam sponsus pudicitia

Elegit ab infantia.

Que Christi euangelium

Abcondebat in pectore:

Vt Iesum nitens liliū,

Casto serualet corpore.

Hinc amor & deuotio

Feruebant cum colloquio:

Hinc diebus ac noctibus,

Sacris intendit fructibus.

Nam duos fratres nobiles,

Christi effecit milites:

Quos per eius vestigium

Hortatur ad martyrium.

Hec cernens tunc Episcopus

Urbanus, vir Angelicus,

Resoluitur in lachrymis

De fructu tantæ virginis:

Domine Iesu suscipe

De manibus Cecilie,

Fructus casti conslij,

Sicut odorem balsami.

O beata Cecilia,

Deuota Christi famula,

Per tua sacra merita,

fff

Nos

Nos Deo reconcilia,
 Deo Patri sit gloria,
 Eiusque soli filio,
 Cum spiritu paraclito,
 Et nunc & sine termino. Amen.

CANTICVM XVI.

De nomine Cecilia.

Consolatrix infirmorum, compassione :
 Lectrix supernorum, contemplatione :
 Confortatrix Christianorum, prædicatione :
 Imitatrix beatorum, sacra passione :
 Liberatrix perditorum, deuota oratione :
 Inuentrix liliorum, casta conuersatione :
 Affociatrix Angelorum, caelesti reuelatione.

Collecta.

Præsta quesumus omnipotens Deus, vt qui beatæ Ceciliae virginis & martyris tuæ merita præclara recolimus, in vnigeniti filij tui amore semper crescamus : cuius vitam & mores in suo pectore hæc gloriosa virgo portauit. Qui tecum viuit, &c.

CANTICVM XVII.

De nomine S. Clara, quæ fuit virgo & sanctimonialis primæ ordinis fratrum minorum.

Congregatrix Virginum,
 Leuatrix debiliū,
 Acceptatrix humiliū,
 Refocillatrix pauperū,
 Amatrix Christi vulnerū.

Aliud.

Castitatis Lilium Amabat Redemptoris Amorem.

Aliud.

Clara nomine,
 Luxit opere :
 Ardebat charitate,
 Rutilabat sanctitate,
 Accendebat virgines castitate.

CANTICVM XVIII.

Hymnus de Iesu & Maria, & sanctis patronis Ecclesiæ.

 IESU mi dulcissime,
 Spes & solamen animæ :
 Da mihi te diligere,

Et extra te nil querere.

Maria sis propitia,

Maria dele vitia:

Succurre nobis miseris,

Defende nos ab inferis.

Agnes virgo mitissima,

Et Christo dulcissima;

Pro tuis ora seruilis,

Vt floreat virtutibus.

O Maria Magdalena,

Audi vota laude plena,

Apud Christum locum istum,

Tuis commenda precibus.

O beata Cecilia,

Deuota Christi famula;

Per tua sacra merita,

Deo nos reconcilia.

Sancte pater Augustine,

Lux doctorum, scribe vitæ:

Pro nobis ora iugiter,

Vt viuamus concorditer.

O beate Hieronyme,

Doctor orbis magnifice;

Ad te clamantes respice,

Et ad superna erige.

Ambrosi doctor nobilis,

Vita, fama laudabilis;

Sacris Christi sermonibus

Nos instrue vberius.

O Gregori dulcissime,

Dulci fulgens eloquio;

Perduc nos recto tramite,

Perenni frui gaudio.

Bernarde doctor inclyte,

Amator Iesu feruide;

Deuotos tuos refice,

Panis vitæ dulcedine.

Antoni Christi famule,

Monachorum sanctissime;

A seuis nos dæmonibus,

Custodi horis omnibus.

Francisce deuotissime,

Pauper & humillime;

Fac nos mundum contemnere,
Et crucem Christi tollere.

O beate Dominice,
Prædicator egregie;
Alumnos tuos instrue,
Disciplinatè vivere,
O Rabode, Lebuine;
Pulchræ rosæ, gemmæ binæ,
Orantibus subucnite,
Portas cæli aperite.

O benigæ, Werenfride,
Hostes nostros prosternite,
Mala procul repellite,
Æterna bona poscite. Amen.

CANTICVM XIX.

*Hymnus in transfiguratione
Domini.*

IESU saluator seculi,
Redemptis ope subueni,
Qui in corpore fragili,
Voluisti transformari.

Lex & prophete primitus
Prædixerunt diuinitus,
Te in carne aduenturum,
Et pro nobis moriturum.

Beatus venter virginis,
Quæ te fouit in gremio,
Alens sacris vberibus
Iacentem in præsepio.

Baptista præco nobilis
Prædicauit in populis,
Ecce agnus Dei Christus,
Olim promissus patribus.

Quo agnito discipuli,
Petrus, Iacobus, Ioannes,
Relictis rebus seculi,
Iesum sequuntur alacres.

Post hæc in montis vertice,
Orante Iesu intimè,
Transfiguratur cælitus,
Vultus eius pulcherrimus.

Laus, honor, virtus, gloria, &c.

CANTICVM XX.

Hymnus de eodem festo.

Hriste Redemptor omnium
Vera salus credentium,
Audi preces humilium,
Laudes tibi canentium.
Vergente mundi vespere
Processisti de virgine,
Vt radius de sidere,
Verum lumen de lumine,
E sursum pater tonuit,
Eius te fore filium,
Hoc & Ioannes docuit,
Perhibens testimonium.
Infunde nunc pijsime,
Donum caelestis gratiae;
Vt charitate seruidi
Simus, & intus lucidi.
Largire tuis seruis,
Hunc diem venerantibus;
Vt tua transformatio,
Gloriae sit adeptio.
Gloria tibi Trinitas,
Aequalis vna deitas,
Quam laudat caeli curia,
Per infinita secula, Amen.

Fff 3